

NYELVEMLÉKTÁR.

RÉGI MAGYAR CODEXEK

ÉS

NYOMTATVÁNYOK.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

NYELVTUDOMÁNYI BIZOTTSÁGÁNAK MEGBÍZÁSÁBÓL

MEGINDÍTOTTÁK

BUDENZ J., SZARVAS G., SZILÁDY Á.

XV. KÖTET.

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1908.

M.

NYELVEMLÉKTÁR.

XV.

RÉGI
MAGYAR CODEXEK.

SZÉKELYUDVARHELYI CODEX

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE

SZABÓ SÁMUEL.

GUARY CODEX. — NÁDOR CODEX. — LÁZÁR ZELMA CODEX.

BIRK CODEX. — PIRY HÁRTYA.

KÖZZÉTESZI

KATONA LAJOS.

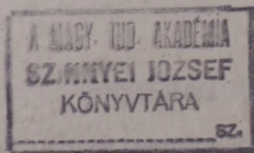

BUDAPEST.

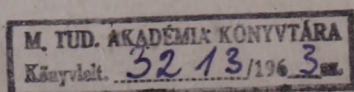
KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1908.

276183

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TARTALOM.

	Lap
Előszó	VII

SZÉKELYUDVARHELYI CODEX.

Judith könyve	1
Örök boldogságnak fundamentoma	25
A halálról	54
Az engedelmességről	83
Szerzetből kitérés veszedelmes voltáról	87
Vasárnapi evangéliumok	101

GUARY CODEX.

A pokol kínjairól	111
A rágalmasságról	115
Üdvösség és kárhozat jelei	123
Hét szent jószág	136
Imádság dicsérete és használata	151
Szent békességről	163

NÁDOR CODEX.

Méltatlanul és méltón áldozásról	171
Krisztus kínja gondolásának haszna	178
Bűnnek zsoldja (a pokol kínjairól)	182
Krisztus kínszenvedése	195
A világ állhatatlanságáról	223
A Lélek és a Test vitája (Visio Philiberti)	224
Mária siralma	229
Sz. Eufrozina élete	238

	Lap
Sz. Orsolya élete	248
Sz. Apalínról (Apolloniáról) való csoda	253
Sz. Apalín élete	254
Sz. Adviga (Hedvig) élete	259
Sz. Adorján martiromsága	262
Sz. Elek élete	267
Sz. Zsófia élete	272
Egyiptomi Sz. Mária élete	281
Forseus püspök látomása	283
Úrfelmutatásra való imádság	285
Szüzek koronája	285
Bűnlajstrom	287
Énekek	289

LÁZÁR ZELMA CODEX.

Imádságok (alább részben ismétlődnek)	295
Szűz Sz. (Antiochiai) Margit élete	302
Példa Szűz Mária irgalmasságáról	306
Példa Sz. Klára életéből	308
Példa a Krisztusnak legkellemeteseb szolgálatról	309
Szűz Mária keserűségéről	311
A halál meggondolásáról (alább újra)	312
Sz. Ferencz stigmatizálása	316
Sz. Brigitta tizenöt imádsága	317
Vegyes imádságok (részben a 295. lapon lévők újra)	325
A halál meggondolásáról (l. a 312. l.)	333
Az ítéletről és a bűnnek kínjáról	336
Az alázatosságról	338
Szűz Mária búcsúvétele az ő szent fiától	340

BIRK CODEX.

Sz. Ágoston és Sz. Domonkos szabályai apácák számára	345
--	-----

PIRY HÁRTYA.

Elmélkedés Krisztus halálának szükséges voltáról	359
--	-----

ELŐSZÓ.

A Nyelvemléktár e XV. kötetét, melylyel az 1874-ben megindított sorozat befejeződik, tizenhét évnyi időköz választja el az előzőtől. Ez idő alatt — immár annak is tíz esztendeje — elvesztettük a magyar nyelvtudomány jelesét, Volf Györgyöt, ki az előző köteteket egynek, a III-nak híján sajtó alá rendezte s nagybecsű bevezetéseivel megvilágította.

A jelen kötetben első helyen álló Székelyudvarhelyi codex kiadását 1886-ban a Nyelvtudományi Bizottság e nyelvemlékünk fölfödődjére, Szabó Sámuelre bízta, ki nagy buzgalommal és ügyszeretettel látott e feladathoz, azt egész a bevezetés megírásáig meg is oldotta, de a már részben (a 6-ig) kinyomtatott, részben csak kiszedett íveknek megjelenését nem érthette meg. *)

Elárvult hagyatékának közreadására és a kötet többi darabjainak sajtó alá rendezésére a Nyelvtud. Bizottság a mult év vége felé alulirottat szólította föl. E megbízás átvételekor a Székelyudvarhelyi codex már évek óta majdnem teljesen kinyomtatva he-

---

*) Bágyoni Szabó Sámuel szül. Székely-Földváron, 1829. május 16-án. Középiskoláit Nagy-Enyeden és Segesvárott, felsőbb tanulmányait a szabadságharcz után, melyet vitézül végigküzdött, Heidelbergben, Göttingában és Párisban végezte. Göttingában ismerkedett meg Budenz Józseffel, kivel ennek haláláig benső barátság fűzte össze. B. közbenjárására bízták meg a Székelyudvarhelyi c. kiadásával, melyet 1876-ban fődözött föl az erdélyi ref. tanárok Sz.-Udvarhelyen tartott értekezlete alkalmával. 1858-tól 1868-ig a marosvásárhelyi, 1868-tól 1897-ig a kolozsvári ref. coll. tanára volt. Amott és kezdetben emitt is a természettudományokat, utóbb majdnem kizárólag a magyar irodalmat tanította. Mint tanári, úgy irodalmi munkásságát is a polyhistorság jellemzi. Megh. 1905. jan. 1-jén. Életrajzát l. a Középisk. Tanáregyesületi Közlöny 1904/5. (XXXVIII.) évf. 396—399. l.

vert a nyomdában. Néhány lapja azonban a régi hevertetés közben összedőlt, úgy hogy részben újra kellett szedetni. A codex eredeti kéziratának időközben majd hogy a nyoma nem veszett, s ez is hátráltatta a kiadást. Dr. Lukinich Imre, a ki újból rábukkant, egy ideig azt hihette, hogy ő a fölfödözője. Mindenesetre neki köszönhető, hogy a nyomtatványnyal leendő újabb egybevetés céljára megint az Akadémia rendelkezésére állt a kézirat. Addig is, míg az egész kötet el nem készült, a Székelyudv. codex kétszáz példányban Simonyi Zsigmond nyelvtudományi és Lukinich Imre irodalomtörténeti bevezetésével látott napvilágot.*) E két bevezetés fontosabb adatait átvéve, a következőkben számolok be a codex külsőségeiről, tartalmáról, egy részének írójáról és forrásairól, valamint a jelen kiadásnál követett irányelvekről.

A codex a székelyudvarhelyi róm. kath. főgymnasium tulajdona, a hová a XIX. század első felében kerülhetett. 1810-ben még a gyergyó-szt.-miklósi róm. kath. plébániáé, vagy a plébános Fantsali Dániel volt, mint azt a felső táblájának belsejére írt következő bejegyzés tanúsítja: *Post longam curiositatem A° 1810 detexi librum hunc scriptum effe in utilitatem Monialis Judithae Nwythody a Fratre Andrea Nwythody Franciscano, Anno 1526. vide pag. 60. 61. Daniel Fantfali Parochus Gyergyó Sz Miklos. Valamivel alább ugyanazon kéztől: Nvythody scribitur ad moderni temporis orthographiam Nyujtodi.* Ez írás alatt keresztben a *IHS* és *ATA* monogrammok láthatók, melyekből Lukinich Imre az idézett bevezetés XII. lapján azt következteti, hogy a codex valamikor a jezsuiták tulajdona volt és valószínűnek tartja, hogy eredetileg is a székelyudvarhelyi jezsuita collegiumé lehetett, mely tanintézet a rendnek 1773-ban történt eltöröltetése után 1774-től fogva a főkormány-szék kebelében alakult «*catholica commissio*» vezetése alá került. Itt tanított 1792-ben Fantsali Dániel, ki plébánossá kinevezetése után a codexet magával vihette, s mikor 1822-ben a székely-

*) *A Székelyudvarhelyi codex.* A M. T. Akadémia Nyelvtudományi Bizottsága megbízásából sajtó alá rendezte Szabó Samu. Különnyomat a Nyelvemléktár XV. kötetéből. Budapest, kiadja a Magyar Tudományos Akadémia, 1907.

udvarhelyi gym. igazgatója lett, a mely állásban 1830-ig volt, megint annak a tanintézetnek a tanári könyvtárába kebeleztet be az értékes nyelvemléket, a melyé talán régebben is volt. Ez azonban alig több valószínű feltevésnél. Nem vezet megbízhatóbb nyomra a codex hátsó táblája belsején olvasható bejegyzés sem, mely szintén nagyon késői, aligha idősb a XIX. század elejénél. Ez egy fölötté lévő hibás latin mondást igazít helyre s a P. Mich(ael) Demeter név olvasható alatta; de hogy miféle szerzethez tartozott az illető, azt nem árulja el, valamint azt sem, hogy mikor és minő viszonyban volt a codexszel.

Áttérve már most a codex külső leírására, az kis 8-adr. alakú; anyaga papír; leveleinek mai száma 188 (vagyis 376 lap), de eredetileg jóval több lehetett; lapjai 140×105 mm. méretűek. A beírt tükör az első kéz írásánál átlag 100×75 mm., a többi kéznél valamivel hosszabb és szélesebb. A lapszélek egyenlőtlenek, fölül a legkeskenyebbek, mert ott a papírt kiméretlenebbül vágták körül a kötés alkalmával. A kötés körülbelül egykorú, vörösbarna, csinos vak préselésű bőrrel bevont fatábla. A két hajdani sárgaréz kapocsnak ma már csak az alsó táblán maradt, két-két szegecskével odaerősített pánttöredék és a felső tábla egy szögecskéje őrzi nyomát. A kötés hátulja alul és fölül nagyon megrongálódott, egyebütt azonban elég jó karban van.

A codexben, a későbbi bejegyzéseket és befirkalásokat nem számítva, hat kéz írása különböztethető meg. Legtöbbet írt az első kéz, melyről alább még részletesebben lesz szó. Ennek a közép nagyságú, dőlt betűs folyóírással írt résznek eredeti lapszámozása is van, illetőleg minden levél a felső jobb sarkán vörös római számjeggyel van megjelölve, kivéve a 4-et, mely újabb alakú arabs számjegyet visel, de még ugyanattól a kéztől, mint a többi. E számokból megállapítható, hogy az első levél után 2, a XXXVI. lev. után 1, a XXXVIII. után ismét 1, a XLIII. lev. után 2, a XLVII. lev. után 1, az LII. lev. után 1, az LV. lev. után megint 1, a LXVIII. lev. után 4 levél hiányzik. Minthogy az első kéz írása a CXXIX. lev. versóján csonkán ér véget és ezen túl a codex eredeti lapszámozása megszűnik, nem lehet megállapítani, hogy mennyi lap veszett el itt, valamint alább, az ötödik és a codex végén, a hatodik kéz írásának félbeszakadásánál (a 356. és a 376. lap után). Meg kell még jegyez-

nem, hogy a CI. levéltől a CXXIX-ig, de elvértve már előbb, így a LXXIII. levélen is, a felső jobb sarok vörös számjegyen kívül az alsó jobb sarokban ismétlődik ugyanaz a római szám, kisebb fekete jegyekkel. Minthogy ez alsó levélszámozás egészen a lapok alsó szélén van, nem lehetetlen, hogy a többi levélen is megvolt, de a codex kiméletlen körülvágásának esett áldozatul. A CXXIX., de ma tulajdonképen csak 116. levél után a levelek alul a középtájon, egészen új keletű, sötét fekete tintával írt arabs számokkal vannak megjelölve, de akként, hogy az előző részből hiányzó levelek nincsenek számbavéve, a miből azonban nem szabad azt következtetnünk, hogy akkor, a midőn e levélszámozás történt, az első rész ma hiányzó levelei még megvoltak.*)

Az első kéz írása a codex legérdekesebb része. E ma 232 lapra (az eredeti számozás szerint az I—CXXIX., de voltaképen a közbenső hiányok miatt összesen csak 116 levélre) terjedő rész két darabra oszlik. Mind a kettő Nyujtódi András Ferencz-rendű szerzetesnek nem csupán a keze munkája, hanem a saját fordítása is. Erről a Nyujtódi Andrásról, ki a codex LX. levelének versóján (ma 102. lap) nevezi meg magát, míg az előző lapon írásának keltéül az 1526. évet jelöli meg, dr. Lukinich Imre a codex különlenyomata elé írt terjedelmes bevezetésében a következő nevezetes adatokat nyomozta ki elismerést érdemlő szorgalommal.

Az Nyujtódi András maga mondja el, hogy Judit könyvét a saját huga, Nyujtódi Judit számára írta, vagy mint ma mondanók, inkább fordította az dyaky bötfről, ez magyar íelwre. A továbbiakból, valamint a következő rész záradékából (a 169. lev. versójának alján, vagyis a mai 312. lap végén) kitetszik, hogy ez a Judit apácza volt s 1528-ban, mikor a codex második részének a záradékát írta, Tövisen lakott. Lukinich

---

*) A codexnek már is tetemes hiányai és kötésének rozoga állapota nagyon is alapossá teszik azt a félelmünket, hogy idő haladtával, kevésbbé gondos kezek őrzete alatt még több levél fog belőle kihullani. Különösen az I. és 191. levél s az egész utolsó ív (a 192—201. levél) forognak igen nagy veszedelemben, minthogy teljesen lazán fekszenek a codexben. Ép azért nagyon jó lenne e codexet jól záró védő tokba tenni, hogy a további pusztulástól megóvassék.

nyomozásai szerint Nyujtódi András*) az Erdélyben a XV—XVI. században nagy szerepet játszó Nyujtódi-család egyik tagja. A család eredetileg a háromszékmegyei (Kézdiszék) Nyujtód községből származik, de úgy látszik, már a XV. században áttelepülnek a szomszédos megyékbe. Így némely adat szerint Nyujtódi János (1450 kör.) udvarhelyszéki volt, Nyujtódi Pálról pedig, ki 1487-ben a «judices electi et delegati» közt szerepel, már *rugonfalvi* előnévvel is van említés téve. A XVI. század első tizedeiben ezenkívül még *keresztúri* és *szentdemeteri* Nyujtódiakkal is találkozunk, tehát e család magában Udvarhelyszékben is több ágra szakadt. «Keresztúri» előnévvel írja magát az az István is, kinek fia minden valószínűség szerint a codexíró András, leánya pedig Judit. A leszármazás a rendelkezésünkre álló adatok segítségével a következőképen állapítható meg:

Domokos				
Pál	István de Keresztúr			
Mihály	Demeter	György	András	Judit
Miklós	János	Erzsébet.		

A leszármazási táblából tehát az tűnik ki, hogy codexírónk udvarhelyszéki születésű volt. Ismervén a Nyujtódi-család eredeti fészket, a kézdiszékbeli Nyujtódot, — honnan Andrásnak atyja, vagy legfőllebb nagyatyja jöhetett át Udvarhelyszékbe, — megérthetők azok a hangtani ingadozások, melyeket a codexnek Nyujtódi Andrástól írott első részében (Judit könyve, III. Incze pápa művének átdolg.) a keleti székely jellemű s az udvarhelyszéki székely nyelvjárás használatában látunk.

Nyujtódi András életére vonatkozólag gyér adataink vannak; csak annyi bizonyos, hogy 1509—10-ben Krakkóban tanult. Nevét először a krakkói magyar bursának az 1508. esztendőbeli pestis miatt erősen megfogyatkozott, mindössze öt tagra szorított lajstromában olvassuk: *Egregius dominus Andreas de Nyoythodh*. Az 1509. teli félévben (*commutatio hiemalis*) a népesebbé vált magyar bursa ifjainak bizalma következtében

*) Lukinich Imre kutatásainak ezen eredményeit a fentemlített különlenyomat bevezetésének tőle való részében a lapok alján lévő bőséges jegyzetek világítják meg, melyeket itt elhagyhatóknak véltem.

András a senior, tehát a bursa vezetője; erről a tisztról azonban ismeretlen okból, úgy látszik, még ugyanabban a félévben lemondott, de mint megválasztott consiliarius továbbá is a bursa kebelében maradt. Mint consiliariusnak szerepe van a bursa részére Zsigmond lengyel királytól nyert sőalapítvány kieszközlésében, illetőleg az 1507-iki alapítvány kibővítésében, mely azt a kötelezettséget róta a bursa tagjaira, hogy ünnepnapokon mise alatt a «Gaude Dei Genitrix» kezdetű egyházi éneket kellett énekelniök a király lelki üdvéért. Nyujtodi valószínűleg még ugyanabban az esztendőben otthagya a krakkói egyetemet, legalább későbbi szerepléséről, vagy további ott tartózkodásáról semmi tudomásunk sincs; azt sem tudjuk, hogy a Szent-Ferencz-rendűek közé mikor lépett be s hogy szerzetesi éveit hol töltötte; a codex, az egyedüli forrás, ezekre nézve nem tájékoztat bennünket.

A források elégtelensége miatt a codex *íratási helye* sem ismeretes; kivéve a második kéz írását, melynek már említett záradékában e rész keltének helyéül Tövis van megnevezve.

Mielőtt azonban e rész tüzetesebb ismertetésére térnénk, előbb még az elsőnek írásáról kell egyetmást elmondanunk. Nyujtodi András Judit könyvén kívül a hugának még egy munkáskával akart kedveskedni. A LXI. levél versóján (ma 104. lap) ugyanis azt mondja, hogy kľlőmb kľlőmb haznalatos yrafok kezdetnek az kőnből mel nevezetetyk őrők bodogfágnak fundamentomanak, mel kőńvet, az zent harmad Inocencivs papa zerze. A fordítónak, illetőleg átdolgozónak eredetijéhez való viszonyát is igyekezett Lukinich Imre id. bevezetésében megállapítani, de mivel egybevetéseinél elégtelen eszközökre, III. Inceze pápa szóban forgó iratainak csakis a Migne-féle *Patrologia Latina* CCXVII. kötetében olvasható kiadására volt kénytelen szorítkozni, kutatásának eredményei, valamint a codex további részeinek forrásaira vonatkozó nyomozásai is, még kiegészítésre és részben helyreigazításra is várnak.

Nyujtodi András nyelvének Simonyi Zsigmond idézett bevezetése szerint «határozottan keleti székely jelleme van, ... míg a második részben az udvarhelyi székelység nyelvemléke van megőrizve, mint a vele legtöbb tekintetben egyező Teleki

codexben.» (Id. bev. IV. és V. l.) Helyesírás tekintetében az első és a második, tehát a Nyujtódi András és a (valószínűleg) Ny. Judit írta két rész között sok hasonlóság, de némely jellemző eltérés is mutatkozik. Egyező mindakettőben az ínyhangoknak *g*, *n*, *l* és *t*-vel jelölése és a *cs* hang sajátyszerű L-forma jegye, melyeknek, valamint a *ö* és *ü* hangok jelölésének (*o* és *u* v. *ü*) tekintetéből codexünk e részei legközelebbiről a Guary és a Nádor s távolabbról a Bécsi codex és társai rokonainak mutatkoznak. Ép azért a jelen kiadásban követett átírást illetőleg e részre nézve a Guary codexről mondottakra utalunk. Sajátyszerű jellemvonása az első kéz írásának az *e* és ritkábban az *a* megékeztése. Az *e* fölötti ékezet, úgy látszik, eredetileg a hang zártságát jelölte, de Nyujtódi András már nagyon következtelenül él vele és sokkal gyakrabban csupán a hosszú *é* jelölésére használja, sokszor meg is kettőzteti. E jellel ily értelemben csak elvétve találkozunk még más codexekben, így pl. a Guary és (alighanem későbbi kéz utólagos pótlásaként) a Nádor codexben.

A második kéz az *sz* hangot többször jelöli a régies *sc*-vel, a szóvégi *k*-t *c*-vel; vörössel csak a :-tal jelölt szünetjeleket és a §-ok kezdetének jegyét írja. Ezzel szemben az első kéz nagyon is pazarul bánik a vörös tintával és az ilyennel írott szavak, sokszor egész lapokra terjedő részek mellett, számos szót vörös aláhúzással emel ki, itt-ott kissé díszesebb és a többinél jóval nagyobb kezdőbetűket is ír, kivált a fejezetek elején.

Az I. lev. rectója, az V.-nek versója, a XXIX.-nek és a XXXIII.-nak versója, a XLI.-nek rectója és a következőnek versója, valamint a XLIII.-nak rectója, az LI.-nek és az LIX.-nek versója, az LVI.-nak rectója némi kezdetleges lapszéli vörös rajzzal, többnyire arabeszkekkel van díszítve. Néhol ujjal mutató kezek hívják fel a lapszálon a szöveg egy-egy nevezetesebb pontjára a figyelmet, az LVI. lev. versóján pedig, a hol el van mondva, hogy Judit törrel elvágá Holofernes nyakát, a lap belső szélére oda rajzolta Fr. Nyujtódi a tört is, a dolog nagyobb igazságának, avagy hatásának kedvéért. A XLVI. levél rectóján meg, az Olofernesnek feye szavakat a lap külső szélén egy igen gyarlón rajzolt fő illusztrálja.

A 233—312. lapon lévő elmélkedést a halálról, mely a

második kéz írása, Lukinich Imre eredetinek véli s nézetét arra alapítja, hogy e szerinte csonkán maradt tractatusban egy helyt (309. l.) «fcent ymre kyal» is említve van s «hogya példák megválasztásában legalább részben, közvetlenül a középkori íróktól használt forrásokból merit.» A *Vitae Patrum*-ra való hivatkozások azonban, melyekkel Lukinich idézett bevezetése végén e nézetét támogatja, annak igazolására nem alkalmasak, mert már közbenső szerkezetekből való eredetüket árulják el, s az egész elmélkedés gondolatmenete is annyira hasonló részint Temesvári Pelbárt és a Discipulus (Herolt János) egy-egy beszédéhez, részint Dionysius Carthusiensisnek a négy utolsó dologról szóló munkája némely fejezeteihez, hogy az eredetiség érdemét e tractatus ismeretlen szerzőjétől is alighanem el fogja vitatni a további kutatás. Hogy a magyar író kész latin szövegből fordított és nem maga compilált, azt szinte bizonyosra vehetjük.

Ennél még bizonyosabb, hogy a második kéz, melyet jóval nagyobb álló betűi, fakóbb tintája és feltűnően szürkébb papirosa is élesen megkülönböztetnek az elsőtől, csak másoló volt. Az sem valószínűtlen, hogy ez a rész (130—169. lev.) csak utóbb került a többivel egy kötésbe és hogy előbb külön könyvecske volt, a melynek záradéka lehetett a 169. lev. versőja alján olvasható e megjegyzés: ez könyv ziz lean Judit azzoneh: ezer őt zaz huzon nolč eztendőben irtac thōuiffōn alleluja. A benne jóval sötétebb fekete tintával történt aláhúzások sokkal későbbi kéztől eredők s így a kiadványban figyelmen kívül hagyattak.

A codex következő levelei egészen végig ismét az első rész fehérebb papirosára írvák. A 170—174. lev. (ma 313—322. lap) a harmadik, az előbbinél gyakorlatlanabb kéz apróbb és egyenlőtlenebb folyóírása; tintája kissé sötétebb barna, mint az előbbié. A lapok nincsenek bekeretezve, mint eddig és a sorok nagyon egyenlőtlen hosszúságúak, a számuk is változó (20—25). Az egész kis elmélkedés, mely az engedelmességről szól és főképen szerzeteseknek van szánva, a *Vitae Patrum*-ból vett példáival közhelyekből épül fel és latinból való fordításnak látszik. E csekély részből bajos megállapítani, hogy az csak másolat-e, vagy az író, illetőleg fordító eredeti fogalmazványa. Helyesírása annyiban tér el az első két kéztől, hogy a cs hangot már

nem az L-forma jeggyel, hanem *ch*-val jelöli. Némi ingadozás mutatkozik az *ö* és *ü* hangok írásában is, melyek közül az első már elvétele *ew*-vel, a második *w*-vel is van jelölve (318. l. *zewldewl es gywmewlchewth theremth*). A jésítés jele már nem a betű mellé vagy fölé tett vessző, hanem rendszeren *y* (a *g* mellett néha *h* is, pl. *egh*, *hogh*).

Egy üresen hagyott lap után, a mint a codexben maradt nyomaik mutatják, három levél következett, melyekről Szabó Samu jegyzete a 86. lapon nem emlékezik meg. Hogy mikor szakítottak ki a codexből, az nem állapítható meg; csak annyi bizonyos, hogy mikor a későbbi levélszámozás történt, már nem voltak benne, mert a 174. számot viselő levél után a feltűnő hézag ellenére is, a 175. szám jön. Az üresen hagyott lapra későbbi kéz e részben ismétlődő szokat firkálta: Minden ember (kétszer) hazug csak . . .

A 175. lev. rectóján kezdődik s a 182. lev. rectójának ötödik soráig tart a negyedik kéz írása, melyet e helyütt, a sor vége előtt valamivel az ötödik kéz vált fel. E két kéz egymástól nagyon elütő írása egy csonkán maradt értekezéssel gyarapította a codex tartalmát, mely megint világos utalást mutat e szöveg forrására. In nomine Domini: Amen. A zenth Anfelmus doctornak ew kenywebel zoolyth az yraas. arrol meyl wezedelmes leegyen az zerzethes embernek ylmegh vywnnan ez wylagra ternye . . . e szókkal kezdődik e kis tractatus, melynek Sz. Anzelm művei közkézen forgó kiadásában Lukinich Imre, mint id. bevezetése XXIII. lapján mondja, nem tudott a pontosan megfelelő eredetijére akadni. Itt tehát még a további kutatás feladata a kétségtelenül latin eredetinek megjelölése, mely esetleg valamely, Sz. Anzelmnek csak tévesen tulajdonított irat lesz, a minő elég nagy számmal akad a középkor kolostori irodalmában.

A két egymást felváltó kéz nagyon eltérő ductusa és részben elütő helyesírása valószínűvé teszi, hogy mindakettő itt is csak másoló volt, csak hogy mindenik a maga megszokott orthographiája, sőt tájszólása szerint is, elég szabadon másolta az előtte volt szöveget. A két kéz írásmódjában a legfeltűnőbb ismét az *ö* hang kétféle jelölése, melyet a negyedik a harmadikhoz hasonlóan *ew*, az ötödik ellenben megint az elsőt és

másodikat követve, az alul vonásos *ρ*-vel jelöl. A jésítést már egyik sem jelöli a betű melletti vonással, hanem a harmadik kéz módjára *y*-vel vagy *i*-vel; a *cs* hang sajátyszerű L-forma jegye helyett pedig ők is a harmadik kéz graphiáját követik, t. i. *ch*-t írnak a legtöbb esetben, de azt néha *ci*- vagy *cy*-, sőt *cyh*- és pusztán *c*-vel is pótolják. Vörös színnel e két kéz csak elvétve tarkít egy-egy kezdő betűt és néhány, amúgy is nagyobb betűvel kiemelt fejezetkezdő sort. Az ötödik kézről még megjegyzendő, hogy jóval csinosabb és gyakorlottabb írású, valamivel szögletesebb betűket vet, mint a negyedik, melynek írása a harmadikéhoz hasonlóbb. Mindakettőnek betűi csak kevéssel nagyobbak a Nyujtódi Andrásénál. A 191. levél versóján, mint már említettem, csonkán szakad félbe «a szerzetből kitérés veszedelmes voltáról» szóló ezen írás, és nem lehet megállapítani, hány kiszakadt levélre következik az az ív, a melyen a codex utolsó darabja, a hatodik kéz írása kezdődik.

E tíz levélnyi (192—201. lev.), gondosan bekeretezett és megvonalzott, de nem valami csinos írású és ismét fakóbb tintájú darab szintén töredék s a vasárnapokra rendelt evangeliumok egy részét tartalmazza, mint már Simonyi Zsigmond észrevette, ugyanazon szöveg szerint, a melyből jóval többet őrzött meg a *Döbrentei codex* 257—494. l. (Nyelvemléktár XII, 127—260. l.) E csonkán kezdődő és végződő rész a codex legrégibb nyelvezetű darabja s ennek a helyesírása is több tekintetben eltér az előző kezek írta részekétől. A *cs* hang itt is *ch*- vagy *cz*-vel van jelölve, az *ö* pedig *u*, *v* vagy *w*-vel, a jésítés *i*-vel vagy *y*-nal. Fölöttébb következtelen az *s*, *sz* és *z* hangok írása. A másoló különben is nagyon gondatlan vagy értelmetlen lehetett, mert igen sok hibát követett el a leírásnál. Vétsegeinek egy része talán abban is leli az okát, hogy nagyobb korbéli távolság választotta el őt az eredetitől. A fejezetek kezdő betűi számára üres hely van hagyva, de a hiányzó betű színes tintával leendő kiegészítése elmaradt. Az egyes evangéliumi fejezetek után rekeszben oda tettem a Vulgata megfelelő fejezeteinek és verseinek számait. A *Döbrentei codex* említett részével párhuzamos helyek a következők: Sz 357 = D 261, Sz 357—8 = D 276, Sz 358 = D 281, Sz 360 = D 286, Sz 361 = D 288, Sz 362 = D 289, Sz 363 = D 393, Sz 363—4 = D 291, Sz 365 = D 298, Sz 366 = D 412, Sz 367 = D 300,

Sz 368 = D 491, Sz 370—71 = D 302. A Döbrentei c. 1508-ból való, a Székelyudvarhelyinek datált részei pedig 1526- és 1528-ból. Semmi sem kényszerít azonban bennünket arra, hogy codexünk ez utolsó helyen álló csonka részét az előzőknél okvetetlenül ifjabbnak és így a Döbrentei codexnél két évtizeddel fiatalabbnak tartsuk. Lehet, hogy régibb és egészen független eredetű a többi résztől, melyekkel esetleg csak később kötötték egybe. A többenél ismét fakultabb írása és szennyesebb papirosa valószínűvé teszi azt a feltevést, hogy mint a második kéz írta részlet, ez is egy ideig külön hanyódott idestova, míg a többivel egy könyvbe nem került. Nyelve és írásmódja mindenesetre nem csupán a codex többi részeitől, hanem még a Döbrentei codex párhuzamos fejezeteitől is annyira elütő, hogy jóllehet ezzel közös eredetire megy vissza, aligha ugyanarról a példányról készült a két másolat.

A Döbrentei codex helyesírása ugyanis sokkal rokonabb a Székelyudvarhelyi első és második kezének graphiájával. Lehetőséges ugyan, hogy Halabori Bertalan pap, a Döbrentei codex írója, maga változtatta meg eredetijének az írásmódját, a Székelyudvarhelyi codex hatodik keze pedig hívebben ragaszkodott eredetijéhez, és innen a nagy eltérés a két közös ősz származék között. De az is lehetséges, hogy itt is, ott is közbenső másolatok hosszabb lánczolata okozta a nagy eltérést. Mindenesetre érdekes jelenség, hogy egy részben legalább a Döbrentei codexnél jóval fiatalabb nyelvemlékben maradt meg egy oly részlet, mely amannak egyik eredetijéhez közelebb állónak látszik. A párhuzamos részek különben már csak azért is gondos egybevetést érdemelnek, mert ilyenek segítségével az egyik másolat hibáit a másik engedi javítani, emennek hiányait kiegészíti amannak az illető helyen épebb szövege, és az egyiknek homályos szóalakjait megvilágítja a másiknak világosabb írása. Szóljanak e megjegyzések a jelen kötet további codexeiben található párhuzamos helyekről is. Ezeknek tanulságai egyébként amúgy is sokkal szembeszökőbbek, úgy hogy kár lenne e tárgyra sok szót vesztegetni. Ennyit is csak azért mondottunk el és épen e helyütt róla, mivel a Nyelvemléktárnak kivált ebben a kötetében kínálkozik ily egybevetésekre sűrűn az alkalom.

A *Guary codex* 1835-ben került Guari és Felsőszeselestei Guary Miklós kir. udvarnok, táblabíró, vas-vármegyei guari (v. mai ejtés szerint góri) birtokos ajándékából a M. T. Akadémia könyvtárába, hol azóta *M. Cod. 4-edr. 25.* jelzet alatt található. Nyomára Szabó József, soproni ág. ev. lyceumi tanár vezette 1835-ben Horvát Istvánt, ki a *Tudományos Gyűjtemény* említett évi III. kötetének 99—104. lapjain adott róla hírt, s az első lap tökéletlen, az eredetinek írásánál jóval nagyobb betűs hasonmását is mellékelte «A' Magyar Nyelv régi Maradványairól» szóló hosszabb cikksorozata ezen részéhez. Szabó József Zsigmond király korabelinek vélte e kéziratot, míg Horvát István még tágabb időhatárok között, esetleg ennél jóval régibbnek szeretné feltüntetni, midőn nyelvi és palaeographiai okokból a XIV. századból valónak ítéli. Később, még a *Tud. Gyűjt.* ugyanazon évi IX. kötete 118. lapján azonban e nézetét meg kellett változtatnia, mivel akkor már tüzetesebben ismervén a codex tartalmát, a benne forrásként idézett Sienai Sz. Bernardinnak «szent» gyanánt említése rá vezette őt arra, hogy a codex «nem a' XIV-dik században, hanem bizonyosan a XV-dik század közepe után íratott». (Sienai Sz. Bernardint ugyanis V. Miklós pápa csak 1450-ben avatta szentté.)

Horvát István azzal a kérelemmel toldotta meg ismertetését (i. h. 103. l.), hogy «a' nemes míveltségű Birtokos Úr e' nevezetes Régiséget tenné le a Nemzet oltárára», a min alighanem a Széchenyi Országos Könyvtárat, a gondjaira bízott nemzeti intézetet értette. Erre azonban Döbrentei Gábor, a M. T. Akadémia akkori titoknoka, mint maga mondja, «tisztizérete» által serkentve érezte magát, hogy Bitnicz Lajos rendes tagnak hivatalosan írjon Szombathelyre, s az ő közbenjárásával a becses nyelvemléket az Akadémia könyvtára számára lemásoltatás céljából szerezzze meg. A felszólított «nagyon szerencsésen járt el ez ügyben», mert mint az 1835. évről szóló jelentésében a titoknok mondja, «a' birtokos hazafisága magát az eredeti kéziratot igen nagy örömmel ajándékba küldé Bitnicz által az academiának».

Első tüzetesb ismertetését, Horvát Istvánnal kissé keserű hangon vitatkozva, ugyancsak Döbrentei adta, a *Régi Magyar Nyelvemlékek* IV. kötete első felében, a hol a codex először, az

elején a Nádor codex egy részével kiegészítve, 1846-ban napvilágot látott. E kiegészítést a jelen kiadásban fölsőlegessé tette az a körülmény, hogy codexünk épen a Nádor codexszel egy kötetben jelenik meg, a melynél ennek a Guary codexszel párhuzamos részére a lap alatti jegyzetek utalnak. (L. alább a 190. és 195. l.) De Döbrentei szerintünk különben is jóval többet nyomtatott le az ő kiadványában annál, a mi a Guary codex elején csonka fejezetének megértéséhez okvetetlenül szükséges. Elég lett volna csupán annak a fejezetnek az elejét a Nádor codexből átvenni, a melyből a mi codexünkben csak mintegy 23—24 lapnyi, tehát 12 levélnyi darab hiányzik. Ez elé azonban Döbrentei lenyomatta az ő kiadványában még a Nádor codex három megelőző fejezetét is, csupán az első, itt is csonka fejezetet mellőzvé. Vajjon ezek is a Guary codex eredeti állományához tartoztak-e azonban, avagy nem, azt legfőlebb gyanítani lehet, bizonyosra venni azonban nem.

Ép oly bizonytalanságban maradunk azt a kérdést illetőleg is, hogy mennyi ment veszendőbe a codex végén. A közepéből azonban semmi sem hiányzik. A ma 67 levélnyi, tehát 134 lapnyi terjedelmű 4-edr. kézirat pergamenre, elejétől végig egy kézzel és nagyobb szabású diszesebb, egyenletes rideg barátságos betűkkel s barnás ténnyel van írva. Az írás jellegéből következtetve a XV. század végéről, vagy a következőnek az elejéről való lehet. Döbrenteinek a codex iratása korát illető tapogatózásai mindenesetre közelebb járnak a valószínűséghez, mint a Horvát Istvánéi; de azért semmi sem kényszerít bennünket arra, hogy a codexet 1483-ból valónak tartsuk, mint Simonyi Zsigmond, alighanem Döbrenteit félreértve, a Pallas Lexikona *Guary codex* cikkében írja. Döbrentei ugyanis ezt az évet csak annyiban jelöli meg alsó korhatárul, mivel a szövegben «szent» gyanánt említett Bonaventurát csak 1482-ben iktatta IV. Sixtus pápa hivatalosan a szentek sorába. (Id. Bévezetés XXIV. l.) Nyomban ez után azonban Döbrentei világosan ezt írja: «sőt évkörét 1483-on tanácsos kezdenem mert a' szentesítés elhíresztelése is időt kívánt.» Ez pedig csak annyit jelent, hogy codexünket semmikép sem tarthatjuk 1482-nél régiebbnek, de inkább csak 1483-on innen írottak kell tartanunk. (A Bévezetést követő

második czímlapon Döbrentei a codex íratását 1483 és 1490 közé teszi.)

Felső korhatárul a Nádor codex íratásának éve, tehát 1508 kínálkoznék, ha minden kétséget kizárólag be lenne bizonyítható, hogy ennek a Guary codexével párhuzamos része az utóbbiból való másolat. Horvát István a Nádor codex ismertetésében (*Tud. Gyűjt.* 1835. VII. köt. 87. l.) nem habozik e különben igen valószínű feltevést bizonyosságnak venni. «A' ki — úgymond — e' sorokat össze hasonlítja a' folyó évi Tudományos Gyűjtemény III-dik Kötetében álló Réztáblával, könnyen általlátja, mi híven lemásolta Tek. Guary Úr Magyar Kéziratát ezen későbbi Kéziratnak írója. Alig találhatik itt 's ott valami kis tsekély különbözés a' két Kézirat között.» Döbrentei is e feltevésben nyomatta le codexünk elé a Nádor codex tartalmának azon részét, mely szerinte a Guary codex még teljesebb korában abból az 1508. évi másolatba került. Nincs kizárva azonban annak a lehetősége sem, hogy a Guary és a Nádor codex párhuzamos darabja közös eredetiből való, egymástól független két másolat. Kétségtelen azonban, hogy a Guary codexnek a Nádor codexével párhuzamos szövege, de a többi részei is, a Nádor codexénél régiebb nyelvallapotot mutatnak. S így annyi bizonyos, hogy ha közös eredetiből van mindakettő másolva, akkor a Guary codex a régiebb, az eredetihez hívebb másolat; ha pedig a Nádor codex illető darabja egyenesen a Guary codexből ered, akkor az előbbinek másolója kissé modernizálta amannak időközben valamelyest elavult nyelvét.

E nyelv mindenkép a XV. század közepe táján írotthoz, a Bécsi és a Münchener meg az Apocodexéhez hasonlóbb, mint a Nádor codex és a vele körülbelül egykorú, tehát a XVI. század elejéről való emlékeink nyelvéhez. Épen így az írásmód is, mely a Guary codexben, a Nádor codexszel és ennek rokonai-val való sok egyezése mellett is, emezekénél határozottan régiebb és következetesebb.

Mint codexünk korát, úgy származását illetőleg is ez írásmód adja kezünkbe az egyetlen megbízható fonalat, a melyet követve, pusztá találgatásnál többet érő következtetésekre juthatunk. Codexünket már Döbrentei is Ferencz-rendi, még pedig tüzetesebben «reformált conventualis frater» keze munkájának

tartotta. Erre vall szerinte Sz. Ferencznek és más Franciscanus szenteknek «atyánk» jelzéssel említése is. Sőt tovább megy és nyelvemlékünk dunántúli tájszólásából és egyéb nyomokon indulva, a segösi vagy vasvári Ferencz-rendi kolostorban keresi íróját, a ki «talán» Segösi Lukács lehetett. (Id. Bév. XXXIII. 1.) E feltevés ugyan teljesen önkényes és semmi elfogadható érv sem támogatja; de annyi kétségtelen, hogy a Nádor codexszel részben érintkező tartalom, nemkülönben a vele és még egy egész sor Ferencz-rendi származású codexszel rokon írásmód ahhoz a szerzethez kalauzolnak bennünket, a melyből codexeink nagyobb részének írói és másolói kikerültek.

Gyakorlottabb kézre valló, határozott és egyenletes vonásai kéziratunkban a hivatásos könyvíró munkáját, tehát inkább férfi-, mint nő-szerzetes szorgalmának gyümölcsét sejtetik. Hogy kik számára készült, az iránt már megint csak vajmi gyenge fogódzkodónk kínálkozik abban, a minek szerintünk Döbrentei kellőnél nagyobb súlyt tulajdonít. Ez t. i. két későbbi bejegyzés a könyv felső és alsó táblájának belső oldalán. A felső tábla belsejére sokkal későbbi, alighanem XVII. századi kéz betűpróbákat írt, melyek fölött, közel a jobb oldali felső sorokhoz, utóbb tintával áthúzva az Emerencia Meturecki név olvasható. A hátsó fatábla belsején pedig szintén XVII. századbéli írással: *Memento Mori & yn Eternum Non Pecabys . . .* Alább későbbi, sötétebb tintával ügyetlenül felfrissítve, egy régibbnek látszó kéztől: *Az Giermekek hazaban valo köniu Az pokolrul es az ü kinairul Amen Vege Finis Senki el ne vegie az ki elveszi megh agia.* Ez alapon Döbrentei (i. h. XXXI. 1.) azt következteti, hogy 1600 és 1700 között legalább, a mikor e bejegyzések szerinte keltek, a könyv már nem volt apácák birtokában, hanem inkább valamely családos nemes úrnőé lehetett, sőt talán eredetileg is ilyen számára készült, mint a Kinizsiné Magyar Benigna két imakönyve, a Czech és a Festetics codex. (Döbrentei ezek közül természetesen csupán az elsőre hivatkozik, minthogy a másodikat még nem ismerte.) E feltevését azonban semmi számbavehetőbb ok sem támogatja; épen úgy, a mint Horvát István is csak analogiákra építette azon véleményét, hogy e codexünk is, annyi máshoz hasonlóan, apácák számára készült. E gyaní-

tást készpénznek veve, mindjárt egy még merészebbet épít rá, midőn azt kérdi: «Nem vitték-e magukkal e' Kéziratot a' Veszprém Völgyi Apátság Kőrmendre, hová a' Török elül futottak?» (*Tud. Gyűjt.* 1835 III. köt. 104. l.) Horvát István e találgatását Döbrentei (id. Bév. XXX. l.) azzal utasítja el, hogy a veszprém-völgyi apátság egyik rendje Sz. Vazul szabályait követé görög szertartással, a másik Sz. Benedekét. Az utóbbiak, igaz, hogy 1625-ben Kőrmendre költözének, de a kézirat Ferencz-rendi eredete nem teszi valószínűvé, hogy az náluk lett volna.

Az sem vet megbízhatóbb világot codexünknek a Guarycsaládhoz kerültreig befutott pályájára, a mit ez iránt annak utolsóelőtti tulajdonosa és ajándékozója, Döbrenteihez 1835 aug. 21-én intézett levelében írt. Döbrentei szerint: «A' mit ott említ, csak több talánozásra vihetne, 's minék ezt messze üznifüzni, támogathatás nélkül.» (I. h. XXXII. l. V. ö. *A Magyar Tudós Társaság Évkönyvei* 1834—1836. III. köt. Budán 1837. 5. lap.)

A codex külső leírásához tartozik még annak megemlétese, hogy közel egykorú, fakult cserszínű s ma már kissé rongált, bőrrel bevont fatáblákba van kötve. Lapjai 205×145 mm. méretűek. A beírt tükör 170×105 mm., de a sorok hosszúsága nagyon változó, néha a lap szélre kifutó. Számuk átlag 22, irókkal vannak megvonaloza s csak a baloldalon keretelve. A bekötés alkalmával a kéziratot elég gondatlanul nagyon is körülgyalulták, a minek a lapok külső széleire írt betoldások némelyikénél egy-két betű részben vagy egészen is áldozatul esett. A veszteség azonban mindenütt könnyen pótolható. A bekötési táblák alul és fölül egy-egy kapócsal záródtak. Ezeknek azonban ma már csak a nőstényei vannak meg, a bekapcsoló horgok szíjaikkal együtt hiányoznak, csupán a leszögezésekre szolgált rézpántok keskeny maradványai őrzik nyomukat. A ma 67 levélnyi állomány nyolcz egyenlőden ívbe van osztva ekképen: 1. ív 10 lev. (1—20. lap), 2. ív 10 lev. (21—40. lap), 3. ív 12 lev. (41—64. lap), 4. ív 6 lev. (65—76. lap), 5. ív 8 lev. (77—92. lap), 6. ív 8 lev. (93—108. lap), 7. ív 6+1 melléje ragasztott lev. (109—122. lap), 8. ív 6 lev. (123—134. lap).

A kézirat eredetileg aligha volt lapszámözva, vagy ha igen, akkor az egykori lapszámok a lapok felső szélén legkíméletle-

nebb körülvágásnak estek áldozatul. Későbbi lapszámozás négy, illetőleg ötféle is van a codexben. Az elején egész a 10. levélig vagy 20. lapig a beírt tükör vagy a lapok felső jobb sarkára igen apró arabs számjegyek vannak írva tintával, a melyek 3-tól 20-ig mennek s így arról tanúskodhatnak, hogy a mikor a codexbe jegyezték e számokat, akkor annak állománya még az elején egy levéllel, vagyis két lappal többet számlált. Ugyanerre vallana a második lapszámozás is, a melynek egy harmadik által átírt nyomai végig kísérhetők az egész codexen. Ez már csak minden második lapot jelölt meg írónnal írt nagyobb számjegyekkel és így az utolsó levél versójára a 136. számot jegyezte. E lapszámozás fölött vörös czeruzával egy harmadik kéz csak a leveleket vette számba, egy negyedik pedig ugyancsak vörös számjegyekkel a kiigazítást már akkor eszközölte, mikor a codex, úgy a mint Horvát István és Döbrentei Szabó József által való fölföldöztetése korában leírják sa mint ma is van, csak 67 levélből állott. Végre egy ötödik megint újra számozott meg szürke írónnal minden lapot a mai 1-től a 134-ig, vagyis a mai 1. levéltől a mai 67. levél versójáig. Nem lehetetlen azonban, s az ívek fekvése inkább a mellett szól, hogy már az első és az öt követő második és harmadik lapszámozó is csak annyi levelet talált a codexben, a mennyi ma van benne; de abból a téves feltevésből indultak ki, hogy az elejéről csak egy levél hiányzik és ehhez képest vették a leveleket számba.

Ha az ívek és a kötés vastagságából akarnánk következtetni a codex egykori terjedelmére, akkor némi valószínűséggel csak annyit mondhatnánk, hogy az elejéről egy vaskosabb vagy legfőlebb két vékonyabb ív, a végéről talán szintén ennyi, s így mintegy a negyedrésze veszett el annak, a mennyi benne eredetileg lehetett.

A codex tartalma: 1. A «Bűnnek zsoldja, vagy a pokol kínjairól» című értekezés, mely csonkán kezdődik az 1. lapon és a 11. lap közepéig tart. Ez a rész párhuzamos a Nádor codex 109—134. lapjával, hiányzó eleje pedig a Nádor codex 64—109. lapjain olvasható. 2. A «rágalmasságról» szóló elmélkedés a 11—31. lapon. 3. Az üdvözülés és elkárhozás jeleiről szóló tanítás a 32—65. lapon. Ezzel szorosabb kapcsolatban áll 4. a következő fejezet a «hét szent jószágról», vagyis azon hét erény-

ről, melyekkel valaki kiérdemelheti, hogy lelke halálakor azon-
nal «mindön bántás nélkülön fel röpjön menyországba» (65—
99. l.). 5. Az imádság dicsérete és «nagy használatja» című
tractatus a 99—126. lapon. S végül 6. a szent békességről szóló
elmélkedés a 126—134. lapon, a melylyel a codex csonkán meg-
szakad. Valamennyi latinból való fordításnak, vagy legfőlebb
csékély szabadságú átdolgozásnak és compilatióknak látszik.

Nem itt a helye, hogy ez iratok forrásairól még különben
is le nem zárt kutatásaim eredményével beszámoljak. E helyett
csak a jelen kiadásánál követett eljárást kell még kissé részle-
tezmem. A mi ebből a kötet többi codexeire is vonatkozik, azt
is itt mondom el s alább nem ismétlem.

A Guary codex kiadását még néhai Volf György vállalta
volt magára s az ő felügyelete alatt ki is szedték, a szedés
azonban a Székelyudvarhelyi codex már részben kinyomtatott
íveivel együtt szintén vagy másfél évtizeden át hevert a nyom-
dában. Egy része össze is dőlt, de egyébként is gondos revisióra
szorult, a mit az eredetivel való pontos egybevetés alapján végez-
tem. A kiadásnak az egész Nyelvemléktárra nézve megállapított
alapelvein változtatnom nem volt lehetséges, meg kellett tehát
tartanom az eddig használt egyöntetű átírásmódot és jelöléseket.
Codexünk sajátszerű írásjegyei azt jellemzőn iktatják be nyelv-
emlékeink egy népes családjába, melyet bátran a Ferencz-rendi
codex-családnak címezhetünk. Ez írásjegyek a következő módo-
sításokkal advák vissza e kiadásban:

A *cs* hangot jelölő *s* a Bécsi, Müncheni, Nádor, Simor,
Teleki, Döbrentei codexben és a Székelyudvarhelyi meg a Peer
codex egy részében használatos *L* formájú jegy itt is, mint a
többi hasonló írású codexekben, *c*-vel van pótolva. Az *ö* és
ő hang jelölésére szolgáló, alul vesszős *o* betűnek pedig, mely
szintén a fent említett codex-család jellemző sajátága, *o* felel
meg. Az *ü* és *ű* hangot codexünk fölül pontos vagy vesszős
u-val, illetőleg *v*-vel jelöli. E helyett mi *ü*-t vagy *ű*-t írunk. Az
y fölötti két vesszőt elhagytuk. A *jé*-sítést kifejező, betű fölötti
vagy melletti pontot, illetőleg vesszőt mindenütt az utóbbival
tettük egyöntetűvé. A *z* fölötti vagy melletti vessző *e* hang
kettőzését jelöli codexünkben; mi ily esetekben a vesszőt a betű
mellé tettük olyankor is, mikor az a kéziratban fölötte áll,

nehogy az értéket tulajdonítson neki az olvasó. A rövidítéssel jelölt betűket cursív szedéssel tettük felismerhetőkké; a lapszélre vagy a sorok fölé iktatott betoldásokat « » közé tettük; a különös szóalakokra való figyelmeztetésnek a Guary és a Székelyudvarhelyi codexben használt (*így*) jelzése helyett azonban a további codexekben, melyek már az én felügyeletem alatt szedettek, a rövidebb (!) szolgál. A vörös betűs írás ritkított szedéssel van feltüntetve. A vörös tintával történt későbbi, de úgy látszik, még a kézirat írójától eredő javítások, ha csupán egy-egy betű beiktatására terjednek, cursív betűvel vannak megjelölve e kiadványban. Ilyenekből a figyelemre méltóbbak, vagy egyébként említést érdemlők a következők: 13₃ zolni (az *l* vörössel az *o* fölé írva) 15₄ (kiadv. 117. l.) ragalmazó (az *o* a *z* mellé kisebb vörös betűvel) 30₂₇ «az» (vörössel a sor fölé írva) 36₈ a kiemelt betűk a lapszélről hiányzanak 42₂₁ ad (az ékezet vörössel) 44₄ és 45₂₂ a kiemelt betűk a lapszálon hiányzanak 48₃₂ göytenéc 86₁₈ hog mindon (*így*) hetőn háromzor ostorozna magát (e szavak felragasztott pergamenszalagra írvák, de ugyanattól a kéztől, mely az egész codexet írta) 88₁₅ tennőd? (a ? vörössel) 88₂₆ ad (az ékezet vörössel) 93₂₂ v̇ (vörössel) 96₃ «volt» (vörössel a sor fölött) 106₁₄ ziuēt (a *t* kisebb betűvel az *e* mellett fölül) 109₂₆ az v̇ (a második szó fölül kisebb vörös betűvel) 109₃₆ él (az ékezet vörössel) 109₃₇ él (ugyanúgy) 110₇ még (ugyanúgy) 111₂₉ meggőnc (érdekes összevonás ebből: *mit adjunk?*) 112₃₇ comornicocnac (a végső *c* vörössel az *a* mellett fölül kisebb betűvel) 112₂ (kiadv. 157. l.) *el* (vörös betűkkel fönn betoldva) 113₃₁ adá (az ékezet vörössel) 114₈ Él (az ékezet vörössel) 115₁₉ azzont (a *t* az utolsó előtti betű mellett fönn vörössel) 115₂₆ erőfűluen (az ű fölötti pont vörössel) 119₅ bölének (a *ē* feketével az *n* fölé írva) 119₉ ezt (a *t* a *z* fölé írva) 119₁₄ és 121₂ ad (az ékezet vörössel) 121₉ azt (a *t* vörössel fönn a *z* mellett) 123₃ ad (az ékezet vörössel) 123₅ és 123₇ azt (a *t* feketével fönn a *z* mellett) 125₃₆ neheffegnec (a *c* vörössel az *e* fölött) 129₃₂ rolad (a *d* vörössel az *a* fölött) 129₃₅ zeretnec (a *c* feketével az *e* fölött) 129₈ (kiadv. 165. l.) «göd az kiutánnon» (a lapszélről a lap beirt tükrébe érő, felragasztott pergamen szalagocskára írva) 131₂₉ doctores (az *es* vörössel az *or* fölé írva).

A vörös betűs szavak, mint a többi codexben, itt is rit-

kítva szedvék. A vörössel aláhúzottak azonban nincsenek kiemelve. Az interpunctio is vörös színnel van jelölve s alig néhány kivétellel csupa, a betűkkel körülbelül egyenlő nagyságú, kissé balról jobbra dőlt vonalkából áll, melyeket vesszővel pótolunk. A §-ok kezdetének jegye vörös színű, ezt azonban elhagytuk. A nagy kezdőbetűk rendesen az első vonásuk mellé húzott vörös vonalkával vannak szembetűnőbbekké téve. A lapszéli beiktatásokra benn a szövegben rendesen vörös tintával berajzolt jegy, többnyire hosszú szárú kereszt utal. A rövidítéssel jelölt betűket cursiv szedés teszi felismerhetővé. A hol e jelzés másra vonatkozik, t. i. hiányra, vagy későbbi pótlásra, azokat az eseteket a fenti megjegyzésekben felsoroltuk. A kézirát gondos másolat voltát az is jellemzi, hogy törlés alig akad benne. Az ilyen törlött szavak [ ] között állanak. Ugyanígy a többi codexnél is.

A **Nádor codex** épen félszáz évvel ezelőtt jelent meg először Toldy Ferencz kiadásában.*) Nevét József nádor félszázados kormányzásának emlékére kapta a budapesti egyetem részéről, a melynek könyvtárában a *Cod. Hung. No. 1.* jelzetet viseli. A Weszprémi és a Winkler codexszel együtt Winkler Mihály pécsi kanonok ajándékaképen került 1804-ben az egyetemi könyvtárba. Régebben a pozsonyi klarisszák kolostoráé volt, mint a felső tábla belsején lévő e bejegyzés tanúsítja: Pro Sorore Conuent. Posonien. Eben az Kön'uben uagion Sz. Eufrusina Elete. Sz. Apoloniaj, Sz. Aduigai, Sz. Adoriani, Sz. Sofiay, Sz. Alexiusi, Sz. Maria Egipcziakay. E bejegyzés Toldy szerint (id. kiad. Bev. 5. l.) ugyanazon klarissza fejedelemasszonytól ered, kitől az egri érseki lyceum könyvtárában «Az szent Clara szerzetében élő szerzetes szűzek Elöljáróinak avagy Abbatissáinak Tisztek szerént való Rendtartások» című XVII. századbeli kézirát származik. Pozsonyba ugyancsak Toldy szerint az ó-budai klarissza kolostor apóczái vihették, a kik a mohácsi vészkor oda menekültek a fenyegető török elől. Első leírását Horvát Ist-

*) (Két levélnyi latin cím után) *Nádor-Codex. A pesti egyetemi könyvtár eredetiből bevezetéssel és szótárral.* Budán 1857.

ván adta a *Tudományos Gyűjtemény* 1835. évi VII. kötete 84—92. lapjain, az első lap tökéletlen hasonmásával. Semmivel sem jobb az a facsimile sem, a mely Toldy kiadásában látható és szintén az első lapot ábrázolja.

A kis 8-adr. vaskos codex egykorú fatáblás kötése zöld bársonnyal volt bevonva, melyből azonban ma már csak a felső tábla elrongyolódott és lazán függő borítása van meg. A felső tábla középvonalán két sárgaréz köldök van, melyeknek kiálló szégeibe kapcsolódtak a ma már hiányzó szíjkapcsok. A codex erősen körül van vágva s ennek következtében az őrszók (custosok) néhánynak csekély nyomain kívül a lapok aljáról eltűntek. A lapok méretei: 137×100 mm., a beírt tüköré 103×75 mm. A lapszélek arany vágása préselt mintázatú. A kötet ma 353 eredetileg számozatlan levélből áll, tehát (az üresen maradtakat is számbavéve) 706 lapból, melyek egészen új keletű, írónnal bejegyzett számokat viselnek a felső jobb sarkukon. Az elején csonka codex szép fehér papírra végig egy kézzel, barnás tintával van írva; a fejezetczímek, nagy kezdőbetűk, az íráspontozás és a sorvégeket kitöltő hullámvonalak vörössel. E kéz ugyanaz, a melytől (mint már Toldy felismerte, i. h. Bev. 6. l.) a Simor codex nevezetű kis töredék és a Debreczeni codex ötödik darabja származik. Volf György (Nyelvemléktár XI., a Debr. Cod. Előszavában X. l.) ez író, a ki azonban kétségtelenül mind a három codexnek csak másolója, klarissza apáczának tartja. Én e kérdésről nem mernék ily határozott vélemenyt mondani. Lehetett az író, ill. leíró Ferencz-rendi férfi-szerzetes is; csak az bizonyos, hogy munkája klarisszák számára készült.

A codex íratásának éve a 658. lapon kétszer is fel van jegyezve, egyszer számmal és kevésbé előtte szókkal, a Sz. Zsófia életének záradékában ekképen: «Irtac ez kőnvet iften||nec ziletefe vtan, ezör kilencz zaz nolcz eztendöbe Amen Dičertefec az vr iften es ő zent anína maria mindönben. es örökkön öröcke Amen 15⁰8.» Az 5 a középkori arabs számjegyek 7 formájú alakját mutatja, de olvasása semmi kétséget sem enged; a 0-nak kisebbített alakja sem szokatlan e kor évszámainak feljegyzésében; megütközést csak a közvetlenül előtte álló «kilencz száz» kelthet, a mely tévedés későbbi kéztől a lapszélen *erras* szóval van megigazítva, benn a szövegben

pedig a hibás szó fölé ugyanazon kéz vékony tollvonásokkal és apró számokkal oda írta a helyes 1508-at. E helyreigazításról Horvát István i. h. 91. l. azt mondja, hogy Schwartner Márton iratta be a codexbe, a mire azonban Toldy a Tud. Gyűjt. illető kötetének saját tulajdonából a budai kir. kath. főgymn. könyvtárába került példányába ezt a lapszéli megjegyzést tette: «Ne-vetséges. Ezt régi kéz írta!» Még pedig, mint Bevezetésének 6. lapján mondja Toldy, az a harmadik kéz, melytől a 214. lapon lévő «Judit kõnveben» Iudicum-ra van javítva. E harmadik kéz mellett Toldy még egy, az elsővel egykorút, egy negyedik, már szintén jóval későbbi (XVII. századbeli) és egy ötödik, ugyancsak a XVII. századból valót különböztet meg, mint a codex későbbi bejegyzéseinek íróit. Az elsővel egykorú a három első legenda némely helyein (399, 401, 425, 455, 476, 477. l.) pótlásokat tett, jelölül annak, hogy azokat egy régibb kézirattal összevetette. Kiadásunkban ezeket részint < > között, részint pedig, a hol kétségünk volt az iránt, hogy az előbbiekkal egy kéztől valók, a lap alján lévő jegyzetben adjuk. A negyedik kez szintén a legendákon ment át, de a későbbiekben is, nem csupán az első hármon, s itt-ott az archaismusokat váltotta fel újabb kifejezésekkel, így a 402. l. *marhaval* fölé *gazdaghsaggal*-t írt, a mit < > közt a mi kiadásunk is feltüntet, valamint jegyzetben a 418. l. fontosabb betoldását, mely kétségtelenül régibb kéziratból van pótolva. Ellenben a Toldynál felsorolt többi eseteket, mint részben értelmetlen, részint fölöslegés modernizálásokat, mellőztük. Ilyenek különösen a régi L-forma jegy (kiadásunkban *c*) *cs*-re, vagy az *o* (kiadásunkban *ó*) *ö*-re és a *c* betű *k*-ra javítása stb. Az ötödik kéz a felső tábla belső lapján lévő s már említett bejegyzésen kívül még egyet írt a 454. l. aljára, a hol helytelenül állítja, hogy «It végezódik Szt. Eufrosinának élete», mert az életrajz a mondott helyen csonkán szakad meg, a mint csonkán kezdődik utána a Sz. Orsolya élete is.

Itt van a helye, hogy megemlítsük a codex hézagait. Az elején hiányzó, bizonytalan számú, de egy terniónál többre alig tehető leveleken kívül a mai 8. és a 454. lap után is kiesett egy, esetleg több levél. Ellenben a 4. l. után Toldy (id. kiad. Bev. 3. l.) tévesen említ hiányt. Lehet, hogy a 4. levelet, azaz 8. lapot értette s ebből eredt a 4. 8. egymásutánja. Van továbbá

a codexben néhány üresen maradt levél is; így a 142. és a 388. lap után négy-négy, a végén pedig egy, melyet még három követett, mint a kötetből kiszakadt levelek ma is látható nyomai mutatják.

Az írás hasonmását, mint a Guary és a Birk codexét is, l. Zolnai Gyula *Nyelv emlékeink* cz. munkájában. A helyesírás sokban egyezik a Guary codexével és az ott említett codex-család írásmódjával. Ugyane codex-csoportba iktatják kéziratunkat tartalmának egyes darabjai is. Ezekről Toldy Bevezetése bőven, néhol a forrásokra is kiterjeszkedve értekezik s a codex nyelvé-ről is tesz néhány tanulságos megjegyzést, melyeket kiegészít Zoltvány Irén tanulmánya: *A Nádor-Codex nyelvi saját-ságairól.* (Nyelvtud. Közlem. XVII, 190—246 és XIX, 1—57.)

Már a Guary codexnél említettük, hogy ennek az elejével (1—11. l.) a Nádor codex néhány lapja (a 109. l. végétől a 134. l. végéig) párhuzamos. De codexünknek más nyelvemlékeink-vel is vannak érintkező részei, mint az legjobban a tartalom alábbi ismertetéséből fog kitünni. A nélkül, hogy ennek rész-levezésében Toldy példáját követnők, csupán a töle még ki nem mutatott források felemlítésére szorítkozunk az egyes címeknél, a melyek a következők:

1. Csonka elmélkedés a méltatlanul áldozók «keserűségös mérgéről» (1—5. l.), melynek csak a vége maradt meg. Hozzája csatlakozik eszmei társulásánál fogva a 2. elmélkedés a méltón áldozónak, «édösségös mézéről», a mely a Discipulus (Herolt János dömés a XV. század elején) *De Tempore* cz. beszédgyűjte-ménye 47. prédikációját követi csekély eltérésekkel (6—41. l.). Ugyancsak a Discipulus következő (48.) beszéde felhasználásával készült a 3. darab is (41—63. l.), a Krisztus kínja gondolásá-nak hasznáról. Erre jö 4. a «Bűnnek zsoldja» című s a pokol kínjairól szóló elmélkedés (64—134. l.), melynek a vége párhuz-a-mos a Guary codex elejével. Mindezek a részek már Toldy kiadása előtt megjelentek a Döbrentei kiadta *Régi Magyar Nyelvemlékek* IV. kötete első felében (1846). 5. A négy üres levél után következő s a 143—307. lapokon olvasható Passio teljesen azonos a *Winkler codex* 137—234. lapjain lévővel (Régi Magyar Nyelvemlékek IV. k. második fele, XXV—LXI. l. Döb-rentei hagyatékából kiadta Volf György 1888. és Nyelvemléktár

II. 132—162.). De a Nádor codex szövege nem a csak két évvel idősb Winkler codexben lévőnek másolata, hanem mindakettő közös eredetin alapszik. Ugyanígy az alábbi, 7. sz. alatt említendő «Mária siralma» is. 6. Ennek és a vele tartalmilag összefüggő Passio-nak közébe ékelődik codexünknek egy összehasonlító irodalomtörténeti szempontból nagyon érdekes darabja. Ha Toldy a Passiót nevezte codexünk egyik fénypontjának, a Mária siralmát pedig «őszves középkori irodalmunk tán legszebb művének» (id. Bev. 12. és 19. l.), mi viszont nem habozunk ezt a kettőjük közé ékelni darabot a codex legértékesebb részletének tekinteni. A többi ugyanis jórészt föllelhető s részben jobb szövegekben maradt fenn egyéb nyelvemlékeinkben; míg ez nem csupán azért érdemel kiváló figyelmet, mert egyedül a Nádor codex tartotta fenn számunkra, hanem azért is, mivel egy világszerte elterjedt középkori költői tárgy magyar reflexét láthatjuk benne. Futólag már szóltam róla «Túlvilági látomások codexeinkben» című értekezésemben (l. *Akad. Értesítő* 1907, 500—507. l.) s legközelebb a latin eredetijét is közlöm ez értekezés teljes szövegének mellékletei között. A 307—342. lapokon közös cím alá foglalva kezdetie ez velagnac alhatatlanfagarol valo iras es a gonozoknac vezödelmokröl ég öodalatos latas. A látás, vagyis *visio* csak a 312. lapon kezdődik, de a bevezetéseül szolgáló sorok a világ állhatatlanságáról több latin szerkezetben is együtt járnak a *Disputatio v. Conflictus Corporis et Animae (Carnis et Spiritus)*, vagy *Visio Philiberti* című költeménnyel, azt hol megelőzik, hol követik. (L. Edélestand du Ménil, *Poésies populaires latines antérieures au douzième siècle*. Paris 1843. 217—230. l. *Analecti hymnica medii aevi* XXXIII: Clemens Blume, *Pia Dictamina*, Leipzig 1899. 265. l.) Egy drezdai kéziratban, melyet néhány évvel ezelőtt magam vettem egybe magyar szövegünkkel, szintén ennek sorrendjében van a két, egymástól függetlenül is sokszorosán előforduló verzezet, és egyébként is több oly jellemző eltérés mutatkozik a többi latin változatoktól, a melyek a magyar szöveg eredetijének philologiai módszerű helyreállításánál jó szolgálatot tehetnek. Még több kézirati változat különben talán még közelebb juttat majd bennünket ez eredetihez, mint a szintén Ferencz-rendi származású drezdai változat. (Cod.

Lat. A 119. 1478-ból.) 7. A 342—388. lapokon van a Winkler-codex 74—117. lapjaival párhuzamos «Mária siralma». Erre négy üres levél (379—396. lap) után 8. Sz. Eufrozina legendája jó, melynek a Lobkowitz-codex 185—220. lapjain van meg a Nádor-codexétől kissé eltérő, de vele közös forrású másik fordítása. E forrás a *Vitae Patrum* 363—68. l. (Rosweyd-féle kiadás). A Debreczeni-codex 190—192. lapjain olvasható rövid legenda ugyane szentről más forráson alapszik. 9. A 455. lapon az előző, végén csonka legendához közvetlenül csatlakozik a Sz. Orsolyáé, mely meg az elején csonka. Itt tehát, mint már jeleztük, egy levél kiesett a codexből. A hiányzó rész ennél fogva mind a két legendánál csak néhány sorra terjed. Sz. Orsolya és a tizenegyezer szűz legendája, mind a három codexben a Nádor-codexével közös forrásból, a *Legenda aurea* 158. fejezetéből (Græsse kiad. 701. l.), megvan még a Kazinczy-, az Érsekújvári- és az Érdy-codexben. A Kazinczy-codex 156—166. lapján lévő szöveg a *Legenda aurea*n kívül Pelbárt De Sanctis I. 94-től való függést is mutat (C D E részek kihagyásával). 10. A 483—491. lapon Sz. Apollonia (codexünkben Apalin) egy csodája s ez után a 491—525. lapon ugyane szent legendája következik, a *Legenda aurea* 66. fejezete (id. kiad. 293. l.) nyomán, melyen a Debreczeni-codex 559—575. lapjainak szövege is alapszik, azzal a különbséggel, hogy itt az imént említett példa vagy csoda nem megelőzi, hanem követi a legendát. A két szöveg különben nemcsak ugyanazon fordítás két másolata, hanem mind a kettő még ugyanannak a kéznek az írása is, minthogy e darab már a Debreczeni-codex ötödik kezétől írt részbe, épen annak az elejére esik, az pedig, mint az imént láttuk, egy a Nádor-codex írójáéval. 11. Az 525. lapon kezdődik Sz. Hedvig (codexünkben Haduiga és Adviga) élete és tart az 544. lapig. Forrása még ismeretlen. A 12. darab az 544—575. lapon Sz. Adorján vértanúságát mondja el a *Leg. aurea* 134. fejezete (id. kiad. 597. l.) nyomán. Párhuzamos vele az Érsekújvári-codex 355—361. lapja, még pedig annyira, hogy a két szöveg alig mutat másban, mint az írásmódban és itt-ott egy szóban némi eltérést, de kétségtelenül mind a kettő ugyanazon fordítás két különböző másolata, a mit pl. az Érsekújvári- és a Nádor-codex előbb említett két párhuzamos darabjáról nem mondhattunk. A 13. fejezet

Sz. Elek élete az 575—601. lapon, melyet a *Leg. aurea* 94. fejezete nyomán (id. kiad. 403. l.) még a Peer-, Lobkowitz-, Kazinczy-, Érdy- és Tihanyi-codexben olvashatni. (L. Révai Sándor dr., *Barlám és Jozafát, továbbá Szent Elek legendája*. Pécsi áll. főreálisk. Értes. 1904/5.) E hat fordítás, melyekhez a Haller-féle «Hármas Istoriá»-ban a Gesta Romanorum 15. fejezetén alapuló járul hetedik gyanánt, egymástól teljesen független. 14. Ismét négy üresen hagyott levél (602—606. lap) után a 607—658. lapon Sz. Zsófia asszony és három leányának, Hit, Remény és Szeretetnek vértanúsága következik. Vele egy forrásból ered az Érdy-codexnek a Nádor-codexétől eltérő szövege. E forrás alighanem a *Bibliotheca Hagiographica Latina* I. 445. l. 3. c. pont alatt említett Passio, melynek egy 1483. kölni és egy 1485. évi löweni ösnyomtatványban olvashatni a latin szövegét. E gyanításunk azonban még igazolásra szorul. Mindenesetre valamivel közelebb jár az óhajtandó eredményhez, mint Toldy tapogatódzása, mely csak negatív tanulsággal járt. 15. Egyiptomi Sz. Mária élete, mely kissé bővebb előadással az Érsekújvári-codexben is megvan a 425—428. lapon, itt is, meg a Nádor-codexben is, a hol a 658—669. lapon találkozunk vele, a *Legenda aurea* 56. fejezetének (id. kiad. 247. l.) fordítása, de a két fordítás, mint már különböző terjedelmük is sejteti, egymástól független. 16. Sz. Forseus (v. Furseus) püspök egy látomása zárja be codexünk legendás részét a 669—681. lapon, a *Leg. aurea* 144. fejezetének kivonatos előadása szerint, mely Bæda Venerabilis Historia ecclesiasticája III. 19. fejezetén alapszik. (L. *Túlvilági látomások codexeinkben* című értekezésem 3-ik pontját.)

A codex hátralévő lapjainak imádságokból, bűnlajstrómból és néhány szent énekből álló tartalma nem szorul további részletezésre. Kiváló figyelmet belőle a 697. és köv. s a 701. lapon lévő hangjegyek érdemelnek, melyeket Toldy Mátray Gábor átírása szerint közölt az ő kiadásában s mi is ezt követtük. Nevezetesen e hangjegyek annyiban, hogy legrégibb ilyenmű, t. i. magyar szöveget kísérő emlékeink. A dallamok, valamint a latin eredetiben is meglévő hymnus-szövegek magyarföldi származásához azonban, melyet Mátray és Toldy valószínűnek hittek, kétség fér. Az egyházi hymnologia mai, hasonlíthatatlanul kiterjedtebb

ismerete és óriási anyaggyűjtése mellett e kérdést is mielőbb könnyű lesz eldönteni.

A **Lázár Zelma-codex** a Lázár-család egy nőtagjától, Lázár Zelma úrnőtől került Lóczy Lajos közbenjárásával Akadémiánk birtokába, a melynek könyvtárában ma *M. Cod. 16-rét 4. sz.* jelzet alatt található. Első leírását a codex bemutatása alkalmával (1896. febr. 3-án) Szily Kálmán, akkori főtítkár adta. (*L. Akad. Értesítő* 1896. 139—142. l.) E bemutató kapcsán előterjesztette a főtítkár Lázár Zelma úrnő 1896. jan. 16-án kelt levelét is, melylyel a codexet «nemzeti kegyelettől áthatott érzéssel» Akadémiánknak ajándékol adja. E levélből kitetszik, hogy a régi kéziratos könyvecske huzamosb időn át a Lázár-család birtokában volt. Az utolsó levél alján olvasható bejegyzés szerint (*sum possessor huius libri Gregorius Thamas Anno Dni 1638 die Aprilis 9. Anno aetatis suae 19 uertendo*) a mondott évben valami Thamás Gergelyé lehetett. Ez a Thamás Gergely azonban, ha a fenti bejegyzés igazat mond, akkor nem 19 éves ifjú volt, mint Szily Kálmán id. ismertetésében (i. h. 140. l.) írja, hanem 91 esztendő aggastyán. Ennek ugyan Szily szerint, kit azóta a tőle akkor észre nem vett *uertendo* szóra figyelmeztettem, ellene mond az írás jelleme; de magát a bejegyzést azért mindenesetre figyelembe kell vennünk. Utóbb Lázár Mártoné volt a könyvecske, úgy látszik, mert a *Martinus Lazar* név, mint már Szily Kálmán is észrevette, szintén a XVII. századra valló írással, több helyütt olvasható benne (így pl. a 65. lev. versóján).

Hogy eredetileg kié lehetett s kiktől és kinek számára íratott, azt csak sejteni lehet az egyes imádságokban lévő czélzásokból, melyek (pl. a 67b, 69b, 70b. lev.) Sz. Ferenczet zent atyánk, bodogh zent atyánk, dycz öfflegős zent atyánk megszólítással hívják segítségül és közbenjáróul. A 92. lev. versóján pedig ezeket olvassuk: engemet te meltatlan biwnes zolgalo leianodat Katerinat meltoly meg oldoznod... Ebből Szilyvel mi is azt következtetjük, hogy Katalin nevű nőé, még pedig egyéb helyekkel a föntit egybevetve, alighanem apáczaé volt e kis könyv, melynek épületes tartalmát — imádságait, elmélkedéseit, példáit és legendáit — valószínűleg Ferencz-rendi barátok, vagy apáczák, részben talán

maga a 92. levélen megnevezett Katalin is, irogatták össze. — Mikor? Erre a kérdésre Szily azt válaszolja, hogy «ezt is, mint a többi efféle írású és helyesírású codexeinket, a XVI. század második évtizede, 1510—1520 táján írhatták». Én e korhatárt kissé szűknek tartom s inkább a mondott század második negyedébe tenném, mint az elsőbe, e nyelvemlékünket. Meg kell még említenem, hogy Szily Kálmán idézett jelentése végén azzal az indítványnyal fordult az Akadémia I. osztályához, hogy «e codexet, melyet a *Lázár-család* több mint két évszázadon át híven megőrzött, az enyészettől megmentett... *Lázár-codex* név alatt iktassa be a magyar irodalomtörténetbe». Az osztály ez indítványt azzal a módosítással fogadta el, hogy a codex az ajándékozó teljes nevét viselje és *Lázár Zélma-codex*-nek neveztessek. (*Akad. Értes.* 1896. 162. l.)

A sötétbarna, vak préselésű bőrrel bevont fatáblákba kötött, 16-r. (100×70 mm.) könyvecske 6 (nem 9, mint Szily i. h. 140. l. írja) számozatlan és 149 (nem 152, mint u. o. olvasható) számozott papirlevelet foglal magába. A 18. levéltől kezdve a számozás más, valamivel későbbi kéztől eredő, mint az addigi. A számok a régibb alakú arabsjegyek, melyek a XV. és XVI. századból való codexeinkben láthatók. Az utolsó levél ugyan a 152. számot viseli, de valójában csak a 149. a számozottak között, mert a számozásnál a 71., 111. és a 146. lev. át van ugorva. Ugyanígy a 91. is, de e helyett viszont a 92. után egy eredetileg üresen maradt levél nincsen számba véve. Ezen későbbi, XVII. századi kéztől az addigi szöveg tartalomjegyzéke olvasható *Tabulla* (így) cím alatt, az illető levelekre utalással. Az első számozatlan levél vékonyabb papirosú, mint a többi s a hátsó lapján keresztben haladó, régibb írás elmosódott nyomai láthatók, a mi arra mutat, hogy elhasznált régi papirosból szabta a kötetke elé védőlapul a könyvkötő. A felső bekötési táblán még megvan az egykori sárgaréz kapocs nősténye. A lapok nagyon erősen körül vannak vágva, a nélkül azonban, hogy ez által a szöveg lényegesen megcsönkült volna. Annál több kárt okoztak a codexben az egerek, ha ugyan, mint Szily véli, az ő betű- vagy inkább csak papiréhségüknek esett a számozatlan levelek közül a 2., 4—8. és a 9-nek az alsó-sarka áldozatul. Szerencsére az e leveleken lévő szöveg jó részben alább még

egyszer ismétlődik. Kiadványunkban a megcsonkult levelek épségben maradt részeit is közöljük, kipontozva hozzávetőleg annyi helyet, a mennyi az elveszett sorrészleteknek megfelel, s kiegészítve azt, a mit könnyű volt s minden kétség nélkül ki lehetett egészíteni.

A későbbi befirkálásokat nem számítva — melyek közül a codex történetére nézve fontosabbakat már említettük — az egész könyvecske hat kéz írásának látszik. Az első kéz írása kerekbe átmenő rideg barátságos, álló betűs. A nagy kezdőbetűk vörössel vannak benne tarkítva; tintája sötétebb barna. Munkája csupán a számozatlan (a védőlap nélkül 1—5) levelekre és a 4 első számozott levélre terjed. A 4-nek versóján, valamivel a lap közepe fölött, az 5. sorban ér véget. Elpusztult belőle az első és az utolsó levél egy része. Még a 4. számozott levél versóján váltja föl a második kéz, mely a nagyobb részt elpusztult 5—7. számozott levélre és a következőnek a rectójára írta a maga járulékát. Itt, a lap 8. sorában abbahagyta az írást s a levél versóján már a harmadik kéz munkája kezdődik. Amazé apróbb betűs és kerekdedebb az elsőénél, tintájuk azonban majdnem egy színű. Sokkal világosabb a harmadik kézé, melyet hosszúkás, keskenyebb, a másodikénál nagyobb, az elsőénél viszont valamivel apróbb, szabályos betűi jellemeznek. Ennek a 17. levél versóján, valamivel a lap vége előtt végződő írásnak is elpusztult az elejéből egy jókora rész: a 8. és 9. levél fele s a következőnek az alsó szöglete. A címek benne szép élénk ezinóber színnel írvák s jóval nagyobb betűkkel, mint a szöveg; a kezdőbetűk azonban nincsenek vörössel kiemelve, mint az első és a második kéz írásában. A 18—65. levél a negyedik kéz írása. Ez ismét kerekesebb és sötétebb tintájú, mint az előbbi; a fejezetcímek benne szintén élénk vörös írásúak. A 65. levél versója eredetileg üres volt, csak későbbi, XVII. századi kezek firkáltak rá részben ismétlődő tollpróbákat. Köztük jó nagy betűkkel olvasható a Martinus Lazar név. A következő levélen kezdődik és a 74. lev. versóján ér véget az előbbihez nagyon hasonló ötödik írás, melyet leginkább csak a *cs*-nek *cz*-vel jelölése különböztet meg nemcsak a közvetlen előtte állótól, hanem a többiektől is. Viszont a *cz* hangot ez a kéz rendszeren *ch*-val jelöli. Ugyane kéz nagyon pazarul bánt a vörös tintával

s a Sz. Brigitta tizenöt imádságát, codexeink e legtöbbször ismétlődő párhuzamos helyét*) a 71. lev. versóján kezdődő és a 73-nak a versója alján végződő, tehát négy egész lapnyi vörös írás bevezetéssel ajánlja a jámbor olvasó figyelmébe. E hosszabb részletet a rendes eljárástól eltérve, nem szedtettem végig ritkítva, hanem alább a szövegben csak jegyzettel emlékeztetek az itt is külön kiemelt körülményre. A 74. lev. versóján hirtelen megszakad ez ötödik kéz írása s a következő levélen a hatodik, valamennyinél gyakorlatlanabb és rendetlenebb írású kéz veszi át tőle a szöveg folytatását; nem minden zökkenés nélkül, a mennyiben az előző lap három utolsó szavát ismétli a következőnek az elején. Az összefüggést különben + jellel is szembe-tűnővé igyekezett tenni ez a hatodik író, kinek a többinél jóval sűrűbb és hosszabb sorai, feketébb tintája és sajátyszerű betűvetése feltűnően ékelődnek a 74. és a 94. lev. közé. Ez a kéz a 92. levél versójának már idézett helye szerint nőé volt, s e nő magát Katerinának nevezi, mint az imént láttuk. Említettük már, hogy a 92. után egy számba nem vett és eredetileg üresen hagyott levélen későbbi kéztől az előzők tartalomjegyzéke szakítja meg az erre megint tovább folyó szöveget. A címek ebben is vörössel írvák, valamint az egyes imádságok első szavai is. Ez imádságok stereotyp záradékai pedig apróbb folyó írásúak. A lapszélekre kifutó írás miatt a sorok néhány legvégső betűje félig vagy egészen is lemetesződött a könyvecske kiméretlen körülvágása alkalmával, de a vesztesség könnyen pótolható s mint fönt említettem, szóra is alig érdemes. Ennek a kéznek még egy sajátyszerűsége, hogy az egyes lapok alján örszókat is használ, melyeket a közlésnél | előz meg.

A 94. levélen megint az ötödik kéz veszi át az írást s folytatja is a codex végéig, egészen a 152. számot viselő levélig, mely a könyvecske táblájához van ragasztva s így csak a rectóján visel írást. Ez is csak a lap háromnegyed részéig terjed, s alatta későbbi, már említett bejegyzések töltik ki a fönmaradt pár sornyi helyet.

*) Winkler c. 245—261., Gömöry c. 98—128., Gyöngyösi c. 7—24., Thewrewk c. 1—33., Pozsonyi c. 1—16., Czech c. 1—42., Kriza c. 1—67. l. Latin eredetijöket l. az *Irodalomtörténeti Közlem.* VI. (1896.) 107—203. lapjain.

A codex tartalmát és egyéb codexeinkkel való érintkezéseit elég részletesen ismertette már Szily Kálmán idézett dolgozatában. A magában a codexben is ismétlődő részletekre alább a kiadásnál is figyelmeztetünk, meg a Tartalommutató is jelzi őket a kötet végén. A csupa latinból való fordításnak látszó részletek mind régibb helyekről másoltaknak látszanak. A legérdekesebbek közülök a Kempis Tamásnak tulajdonított «Krisztus követésé»-ből vett fejezetek, melyek (III. 3. I. 23. I. 24. és I. 2.) a Lobkowitz-codex 101., a Debreczeni-codex 238. és a Lobk.-c. 38., a Debr.-c. 275. és a Lobk.-c. 61. lapján kezdődő szövegekkel párhuzamosak. A tüzetesebb összehasonlítás eredményeit nem itt van helyén előadni, minthogy egynémelyik részlet felderítésére irányuló s a codex többi forrásait is felkutatni igyekvő munkálataink még nincsenek teljesen befejezve. A kielégítő végkövetkeztetések bevárása pedig nagyon hátráltatná e kiadvány megjelenését s mások kutatásainak állaná inkább az útját, mintsem hogy azokat elősegítené.

A codex írásmódjából csupán az *o* hang jelölése érdemel említést, melynek tekintetéből valamennyi írója az *e* kötetben közlésre kerülő emlékek túlnyomó részéhez csatlakozik, a mennyiben *e* hangot szintén alul vesszős *o*-val írja. Mi természetesen itt is *o*-vel pótoltuk *e* jegyet. A többi betűt illetőleg csak annyi eltérést engedtünk meg magunknak, hogy az *y* fölül itt is, mint a többi codexeknél, elhagytuk a két egymás melletti pontot.

A Birk-codex-et a M. Történelmi Társulat 1889. évi január 3-i ülésén mutatta be Kluch János ismertetése kapcsán Csontos János, a *Magyar Könyvszemle* akkori szerkesztője. Az említett folyóirat 1889. évi folyamában (Budapest 1890.) az 1—7. lapon jelent meg ez ismertetés s utána a 8—23. lapon a kis codex maga Kluch János közlése szerint, ki *e* nevezetes nyelvemlékünk előkerültét a következőképen adja elő.

A bécsi cs. k. udvari könyvtárban 1889. előtt kevéssel azon kézirat-töredékek rendezésére és meghatározására került a sor, melyeket a múlt század 60-as éveitől kezdve régi könyvtáblák belsejéről fejtettek le. E vegyes tartalmú és nyelvű töredékek tekintélyes gyűjteménye, mely a IX-től a XV. századig terjedő időre oszlik el, a mondott könyvtár akkori igazgatójának, Birk

Ernö udv. tanácsosnak felügyelete alatt állott. (Innen a codex neve, melyet Csontos János indítványára adott neki a bemutatás alkalmával a M. Történelmi Társulat.) Ezen kézirat-töredékek közt volt egy négy papírlévléből álló, 1474-es évszámmal ellátott magyar kézirat, melynek meghatározásával Kluch János, a nevezett könyvtár tiszviselője bízott meg. Az ő ismertetésének szakszerű pontosságával jellemezzük a kézirat külsőségeit, mely ma a bécsi cs. k. udvari könyvtárban a *Suppl. 3426* jelzetet viseli, négy 4-r. sűrűn beírt, számozatlan papírlévléből áll, s egy eredetileg 12 levélre terjedhető egésznek a harmadrésze. A fennmaradt töredék az eredetinek 1., 3., 10. és 12. levele lehetett. Méretei a következők: az 1. l. magassága 196 mm., szélessége 147 mm., a 2. l. magassága 208 mm., szélessége 149 mm., a 3. l. belső szélének magassága 208 mm., a külső szélé 210 mm., szélessége 144 mm. s a 4. l. magassága 196 mm., szélessége 142 mm. A kézirat belső (2—3) levelei mostani állapotukban, egyetlen molyrágást nem tekintve, meglehetősen épek, a külsők ellenben nemcsak sárgultak és rothadtak, de felső széleiken le is vannak vágva vagy hasítva, a mi a szöveg megcsonkulását vonta maga után. Így a 4a l. első sora majdnem egészen tönkre ment, a 4b l. kezdő sora is meglehetősen megvan csonkítva. A lapok külső részének megrongált állapota s a ragasztás látható nyomai arról tanuskodnak, hogy kéziratunkat később könyvtábla kitöltésére használták fel, és pedig kiterjesztett, azaz ívrétű alakban, a miről egyebek közt az a körülmény is tanuskodhatik, hogy a külső folio (1. és 4. l.) hátán egy két-soros felirat: *Salutem et mei commendationem, reverende pater vicarie* látható, mely sokkal későbbi, de mindenesetre XVI. századbeli kéztől származik s épen a hajtásra esvén, csak a kézirat szétterjesztett állapotában írathatott. A könyvet magát azonban, melynek kötésén ezen kézirat, habár ily csonka állapotban is, fennmaradt, vajjon az kézirat volt-e vagy incunabulum, avagy más közönséges könyv, nem ismerjük. A táblától való eltávolítása alkalmával, mely több évtized előtt történhetett, erről semmi feljegyzés nem történt.

Az írás barát-gót s kivétel nélkül egy kéztől való. Az 1a levél balszélén olvasható, alulról fölfelé írott s felirat gyanánt szereplő három sor közül az első két sor, továbbá a szöveg első

három szava vörös tintával van aláhúzva. Más vörös jelzések nem fordulnak elő. A fejezetek kezdőbetűinek, számszerint 6-nak, helye üresen van hagyva, nyilván a későbbi kifestésre való számítással. A latin idézetek, valamint a fejezetek latin és magyar feliratai, kivéve a 30-dik fejezetet, szintén aláhúzva, de nem vörös, hanem a rendes fekete tintával. Egy lapra átlag 42 sor esik.

A kézirat egy a dömésrendi apácák számára készült szabályzat magyar fordításának töredéke. Tartalma két részből áll: az első Sz. Agoston reguláit, a második Sz. Domonkosnak az általa alapított apáczaszerzet számára írt szabályait foglalja magában. E szabályokat, mint a magyarországi Domonkos-rend történetírójának, Ferrarinak könyvéből (*De rebus Hungariae provinciae ordinis Praedicatorum etc. commentarii*, Bécs 1637. 449. és 529. l.) tudjuk, Váczi Pál domonkosrendi barát fordította a Nyulak szigetén lakó dömés apácák számára. Pál barát, ki vezetéknévét szülővárosától kapta, Ferrari adata szerint 1474-ben, Sz. Remigius napján (okt. 1.) fejezte be munkáját a szigeti conventben, a min Ferrari tévesen Szigetvárt értett, holott mint Kluch helyesen jegyzi meg, a Nyulak szigete, vagyis a Margitsziget dömés kolostora értendő rajta. Ha Ferrari az ő adatait a birtokában lévő példányokról vette (pedig ezt mondja: *ut autentica exemplaria, quae apud me sunt, attestantur*), akkor bajosan érthető, hogy fenti tévedését egy még nagyobbbal toldja meg, mikor a Váczi Pál fordítását magyarból latinra valónak (*ex Ungarico Latine vertisse*) mondja, holott az 1474-es évszámot viselő újabban előkerült töredék, mely tartalmilag a Ferrari említette szabályokkal egyezik, épen megfordítva, latinból magyarra való fordítás. Kluch azt hiszi, hogy Ferrari egyszerűen tollhibát követett el. Szerintem azonban e nehézségen alig lehet ily könnyen elsiklanunk, habár megengedem, hogy már magában véve is valószínűtlen a magyarból latinra való fordítás, de különösen az akkor, mikor olyan szabályokról van szó, melyek apácák használatára szánva, a kik sokkal jobban rászorultak a latinból magyarra való fordításra, mint az ellenkezőre.

Abba tehát belenyugodhatunk, hogy Ferrarit, ha nem is a tolla hobbant, inkább talán az emlékezete csalta meg s a birtokában lévő kéziratok közt, melyekről emlékezik, volt talán

Váczi Pál kezével írt, vagy az ő kéziratáról másolt latin szövege is ugyane szabályoknak, és talán épen ez viselte a fenti körülményesebb datumot, holott ilyen a magyar töredék reánk jutott záradékában nincsen, mert az csupán az 1474. évet említi, a Sz. Remigius napjáról azonban hallgat, valamint arról is, hogy a fordítás kiknek volt szánva.

Váczi Pálról Kluch még egy adatot idéz Lányi Károly *Magyar Egyháztörténelme* I. k. 602. lapjáról; t. i. az esztergomi főegyházi könyvtár egy codexének (így!) a végén ezt a bejegyzést: *Illuminavi anno domini 1480, et finivi librum illuminando sexta feria in die octava Thomae Cantuarensis infra octavas nativitatis verbi dei incarnati, filii dei altissimi et beatissime Christifere Marie in divina et humana natura unius suppositi, cui laus et gloria. Ego frater Paulus de Wacia magister in artibus et theologie. Amen.* Ez a bejegyzés csakugyan megvan az említett könyvtár egyik ritkaságként őrzött könyvében, csak hogy ez nem codex, a min rendesen írott könyvet szokás érteni, hanem ös nyomtatvány. És szinte érthetetlen, hogyan tévedhetett Lányi, illetőleg műve 2. kiadójának átdolgozója, Knauz Nándor, annyira, hogy egy az idézett helyen felsorolt címéből is világosan kitetsző nyomtatványt kéziratnak tett meg. A könyv, melyről itt szó van, Aquinói Sz. Tamás *Summa Theologiae*-ja I. részének 1477. évi velencei kiadása, mely Váczi Páltól miniatúrái miatt az 1882. könyvkiállításon is szerepelt (l. Kalauz az Orsz. Magy. Iparművészeti Múzeum részéről rendezett könyvkiállításhoz, Budap. 1882. 17. l. 41. sz.). Annyit ez adathból mindenesetre megtudunk, hogy Váczi Pál a szépművészetek és a hittudomány doctora volt, s ha a Birk-codexben fennmaradt fordítás csakugyan tőle való, a miben Ferrari adata alapján alig lehet kétség, akkor nemcsak könyvfestő (*miniator*), hanem egyúttal író, vagy legalább is fordító, még pedig korához mérten a javából való, mint fogalmazványának meglepő nyelvézékről és gondosságról tanuskodó sűrű javításai bizonyítják.

Arra a kérdésre ugyanis, vajjon az 1889-ben előkerült négy levélnyi töredék Váczi Pál eredeti fogalmazványának a részlete-e, vagy pedig más kéztől való másolat, Kluch János nem habozik az első lehetőség mellett állást foglalni. Véleményét a szövegben látható javítások, törlések és betoldások nagy számára és minő-

ségére alapítja. E javításokat és törléseket négy kategóriába sorolja s közülök csupán a negyediket találja olyannak, a mely egyszerű másolótól is származhatik, holott az előbbi három határozottan inkább a szerző, illetőleg a fordító rögtönző munkája közben eszközölt változtatások természetét mutatja. Erről az alábbi kiadás számára való másolásnál magam is meggyőződtem. Nem értem be ugyanis azzal, hogy Kluch János mintaszerű pontosságúnak dicsért kiadását egyszerűen a Magyar Könyvszemléből újra szedessem, hanem a M. T. Akadémia főtítkári hivatala útján lekértem az eredetit a bécsi cs. k. udv. könyvtárból és ennek alapján készítettem el a nyomda számára a kéziratot, kétszer is egybevetvén gondos másolatomat az eredetivel, melynek kényelmes használatáért mind a tulajdonos könyvtárnak, mind a főtítkári hivatalnak e helyen is hálás köszönetemet nyilvánítom. Erre az eljárásra indított első sorban az, hogy már a Könyvszemle közléséhez mellékelt két lapnyi hasonmás is arról győzött meg, hogy Kluch kiadványa minden viszonylagos gondossága mellett sem pótolhatja az eredetit, melynek egyes graphikus sajátosságait még a bőséges, sőt talán nagyon is bőséges szöveg-alatti jegyzetek sem világítják meg minden esetben kellőleg. De meg másrészt a Nyelvemléktár egyöntetű szerkesztési és közlési alapelvei sem engedték meg a Kluch-féle közlés-mód egyszerű és változatlan követését. Ha pedig már új átirás vált részben a Nyelvemléktár egyöntetű jelölésmódja miatt is szükségessé, akkor mindenkép czélszerűnek mutatkozott az új kiadást az elsőtől teljesen függetleníteni és egyenesen az eredeti kézirat alapján eszközölni. Ennél a kiadásnál a Kluchtól helyesen megkülömböztetett négy kategóriájú törlések és javítások a következőképen vannak feltüntetve: az áthúzással vagy olykor aláhúzással és alápontozással jelölt olvasható törlések (Kluch első és negyedik kategóriája), mint a többi codexekben is, [ ] közt vannak; a sorok fölé írt szavakat, melyek egy részénél az előbb írt szó nincsen kitörölve, < > közé iktattam; az utólagos betoldásokat, melyekre rendesen külön jel hívja föl a figyelmet, legyenek azok akár a sorok fölé, akár a lapszélekre írva, « » közt teszem észrevehetőkké. A mi sajátosság még ezeken kívül figyelmet érdemel, arra a szöveg alatti jegyzetek mutatnak rá, ezekkel azonban sokkal takarékosabban bántam, mint Kluch;

nemcsak azért, mivel a Nyelvemléktár eddig követett közlés-módja az ilyenféle jegyzetezést lehetőleg kerülendőnek javasolta, hanem azért is, mert a fenti eljárás mellett arra nem is volt annyiszor szükség, mint Kluchnál, a ki a sorok fölé írt szavakra is mindig külön jegyzetekben hívja föl a figyelmet.

Meg kell még emlitenem, hogy a Birk-codex szövegének az elejét, t. i. az első két levelet, a melyek a Sz. Ágoston reguláinak két részletét (1—22. és 43—60. §.) tartalmazzák, a Kluch-féle kiadás alapján Dézsi Lajos is közölte *Szent Ágoston reguláinak magyar fordítása Coelius (Bánffy) Gergelytől (1537)* című értekezésében (M. Tud. Akad. Érték. a nyelv- és széptud. köréből XVII. 6.), a mely e szerzetesszabályok és egyéb codexeink hozzájuk hasonló részleteinek jelentőségét kellőképen megvilágítja. Érdekes már most Dézsi értekezésében a 63 évvel ifjabb Bánffy-Coelius-féle fordítást a régibb Váczi Pál-félével egybevetni. Ez összehasonlításnál további nyelvtörténeti tanulságok kínálkoznak az által, hogy Dézsi párhuzamos szövegei alá jegyzetekben oda iktatta a budap. egyetemi könyvtár egy a XV. század végéről vagy a XVI.-nak elejéről való latin codexe magyar glossáit is, melyek ugyancsak Sz. Ágoston regulái egy latin kommentárjába vannak beírva.

A mi már a Birk-codex írásmódját illeti, abban a legsajátszerűbb az *ö* hangnak *o* jegye, melyet mi a többi codexekkel való egyöntetűség kedvéért *ô*-vel pótolunk; továbbá a *cs*-nek, illetőleg az ezzel egyértékű *ch*-nak *x*-szel jelölése. A jésítést a betű fölé vagy mellé helyezett pont jelöli, melyet mi vesszővel helyettesítünk. E jel azonban nemcsak a ma is jésített hangokat jelölő betűk (*d*, *g*, *l*, *n*, *t*) fölött, hanem mint számos, más codexünkben is, az *m*, *p* és *z* fölött is előfordul és egyáltalán hiányt jelöl, illetőleg az *i* és *j* betűket pótolja. ( ) között a papir elrongyolódása vagy az írás elmosódása által olvashatatlaná lett szavak, illetőleg betűk vannak kiegészítve. A feloldott rövidítések a szokott módon, cursiv szedéssel jelezvék. Az aláhúzott szavakat ritkítva szedettük, mint egyebütt a vörössel írottakat.

A Piry-hártya nevű kis nyelvemléket Piry Czirjék érsekújvári tanár küldötte be 1850-ben a M. T. Akadémia kézírattárának, a hol az ma is *Vegyes 2-edr.* (!) 7. sz. jelzet alatt

őriztetik. Toldy Ferencz mutatta be az Akadémia 1850. szept. 2-án tartott «őszves kis» gyűlésén. Ugyanő pontos leírását adva közli is a *Magyar Academiai Értesítő* X. Évfolyama (1850. sept.) III. számában a 89—91. lapon. A két nyolczadrét alakú hártya-levél, melyre írva van, kétségtelenül egy könyvnek a csekély maradványa, valamely ternio közbenső része. Minden lapon, gondosan vont és bekeretezett vörös vonalak között, tizenkilencz sor van. Szép, nagy betűi a XV. és XVI. század mesgyéjén divatos díszírást mutatják, kerekbe átmenő útgót formájában. A tinta színe szép fekete; szövegünkben csak egyetlen helyen mutat rozsdavörös fakulást, az alábbi kiadványban [ ] közé tett pontnál és az utána következő két betűnél, a 3. lap első sorában. Helyesírása a Guary, Nádor, Simor és a Székelyudvarhelyi meg részben a Lázár-codexével rokon. Az *ö* és *ő* alul vesszős *o*-val (*o*), a *cs* hang *L* formájú jeggyel, a jésítés mindenütt a betű fölé, illetőleg (*t* és *l*-nél) melé helyezett ékezettel van benne jelölve. Tartalma egy elmélkedés töredéke, mely Krisztus halálának az emberi nem üdvözülése tekintetéből szükséges voltát párbeszédes alakban tárgyalja. A dialogusban az Atyaisten, ennek angyalai, Ádám, az Ártatlanság és a Szeretet vesznek részt. Toldy véleménye szerint a tájszólás, a melyben e maradványunk írva van, a dunántúli, «mely azon időben könyvnyelv volt». Ugyanő ítéli, hogy benne «helyenként az irány szépen indul; 's nem tagadhatni, hogy ha az egész codex fenmaradt volna, a' nyereség nyelvtörténeti és æsthetikai tekintetben tetemes volna». E vélemény első feléhez, t. i. a nyelvtörténeti értékhez jó lelkiismerettel hozzájárulhatunk. A közlésnél teljesen ugyanazon módon írtuk át a töredék sajátzerű betűit, mint a jelen kötet többi darabjainál, t. i. az *o*-t *ő*-vel, a *cs* hang *L*-forma jegyét pedig *ő*-vel. Egyebekben is a többi codexeknél ismertetett eljárást követtük.

Budapest, 1907. nov. 30-án.

KATONA LAJOS.

Kezdetyk Ittegen az fcent Iydit Azzony könyve-¹
nek elfő Reze. 2c.

Arfaxat medofoknak kyalya haytott vala fok nemzeteket
az ő byrodalmanak alaya, es ő épyte egy hatalmas varoft,
melyet neveze eghbatanifnak. nézegv faragot kővekből zerzé⁵
az ő kő falyt. magoffagyt hetven léénghnére, es zéléffegyt, awagy
temerdekfeghit harmyncz fenghnere. Toronit kédég az varofnak
rakata zaz léngné magoffaghra. Az tornoknak kedeech, mynd
az nég zeghe között valo kőfalyt, hwz lab nyomnéra zelefyteté es
zerzéé || az varofnak kapvyt az tornoknak magoffagiban. es dyče-²
kedik vala, mynt hatalmas, az ő fereghynek hatalmaban, es az
ő zekerynek dűőfegheben. Annakokaért az ő orzaglafanak ty-
zenkettő eztendeyeben Nabvgodonozor, Affyrofoknak kyalya,
ky orzaghol vala az nağ varofban Nynyveben, megh vyva- az
Arfaxat kyalynak ellenne, es megh nyere őttet, az nağ mezőn,¹⁵
ky nevezetetyk ragavnak, az evfraten es tygryn es yodafon vyzey
melleth, élikofoknak kyalynak mezeyén, erikban. Akkoron || *)

az kyal. es lövöldöző ... (?) lovagofokat, tyzenket ezert, es mynd az 3
ő éléfyt, elől el bočata. Zamtalan fok terhelt tévékvel, mynd azokval,
az melyek bővfeghel eleegh lenne az had népének. es őkrőknek²⁰
őordayt, es yohoknak foklagos nyayt, melyeknek nem vala zama,
es bvzat mynd eghéz fyria orzagbol, az ő ménő vtaban kézyttete. Ara-
nyat kedegh, es ezűftöt, az kyalnak hazabol, nagy fokat vñn, es
el yndola, ő es mynd az ő fok fereghe, az zekerekvel, es az lovagokval,

*) Itt két levél hiányzik.

4 es az lövöldöz^{okel}, || kyk el fedezék az földnek ő zynét, mynt
 az falkak. es mykor el költe volna az Affyrosoknak hatarat,
 yvta Angének nag hegeyre, Cilicianak balya felől melyek vadnak,
 es fel méne mynd az ő kastelyra, es mégh vön minden erőfféghé-
 5 ket. el töré kedegh az nevezetes varoft meloty, es el dvla mynd
 az tharfifnak fyayt, es az bőzörmenyeknek fyayt, kik valanak
 az pvzta ellenében, céleon földenek délzele felől, es által kélé
 az eüfraten vyzen, es méne mesopotamyába, es el töré mynden
 magof varosokat melek ottoгон valanak az Mambre patakot ||
 5 fogvan, myghlen yvtnanak az tengerygh, es el foglala az ő hataryt,
 Ciliciatolfogvan mynd yafetnek hataraygh, melek vadnak délzele,
 el hozza kedegh mynd az madian fyayt, es el dvla mynd ő kaz-
 daghfagokot, mind az ő ellenne allokot megh őlé törnek torkaval,
 (az az elyvel) es ezeknek vtana le zalla damafkosnak mezőyre, az
 15 aratafnak napiban, es mégh gywytá mynden vétémenyekét, es
 mynden gvmölő fat, es minden zölöt ky vaghata, es efék az ő
 félelme mynd az földön lakozokra.

Következyk harmad Cap. ||

6 Tahat kfdenek mynden tartomanyoknak, es varofoknak ky-
 20 raly, ő követeket, es syrianak feyedelmy, es mesopotamyanak
 feyedelmy, az az syrianak, es mesopotamianak, es sobalnak,
 es lybianak, es cilicianak, mel követék yóvén Oloferneshez, mon-
 danak, zönyek megh az te haragod mŵ hozyank, mert yob, hog
 élvén zolgalyvnyk mŵ Nabvgodonozor kyralnak, es legŵnk te byr-
 25 tokod alatt, hog nem mynt megh halwan, az mŵ halalvnykval, mŵ
 zolghalatvnyknak karat valyvk, mynd mŵ varofonk, es mynd mŵ
 byrtokvnyk, mynd mŵ hegŵnk, es halomynk, es mŵ || mezőynk,
 es ökrŵnknek ő nyay, es yohynknak čorday, es mynd kečekynk-
 7 nek, es loyaynknak, es thévénknak fokaffaghy, es mynd az mŵ
 30 marhaynk, es az mŵ családynk, te előtted vadnak, legének myn-
 denek te törvényednek alatta. mŵ kedeeagh, es az mŵ fyaynk,
 te zolghayd vagvnyk, yőy mŵ nekŵnk békefeghes vrvl, es él az
 mŵ zolghalatvnykval, mykeppen kellemetes lezzen te neked. Tahat
 lé zalla az hegekről, az lovaghokval, nag hatalomval, es nag

erővel, es mégh vőn mynden varost, es mynden || földön lakozot. 8
 Mynden varofokból kedeegh vőn őnőn maghanak feghedelme-
 kek, erős férfyakot, es váláztottakat az hadakozásra. És anny
 félélém zalla mynd az tartományokra, hogy mynden yeles varo-
 fokban lakozok, feyedelmek, es thyzteletes zemélek, ky mennenek *loc*
 ő eleybe, mynd az kőz nepvel egembe, vévén őtet. (az az be fo-
 ghadvan) koronakval es lampafokval (az az zövetnekekvel) yar-
 van tanczokat, dob zoban, es fyp zoban, az [Nabvgodonozor]
 Olofernefnek előtte. de mynd ezekveles nem zélédyhetek megh,
 az ő || zűvenek vad kemenfeghet, mert az ő varofokat mynd el 9
 tőré, es az ő fertelmes aldozattoknak heleyt mind ky vághata.
 Mert porončolth vala ő neky Nabvghodonozor királ, hog az föld-
 nek mynd fok yftenyt el törneye, es el vezteneye Azaz, hog čak
 őnőn maga mondatneek yftennek lenny, az Nabvgodonozor kyral,
 az nemzetektől, mel nemzetek Olofernes hatalmaval megh gőzet-15
 tetnenek. Altal méné kedeegh az Olofernes fobalnak syriayan, es
 mynd eghéz appamyan, es mynd az mesopotam || mian, yőve az 10
 ydvmevfokhoz ghabaanak földébe, es mynd el veve azoknak varo-
 syst, és megh marada ottoگون harmyncz napon, mel napoknak
 alatta, porončola, hog mynd az ő byrodalma alatt valo fok nepnek 20
 nag foklaga, egbe gűlekeznék.

Következik ez könynek negedyk Réze.

Tahat megh hallak ezeket jzrahélnak fyay, kyk lakeznak vala
 yvdanak földében, es yghen mégh félémének, (az az megh yede- *loc*
 nek) az olofernefnek zynétől, es réttégés, es yzhonyodas megh 25
 vtee az ő erzekeflegeket az az hog || ézent ne myvelné az olo-11
 fernes jervfalemnekees, es az wr yftennek templomanakes, az
 myt tőtvala mynd az egeb varofoknak, es templomoknak. es
 el kűldőzenek mynd eghez samaria orzagon mynd környűl, es
 mynd yerikoygh, es el foghlalak mynd az hegeknek teteyt, es 30
 kőfalokwal megh kőryekezee az ő vezayokat, es zerezenek,
 es gűytenek gabonakot, az vyadalhoz kűfűvéén. Es az elyachym
 pap yra myndeneknek, kyk valanak esdrelonnak ellénében, mely
 vagon az nag || mezőnek ellenebe dotaymnak mellette. es yra 12
 mindeneknek, kyknek altallok az vtnak menety, awag yarafa 35

lehet vala, hog el foghlalnak, es mégh allanayak mynd az hegek-
 nek hágháfit, kyken wt lehetne yervfalemre, es ottoгон öröz-
 nenek, holott, az hegeknek közöttte, zoros wth lehetne. És azon-
 keppen tőnek yzrahelnek fyay, minth ő nekyk megh hatta vala
 5 wrnak papya elyachym. es kayalta mynd az néép az wr yftenhez,
 13 nağ könyörgééffel, es megh alazak az ő || lelkeket, böytőkben, es
 ymadfaghokban, őnnön maghok es az ő azzonynépekes, es az papok
 őn magok iltőzenek zór yngekben, es az kűfdeed artatlan apro ger-
 mekeket, lé hanyák, az wryftennek templomanak, es oltaranak
 10 előtte, es bee fedezeek azokat zór léplékwél. es kayaltanak egenő
 képpen, yzrahelnek vrahoz, es yfténéhez, hog ne adatnanak nyéré-
 seégvél, az ő apro gyermekek es felefegek ozlafra, es az ő varofok
 elpvztvafra, es az ő zenthfegek fertezeteflegre, es ne lennének gala-
 14 zatra az || nemzeteknek közöttte. Tabat az elyakhym, wrnak nağ
 15 papya megh kervlee mynd yzrahelnek népéth, es zola nékyk mond-
 wan, twggatok, mérth megh halgatta wr yften az tv könyörgeeftet-
 ket, ha megh maradandotok az ymadsagban, es az böytőkben, wr
 yftennek zynenek előtte. Emlkezsetek megh moysefrol wrnak zol-
 gayarol, ky az amaleket, az őn erőyeben, es hatalmaban, es az ő
 20 népének fereghyben, es az őn paylyban, es zekeryben, es lowaghy-
 15 ban byzakodot, nem törvel vyvan, de zent könyörgéeffel || ymad-
 kozwan, megh gőzee, azonkeppen leznek yzrahelnek mynden ellen-
 fegy, ha megh maradandotok ez dologban, az melyet el kezdettetek.
 Azéért az elyachym papnak ylen yntefére, es tanačyara, wrnak kő-
 25 nyöröghwén maradnak vala, wrnak zyne előtt, wğ hog, meegh
 azokees, az kyk aldozatokat mwatnak vala az wr yftennek, méégh
 azokes zór yngheket őwedeztek vala őn maghokra, es vg aldozyak
 vala wr yftennek az ayandokokat, es hamw vala az ő feyeken, es
 myndenek teles zvből ymağgak vala wr yftenth. . . . Cap. ||

16

Kőwetkezyk ez könynek őtőd Reze.

Megh mondateek kedeegh Olofernefnek az affyriabely vyte-
 zeknek feyedelmanek, hog az yzrahel fyay zereznéék őn magokat
 Olofernesnek ellene allany, es hog mynd az hegeknek ő vtayt be
 rekeztették volna, es az Olofernes nağ hyrtelen haragwal fel gher-
 35 yede es ő hozya hywa mynd Moabnak feyedelmyt es Amonnak han-

nagit es monda nekyk, mongatok megh en nekem ky légen az nép,
 mel az hegeket megh zallotta awag melyek, es mynemvek, es menyéek
 legenek az ő varofok, es my || légen az ő erőők, awag my légen az 17
 ő fokaffaghok, awag ky légen az ő vytezfegeknek kyralya. es my-
 erth hog ezek meg wtaltanak mvníköt, mynd azoknak felette, kyk
 az nap keleth felé lakoznak, es nem kelének mŕ elónkbe, ky yŕwén
 hog be foghadnanak mvníköt bekefeeghvel. Tahát (akhior) Achior,
 Amonnak mynden fyaynak hannaágga, felelwén monda, Olofernes-
 nek, ha te meeltoltatol megh hallany, vram, en yghazat mondok,
 az te zynednek előtte, ez neep felől, mel az hegekben lakozyk, es 10
 nem zarmazyk hamyff || yge az en zambol. Ez néep az kaldeofok- 18
 nak nemzeteből vagon, ez előzőr mesopotamyaban lakotth, mert
 yol twggak kőwetny az ő attoknak yftenyt, kyk voltak az kaldeofok-
 nak földében. Annak okaert, ezek, el hagvan, az ő atoknak čeleke-
 detyket, melek valanak az yfteneknek fokfagaban, Meny orzaghnak 15
 eg yftenet tyztelteek, ky porončolt ő nekyk, hog onnan el ky yŕye-
 nek, es lakozzanak karramban, mykor kedegh mynd az földet el
 fédézté || volna az ehleegh, yŕvenek egyptomba, es ottoģon negzaz 19
 eztendeygh anyera megh fokafvlanak, hog az ő fokaffagok meg nem
 zamlaltathanék. Mykor kedegh, ezeket az kyal (az az egyptomnak 20
 kyrala) az ő varofynak rakatafaban, saar nyomasval, es tegla vetéffal
 nyomorgatnaya őket, fel kayaltanak az ő yftenekhez, es az ő yfte-
 nek, megh oforoza, mynd egez egyptomnak földéet, kŕlőmb kŕlőmb-
 fele čapafokval. es mykor őket az egyptombelyek, el ŕzteek || volna 20
 ő tőllők, es az čapas ő rollok el tŕrkőzötth volna, es esmeegh vyolan 25
 akarnayak ezeket megh fogny, es az ő zolgalattyokra hatra vynny,
 es ezek fytanak ő előttők, az menyorzagnak yftene az tengert ezek-
 nek megh nyta, vģ, hog az vyzek mynd keethfelől, mykeppen az
 kőfal, megh kemenyedének, es ezek az tengernek fenekeen, zaraz
 labval yarvan, altal kelének, mely helen (az az vgyan azon tenge- 30
 ren) mykor ezeket az egyptombalyaknak zamtalan fokaffagos fereg
 ŕzneek, az || vyzeknek myatta, anyera el be bvrytatának, hog nem 21
 marada čak egés ő benne, hog ky ez dolgot ő vtanok valoknak
 megh hyrdethetneye. es ky méne ez neep az veres tengerből es az
 fynay begnek pwztayaba fwtanak, mely puztakban soha ember 35
 nem lakhatot, es embernek fya soha ott nem nyvgytt. ott kedegh az
 keserŕ kwt vyzek ő nekyk megh edesŕlenek, ytalokra, es négven
 eztendőkben, éléft meny orzaghból nyérének. walahol be mentenek

22 ezek ynalkvl es nylalkvl es törnelkyl || es payfnalkvl, az ő yfte-
 nek vyvtt ő érettek, es myndenvt gőzödelmet vött. es nem volt,
 ky megh nyomorgathatta volna ez népet, hanem csak, mykor el tha-
 wozott az ő vranak yftenének thyzteléfétől. valahanzer kedéég, az
 5 ő yfteneknek ellenne mált tyztelének, adatanak predaba, es nere-
 fégre. es törnek alaya, es galazatra. valahanzer kedeeg ez neep az
 ő yftenektől valo el teresről, es az ő tyztéléféről valo el zakadafrol
 penitenciat tartanak, ada ő nekyk az ő iftenek mehey erőt, mynden
 23 ellenfegynek ellene allafra, lőt meeg, az kananeys kyralt || es iebv-
 10 feuft, es férzeuft, es etheuft es eweuft, es amorreuft, es mynd az
 efebonbaly hatalmafokat, mynd el gőzeek, es az ő földöket, es ő
 varofyt ezek mynd el byrak, es myglen nem vétkeznének az ő yfte-
 neknek ellenne, mynden yok valanak ő vélek. Mert az ő yftenek
 gvlőly az gonozfagot, mert meeg az eztendőknek előtteés, mykor
 15 el tawoztanak volna az vtrol, melet adott vala ő nekik az ő yftenek,
 hog yarnanak azon (es nem yaranak, de el tértek vala) el pvztytata-
 nak vyadalokval, fok nemzeteknek myatta. es fokak ő közöllök fog-
 24 wan el || vitetének, ydegen földre. ez tegetlen kedeeg, meg terenek,
 az ő vrokhoz yftenekhez, az el ozlafbol, melet el ozlattanak vala es
 20 meg eggezenek, es yg mentenek fel mynd ez hegekre, es esmeg
 byryak yervfalemet, holott tartatnak az zent zentfegek. Annakoka-
 ert, vram, mostan meg tvdakozyal erről, te oloferes, Nabvgodono-
 zornak fő hannága, ha ez neepnek vagon mostan valami bñe es
 véetety, az ő yftenenek zyne előtt, es vg meivnk ő ryayok, mert
 25 adwan aga, te kezedbe, az ő yftenek ezeket (ha bñben leendnek), es
 25 az || te hatalmaffagodnak ygayanak alaya adatnak, es foglaltatnak,
 ha kedeeg nem leend vetety ez népnek, az ő yftenenek előtte, nem
 alhatvnk ezeknek ellenek, mert az ő yftenek meg oltalmazya őket,
 es lézvñk mñ mynden közönfeges földön, zegenfegvñkre, es galaza-
 30 twñkra. Es mykor el végezte volna zolafat, az ygekben az Akhyor,
 megh haragwnak mynd az nağ fok hannagok, kyk valanak Olofer-
 nelvel, es gondolak meg őlnye az Akhyort mondvan egmasnak,
 26 valyon kyvda ez, az ky ezt monga, hog az || yzrahel fyay ellene
 alhatnanak Nabvgodonozor kyrainak, es az ő nağ hadanak, ez yl
 35 fégvertelen es erőtelen emberek, es az vyadalban twdatlanok. An-
 nakokaert, hog meg yfmerye Akhyor hog ő csak calogat mñnköt,
 meñnk fel az hegekre, es mykor mynd fogwan leendnek, az yzrahel
 fyaynak mynd az ő hatalmasy, tahat azokval egembe ötetés törvel

altal veryſk, hog' megh tv'gga mynden nemzet, mert čak Nabvgodono-
 zozor kyal mynden földnek yftene, es ő na||lanal égéb nynčen. 27

Hatod C.

Lőn kedeeg hog' mikor el vegezték volna zolafokat az hanna-
 gok, az akhiornak ellenne, meg haragwek ygen az olofernes, es
 monda őees az akhyornak, Myert hog' te m'nekv'nk yövendőt mon-
 dal, hog' az yzrahel neepe megh otalmaztatneyék az ő yftenenek
 myatta, de hog' én teneked meg mvtaffam hog' nynčen égéb yften,
 hanem čak Nabvgodonozor kyal, Azert mykor meg veryſk őket
 mynt čak ég embert, tahat akkoron, tees, akhior, az affyrosoknak 10
 törnyek || myatta meg őlettetel, es az yzrahel népe mynd te veled 28
 égetembe vezzedelemvel vééz, es akkor meg bizonytod, hog' Nabv-
 godonozor léegen mynd közönfeges földnek vra. es akkoron, az en
 wytezy töröm, által megen az te oldalydon, es által v'ttetwén, le éfél
 az meg febhetet, yzrahel fyaynak közyebe, es lelket nem vééz többég, 15
 myglen ky végezttetel azokval. demaga, ha, az te profétalasodot by-
 zonyrak alaytod, ne efféék meg az te zyned, es az hyrvadas, az
 mel || az te orczadot meg foglalta tawozyek el te tölled, ha ez én 29
 bezédemyt lehetetleneknek alaytod be telefedny. hog' kedeeg, meg
 v'fmeryed ezt, mert mynd azokval égetembe. ezeket meg kell neked 20
 y'fsmerned, yme ez oratolfogva azoknak néépy közyebe léézz tarfal-
 kodwan, hog' mykoron az en törömnek méltó kényat veééndik, téés
 vélek égvt az en bwzzw allasomnak alatta léwén, el vezzy. Tahat az
 olofernes porončola az ő zolgaynak, hog' meg fognayak az akhyort
 es el vynneek őtet betwliaban, es adnayak || (az az arwlnak) őtet 30
 yzrahel fyaynak kezeybe, es meg fogak őtet (az az Akhyort) az olo-
 fernes zolgay, el menenek ő vele az mezőléégén, de mykoron közél-
 gottenek volna az hegekhez, ky yőwenek ő ellenek lok parytfok.
 ezek kedeeg (azaz az olofernes zolgay) meg téérének, az hegnek
 oldalarol, es meg kötőzeek az akhyornak kezeyt es labayt, ég fahoz. 30
 es ezen keppen őttet gwlokval meg kötőzvéen el hağak ott őttet, es
 meg térenak az ő vrokhoz. de maga yzrahel fyay, le zalwan betv-
 liabol. || yőwenek az akhiorhoz, kyt el feytvén, vyvéék betvliaban. 31
 es őtet az neepnek közöttte allatwan, meg keerdezéék, my dolog
 volna, hog' őtet az affyryabelyek megkötőzve el hattak volna. Az 35

napokban valanak ottoгон az feyedelmek, Mykanak fya ozyas, fymeonnak nemzetéből, es az karmy, ky mondatik gothonyelnek. Annakokaert, az véneknek közöttte es myndeneknek előttte, ez Akhyor meg monda mynd azokat kyket Olofernesnek kerdefere mondott
 32 vala, es mykeppen az olofernes nepe akarta volna ötet || ez ygéért (azaz ez bezédert) meg őlny, es mykeppen az olofernes meg haragwan, poroncolta vala ötet ez okért az yzrahel fiaynak adatny, hog mykoron meg gőznee az yzrahel népét, tahat akkor, ötetes (az az, ez Akhyort) kvlōmb kvlōmb kenokval meg ötletneye. myert azt mon-
 10 dotta vala, hog az mehorzagnak yftene az yzrahel népenek otalmazoya. Mykor kedeeg, ez akhyor ezeketh mynd közönfegyel ő előttők meg bezellette volna, mynden neep arczal le efeek az földre, es
 33 ymadak vr yftent. || Es közönfeges fyrankozasval, es fyralval, az ő egembevalo könyörgéefeket vrnak előttte ky őttéek, mondvan.
 15 Meinek es fölnek vra yfiene. tekéenč meg azoknak ő kewélfegeket, es néezz az mŕ alazatoffagvnrá, es az te zentydnek ő orczayokra vgekezzyel (az az abrahamnak, yfaknak, es iakobnak az te hyw zolgaydnak, az mŕ ataynknak ő zolgalatokra tekenč) es mvtassad meg, hog nem hagod el, az te benned byzokat, es az őnőn magok-
 20 ban byzokat, es az őn ereyekben dyčekedōket meg alazod. meg
 34 végezven kedéég az fyrast, es mynd az || egez napon az néépnek imadfaga be tellyefytven, meg wygasztalak az akhyort, mondvan, az mŕ ataynknak yftene, kynek te hatalmát hyrdetted, ezt ágga ő tenéked ezekért, hog yonkab te lassad meg, az ő vezedelmes halalo-
 25 kat. Mykor kedeeg az mŕ vrvnk yftenvnk, meg adangá ez zabadlagot, az ő zolgaynak, legen te veledes yften mŕ közöttvnk, hog mynt neked kellemetes lézen, azonkééppen az tyeydvel, myndenek-
 vel mŕvelvnk eél es nayalkoggal. Tahat el vegezven ez tanačot, ozyas
 35 be vyve az akhyort az ő hazaban, es || zerze nağ vačorat (az az nağ
 30 vendéégféget) es bé hywan mynd az véneket, egetembe el vegezék az bōytōt, es meg elegyteek akhiort, es őnőnmagokat. ennek vtanna kedeeg, egbe hyvattatwan mynden néép, (az az mynd az közön-
 loc
 loc feeg) mynd egeez az eyel az éghazban (azaz, az synagogaban, awağ az gŕlekezctben) ymadkozanak, kéerveen legedelmet yzrahelnek
 35 yftenetől.

Köwetkezik heted Cap.

Olofernes kedeeg, masod napon, porončola az ő feregynek, hogy fel mennenek az betvlianak ellenne. valanak kedéég az hadakozo galogok, zaz || hwz ezenen, es lovagok hvzonket ezenen, meeg az fér- **36** fyaknak kézŕletéknélkŕl, kyket el foglalt vala az foglaag, es hozat-⁵ tanak vala az tartomańokbol, es varofokbol, yfyvfagnak kőzőnfegy. Mynd zerezeek őn magokat az vyadalhoz, yzrahel fyaynak ellennek, es el yőwenek az hegnek zakadafyn mynd az tetőyg. ky nééz do-
tymra, az heltől, mel mondatyk belmanak, mynd az chelmonyg, ky vagon az efdrelonnak elenébe, az yzrahel fyay kedeeg, hogy latak ¹⁰ az ő fokafflagokat, le bvritak őnőn magokat az földre, || vetvéen **37** hammat az őnőn feyekre, egeńlő keppen ymadkozvan, hogy yzrahelnek ő yftene mytatna meg az ő yrgalmaffagat az ő népén, es fel weweek az ő hady fegvereket, le ŕlenek az heleben, melek zoros vtnak őfwenyt ygengetyk az hegeknek kőzőtte, es valanak őrőzwén ¹⁵ azokat, mynd éyel mynd napval. demaga, mykor olofernes el kerŕlt volna, mynd kőrnŕl, tahat vő lééle, hogy az kwtfő, melből fol vala vyznek folama ő nekyk, déélzelfelől, az varofon kŕwől yga-
zyta, es az ő vyzeknek menetyt (az az folafat) el vagata, az kwt-|| feyek kedéég nem mezze valanak az varofnak kerytéfitől, melekő **38** láttatnak vala. hogy vyzet wrozwa merytenéének, yonkab őnőn magoknak meg hyvesytéfeke, hogy nem mynt čak ytalokra. deh amon-
nak, es moabnak fyay, menenek az olofernefhez, mondwan, az yzrahel fyay, nem lančaban, sem nylban byznak, deh az hegek oltalmazzyak azokat, es az eros magoffagokonvalo halmok erőfytyk ³⁵ őket, hogy kedéég őket ŕtkőzetnéélkŕl, es viadalnalkŕl megh őz-
heffed, weff az kyfolyo kwtafnak őrőzőket, hogy || ne meryčenek **39** azokbol. es yő, tőrnélkŕl megh őlőd őkőtt, awag byzoń meg farad-
wan, megh aggak az ő warofokat, az melet alaytnak, hogy az hege-
ken helheztetwéen megh nem véhetneyek. es kellemetefek lőnek ez ³⁰ ygeek, olofernefnek előtte, es az ő zolgay előtt, es zerze zazas hanna-
gokat, mynd kőrnŕl mynden kwtfőre. Mykor kedéég, ez őrőzet,
hwz napokon ky tőlth volna, el fogatkozanak az čatornakwtak, es
az megh őŕŕtőttth vyzek, mynd az betwlyaban lakoknak, wő anyera,
hogy nem vala az || warofban, myből megh eléégednéének, čak eg **40**
naponnes, mert méértetekvel adatykvala az wyz, az néépnek myn-

den napon. Tahat, az ozyafhoz gŕlenek myndenek, ferfyak, es azonyallatok, yfyak, es kŕfdedek, mynd egembe, eg zoval mondanak: ytéálléén az yften mŕ közöttŕnk, es te kŕzted. mert gonozt tŕl mŕ nekŕnk, nem akarwan zolnod béékeféggel, az affyrofokwal, es
 5 azéérth, az vr yften adott mŕnkŕt az ō kezekbe. es azéért nynŕen
 41 ky megh legéŕen mŕnkŕt, mykor mŕ mynd le hwllwnk ō || zeméknek elŕtte az zomywfagnak myatta, es naŕ vezedelemben, es moŕtan gŕyŕetek ōzwe myndeneket, kyk ez varofban vadnak, hoŕ akaratwnkzerénth meg ágŕwk mŕnŕn magwnkat, az olofernes néépe-
 10 nek: Mert, yobb hoŕ az fogfaban lééven alŕwk vrát, éélwéén, hoŕ nem mynth megh halwnk, es léégŕnk galazat mynden embernek elŕtte, mykoron latŕwk az mŕ feleségŕnketh, es az mŕ artatlan aprogernekynket megh halny, az mŕ zemeynknek elŕtte. tanobyzoŕlagwl légenek mŕnekŕnk ez napon, mynd az menyorzagh, mynd az
 42 föld, es az mŕ atŕnknak yŕteŕe, ky || bwzzwth all mŕ raytnwk, az az mŕ bŕneynk zeréénth, hoŕ, ágŕatok megh ymar ez waroft, az olofernefnek wytezy kézeybe, hoŕ leégen az mŕ wéégezethŕnk rŕwyd az tŕrnek zayaban, hoŕ meŕ (azaz, az mŕ véégezethŕnk) hozyabb léézen az zomywfagnak azzwfagaban. Es mykor ezt megh mondottak
 20 wolna, lŕn naŕ fyras, es ordytas, az hyweknek gŕlekezetyben myndenektŕl, es lok orákyglan, égŕ zoval kayaltanak az vr yŕtenhez mondwán, wéétkeztŕnk mynd az mŕ ataynkwal égetembe, hamyffan ŕeleked||tŕnk, es kégetlenfegeth tŕttŕnk. Te azeert vr yŕten, ky, kéges waŕ, kŕnŕrŕl mŕ raytnwk, es az te oftorodwal al bwzzwth az
 25 mŕ kégetlenléégŕnkrŕl, es ne akaryad adnod az tégedwallŕkat az néépnek, ky nem tŕd téégedet, hoŕ ne mongak nemzeteknek kŕzŕtte, hol waŕon az ō yŕtenek. Es mykor megh faradtak volna ez kayaltafokba, es ez fyrafokba el epedwén, meg zŕntek wolna, fel kele ozyas, meg ōttetwéén kŕnhwlatalokwal, monda nekyk. ygaz léélek-
 30 wel légetek attamfyay, es ez ōt napokon el varywk vr yŕtentŕl az
 44 yrgalmaŕfagoth. Nétalám, az ō haragyat || el zakazta (az az elhaŕgga es el mwŕa) es dŕŕŕŕlééget ad az ō newéének. ha kedééghe ez ōt napok el mwŕwán, nem yŕweend legedelem, tahath, wŕ tegŕk, ez dolgokat, meŕeket zolatok.

Nyolcad capitulum.

Es ez dolog megh lön, hog mykoron meg hallotta volna ez ygéeketh az özweg ywdith merarymnek leaña, ky wala yodoxnak fya, mel wala iosefnek fya, iosef kedéég. Ozyafnak fya, Ozyas kedéég, Elay fya, Elay kedéég iamnornak gedeon fyanak fya vala, 5 mel gedeon wala Rafoymnak fya, ez kedeegh || akhytobnak fya wala, 45 ky vala éenan fyanak Melkhyafnak fya, ez kedéég salathyelnek Nathanya fyanak fya, ky vala Rvben fyanak lymeonnak fya. Es, ez özweg iwdytnak, elöb vra wala (az az feerye) Manaffes, ky megh hoolth vala, az arpa aratáfnak napyban, Merth all wala az kééwe 10 kötözöknél az mezöben, ees ywta hewfeegh az ö feyere, es megh hala, az ö warofaban betwliaban, es el temetteteek ottoгон, az ö attaynak közybe. Wala kedeegh az ö tölle maradott iwdyt, özweg ymar harom eztendökben, es hath || holnapokban. Es ez iwdith az 46 ö hazanak fellö réézyben, önön maganak zereze eg tytok haylokot, 15 melben, az ö vtanna valo leanykwal bée rekezkedween lakyk wala, es az ö ageekan wyfel wala zör yngeth, es böytöl wala, zenwedween, az ö éeletének mynden napiban, az zombattoktol, es az wy hodnak ynnepytöl, es az yzrahel hazanak ynnepytöl megh walwan: Ez iwdith kedegh wala yeles, es ygen eekes tekééntetre, kynek az ö 20 vra hagott wala fok kazdaglagokat, es sokaffagos caladoth, es byrodalmakot, ökröknek ny||aywal, es yohoknak cödayval telefeketh, 47 es ez wala myndenekben yo hyrv, mert, vrath (az az yftent) feely vala hywen, es nem wala, ky zolna ö felölle gonoz ygéet. Ez Iwdit kedégh mykoron megh hallotta volna, hog az ozias megh ygeerteh 25 volna, hog öt napok el mwlwan, azoknak megh adnaya az waroft, kvlde az kabri paphoz, es az karmy paphoz, es ö hozya yöwenek, es ez Iwdith monda ö nekyk: My legén az dologh, melreh rya engedeth yozyas, hog megh adnaya ez waroft az affyrosoknak, ha öt napoknak alatta nem || yöwend tñektek fegedelem: es kyk wattok 48 tñ, kyk az vryftent kéfértetek. Nem az bezed ez, hog mel yrgalmaffagot hyon, deh yonkab, az hog mel haragot, es hyrtelenkedéést gwyfton. Merth tñ vdöt vettetek vrnak könyörvleteffegenek, es az tñ alaytaftok zeréent, napot hattatok ö neky (azaz vr yftennek) de myerth hog béékefeles az vr yften, ez dologeerth penytenciath tarčvnk, es 35 bočanatot kónv hwllatwan kééryvnk. Merth, az yften nem feüegat

v'gan mynt ember, sem kedéég haragoffagra nem gheryed, mykepen
 49 embernek ő fya, es azeerth m'v || alazzywk megh ő neky az m'v lel-
 k'v'ket, es megh alazott léélekben lewéen, zolgalywnk ő neky, mon-
 gwk fyrwan vrnak, hog' az ő akarata zereenth, w'g téége m'v wel'v'k
 5 az ő yrgalmaffagath, hamarfa'gwal, hog' mykeppen, megh zomoro-
 dotth az m'v zyw'v'k az affyrofoknak kewéllége myatth, azonkeep-
 pen esméégh az m'v alazatoffagwnkrol dyéekedy'v'k. Mert nem yn-
 dwltunk, az m'v a'faynk'nak b'ney vtan, kyk el hattak wala az ő
 yfteneketh, es ymadtak vala ydegen yfteneket. Mel' b'v'néérth adatta-
 10 nakwolt törnek alaya, es el ragadozafra, es zegenléégre, az ő ellen-
 50 lééginék || M'v kedeegh, égeb yftent nem twdwnk ő felette, war-
 ywk alazatoffaghw'al az ő wygaztalafa'at, es ky kerely az m'v ver'v'k-
 köt, az m'v ellenfégv'v'knek götrelmyből, es megh alaz mynden
 nemzeteketh, kyk, awag; melek, tamadnak m'v ellen'v'k. es tyzte-
 15 lethenne téézy azokat, az m'v v'v'wnk yften'v'k. Es mostan a'famyay,
 myerth hog' t'v kyk vattok wének, az yftennek nepe kőzöth, es t'v
 tölletek azoknak lelkek (az az akara'fok) tartatyk, az t'v zozattokra,
 az ő zyw'v'ket fel emeléétek, hog' megh emlekezwéen légenek, merth
 51 megh kééférttetenek az || m'v a'faynk, hog' megh byzo'nytatnanak,
 20 ha byzo'nyval tyztelnéék az ő wrokot yfteneket. Meghes towabba
 monda lwdyth v'gan ezen keeth papnak. Megh kell emlekez-
 nyek, mykeppen az m'v a'fank abraham megh kééfertetée'k, es
 fok haboro'w'fagokval megh byzo'nytateek, es yftennek zeretö barata
 lön. ezenkééppen yfaak, ezenkééppen iakob, y'g kedéég' Moyfes, es
 25 myndenek az kyk kellemetefek voltak az vr yftennek, fok h'aboro-
 faghw'al mwltanak el az h'ywek: azok kedéég'k, kyk az kééféértete-
 keth nem fogattak vrnak féélelmewel, es az ő bééketelenféégheketh,
 52 es az ő panazolkodafoknak zwgodafyt tééwée'k vrnak ellene; || ky
 pwztytatanak, az pwztytonak myatta, es az kéégook'nak myatta el
 30 wezéének. M'v'es azeerth megh ne a'wk az m'v bwzzwnkat ezekről,
 melek'et zemwedö'nk deh, dē, twlaydonytwan az m'v b'v'neynkéérth,
 ez y'f kéénokath kewefeknek, es kyčyndedeknek lennyek, az vrnak
 oftoryth, mykeppen az zolgak, kyk megh veretnek, az ő'n megh jobb-
 wla'fokerth, es nem az m'v wezedelm'v'nkéérth (ezth) hygg'v'k törtéent-
 35 nek lennye ezeket m'v raytv'v'k. Es mondanak, ez lwdithnak, ozyas
 es ez keeth papok: Myndenek melek'et zolal, byzo'nok, es nynčen
 53 az te bezedydben valam'y megh ygééztelendö. -Azéérth || mostan
 ymar ymag' m'v éért'v'v'k, merth zenth azzo'allat wag: es yften félö.

Es monda ő nekyk Iudith, Mynth hog, az meleth zolhatéék, yfte-
néének űfmeritek, azonkeppen, az myth tennem gondoltam, byzo-
nycatok megh, ha yftentől wagon, es ymadyatok, hog megh erőfyče
vr yften az en tanačomath. Alatok az kapwn tŵ, ez eyel, es en ky
meegek az én zolgalo leañomwal abrawal, es ymadkozzyatok, hog 5
az mynth mondátok, ez őth napokban tekéénče megh vr yften az
ő neepeeth yzrahel fyayth. nem akarom kedeegh, hog tŵ az en ||
čelekedetymen twdakozzatok, es myglen megh yzenem tŵ néktek, 54
femy ne léégen egééb, hanem čak ymadfagh én erettem, az mŵ
vrvnkh yftenhez. Es monda Jwdithnak Ozyas, ywdanak feyedelne, 10-
meñ béékeseégghben, es vr légen te weled. az mŵ ellenfeegŵnkñn
valo bwzzwallafra, es meg térween el meenenek (azaz Iwdithtol).

K ö v e t k e z y k k y l e n c e d C a p i t .^m

Kyk mykoron el mentek wolna, Iudith bee mééneh az ő ymad-
kozo hazaba, es őn maghat őltőztete zör ynghbe || es hammat vete 55 lat
az ő feyere, es le bwrwlwan vrnak előtteh, fel kayaltwala vr yftenhez,
mondwan. Wram, éen attamnak fymeonnak yfteneh, ky adaad az
törth őneky, az ydegghen nemzeteknek megh lakoltatafara, meñ nem-
zeték az őñn ferzetetefféghek zereenth, lőttek vala tyztafagnak megh
zeplőfytyő, es kyk az zŵznek ő tytok taghat megh mezytelenyettek 20-
wala, galazatofflaghwal. es té, vr yften adád azoknak azzoñnéépeketh
predaba, es az ő leañokot foghfagra, es mynd azoknak ěerefeegheketh
adad az teh zolgaydnak, kyk zeretéeek az te zeretetedeth. Azeerth, vram ||
en édes yftenem énnememes őzweg zolgalo leañodnak, te léég fege- 56
delmem, Merth vram te zerzééd az előbby dolgokath es ezeketh 25
azoknak vtanna te ghondoltad, es mynd megh lőñ az myth te
akartal. Merth mynd az te wtayd, megh wadnak zerezwéen, es az te
ytééletydeth čak az téénnen twttodra helheztted. Tekéénč megh
moftan az affyrofoknak taboráth, mynth akkor az egyptombelyek-
nek thaborokat [megh] megh latnod meeltoltatal, mykor az teh zol- 30
gayd vtan fél fegwerkedwén fwthnak || vala, byzwan az ő zekerek- 57
ben es az őn lowagláfokban, es őn hadakozo néépeknek fokaffaga-
ban. de te vr yften tekéenteel az ő thaborokra, es el faraztak azokat
az főtéethfeeghek, megh tarta az ő labokat az méélfééggh (azaz, az
wereff tengher) es az wyzek el bwrytak azokat. Ezenkeppen léégenek 35

ezekéés, en éédes vram yftenem, az kyk byznak az önön fokaffa-
 gokban, es az ő zekerekben, es az ő kééthwééghéról hegezeth,
 fűtöth elv fa kéépekben, awág karoyokban. Merth az vđőben
 58 egféle || fégwerek ylyen vala az ő wydalokban, hog mynt az
 doctorok yryak, karoth hegeznek wala megh mynd az keth
 végheh felől ygen megh élelytwéen es megh fűtyk vala az he-
 géth, eroft woltaeerth. ezfele, fok vala az olofernes hadaban kyk-
 ben byznak vala az affyrolok. de következyk meges az yras:*) es
 kyk byznak az ön nylokban es az ő lančayokban dyčekednek. es
 10 nem thwggák, hog téénmagad wag čak az mv vrvnk yftenvnk, ky
 megh rontod az hadokat, mynd eleytölfogwan, es wr teneked newed.
 59 Nywyta meges Ivdith az kőőrgéé||lééth wr yftenhez mondwan:
 emeled fel vr yften az te karodot, mykééppen eleytölfoghwan, es ves-
 fed le az ő erőyőköt az teh hatalmadval. efféék le az ő erőyők az teh
 15 haragodnak myatta, kyk ygéryk ön magokat megh zepőfytenyek az
 teh zenthfeghideth, es megh férteztetnye az teh zent newednek hay-
 léékat, es akaryak le vetnyek az ő törőknek myatta, az teh zent őlta-
 rodnak zarwát, azéérth Tegéd azt vr yften, hog az önön twlaydon
 törőknek myatta, el wagafféék az ő kewéélféégek, fogattafféék megh
 60 az önön zemeynek vrokyaban || een raytam (az az, engemeth lat-
 wan az Olofernes) es weryed ötet az éen ayakymnak zeretééfőől,
 ágğ ennekem az een lelkemben alhatatoffagoth, hog wthalhaffam
 megh ötet. es ágğ erőőt, hog el fordythaffam öteth. Mert ebben em-
 lekezety léézen az te newednek. Mykoron azzonyallat keze gőzendy
 25 megh őttet (az az, olofernest). Mert, vram, nem az fokaffaghban
 vagon az te hatalmad, fem az lowaknak erőyben az te akaradot,
 fem kedégh az kewéélek kellettenek te neked, eleytölfogwan, de az
 61 alazatof||oknak es zeléédeknek kőőrgééfe wolt myndenkoron kel-
 lemetes teneked. azeérth Meńeknek yftene, es wyzeknek teremőye,
 30 es mynd kőőzfeges teremtetth allatoknak vra, halgaff megh enge-
 met zegen kőőrgő, zolgalo leañodoth, es az te nag yrgalmaffagodrol
 byzakodot. emlekezzel megh vram az te törwéneđről, es ágğ bezéé-
 det az en zamba, es az tanačoth, az en zyvemben megh erőőfyč,
 7 hog az te hazad megh marággon zenteltetéélben, es mynden nem-
 62 zetek megh || vfmeryeék, merth te wag az yften. es nynčen egééb
 te féletted.

*) A megelőző 5 sor, lilaszin festéssel írva közbetoldott magyarázat:
 «(Merth — yras)».

Imar tyzedyk Capitulum.

Lőn kedéég hóg mykor megh zőnt volna az Iwdith vrhoz kayaltanya, fel kele az helből, melben, leh bwrwlwan fekzykwala vrnak előtte. es elewe hywa az ő zolgaló leanyat abráth, es le zalwan az ő hazaba, es le vetée őn magarol az zőör yngeth, es le vet-⁵ kezéék az őzwegléégnek őltőzetyből, es megh mofa az ő testeeth (azaz megh feredeh). es meg kenée őnőn magat yeles draga kenet-|| vel es yo yllatwal, mefeth myrrabol zereztenekwala, es ő megh⁶³ walogatá az ő hayath ő feyéén, es megh zerzée éékfen, es fűweget tőőn az ő feyebe, es fel őltőztetée őn magat az Iwdit őrwendetef-¹⁰ léégnek zéép rvhayba, es wőn megh éékelytet farwkot az ő labayba. es fel wéwe az ő yogyanak őltőzetyth, es lilimyt, fűleybevalo éékes čerčeyth, es gűrőyth, es myndenekwel megh éékelytē őnőn magat, az ő éékelfegyvel. kynek kedéég, vr yften, ezeknek felette ada ő ryaya zép es éékes féneffegeth, merth mynd ez őn maganak ylen¹⁵ éékelfégwel || valo megh zerzéele, nem vala az őltőzethez valo gő-⁶⁴ nőrűfegnek geryedetefléégéből, hanem, yften zerént valanak, lelky yozagból fűgwén. es az vr yften ő rayta ez yf zéépfeget megh őregbytéé, hóg hozya hafonlhatlan éékelfégwel yellenneyek myndeneknek zemeynek előtte. es ez Iwdith fel raka az abranak, az ő zolgaló²⁰ leañanak hóg velel el vynne ég tőmlő bort, es olayt ég edéenben, es péépet, es paréeé, kééz fűwe, es kyńereket, es saytoth. es el meene, es mykor ywtott vala az varofnak kapwya, otogon || léélek az⁶⁵ Ozyaft, es az varofnak wéenyth, warwan Iwditoh, kyk, mykoron lat-tak volna őteth, el alméełkodvan, čwdafakwala, ygen nağon, az²⁵ Iwditnak ő éékéfféget. demaga semyt nem kėrdvéén ő tőlle, ky erezteék őtet, mondwan, az mŵ afaynknak yftene ağğon teneked malaztot, es az te zyvednek mynden tanačyat az ő erőyével megh erőffŷče. es az yervfalēm dyčekedyek te rollad, es legén az te newed, az zenteknek, es ygazaknak zamy kőzōth, es mondanak mynd³⁰ azok, kyk otth valanak, ég zoval mondwan, vğ leegen, vğ || légen. ⁶⁶ Iwdith kedéég ymadwan vrat, ky mééne az kapvkon, őnmaga, es az ő abraja, lőőn kedéég hóg mykor az hegről le zallana, az napnak tammadafakor, eleybe fwtanak Iwditnak, az affyrosoknak kėmy, es meg tartak őtet mondan, honnat yōz, awağ hova meeg. Iwdith³⁵ felele, en az fydoknak leaña vāgok, es een annak okaéeerth fwtéek

el az ő zyneknek előlle, merth megh űmeréem az yövendő dolgot,
 hog adatnyok kelletik, tű nektek érefélégre, annak okaérth, hog,
 67 meg vltalvan || tűtöket, nem akarok megh adny ön magokat, hog
 yrgalmassagot érnekvala az tű zyneteknek előtte. ez okaert, en
 5 magamban gondolám, mondvan, el megek az olofernes hannágnak
 eleybe, hog megh yelenčem ő neky, azoknak (azaz az yzrahel née-
 penek) tytokyat, es megh mvtassam olofernesnek, mel be méénef-
 vel megh érheffe azokat, vg hog, čak eg hőses, el ne efféek az olo-
 fernefnak nepe közvl. es mykor hallottakvolna ezek (azaz ez affyro-
 68 fok) || az Ivditnak bezedit, nézyk vala az ő orczayat es alméélkodas
 vala azoknak zemekben, merth az ő zéépféégéet ygen čydalakvala.
 es mondanak Ivditnak. Meg őrozted az te lelkedeth, (az az éelete-
 det) myert talaltal ylen tanačot, hog yönel az mű vrvnkhoz. de-
 maga, ezt megh twggád, mert mykor allapol az ő zyneenek előtte,
 15 *boc* yol téezen te veled, es kedwefléeges léezz az ő zyveben, es el vyweek
 őtet, az olofernes fatorahoz, es be mondak az Ivditoth. mykor
 kedégh be ment volna Ivdith az olofernefnak eleybe. leghottan
 megh || *)

9 (XI) hog yönel mű hozyank. es monda neky Ivdith. véged
 20 elő az te zolgaló leanyodnak bezedith, merth, ha, kőwetended
 az te zolgaló leanyodnak ygeyt, tőkéeilletes dolgot téezen vr te veled.
 Mert éél, Nabygodonozor, ez földnek kyraja es éél az ő hatalma, ky
 vagon te benned, mynden téévelgő lelkeknek megh gőtrééféere.
 merth nem čak emberek zolgalnak őneky, te myattad, de főöt
 25 meegh, az mezőknek ő vady es engednek ő neky. mert, hyrdette-
 tyk mynden orzagban, es mynden néépeknek közöttte, az te elméd-
 70 nek nag okoffaga. es megh vagon yelenthwéen mynd ez vylágnak,
 hog čak ten magad vag az nag yo, es hatalmas, Nabygodonozornak
 mynden orzagaban, es az te fégelmed, mynden tartomanyoknak
 30 hyrdettetyk. nem tytok ezes, az myt zoltal az akhyornak, aztees
 twggak myt megh porončoltal ő ryaya yönye. merth byzoñ dologh
 ez, hog megh vagon bantatwan az mű yftenűnk az bűnőknek
 myatta, es vg porončolt az neepnek, az ő profetaynak altalla, hog
 71 az bűnőkeert, el agga őket, es || myert hog yol twggak ezt, az yzra-

*) Itt egy levél hiányzik.

hel fyay, hog' megh bantottak az ő yfteneketh, azert raytok vag'(on) az te féélelmed. ennek feletteh méégh az ehféégéés ygen el gótrótte őketh. es az vyznelkvl valo azzwfag myatt, ymar čak az holtak kőzybe zamlalandok. deh főth méégh ezt zerzyk mostan, hog', megh őlyéék az ő barmokot, es azoknak az ő wééréketh megh ygak. es az 5 ő vrokna zenthfegyth melekét porončolt az yften, hog' neh ylleféék. az bwzakat. es borokat. es az olayt (melyek az yfteny aldozatra valanak adatvan), azt gondoltak hog' megh emééztenéék (az az megh ennék || es megh ynnak) melekét čak kezekweles nem 72 zabađ woina ylletnyek. azeerthi, myerth hog' ezt téézyk, byzon' hog' 10 vezedelemre adathnak. meł dolgoť. één, te zolgalo leañod, megh erthwéén, el fwteek azoktol. es bočatottu vr engemeth, hog' ezeket megh hyrdetnem teneked. merth en te zolgalo leañod, az yftenth tyztelem, méégh yttegéen te naladéés, méégh mostanéés es ky megen az te zolgalo leañyod es ymadom az en yftenemeth. es megh 15 monga en nekem. hog' mykor fyzety megh azoknak az ő bvñóköt. es en megh || *)

nevezetetyk mynd kőzönfeeges földön.

73

Tyzenkettődyk capitulum.

Tahat ő néky azaz Iwdithnak porončola Olofernes. bee mennye 20 oda. az hol valanak leh téwéén az ő kénčey. ees porončola őneky otth laknya. es porončola, es megh zerezéé aztés, hog' my adatnééyéék Iwdithnak az ő lakodalmabol (az az éétkeyből) Kynek felele Iwdith. es monda, mostan en nem ehétem azokból. melekét ennekem porončolz adatny, hog' ne yđyñ en ryam bantas. demaga 25 ezekből, az || melekét velem hoztam, éézem, kynek olofernes monda, 74 ha el fogatkoznak ezek, meleketh teh weled hoztal, myt téézvñk teneked. es monda Iwdith az olofernefnek. en vram, éél az teh lelked. mert nem kőlty mynd el ezeket az te zolgalo leañod, myglen megh zerezy az vr yften az en kezemvel, melekék en megh gondol- 30 tam. és bée vyvéék az olofernes zolgay. Iwdithoth az satorba, melbe

*) Itt egy levél hiányzik.

porončolta vala az olofernes, es mykoron be menne ivdith, ezt kéré
 az oloferneftől, hog ő neky eyel bőwfééges zabadlagh lenne hog ky
 75 meheetne az ymadfagra, es vrnak kőőrgééfre, méégh || wyrratta-
 niak előtte es. és az olofernes porončola az ő komornykynak, hog,
 5 mykééppen az Ivdithnak kellemetes lenne, ő ky meheffen, es be
 yőheffen az ő yftenének ymadafara, harom napon. es ky mégen
 vala az egy vđőkben, betvlyanak wőlgéébe, es megh moffa vala őn
 magat az kwtfőnek vyzeben. és hog fel mégen vala, ymagáa vala
 yzrahelnek vrat yftenééth. hog ygengetnéye az ő [vtat] vtath az ő
 10 néépéének megzabadytafara. es be menwéen tyztan marad vala az
 fatorban. mynd addéégh otth lééveen. myghlen eftwe éételt venne,
 76 őn maganak. || ees lőn neged napon hog az olofernes zereze vačo-
 rat az ő zolgaynak, es monda az ő off mesterenek, az tyztalagh
 tarto wagaonak. Men el az fydo azzonhoz. es tanačozad őteth, hog
 15 az őn akarata zeréent léégen kellemetes őneky lakozny en velem.
 (Merth az affyrofoknak kőzötte, ygen vtalatos dolog. mykor az az
 azzonnyallat meg čwfolá az férfyat, hog čak vřmeretlen el menne ő
 tőlle) Tahat be mene az wagao Iwdithoz. es monda ő neky, ne féél-
 yen ez yo azzon be menny az en vramhoz. hog tyzteltefféék az ő
 77 zeméé||lenek előtte. es égék ő wéle, es ygeek borth. őrwendeteffég-
 wel. kynek Iwdith felele ky vagok een. hog ellenne mongak az en
 vramnak. myndenth az my yo lezen, az ő zemeynek előtte, es kel-
 lemetes, azt téézem. walamy kedéégh ő neky léэнд kellemetes, az
 ennekem mynd ygen yo lezen, mynd en ééletemnek napyban. es fel
 25 keleh Ivdith, es megh éékélyte őn magat az ő őltőzetyvel. es be
 menvéén. megh alla az olofernefnek előtte. Az olofernefnek ő zřwe
 kedéégh megh foglaltatéék, merth zeretety vala ő neky az Ivdithoz.
 78 az || ő zřwéének třze zerénth. es monda neky olofernes, akaryh
 ytalth. es vř leh őrwendeteffegwel, mert kygelmet létel en előttem,
 30 es monda Ivdith, őrmőft yzom vram. merth fel magoztatoth az en
 lelkem ez napon. mynd en ééletemnek napynak feletteh. ees el
 kezde. es ewéék, es ywéék ő előtteh. azokbol. meřeket zerzetthwala
 az ő zolgalo leaña ő neky. es megh wygwla az olofėrnes. az Iwdyth
 felől. es ygen fok borth ywéék, menéét soha nem ywth vala az ő
 35 ééletenek napyban.

Tyzenharmad Capitulum. || *)

vezteghlettek volna. monda iwdith, dyčéeryetek az mŕ vrvnkath, ⁷⁹
yſtenŕnkŕth, ky el nem hága az ō benne byzokat, es én velem be
teſelytéé az ō yrgalmaſſagat, melet megh ygéérth vala yzrahel ha-
zanak. es ez eyel, megh ōle ez en kezeymvvel, ez ō néépének ellen- ⁵
légééth. es ky wééwén az ſačkobil az olofernes feyééth megh mw-
tata ō nékyk mondvan yme az aſſyryabely vytezek hannağganak,
olofernelnek feye, es yme az ō zwnhogfatora, kyben fekyk vala, az ō
rézeghfégében, holot azzońyallatnak kezey myat verée ōtet az mŕ
vrvnk yſtenŕnk || demaga, éél az mŕ vrvnk yſtenŕnk. merth megh ⁸⁰
ŕrŕzŕtte az ō angala engemeth. ynnééth ky meenettem. es ottoğon
valo léetemben. es onnan yde vyzha megh téréttem. es nem hagoth
engemet vr, ō zolgaló leańath, megh zeplŕŕŕlnŕm, de mynden bŕn-
nek zeplŕyetoł megh ŕrŕzwéén, megh hoza engemeth tŕ nektek,
ŕrŕlwéén az yſteny gŕzedelemben es az en megh zabadulaſomban, ¹⁵
es az tŕ ſegéédſéghtekben. annak okaerth ymar wallaſt tegetek
(azaz dyčéeretéth) ŕneky mynd ńayan, merth yo az vr yſten, merth
ŕrŕkkeé vağon || az ō yrgalmaſſaga. Myndenek kedéégh ymadak ⁸¹
vrath, es mondanak Iwdithnak, megh aldodth téégedet vr, az ō ha-
talmaval, merth te myattad ſemye tewe, az mŕ ellenſegŕnketh: de- ²⁰
maga, yzrahel neepenek feyedelme, Ozyas, monda Iwdithnak aldodth
leńny magzat vağ teh, az ſelleges yſtentŕl, ez földŕn, mynden azzońy-
allatoknak felétte, aldodth az vr yſten, ky teremtéé meńeth es földeth.
ky teged kŕlde, az mŕ ellenſegŕnknek feyedelméének, feyéének ſe-
beyre. merth, ez napon az te nevedet ańera ſelmagoztattá, hoğ, el ²⁵
ne tawozyek az te dyčŕléereted embereknek zayabol, kyk vrnak ha- ⁸²
talmarol megh emlekezééndnek mynd ŕrŕkkée. kyknek megh zaba-
dwlaſaéérth, nem kedvezéél az teh lelkednek. az az, az te nemzetſée-
gednek ńomorofagaérth, es haboryſagaérth, deh kŕńŕrléél az mŕ
romlaſvńkon, az mŕ yſtenŕnknek elŕtte. es monda mynden néép. ³⁰
léégen. léégen. demaga akhior hywan oda yŕve. es monda neky
iwdith. az yzrahelnek yſtene, kynek te ō byzońfagat tŕtted, hoğ bwz-
zwth all az ō ellenſegyn, ŕńŕn maga ez eyel az en kezem- || **)

*) Itt két levél hiányzik. — **) Itt egy levél hiányzik.

83 (XIV) zallanatok, hanem ol mynth, ha ő ryayok hyrtelenkednetek,
 es azonval zyvkféégh lezen az kéémeknek az ő feyedelmekhez, ötet
 az vyadalhoz fel férkenty. mykor kedéégh az ő hanna gy, fwtand-
 nak az olofenes fatorahoz, es leleendyk ötet ygen megh tagolwan,
 5 feye nélkvl heveredvén, es fertezwéén az önön wééréébeh, na g rét-
 tenetefféégh esyk ő ryok, mykor kedéégh meg vmeritek azokat fwto
 felben lennyek, meñnetek batorfagyal ő vtannok, merth vr yften le
 törý azokat, az tv labaytoknak alaya. Tahat az akhyor, lata ez na g
 84 hatalmassagot, me leth || tön vr yften yzrahel népéwel, es el ha gwan
 10 az pogany tééwélgeft, yftenben hñn, es körñvl metelkedéék, es az
 yzrahel néépének kőzybe hélhez tetéék. es mynd az ő meg mara-
 dééky, es nemzetfeegy, mynd, ez may napygh. legottan kedéégh,
 ho g fel tamada az nap, ky fvggez teek az kőfalon az olofernes
 feyééth, es mynden ferfyv fel veve az ő fegwerét, es ky ménének
 15 ygen na g zergééffwel, es na g kyaltassval. me let megh latvan, az őör
 85 allok, elfwtanak az olofernes fatorahoz. demaga || azok, kyk az
 fatorhoz yőöttek vala, az ő be meeneleknek előtte, az fator aytoya
 előtt zergődééft teéznekvala, az fel ferkentefnek okaerth, ho g az
 nvghatatlanfagot, me tefee gwel orwofolnak megh, vg ho g, neh az
 20 ferkegetőkto l, de az zengéés myatt ferkenne fel az olofernes. merth,
 fenky nem mery vala az affyrya erő s, es hatalmas hanna gganak az
 ő nvgolmanak fatorat čergetééfel, awa g be menefvel, megh nytnya.
 de mykor el yőttek volna az ő hanna gy, es feyedelmy, es mynd az ő
 86 hadanak || feyedelmy, es affyryanak őregby, mondanak az komorny-
 25 koknak, me netek be, es ferkenčetek fel ötet, mert ym ky yőttek az
 egerek, az ő lykokbol, es yme mñnköt vyadalra yngernek. Tahat az
 waga o, be mene az hayleekba, es megh alla az karpytnak előtte, es
 tapfolaft tön az ő kezeyvel, mert alayta vala, ho g egvth aloneék, az
 yvdithwal. de, mykor semy yelt az alwas felől fñleynek hallafaval
 30 nem erezheth, kőzelb yarvla az karpythoz, es fel emelyte azt es
 87 meg latwan az olofernes || tēsteet, feyeenelkvl az ő veerebe kewe-
 redwéén, az földön fekenny, na g zowal fel kyalta fyrwan, es megh
 zaggata az ő rvhayat, es be mene az lvdithnak fatorabaes, es nem
 lele ötet otto gon, es ky fwta az nééphez, es monda yme, eg fydo
 35 azzonyallath na g galazatof zegent tőtt, az nabwgodonozor hazanak,
 merth jme olofernes fekzyk az földön, es az ő feye. nynčen ő rayta,
 me let mykor megh hallottak volna, mynd affyria, ereyenek hanna gy
 es feyedelmy, mynd megh zakasztak az ő rwhayokat, es el vyfelhe-

tetlen felelem es || rettenes efeek ő ryayok, es megh zomoroda-88
nak az ő lelkek ygen nágon, es lődn felette nag kayaltas az ő tabo-
roknak közöttte myndenýt.

Keztetyk Tyzenőtöd Capitulum.

Es mykor mynden feregh megh hallotta volna, hog olofer-
nefnek nákat el vadtak, el tawozéék az ezz, es az tanač ő tőlők, es
čak az rettenéés, es félelem myat hayladoszan, čak az fwtafnak
oltalmat valasztak őn magyknak, vg hog, fenky nem volna az ő
[felebab] felebaratawal, de feyék le haytwan es myndeneket el hag-
wan, az fydok előt fwtny fyetnek vala. || kyket, fel fégverkedwen, ő 89
ryok yőnyek hálnak vala, fwtvan az mezőknek vtayn, es az halo-
moknak őfweýn. Latwan kedegh yzrahel fyay ezeket, hog fwtna-
nak, vžny kezdéék őket, es le zallanak kvtőlwn, es vvtólvén, ő
vtannok. myert kedégh, hog az affyrok nem megh eggezweén, de
el téékozwan fyetwe fwtnakvala. az yzrahel fyay kedéégh, egg feregbe 15 lat
gylekezweén, vžyk vala azokat, es kyt hog éérnek vala mynd megh
koorytak vala. es az ozyas kvlde követeket mynden varofokra, es
az || yzrahel földenek mynden tartomanyra. annakokaerth, mynden 90
tartomany, es mynden varos, valogatott fégveres yfyakot kvlénék,
ő vtannok. es vžéék azokat, tórnek élyvel, myghlen yvtanak az ő 20
hataroknak végére. azok kedeeg, kyk megh marattak vala Ivdittal
az betvlyanak varofaban, el meenenek az affyrofoknak taboraba, es loc. b
az ő fok marhayokot, meleket ott hattak vala, mynd el dvlak, es
ygen meg rakodanak, azok kedéégh, az kyk az ellenfeg megh gđz-
ween terenek betvliaba, myndeneketh, melek || *) 25 lat.

demaga kedéégh myndenek az melek olofernefe valanak, az az 91
kyvalt keppen ővenek mondatnak vala, azokat mynd adák Ivdith-
nak, az az aranyat, ezvztót, es rvhakat, es draga kőweketh, es kő-
zönséeggel mynden ezkőzt, azaz, mynden marhat, es az nééptől,
mynd, Ivdithnak adatanak myndeneftől. es az néépek mynd őrvl-30
nek vala, az azzoýallatokval, es mynd zvžekvel, es mynd yfyak-
val, vygadvan, orgonakval, es hegedvkvel.

*) Itt egy levél hiányzik.

V toffo capitulum.

- 92 Tahat Ivdith dyčéeretet monda vrnak ezen || zowal mondván yn-
 dyčatok vrnak dob zokot, ééneklyetek vrnek czymbalomokban, es zén-
 gedezzetek ő neky wy dyčeereteth, őrwendezyetek, es hyatok az ő ne-
 5 wéeth, wr hadaknak megh törőye. vr newe ő néky. ky helheztetée az ő
 taboryth, az ő néépének közöttte, hog megh zabadytana m̄v̄nkōt myn-
 den m̄v̄ellenfeegv̄nknek kezeyből. elyvta az affvr az hegekből az eezfek
 felől, az ő ereyének fokassagaval, kynek ő fokassaga az sebefi foło vyze-
 93 keth megh ywa, es az ő loyay befedezeék az vőlgeket. vges || monda,
 10 hog meg gwytana az en hatarymot, es az en yfyaymot megh őlnée
 törvel, es az en artatlanymot adnaya érefelégre, es a zŕzeket adna
 fogfagra. demaga az myndenhato vr, meg banta őteth, es ada őttet
 azzoŷyallatnak kezeybe, es meg galaza őtet. merth nem veree, vr
 yften, az ő hatalmasyt, yfyv hōseknek myatta. sem kedéeŷ Tytan-
 15 nak erőŷ fyay,*) nem veréeŷ őteth, sem kedeeg az magos naŷ orya-
 fok nem tamadanak ő rya, azaz olofernefre, de az Mérary leaŷa.
 94 Ivdith || az ő orczayanak kéépéevel, meg feytée, azaz meg gōzée
 őtet, az az oloferneft, merth leh vetkezeék az ő őzvegy őltōzetyből,
 es fel őltōzeék őrwendetefféeŷnek rvhayba, az yzrahel fyaynak meg
 20 wygaztalafara. es éékelyte az őn orczayát draga kenetvel. es bée
 fonaa az ő hayat, fŷwegnek alaya, az őteth megh érééfre. az ő czy-
 pelŷvey megh ragadák az ő zemeyt, es ő zeepŷége foglagba eytee
 annak lelkeeth, es el vagá törvel az ő nákat. megh rettenéenek az
 perŷák, az az, affyrofok az ő alhatatoffagatol, es az medofok, az ő
 25 batorifagatol. akkor ordytnak az affy || **)

- 95 kōzōnféeŷgenek előtte, kyk mondatnak yzrahel
 fyaynak, es ez ygéeekben: yntée azokat az hala-
 adafra, melél tartoznak vala vr yftennek ylen
 naŷ yo téetéeerth. de mégés tovaba monda yay az
 30 en (nemz)etemre tamado néépnek, merth az myndenhato vr,
 bwzzwth all ő raytok, es az ytéeletnek napyan, megh latogata azo-

*) az az nem oryafok kyk mondatnak tytan fyaynak

**) Itt egy levél hiányzik.

kat. merth ád az vr yften, az ő tettekre tŕzet, es féérgeketh, hog éégyenek. es kéénzodyanak mynd örökkéé, es vg lőön ez vtan, hog minden néép, az gőzedelemnek vtanna, mééneh yervfalembé, ymadny vrath, || éés leghottan hog megh tyztvlnak (az az megh 96 mofodanak, az ő törwéének zeréénth) merth az lydoknak s törwéének az gákorta valo mofodas meegh ez may napeeghes, yelesen az yfteny aldozatnak ydeyen, kyről zolyth az zenth yras. leghottan az wr yftennek aldozak az myndenestől megh éégheténdő aldozath, es az ő fogadafokat, es az ő ygéereteketh, myndenek. demaga, Iwdith, az Olo-10 fernenek mynden hadakozo zerzamath, mynd kőzönfeeghwel, me- leket adotht vala ő neky az néép, es az || zwnogh fatorthes melet 97 ő el hozotht vala az olofernes feyevel, béada az templombá, örökkéé valo emlekezethre, hog soha el ne feleytetneeyek el ylen nag yfteny fegéédféegh, melet tőn Ivdithnak kezevel vr az yzrahel fyayval. 15 vala kedééggh az néép őrvendezweén az zenteknek ő peeldayok zereenth, az az, yfteny dyceeretben, es féélelemben. es egééz harom holnapokon, ez gőzedelemnek őrome Ivdithval egvth zolgaltateék. es ez napoknak vtanna, kyky mynd az || ő hazayabá téére. Es Ivdith, 98 igen nag lőön, az az, nag tyzteffegre magoztateék az ő varofaban 20 betvlyaban, es yelesb vala, az az, tyzteletesb, mynden azzoállatoknak felette, mynd yzrahelnek kőzönféegs főléén. vala kedééggh az ő zentfegenek yozagahoz az ővegy tyztalaaggh erőffen hozya eggefvlween, wg hog, nem vfmere feryfyath, mynd az ő ééleteene napyban, mynek vtana megh holt vala az ő ferfya, Manaffes. ez Ivdith 25 kedeeggh innep napokon. vala maganak nag dvőőféégvel || vyfelőye. 99 (az az tyzteletefféégel yar vala yoknak tarsafagaban, es alkalmas őltőzetekben mynd az ő nepevel). Megh marada kedeeggh ez Ivdith az ő vranak Manaffesnek hazaban, zaz es őth eztendeygh, es az abrat. az ő zolgalo leanat, zabadon hága, (az az megh nemefyte) 30 ees ez Ivdith bodogwl ky mvléék ez vylagbol, es temettettek, az ő vraval egvwe betvlyaban es fyrata őtet mynden néép heeth napokon. merth mynd az ő ééletének napyban nem vala, ky megh harbogathaya || yzrahelnek fyayt főt meegh, az ő holta vtan sok ezten- 100 dőkyghes. ez gőzedelemnek kedeeggh ő innepe napy az zenth napoknak kőzybe zamlaltatik az lydoknak kőzotte mynd ez may napyges, es tyzteltetyk az vdőtől fogwan mynd ez yelen valo napygh. amen.

Ezen zerent vegeztetyk az zent Iwdyth azzoñ-

nak ő kőnve az dereek zent yrafnak bōtŕye ze-
 renth az mŕ bodog zent aŕanknak padvay zent
 antalnak eftyn vrvnk Cryſtvs Ieſvſnak, az zŕz
 101 marya mehetől zŕletelenek || vtanna, ezer őt zaz
 5 hŕzon hatod eztendőben. Demaga mykeeppen ez
 kőnŕ felől zenth yeronymvs yrvala az keeth zent
 apaczyanak, azaz az őzveg pavlanak es az zŕz
 evſtokhyymnak mynth elől ez kőnŕ előth el kez-
 dettŕk vala vegezszŕk el. merth vg yra ő nekyk, yme megh
 10 yrtam ez kőnvet. megh gyōzettetwén az tŕ hozyatok valo tyzta
 zeretnek myatta, nem čak az ygeket ygéekre magrazvan, de az
 éertelmet az ygaz ertelemre hozvan, az kaldeos nelwról dyaky
 nelwre. végetek azerth, oh pawla es ewſtokhyom, ez őzveg Ivditoh
 102 tyztafagnak feńes peldayath || es gōzedelem véetelnek, őrōkkée valo
 15 dyčeretével őtet hyrdeffetek. Merth, az vr yſten ez Ivditot nem čak
 azzōnyallatoknak. deh fōōth méégh ferfyaknakés tanofagwl adá.
 mel vr yſten, az ő nemes tyztafaganak lōn meg ayandokozōya, ky
 őnekŕ hatalmat ada, vg ańera hog az Oloferneſt, mynden emberek-
 től megh gōzhetetlent megh gōzneŕe es az hatalmaſt megh ŕomo-
 20 ryta. amen.

Ymé azerth en zeretō hvgom ńvythody Ivdith,
 az te neveden valo zenth azonnak kőnve, melet
 en, az te zegen baſad, ńvythody frater andras,
 megh yrtam az dyaky bōtŕrōl, ez magyar nelwre,
 103 az te hozzád valo atyafyvlagol zeretnek, || my-
 atta megh gōzettetvéen, es hog ne lennél, az te
 celladban az te zentednek kőnvenelkŕl, de valla-
 nád ezt az te lelkednek vygaztalafara. Ne nézed
 kedég zeretō hvgom ez yrafnak az ő paraszt voltat,
 30 hanem az ő ygaz ertelmét kyben hamyffat nem
 lelhecz. ||*)

*) Nyujtodi András a LXI-ik lap közepén végezvén az írást, a lap
 alsó felét tisztán hagyta.

Kezdetnek ittégen kvlomb kvlomb haznala-104
 tof yrafok az kónból mel nevezetetyk örök bodog-
 lágna**k** fundamentomanak, mel kónvet, az zent,
 harmad Inocenciys papa zerze, melben az yo ke-
 rezteny zerzeteffégnek, na**g** haznalatoffagok yrat-
 tattanak, es mennél előzőr az hvtnek tyzenkét
 agazatyrol, es ho**g** myt kellen hynnvnk, az kerez-
 ten hvt melléé, az m**v** v**d**őfflegv**n**knek köteleffége
 alatth, es az örök karhozatnak sentenciayanak
 erős köteleffége alatth, es ezek kérdés keppen 10
 ygen kezdetnek ||

Kérdy az lydo, kérdy az poganes, kerezten vagé te, en kedeegh 105
 felelek ő neky, kerezten vagók, ő kérdy. myeerth vag te kerezten
 felelek. mert megh keréztélkedtttem. es az hvtnek agazatyth lelkem-
 ben hyzem, es zamval vallom. Tovabba kérdy, ha az kereztfegh-15
 es az kerezten hvt, az v**d**őffégre zvkfegek legenek-é. felelek, ho**g**
 vg vagon. kerdy ő, mykeppen byzo**n**oytatyk. felelek neky, vrvnk
 monda az evangelyom**ban**, valaky nem hyend, es megh nem kerez-
 telkedyk, nem v**d**őzvlheth, ez ellen ő azth monga, nam fok marty-
 rok, es egeeb fok zentek v**d**őzvltek. kyk megh nem kereztelkedtte-20
 nek || en azt felelem erről, ho**g** akkor az olan martyrok megh 106
 kereztelkednek vala véérnek kerezfeéghe**ben**, fokak kedégh egebek
 laangh**nak**, az az zenth leleknek, kereztfeghe**ben**. m**v** kede**gh**, kerez-
 telkedv**n**k, folam**nak**, az az vyznek, kereztfeghe**ben**. loc
loc
loc ?

Keerdy tovabba azthes.

25

Ha**n** agazaty vadnak az kerezten hvtnek. felelek en ő neky,
 ho**g** tyzenkető, mykeppen ho**g** az sent apa**st**alok tyzenketten vad-

nak. kerdý thovabbá, az első agazata az hvtnek, es melyk apaf-
 tal zerzette azth. felelek erre, hog az kerezten hvtnek első aga-
 107ztát zerzéé az Bodogh zenth peter apafal, kyvel || en egembe
 vallom. hyzek yftenben, myndenhato ataban, meének es földnek
 5teremtőyében. de kerdý az lydo, awag az pogan, mykeppen egge-
 zyk ez dologwal az oo törvéñ. en felelek, hog ym yg. mynt
 moyfes profeta yrya, első kőúvének, első rezében mondvan, kez-
 detben teremtée yften meñeth es földet. es ez vtan aña zenth
 éghaz, az poganoknak ellene (égget) tőön ehez, azaz. az poghanok-
 10nak tévelgeefeknek ellenne, hog mel poganok lok yfteneket
 108ymadnakvala, merth alaytnakvala lenny több yfteneket. azerth
 mondatyk || az myley kredoban, hyzek eg yftenben. ennek melleye
 zol az oo törvéñes. merth vg monda vr yften, halgassad megh yzra-
 hel, merth az teh vrad yftened egg, es nem vallazz egéb ydegen
 15yfteneket één előttem. de ez ellen vetneye ezt mondvan, nam azt
 monda kryftos az apafaloknak mondván, tv yftenek vattok. azeert
 több yftenekes vadnak. *) deh ez ellen, ezt mondom, mert termézeth
 109zerenth es allatfa zerenth čak eg az yften. de maga, réezefvlées.
 képpen, nem tylfa || sem egg yrafés, hog többekées emberek közöth
 20leheffenek, az az yftenes emberek, merth az malasztos, es zeretnek
 allapataban valo emberekben az yften lakozyk malasztanak myatta,
 es hozya eggesvlt az zeretnek yozagaval, es yg az kyben vagon
 az ygaz zereteth, yftenben lakozyk, es az éedes vr yften, azon em-
 berben. azéért ezenképpen, az ylen eber, ymar eneben, yol, es yga-
 110zan mondatyk lenny, yftenefnek, awag réez zerént yftennek. mynt
 az tizes vas, mondatyk lenny tiznek, || myert hog az tizvel megh
 hevvl. ez kedégh lézen az zeretnek merteke zerenth.

Mafodyk agazata az hvtnek.

Keerdetyk, meges my légen az hvtnek mafod agazata, es ky
 zerezte azt. mondom, en, merth zent adoryas apafal, zerzéé, kyvel
 80en egembe lelkemvel hyzem es zamval vallom, hog en hyzek yefvf
 kryftyfban o fyaban, mv éggetlen egg vrvnkban, de ha kéerdy az
 lydo, awag az pogan, hog melyk profeta volna ygenlő az zent.

*) ytt yol megh lafd mynt kel'en ertened merth yol || megh kel ezt.
 eertyen es megh kel tanolny, hog neh erced vyzha

andoryas apafstalval ez dologban. en felelek, hog az || zent davyd 111
kyraľ, ky vg yra, mondván. monda vr en nekem, en fyam vag te,
en ez napon zvltelek tégedeth. deh myth monda abakvk profeta
ezenról, mert ezt monda, en kedéég h vrbán őrvlők, es őrvende k
yftenben, az en iefvfomnak.

5

Harmadyk agazata ez hvtnek.

My légen az te hvtőtnék harmadyk agazata, es ky zerezte
azt. ez keerdééfre en felelvéén, ezt mondom, hog zent ianos ewan-
gelyfta, kyvel egembe enes mondom, hog én hyzem hog iefvs kritos
foganéék zent lélektől, zvleték zvz maryatol. kéérdy az || fydo awag 112
az pogán, mykeppen zol ez dologhoz elayas profeta, mondom hog
yg zol. yméé az zvzv fogad, es zvvl fyat, es hywattatyk az ő newe,
velvńkvalo yftennek. deh mynth profetalt vala az éryktrea fybilla,
ez hvtnek harmadyk agazatarol. merth azt [pfetala] profétalta vala,
mondván. az vtolfo napokban zvlettetyk az fydo zvztől, fyv, az ivda 15
földenek bolődybe myth zool kedee gh az delfyka fybylla, ezt
mondaa, zvletyk profeta, ferfyvna k vmeretéénélkv l. az marya newv
azzońyallattol, fydoknak nemzetéből. ||

Néged agazata az hvtnek.

113

My légen az hvtnek néged agazata, es ky zerezte azt, ym en
megh mondom, merth az kvflebb zent iakab, zerzee, kyvel egembe
én hyzem, hog, az iefv kryftvs, kéénzátéék ponczyvs pylatos alath.
megh fezyteték, megh hala, es el temetteté k. kynek melleye vg zol
zakharyas zayanak altala az yftennek fya, mondván. nééznek enge- 20
meth myndenek kyth megh zegeztek, es fyrattak őteth, kyt megh
febhettek. Tovabbá, ifayas vg mond, ezen dolog melée vrvńknak
halalarol, mykeppen az ywh az megh őlééfre || wytetéék, byzoń az 114
m v koorfagwnkot ő vyfelé, towabbá az zent proféta, davyd kyraľ, vg
yra az kryftofnak kéépeben zolwán, megh zegezéék az en kezeymet, 25
es één labaymoth es megh zamlalák mynd az en tetemeymeth.
Tovabbá az dellefpontyka fybylla, vg proféétala az kryftvs halala-
rol, mondván, bodogh az yften, ky fvghh az magoff farol.

Ótöd agazata következék az hýtnek.

Ha kéérdy, myöda az te hýtödnek ötöd agazatta, es ky annak
 115 zerzöye, mondom hog zenth tamas apaftal, kyvel || en egembe
 hyzem, hog kryftos zalla poklokra, harmad napon halataybol fel
 5 tamada. de ha kerdy, melyk profeta tezen erröl az zent tamaf melle
 byzonfagoth, mondom en, hog Olee profeta, ky vg yra kryftos kepe-
 ben mondvan. Oh halal, te halalod léézek. Oh te pokol, te romla-
 fod leezek. es továbbá vg monda, az en fel tamadaomnak napyan
 egbeh gyvtök mynden nemzeteket. továbbá az frygia fybilla vg
 10 monda, zvélyk az kryftos, fel fvggheztyk ötöt, es megh ölyk, es
 116 awal femyth nem haznalnak merth harmad || napon feltamad.

Hatod agazata.

loc. 15 Melyk az hatod agazata az hýtnek, es ky zerzette azth, mon-
 dom kfflebb zenth iakab zerzéé. kyvel enes hyzem, hog kryftos fel
 10 mééne menekbe, es vl myndenhato ata yftennek yoghyan. ky zol
 ő mellé az profétak közvl, mondom en hog, amos zol mondvan. az
 ky az ő fel méenetyt zerzy menhez, wr ő neky neve. Tovabá zenth
 loc. david kyral, ky vg zol, yrvan az foltarban, az kryftofrol, fel méne
 az magoffagra, foghvan el vyvéé az foglagoth.

20 Heted kedeegh agazata következék.||

117 Deh my légen az hetedyk aga, ky kedegh annak zerzöye.
 mondom hog, zent fylöp apaftal. es en vele egembe hyzem, hog
 kryftos onnan megh yövendő.ytélny élöket es holtakat. de ha kérdy,
 25 melyk profeta all ő mellé ez dologban. mondom, hog malakyas
 profeta, ky vgy yra. fel megek tv hozyatok ytéletben, es léézek ferén
 tano. továbbá, az kyraly zent profeta, david vg yr az foltarba.
 loc. megh ytéely földeknek kerekfégheeth, es az néépeketh az ő yghaz-
 faghaban.

Nolczad agazata.

My vala az nolczad agazata es ky annak zerzöye. en || felelek, 118
 hog zent Byrtalan apastol. kyvel egembe, en hyzek zenth lélekben.
 mel dolgot byzonýt, yohel profeta mondwan, vr yften képeben. ky
 öttök én az en lelkemből mynden testre, az az mynden emberre. 5
 towaba, az bölé salamon vg mond, vrnak lelke be telefytée földnek
 ő kerekféégeth.

Kylenced agazata.

Towabba kerdy. my vala az kylenczedyk agazata az te hvtöd-
 nek, es melyk apastal annak zerzöye, megh mondom leghottan, 10
 hog zenth mathee, hog kyvel egembe enéés hyzek az kerezten aña
 zentheghazban, az az hyzek en az zenth lélekben, közönfeeges
 éghaznak megh zent || *)

te tölled, hog mynth, es myt kellen imadnya. felel erre, az zent 119
 innocencivs papa, hog mŕ az zent ewangelyomra fvŕvnk tano- 15
 fagherth, hol önön maga tanyth mŕnköt vrvnk ielvs imadkozvnyk
 mondvan. mŕ atank ky vag meńekben. etc. de mykeepen oztatyk
 megh az mŕatank nevŕ ymadfagh, felel erre az zenth papa, hog, ez
 zenth ymadfagh, oztatyk harom réezre. az az kezdetében, es az
 kőnörgéefnek zertartafaban, es az be véégezefeben. keerdetyk ymar 20
 my lézen az kezdetyben, felel || az innocencivs papa, hog az pater 120
 nofternek, az ő kezdetyben, mŕ az vr yftennek hozyank valo yo
 akarataf neryŕk, de nem vg hog az vr yftenth mŕ megh haytanok,
 égg allapatrol maŕa, awag, hog az mŕ hozyank valo yo akaratak
 elől vennődök, hanem, hog mŕ bennŕnk, az ő yo akarattarol, byzon 25
 hvtöth tamazthavŕnk, es azéerth mongŕk az vr yftent, atanknak,
 mert ő fyay vagŕnk, es őteth myenknek mongŕk, merth nekŕnk
 adatott, mongŕk || towabba ezen kezdetben. ky vag meńekben, azaz, 121
 az zent embereken, mongŕk azeerth atank, kyben hyzŕnk, mŕ-
 yenk, hog kyth zeretŕnk, ky vag meńekben, kyben reméénfegŕnk 30

*) Itt négy levél hiányzik.

vagon, azéérth m̃v atank, ky vag őrökkégnék t̃vkőre, őrvendeteflééghnek koronaya, es az őrök bodogfagnak kéénčeh.

Az m̃v atankban héth kéréfek vadnak, kykvel kőnőrgheṽnk.

- 5 Keerdetyk ymar. hañ zamvyak azok, mefeket m̃v kérvnk az
 122 vralkodo zenth ymadfagban. felel az zenth || innocencijs papa,
 loc. hog heteth keervnk ez ymadfagban, előzőr ezt keryṽk az vr yften-
 loc. től, hog zentelteffiek te neved, hog, az m̃v zankban, legen léépes
 loc. mééz, z̃ṽṽnkben, edes őrvendeteffléégh, f̃fleinkben edes es
 10 zengő hegedṽ. de myčvda következky ymar az kezdetnek
 loc. vtanna, ez nemes zent ymadfagban, lassvk megh, mert, az
 loc. kőnőrgheéfb̃en valo zertartas. hog melben, zertartas zeréenth,
 123 m̃v, őt dolghot kéérṽnk, es előzőr ezt. az az zentelteffiek te
 newed, de ytth ez arant, nem vg keryvk, || hog az vr yftennek
 15 ő neve, zenth nem volna myndenkoron, mert, őrökké zent volt,
 es mostanés zent, es mynd őrökké zentṽl megh marad, deh ez
 aranth, ezt keryṽk, hog, az vr yftennek ő zent neve, mynden em-
 berektől, vallafflék, kayaltafflek. es hyrdettefflék, zentnek, hog
 mel kéeres, myndenestől el agazwan, čak az vr yftennek dyčőfégeét
 20 yllety, azérth vr yften, zentelteffék te neved, azaz az m̃v éértel-
 loc. 124 mvnkben, az byzoñ ṽfmeretnek myatta, kewanfagṽnkban, az byzoñ
 loc. zeretnek myattah, || emlekezetṽnkben, az erőőf, es tőkélletes
 eggef̃leefnek myatta.

Mafodyk kéérés.

- loc. Mel az mafod kéres, ez zent ymadfagban, azaz, ez m̃v atank-
 25 ban, az zenth yraf zerent éérthetṽk, hog az mafod kéeres ez, hol
 ezt keryṽk mondvan, ydyñ te orzagod azaz őrvendetefflééghvel
 mynden zomorvagnalkṽl. nvgolomval, mynden bantafnalkṽl, es
 batorfagofon, el veztéfnek feelleménelkṽl. demaga ezt. nem vg
 125 keryṽk, hog ha mynt az vr yften mostan nem orzagoll̃na, mert
 30 őröke orzaglotth, es orzagol, merth vg mond az yfenes profeta,
 zent david kyra. mynden földnek kyrafa az vr yften, de kééryṽk
 m̃v ezt azerth, mynth zent agafton tanyt. hog nekṽnk ydyñ, azaz

el közelgeffen. az vr yftennek zent orzaga, hog ő benne orzagolhaffvnk. es, hog az mŕ kévanlagvnt es ayoytatoffagvnt, ez ylen zent orzagnak, megh éréfénék dolgayra ferketheffv̄k.

Következyk harmadyk kérés. ||

Myt kérvnk harmadot az mŕ atank nevŕ zenth ymadfagban. 126
felelvnk az zent yraf zerenth. hog, ezt keryv̄k az vr yftentől, mond-
van. légen te akaratód, mykeepen menben, es földön. hog az mele-
ket, teh vr yften gvlölz, mŕes gvlölyv̄k, meleket kedégh zerecz,
mŕes zereffv̄k. es meleket, teh, vr yften nekvnk poroncolz, mŕ
azokat be telfelyv̄k. azéérth wr yften légen az teh akaratód az mŕ 10
bvnkbnl ky téréfvnkben, az penitentianak zent dolgayban, es
megh térwéen || mŕnköt megh zenteltéfedben, az malaztnak ayan- 127
dokanak myatta, es az yozagos dolgokban véghygh megh marad-
van, es megh zenteltetvéén, mŕnköt az te nağ yrgalmaffagod ze-
réént kégeflegwel v̄dvözytvéén, telfeleggéék az te zent akaratód mŕ 15
bennvnk, oh éedefféges, kéges, aldó. afa vr yften.

Néged keeres következyk.

Melyk az néged keres ez zent es vralkodo ymadfagban, hallyad
megh, merth ymez, azaz. mŕ minden napy kynerv̄nköt ágáad
nekvnk ez napon, ágáad, vr yften az állat zerent || valo kyneret, es 128
tanofagnak kyneréeth. kéerdetyk ymar, hañ kééppen valo kyneret
kell az kynéren éertenvnk. felel az yras. mondvan, hog három félét
elföt. az testy, es allat zerént valo kyneret. es azon ertv̄k az mŕ
allapotvknak, awag terméezetvknnek táplálására, myndenképen
valo megh elegyteest, mynd az ételben, es ytalban, es mynd rvha- 25
zatban. mafodzer ertv̄k, az tanofagnak kyneréeth. hog az eghazy
feyedelmek, es doktorok, awag predikátorok, az te byzon||fagdot, 129
vr yften, mŕnekvnk, bölcen, es haznalatoffagwal, oztogaffák, es
hog ha ők ezt el tválnayak, awag el hadnayak, tahat ez nemes
dragalatos kyneret, az az, ez tanofagnak ő kynerét, teennenmagad 30
ágáad megh mŕnekvnk vr yften, es ééltes mŕnköt ewel, az zenth
lééleknek, tytkon valo yhléefe myatth. Towabbá harmadzor éertv̄k

ez kyneeren, az zentféégh zeréent valo kyneret, az zeretetnek, m̃
bennṽnk megh hyzlalafára azaz megh őregbytééféere. mel̃ zent-
130 féég||nek ő myndennap̃y éélete az ő hozya valo lelky yozágokval,
égetembe, ygen nagon haznál embernek ṽdvőfféééere.

5

Ótöd.

loc Keerdetyk towabbá, hog̃ my az ötöd kéérés, ez zentfééges
ymadfaban. erre es feleṽnk, mert ez, az ötöd kéres. es bočaffad
megh m̃vnekṽnk m̃v vétetynket myképpen m̃vés bočatṽnk nékṽnk
véétetteket. az az bočaffad meg vr yſten m̃vnekṽnk az m̃v veet-
10 keynket, meleket tőt̃tṽnk, te ellenned, es m̃v felebaratṽnknak ellene,
131 es m̃vññ magṽnknak ellen||ṽnk, merth ṽg monda vrṽnk kryſtos
loc az ewangelyomban, ha meg bočatangátok embereknek az ő b̃vñ-
köt. t̃vnektekes megh bočat̃ta az t̃v meñey atatok az t̃v b̃vneyteket.
demaga, ha t̃v égebeknek meg nem bočátandotok, tahát, az t̃v me-
15 ñey atatokés nem bočat̃a megh t̃vnektek, az t̃v b̃vneyteket. Oh
ygazlagos byro, aldott yefvs meſſ ygen rettenetes ſentencyat mon-
dal ez ygekben. mynd az ollakra, kyk nem akarnak az ő feleba-
132 ratoknak meg bočatny, de mynden modon kééwañnak || azokat meg
bantani, es megh gálázny, annak okaérth, az vr yſtennek haragyát
20 lattatnak ez kéérééffél az ő feyekre kéérnyek, es hynyok, kyk embe-
rekre haragot tartnak, es az vr istentől yrgalmaffagot kéének.

Ez az hatod keerdees.

loc Az hatod kéérés myčvda az ymadfaban. feleltetyk hog̃ ez.
loc és ne vyg m̃vñköt kééfértetben, az az m̃v teſtṽnknak, es ez čalard
loc 25 vylágnak, es az ragadozo őrdögöknek, kééféértetyben. kérdetyk,
133 hañfele az kéférteth, feleltetyk, hog̃ keet||fééle, azaz yo, es gonoz.
az yo kéfértet, az, mel̃vel kéfért az vr yſten m̃vñköt, mert ṽg mond
az yras. kééférc̃en meg t̃vtököt, az vr yſten, hog̃ ky yelenče, ha
zeretytek őtet. mert nam ṽg mond az yſtenes profeta az zent davyd
30 kyral, myt megés yrta az dyčéreteken, mondván, byzonyč meg
engemet vr yſten, es kééfére meg engemet. demaga az gonoz kéfer-
tetvel, kééfértnek m̃vñköt harmak, azaz, ez vylág, es teſtṽnk, es az

ördög, es az vr yften ez yl gonoz kéértetvel hág mñnköt || kérés- 134
 tetnñnk, demaga az mñ yonkra, mert vg mond az zent yakab,
 bodog ember ky el vyfely az kéértetet, merth mykoron megh byzo-
 nytatyk, véézy az ééletnek koronayat. towabbá, azon zent yakab
 vg mond, hywféeges az vr yften, ky nem hág tñtőköt kéértetny az 5
 felett, az mynt el vyfelhetytek. Azéért monga zent gergel doctor,
 valahañzer ellenne allazz, az kéértetnek, myndh anézer koronazta-
 tol, az az koronát érdemlez es ñerz az yftentől.

Heted es vtolfo keeres. ||

Meñ az hetedyk keérés ymár ez zent ymadfagban, feleltetyk, 135
 hoğ ez, deh zabadyç mñnköt, gonoztol, az az vram yftenem, zaba-
 dyç megh mñnköt, ez yelenvało gonoztol, es az el mwlł gonoztol,
 es az yöwendö gonoztol. ees következzyk ez zent ymadfagnak, az
 harmadyk rézze, meñben, az kezdésnek, es az zertartásnak vtanna,
 következzyk az bée véégezéés, es az felvl meg mondott kéér- 15
 seknek, ymar megh erőftyééfe, mykoron mondatyk, amen. es ez
 ygeh azaz, ez amen, nem mağar || zö, sem kedeegh dyak zo, sem 136
 görög zo, hanem nemes tyzta fydo ygeh, ééber ñelwen yg mondvan.
 meñ ygeh, azaz, ez amen, ezen képpen mağaraztatyk ha mondanad,
 byzoñval, avag hyven, avag, vg léégen. es ezenkééppen, mykoron 20
 mongvk, hoğ amen, ezt kevañvk, hoğ byzoñval megh légenek mynd
 azok, meleket ezen felvl keertvñk, ez nemes, es zenthfezes vralkodo
 ymadfagban, az felféges aña vr yftentől.

Következyk imar az yras arrol hoğ my okokbol az
 vr || yften neha, embereknek ymadfagat meg nem 137
 halgatta.

25

Demaga, kerdetyk ymaar ez, hoğ hañ okéért vağon, hoğ meg
 nem halgattatyk az mñ ymadfagwnk, felel az yras az doktoroknak
 véégezefek zerént, hoğ, tyz okokbol léezen ez. es elfö oka ennek
 vağon az ymadkozo embernek bñneynek érdeme zerénth, kykröl vg
 monda vr yften az yfayas profetanak ő zaya altal, mynt azon yfayas 30
 megh yrta kőñvenek elfö rézében, mondvan, mykoron megh foka-
 fytangatok, az tñ ymadfagtokat, megh nem halgatom. ennek kedeeg

- 138 okát || vety mondwan, merth az tŧ kezeytek telfefek véérrel, az az
bŧnőkvel. mert amé, vŧ yr zent ianos. twŧŧwk azt, hog az bŧnő-
tőköt az vr yŧten megh nem halgatta. mert vŧ monda az vr yŧten,
mynt yrya ifayas profeta, kőnvének ötven kyenczed, rézezeben, az
5 tŧ bŧneytek, el reytezeteek az en orczamot, hog megh ne halgat-
nalak tŧtőkőth. mafodyk oka, az ymadŧagban valo twŧafagért,
awaŧ, lankattŧagérth, myért hog nem bvzŧofagval, es nem ayyta-
139 tatoffagval ymatkozvnk. merth || vŧ monda vr yŧten, ymatkoztok, es
meg halgatlak tŧtőkőköt. mykoron kerestek engemet mynd az tŧ zŧve-
10 tőkől, azaz, kŧlőmben meg nem halgatlak, az tŧ ymadŧagtokban,
hanemha, bvzŧofagval, es ayytatoffágval ymatkoztok, ezeket yrya az
zent yérémyas profeta. — harmad oka, kyert meg nem hallgattatyk
az ymadkozo, mert, nem marad végyg az ymadŧagban, az az, mynd
addééglan, myg meg nérye, az ő kéréŧét, mert vŧ monda vrvnk
15 kryŧtvs, mynt meg yrtá zent lvkač evangelyŧta, ha meg maradand,
140 mynd el végre az čérge||tėŧben, taht az ő yambo(r)talanfágáérth, fel
keel, es meg ágga ő neky. mert, hog ez byzoŧn légen, ame az zent
yrás hog mond, az oo törvenbenes, zent yvdyth kőnvének neŧed
rézeben, mykeppen monga vala az yvdyth, az betvlyay ŧydo vrak-
20 nak, mondwan, twŧŧgatok, hog meghalgatta az vr yŧten, az tŧ ymad-
ŧagtokot, ha végygh meg maradtok, az kőnőrgėŧben, neŧed oka
vagon, az meŧh halgataŧnak, hŧtőtlenlégeből, awaŧ, reméntelen-
141 légeből, awaŧ || kééŧlégefoltabol. mert, vŧ yr, zent iakab, elfő
rezeben az ő levelének, mondwan, az ky kéételkedyk, ne alayča hog
25 walamyth néryen, awaŧ végen, az ő ymadŧagaban, merth lam, vŧ
yr az bőlč, eg kőnvének tyzen ŧolczadyk réezeben, mondwan, az
ymadŧaagnak előtte fyam, megh rőgőzzyed az te lelkedeth, azaz
elméédet, es ne akary oŧatan lenned, mynth az ember, az ky yŧtent
kééferty, hog ha az yŧten megh halgattaé, awaŧ nem, őtődyk oka,
142 mert, nééhā aartando, az, az myt kéérŧnk, awaŧ kedėgh, || éértel-
meŧléég nélkŧl valoth kérvnk. mynt az zebedews fyay, iakab, es
ianos, az ő aŧoknak altalla, myt kéérnekvala vrvnk iefŧtől. kyknek
walazt tőőn vrvnk iefŧl, mondwan, nem tvŧŧgatok myt kéryetek.
mynt megh yrtah zent matéé ewangelyŧta, kőnvenek hwzadyk rée-
35 zeeben, merth, vŧ yr zent iakab, az ő lewelenek neŧedyk rézeben,
kéérytek, es nem véézytek myérth hog gonozwl kéérytek. erről wŧ
yr moyŧes profeta, eg kőnvének elfő réezeben mondwan. mykoron
143 kőnvez||nétek vrnak előtte, nem halgata megh tŧtőkőköt, ŧem kedéég

akara engednye az t^v zotokrah. hatodyk oka, miért hamar az ymad-
 lagot, vr yften meg nem halgatta, hog az ymadkozo nagvban fer-
 kentefféék az haladééknak alatta, az ayeytatoffagra. mert hog ez
 vg légen, byzonýtatyk zent Gergel doktornak mondasaval, ky vg yr
 erről, mondvan, az zent kewanlagok, az haladééknak myatta, neve-
 kednek. hetedyk oka, hog meével nehezebben, az m^v kewanla-
 gwnkot, es az || m^v kééréf^vnköt érhet^vék, anneval nagwb zeretet- 144
 vel örözzvyk, es tarčvk hová nehezebben ért^vék. merth vg yr erről
 az aran zayv zent ianos mondwan, az vr yften, az ő ayandokath
 azért halogata, hog ne lattafféék olčonak, az myt aad. hóolczadyk 10
 oka, hog az ymatkozo meg alaztafféék, őn z^vwében, miért hog
 kélén halgattatyk meg az vr yftentől, es ezenkeppen, kéétképpen
 valo yozagok yőnek ebből, az az, mert az fel fw||alkodafravalo 145
 zorgalmatoffág, meg nomorytatyk, es kedég, az kéléfneces, meg nem
 zőnyk ő yo kewanlaga. kyenced oka, hog az meg halgatas, el ha- 15
 lagon, alkolmafb vđöre, es az kéérőnek haznalatofbra. ezenképpen,
 az moyfes profeta, az yftennek d^včőfégét, kery vala, őnőn maganak
 megh mwtattatny, hog melet nem akkoron, de annak vtanna
 éedemle megh latnya. Tyzed oka myert az ymadkozo, az ő kőnör-
 géfében meg nem halgattatyk, azért hog, egéb || embereknek ymad- 146
 fágávalés, kereffen őn maganak legééd^vléégét, mert néetalám, őtet,
 az nag kééréés, es az magaban byzakodafnak meréézkedéése, meg
 karofytnaya, ha, az egebeknek ymadlagat nem kéérneye. myképpen
 ezekhyas kyrál kvlde, az efayas profetahoz, hog ymadna ő ééretteh,
 es az ő néépéért, es myképpen az yofyas kvlde, az profétah azzońy- 25
 allathoz, bááldához, kéérwéen az ő ymadlagath. Amé kedégh, az
 zent páál || apaftalés mynt yrvala, az romay vy kereztēneknek az 147
 őn leweleben, mondwan, es kéérwéen őket ymadlagra, őn maga-
 érth, ezenképpen, afamfyay, kérlek, hog legéééetek engemet az t^v
 ymadfagytokval, hog zabadytassam megh az hvtőtlenektől, ky vad- 30
 nak fydo^vfágban, mert amé, vg monda vđwőzyteenk iefvs, mynt megh
 yrta zent matée ewangelyta, kőnwének tyzenno^vczad réézeben, ha
 vgm^vond, awág čak kettő, megh éggefvléndnek t^v közvletek, || azaz, ég- 148
 malfert ymadwan. én ő kőzöttok vagok, az az őket megh halgatván.
 yollehet kedégh hog, néha nem adatyk az, az melfet kér^vnk, merth 35
 néetalam, nem volna nekye alkolmas, de adatyk nekye egééb, jobb, es
 haznalatofb, mykeppen az zent palnak, kyről el nem véétetéék, az ő
 teftéének fwldalasa, hog, az lelky yozagh, az erőtelenfégen, awág, az

kééfertetnek ávaľayaban, ynka**b**, es na**g**w**b**an me**h** tókélettetnék.
 149 merth, ez yľen fele áwaľaban, ga||korta haznalatofb, az embernek
 ő haborwlagaban bekefe**g**es nomorwľaga, hóg**n**em, walamy kedwe-
 zerént valo, yo zerenčeyeben valo, vďőzerént valo, áw**g**olma. yolle-
 5 héth, hóg ymezt yonkáb kéwáána. de ymar mynd ezeknek ellenne,
 v**g**an ezekből ezv**n**ke**b**e vehetv**k**, hóg melek legének haznalatofok, az
 ymadfagnak me**h** halgataľára. mert ym ezek, azaz, b**ű**nőknek el
 tawoztataľa, bwzgoľaag, es zorgalmatofľá**g**h, az h**ű**tben valo byzo-
 150 dalmaffá**g**h, || é**é**s alázatofľá**g**h, es egebeknek ymadľaga, es az me**h**
 10 ńert, awa**g**, el vőth malaznak, na**g** zeretettel, es halalatofľaghwal
 valo me**h** őrőzeefe, es me**h** tartal**á**. es kedé**é**gh hóg čak azok ké**é**-
 reffenek, az ymadľaghban, wr yľtentől, meľeket ő zent felfe**g**e láth,
 es twd, hóg m**ű**nekv**n**k yok es yllendők, es haznalatofok. azéért, az
 meľ ymadľag ezen képpen lezen, me**h** halgattatyk az ke**g**es ata wr
 15 yľtennek ő zent fľleyben, az m**ű**-yo haznalatofľagwnkra, amen. ||

151 Kőwetkezyk az yras az ymadľagnak na**g** haznala-
 toľfagarol.

Az ymadľagh, az ygaz byronak, azaz kryľtoľnak haragyat me**g**-
 engeztely, mynt erről me**g** wa**g**on yrwa, moy**ſ**es maľod kőnwének
 20 harmynczketőőd réze**b**en, hóg, az moy**ſ**es profeta ymadáa wrath, es
 me**g** engezteltetéek az wr yľten. Towabbá, az ymadľá**g**, az b**ű**nők-
 nek bočanaľat ńery, ezt ked**é**g byzońytá wrv**n**k iefvs pelda bezéd**é**-
 10 ben, mynt me**h** yrta zent matée ewangelyľta, kőnwének Tyzen
 152 ńolczadyk réze**b**en, mynden adofľágodot me**h** || engedé**é**m én tene-
 25 ked, merth kőńőrgéeľ ennékem. towabba, kedé**é**gh, amé, vrv**n**k hóg
 tanyta m**ű**nkőt, az m**ű** aľank ne**v** ymadľaghban, hóg azt mondyw**k**
 az wr yľtennek, bočaffad me**h** m**ű**nekv**n**k az m**ű** wétety**n**ket. To-
 vabbá az ymadľagh, az kéferteteknek nehezľe**g**es hyrtelenľe**g**ét me**g**-
 laľľyt**á**. ennek byzońľagara, me**h** wa**g**on yrván moy**ſ**es profetanak
 30 ne**g**ed kőnwének tyzeneggedyk réze**b**en, hóg, az moy**ſ**es ymadko-
 zeek, es az t**ű**v**z** el ené**é**ze**é**k, ezenképpen az kéfertetnek t**ű**ze, el
 153 ené**é**||zyk az ayytatos ymadľagnak ereyenek myatta. Towabba, az
 ymadľagh, az z**ű**nek ő b**ű**neyt, ky v**ű**zy, azért ymadkozykvala az zent
 dawyd profeta, mynt me**g** yrta, az ľoltaarban, mondwan. Oh wr
 35 yľten, téekozľad el, mynd azokat, az te hatalmaffágodwal, es tőryed

meg mynd azokat, azaz, az mŕ zŕwŕnk hely bŕnŕkŕt. Towabbá az ymadŕag, wezedelmektŕl meg zabadyth, es meg otalmaz, merth vŕ monda vr yŕten, mynt megh yrta zenth profeta, dawyd kyraŕ, az || ŕoltarban, hywy engemeth az te ŕomorwŕlagodnak napyan. Towabba 154 *loc* vrvnk iefvs, vŕ monda, mynt megh yrta zenth maté, hwzonkettŕd ewangelyomaban, mondwan, ymadkozyatok, hog ne tŕrténneék az tŕ fwtaŕtok, az az, ne effetek wezedelemnek fwtaŕfába, az bŕnnek myatta. Towaba az ymadŕag, embernek ellenŕéegyn bwzwt all, mynth yrwan walo byzonŕlag wagon errŕl, az oo tŕrwenben, az fydoŕlag kyraŕlynak, napoknak ygéeyrŕl valo kŕnben, es az || kŕnnek 155 *loc* malykyanak, harmycz kettŕd rézeben, hog az ezekhyas kyraŕ, es az eŕayas profeta, ymadák vr yŕtent, az fennakheryb kyraŕnak ellenne, es az wr yŕten, megh weré azokath Towabba az ymadŕag, nehééz, es naŕ dolgokot, megh kŕnyth, mynt, amé, megh teczyk az oo tŕrwenben, iofwe kŕnvének hatodyk rezeben, mykor az néép kayaltana 15 *loc* ymadkozwan az, wr yŕtenhez. amée, az yeryko warofanak ŕ kŕfaly mynd leh omlanak az ymadŕagnak elleneh. Towabba, az ymadŕagh, az || wr yŕtennek ŕayaffágát ŕery, mert, vŕ yr az zent dawyd profeta, az ŕoltarban, kŕzéél wagon az vr yŕten myndeneknek, ŕtet hywoknak, azaz, az ymadŕagban, mert wŕ mond az vr yŕten, mynth 20 *loc* yrya eŕayas profeta kŕnvének ŕtewŕnŕlczad réezeben, ha en hozyam kayaltnak, az az ymadkozwan, yelen wágok, ŕket ŕegéétwŕn. Towabba, az ymadŕag, az zent léleknek ayandokyt megh ŕery, mynt az apaftaloknak yarafarol yrt kŕnben, az az maŕod rezeben || megh 157 *loc* wágon yrwa. hog be telefedéének mynd azok zent lélekwel, mert, 25 ymatkozwan kerykwala, hog meg adatneyéék ŕ nekyk, errŕl kedégh, vŕ monda ŕnŕn maga, az ŕrŕk byzonŕfáagh, wrwnk kryŕtvs iefvs, mynth megh yrta zenth lwkaŕ, ewangelyomy kŕnvének tyzeneggedyk rezeben, mondwan, az en zent aŕam áád yo lelketh, az az, zenth léleknek malaztát, az ŕtet kéérŕknek. Towabba, az ymadŕfáagh, 30 néér bŕlŕeféégnek || malaztat, mert vŕ yr errŕl zent iakab, lewele- 158 nek eŕŕ rezeben, ha walaky tŕ kŕzŕletek zŕkfeges bŕlŕefegre, tahat, ymadkozyék, es meg ŕery azt, az vr yŕtentŕl. Towaba az ymadŕag, zent yrafoknak yo értelmét ŕery, tanytaŕáth, awaŕ predikallaŕat. mert, amé, vŕ yrwala zent pál apaftal az efefombalyaknak yrth 35 lewelenek hatod rézeben, ymagátok en értem, hog adafféék ennek predikallaŕa valo malazt, az en zamnak megh ŕytafaban. Toabá az ymadŕagh lelky tytkoknak || megh yelenéféét ŕery, mert 159

wñ monda wr yſten, mynth megh yrta zent yérémyas proféta kón-
 wének harmyncz harmad rezeben, mondwan, kayalč en hozyam,
 azaz, az ymadfagban, es en tenéked hyrdetek örömdőköt, es erőffé-
 geketh. Towabba, az ymadfagh, čwdatételeknek malazfat nery, ez
 kedééggh meg teczyk az zent yſtes profetaban, hog ky ymadkozéék,
 es nem effe effő az földre, három eztendeygh, es hat holnapygh,
 160 wgan ezen yſtéés profeta, az őzwég azzonnak, fyat ymadfaga||val
 halattaybol fel tamaztá. Towabba, az ymadfagh, néér segedelmeth,
 es myndenfélele nomorwfagbol valo segéédfégeth. mert, amée, vg
 10 yr, az yſtenes zent profeta, dawyd, az ſoltarban, mondwan, oh vr
 yſten, myndeneknek zemey te benned byznak, es te acz éeledelt
 azoknak, alkalmas vđdöben. erről kedeegh vagon byzonfagh, har-
 madyk kyraſy kőőnek nölczadyk réezeben, mondwaán, ha, ehféég
 támadáánd, awag, dōgh halál awag, meg dōgletett ééggh, awag roga,
 161 awag láálka, || awag egeebféle nomorvfág, meſeket ottoğon, elés
 newez az zenth yras, hog kyk közönſégvel történhetnek emberek-
 nek fyaynak ellennek, es ha ky megh vſmerendy, az őn zſwének
 ſebééth, es ky teryezty az ő kezeyt, az te hazadban, te előttd vr
 yſten. Te, wr yſten, meg halgatod, az meñ orzagban, az te lakohe-
 20 ledben, es léz myndenekwel, az őnön wtok zerént, az te nağ, es
 bōwféeges yrgalmaſſagodból, az ő ymadfagokat, keğeffégvel megh
 halgatwán. amén. ||

162 Az mſ atankban keryſk zent léleknek heet ayan-
 dokyt, az héét halalos bſnőknek ellenne, ez ze-
 25 rénth

yſtennek zeretety awag, elmeelkedő, es zer-
 zetes eelet, kyket ez előffő haromban keerſnk

1. bōlčefééggh. mſ atank, ky wag menekben, zentelteſſek te
 newed, ez az kewelfégh ellen.

2. értelem. yđyōn te orzagod. az főſvenſegnek ellenneh.

3. Tanaac. legén teh akaragod, mykent meñben es földön. az
 yreeğfeg ellen

ez neeg vtoffo keereefben, meſeket kérvnk,
 yſlet mſrñd magwnkot, es felebaratynkot meſ
 35 neg ayandokokok, yſletyk az mwnkás életet, es az

mŕ felebaratwnkhoz walo zeretetnek yozagos dol-
gait

4. erőfféég. mŕ kynerŕnköt mynden napyat ágád nekŕnk
ma. az torkoffagnak ellenne.

5. Tvdomaŕ, es boč||affad meg mŕ nekŕnk mŕ vétetynket, **163**
myképpen mŕes bočatwnk nekŕnk vetetteknek. az haragoffagnak
ellenne

6. Kegefféég. es neh wyg mŕnköt kéféértetbe. az reŕtféégnek cat
ellenne

7. Feelelem. de zabadyč mŕnköth gonoztol, az fertelmeffeeg- **10**
nek bŕnenek ellenne.

Ymar köwetkezyk az yras, az halalos bŕnőkről, es
az bŕnnnek mywoltarol.

De kéérdetyk, my allat légen az bŕn, ez kerdéfre felel az dŕ-
čőfeges zent agaston doktor || mondwan, az bŕn nem égéb, hanem **164**
mondas, awág téétemeŕ, awág kewanas, az vr yŕtennek törwéne-
nek ellenne. azerth, három modon léezen az bŕn, az az zolwan, téwén,
es kéwanwán valamyt, az vr yŕtennek törwéne-
nek ellenne, annak okaérth, az kewelléégről, főŕwenfégről, bwyafágról, haragoffágról,
es mynd az égééb bŕnőkről, három modon tartozwnk gonaŕt ten- **20**
nŕnk, az az, mykeppen kewélkedtŕnk zankwal, mykeppen elméén-
ben, es mykeppen mŕwelkedetŕnkben, de kerdetyk, my légen az loc
yŕteny törwéŕ, es az yŕtennek zerzéfeh || meŕekre kötelez az vr yŕten **165**
mynden embereket, bŕnnnek keénának alatta. felel az yras, mynd
az doktoroknak végézéfek zerenth mondwan, hog ez, az az, hog, az **25**
valtozhatatlan yo, felyŕl vetteŕfeek, az el változtatando yonak. hog,
az yŕtennek akarata, myndenkoron feŕŕl vyŕteŕfeek, az twlaydon
akaratnal, es hog az ygaz okoffagnak ytélety, feŕŕl légen, az em-
bery érzékenfégnel. es hog az tyzteletéffégnek iozága, feŕŕl wetteŕ-
féék, az haználatoffagnak yawan. azeerth, mykoron walaky, téezen, **30**
ez zerzefeknek ellenne, hat, az || ember vétkezyk, es az nemeffe-
ges, **166**
es zéépfeges lelket, az yŕtennek éékes teremtet allatát, teezy éék-
telenfégef-
féé, es galazatoffágoffá, hog meŕ, nağwb káár, mynden
kaaroknak közötte, meŕ dologról, vğ yr az ŕeneka newŕ pogan bölč,
mondwan, az bŕnnnek ő éktelenŕegeről, es ytalatofoltarol, ha twd- **35**

nam, hog' méégh az yftenekes megh bo'catnayak, es emberek megh nem twdnayak, méges nem akarnék bŷnt tennem, čak az bŷnnek ōnōn ééktelenfégeert, es wlatatoffagaéértés. myt zol kedégh az twl-
 167 lius markus, ezen dologh || mellé. v'g mond, ha mynd az yftenektōl,
 5 es mynd emberektōl el tytkolhatnookees, meegés femyt nynkel mŷ nekŷnk főfwenléghwel, es hamyffagwal, femyt nynkel gonoz kée-
 wanlagwal, es femyth nynkel mŷ nekŷnk tyztalagnak ellenne,
 valamykoron čelekednŷnk. es femyt nynkel gonozsaagbol, es gonoz
 10 awag, égééb gonoz bŷnōknek neméébōl tennvnk, čak az bŷnnek
 168 ōnōn hytvanfaganak, es wlatatoffaga||nak, es ééktelenfegenek oka-
 értes. yme azéért dragalatos atamfyay, ez íawalas poganoknak ō
 zentfeeges mondafok, azeerth, ha, ez pogan bōlček, az bŷnt enere
 vtaltáák, es el tawoztatták, es az bŷnnek ō yzho'nofagath enere el
 15 tawoztatták, tahat mŷ kéreztenek, yol rya gondolŷwnk, mynt mŷ
 tartozwnk az bŷnōknek el tawoztafara.

Kōwetkezyk az yras az téeteméénzerent walo
bŷnnek megozla farol, awag valogata farol ||

169 Mykeeppen oztatyk meg, az téteménzerent walo bŷn, ezt twd-
 20 nw'nk kel, hog', oztatyk bo'canando bŷnre, es halalos bŷnre. De my-
 čwda az bo'canando bŷn, felelnek doktorok, hog' ez, azaz, valamy-
 némŷ teremtetett allatban valo keewanlag, awag gōnōrkōdés, melek-
 ben az ember gōnōrkōdyk, kewesbet, awag alááb, hog' nem az vr
 yftenben. myképpen, vadnak gonoz gondolatok, az neky engedéf-
 25 nelkŷl, ezen képpen, kŷf'ed hywolkodo bezedek, es heyaba walo
 170 apro hazwglagok, kykwel, fenky || megh nem bantatyk, sem kedegh
 megh nem botrankozyk, es nem gonoz zoka'fbol, hanem čak ég
 történt, embery gárlomagbol, efyk, awag walamy yo wéghre. De,
 ymar kéérdetyk hog' my légen az halalos bŷn, felel az zent yras,
 30 hog' az halalos bŷn, az ol kéwanfaagh, awag gōnōrŷfégh, hog' mel,
 lezen valamy teremtetett allathoz, az yftennek felette, awag, yftenwel
 égenlō keppen, awag, mykeeppen zent ambrws wegezy, az halalos
bŷn, az yfteny törwénnek megh tōréfe, es az me'ney porončolatok-
 171 nak, es || tanofagoknak ellenne walo enghedetlenfégh. de keerdetyk
 35 ymar az, hog', myben all, awag myben lezen, az yfteny törwénnek

meghtöréfe, felel a zent innocenciús papa, hog, abban lezen az yfteny törwennek megh töréfe, mykor az tvlaydon akarát, felvl vetetyk az yfteny akaraton, es mykor az érzekenfégh, vralkodyk az ygaz okoffagon, es mykor az hazzonnak yawa felvl vettetyk az tyz-teleteffégnek yawan, es mykor, ky az yftennek porončolatynak⁵ ellenne vétkezyk, myndenkor halálos bŷn, de kéérdenéd, myre mondatyk az bŷn bočanandonak || es hań keppeu mofattatyk el, es ¹⁷² mykeppen wygazytatyk megh, gónafnalkvl, felel az zent yraf zerent, zenth innocenciús papa ez kerdefre mondwan. az ellőre ezt mondom, hog mondatyk bočanandonak, mert kőnven érdemly az boča-¹⁰ natot es nem kőtelez az őrök kénra. az mafykra azt mondom, hog az bočanando bŷn, el mofatyk, es el vetetyk, es megh vrvfoltatyk tyz képpen. 1. előzör az kőz gónafnak myatta. 2. mafodzer az mel werefnek myatta. 3. harmad||zer az zentelt vyznek myatta 4. negedzer az ¹⁷³ zŷnek tőredelmeffegenek myatta. 5. őtődzer az vralkodo ymadfagnak¹⁵ myatta. 6. hatodzer, az pŷfpōky aldafnak myatta. 7. hetedzer az oltary zentfeegnek wételenek myatta. 8. hōlczadzer, bwzzwfagnak megh bo-čafanak myatta. 9. kylenczedzer, az vtōffo kenetéeffnek myatta. x. tyzedzer, az aťafywfagof kőnőrvleteffegnek myatta, az az myko(r), ky az mafnak valamy bantafan kőnőrvl, aťafyvy zeretetből, amen || ²⁰

Következyk az yras az nağ karokrol melek yōńek ¹⁷⁴
čak eg halalos bŷnből.

Kerdetyk ytt ymar, hog hań, es meńy gonozt tezen mŷ bennŷnk, es meńy kaart az halalos bŷn, felel az angál dyzŷ zép zent bonaventvra doctor aťank, hog az halalos bŷn, ylen vezedelmes karokot es gonozo-²⁵ kot tezen embernek. hog el vezty az kedweffe tewō malaztot, mel nélkvl fenky nem ŷdōzvlhet, es megh ōly az előby érdemet, es semye tezy az vrvnk iefvs kryftvs verenek, es valtfaganak érdeméth, es eyt embert, wr yftennek haragyaba, es ellenfégebe. es tezen nağ bvzzwfagot, az őrōzō zent || angálnak, es meg rwtyťa, es éktelenfégeffe tezy, em-¹⁷⁵ berben az yftennek ō képét, az nemeffeges, es zepfeges lelket, es az őrdōgnek tétet tyztfefegget, es azt tyztelteltety embervel, es méltoya tezen embert, az halalos bŷn, az őrök pokolnak kénara, es meg erő-telenyty, az zabad akaratot emberben, es el tavoztat embert yften-³⁵ nek ayandokytol, es yngerl mynden teremtet allatokot, az ō terem-

tőyőknek ellenfegen b̄wzzwt allanyok. ezeket monga zent bonauen-
 176 tura atank, de egééb || doctorokes zolnak hozya, es ezt mongák, hog
 az halalos b̄vn, megh főtetyty embernek éértelmét, az byzonfagnak
 megh űfmeretétől. Towabba, megh reftyti embernek dolgat, az yok-
 6 nak mwnkayaban, es megh zeplőlyti az lelket, es az örök kéénra
 kőtelezy, az z̄wvet megh kemeŷtyi, es tőőb b̄vnőkre wezety. Ime
 azéért, meny gonozt tézen az halalos b̄vn zerető atamfyay, maga
 byzon̄ čak ygen kewes, az b̄vnbenwalo gőnőrkődés, de yay, mert,
 byzon̄ öröké valo, az gőtrem, melet kell azert zenvedn̄nk, mynt
 177 az || méézlő édes zaw, ayeytatos, zent bernald doctor monga, hog,
 čak ég zem pillantafyg valo, az my gőnőrkődtet, de byzon̄ örökkéé
 walo, az my azért, az keenban gőtör.

Kőwetkezyk ymar az yras az heet halalos b̄vnők-
 ről, es előzőr az kewélfégről:

15 Kerdetyk, hañ zamvak az halalos b̄vnők, ez kérdéfre felel̄nk,
 merth az halalos b̄vnők, fő keppen hét zamvak. elfő kedég azok
 között, az kewélfég, kyről w̄g mond az yras, az wr yften, az kewe-
 178 leknek, ellenek all, az alazatofoknak kedégh ágga az || ő malaztat.
 de myēwda az kewélfegh, felel az yras, hog az twlaydon, önön ma-
 20 ganak fel magoztatafanak zeretése, es kéwanfaga. kerdetyk, mynt
 valo rakonfága az kewélfeg, az hyw d̄wčőfegnek. felel̄nk az yras
 zerént, hog v̄gan égfele b̄vnők fayzat keppen, de maga, enere k̄wlő-
 nőznek, mert az kewél ember, lattatyk, awág teczyk belől önön
 magaban, nagnak es yonak, de az hyw d̄wčőfegh, kééwan k̄w̄wl
 25 yelentetnye, egebeknek zayaban, az az bezedékben, embereknek ||
 179 előtte d̄yčértetnye, k̄w̄wl valo d̄yčéretwel. de ymé zép kérdés, hog
 hañ magzat̄ vadnak az kewélfegnek. erre felel az yras, zent gergel
 mondafa zerent, hog az kewélfegnek, heet lyañy vadnak, azoknak
 kedeg, 1. elfő nennék, az engedetlenfég, es kedeg, ez az akarat, az me
 30 nem akar engedny az ő feyedelmanek, azokban, melekben tartozyk
 engednye. es ez yleknék, ő ymadfagok, bōytők, es mynden peniten-
 180 cyay mvnkayok, nem kellemetes, de v̄talatos, az vr || yftennek előtte.
 2. mafyk lyaña az kewélfegnek, az kéérkedfég azaz, ky olakwal ker-
 kedyk, az my ő benne, awág, ő nala vaon, hog čak d̄yčértéffék,
 35 awág, gonozban, hog ky az olakwal haña magat, ky v̄g nynčen ő

benne, de hamyffan önön magat dyčery, es méltatlan. 3. harmadyk
 lyaña az kewélfegnek, az kéépmvtalás, es kedéég, ez, az, mykor az
 gonoz élet yonak hamyffan mvtattatyk, az az, hog ötet emberek,
 yonak awag zentnek alayčak, mykor belől nem yo, es nem az, ky-||
 nek kywfl akar alaytatny. 4. negedyk lyaña az kewélfegnek, az ol 181
 tvdakozas, mykor az kevel ember nag zorgalmatos kéérdezkeést
 tézen, es tvdakozaft, önönmaga felől, hog mynemv hyre, neve,
 vagon ő neky, egebeknek közötte, es myt zolnak bezelenek ő felölle.
 5. ötödyk leaña az kewélfegnek, az meg keménkedés, mykor valaky,
 az önön zavát, awag mondatat, awag dolgot, meg hyvatlan képpen 10
 erőflyty, hog ne lattaffék ő, tééwelgenye, az ő tötte dologban, es ||
 zawaban. 6. hatodyk lyaña az kewélfegnek, az wyza vonas, mykor, ky 182
 nem akar egebeknek ygaz mondafynak helet adny, hog az ő bölče-
 fegenek kfflebféghe ne lattaffék, egebeknek ezze myatth, téétet-
 nye. heted, lyaña, es az többynek őčče, az vyfagoknak batorfaga, 15
 hog, ky önön maganak, awag bölčefegenek mvtogataert, vyfagokot
 erőködyk zerezny. es azokban kewan tvdofnak es bölčnek newez-
 tetnye. azért ez az atkozott es őrdögy bvn, az kewélfég ő vezedel-
 mes magzatywal egembe. ||

Köwetkezyk az mafodyk halalos bvnról ymar az 183
 yras.

Mafodyk halalos bvn, az főfwenfeegh, de myčvda az főfwen-
 feegh, vg mond zent agalton doktor, hog az főfwenfeegh, awag tel-
 hetetlenféegh, az zertelen valo kéwanfagh, nem čak az péénzhez, es
 egeb kazdagfaghoz, de főöt mégh az byrodalomnak, es tyzteffégnek, 25
 vralkodafnak, tyzteknék, kewanlagabanes, megh lézen. de myt
 mond zent paal apafstal az főfwenféegről, vg mond, hog, az főfwen-
 féegh, balwanoknak zolgalaffa. de myert monga || azt. azért, mert 184
 mykeppen hog az yo ygaz hyw kerezten, wety mynden ő remenfe-
 gét, es zeretetyt, az vr yftenben, yo es ygaz tőkellertes hvtwel, azon- 30
 képpen az főfwen ember vety az ő remenfeget, hvtét, es zeretetét,
 az ő pénzében, es kazdagfagaban, meleket vg tyztel, es zerety mynt
 yftenét, es ennek okaert ő balwan yfteny, az ő kazdaglgy es péén-
 zey. yme myt mond az bölč salamon ez dologhoz, femy nynčen
 gonozab, es kegetlenféegf bvn mynt zeret||nye az penzt, es az kaz- 35

- dagfagokat, (azaz gonozwl). de hog' mond towabba, az ky, vg' mond, el reyty az gabonat, megh atkozatatyk az néép kőzōtth, aldomas vagon kedēgh, az ky adoknak feyeken. zent davyd kyrales vg' mond az foltarban, yob az kewes, az ygaznak, az bññfōknek fok
- 5 kazdaglaganal. az pogan bōōlčes vg' mond, az fōfwenfēgről, az kazdagfagoknak ō kewanfaga, wēghetetlen newekedyk. az yvvenalis
- 186 mefter es vg' mond, hog' valameñere az pénz || embernel newekedyk az penznek zertēfes añera newekedyk. towabba az kaato mefter vg' mond, vtařad megh az kazdagfagokat, ha akarz lelkedben bodog
- 10 lenned. de keerdetyk ymar, hog' az fōfwenfegnek, hañ tvlaydonfagy vadnak, felel az zent bonaventvra doktor, hog' őt tvlaydonfagy vadnak. elfō alamyfñanak el tagadafa, azaz megh tartafa, mafod vrzas, harmad ragadozas, neğed vřora, ōtōd zentfēgh arvlas. erről vg' mond
- 187 az cycero nevŧ mefter, || semy nynčen embernek lelkeben ořan
- 15 űavařas, es hytwanfagos aprořag, mynt zeretnye az kazdagfagokat. mert vg' mond zent yeronymvs, hog' az fōfvenŧ, čak az křs fřllėrėes zřkfėgėt monģa. De hañan vadnak az fōfvenfėgnek az ō lyañy, vg' mond zent gergel doctor, hog' heten vadnak, meřek yřen newřek, azaz, arvlas, čalardfag, hazvgřag, hamyřan eskės, elmėenek űvghatatlanfaga, erō, es meg kemėnkedes, ezek az fōfvenfėgnek lyañy.
- 20 188 elōřřō mynt meg mondatėek, az || arvlas, mykor, fyzetėfėrt, awaģ eģeb gonozvėgre, kyt zemelėben el arvl. awaģ, hamyřan meg ragalmazya. malyk az čalardfag, hog' ky felebarat meg čařa, [hog' awaģ, valamy yo dolgat, awaģ haznat meg banta. harmadyk, az
- 25 hazvgřag, meř lezen zoban, es bezedben, mykor ōnōn ıereřėgeert felebarat meg čařa. neğedyk hamyř eskės, meř lezen arvban, azaz adasban, es vėtelben. ōtōdyk elmėnek űvghatatlanfaga, mykor ky,
- 189 az kazdagfagoknak tōbyteřeert, nem || zōnyk meg az koronkėtwařo fok gondwyřelėřtōř. hatodyknak newe, erō, az az, ky eģebeknek
- 30 yozagat erōwel el ragadozya. hetedyk, az meg kemėnkedės, hog' ky az ō marhayanak meg tartasaban añera meg kemėřřřt, hog' sem eģ kėrōnek, sem valameř űavařgonak, nem akar azokban adnya, kykwel ō bōwōřkōdyk. de kerdetyk megės, hog', ezeknelkřl, hañ lyañy zřřtetėnek az ōrdōgtōř, ez gonoz añanak ez fōfwenfegnek, vg' vėegezy
- 190 az yras, hog' ezekes heten vadnak, meřeket, az ō || atok az ōrdōg mynd eģenkėt kazdagon el hazafyta, ez vylagra, křlōmb křlōmb rendbely embereknek. elfō lyaña az ōrdōgnek, az gonoz aňatol, az fōfwenfegtōř, az zentfėg arvlas, meřet hazafyta az feyedelmeknek.

Mafyk, az ragadozas, ezt kedég hazafyta az tyztartoknak, es drabantoknak. harmadyk, az vfora, ezt kedeg hazafyta az waroly embereknek, es kerefkedő népeknek. Negedyk az családág, ezt ada az arofnepnek, es kalmaroknak. Ötödyk az kewelfeg ezt ada kedeg azzoñyallatoknak || hatodyk, az keepmvtalas, eszt az zerzetef embere- 191
bereknek. hetedyk az gonoz kewanlag, tyztalag ellen, ezt kedeg adá, ez vylagon, ol mynt közönfegwel myndeneknek.

Köwetkezyk az harmadykrol, mel az bvyafag.

De my legén az bvyafagh, vg mond az yras, hog nem egeb, hanem az fertelmes gonoz gőñörködélnek geryedetes kéwanlaga. de 10
ezt vg éérced, hog mykor lenne az okoffagnak rya engedetyvel, de hañ az ő kééfértety, felel az yras, hog őtfele az ő kééfértety, azaz, latas, es zo bezed, ylletés, őlelés, es || az gonozfagnak meg tőkellefe. 192
azért monda vrvnk Cryftvs, ha nézended az azzoñyallatot meg kéévanafra őtet, ymar meg ferteztel ő myatta az te zűwedben. azon- 15
képpen kel az azonyallatnakes, az ferfyvrol érteny, az az, hog ha nezendy az ferfyat (vrvnk Cryftvs mondása zerent) gonoz végre, tahat ymar meg fertezet ő felőlle, az ő zűwében. azért, aťamfya, ky az kryftvfnak akarod meg tartanod, az nekye ygéért dragalatos kéénčet, azaz, az || zeplőtelen, vyragló, zép zenth tyztalagot, wy- 193
gaz, es őrözköggel, hog myhelen el yő az kééfertet, legottan elwefed te tölled, hog az vezedelmes kééfedelemnek myatta, neky engedées ne történnek, az te zywedben. yollehet hog az tyztalag ellen valo gonoz bűnről, tőb yras volna, hog az ő vtalatos gonoz artando voltat nylwabban meg érthetnök, de megh nem yrom az tű zemeltek- 25
nek tyztalagos tyzteletellégéérth || mert byzom telles lelkel az 194
édes wr yftenben, hog zorgalmatos vygazastok legén ez nemes zent tyztalagnak egézlen meg őrozefere, azért én yth meg allok, erről nylwabban yrnom.

Ez az negedyk halalof bűn:

80

Az harag my dolog legén, erről vg zol kaffiodorvs, hog az haragh, az léleknek, eg megh haborytott yndvlafa, az őtet megh

haborytonak nomorvlagh tételre fyetwén. Raban newf mester
kedéég, v^g mond, hog mynden gonoz yndvlat haragh, az mel ||
195 artany kéwan. de az káato mester ymé myt zol az haragnak ellenne.
az vetekedéft, yndoytanod, el tawoztalfad, melnek el tavoztatalával
5 malazt lézen te hozyad egefvlén, merth az haragh gvlőfeget nemz.
es az egeñlőfé, nevely az zeretetet, es taplalya öteth. ymé atam-
fya, hog mond v^gan ezen bölc kaato, ved ezedbe, megh haragv-
wan, te ne akary byzoñtalan dologrol vetekedned, mert megh banta
196 az haragh, embernek || lelkét, hog ne nézheffe az byzoñ dolgot. De
10 hañ féle az harg, v^g felel zent innocenci^s papa, hog kétféle az
haragh, egyk az zeretetből valo harag, malyk, bñnből valo harag.
y^g érced, hog az zeretetből valo harag, az, az mel, akarya az ő fele-
barafat, awág valamel zemélt, meg feddenye, awág meg gőtrenye,
azért hog az ő bñne el tőretteffék, es önön maga meg yobvlyon. es
197 y^g olvaffvk vrvnk Cryftoft, hog gakorta meg haragvt || az fydokra,
ez ylen haragval tartoznak, az feyedelmek az ő alattok valo vétke-
zettek, es ez, nem bñn, mert az vr yften, es az zeretet, ennek
yndvlat, ezért érdemes. de az bñn zerént valo harag, az, az mel,
azt akarya, hog az zemel, azért gőtrefék, hog byzzv allattaffék, es
20 [ez] ez ylen harag, ygen vezedelmes. de v^g mond zent gergef doktor,
hog ez atkozot haragnak öt leañ vadnak, előffő az haborgas ||
198 holot, emberek egmalt megh veryk. mafodyk lyaña, az elmének
dagaña, mykoron, ember gondol ő zvvében byzzv allafnak kvlomb
kvlomb vtayt. harmadyk lyaña, az haragnak, az ol byzv bezed,
25 mykor ember, ő bezédével mond fokaknak előtte, mafhoz fogatko-
zalt, ő galazafara, es tyzteletlenfégére. negedyk lyaña, az ol hara-
godas, mykor ember, meg haborodot zomorvagnak yege mytatáfá-
199 val || akar valakyn byzzvt allany. ötödyk, az karomlas, az az mykor
valaky fel čattan az vr yftennek, awág, az ő zentynek ellené valo
30 byzzvlagos čačogafra, valamy képpen, awág atokba, va^g eskélbe.
awág egeb keppen :

Az ötödyk halalof bñn yrégfeg.

Myevda az yrégfegh, felel zent agaston doktor, hog az yrég-
feg, egebeknek yawanak gvlőfége. damafzen^s mester azt monga,
200 hog az yrégfegh, egebeknek || yavarol valo zomorvlagh, azért myn-

den yregfegh, önön magaba, bé rekeztette az gvlőfeget, es az zomorvlagot, es azéért, az yregfég, az léleknek ygen mérges fekéle, es nehéz halalos febe. de myt mond bölc salamon, az yregfégnek zomorv voltatol, mert ezt monga, mykeppen az mol art az rvhának, es az zw féreg, az fának, azonkeppen árt az zomorvfages, az 5 zvnék. azaz, myképpen az mol meg ragya, es meg emézty az rvhat, azonkeppen az yregfég || es az zomorvlag meg emézty embernek ő 201 tetemeyt, es ő teltét. De kérdetyk, ymar hañ gonozt tézen az yregfég, felel az yras, hog, őtfele gonozt tezen az yregfég. előffót, ezt tezy, mert az teltet meg azzala. masodoth, mert az vért, meg 10 emézty. harmadot, mert embernek orczyat meg hyrwaztya. negetet, mert, nağ zomorofagos, es negödéffel valo foházkodafokot tézen. őtőd mert, az zvwet myndenkor || az lelky wydamfagtol el zakazta, 202 es zomorkodtata. vg mond erről az bölc kátó, az yregfégét ygen nağ zorgalmatoffagyal el tavoztatnod vgekezzél, hog mel, ha ygaz 15 meg nem bantanaés, demaga, őtet hordozny ygen nağ zomorvlag. kérdetyk towabba, hog kyknek közöttte lélettetyk az yregfég, vg felel erre areftoteles név pogan bölc, hog az yregfég léttetyk, es egyk közönfégesben, az egenlőknek közöttte. myképpen || az fazék garto 203 gvlőly az mas fazakast, es nem az őtvft, es az zabo, az malyk zabot, 20 es az korčomaros, az malykot, es ezen képpen, kyk egfele kereleten élnek, zoktak ön köztők yregkedny, azért, kyky mynd zyvében meg őrozye önön magat, mert netalamtan az zerzeteleknek kápayokofés, által kezdy folny ez gonoz bvnnek mérges hegeffége, mynd zywónkygés ha az zent zeretben egmašhoz || reftek, es tvnák leendővñk: 204 De, hañ lyañy vadnak az yregfégnek, őtőt nevez zent gergel doctor. egyk az gvlőfég, mykor kewan az ő fele barattanak gonozt, es nem akar nekye yoot. malyk, az fwgas hogas, es fvdorlás, mykoron valaky, haborvlagnak magwat hynty az atafyagnak, awağ hwgoknak közöttte, kynek myatta, az atafyvlagos, es baratlagos zeretet el 30 pvztvl, azoknak közvle, kyk közöt az zent || zeretet vyragzykvolt, 205 hog mel dolog, ygen nehezfeges bvn. azért monga az bölc salamon, ne nevezteffél fvdorlonak, es az két nélvñ, meg atkozatatott, mert fok békével valokot meg haborytottanak. harmadyk lyaña az yregfégnek, az ragalmazas, ez kedég, az egebeknek yo hyrenek, tytkon- 35 valo, es hatamegé valo bezedvel, meg zydalmazafa, es galafafa, de vgekezzél őrmőft el tawoztatnod az ragalmazágnak || halgatafát, 206 mer az ragalmazo, es az ő halgatoya, egenlő kenval gőtrenek. vg

mond az aytatos zent bernald doctor, erről, hog ragalmazny, awag az ragalmazot halgatny, ezek közöt melyk legén karhozatofb, nem kőnven mondhatom en azt meg, mert égenlőnek értem. negedyk lyaña, az égebeknek nomorvlagan valo őrvles. ötödyk, égebeknek
 5 yawan valo bankodas, es zomorkodas, azért, ezeknek ellenne valo yo vrvffag, az zent zeretnek yozaga. amen : ||

207 Ez az hatodyk halalos bvñ azaz, az torkoffáágh.

Deh my legén az torkoffag, ez kéérdéfre felelhetvñk az zenth agafon doctornak mondafa zerént, hog az torkoffág, az éteknek
 10 mértéktelen valo es zertelen valo gwtflaga, awag mohfága. de myt mond az bodogfagos zent pál apastal az torkoffagrol, wg mond, hog többen hálnak meg az torkoffágnak myatta, hognem mynt törnek myatta. de myt monda erről az örök byzonfag, vrvnk Iefus Cryftvs,
 208 vg || monda, ő zent felfége. wala eg kazdag, ky őltőzyk vala bár-
 15 fonba, es gőnörkodyk vala naponkéd nağ feñeffégvel, ky meg halwan, temetteték örök pokolra. hog mond salamon, ne akary mohlenned az gőnörködéfben, mert az fok étkekben lézen az kórfág. towabbá vg mond, az torkoffágnak myatta, fokak meg holtak, az ky kedég zenvedetes, meg hozzabyta ő életét: Az torkoffágban kedég
 20 őtképpen lehet az véték. előzzör hog mykor, ky az meg zertzett, ||
 209 vđőnek előtte ézyk. malyk, mykor ygen nağ gőnörvffégwel ezyk. harmadyk mykor, ygen bōwen vézen őn magahoz ételt, awag italt. negedyk, mykor ygen mohon ezyk yzyk. ötödyk, mykor az ő étkét, erőködýk, es ynēlkedýk ygen gőnörvffégfesen zerezny. De kérdetyk.
 25 ymár, hañ lyañy vadnak az torkoffágnak. felel zent gergel doctor mondwan, hog őt lyañy vadnak. éggýk az éktelen vygafág, hog ky
 210 mykor kvlő yatékoknak, es || fellelfegeknek myatta az őn torkan-
 nak kewanlagot tamazt. malyk lyaña, az ygrezsféégh, melek fertelmes kéwanlagoknak bezedywel, az ő torkat zabálódáfra yndýák.
 30 harmad, lyaña az torkoffágnak, az fertelméffég, azaz okádás, es dohos kérődéfek, es bwyalkodas. negedyk lyaña, az fok zo, es čačogás, zvkfégnelkvł, es haznalatoffagnalkvl valo bezéd. ötödyk lyaña, az torkoffágnak az elmének meg kábvłása, mykor, az ő hafanak
 211 felette valo meg tóltéfének myatta || okoffága el fordwl, kybđl, néha,
 35 neg kézlabés máz, mykeppen emberbđl lótt barom. De my legén őn

twlaydonfaga zerént az rézegfégh, felel feneka newŧ pogan bôlč, mondwan, az rézegfégh, akaratzzerént valo balgatagfág, mel, mynden bŧnt fel gwyt, es ky yelent, es mynden yo zemérmefféget, mel az gonozoknak ellenne állana, azt mynd el táwoztata, es orczatalanná tézen embert, es fertelmeffé: de haŧwk meg az zent pál mon-⁵ dasat, ky vg mond, || ne akaryatok meg zayofwlly borwal, melben **212** vagon bwyafág. zent ieronymvs kedég vg mond, semy olan ygen meg nem rontá az elmét, mynt az áakortawalo étel ytal, es az rézegfégh. de haŧad myt mond zent agaŧton doctor, az rézegfégh, hyzelkedő őrdög, edes méreg, kedves bŧn, mel kynel leénd, az őnőn¹⁰ maga nynčen maganál. towabbá, meges vg mond, azon zent agaŧton, az rézegfégh, el vezty embertől az emlekezetet, erzékenfégit el tékozlá, az yo || ertelmet meg elegyty gonozwal, bwyafágot geryezt, **213** el fordyta az íelvet, meg döglety embernek wérét. es mynden tagayt meg kóryta, meg rőwydyty életét, es mynden egézféget ky zagat¹⁵ emberből. azért monga ég yeles pogan bôlč, az térenéyvs, hog az ételnél, es az ytalnalkŧl, ygen fazyk az bwyafagnak őrdöge De ymar kérdetyk, ha az rézegfégh myndenkoron halalos bŧn légené; awág nem, erről végezwn doctorok, vg felelnek || hog az yando ember, **214** három modon tarthata őnőn magát az venerékhez, azaz, az ytalhoz.²⁰ ég képpen, mykor nem twga az veneréket lennye erőfnek, es rézegyhetőnek, akkor ha történ meg zayofwlly, tahat meg lehet bŧn nélkŧl, mert twdatlafagbol, es akaratlanalkŧl történt. mas képpen, mykor twga bator, az veneréket lennye erőfnek, de nem alayta, hog őtet meg rézegyhetné, es ezen modon ha történyk meg || zayo- **215** fwlly, bočanondo bŧnyel lezen. harmad képpen, mykor twga az ytalt lenny erőfnek, es meg rézegyhetőnek, es yonkab ak eŧnye az rézegféghbe, hognem az oŧ ytaltol meg tŧvrköznye, es ezenkeppen meg rézegvly myndenkoron halalos bŧn.

Kőwetkezyk az hetedykről azaz az reŧtféghnek bŧ-30
néről.

De my légen az reŧtfégh, felel az yras, hog az reŧtfégh, az léleknek twáfaga, awág, lwŧfáfaga, hog kybôl || ember, valamy yót el **216** twáfál kezdeny, es az el kezdettét reŧtelly meg tőkelleny, es az yŧtennek ygéyt, reŧtelly halgatnya. myt zol az bôlč salamon az reŧteknek ³⁵

ellennek, v^g mond, meⁿel oh te reft ember, az hangához, es nézzed meg az ő wtayt, es tanol ő tölle bölcséget, mert meg zerzy méég narba, az ő élélét, es meg g^vtyt az aratafban az ő ételét. towabbá v^g mond, azon bölc, az reft ember, az hydegtől feltébe, nem akara ||
 217 zantanya, annakokaert, kezd kwldwlly narba, es télbe, es nem adnak ő neky, mert nem zantott őzzel. azért, mostan vagvⁿk, az zantafnak azaz, az penitencianak ydeyeben, es ne reftely^vk őtet, de fyeff^vk ő vele, hog az meⁿey d^vcőfegnek naraban, az az, nag őrő-mében, takarhaff^vk az őrök életnek g^vmől^vcét. De, ytt kerdetyk, haⁿ
 10 lyany vadnak az reftfegnek, felel zent gergel doctor, hog az reftfeg-
 218 nek hat lyany vadnak, azaz egyk || az gonozfág, melből ember az lelky yokat vtáll^a. malyk, az dagál, ez kedég, az z^vnek, ném^v kefe-r^vfegé, mel vagon az refteknek z^vvőkben rekeztetvén. harmadyk leaⁿa, az félékénfég, melből, az reft ember, zertelen valo félelmet
 15 tart, az őn^vn tvlaydon tehetlégeről, es nem akar azokra v^ggekeznye, az melek volnanak az ő tehetlegehez valók, es alkolmafok. negedyk lyana az reméntelenfég, ez kedég, nem^v kételkedés, az őn^vn maga-
 219 baly erőről, es az yfteny fegédfegről || mel, meg fegét embert, még
 20 ygen nag dolgoknak bée telefytéféreés. őtodyk lyana, az tvnáfág, ez kedég nem^v meg hydeg^vlt nehézedés, es az kezdett yokhoz, meg tőkél^vfére valo reftfég. hatodyk lyana, az elmének téftova valo bvdofáfa, ez kedég, az mykor az ember, az bellő, es lelky őrwende-
 25 teflégtől meg^h pwztlwán, es el hagattatvan, es meg foztatvan,
 220 bvdofyk az kvlő, es az || alkolmatlan dolgokra, azokban ker^vfvén vygasztalaft, es n^vgolmat. de vezedelmes, mert nem byzon vygalag, es nem tőkélletes n^vgolom az oⁿa, holott az lélek zomorv, es az elmé n^vghatatlan, es vezedelmes: ézen képpen végeztetyk az heét halálos b^vnőknek r^vv^yd, es haznalatos
 30 magarazatfa.

Ymar kőwetkezyk az yras az eghazy zentfégekről.

Az eghazy zentfégek haⁿan wadnak zámzerénth, felel az yras
 221 mondwan, hog, heten vadnak. előfő, az kerezt||féég, malyk az bér-malas, harmadyk az papy zerzeth, negedyk az oltary zentféég^h,
 35 őtodyk az hafaffaag, hatodik az penitencia, hetedik az vtolfo kene-

teés. Kérdes vagón ez zentfégek felől, azaz, my okaért atta vrvnk Criftus Iefus, ez hét fcentfégeket aña zenteghaznak, felelnek doctrok, hog' atta vrvnk Criftus Iefus, aña zenteghaznak, ez hét zentfégeket, az hét lelky koorfágoknak ellenne, melek vadnak m̃v beiñvnk. mert, kéétféle koorfágok vadnak emberekben, vg||mynt kőzönfégwel, 222 azaz b̃vnek kőrfaga, es kėnnak kőrfaga. az b̃vnek kőrfaga háromféle. egyk az eredetzerént valo b̃ṽn, es ennek ő ellenne vagón az kereztféég. malyk az tétémén zérént valo halalofb̃ṽn, es ennek ellenne vagón az penitencia. harmadyk az tetemenzerént valo bočanando b̃ṽn, es ennek ellenne vagón, az kenetés. de az kėnnak kőrfaga négfele, egyk az twdatlanfág, ennek kedég ellenne adwan vagón az papy zent zerzet, tanytafra. || mafodyk, az erőtelenfeg. 223 ennek ellenne adatott az bėrmalás, mel, mağaraztatyk erőfytėnek. harmadyk kőrfaga az kėnnak, az gonozfág, es ennek ellenne vagón az oltary zentfég. negedyk, az gonoz kewanfág, mēinek ő ellenne, 15 vagón az zent halafšagnak zerzetėnek zentfége. azért, ez yfen hét kőrfágṽnknak ellenne ada, vrvnk, xtus. ihus. aña zenteghaznak. ez hét nemes zentfégeket. amen:

Kőwetkezyk ymar az yras zent léleknek het ayandokyrol ||

20

Hañ ayandoky wadnak az zent léleknek. twdvnk kel, hog' 224 héét zamv, elő bölčefég. mafod értelem. harmad tanač. neged erőfég, őtőd twdomań, hatod kegefšég, heted félelem. az elő mel mondatyk bölčefégnek, aall, awag tartatyk, abban, hog' ky, az yftent hywebben zerety, es ő rolla aytatofban elmélkedyk. az malyk, azaz, 25 az értelem, kyvel az nég, vtoffo dolgaynkot, awag, wegeynket, meg erčfk. azaz az halált, az ytéletet, az kėénth || es az d̃včőfeget. harmadyk, az tanač, tvdatlanokot tanytanya, es iobvlaft maganak walaztanya, es gonozt el tawoztatnya. negedyk az erőffég, az kėférteteknek el vyfelefere, es ellenne allafra. őtodyk, twdomań, embernek 30 yol élny, es őnőn magát meg űimerwén, yóra térñy. hatodyk kegefšéég, felebaratwnkón kőnőrf̃lny. hetedyk félelem, az vr iftent tyztelwén felnye, es gonozoknak el tawoztatafara, es || űwőffégnek kere- 226 féfere. De myért mondatnak zent lelek ayandokynak, felel az yras mert, őtty azokat m̃vnek̃ṽnk zent lelek, az kedweffé téwő malaztal 35

az twdatlanokot. neğed, megh bočatnya, az ellenned vetetnek. ötöd
wygastalny zomorykot. || hatod el tñrnye, az raytad lótt bwzwfá- 231
got. heted, ymadny myndeneknek vđóffégéért.

Nyolcz bodogfagok vadnak, melek mondatnak lel-
kyeknek. 5

De myt monda az mñ vrvnk Cryftvs ez nölcz bodogfag felől
az ewangelyvmban, bodogytwan, es dyčerwen ezeket mondwan:
b o d o g o k az lelky zegeñek, mert őwék meñeknek orzaga. b o d o
g o k az kegefek, mer ők byryak az földet. b o d o g o k, az kyk fyr-
nak most, mert ők megh vygastaltatnak. b o d o g o k, az kyk ehe-
zyk, es zomyohozyak || azaz, kewának, az ygazfágot, mert ők meg 232
elegytetnek. b o d o g o k az yrgalmafo k, mert ők yrgalmaffagot né-
nek. b o d o g o k, az tyzta zñwñyek, mert ők az yftent meg laták.
b o d o g o k az békefegefek, mert ők yftennek fyaynak hywattatnak.
b o d o g o k kyk haborwffagot zemmednek az ygaffagért, mert őwéék 15
meñeknek orzaga: ezek nynčenek heaba, mert, ygén két
wrvnk Cryftvs mondafy. amen:

Kőwetkezyk ymar az yras az kylenc yde[g]en bñ-
nőkről.

Egyk ydegen bñ, mondatyk porončolásnak, mykor egébnek ||*) 20

*) Itt néhány levél hiányzik.

*) Kőuetközük a ſcent iras a halalrol.

- Yme eg halot hozatic vala : ki ő annanac eggetlen eg fia : ez
 igeket megh irta ſcent lučac : *evangelium*nak hetedic reſceben : emelle
 vg mond ſcent agoſton doctor : atőruen kőnube beirtac mondafat :
 5 három zerſ egem ahalal : eľő teſti : es ebből mend feltamadnac :
 az iteletre : mikepen daniel profeta monga : kőnuenec tizőnkettődic
 reſcebe : kie aloznac egem : az földnek poraba : felferkenne :
 nemellec az őrők eletre : nemellec zidalomſagra : hog mendenkoron
 azt laſſac : maſodic a lelki halal : mikoron a lelec meghal a halalos
 10 byſnnec myatta : melnec myatta elualaztatic iſtentől : mel a lelek-
 nec elete : de e halalbol : igőn lokan tamadnak fel : tuńa mynt : a
 234 bizon penitencia || tartoc : es igőn lokan nem : mikepen a byſnbe
 meg kemenőltec : harmadic : apokol kennanac halala : holot a halal
 ſoha meg nem hal : es annakokaert őbelőle ſenki felnemtamad :
 15 arra monga iob patriarcha : pokolba ſemminemő valčag nynčen : o(?)
 annakokaert a mő aldot őduőzittenc hog meg abrazaia : es meg
 mutatnaia az feltamadaſt lehetſegőſnec lenni : ez yfyat : a teſti es
 lelki halalbol feltamazta : es meg ada az ő annyana : mikepen meg
 ielőntetic a ſcent *evangelio*mba : mel melle három lelki tanuſagot
 20 vehetők ezőnce : előzer e meg holtnac ielőntefet : tudnonckel hog
 e meg holt ſcent agoſton doctornac mondafazerent : peldazza a
byſnős embert : es ielőſben három okaert : mellec őrola a ſcent
*evangelio*mba mondatnac : előzer bizonaba e meg holt mondatic
 235 halotnac : ennec ielőntefere : hogh || őbenne a termezeterent valo
 25 kőz elet : es melegſeg meg alut vala : annakokaert a katholikon vg
 mond : ahalot mondatic olymynt az eľeſtől : es az eľettől alol len-
 nye : vgan ezőnkepen a byſnős ember mondatic halotnac : mert az
 eľettől ala eľyc : mert menden ember minecelőtte vetkőzöt : vala :
 es mondatic vala okos teremtet allatnac : ymar a byſnnec myatta
 30 nemikepen octalan allatta lezőn : maſodzer emeg holt kiuitetic

vala a varafbol: annac peldazattára: hoc e vilagnac varafabol:
 azaz: kereztyen anya scnt eghaznac eggeffegeből: kiuitetnec a
 byvñs emberec: ahalalnak myatta pokolnac koporfoiaba: ha-
 nemha minec előtte meg halnac: olymynt a byvñsbe eltemettettec:
 cristufnac myatta feltamaztassanac: arra monda vduözittenc: scnts
 lucac irya mon||dafat evan[geliumn]ac tizőnhatodic resceben: meg 236
 hala a kafdagh: es pokolba temettetec. tőuaba scnt Ieronimus doc-
 tor: Iohel profeta kōnōuen tőt magarazattyaba: vg mond: hog az
 iōuendō napon: azaz: halalonknac oraian: a karhozatnak: auag
 az vduōfflegnec: eluegezōt sentenciaiat vezzv̄c: ez mendennece hala- 10
 nac napian betellefōdic: harmadzor e halot ielōntetic neheznee: es
 fulnak leni: ebbe hog ielōntetic fokactul temetni kiuitetni: vgan
 ezōnkepen a byvñs ember: az halalos byvñert: oly igōn ful: oly
 igōn nehez: hog itelet napian: az kiadot sentencianac vtanna:
 meg a föld sem tarthattya meg őtet: hog ez igaz legen: vgh mon- 15
 datic moyfes eggic kōnōuebe: lezallanac egem a byvñsbe pokolnac
 mellefegere: mikepen a kō: fōt meg a menőorzages meg nem tart-
 hata lucipert a byvñert: demaga mellet meg ha mend azon hegec:
 es kō hegec őrea estenec volna: menőorzagbol ala nem vohattac ||
 volna: de maga a keufflegnec byvñenec myatta ala hullanac: 237
 arra monga a m̄v nemes vduözittenc: a scnt evangeliumba: scnt
 lucac irya mondafat: evangeliumnac tizedic rescebe: latom vala
 egem: a fatan őrdōgōt menőorzagbol leefni: mikepen az villām:
 yme mikepen ielōntetic meg az byvñnec fuffaga: es neheffege: ma-
 fodzer tudnonckel ez őzuegh anyanac fyrasfaryl: hog lelec zerent ez 25
 őzueg anya: peldazza anya scnt eghazat: annakokaert vg mond a
 magarazo iras: őzuegge maradot annya scnt eghaz: mel az ő edes
 yegesenece: cristus iefulnak ielōn voltatul őzuegge maradot: fiayt
 leanyt fyrattya: melleket lat halalra mennyōk: azért ezōnbe kel
 vennōnk: hog a halotton kōzōnfege harom fyrasoc zoctanac lenni: 30
 vgan ezōnkepen lelec zerent: a halotton harom fyrasoknac kell
 lenni: elfō fyras lezōn: mikoron meglen a halot a hazba vagon:
 vgan ezōnkepen kel a byvñsnece meg fyratni az ő byvñeyt: vetkōz-
 uen zv̄uebe hala||los keppen: ennec peldazattára moyfes eggic 238
 kōnōuenec tizenōtōdic resceben parančoltatic vala: hog ha valaki 35
 alomnac myatta meg ferteztetendic: tahat a scnt eghazba: auag a
 templomba bene merezkōggee menni egem: hanemha előzer vizzel
 meg mosodandic: es mend vecerneiglen nem engettetic vala be-

menni: a tórúen kőnűbe es vg vagon meg irua: az lelki ertelēm
 alicča ōmagat alomnac myatta meg iatekoltatni: ki agondolatba
 meg ferteztetie: de vizzel meg mosodando: hog agondolatnac byv-
 net: kőnűhullatafokkal elmosfa: es hanemha előzer a kefertetnec
 5 tŕze elmenend: ōnőnmagat bynőfnek elmerye olymynt mend eftue-
 ligh: mafodzer lezōn a ſyralom a halotton: mikoron az kapun
 kyūūl vitetic: vgan ezōnkepen meg ſyratando a byvñs ember:
 mikoron kimegōn a malaztbol az byvñec dolgara: arra monga az
 edes Jefus: ezechiel profeta zaia által: kőnűuenec tizōnnolčadic
 239 refceben: az lelec mel vet||közendie az meg hal: ez nec abrazattya
 oluaftatic: hog ez ōzueg azzon ſyrt legōn: harmadzor lezōn a ſyra-
 lom: mikoron a halot eltemettetic: vgan ezōnkepen igōn nagon
 ſyratando a byvñs ember: mikoron agonoz zokafnac myatta
 a byvñbe eltemettetic: ennec lelki ertelmere ſyra vronc Jefus laza-
 15 ron: mikepen ſcent Janus irya: evangeliomanac tizōneggedie refce-
 ben: de ez iras melle kerdetie: hog ha byvñ legōn igōn nagon kefe-
 rōgni: es ſyrni az mŕ felebaratonknac halalan: auag nem: mel
 dologra reafeleltetic: a ſcent iras beli doctorocnac mondafoc
 zerent: hog harom kepen ſyrathatta ember az ō felebaratyanac
 20 halalat: előzer termezeterent valo kőnőrŕletōffegbōl: e modon ſy-
 rata az edes ziz maria: az ō ſcent fianac kennyat: es halalat:
 es e modon ſyratnya nem byvñ: čac ember az ſyralomnac mogat
 igōn felŕl ne mulla: mafodzer akaratnac valaztafabol: meg emo-
 240 don es nem byvñ ha nem lezōn mertecletlen: ielőfben || ke[dig]: ha
 25 lezōn bizon ocbol: mert a myat igōn meg oltalmaztatie vala a kōf-
 fegh: auag a tulaydon hafnalatoffagh: auag meg mert netalamtan
 teččyc: auagh felelmes: hog ez illeten halot elkarhozot volna: ig
 eckepen ſyratta vala: es kefergy vala dauid kyral abfolont: az ō
 fiat: mikepen mafod kyrali kőnűnec tizōn nolčadic refceben vagon
 30 meg iruan: touaba atōruen kőnűbe es vgh vagon meg iruan:
 ſenkic mŕnőnmagonckat netuggyuc amŕ fele baratonckat a halal-
 nac myatta elhannonc: de elől bočatnonc adicōfegre: harmadzor
 lehet a ſyras: es zomorusag beketelenfegnec fuldala fabol: es ifteni
 akaratnac ellentartafabol: mikoron tunya mynt: ez illen zomorusag
 35 iarul ennere: hoky ebbōl vonaffec: es kōuētkōzzec zugodas morgo-
 das: iften ellen: es fegelmezes: egebkepen menden mertecletlen
 banat: es ez halalos byvñnec tulaydonittatic: es igōn nehez nec:
 241 o(?) annakokaert laffad ŕduōzŕlen||dō lelec: es ogađ magadat ettŕl:

Touaba kôuetkôzie a fcent iras: a testi halálrol: melről három vala-
 zokat zvkfeg ielöntenônc: tudnonckel hog bizonfagal tuggyuc: hog
 mend meg halonc: vg hog fenki valaminemv bôlçefeggel: auag
 okoffaggal: a halálnac tûruenebôl ônônmagat kinem veheti: men-
 denestvîlfogua a halálrol: menden ember kôzônfeğôs tûruennel bi- 5
 zontalan: es menebe neg dologba: es elôzer mondam hogy a ha-
 lálnac ideie bizonaltan: mert etûruen olymynt mendenôknec efme-
 retlen: yfiaknac: es venôknec: germekôcnec: es nagocnac: arra
 monga fcent agoston doctor: femmi bizonfagofb a halálnal: es
 femmi bizonaltamb a halálnac oraianal: o mel igôn fokan alittot- 10
 tac ômagokat fokaiglan elnyôk: es munkalkottanac e vilagert: meg
 kafdaguluan: demaga kie vðô elôt megh holtanac: bizonaba fokan
 hyzie vala: es ielefben a nag alexander: hoffa elhetni: es mend
 etelles vilagon bekefeggel vralkodni: demaga vg mond fcent ||
 agofton doctor: iftennec varofarol zerzet kônvnec tizônkkettôdic 242
 refceben: hog elmeienec enne eztelenfegere iutot vala: hog ônôn-
 magat iftennec fianac alittá vala lenni: mert igeckepen neuzei vala
 ôtet mend etelles vilag: annakokaert az omerus verszerzô melfter:
 ez alexandert: jouifnac a felleges iftennec fianac monga: tûrtene-
 ke: ôneki neminemv varafnak meg zallafaba: nehezen meg feb- 20
 hôtni: ki mikoron a febnece faydalmat meg erzette volna: monda:
 mend etelles vilag engômet jouifnac: a nag iftennec fianac kaialt:
 zenuethetlennec lennem: a feb ke: zenuedendô embernece fianac
 mond engômet: es ô yfiufagaba hala meg: nem tûrrel: de merôg-
 gel: es az ô gylkofat almaba meglata: es ifteni zerzezbôl fem a 25
 halálnac helet: fem az ô gylkofat: el nem tauoztata: mert hyzi vala
 ômagat fokat elnye az es: ki azt monga vala: fcent lucac evange-
 lista irta meg evangeliumanac tizônkkettôdic refceben: en lelkem
 foch || iokat vallaz begvttetuen: azert nugoggal: egel: igal: es de- 243
 maga mondatec ôneki: balgatag: ez eyel meg kerice atte lelkedet: 30
 es kie lezôn akit gvttettel: vg lôn: pokolba temettetec: annakoka-
 ert atullius vg mond: heiaba remenli az yfiu ônônmagat hoffaiglan
 elni: mert miçoda nagob balgatagfagofb: ment a bizonaltanokat
 bizonfagokert vallani: mert az yfiu: allapat: a halálnac fockal tûb
 efetit valla: hognem ment a venfeg: mert kônneben efnece az yfiac 35
 a korfagocba: es nehezebben betegûlnec meg: es zomoruaban
 vigaltaltatnac meg: touaba feneka newy melftôr es vg mond: az
 yfiac a halalt hatul vallac: a venec ke: elôttôc: de bizonaba a hat-

megől lefesködő ellenfeg többet arthat: hog nem mynt az ki elől ha-
 dat zerez: o mel igön foka*n* epitnec hazakat: zölöket plantalnac:
 nag nerefegőket nernec: kik demaga legottan az ő čeleködefőkről
 zamot adandoc: elmulnac: sem valhattyac melleket kerefne*c*: es
 244 kereftenec: de egebec biriac: arra monga az edes jesus || scnt
 mathe evangelista iria mondasat evangeliumanac huzon negedic
 refceben: vigazzatoc egem: mert nem tuggatoc mel oraban vr eliő-
 uendő: eftue eh: efelikor eh: tvczo kor eh: holual eh: hog mikoron
 eliő: ne lellőn tvtőket aluuan: azaz: halalos byñbe: annakokaert
 10 vg mond az alamifnas scnt janus az ő eletiben: hog vala neminemv
 čazar: ki az ő koronazafanac vtanna ezt zerze: hog mentvl iob laka-
 faba mikoron volna: tahat ackoron az ő koporfoianac kōmvues mef-
 tōri: hoznanac őeleibe kvlōmb kvlōmb zynv [m]aruan kōueket: es
 ezt mondanaia*c* őneki: o felfegős čazar: a halál bizontalan: azert
 15 valazdel minemv zynv maruan kōbōl akarod atte koporfodat valla-
 nod: es ezt ez okert tōtte vala: hog az ő halalanac napiat: menden-
 koron elmeieben vallanaia: es hog az ő orzaganac nepet alazatoffag-
 gal birnaia :: touaba vg oluastatic: amaz nag zoltan kyralrol: ki
 az ő zemfedelet mend az ő telles orzagan zerent zerte elhordoztata:
 20 es nag felzoual meg kaialtata: hyrdettete: hog mend az ő kyrali
 245 kenčeből femmyt egebet többet elnem vinne: || hanem čac ez eg zem-
 fedelet: vinneie el őuele: o annakokaert kegetlen byñōs: myt haf-
 nalnac tenekōd akoron: az aran: es az ezvñth: mikoron azt az ide-
 gōnōc elragagac: kie soha tegōdet atte zvkfegōdbe: meg nem
 25 fegelnec :: touaba vg oluastatic neminemv vitezról: ki az ő aga-
 mellet afalba: ket kepōket čenaltatot vala: es meftōrfeleg ketfelől
 az agon: ket zondvle*st* tefnec vala: es mikoron forditt*a* vala őma-
 gat iob oldalara: ebből meg indultatic vala az iobfelől valo kep:
 es ezt kaialtya vala: monduan: halál: es mikoron ke: forditt*a* vala
 30 őmagat az bal oldalara: tahat a mafic kep es meg indultatic vala:
 es ezt monga vala: pokol: es ezt annakokaert tōtte vala: hog a
 halalnac kefervfeget: es a poclot: mendenkoron zemeynec előtte
 vallanaia :: mafodzer igön foc a halalnac hele: mert nem tugga-
 ember holot hal meg: agba eh: auag a mezōn: hazbaeh: auag
 35 azanto földōn: včan eh: auag erdőben: auag koporfoba temettetic
 eh el: auag vadac madarac emeztic eh meg ötet: annakokaert az
 246 india*y* || kyral: hyzi vala őnōnmagat az aranas: es gōngōckel men-
 denfelől meg ekefvlt palotaban meg halni: es demaga az nag ale-

xander čazartul: ahadba őlettetec meg: touaba faul: a zidoknac
 elfő kyrala: alytfa vala őmagat az ő hazi agaba: es az ő zŷley nec
 kezeyben meg halni: es vgan ezőnkepen abfolon: es demaga egeb-
 kepen törteneč őnekie halaloc: o(?) annakokaert vg ir vala a feneka
 lučellufnac: bizontalan egem en edes zerető fiam lučellus: minemv̇ 5
 helőn var tegedet a halal: te ke: ha bōlc ember leiendez: menden
 helőn egenlő kepen felled ∴ ezt igőn iol ezebe vőtte vala a hugo
 doctor: ki a kyralnac: az ő attyanac aldomafa nelkvl: baratta lőn
 mellet meg tuduan akyral: az ő attya: bočatta kőuetőt a monoftor-
 nac apattyahoz: monduan őneki: hog ha az ő fiat őneki haza nem 10
 akarnaia bočattani: meg egettetneie a monoftort: legottan az apat
 hog ezt halla: bočatta az yfiuert: es monda annac: en edes zerető
 fiam hugo: zŷcfeg tenekőd atte at||yadhoz mennőd: mert egebke- 217
 pen mŷncket el akar vezteni: kinec felele e hugo: kerlec hogy
 edologban haggad hog emagam felesheffec meg: az en atyamnac: 15
 mellet az apat meg engeduen: a kyral a monoftorba mene: keruen
 az ő fiat az apattul: legottan az yfiu az ő attyanak eleibe iarula: es
 illen modiffagal zola őneki: monduan: en edes zerető atyam: eg
 tőruen vagon atte orzagodban: es ha atőruent kyuezthed: es
 kitőrhed atte orzagodbol: tahat kimegőc ezerzethől: es teueled ez 20
 vilagra megőc: kinec felele az atya: mel az tőruen fiam: felele
 a fiu: es monda: hog az yfiu ollan hamar hal meg mikepen a ven:
 kinec monda az atya: ez tőruent en elnem tőrhethőm: mikoron ez
 legőn: čac az ifteni hatalom alath: tahat monda a fiu az atyanac:
 azerth miert hog meg hallac: es nem tudom mikoron: sem holot: 25
 fem minemv̇ halallal: zerzem emagamat a halalra: maftan foga-
 dandora: mellet haluan || a kyral: elmene: es az ő fiat haga a zer- 248
 zetbe meg maradni: azert mert fenki nem tugga: mikoron meg
 hal: fem mikepen: fem holot: de bizonfagos menden ember: hog
 meg hal: arra monga ŷcent bernald doctor: femmi nynčen bizonfa- 30
 goŷb a halalnal: fem valami bizontalamb: a halalnac oraianal ∴
 harmadzor: a halalnac modiffaga: mert fenki nem bizonos mike-
 pen hal meg: iol eh: auag gonoful: hertelen halallal eh: auag
 ezen: neluen: hoffu korfagnac myatta eh: auag almaban: auag
 egeb kennal: es demaga bizonfagal zŷkfeg hog meg hallon: annak- 35
 okaert hyzy vala a ŷcent anaŷtalfius martyr: hog criŷtul ert: az
 ellenŷegőctől: yzenked meteltetnec: es keuanuan keriuala ezt lenni:
 es demaga guŷfal foytatec meg: touaba nero čazar: hyzi vala: nem

ollan ectelenŕl meg halni: es demaga ōnōnmaga ōle meg magát:
 249 arra monga ſcent bernald do||ctor: bizonſagos hog meg halz: bizon-
 talan: auag mikoron: auag holot: mert mendenŕt a halal tegōd
 lez: tegōdet var: de te ha bōlc leiendez: menden helōn ōtet kezōn
 5 varod ∴ annakokaert oluattatic eg pelda: neminemŕ kyralrol: ki
 mendenkoron az ō gonoffagyt: es iftennek iteletyt zŕuebe: elmeiebe
 vifelivala: es femmikepen nem meuethet vala: ki az ō attyafiatul
 meg kerdettetec: minekokaert zomorogna: keſerōgne illen igōn
 nagon: nem akara ō neki ennec okat meg ielōnteni: de bočatta az
 10 ō attyafianac kapuia eleibe trombitafokat: mel az orzagnac zokafa-
 zerent: halalnac bizonſagos iege vala: ennekutana mikoron a
 kyralnac attyafia: a kyralhoz vitetōt volna: az kyralnac akarattya-
 bol meg mezittelenittetec: es a kyralnac neg vitezi: neg mezittelen
 tōrrel kōrnŕl veuec ōtet: parančola akyral: hōg hegedŕfōk: lalto-
 250 ſoc: kyntornaſoc: ſypofoc: es egeb vigafagteuōk vigaf||alnaiaac
 ōtet: mikoron az igōn felne: es zomoru volna: meg kerde a kyral:
 mire nem vigadna: kinec felele: mikepen meuethetōk: auag ōrŕl-
 hetōc: ez illeten allapatban: felele a kyral: maſtan meg felelōc
 atte kerdeſōdre: legottan parančola hog ōtet meg oldoznaiaac: es
 20 monda ōneki: ha te femmi byŕnōdet nem tudod enellenōm: felel:
 enelōttem: mikoron te atyadfia legeg: az iftent nem kelle ennekōm
 felnōm: ki nag ſoc gonoffagocba: byŕnōſnec latom emagamat ō
 ſcent fellege nec elōtte: nem atyamfia elōt: de mendenōknec terem-
 teye elōt ∴ touaba tudnonckel: hog neg dolgoc vadnac: mellec
 25 mendenōknec felōtte meg rettentnec embert: tuŕa mynt: a byŕnōk-
 nec felelme: melleket tōt: akeſerŕ halalnac felelme: az vtolſo ite-
 letnek felelme: es menden dolganac zamadafa: arra monga aſcent
 Ieronimus doctor: akar egem: akar ygam: akar valami dolgot ege-
 251 bet tegeg: mendenkoron || lattatic ennekōm: az enŕŕleymbe zen-
 30 gedōzni: ez rettenetōs zozat: kelle tōkfel tŕ hallottac: iōyetōc iften-
 nec iteletire: vgan azon ſcent Ieronimus doctor monga: valamene-
 zer hanzor: a napot meg gondolom: mend annezor: telles zŕuemmel
 meg rettenōc ∴ touaba negedzer a halalnac allapattya: mert ſenki
 nem tugga: minemŕ allapatra iuffon ahalalnac myatta: hog ha
 35 karhozatra eh: auag a dičōſegre: mert mend a poganoc: es eret-
 nekōc alyttac ōmagokat io allapatra iutnyoc: es demaga nem
 igeckepen lezōn: mendeneſtŕlfogua a bizon kereztynēk: iollehet
 tuggac ōmagokat hytnec io allapattyaba lenzyōc: mert mendene-

ket hyznec: melleket hyzõn anya scent eghaz: demaga nem tug-
 gac: hog ha legeneç a malaztban meg maraduan meg halandoc:
 auag nem: annakokaert vg mond a bõlc: kõnõuenec kilençedic
 refceben: fenki nem tugga egem: hog ha gvlõfegre: auag zeretetre
 legõn melto: an||nakokaert ez mendenõknek kõzõtte: inckab fe- 252
 lendõ: o(?) annakokaert mend tv yfiac: es venec: es menden firfiac:
 es azzoniallatoc: es mend tv ziz viragoc: tekençetõc igõn iol meg attv
 allapattokat: hog iariatoc maftan a malaztban: es inçelkõggetõc
 abba meg maradnotoc: mert valaki akar iol meg halni: zvkfeg hog
 iol ellõn: mert scent Ieronimus doctornac mondafazerent: zaz ezer 10
 gonoful elõk kõzzvl: çac alig vegezetic egel io halallal: o meg
 vakult kegetlen byvnõfõc: vegetõc ezõtõcbe a scent pal apaftal
 regulaiat: mellet meg irt: galatambeliecneç irt leuelenec hatodic
 refceben: miglen vðõt vallonc egem: mvuelkõggõnc iot: mert eliõ
 az ey: tuna mynt a halalnac napia: mikoron fenki nem munckal- 15
 kodhatic: mert fenkit egebet nem oluafonc: hanem çac atoluayt:
 az edes criftus mellett fvggõttec: halalanac ideien meg tertet: es
 vduõzvltet: o(?) annakokaert ember: fel vetkõznõd :: annakokaert 253
 vg oluaffuc: hog vala neminemv kyral: mel a halalnac zõnetlen valo
 gondolattanac okaert: mendeneftulfogua meg zaradot: afot vala: es 20
 igõn gakorta gonic vala: es olymynt ezenelkvõl vl vala az aztalnac:
 minekokaert az õ attyafia: trefal vala õuele: es a kyral: trombita-
 lokat boçatta az õ attyafianac hazahoz: halalnac iegeiert: az nem-
 zetnec zerzeferent: es meg fogattatec: es ahalalra valoknac
 tõmlõcebe vettetec: es mondattatic vala õneki menden napon: 25
 holnap meg õlettetõl: es kvld vala õneki a kyral foc dragalatos
 ruhakat: nag gõnõrvfegõs etkeket: es egeb elefegõket lokakat: zol-
 gakat: zolgalo leanokat: nag vrakat: kik vigaftalnaiac õtet: es az
 nag zomorufagal vluala az aztalnac: es nem keuan vala enni: mel-
 hõz a kyral bemenuen: monda: || atyamfia: mire nem ezõl: es 254
 nem õrulz: es az felele: mikepen ehetõm en: ha holnapon meg kel
 halnom: es a kyral monda: en es atyamfia meggondoluan emaga-
 mat mendenkoron meghalandonac: azert nem vigadhatoc: annak-
 okaert vg mondattatic bõlc kõnõuenec neguenõd refceben: o halal:
 mel igõn keferv atte emlekõzetõd: a hamis emberneç :: de it emelle 35
 kerdes tamad: minekokaert akarta egem az edes vr iften: ember-
 nec az õ halalarol ezõket bizontalannac lenni: tuña mynt: az vðõt:
 a helt: a halalnac modiffagat: es allapattyat: erre reafelel scent

irafbeli henricus meſtőr: hog ennek közönſegős oka ez: mert igeckepen erdőml lennye: es ahalalnac efmeretlenſege: hafnalatofb ember-nec a vetkőcnec: es byñdőknec eltauoztatafara: es iozagoknac gvt-tefere: kerefefere: kicnec myatta iuthatone az őrők eletre: es ez
 255 meg mutatta||tic foc okockal: elfő ok: okoffagnac megh tekentefene-
 nec oka: mert igeckepen ember okofban megtekenti őmagat: es hozza lat magához: hog a halaltul meg ne čalattafec: mert miert hog bizontalan: mikoron: es holot hal meg: auag miken: demaga bizonos ebbe: hog ha halalos byñbe hal meg: tahat őrőcke
 10 elkarhozic: ezt mendenkoron ezebe veuen: okoffaggal meg tarttya: hog őtet a halal meg ne čalla: foglalun őtet a byñdőknek allapat-taba: es igeckepen penitencia tartafra indittatic: mafodic zorgalmatos dolognac oka: mert minekokaert ember bizontalan az halalnac oraiarol: inckab zorgalmatos: ieleſben ha io: es iozagos ember:
 15 hog tuian ne čelekőggee ezőcbe: mellec ilnec az eletnek tekelletſegere: mert ha ez illeten ember bizonos volna a halalrol: auag az vduőſſegről: tahat a bizodalombol reſtebben tenneie az iot: es kőuet-kőzuen az iutalmat: es a fizetſt: meg küſſebitteneie: arra monga
 256 ſcent gergől || doctor: amv teremtenc: amv halalonknac napiat:
 20 efmeretlenneec akarta mñnekőnc lenni: hog mikoron mendenkoron nem tudattatic: mendenkoron rokonközelnec hyteſſec lenni: es enneuel embēr buzgofagofb lezōn a munkaba: meneuel bizontalamb az ő hyuatalarol: mert a zolga: es a zolgalo lean: az ő vranac vduaraba: enneuel inckab ſőpőruen: auag egeb doltgot teuen:
 25 munkalkodic: meneuel inckab az ő vranac azzonanac iōuetyről bizontalan: harmadic: meg bantafnac nyomorittafanac oka: mert a gonozoc: ha tudnaiac őmagokat hog fokaiglan elnec: batorſagofban bantanaiac meg az edes iftent: es zabadban vetköznenec: vrefkőduen teſti gñnőrűſegbe: mert ha maſtan es mikoron legenece
 30 bizontalanoc: demaga čac a hoſſu eletnec remenſege alat: a gonozoc batorſagal vetköznenec: monduan: ennekutanna venſegőncbe ezōkről eleg penitenciat tarthatone: azerth iruan vagon bōlc kñd-
 257 uenec kilenčed || reſceben: nem tugga ember az ő vegeth: demikepen a halac meg fogattatnac a horoggal: es miken a madarach
 35 meg fogattatnac atōrrel: igeckepen fogatnac meg emberec agonoz vđdōben: mel nag hertelenſegel oreiaiocio : negedic iozagos zeretetnec oka: mert ha tudnaiac emberec az ő halaloknac napiat: iften-nec zeretetiből nem ollan iozagofon lattatnanac čelekedni a iokat:

es eltauozeni a gonoztul: de inekab felelőmből: mert a bizon vđđig-
 len mendenkoron vetkőznenek: ielesben agonozoc: es vegezetre:
 mikoron ymmar a halálnac ideie rokonköznel volna: tunnaiac őma-
 gokat touaba nem vetkőzhetni: ekor 'hannaiac el a byvnt: es ez
 nem volna erdemős: mert a karhozatnac felelmeből ternenec meg: 5
 es éac ezért tenneieac az iokat: es igeckepen nem volna erdőmős:
 annakokaert vg mond fcent agofton doctor: mičoda nag felni
 a kent: az alnac zolga: es a kegetlen toluay es ezt || tezi: nem nag 258
 dolog felni a kent: de igőn nag dolog zeretni az igaffagot: azaz:
 zeretetből tenni az iokat: es eltauoztatni az ifteni bantaft: maftan 10
 ke: mert ember bizontalan a halálnac ideieről: ha meg ter: inekab
 a zeretetnec iozagabol bizonittatic meg terni: mikepen az ki miko-
 ron egeffegbe vagon: es penitenciat tart: kellemetőlb iftennec: es
 batorfagofb: hognem az ki beteg: akor tart penitenciat: azért tare
 akor penitenciat mikoron egeffegőd vagon: ha eckepen tez: mon- 15
 dom tenekőd hog bator lez: mert penitenciat tartottad az vđdőben:
 melben vetkőzhettel volna: ha ke: akor akarz penitenciat tartanod:
 mikor ymmar nem vetkőzhetől: az az: atte eletődnec vegen:
 a byvnök hattanac el tegődet: nem te azokat ∴ őtődic karhozatnac
 eltauoztatafanac oka: mert ebből hog emberec tudnaiac őmagokat 20
 rőuid vđdōn meg halnyoc: ha annak előtte foc byvñőcben eltenec
 volna: tahat ketfegbe efe||fneac okat vallanaia: alituan őmagokat il 259
 rőuid vđdōben enne zamu: es illen nag byvñőkert: bočanatot nem
 nyerhetni: ha ke: remenleneieac a bočanatot: meg es mas gonoffagba
 efnenec: mert ertelēm nelkvł tartananac penitenciat: a fcent pal 25
 apaftalnac mondafa ellen: kit meg irt romayaenac irt leuelenek
 tizőnkettődic refceben: okoffaggal valo legőn egem: attv zolgalat-
 toc: maftan ke: mert bizontalanoc a halálrol: okoffagos peniten-
 ciat veznec fel: mend az ő telles eletőkneac ydieiben: remenluen
 eleg vđdōth vallanyoc: az edes iftentvł az penitencia tartafra: var- 30
 uan a bodog remenfeget: es iftennec iőuetit ∴ hatodic nag zomoru-
 fagnac kyrekeztefenec oka: mert ha ember tudnaia a halálnac ide-
 iet: helet: es az ő halalanac mogat: menden napon igőn nag
 zomorufagot vallana: es mel gonofb: menden ő tehetfegeuel
 muncalkodneieac: hogy eltauoztatnaia a helt: es ez illen meg halaf- 35
 nac mogat: || es igeckepen: iftennec akarattya ellen vetneie őma- 260
 gat: es mendenestvłfogua akarattya nelkvł halna meg: mel gonoz
 volna: demaga mikoron vronknac zauanac: nag őrōmmel kellene

engednőnc: ezöcből meg teččyc: hog nem zvkfegh tudnanc hala-
lonknac oraiath :: hetedic es vtolfo: az ifteni ymadfagnac oka:
mert fokban hog bizontalanoc: inkább aytatoffagal keryc iftent: az
ő napoknac hoffufagaert: hog iokat tehessenec: es elegkepen peni-
5 tenciat tarthaffanac: mellet nem tennenec: ha bizonofoc volnanac:
azert hog inkább adaffec az ifteni felelőmnec: es az ymadfagnac
oka: akara az edes iften: bizontalanⁿac lenni az vđdöt: mert gakorta
ember meg korul: es legottan iftenhöz folamyc: kőnöröguen vr
iftennec: hog iamborra lezön: mellet nem tenne: ha bizonfagal
10 tudnaia eltauoztathatni: arra monga a dauid profeta: meg fokaful-
tanac az ő korlagoc: ennekutanⁿa elközelittőtenec: tuna mynt: ||
261 Iftenhöz: es igeckepen meg teččyc: mikenen ezt az edes iften igön
iol tőtte :: es erről peldanc vagon: a fcent atyac eletyben:
mikenen neminemv fcent atya: mikoron bement volna eg varasba:
15 es neminemv hatalmas feiedelőmnec: es kaddag emberne^c kapuia-
előt levlt volna: ki a halalnac vtolfo oraian vala: yme lata nemi-
nemv rettetetős fekete louakat: es nag rettetetős fekete emberec
vlnec vala a louakon: es valuan tizes horgokat az ő kezöcben: es
iöuen a kapuhoz: alouakat kyűül hagian: ők nag fyetetőffegel a
20 korhoz bemenenec: es a naualas mikoron őket latta volna bemen-
nyőc: kezde nag erőffen kaialtani: monduan: iften segel engömet:
kinec mondanac az őrdögöc: maft löttel eh iftenről meg emle-
közö: mikoron mŕnekőnc adattal: mittöttel mend eddeglen: mire
nem tartottal peniteciat: mikoron egeffegbe voltal: es mikoron
262 a haborufagokat || gonoz zerenčeket: es korlagokat fogattad: mire
vartad egem az vtolfo orat iftent ymadnod: es igeckepen bočatuan
az ő zaiaba: es az ő zvuebe vas horgot: es igön nag foc faydalom-
mal: az ő lelket derekabol kiüonac: es pokolra viuec: yay vezic
azert a bynőfoknec: mert mendenec igeckepen lezön dolga :: to-
30 uaba peldanc vagon a bodog fcent alamifnas Janufrol: alexandriabeli
patriarcharol: hog mikoron az ő koporfoiat čenaltatnaia: soha nem
akara meg vegezni: ezt zerze: hog mikoron nag ielős vñnepnapo-
kon volna: az ő tizteffegbe: valaki a kőmvuefőc kőzzvl őhozza iöne:
es igeckepen mondana őneki: vram meg akoporfo nem kez: paran-
35 čollad azt meg čenalnanc: es eluegeznőnc: mert nem tudod mel
oraba eliöuendő az ory: es ezt azert tezi vala: hog őmagat halando-
263 nac meg efmerneie: es keuelkőduen őmagat felne ma||gaftalnaia de
hog őmagat mendenőkbe meg alaznaia: o(?) annakokaert ember lafd

meg temagadat halandonac: es felled az edes iftenth ∴ touaba
 köuetködic bezedönknec mafodic refce: a nyaualas es keferues ha-
 landofagnac fokaffagarol: tudnonckel hog az halalt egebeknek kö-
 zötte: körnvlallac menebe agonzokat: ielesben tizönketh keferü-
 legök: előzer fenelegős kefelittes auag vldözes: mert a halal eg⁵
 embernek sem keduez: de iay mert mendeneket halakra kezelyt:
 mert ha nem keduezöt a fcentöknec: naggal inckab nem keduez
 a byñöföknec: mert lam vg mond fcent pal apaftal: a halal:
 a byñnec myatta iöt be eföldnec vilagaba: es ennekokaert a halal
 irattatic elös kazat tartuan az ő kezeiben: mend lekazalnya: mi-¹⁰
 kepen zokot lekazaltatni a fñ: az aratafnac ide||leben: arra monga²⁶⁴
 a fcent bernald doctor: ez vilagnac meg vtalasfaryl zerzet könñben:
 ahalal leuag egem: ahalal mendeneket meg öl: mel testbe el: az
 iobbag vrakat meg nomoryttya: es anag oruos doctorokat: mende-
 nekön vralkodic: az nömöföknec birodalmat tarttya: es fenkyt nem¹⁵
 fel: a halal az yfiakat elragagga: es az venöket: fenkinec nem
 keduez: feneka neűy mestör es vg mond emelle: lucillus tanitua-
 nanac irt leueleben: azon vton megel mellön egebec mennec: mert
 mi vagon teneköd: ez törüenre zñlettel: sem te. elfö: sem vtolfo:
 ez törtent atte atyadnac: ez anyadnac: ez az elföknec: ez lezön²⁰
 teutannad mendenöknec: o annakokaert vduözñlendö lelec: mond
 meg enneköm holot vannac: adam: es ewa: holot matufael: holot
 vannac mend az oriafoc: hol a hatalmas alexander: hol uagon az
 erös hector vitez: hol uan||nac mend a čazaroc: es a kyaloc: hol-²⁶⁵
 uannac mend az nag pogan bölcce: es vers zerzo mestörök: holot²⁵
 vannac mend az oruofoc: minemde valakit meg zabadittot eh az ő
 tudomaña: auag kalfdagfaga: auag hatalmaffaga: arra monga baruc
 profeta: köñöuenec harmadic refceben: kizaggattattanac mend: es
 pokolra zallottanac: es önekic helöcbe egebec tamattanac: annak-
 okaert myt mongac terolad o halal: embereknek meg emeztöye:³⁰
 mend a byñöföket halakra kezelittöd: akariatok eh: nem akaria-
 tok eh: meg haltoc: de iay teneköd ha gonoful elendez: azert o
 naualas ember: tery meg maftan: mert bizon meg halz: es nem
 elz öröcke ∴ mafodzer körnñl alla ahalalt: nag yzonv zörnñleg:
 hog ez igaz legön: vg mond fcent bernald doctor: mičoda dohofb³⁵
 az emberi dögnel: mičoda yzonub: auag zörnñeb: ameg holt em-
 bernel || kinek eletibe vala kedues ölelese: lezön halalanac ideien²⁶⁶
 yzonv rettenetös tekenteti: vgan azon fcent bernald doctor monga:

o náualas halando ember: mond meg enneköm holot vannac ez vilagnac zeretőy: kie ennekelőtte egkeues vđđkőn mŕuelőnk valanac: femmi nem maradot őbelőlők: hanem čac hamu: es fergec: arra monga a prosper neŕy meŕtőr: tekenč meg nezd meg egem: 5 az koporŕokat: lafd meg egem kičoda vr: kičoda azzon: kičoda zolga: kičoda kaŕdag: kičoda zegen: valazd meg ha tehetőd afolnagot a kyraltul: a zepőt az zörnŕtŕl: az erőŕŕet az erőtlenŕtŕl :: peldanc vagon emelle: hog neminemŕ ŕeraŕo koporŕot aŕuan: lele eg yzonv rettenetős dohos emberi dögőt: teŕtet: telleŕt likackal: es 10 menden licbol yzonŕ zörnŕ fereg noytogattya vala ki az ő feyet: es meg ŕte őtet a kapaua: es legottan mend aŕergec: es a kegoc az 267 ő feiőköt beuonac: es yme aŕőből: auag || az ag velőből: kezde ki iőni eg buŕo beka: es az ő nelueből eg veres beka: es varas: es čymaz: es yme meg irattatot vala a koporŕon: ollan valec menemŕ 15 vag: illeten lez mikepen en vagok :: harmadic keŕerŕŕeg kőrnŕl alla az halando embert: tuňa mynt: az egedŕl valo elmenes: mert čac egedŕl megen ki e vilagbol: az eŕmeretlen tartomanba: bizonaba e vilagba ember akar mel mezze menőn: vtitarŕot talal: de halalodnac ideien: eg baratod: auag rokonod ŕem megen el teueled: hanem čac netalamŕtan a koporŕoiglan: arra monga adauid profeta: egedŕl vagoc en miglen elmenőec :: touaba vg oluaffuc neminemŕ emberről: ki kereŕe harom baratokat: az eŕŕőt inckab zereti vala hognem mynt őmagath: a maŕikat ment ő magat: a har- 268 madikat keueŕbe őmaganal: es olymynt eg||keueŕe: es ez ember 25 igőn nag vezedelőmbe vettetec es a kyraltul beydeztetec: es folamec az ő eŕŕő barattyahoz: ŕegedŕegőt keruen őtőle: es mikepen mendenkoron őtet zerette legőn: meg emlekőzuen arrol: kinec monda az: ember nem tudom ki leg: egeb baratokat valloc maŕtan egem: kicckel illic ma enneköm vigadnom: mel baratokat matulfogua 30 biroc: demaga ket ŕeng vaŕnot adoc tenekőd kiuel beŕődözteŕŕel: mene azert a maŕichoz: es vgan ezőnkepen az ő ŕegetŕeget kere: kinec monda az: nem illic enneköm teueled keŕalkodnom: mert ŕoc gondockal kőrnkőztem meg: demaga eg keueŕe a palota aytaitaiglan tegedet elkeŕerlec: es legottan haza terőc: az en tulaydon 35 dolgomat tezőm: annakokaert a bodogtalan nag zomorufaggal ketŕegbe eŕuen: a harmadic barattyahoz mene: es annac es monda: 269 nem valloc zot zolnom || te hozzađ: mert mikepen kellőt volna: nem zerettelec tegődet: de haborufaggal meg kőrnkőztetőt: es

baratymtul elhagattatot: kerlec hog ennekõm legõdelmet teg: es
 ennekõm meg bočas: hog vgan nem zerettelec: ment a tõb bara-
 tymat: es az nag vig orçauaal monda õneki: bizonaba zeretõ bara-
 tomnac vallac tegõd lennõd: es atte iotetelidról: iollehet kãfdedõk-
 ról elnemfeletkõztem: elõtted megõc: es a kyralnac elõtte efedõ-
 zõm te erted: azert az elfõ barat: ez vilag: kinec te ember zolgalz:
 de atte halalodnac vegen: ad tenekod mend atte iozagidbol: atte
 zemeidre: çac eg kãs zakadozot poztot: auag valnoth: mert mikepen
 az almadozo ember hyzi õmagat az õ kezebe penzt vallani: es felfer-
 kenuen vrefõn leli õtet: vganezõnkepent: kie kõuetic ez vilagnac 10
 tisteffeget || soha nem kerefic a mennei hazat: de az õrõk kent: **270**
 a mafodic barat zãleinc es baratinc: kie kõuetnec tegõdet a kopor-
 foiglan nag fyrafockal: es iaygatafockal: demaga felec netalamtan
 õrvlnec zãuõeben az õrõkfegert: arra monga a scent bernald doctor:
 fokakat latoc egem fyrokat: de akõnvhullatafoc ha a zãbõl zar- 15
 maznanac: nem ollan hamar fefõlnenec meuetefre: touaba az har-
 madic barat: az alamifna: az ymadfagoc: es az iomvuelkõdetõc:
 mellec mãncket: mikoron ateftbõl kimegõnc elõl vehetnec: es mã-
 erettõnc iftennel efedõzhetnec: es az ellenfegõctvõl: az az: az õrdõ-
 gõctvõl mãncket meg zabadithatnac: meg az edes Jefus criftus es 20
 mã baratonc: de iay mert kinec igõn keufet zolgalonc: demaga
 ki õnõnmagat mã erettõnk halalra vetõtte: de || sem az atya: sem **271**
 az anya: nem kõuetic az õ fiokat leanokat: hanem çac a koporfoig-
 lan: es nem touab: demaga iollehet tenekõd igõn dragalatofoe vol-
 tanac: es az zegen naualas lelec kimegõn a teftbõl: menden lelki 25
 iozagtul mezittelen: hagian az õ iozagat marhaiat zãleinc: teftet
 a fergeknec: es felõk hog lelket az õrdõgõknec: mert akoron çac
 õmaga megõn az õ mãvuelkõdetiuel: menden vigafagtul elhagatta-
 tot: arra monga scent Janus: latafarol zerzet kõnõben: mert azok-
 nac mãvuelkõdetõk kõuetic õket: o te keuel embem: myt hazalnac 30
 tenekõd akoron a dragalatos ruhac gõngõckel es barfonnal ekefit-
 tõttec: es mikoron atte teftdõ hituan poztoba takartatic: o raga-
 dozo nuzo fozto: myt hafalnac tenekõd akoron a foc louaknac
 begyãttefe: mikoron neg embernec myatta vitetic atte tef||tdõ a **272**
 scent mihal louaba: o nag kãfdag feiedelm: myt hafalnac tene- 35
 kõd akoron afõldnec leleflege: afoc zõlõc: a varafoe: es az erõs
 kõuarac: mikoron efõldbõl tõbet nem vallaz: hanem çac het lab
 nyomdokneyat :. . neged keferõfeg meg kõrnykõzi a halalt: menden

kepen valo meg foztas: mert a halal meg fozta: es meg vreflytti ez
 vilagnac zeretöyt: harom zerü iotul: előzer minden ez vilagi hy
 dicöfegtul: es keuelfegtül: melleket ök ez eletben igön zerettenec:
 arra monga Ifaias profeta: könöuenec negedic refceben: minden
 5 test zena: es mend az ö dicöfegé mikent a mezö nec viraga: mert
 myt viz nec el öuelöc mend akyraloc: mend az iobbag vrac: es
 a nemeföc: es a vitezöc az ö tifteffegöcböl: auag keuelfegöcböl: zol-
 273 gaiocbol: a köuer louacbol: es poroskacbol: || ∴ annakokaert scent
 ambruz peldat vet emelle: hog a nag alexander meg haluan: tizön-
 10 ket pogan bölöc gülenec az ö temetefere: es az első legottan monda:
 o alexander tegnapi napon a nep nec paranöolz vala: ma ke: az
 nep paranöl teneköd: a mafodic monda: o alexander tegnapi na-
 pon az aranbol kenööt tez vala temagadnac: ma ke: a fergec ken-
 ööz nec tegödet: a harmadic monda: o alexander tegnapi napon
 15 teneköd mend etelles vilag sem yala eleg: ma ke: ket fengh föld
 eleg teneköd: a negedic monda: o alexander tenapon fokakat zaba-
 dithattal meg halaltul: ma ke: te magadat meg nem zabadithatod
 a halaltul: az ötödic monda: o alexander tegnapi napon feregöt
 vezerlez vala: ma ke: te aferegtul temetni vitetöl: a hatodic
 20 monda: o alexander tegnapon az földet nomodod vala: ma ke:
 274 tegödet nomod aföld: es zorongat: az hetedic || monda: o alexan-
 der tegnapon mindenec fel nec vala tegödet: ma mindenec tegödet
 náualafnac alitnac: a nölödic monda: o alexander tegnapon foc
 baratokat vallottal: ma ke: foc toluaiokat: ragadozokat: a kylene-
 25 ödic monda: o alexander tegnapon mend etelles vilagon vralkodol
 vala: ma teraytad eküfde verem vralkodic: a tyzedic monda: o
 alexander: tegnapon ézeluala gönörüfegös etkeket: ma ke: fergec
 nec etke löttel: az tyzöneggedic monda: o alexander: tegnapon
 tartas vala enne enne orzagokat: atte hatalmaffagod alat: ma ke:
 30 tartnac tegödet az ö hatalmaffagoc alat: az tyzönkettödic monda:
 o alexander: tegnapon mindenec keuannac vala tegedet latni:
 ma ke: mindenec meg vtnac tegedet: mafodzer meg fozt mvinc-
 275 ket a halal az vödözerent valo marhacnac bölöfegtül: mert me||zeite-
 len megön ki az ember e vilagbol: hog ez igaz legön: vg mond Job
 35 patriarcha: könöuenec első refceben: mezittelen iöttem ki anyamnac
 meheböl: mezittelen terök aföldbe: pelda oluafstatic emelle: hog az
 zoltan kyral: foc orzagoknac vra: halalahoz közelituen: meg kerde
 az oruoft: ha hamar meg halna: auag meg vigazneiec: es az oruös

monda: hog harmad napon meg halna: legottan parančola e zoltan kiral az lepődöt melbe betakartatot vala: halalanac vtanna eg kop-iara felfüggeztetni: es a varafon zerte elhordoztatni: es hyrdető zoual meg kaialtatni: yme egem az zoltan kiral: mend az ő kafdagfagybol: es ő orzagyból: semmit elnem vizön őuele: hanem čac 5 ez eg lepődöt: meg teččyc azert: hog meg foztatonc a mŕ marhanetul: ... harmadzor meg fozt a halal: a teftnec edeffegetvl: es gőnőrvfegetvl: mert holot vannac a halottaknac te||temyn az fodor 276 haiac: peldat oluafonc emelle: hog neminemŕ pogan bõle neminemŕ yfiu čazarnac koporfoiahhoz mene: es meg tekentuen ötet az 10 ő zemeiben: es zaiaba: fogayban: auagh aiakayban: es mend az ő eltekozlot tagayban: nag fyraffal ezt monga vala: o nagfagos čazar: holot vannac a zep fodor hayac: es atte feyednec koronaia: holot vagon akyrali homlok: holot atte orrod: az illatokal: holot vannac atte zepfegős zemeyd: holoth atte nelued: es zad a dragalatos 15 etkeekkel: holot vannac a kyrali ruhac: holot a nag palokat: holot a kyrali aranyas agac: holot vannac a zolgaknac kezuoitoc atte aztalod elöt: holot vannac a difkantoroc: es a nag őrömek: holot vannac a nag firfiaknac tifteffeg teteli: holot vannac a kezi mada-rac: holot vannac az agaroc: holot vannac afeiedelmec: es her- 20 čegők || holot vannac az iobag vrac: es vitezők: holot vannac az 277 louagofoknac: es galog feguerőfőkneč feregi: holot vannac a kyrali zazloc: holot vannac atte tifteffegődneč dyadalmi: es gőzödelmi: o emberi náualas elet: houa vettettel: holot vagon maftan atte okofagod: holot atte ezőffegőd: holot vagon atte erőffegőd: holot vagon 25 atte emlekőzetőd: es ertelmed: es atte akaratod: holot a tanč enekőc: es atte tanččod: holot vannac a hytfagnac őltőzeti: holvannac mend atte tagayd: labayd: a tančolafra: zemeyd a latafra: holot vannak kezeyd az očy tablanac: es verfeleneč yazzafara: holot vagon atte fertelmes tefti eletőd: holot vagon atte keuellfegőd: főf- 30 uenfegőd: holot atte haragod: es atte torkoffagod: holot vannac atte byŕneyd: holot hazugfagyd: es ragalmaffagyd: holot vannac az vforac: ragadozafoc: tolyuayfagoc: gylkoffagok || az yfiufag: es 278 zepfegh: es fodor hayac: o tŕ mend náualafoc: kie őrültőc ez vilagal: mend evegre iuttoc: arra neminemŕ Janus nevy meftör: ha 35 kafdag leiendez: ha zep: mi kőuetkőzic inset: halal: ha ez vilagnac vra leiendez: ha kiral: ha papa: mi kőuetkőzic inset: halal: ha igőn ekes iegős: ha igőn gőnőrvfegős aztalod: iollakafod leiend

teneköd: mi lezön innet: a halál al az aytokon: mel igön hamar
 elragad innet: midön nem remenlettetic eliö: mikepen az or:
 halgafd meg mit mond ahalál ömagarol: en halál az vilagon men-
 deneknec azzonya vagoc: mendenöc mellec vadnac e vilagon meg
 5 fogatkoznac: es enhozzam iönc: es folamnac: mend etelles vilagot
 meg foftya az en erös hatalmam egem: es annakokaert örömeft
 kellene tennöd menden iokat ha tehetnel: mikepen neminemv
 zvkölködö lelec monga vala: o te naualas ember: mel igön keuefec
279 atte io mvuelködetyd: a nezuen || myt ödaldz engömet meg holtat:
 10 mert mikepen teuag en es valec: es mikepen maftan en vagoc: te
 es ig lez: mert sem oraiat: sem napyat nem tudod: mikoron
 a pokolnac faydalmi megh körnköz[tec] nec tegödet: o annakokaert
 ember: ha tudnad honnat vag: es honnat iöttel: es houa megh:
 foha nem örölnel: de menden vödöben fyrnal: mert menden byvñs
 15 meg lattya az hõ karhozattyanac veget: mel maftan eleneztetöt:
 arra monga az amos profeta: kõnöuenec nolöadie refceben: terit-
 tem egem attv vñneptöket fyrakra: es attv enectöket zepegefre: es
 akoron a byvñsöknec menden gönörvfegöch meg fogatkoznac ::
 ötödzer meg körnközic a halando embert: ellenfegöknec fokaf-
 20 faga: mert az ördögöc folamnac az embernec vonakodafara: es az
 ö törüenöket variac: mert akoron az ördögöc meg körnközic
 a zegen lelket: kvlömb kvlömb kefertetöckel: hog ötet valhaffac es
280 pokolra viheffec: arra mon||ga a dauid profeta a zoltar kõvñben:
 Isten elhatta ötet: haborgaffatok: es fogyatoc meg ötet egem: arra
 25 monga vers zerzö meftör: embernec halala vtan harmac kerefic nag
 mohlaggal az ö refceket: afereg akarya ateftöt: az fatan ördög
 a lelket: az ö maradeka: nemzete: marhaiat: es a harmac igeckepen
 oztyac meg ököztök e harmakat: vg hog eggyc sem annaia az ö refcet
 a ket rezön: ez meg teccyc mert a fereg nem kerefi alelket: sem az
 30 vödözerent valo marhat: de akarya vallani ateftöt: az az: ameg
 holt embernec döget: es az ördög nem kerefi az vödözerent valo
 marhakat: sem az embernec testet: de alelket: vgan ezönkepen
 barati: es rokonfagi: nem gondolnac ateftröl: sem igön zorgalma-
 tofoc az ö lelkeröl: de azoc kerefic az vödözerent valo marhakat: es
 35 mendenkoron ig lezön: mikoron valaki halalos byvñbe hal meg:
281 mert ateft afergecnec adatic: az ö lelke ördögöknec: || es az vödö-
 zerent valo marhac: iozagoc: az rokonfagoknac: es igeckepen:
 femmi rezt nem val az edes Jესus cristus emberbe :: hog ke: em-

bernec halalan : vonakodafan foc őrdögök leznec : illen pelda oluaf-
 tatic arrol : hog neminem^v zep yfiu : es kafdag : iften ellen őmagat
 felemele : es iften ellen : es az ő űduőffege ellen : foc gonoffagokat
 tőn : buialkoduan : iačodozuan : es a teltneec gőnőrfőgyben eluen :
 a zegenőket meg űomorituan : es egeb byűnőkbe őmagat behalol- 5
 uan : auag forgatuan : vegezetre efec igőn nag nehez korfagba : es
 mikoron igeckeppen fekőwneieec : es tőredelmeflegnec femminem^v
 iege volna őbenne : neminem^v azzoniallat : ő rokonfaga : monda
 őneki : en edes zerető őčem : latod eh : mel igőn beteg vag : azert
 zerezzed temagadat iftenhőz : bizon tőredelmeflegnec miatta : es 10
 atte byűneidnec meg gonafanac myatta : es anya űcent eghaznac
 űcenth||legineec vetelineec myatta : tyňa mynt : űcent gonafnac : oltari 282
 űcentfegnec : es kenetefnec vetelineec myatta : es hyad azt nag edes
 aytatoffagal : ki te eretted kent zenuedőt : az ő dragalatos űcent
 veret kiontotta : es az edes Jėsus criftus teeretted a kereztfan meg 15
 holt : hog tenekőd atte byűneydet meg bočaffa : es hog meglen tene-
 kőd penitencia tartafnac gőmőlčos ideyet engegge : mel azzoniallat-
 nac az ketfegbe efőt yfiu monda : myt mondaz te ennekőm a gonaf-
 rol : mert en foha az en eletőmben iftent bizonfaggal nem kereftem :
 de mendenkoron iften ellen eltem : es őtet en ellenőm haragra 20
 ingőrlőttem : azert ymar őtőle elhagattam : vg hog touaba őtet nem
 erdőmlőm meg lelnőm : mert ymar űentenciazattam az pokolnac
 őrők tőzere : es az őrők halalra : es ymar őrdögőkneec menden hatal-
 maffaga alat vagoc : es monda : latod eh || egem ymez nag 283
 mő előttnk*) : bizon mondom tenekőd : hog nynčen anne zalmazal 25
 az ő heyan : mene őrdögők gőlekőztec en kőrnőlem : es ezt meg mond-
 uan : meg hala : es az ő bodogtalan lelket : az őrdögők elragadac :
 annakokaert ez illetenőkneec vg mond űcent agafton doctor : hog
 abyűnős ember halalanac ydeien : ol nag eztelenfeggel : feledekőn-
 feggel verettetic meg : hog elfeletkőzzec őmagarol : ki mikoron elne 30
 elfeletkőzőth volt az ő edes ifteneről : o annakokaert illeten atkozot
 zepfeg : es kafdagfagoc : kinec vege halal : es őrők karhozat : de
 vizont ennekellene az io : es aytatus emberekneec halalara : a űcen-
 tők : es a űcenth angaloc : es az edes ziz maria iőnec : es criftus
 vronc : menden emberneec halalara elio : mend ionac : mend gonoz- 35
 nac : azonkeppen : mikeppen a űcent kereztfan a harom vas zeg kőzöt

*) Itt nagyon el van mosódva az eredeti, ez a két szó kėtes.

tekergőt: az ioknac vigafagokra: es v̇duőffegők: es agonozoknac ||
 284 zidalmokra: es őrök karhozatokra :·: annakokaert emelle eg pelda
 oluafatic: hog neminemv̇ aytatos ember: az ő halalanac oraian:
 az őtet nezőknec: es kőrnv̇l alloknac: nag hertelenfegel kezde meg
 5 vidamulni: es az ő orčaiaba zephnec lenni: es feiernec: es vigafa-
 gos igeket zolni: meg kerduen az kőrnv̇l alloc kynec solna: monda:
 minende lattyatoc eh egem: a scent patriarchakat: es efmeg az zol-
 uan: monda: yme ymar elyőnec ascent apaftaloc: efmeg monda:
 yme eliőnec ascent angaloc es: vtozör monda: kelletőc fel draga-
 10 latos atyamfiay: mert yme ymar eliőt az edes Jefus criftus: a keges
 ziz mariaual: az ő edes annyauual: es ezt meg monduan: vrhoz
 mene :·: hatodzor mel törtenic a meg halo embernec: mert megőn
 efmeretlen tartomanba: holot femmit nem val: hanem čac azokat:
 melleket ő előtte elbočattot: es nem tugga mikepen ot meg zerezte-
 285 tőt az hō || dolga: es holot marad meg az elfő eyel: mennorzagba
 eh: auag purgatoriomba: auag pokolba :·: hetedzer mel törtenic
 embernec halalanac ideien: mert ember halalanac ideien: eluezti
 a malaztnac ideiet: es az erdōmleznec ideiet: arra monga amv̇
 nemes v̇duőzittenc Jefus: scent lucač evangeliomanac tizōnkilenčedic
 20 refceben: muncalkoggatoc egem addeg: mig eliőuők: o en vram
 en istenōm: mene iozagokat hagot el ember germőcfegetv̇lfogua:
 halalaiglan: melleket tehetőt volna az hō v̇duőffegere: o mene
 gonoffagokat tőt: az ő őrők kennyara :·: nolčadzor hog ahalal meg
 fozt embert: ez vilagnac menden iautil: es őrōmeytv̇l: tunya
 25 mynt: kalfdagfagytul: zepfegetv̇l: felefegetv̇l: fyaytul: tistefsegetv̇l:
 ez vilagnac menden gōnōrv̇fegytv̇l: yfufagatul: es mendenōktv̇l:
 kikkel ember elhet ez vilagon: es annakokaert: ha akarone iol meg
 286 halni: iol kel elnōnk: mičoda || ke: iol tudnya meg halni: meg
 ielōntetic ymez pēdanac myatta: vala neminemv̇ kalmar: mel eg
 30 nag vadon erdōn altal menuen: lele ot neminemv̇ zaz eztendōs
 nyaualgo remetet: meltv̇l meg kerde myt tenne ot: kinec monda
 aremethe: o en nemes vram: ym megh halnōm tanuloc egem: kinec
 monda a kalmar: mičoda zv̇cfegōd vagon tenekōd tanulnod meghal-
 nod: mikoron te leg ven ember: mert egeb kepen es zv̇cfeg tenekōd ha-
 35 mar meg halnod: kinec monda az remethe: es ez az mellet en igōn
 felec egem: mert tudom enmagamat meg halandonac: es demaga
 nem tudoc meglen iol meg halnōm: kinec monda akalmar: mičoda
 tudnya iol meg halni: kinec monda a remete: tunya iol meg halni

ez egem: tunya mynt: a byvnóket eltauoztatni egem: es io m^vuel-
kódetőket tenny egem: mikepen monga aprofeta: tery el egem
a gonoztul: es teg iot egem: monda az kalmar: mit ezől egem: hog
illeten ven || vag: kinec monda az remethe: igón io etket: es az **287**
kalmar monda: kičoda čenalla tenekőd ez io etket: kinec monda az
remete: igón io zakač: tunya mynt: az ehfeqh: kinec monda
a remethe: minem^v atte eletőd: kinec monda a remete: az en eletőm
ez egem: hog meg gondolom mend az en eztendőymet: en lelkőm-
nec kefer^vfegeuel: es holot lelem emagamath iol eltőm nec lennőm:
tahat halakat adoc az en iftenőm nec: holot ke: gonozul eltem: 10
igón bankodom az en byvneymról: kinec monda a kalmar: kafdag
vag éh auag nem: kinec monda a remete: tőbet valloc hognem
mynt akarnam: tunya mynt: az en teftőmet: kinec monda a kal-
mar: azert akarnal éh meg halnod: kinec monda a remethe: vg
mond scnt pal apaftal: keuanoc meg felőlnőm: es criftuffal len- 15
nőm: en es őrőmeft akar nec iol meg halnom: hog az őrők eletre
iuthat nec: kinec monda a kalmar: meg tanithatnal éh engőmet
auag nem: hog az őrők eletre iuthatnet egem: kinec monda
aremethe: igón iol || meg tanithatnalac egem: es monda az remethe **288**
az kalmarnac: en nemes vram mycoda dolgot tue tennőd: kinec- 20
monda az: kalmar vagoc en edes zerető scnt atyam egem: kinec
monda a remete: akarz eh arulnod nyernőd egem: es a nagert k^v-
dedőt adnod: monda az: es annakokaert futosoc ideftoua egem:
vafarro l vafarra egem: es fokadalomrol fokadalomra egem: hog
nyeryec: kinec monda az remethe: tekenc meg a menet: mel²⁵
nagob mend etelles vilagnal egem: es tahat ved meg anag menn-
orzagot: az v^ddőzerent valo marhakon: mellec keuefec a mennorzag-
hoz kepest: mellet haluan a kalmar: el haga mend az ő v^ddőzerent
valo iozagy: es lőn az edes Jefusnac aytatus zolgaya: es iften nec
orzagat veue: azert edes Jefusnac dragalatus hy zolgalo leani: laf- 30
fatoc att^v v^dduőffegtőket: mert maftan vagon az v^dduőffeg nec ideye:
es az erdőmlefnec ideye: es az őrők || elet nec ideye: mert hala- **289**
lonknac ideyen: az igaffagnac ideye vagon: mert valamel allapat-
ban lelettetel: bizon dolog: hog abba iteltetől : : : touaba kőuetkőzie
a scnt iras: a halalnac ideien valo kerdefőcről: es intef nec hafna- 35
latus voltarol: ečickőlt ezőnce kel vennőne: hog hat kerdefőket kel
tenni: a vonakodo: auag halalanac ideien kefalkodo embert^vl:
mellecre ha az vonakodo ember tekelletőffegel felelend: es e hat

dolgokat bizonfagal ōmagaba vallanga: ez niluan valo yeg: hog az
 v̄duōzv̄lendōknec zamikōzzv̄l valo: előzer a kor meg kerdendō:
 hog ha mendeneket hyggōn: mellec iftennec eghazaba meg hyrdet-
 tettec: a kereztyen embernec hyuendōknec lennye: es azokat mellec
 5 ahytnec tyzōnket agazatyra mondattatnac hyuendōknec lennye: es
 ha ōrv̄llōn erről: hogy remenli ōmagat a bizon kereztyen hytbe meg
 halandonac lennye: ha akor [ōrv̄l] felel hog igeckepen vagon:
 290 tuña mynt: hog mendeneket || hyggōn melleket akereztyen ember-
 nec kel hynnye: es io remenfegőt ual: hog a kereztyen hytbe akar
 10 meg halnya: v̄duōffegnec iege :: mafodzer akor meg kerdendō: hog
 ha esmerye ōmagat: hog az ō teremteiet: az ō vndocfagos byv̄ney-
 uel: gakorta meg bantotta: tunnya mynt: gondolattaual: mv̄uelkō-
 detiucl: es iozagoknac elhagafaucl: es ha felelendi hog vg vagon:
 tahac v̄duōffegnec iege :: harmadzor meg kerdendō akor: hog ha
 15 bankoggee erről: hog vetkōzuen: gakorlatoffaggal meg bantotta az
 edes iften: nem a halalnac: auag pokolnac: auag az vtollo iteletnec
 felelméből: de čac zeretetből bankoggee: mellel tartozic iftent men-
 deneknec fōlōtte zeretnye: mellet vetkōzuen gakorlatoffagal meg
 bantot: ki ōneki nag foc iokat adot: es fokacba ō hozza nag zere-
 20 tetőt vallot: tuña mynt: meg haluan ōerette: annakokaert vg monda
 az edes Jefus: scnt Janus irya mondasat: evangeliomanac tizōnōtō-
 291 dic refceben: nagob zeretetöt fen||ki nem val: hog az ō lelket vesse
 valaki az ō baratyert: ha akor felelend: hog bankodic: iftennec
 bantafarol: nem ahalalnac felelméből: auag apokolnac felelme-
 25 ből: de čupa čac az ifteni telles igaz zeretetből: mellel tartozonc
 iftenōncket zeretnōnk: es ha val valaminemv̄ byv̄nōket: melleket
 nem tud: hog ha meg gonth legōn auag nem: es hog azokat ōrō-
 meft meg akarnaya gonnya: es azokrol az ō tehetfegezerent eleget
 akarna tennye: tahat ez es v̄duōffegnec iege :: negedzōr meges
 30 a kor meg kerdendō: hog ha zandekozza az ō eletet meg iobittani: ha
 az ō korfagabol meg goguland: es touaba tudua soha halalos kepen
 nem akarni vetkōzni: es hog illeten zandekot vallon: hog femmi
 ne legōn ōneki ol kedues: zeretetős: auag dragalatos: melert touaba
 tudua eg halalos byv̄nt tenne: ha felelend hog vg vagon: v̄duōffeg-
 35 nec yege: :: ōtōdzer meg kerdendō akor: hog ha menden ellenfegy-
 292 nec: kic ōtet meg bantottac ygeckel: auag tetemel||nōckel: zv̄ue-
 zerent meg bočat eh: auag nem: es ha tudna valakit: kynec ados
 volna: kez volna a fyzetefre: mend marhaiaba: es mend hyribe

neuebe: auag ha tudna valami hamis marhakat: auag örökfeget
 bynya: hog kez volna azokat meg adnya: fyzetnye: az ő tehetfege-
 zeren: ha azt feleli hog kez edologra: tahat vduőffegnec yege
 egem :: hatodzor meg kerdendő a kor: hog ha hygge es őrvllőn
 erről: hog iuthaffon: auag meheffen az örök életre: nem az ő tulay-
 don erdōmeyert: de čupa čac az edes Jefus criftusnac kennānac
 erdemenec myatta: o mel erdōmbe čüg fűg: auag al menden em-
 bernec vduőffege: ha a kor felelend: hog vgh vagon: tahat vduőf-
 fegnec yege: ezők a hat kerdesőc: melleket kel kerdeni az vonakodo
 embertől: melleknec myatta meg esmerhethyűc: hog ha vduőzűllőn
 auag karhozzec: mert valaki őmagat: auag egebet meg ker||dőzne 293
 es ha őmagat ezőcbe lelne: batorfagal meg halhat iftennec irgal-
 maffagaba: es ez illeten kor: ki ehat dolgot őmagaba valla: yntendő
 criftus vronknac kenzenuedefenec elmelkődefere: hog őmagat erre
 aytatoffagal zerezze: mel elmelkődefnec myatta: őrdögőknec men-
 den kefertetők meg gőzheti: es bodogul: gőzōdelmel: az örök
 őrmre meheth: mellet mŕ vronc Jefus criftus: ki atyaua: es fy-
 ua: es ſcent lelekel őrőcke orzagol: meltoltaffec mŕnekōnc őtet
 zeretők nec adnya: amen: alleluja: :: touaba vg oluaftatic: čefariuf
 nac zőt irafaban: hog neminemŕ vitez: ki a zerzetőfőknec igōn nag 20
 zolgalatot tezōn vala: ez mikoron igōn meg betegűlt volna: es čac
 egedűl fekōnneiee az ő agas hazaban: pokolbeli őrdög annac labay-
 nal: latafzerent meg ielōnec: mayom kepben: zaruakar valuan
 mikepen a kečke: meln||ec latafara a vitez meg rettenuen: monda: 294
 kičoda vag: auag myt kerez: felele eh čodalatos mayom: őrdög 25
 vagoc egem: es iőttem hog atte lelködēt eluigem egem: kinec monda
 a vitez: tauozzal el rofdanac valo ectelen allat: entōlem: mert az
 edes criftusnac aianlottam őtet egem: mellet az oltari ſcentfegbe en-
 hozzam vőttem egem: monda az őrdög őneki: valtere: eh vala neue
 a vitez nec: ha ennekōm zōuetlegōt tez: az az: mend teftōftűl lel- 30
 kōftűl ennekōm adōd magadat: tahat en tegōdet meg vigaftlac: es
 mend atte nemzetōdnec fōlōtte meg kaſdagitlac tegōdet: felele a
 vitez: honnat vagon tenekōd illen nag kenčōd egem: felele az
 őrdög: atte vduarod mellet veghetlen kenčōc eneztette nec reytette-
 nec el egem: es monda a vitez: mond meg ennekōm holot vagon az 35
 minapon meg holt vylhelmus vr yſpannac lelke egem: felele az
 őrdög monduan: en igaz kereztyen hytōmre mon||dom egem tene- 295
 kōd hog ha valaki ez eg alat valo mentűl nagob heget oda bočat-

tana egem : holot a vilhelmus yspan lelke vagon egem : minec előtte
 ember az ő zemen az felfő zemöldőket : az alfohoz ragasztanaia :
 eggefíteneie : eloluadná egem : mellet meg monduan : nag čyhagaf-
 fal : kačagaffal monda : a tŕz : a hefeg : az egetes : annac meg čac
 5 tey főrődő egem : de iay vezic annac egem : mert itelet napyan vezi
 a derec kent : mellet erdőml az ő byŕnezerent : es touaba a vitez
 nekyről mafrol es kerdeft tőn : es az őrdög felele őneki monduan :
 huzoneg eztendeiglen az nag kenba volt egem : de eg felzōmŕ baba :
 es neminemŕ tarkopaz : ŕprikopaz : tetues : mŕtōlōnk őtet a purga-
 10 toriumnac tŕzeből elueuec egem : az felzōmŕ babat neuze az ő fele-
 feget : mel ŕyruan az ő lelkeiert : kiapastotta vala felzōmet : de
 296 a tetues kopaszt neuze az ő barat fiat : mel a monostorban ay||tatos :
 es zerzetős iambor vala : ki az ő attyanac lelkeyert : fokat verittözöt
 vala : munckalkodot vala : ennekutanna meg kerde az őrdögöt :
 15 monduan : mond meg ennekem : minemŕ helről iőtten yde enhoz-
 zam : mel monda : en es az en tarfim : a fekete zerzetnec neminemŕ
 apača feiedelēm azzonnac halalan valank : az ő lelkenec ki iōuetit
 varuan : tahat monda a vitez : hañan valatoc : tahat felele az őrdög :
 ez vilagon az men alat : mentŕl nagob erdő ki vagon : anne leuelet
 20 nem val egem menen valanc : es monda a vitez : myt ŕeretők ot :
 felele az őrdög : iay vezic mert lemmit nem : mert az azzoniallat
 aytatos : zerzetős : es ŕcent vala : es vr ar mihal archangel oda iōue
 egh nag vas dorongal : es mŕncket igōn vere : es elŕze onnat : hog
 elozlananc mikepen a por : mellet ideftoua forgat azel a földnec
 25 zynen : efmegeh meg kerdetec : ha volt volna az vr gelert apatnac
 297 halalan : ki nag ŕcent eletŕ ember vala : felele az őrdög : || nynčen
 a tengőrnec partyan anne fōuen : menen ot voltonc egem : de keue-
 let nyerenc ot : mert az atkozoth baratoc : a difnocnac mogoc zerent
 rōhōguen : nem hannac vala mŕncket közel oda mennōnc : es monda
 30 az vitez : mikepen merezkōttel illen nagh ŕcent embernec halalara
 mennōd egem : monda az őrdög : a tat vezic : en ot es ielōnnen
 valec egem : holot iŕtennec fia meg hala egem : tahat en ŕluen
 a kereztnec eggyc agan : tahat mire nem merezkōttem volna illen
 nagh ŕcent embernec halalara mennem egem : o annakokaert zol-
 35 galluc az edes iefuŕt : hog az ő zynōknec latafatul meg zabadyčon :
 amen ∴ kōuetkōzie aŕcent iras azocrol : kie gonozul gonnac : vala
 neminemŕ pap : ki igōn nag ŕoc byŕnōket tōt vala : ez vtan meg
 korula : es meg hala : es ennekutanna nekinec ő barattyanc

meg ielönc: es meg kerdetec ötöle holot volna: ki felele: || hog 298
 öröcke elkarhozot volna: az meg kerde: mikepen volna ez egem:
 hog atte gonafod teneköd femmyt nem hafnalt volna egem: kinec
 az felele: az en gonafom enneköm femmyt nem hafnalt egem: főt
 meg enneköm artot egem: vg hog: ki ezt nem valla: az ő gona- 5
 faba: agonas semmit nem hafnal: tahat monda az: miöda az egem
 a gonafban: kinec az felele: ez egem: en nem akarec meg zönni a
 byvñöktvl: es illen zandekot vallec: hog ha meg gogulnec: meglen
 meg nem zönnem vetközñöm egem: azert iay enneköm: mert
 öröcke elkarhoztam. ∴ touaba ha illen bizon töredelmeflegöt vallaz: 10
 mellet valhac: es soha nem akarz vetközñöd: es akarz meg zönnöd
 a byvñöctvl: nynčen ez vilagon ol nag byvñ: mellet vr iften tene-
 köd örömet meg nem bočat ∴ touaba vg || oluaffuc: hog vala nemi- 299
 nemv pyspec anglioban: ez valuala eg yfiu papot: caplant: es ő
 huga: auag nennye germöke vala: az igön meg zerete neminemv 15
 zidonac leanyat: es ő hozza femmikepen nem iuthata: hanem čac
 nag pentökön eftue öhozza mene: tahat alydo pap meg iöue: es
 lata öket vetközuen: es elhaga ötet menni: es ezt teue a pyspekert:
 es monda alydo: ezt en femmikepen el nem hagam: de meg mon-
 dom a pyspekne: tahat nag zombaton mikoron apyspec mifet 20
 zolgalna: es a pap öuele zolgalna: tahat eliöue a zido mend az ő
 baratyual: mellet örayta latuan apap: igön meg zomorodec: es
 bankodec az ő byvñeyról: es fogadaft tö az örök mendenható ifte-
 nec: hog soha touaba valaminemv halalos byvñt nem akarna tenni:
 čac ötet a nag zegentvl meg oltalmazna: tahat az örök menden- 25
 hato vr iften ot eg yegöt tön: || hog mend a zidoc az yegnec myatta 300
 meg nemulanac: čac eggie es valami yget bezedöt nem zolhata:
 tahat a pap meg gonec: es zerzetbe mene: es mend ketten az lean-
 nal vduözvlenek ∴ mikoron meg akarz gonnod: tahat teneköd
 kel folamnod telles remenfegöddel iftenhöz: mert čac eg byvñnec 30
 sem kel ol nagnac lenni: hog te abba ketfegbe efnel: meg tekent-
 uen a scentökne peldayt: tuna mynt: maria magdalenayet: es az
 egeb scentöket: kie nag foc byvñöket töttene: kinec az ő meg
 tereföcbe iften menden byvñöket meg bočattotta ∴ teneköd ember
 örömetöfön: es gakorlatoffagal kel meg gonnod: mert agonas ga- 35
 korlatoffaggal meg tiftitta es meg vilagofittya a lelket: mikepen
 a viz a teltöt: mert ember atesti eletben eghonapnac alatta čac
 alig lehet tefnec förödöie: es mofafa nelkv: de iay vezic mert

- 301 igön lokan eg eztendõt: tõbet es elmula||tnac hog õk az õ lelkeket gonafnac es tõredelmeflegnec myatta nem gondollac meg mosni: mert a lelec a gonafnac myatta: inkább zvkõskõdic meg mosodni: hognem a test a viznec myatta :· ug oluassuc emelle: hog vala nemi-
 5 nemv zerzetõs: mel tiftalag tarto vala: de az nem akar vala meg gonni: hanem čac tizõnõtõd naprol napra: neminemv napon ke: ifteni akaratnac myatta: a purgatoriumnac kenára vitetec: melbe egettetic vala: tahat a bodog ziz maria mene az õ scent fiahoz: es kere az õ edes fiat: a mv vronc Jefus cristust: es monda õneki: o
 10 en edes zeretõ fiam Jefus: myre bočattod õtet a kenra ezert hog tiftalag tarto volt: es tenekõd loc zolgalatot tõt: felele az edes iften: en edes zeretõ anyam: ezt azert tezm egem: hog õ ritkan gonyc vala egem: demaga ezt teeretted meg engedõm: hog õmagat meg iobičya: tahat a lelec meg tere az õ tulaydon testebe: es gakortab
 302 gonic vala hognem mynt az elõt :· || touaba vala igön nag vforas es byvnos ember: mel meg korula: es ketlegbe efec: es nem akaruala meg gonni: tahat õ hozza iõue az õ felesége: es fia: az õ attya-
 25 fyayual: es mend az õ baratyual: az gonafra intelerth: mellet nem inthetenec mend nyaian es a gonafra: demaga meg es hozanac eg papot: hog meg gonnieiec: de fel kailta nag felzoual: monduan: mennetõk ki mend az en hazambol: mert bizonaba nem akaroc en megh gonnom: tahat az iambor pap õ elõtte le wluen: monda: en oruos mestõr vagoc egem: es azert iõttem tehozzad: hog en tegedet meg vigastalnalac egem: hog ezt halla a kor vforas ember bekefe-
 25 gõs lõn: es čendez: es monda: vram legetõc ennekõm iol iõuepdõk: ha akartoc engõmet meg oruosolni: en meg fizetõm tvnektõc attv munkatokat egem: felele a pap: en ezt meg tezem ifternec seged-
 303 segeuel egem: de en elõzer teueled eg arut tezm egem: || melnec az vforas ember monda: o en nemes vram: myõda az aru egem: 30 monda a pap: ez en edes zeretõ fiam egem: hog ad ennekõm mend atte byneydet egem: en es tenekõd adom egem: mend az en iote-
 temenimet egem: melleket artatlanlagomtvifogua tõtem: felele a kor: o en nemes vram: az aru auag auel hog ha lehetne entõlem: en õrmest akarnam egem: az en byvneymet eladnom: auag meg
 35 bannom egem: tahat a pap felele: aggad ennekõm az iob kezedet: es monda: en tenekõd adom mend az en mifeymet: es ymatfagy-
 mat: bõytymet: es mend az en io mvuelkõdetymet: melleket tõt-
 tem mend az en napymban egem: tahat a kor õ nag õrõmeben

kezde fyrnya: es nag vigafagal mondani az ő byñeyt: es monda:
 ymmar örömeft akar nec meg halnom egem: es halakat adoc tñek-
 tőc egem: hog en hozzam iöttetőc volt: tahat a pap monda: mend
 atte byñeydet: melleket mend atte eletőd nec napi||ban tőttel egem: 304
 ma mend azokat enream vőttem egem: es en örömeft akaroc meg 5
 tiftulnom azoetul: es meg gonnom mend atte ectelen byñeydet: ✓
 čac mond meg ennekőm mend atte byñeydet egem: hog en mend ✓
 azokat a pap előt igazan meg gonhaffam egem: tahat a kor
 kezde mend az ő ectelen byñeyt: es igőn lokakat meg gonni: nag
 aytatoffagal: es ő zñuenec tőredelmeflegeuel: es menden igenec: es 10
 byñnec meg gonafa vtan: kezde nag keferñfeggel fyrnya: es az
 iambor pap mend az ő byñeyt őneki meg gontakat: leuelbe
 beira: meg leuen ke: agonas: őtet nag őrömmel meg oldoza: com-
 municala vele: es meg kenete őtet: tahat a pap haza mene: es
 azon eyel: mikoron a papoc a fcent veter nyet cantalnaiac: meg 15
 hala a kor: es apap az ő vicariolahoz mene: es az kalfdag ember-
 nec menden byñeyt: ollan abrazba: ment ha mend ő tőtte || volna 305
 meg gona őneki: es penitenciat kere őtőle: minekutanna ke: a
 vicarius: a papot a gonafnae vafaran meg hallgatta volna: igőn
 zomorog: keferőg vala: es vg alittya vala: hog e byñőket: mend 20
 ő tőtte volna: tahat a vicarius monda őneki: vary meg it eg oraig-
 lan: ym meg gondolom minemñ penitenciat haggac egem tenekőd:
 ezilleten nag foc te ectelen byñeidert: tahat a vicarius alomni mene:
 az ő agaba lefecuec: es a nag zomorusagnac myatta nem alhatec:
 tahat zozat iőue őhozza: es monda őneki: te ne zomorogy a byñ- 25
 nők nec okaert: melleket a pap meg gont tenekőd: mert azokat nem
 ő tőtte: de en tőttem azokat egem: tahat a vicarius monda: kičoda
 vag egem te: es az monda: en vagoc egem: amaz kalfdag vforas
 ember nec lelke: ki nem akaroc vala meg gonnom egem: de apap
 enhozzam iőue: es menden ő iotetemenyt ennekőm ada egem: es 30
 mend az en byñeymet őrea veue egem: tahath en || mend az en 306
 byñeymet: nag aytatoffagal: es tőredelmefeggel meg gonam egem:
 es mikoron a veter nyet cantallatoc vala: akoron halec meg egem
 es az nag ifteni buzgofagos zeretetert: es kegeffegert: mellet az
 iambor pap enhozzam mutata egem: meg zabadulec mend az en 35
 byñeymtñl egem: es az őrők vñduőffegnec eletiben vagoc egem: es
 apaph harmad napon engőmet kőuet egem: tahat a vicarius tuña
 mynt: az confessor: felkele: es az eghazba mene: es lele a papot

terdön alua ymadkoznya: tahat meg ielőnte őneki minden dolgokat: mellec őneki törtentec vala: a pap ke: harmad napon meg hala: es iftenhöz mene: holot őrócke orzagol: amen: o bodog zerezet: kivel minden ember vduözvl: o atkozot gvlőfeg: kiuel minden
 5 ember karhozic :: touaba peldanc vagon neminemv canonocrol: es az megtaga da őmagat: mend az ő zegen baratytul: minden marha-
 307 iat eluezte: es zerzetbe mene be: es ig ennere gvlőli vala a byvñőfőket: hog || őuelőc foha nem közőfvl vala: nem ezic yzic vala őuelec am: es ingen čac velőc sem akar vala zolni: sem valuala valami
 10 irgalmassagot ő hozzaio: egzer ollot tart vala az ő kezebe: es az ő torkaba vte: a rofdanac valo: es meg őle őmagat: es čac eg zot sem zolhata: tahat intec őtet a baratoc: hog hynaya őmagara iftennec irgalmassagot: tahat tentat pennat vñ kezebe: es meg ira: monduan: myerth hog en femmi irgalmassagot nem vallottam a byvñő-
 15 főchöz egem: enneköm es femmi irgalmassagnac nem kel tetetni: es igeckepen hala meg: es karhozec: es igeckepen lezñ mindenők- nec kie nem irgalmafo: :: touaba vg oluaffuc: hog vala neminemv scnt iambor: ki lelecbe vitetec pokolnac eleybe: es lata ot azegen karhozot lelkőcnec igñ nag fo kennokat: es lata eg nem-
 20 nemv főfuennecc lelket pokolnac kennyaba göttretni: eg keues vñd közbe vetuen: ugan ezñ kalfdag főfuen embernecc fianac lelke es
 308 pokolba vitetec: latuan ke: az atyanac lel||ke az ő fianac lelket: nag felzoual kaialta: es monda: atkozot legñ egem az ora melbe tegődet ez vilagra zvltelec egem: es a kalfdagfogoc melleket teerted
 25 kereftem egem: kiecc myatta őrócke elkarhoztam egem: tahat az fiu haluan az ő attyanac atkat: es monda az ő atthyanac: te es atkozot legh őrócke egem: mert mel marhakat: es kalfdagfogokat gonozul: hamiffan kereftel: mellékert elkarhoztam: es mikepen te egem: melleket meg monduan: mend ketten pokolnac fenekebe
 30 alazallanac: meg kötőztetuen ket tvzes vas lančon: pokolnac mellefgen fügen: es mikoron eggic lelec a mafikat erivala: tahat őmagokat egetömbe megzagattyac vala: es atkozac zydalmazzac vala: es hog a kalfdagfogoc: es a hamiffagoc: őnekie pokolba valoknac nem hafnalt: de inckab artot: :: touaba vg oluaffuc: hog vala nem-
 35 nemv yfiu: es az neminemv napon: akaruala menni eg azzoniatat-
 309 hoz: es keluala altal menni eg hydon: mel alat nag mel viz vala: es a hyd meg töröt || vala: tahat ő eleybe iőue eg ember: eg fekete louon: es az őrdög vala: es meg kerde az yfiat houa menne: az

felele: ym valami dogom vagon egem: oda megöc: tahat az monda:
 vly yde hatam mege: es en oda vizlec tegedet egem: tahat az yfiu
 felvle az ő louara: tahat az afekete louat bezöktete a vizbe: es
 beleöle az yfiat: kinec lelket: tetteuel egetömbe pokolra viue: es a
 buiafagert öröcke elkarhozec: es vgan ezönkepen lezön menden
 buialkodoknac: vg monda az edes Jésus: scént ymre kyrálnac: dra-
 galatos a zizefeg: nyncen hozza hasonlo iutalm: annakokaert vg
 mondnac ascent iras beli doctoroc: hog a ziznec: auag a tiftafag-
 tarto ember nec tette: itelet napianac vtanna: az edes iften: oly
 igön nag edes gönörüfegös illattal aiandekozza meg: hog az ő tette-
 nec edessegebe: eg zem pillantafiglan: nagob gonorvfeget val: hog-
 nem mynt adamtulfogua itelet napig mend etelles vilag: az fertel-
 mes testi életben: yay azert afertelmes életvecnec :: || touaba vg **310**
 oluastatic: hog neminemv scént iambor: neminemv ördögöt mel
 embereket zallot vala meg: meg zoritta: es paranöla öneki: hog **15**
 öneki meg mondanaia mel volna a byn: melnec myatta ördög töb-
 bekét [byvönket] nyerhetne: ki felele: hog az atok volna: mert az
 atocbeli ember egem: nemikoron eg napon: zaz embert es vetköz-
 tet: es az ő partyara rescere vonzon: touaba mert ha valaki men-
 den hy kereztyenökert ymatkozneyec: es az ymadfagbol az ő ellen- **20**
 segyt kyrekeztene ye: ha čac eg volna es ez vilagon: nem volna
 vduöfsefnec vtan: karhozneyec zegen: o annakokaert yayiay azok-
 nac: kie gvlöfeget vifelnec zvuökön :: touaba a scént tiftafag melle
 vg oluassuc: hog ascent tamas doctor: olaz orzagba igön nag vr
 germeke vala: kö vari es valanac: igön yfiu koraba bemene ascent **25**
 damokos zerzetibe: es az ő attyanac: es attyafaynac hir iön edo-
 logba: a kalafto||romra menenec: es az ő fiokat kikeric vala: es **311**
 fenögetic vala a baratokat: hog ha kinem adnaiac az ő fiokat: auag
 attyafiokat: a kalaftorombol: tahat felegetneiecs es vezteneiecs puz-
 tittanaia a kalaftoromath egem: mend erre sem mene ki ascenth **30**
 yfiu: de a rofdanac valoc ördögi mestörfegel: ascent yfiat ki vrozac
 a kalaftorombol: es eg varocba eg erös boltba vetec: es ot kenozzac
 göttric vala ötet: ehfeggel: zomiufagal: es hydegfegel: demaga
 meges semmi kepen a zerzetnec ruhaiat elnem vettethetec vele:
 sem az ő etket meg nem vtaltathatac vele: elmenenec es eg zepfe- **35**
 gös leantzot nag ekeffeggel felöltöztetenec: es meg fenögetec ötet
 hog gonoffagra inteneie ötet: es vele vetközneiecs: mert maskepen
 halalnac volna leanya: berekeztec ő hozza: es kezde e leanzo

e scent yfiat gonoffagra inteni: meg indula ômagaba gonoz keuan-
 312 fagra: meg yede hog a megh || nyerhetetlen kenčôt: a scent tiftafa-
 got elneuezteneie: felzôköllec: eg v̇zôget ragada: nagon kezde vele
 verni a leanzot: kifutamec az ayton ôelôtte: es escent yfiu: kire-
 5 kezte ôtet az ayton: es az v̇zôggel a kôfalon eg kereztoť vona: lee-
 fec terdre elôtte: nag aytatus kônŋ hullataflockal kônôrôg vala az
 ôrök mendenható vr iftennec: hog ôneki meltoltatneiec oly erôt
 adnya: hog azeplôtelen scent tiftafagot meg tarthatnaya: yme ifteni
 dolog: alom iôue zemebe: es elzenderedec: es yme az alom kôzbe:
 10 ket angaloc iôuenec ôhozza: es mordanac: ne fel semmyt: mert
 iften meg halgatta atte ymadfagodat egem: es annac bizonfagara
 ymez ôuel beôuezzônc tegôdet: hog soha többbe agonoz keuanfag
 11 nem bant egem: es a beôuedefbe oly nag faydalmat valla: hog fel-
 ferkene bele: es soha többbe tefti geryedetôffegôt nem valla: ez kônŋ
 15 ziz lean Judit azzoneh: ezer ôť-zaz huzon nolč eztendôben irtac
 thôuiffôn: alleluja:

y magh az byŋnôfert: ki ezt irta: alleluja: ||

Ha kerdened ymmar, hogh mychoda legyen az engedelmeffeg. Reafelelnék doctorok. hogh az zenth engedelmeffeg. nem egyeb. hanem. az thwlaydon akarathnak yo yghyekezettel walo meg thagadafa: thewen az ô feyedelmének poroncholatyat. Azerth 5 wgh mond zenth agoftondocor Az byzony engedelmeffeg az. hogh. az ô zywewel. feyedelmének poroncholatyának ellenne nem akar-nya: es mywelkôdetywel mynden kefedelemnelkyl be tellyelythe-nye: es zayawal ellenne nem mondanya: Az zenth engedelmeffeg-
nek Dycherythy melle ymez három dolgok wagnak: Elsô ymez: 10 merth az engedelmeffeg emberth helhezeth igen nagh magaffagos allapathra. mynd yth ez wylagon. es mynd az mafon. mert vgh mond wr iften moysefnek egh kônyweben. ha engedelmee leendz az the wradnak iftenednek ô bezedynek. fellyebmagasztal thegedeth || 314
mynden nepeknel. azert az zenth engedelmeffeg fel magasztattya 15 az engedelmeffeg iftennek es embereknek elôtte, Peldank wagyon az zenth atyáknak eletyben. hogh egh [atyafy] wen atya ymezth mon-gya wala hogh wala melly ember. az ô lelky feyedelmének akaratyá ala adangya ön akaratyath. nagyob erdemeth wezy hodnem az mynt azky chak ônnôn maga az pwzthaban lakozyk mert az chak az ön 20 akaratyara kôthy ön magath. De amaz mynden akarathyath ôthôlle el wethwen. kôtelezy magat az ô lelky feyedelmének poroncholatyara. Megys ez melle illyen pelda olwastatyk hogh egh az regy zenth atyak kôzzól lata menyorzagban negh rendebely embereketh. Eghyk wala az koroknak zolgaloknak rendy. Mafykwala azoke kyk 25 iftenerth zarandokokath hazokba || be fogadnak. harmadykwala az pwzthaban lakozoknak rendy. Negyedyk kedyglen wala azoke az

*) Harmadik kéz.

kyk lelky feyedelmeknek engedelmeffege ala agyak ön magokath. Latya vala kedyglen hogh az engedelmeffegnek rendyben kyk walanak. azoknak nagh zepfegő aranyas nyakbavethők walanak ő nyakokban. es nagyob dychőfegben valanak azok az thőbynel. es monda
 5 az zenthatty ky ez latafth lattyawala. myre hogh ez engedelmeffeknek ő ferege naghob dychőfegben wagyon az thőbbynel. kynek felele az angyal ky őtheth wyfelywala. azerth mert az koroknak zolgalok. es az zallafra fogadok. az myth teznek azth chak önnön akaratyok zerynth thezyk es meg azokes az kyk az pwztaban lakoznak. de
 10 azok kyk engedelmeffegre kötheleztek önmagokath. az ön thwlaydon
 316 akarattyokath || thőlők el wetettek: annakokaerth azok naghob dychőfegeth wálnak. azert mongya zent agofton doctor mynden lelky iozagoknak annya az engedelmeffegh. Mafodzer megys dichertetyk az zent alazatoffaggalwalo engedelmeffeg. merth az engedőnek
 15 engednek myndenek. az theremtő. es az theremtettallathok. wgh mond zenth agofton doctor. ha enged[ed]nenk az Iftennek: Iftenes engedne mynekők mykeppen az Jofwenak ő parancholattyara meg alla az nap es az hod. es engedenek őneky. myglen bozzoth alla Iftennek ellenfegyn: arrol monda az Ifidorus. doctor. ha meg thez-
 20 zywkw azth myth wr Iften poroncholth. mynden kethfegnelkywl az-myth kerywnk azth mynd meg nyerywk. Megys ez melle olwafthatyk ez pelda: hogh az paal apath. el bochatha az ő thanythwanyat kynek newe wala janos. hogh hozna őneky egh berekől nemynemő wrwflagnak okaerth. orozlannak ganeyath: mert oth az berekben ||
 317 lakozykwala egh fene orozlan: es mykoron ezth hallotta az ő thanythwanya. monda őneky. Atyam. ha reyam yőwend az orozlan. myth thegyek. es monda az apath. kötőzed meg őtheth es hozzyad yde en hozzyam. Elmene azerth az berekbe, es yme az orozlan meglata őteth. es rea hyrtelenkedek hogh őtheth meg marya. ymez
 30 kedyglen. az ő feyedelme poroncholatty zerynth akarya wala meg fognya őtheth. De az orozlan kezde el fwthny ő előtthe, ez kediglen fwthwala wtanna mondwan wary meg engemeth mert az en feyedelmen ennekem azth hatta hogh meg kötőzzyelek thegedeth. es yme megh kötőze őtheth: es wyzywala az ő feyedelmehez: mellyeth
 35 mykoron megh latoth wolna az paal apath. akarwan megalazny az ő thanythwanyath: es monda ő neky: myre hoztad yde ez okthalan allatoth. bochafd el őteth ymez kedyglen el odoza őteth es el bochatha:
 318 azerth mongya azzent || agofton doctor. az byzon engedelmes nem

kefedelmes. es az meg poroncholt dolgoth el nem halogatya. De
 legottan az ő zemeyth zerzy latafra. fyleyth halgatafra. nyelweth
 zolafra: kezeyth mwncalkodafra. labayth iarafra. es őn magath
 myndenestőlfogwan az ő feyedelmanek poroncholattyanak be thellye-
 lytesere. Megys pelda olwastathyk az zenth engedelmeffegről: az 5
 zenth atyak eleteben. Egh neminemő wen plantala el egh azzwy-
 fath az pwzthaban. es meg akarwan keferteny az ő thanythwanya-
 nak engedelmeffegeth. es monda Ezth meg őthőzzed myndennapon
 myndaddyglan myglen meg zewldewl es gywmewlchewth theremth.
 wala kedyg mezze az wyz őn hozzayok, wgh hogh reggel megyen 10
 wala el el: es efthwe yő wala meg ky mykoron harmad eztendeyg-
 len || ezth tőtewala. yme az azzw fa meg zöldőle es gywmőlchőth 319
 teremthe, Ime azerth melly chodalatos erdemő az zenth engedel-
 meffegnek yozaga. yth ez wylagon. es annal nagyob az wr Iftennek
 előtte. De melly igen nagh byn legyen az zenth engedelmeffegnek 15
 meg tőrefe: Ez megh theczyk ymez peldabol. Merth wgh olwastat-
 tyk hogh keth zerzetefemberek mennekwala neminemő wthon: az
 idő kedyglen el fethethőlwen Iwthanak egh igen nagh erdőre: kezde-
 nek oth bwydofny. el wezthwen az wtath mykoron thethowa bwdof-
 nanak azon közbe hallanak oth egh igen nagh fywafth rywafth: 20
 kezdenek kedyglen ök menny közelben es közelben. az nagh sywaf-
 hoz es rywafhoz. mykoron kedyglen oda ywtottanakvolna || latnak 320
 thahath egh nemynemő nag fekethe ember egh thywzes lanczwal
 nyakon kőthőth egh igen nagh fekethe komondort. es öneky keze-
 ben wagyon egh nagh wafas oftor: es ő az komondorth kymelleth- 25
 len wagyawala ő wele. es mykoron ök ezth lattakvolna igen meg
 iyedenek. es mondanak ő neky my oka ennek hogh the ez zegen
 okthalan allatoth illyen igen kymelletlen gyethred. felele az fekethe
 ember es monda. őnnön magath kerdyethek merth nem okthalan
 allath ez. kyth thy lattok okthalan allathnak lenny de hogh thanol- 30
 lyon mynden zerzetes ember ő raytha wr iften thy nektek akara
 meg yelentheny. annakokaerth. kherdyethek őnnön magath es
 mongya meg thy nektek. es mykoron meg kerdettekvolna. felele az
 es monda. iay ennekem, mert || en wagyk egh engedetlen zerzetes 321
 embernek lelke, ky soha az en feyedelmeknek nem akarek enged- 35
 nem yme kedyglen ymaron kel ennekem engednem őrdőgne. az
 wr iftennek igaffaga zerynth. őrökkől őrökke, merth ez az athkozoth
byn. kyerth ky wettetek az angyal menyorzagbol es a my ellő

zylenk paradychonbol. Iudas az apaftaloknak közölle Ez az wezedelmef byn kyerth az wr iften az zerzetefektől el wezy ő malazth-yath. Ez az athkozoth byn melly ky rekezh iftennek orzagabol Ez az wezedelmes byn kyerth embereknek lelkek be rekeztethnek az pokolnak örökke walo kynyaba. Ez az byn melly őrdögökhöz hasonlatossa thezen. es az kynban rezeffe kythől olthalmazzon mynketh atya fyo es az zenthlelek wr iften amen: || *)

---

*) A következő lap üres.

---

*) In nomine domini. Amen. A zenth Anfelmus doctornak 323
ew kenywebel zool yth az yraas. arrol meyl wezedelmes leegyen.
az zertzethes embernek yfmegh vywnnan ez wylagra ternye: ky
ymekeeppen kezdetyk: Igen felelmes az olyan zertzetes ember-
nek ew dolga kyth az vryftennek yo volta ez vylagnak vezedel- 5
mebel ky hozoth: ees ewnekj yfmegh rea terny zyweuel awagh
teftewel az fogadafnak elette ees vtanna ees ez meg tecyk kedeglen
yemezbewl merth walaky ez wylagra teer: yftentewl el zakad. ees
el wez: merth vgy mond az zenth Agofton doctor egy yrafaban:
Iftentewl el zakadny, nem ygyeb hanem el wezny: Az el theres kedeg- 10
len vr yftentewl ygen nagy gyalazatoffag embernek: mert ame vgy
mond az zenth Jeronimus doctor: vram. myndenek kyk thegedeth
el hattanak meg gyalaztaffanak. merth byzonal gyalazatoffagra
melto. ky ewteth el hagma az gonozfageerth: kyben az az vr iften-
ben: nynczen || fymynemew gonoffaagh. Azeerth yrya beelcz ygyk 324
kenywenek kylenczed reezeben valaky megh erizendi iftennek paran-
czolathyath nem zenwed ew valaminemew gonozth. twdnya mynth
ereke valoth. Towaba meelto gyalazatoffagra az ky ez zertzethbeel ky
megyen. merth ez az vr Iftennek felette ellene veeth ez wylagy
genyerewfeegeketh kewethween. demaga ez heeyth bolondh ees ez- 20
thelen. Az vr iftenben vanna mynden Genyerewfeegek ees mynden
yook ees edeffegek kith el hagyarwan ember mynden ioth el haagh
es elwezt. mynth am megh wasyon yrwan Moyfes ygyk kenywenek
huzad reezeben: holoth vgy monda vr Moyfefnek megh mutatom
en theneked mynden iawymath. tudnya mynth az en zynemnek 325
dyczefeges latafaath. kyben wasyon mynden bodokfaagh es erem.
kyth elveztenh ember elwezt mynden ioth. azerth ame vgy ir az
ofeas propheta kenywenek nyocyadik rezeben. el wezte az zydonep
az ioth: mert mynden ioth elwezt ez ky vr || Iftenth elvezti. Ame
vgy mond meegh az feneca new beelcz ees femmi nem io embernek 30

---

*) Negyedik kéz.

mykoron ewmaga gonoz. Iftennel kediglen mynden io embernek.
 ewnalankil femmi nem io. erel mondia zenth agofton doctor. oly
 io az vr iften, hogy walaki ewteth el hagna, femmi neki iowara nem
 leezen Merth byzonyaval minden gyalazatoffagra meelto walaki
 5 ewtet el haggya kytewl ew teremteteth ees az kiteel megh valtatoth
 Azeerth wagyon Moyfefnek egh kenyweben megh yrwa. Az vr iftenth
 ky thegedeth teremteteth el hattad ees el feletkeztel az the meg val-
 tod vradrool iftenedrewl. errel yrya beelcz kenywenek harmicyad
 rezeben hala adatlan lelkew elhatta az ew zabadfaagath byzonyara
 10 igen nagy gyalazatoffagra melto. ky el hagywan az ew felfegfel vrat
 kewan az gonoz vrnak az erdegnek zolgalny. ezerth monda az zenth
 peter vronk criftofnak mykoron meg kerdette volna ewketh. hogyha
 ewkes hatra akarnanak terny. vram howa mennyevnk nam the-
 nalad erek eletnek ygeye vagyon Azeerth byzonyawal mondhatya.
 326 az zertzethe || hagioth byfonyal mondhatya azth howa megek ym-
 mar myre merth az vr iftenth el hattam. azerth ygen kel embernek
 ewnen magath megh otalmazny az zertzetbeel ky menestewl. merth
 ygen megh gyalaztatik ew az yteletnek napyan vr iftentewl Akoron
 nylwan lezen mynd ez wilagnak elette. hogy ewk azok. kyk azth
 20 mondottak vr iftennek tawozyal el my telenk mikepen irya iob
 patriarcha kenywenek elfe rezeben, tahath az ewtelek elhagioth
 iften. imezth mondia ew nekyk. Tawozyatok el en tewlem ty zer-
 zethe hagiothtak kyk alnokfaaggal cyelekedetek. tawozyatok el en
 tewlem atkoztak. az eerek tyzre, ez el thawozas iftentewl igen
 25 indeythya eteth haragra. ennek okaeerth hogy ez nyawalas feeregye
 az felfeegnek vraath ew byne nekel hagna el. zoktak az nagy vrak,
 hogy nemykoron az ew zolgayokath megh vetik awagy el yzyk. de
 az vr iftennek kegyelmeffege oly igen io. hogy soha az ew zolgait el
 327 nem hagna. hanemha || elezer a zolgak hagiothtak eteth el. errel mondia
 30 zenth agofton doctor: vram fenky el nem wezth tegedeth. hanem
 cyak az az ky el hagio. Az iftennek nagy haragya nymikoron ebben
 ielentetik meg. hogy el haggya az zertzethe hagiothtakath megh ez
 vylagon es esny nagy nywmurufagban ezeerth irya zenth ieremyas
 profeta kenwenek negyvenkettedik rezeben mondwan fel gyeryed az
 35 en haragom thy reatok mykoron ky menendetek egiptombol. az az
 a zertzetbel. merth az zertzethe hagiothtak mondatnak gyemecytelen
 fagnak ketzer megh holtak. merth egyzer megh hal ez vylagnak
 mykoron az zertzetben iew ez vylagrol. iftennek megh hal kediglen

mykoron ifmegh ez wylagra teer. ez életnek gyemelcyeth awagh haznalatyath el hatta akoron mykoron az monofstorban be menth. ennek vizonth ellene. az életnek ew iowoltath. melyel kellene iften- nel elny elvezeti akoron. mycoron az zerzethbel ky megyen. ees ekeppen lezen ember myndenestewl fogwa haznalatlan. wgy annera⁵ hogy cyak az erek tizre lezen melto || ky megh tecyk ime peldabol³²⁸

pelda Merth olwaftatik hogy neminemev zerzetes ember el hagywan az ew zerzetith. kezde budofny egy neminemev nag vadon erdeben harmadnapiglan. Az harmad napnak vtanna kediglen iwta egy neminemev nagy hegyre. mely hegyrel lata rokonkezel eg¹⁰ igen nagh warath. ees fiete ew az war fele. micoron kedeglen iutoth volna az varhoz kezel nagy ereffen kyalta mondwan Agyatok ennem. Agyatok ennem az nagy ifteneerth. tahat niki az varbol inte ewneki kezewel hogy az vton fel menne az varba. ky micoron az varban be menth volna. yme talalaa az varat puztanak lenni. ees micoron ezen¹⁵ cyodalkoznek ime nagy hertelenfelgel iewe nepnek fokfaga. mely nepeknek elette iew vala egy neminemev nagy es rettenetes feketev ember. tARTHWAN az ev kezeben egy nagy rettenetes tizes terth. ees mynd az fokaffag keweti vala eteth. az ew orcyayokath mynd || az feldfele le hajthwan. lenki fel nem tekinthween az menyorzagh-³²⁹ fele. megyen vala kediglen hathwl ew vtannok egy igen nagy rettenetes ember. vifelwen az ew kezeben egy nagy rettenetes veres kepeth. ees mynd az nagy fokaffagh kezel. fynki egik az mafiknak valamit nem zolwala ekeppen lathwan az zerzethe hagyoth ky ezt lata megy kerde ewketh hogy kyk volnanak. Tahath egyk ew kezz-²⁵ lek felele es monda. my wagyonk mynd mynnyayan zerzethe hagyot- tak. kylemb kylemb zerzettekbel ky iewen. ees ezenkepen neminemev hazba ebellefnek okayerth be menenek. Tahath latanok az hazban egy nemynemev nagh huzyw tizes aztalth zerzetekeknek ew modyok zereneth. tahath az kynek weres lancya vala kezeben. monda nagy³⁰ fel zowal mikepen zoktak az zerzetekek az benediciteth mondany. mikoron az aztalhoz le zoktanak illniek ees ez benedicite heleen monda. maledicite. az az atkozyatok Az fokaffaag kediglen monda : Atkozyonk || atkozoth legen az hora mely oraban ez wylagra zylet-³³⁰ tenkvolth. Tahat monda ifmeeth az feketew ember. Atkozyatok.³⁵ felelenek amazok ees mondanak. Atkozot legenek az atyakees az anyak kyk mynketh ez wylagra zylenek. ees fel tartottanak. monda yfmeth az rettenetes ember. Atkozyatok. Amazok kediglen fel kaya-

tanak ees mondanak. Athkozoth legen az theremte ky mynket
 teremteth. ees megh walth. hogy az ew werenek hullafa myne-
 kenk nem haznala. ennek vtanna hozanak ew nekyk egy nagy tyzes
 poharth mel poharban zwrkoth es dohos keenkeweth ezwe forral-
 5 wan. ees kezereytetik vala myndenik ew belele innya. es walamelyk
 ew belele ifyk vala. legottan. mynd orrarol. torkarol. ees fyleyreel
 az tyzes lang nagy bewfegel ky iew vala. Melyet meg lathwan az
 zertzete hagioth. ammynth teheti vala. el tawoztatya vala ewketh.
 331 mykoron kedyg iwtoth volna || az hegynek alaya. ime lataa hogy
 10 az var el flyede. ees az lelkek nagy kyataffal kezdenek mondanya.
 iay. iay. iay. mynekenk myre merth immar soha my megh nem
 terewnk. ees ime ez zertzethe hagioth ky ez latafth latta wala.
 meg there az kalaftromba. ees annak vtanna. soha az kalaftrombol
 ky nem kewankozeek. ezeerth monda vronk ennen maga. hogy
 15 valaky weegylen megh maradand. az el kezdeh yoban. az idwezel.
 Amen. Olwaftatik eth az iraas azrol. mely fok keferteti wagyon az
 zerfetes embernek ezwylogra valo terefere. zertzetes ember kynek az.
 kefeerthe yhly, hogy ifmegh ez wylagra teryen. hogy ew alhatatos
 legen. imezeketh kel ewnekj megh gondolny. elezer vronk iefufnak
 20 cyelekedefeeth. Merth vronk iefus lazarth ky ez wylagra tere megh
 fyrata. mykepen irya zenth Ianos ewangeliumyanak mafod rezeben.
 kyth megh nem fyrata mikoron megh holt volna. wgyan ezenkepen
 332 az zertzetes embernek iob volna || idweffeegere megh halny. honnem
 mynth ifmegh ez wylagra terne. Az senekanak ew mondafa zereenth.
 25 ky vgy mond egy irafaban. nagyob vezedelmes gonozwl elny. hon-
 nem mynth hamar megh halny. towaba. merth mycoron az fydok
 vronk iefuft intik wala hogy az kereftffarol le zaallana. femmykepen
 nem engede nekyk Sem kedeglen az ew keferewfeges annyaerth holy
 kegeflegre nem indwla. kynek az keferewfeegnek there zyweet altal
 30 verte vala. Sem az fydoknak ygeretire kyk azth mondyak vala hogy ha
 le zallana az kereztffarol ew benne hynnenek. vronk idwezeytenk ees
 kediglen. mynek vtanna ez wylagbol ky menth volna. nekyknek az
 ewey kezel megh yelenth az hythnek megh ereffeytefere. demaga
 ez vilaghoz thowaba soha nem akara egyefewlly. igen felende annak
 35 okaerth annak ky engedween af ew iora tanacyozo angyalanak. ez
 feeldyeket el hatta, elhagywan ifmegh az ew tanaczyat az kegyet-
 lennek ew tanaczyanak vtanna indul ees ifmegh azra ter az melye-
 keth el hagioth volt ezekreel monda az vr iften az profetanak altala

megh vlatatok mynden en tanacymath az ty halalatoknak ydeen.
 enis az ty halalatoknak ideen || az ty wezedelmetewken erelek. ezeerth **333**
 mondia az zenth profeta. bodogh ember az. ky nem iar az kegyet-
 lennek ew tanacyan. bodoktalan kediglen. ky hyzen az hyzelkede-
 nek. towaba merth igen feelmes annak. az ky az penitenciatartafra 5
 atta ennen magath. ees az mennyekeerth hatta el ez feldyeketh.
 ifmegh ewneky azokra terny. ezeerth olwaftatik az zenth ianos élé-
 teben az keth atyafyakrol kyk tamattanak wala nagh nemes nem-
 bel. halwan zenth ianosnak peredicacyoyat mynden erekleeggeketh
 el harulaak. ees zegenyeknek oztogatak. egh kewel napnak vtanna 10
 kediglen latak az ew zolgayokath ekeffen elteztetteknek lenny. ees
 mynden kazdaglagokkal feenleny. imagokath kedeglen zegeenfeeg-
 ben es ehezwen. es hythwan ruhaban. igen megh keferedenek ezen.
 ees megh banak az ioth az myth tettenekvala. kyth megh ifmer-
 ween az zenth ianos. az gormegdyd wezeketh. ees az kewecyeketh 15
 aranya ees dragalatos keweke valtoztata. monda ewnekik meny-
 tekel walcyatok megh myden ty iozagtokath. ees ez felden legetek
 kazdagok. hogy az mas vylagon errekee codulyatok. fenth ianos fel
 tamazta kediglen nemenemew ifyath. ky megh holtvala pa||ran- **334**
 cyola neky hogy az keth atyafiaknak elette megh mondana mene- 20
 mew dycefegeth elvezettek ees ennek vtanna mely nagh kenra
 meendeek ennek vtanna ifmeegh penitenciat tartanak ees iol we-
 gezek eleteketh. Towabba peldank vagyon mynekenk. hogy az zer-
 zetben megh maradywnk. az galambrol kyt az Noe el bocyata. mely
 galamb megh ifmerwen. hogh az viz ezen megh nem alloth volna 25
 ifmegh az barkaban there. Mykoron kedeglen az bynnek ew ezene
 zenethlen legen ez wylagon. nem lattatik az menyey galambnak
 alkofmaknak hogy ew rea teryen De inkaab az pokolbeli hollonak.
 az hollot ky bocyatvan az barkabol nem olwastatik hogy ifmegh
 oda terth volna. Towaba kyth vr iftennek lelke az kalaftoromnak 30
 puztayaban hozoth. iol hyhethyek ezt. hogy az gonoz lelek legen az
 ky inti ewteth hogh ifmegh ez wilagra teryen. merth zenth bernald-
 nak ew mondafa zereenth az zenth lelek vr iften kynek myatta az
 zerzetben iettel soha ky nem wyzen. Mikoron ne legen ewbenne
 keth akarát. hogy bee is hozyon az zerzetben kys ees vygen. errevl 35
 monda az angyal az || Lothnak. ne akary hatra tekyntened. sem **335**
 kedeklen et ez tartomamba ne lakozyal. De haz hegyen idwezeyeyed
 az te lelkedet. mely hegyen ertetik nem egyeb. hanem az kalaftrom-

beli elet kyben ember kynyeben idwezeytheti az ew lelkeet. az ew
 felefeegen kedeglen. nem fogada az angyalnak zawath hatra tekynte.
 ees fobalwannya waltozeek, az balwan kedeglen nem egyeb hanem
 az tefth leleknekyl. cyak hafonlatoffagat walya embernek. de nyn-
 5 cyen ew benne erzeekenfeegh. vgyan ezenkeppen haz olyan zerze-
 tes. az ky azokra neez. az melyeket el hagyot. cyak walya az zerze-
 tefseegnek hafonlatoffagat. de nem az tekelleteffeget. az testet walya
 az kalaftromba. az ew zyweet kedeglen ez wylagba. hugyan leezen
 ennek ew dolga. mynt az lothnak felefeegenek. ezeerth monda vronk
 10 idwezeytenk mykeppen irya zenth lucacz tizenheted rezeben ewan-
 geliumyanak. fynky bocyatwan kezeet az ekere hatra neezwen. nem
 336 alcolmas iftennek orzagara. towaba merth az jifrahelnek ew || fyay
 megh zabadwlwan. faraho kyralnak foglaagabol. ees az weres ten-
 geren altal menween. megh terenek ifmegh egiptomba de az ew megh
 15 zabadulafckrol ewrelnek wala. ees dycyeytik wala az ew megh
 zabadoytoyokath. Oh mel eztelenewl teeznek wala. ha ifmeg egip-
 tomba ternek vala. ezeerth paracyolamegh az vr iften nekyek mond-
 wan. ifmeegh egiptomban ne teryetek. mikeepen irya ieremias keny-
 wenek negywen kettedik rezeben. towaba az zenth kyralyok az
 20 angyaltul megh tanyoyttatvan. nem terek erodeshez. vronk criftof-
 nak ellenfeegehez. az zenth ioseph ees nem mere oda az helre ternj
 az kys iesuffal. az holoth halla. hogy orzagolna az Archelaos. my-
 keppen irya zenth Mathe ewangeliumyanak mafodik rezeben. Ugyan
 ezenkeppen igen felelmes az olyan zerzetes embernek ez wylagra
 25 terny. ky az ew idwefseegeet keewanya. holot az fataan erdeg lako-
 zyk. az my idwefseegenknek ellenfege az ewneky folgaloknak kezette.
 ezrel yrya zent ianos latafarolvalo kenyvenek mafod rezeben tudom
 337 en hol lakozol te. oth wagyon az || fatannak ew zeky: az az ez wy-
 lagban az howa kewankozyk az vizha fordwlth zerzetes ember. Mely
 30 igen vezedelmes legen kedeglen az zerzetes embernek ez wylagra
 terny megh tecyk imez peldabol

*) mert vgh oluastathik hog vala egh nemineuő iffyu. ky az
 ő attyanak es anyanak akarattyanelkwl zerzetben mene kezde ő
 oth az vristennek wig kuzgo lelökkuel zolgalni böyttőkben es ymad-
 35 sagokban, törtinek kegiglen hog egh keues időnek vtanna kezde

*) Itt kezdődik az ötödik kéz írása, megszakítás nélkül folytatván az
 elkezdett sort.

könorgeni az ő feydelmenek ezzen hog őtthet el bocyatna az puzta-
 ban lakozni hog oth nagob buzgo lelekkel zolgalhatna az vristen-
 nek, monda kediglen neky az feydelem, zerető fiam ne akaryad
 ezeket gondolnod mert nem tudod az ordognek cyhalarciagit elwi-
 felned es ellenne allanod, ez yfiu kegiglen mind ezzel nem gondol-
 uan zőnetlen vnttatyaula őtet hoig el bocyhatna az iftenek zolga-
 latyara az feyedelőm kegiglen igen nehezen reya || engeduen keet 338
 fraterter ada őmelleye hoig kyk őtthet kyffirnik el ky az puztaban
 mikoron kegiglen őkh az puztaban fockayaglan yarthanakvolna
 igen meg faradanak es egh neműnemő fanak ő arnikaban el allua-
 wanak: mikoron kegiglen őkh fel ferkentenekwolna yme latack tahat
 egh keffelő ő feyekfelet yhl. az fan: monda kegiglen egigik az fater-
 nek: yme holuagion az kyt wriften tenekőd bőchatot azzirt kőuef-
 fed őtthet az frater kegiglen bolchot veuen tőlők az keffelő fel repul-
 ven vtanna indula, es három napphy jaro földön vyeue őtthet az 15
 puftaban, es ennek vtanna erenek egh zepfegős wölget meil wöl-
 gen lata ez frater három zep termo palma fakkot [es egh] es egh
 kyfolyo kwttat, kyn ő igen meg őrlő es monda őmagaban ez az hiel
 kyt zerzet es addot vristen ennekem az || Penitencianak ő tartaffara: 339
 es bee mene neműnemű kyfdeed haylokchaban es kezde oth vristennek 20
 ayatatoffaggal zolgalni, eeczyvala keggiglen az palma fanak ő gimel-
 chet es yzya vala az hidegkutnak ő vizet lakozek kegiglen oth hatth-
 egez eztendeyglen nog kemenfeges penitenciaban az hat eztendő-
 nek kegiglen vtanna yőve ő hozza őrdög egh appatnak ő kepeben
 valuan nog rettenetős orchyat latvan kegiglen őtthet ez puztaban 25
 lakozo igen megfelelmek es legottan ymatfagra ada őnőnmagat es az
 ymatfagnak vtana ő hozya mene es monda őneky az őrdög attyam
 ymadkozyonk esmeg, es fel keluen az ymatfagrol monda az őrdög
 az zent attyanak hanya eztendeye hog ith lakofzol ez nag puztaban
 monda neky az zenttattya, hatteztendeye, monda neky kegiglen az 30
 őrdög, yme, || Mindenne eztendőtőlfogvan en ineg nem ismertem- 340
 uol zomzedonath mert en neged napnak vtanna tutam meg hog te
 ith lakozzal az puztaban, es azt gondolam enmagamban hog felke-
 lek es el megek az iftennek ő emberehöz es meg latogatom őtthet,
 es valami io ifteni igeket zolok es bezelek ő vele kynekmiatta az my 35
 lelkönköt wduözűtthessuk es ymezt mondom en attyamfia hog
 semit nem haznalonk ith chiak az cellaban valo vezfteg wleffel mert
 wrnak cristofnak zent testet es zent vyret ith mihozzank nem

vehetyvk azzet felők hog az vristentől meg ne vetteffők de mennőnk
 [ime roko] be inkab imez rokonközeli valo kaloftoromba es hozyan
 veuen vrnak zent testet teryők be esmeg az puztaban kelemetős lon
 kegiglen az őrdognek ő chalardsaga ez puztaban lakozo fraternak
 841 ennekvtanna kegiglen el yőuen egh || vassarnapnap esmeglen el yőue
 őrdg az zentt attyanak ő kepeben es monda yere imar zenfegős
 attyam ydeye minekők el mennők az iftennek dolgara yme fel-
 kele ő vele az zet attya es el indulanak, mikoron iuttanak volna az
 kalaftaromba ymadfagra adak ő magokkat mikoron kegiglen az
 10 zet attya fel kölтуolna az ymatfagrol ketfele tekynte es ime lata
 tahat ninchen vele az ő tarfa ky őtet hittauala az kaloftoromba,
 gondolkodek kegiglen az zent attya őnonmagaban es monda en azt
 hyzzem hog valaminenő zikzegert ment ő mostan ingenmaydan meg
 yő, mikoron kegiglen sokaiglan vartavolna es lattauolna hog nem
 15 yőne kerdezni kezde az zerzetőffőktől hog ha lattak uolna az [w]
 ő tarfat az ven attyat kyuel ő ez zen eghazban be yőtuelna mondanak
 kegiglen ő neky az barátok hog fenkyt ő vele nem lattanak volna
 hog ky ő vele az zen eghazba be yőtuelna hanem chiak őmagat,
 342 tahat meg ifmere az zenattya || hog őrdog voltuelna ky őtet az ő
 20 cellayabol ky hyttegettevolna es monda őnonmagaban ezen semigen
 bankodom mert en youigre iottem, es ő hozza veuen vrnak zent
 testet esmeg el be az puztaba menē Eg keues napnak kegiglen vtanna
 el yőue őrdők ő hozzaya egnemunemű yffiunak kepeben: es kezde
 őttet nizni mind tetteethől foguan talpayglan es azt mondani valion
 25 ezee auag nem ez, az attya kegiglen monda neky: myt niz ezzen-
 kepen ream, monda kegiglen az őrdok ő neky azt gondolom hog te
 nem esmerfz engemet, damaga nem chudalom en ezt minekokayrt
 enne fok eztendő el muluan hog the ide iőtteel az iftennek ő zolga-
 latyara: en vagiok az te attyadnak zomzedyanak ő fya az te attyad-
 30 nak es anyadnak es vala neuek es az the hugayd ez neuel hyvattat-
 nak vala, te es ennek hivattatol, demaga az te aniad es az te
 hugayd meg ennekelőtte harom eztetendőuel ez vilagból kymula-
 343 nak, az te attyad kegiglen chyak nemiel napon mulek ky ez ||
 vilagból es ő ton tegődet testamentomoffa monduan ezt kynek
 35 hadyam en az en őrőkfeğőmet es minden en yozagimat hanem
 chiak az en fiamnak az zent embernek ky el hagyta ez vilagoth
 es mine az iftennek ő zolgalattyara hog ő oztogaffa feğeneknek
 az en idueffegőmert es az őweertes: es. [elmentenek] elmente-

nek nog fokban tegődet kerefni es femikepen meg nem talaltanak
hanem chiak yme en törtenet zerent talalek ide yőnőm tehoz-
zyad azzert ne teg kefedelmet de yerel es adyel mindeneket es
telyeffeched be az te attyadnak ő akkarattyat, monda kegiglen
őneki az attya mennel dolgodra nem zykfzeg ennekőm esmeg ez 5
vilagra ternem, monda kegiglen ő neky az őrdog, ha el nem iőuendez
es az te attyadnak ő marhaia gonoz helre kelend kezdes te erről
noig zamot adnod az vriftennek előtte, mert minemő gonozt mon-
dok en tenekod hanem hoig el yoyo es oztogaffad legeneknek
mikepen yo safar hoig az paraznaktól es az gonozol || elo emberők- 344
tól meg ne emezteffek az te attyadnak ő yozaga ky hagattatot
az zegeneknek minemő nehezlegőd vagyon tenekőd ezben hog el
yőz es alamifnat tez es esmeg az te celladban terz, ezzenkeppen
nog fok hizelkedefőknek vtanna elky hittegette őteht esmeg az
vilagra es mine ő vele mind az varaffiglan es az varofnak ő vigen 15
el haga őthet, ő kegiglen be mine az varofba es mikoron yuttot
volna az ő attyanak hazahoz azzonkőfbe az ő attya s az ő anya őelei-
ben ky yőuenek demaga őthet meg nem ifmerek, ő kegiglen igen
meg haborodek meg yfmerven őrdognek ő noig chyalarecyagat,
ennek vtanna [kefz] kezde zolni az ő attyanak es annyianak, 20
amozok kerdozik vala őthet hog ky volna ő kegiglen monda, ne
ifmertőkee hog en vagok az ty fiatok az ő zyley kegiglen monda-
nak ő neky, lam egh zer el hagydz ez [vila] vilagot miokkaert tertel
esmeg ő reyaya ő kegiglen zegelle igazat mondani mint az ordog
őthet ky hozta legen az puztabol de imezt monda, az ty zerettetők 25
es hozyatok valo kyuanlag || hoza ky engemet az puztabol. es ő 345
wganottan hon megmarada mel meg maradasnak vtanna eyte
őnőnmagat kwlomb kwlombunőkben, kykről az ő attya gakorta
őtet meg fegelmanzyvala de az mel őrdokg őtet az zerzetből ky vitte-
uala vgian azon ordog őtet megis vakyta es az binekben meg ma- 30
raduan halalanak vtanna pokolba mine, yay vezzek azet az olyan
zerzetes embernek ky az ő zerzettet eel haggia mert ő es eel hagi-
tatik az vriftentől es az ő bodoklagos zent zyleyetől es mind az
mennei vdvartol es az zep angeloktol Annakokaert en dragalatos
hugaim maradyonk meg az zent zerzetben az yozagos mielkődetők- 35
ben hog ez eletnek vtanna nyrhessukmeg az my eedes yftenünk-
nek ő dragalatos zent zinenek őrőkke valo lattaffat kyt engegőn mi-
nekők attya fiw es az zentlelők vriften. Amen ||

346 zol yth az iras meges a zent anfelmus doktornak
 ő kwnueból

Arrol minemő ő dolgok vadnak kynek miatta meg tartatyk az
 zerzetes ember az zent zerzetnek ő hazaban mind halaliglan, kyre
 5 wyg felelnenek zent doktorok hoyg nig dolgok vadnak, melyeket ha
 meg gondolandnak az zerzetes emberek ygen fegetyk őköt az zerzet-
 ben valo meg maradafra, es az thekeletesfegnek allapatyara, Elfő
 dolog mondatik az gyalazatosfagnak felellme, az mafodyk dolog
 mondatik vezedelemnek ő felelme, az harmadig dolog mondatyk
 10 thwlaydon ydwelfegenek zeretety, Negedyk dolog fegedelőmnek ő
 byzodalma hoyg az wriften meg fegethy őköt az yoban, kyt el kez-
 dettenek. az elfő melle twdnonk kel hoyg ez wylagra valo thereffe
 az zerzettes embernek ygen ritkan lehet awayg inkab foha nem igen
 noyg gyalazatosfaganelkwl awayg zegenfegenekwl awayg ygen nog
 15 bynben valo effefofknelkwl mert neminemő fellotfegnek tvlaydonit-
 347 tatik es gonozfagnak, mikoron ember || mikoron az yoth el kezdy es
 el nem vygezy, főth meg ennekfeletthe alhattatlanfagnak es twlyay-
 donittatik, kyről wyg ír bőlch kőnuenek hetted rezeben az balgatag
 a wayg abolond olyan mikkeppen a hod mindenkoron valtozik ky-
 20 melle vgy mond meg a feneka neuw pogan bőlch es bolondfag az
 gyakorta valo valthozas.vgy mond thouaba az bolondok a mit nem
 valhatnak azzokot kywannak tudniamint ez vilagy generwfegekket,
 es az mit valhatnanak a menei bodokfagot azzokot el hadyak, az
 bőlch embert kegyglen nem vihetti ky az kyferthő őrdög az kalafta-
 25 rombol mert az bőlchefegőt nem győzhtti meg az gonoffag, Annak-
 okaert mem kyfdeed zemirem az baywiuo embernek az vyadal helről
 el futtny, mert ha ő el [fuwt] fwt legottan meggőzotnek mondatik,
 Az vyadalnak kegyglen ő helee az kaloftorom, azzert valaky az
 kalaftoromban meg maradand mindenkoron remenfeg wagyon ő
 30 rolla hoyg meyg meg geozy az ő ellenfegeyt [mek haa] meg ha nemi-
 348 koron el effek es mert fokatt lattonk ebben hoyg a meg || gőzōth em-
 ber az győzefnek wtanna felthamadwan meg gőzte az ő ellenfeget
 azzert yrya bőlch kőnuenek thyzedrefzeben, ha az gonoz lelek
 theread hyrthelenkedendik ne engdyed őneky legottan az the hele-
 35 det, mert nem kyfded gyalazattoffag embernek űnőnmaganak el
 futtny a hadbol egebek meg maraduan az wiadalban es meg gőz-

wen az ő ellenfegőket, mert ygen ritkan hadya el walaky az kalafta-
romot, hanemha annakelőthe önönmagat eel hagyangya az iftentől
walo el thereft zokta köwetnyee az oktalan valo felelem az zent
profeta mondafa zerent rettegeffel rettegenek ottogyol a holot fele-
lőm nem vala Mert amee az kaymnak es rezketeges lön az ő feyee
a bynek wtanna, ez rettegeffel fenegettiwala az wriften [az] affidokot
ha ő ellenne wetkezuen el thernenek monduan meg rettentí őkot
meg cyak a fanak leuelenek indwlatyanak zengeffe es es vgy futnak
mikepen az elős törnek előtte, azzert mongya bolch salamon fwt a
kegetlen böynes senky őthet nem wzvenes Im e z t e s m e g || yegez- 349
zed hogy a ky az zerzedből ez vilagra [th] ther valaminemő bine vagyon
annak mel bin othet az zerzetben niugonnya nem hadya mikeppen a
legeknek ő chypdefelők a wagy az thwyffeknek gya[g]kdofafok a bar-
mokat iddestowa futofatyak, ezzenkeppen a bineknek es fuldalasy
embernek elmeyet alhattatlanna thefyt, arrol mondya az zent 15
yeremias profeta wetkezek az yerufalem es annakokaert lön alhatat-
lan az zent elayaz profeta es vgy iryavala konyenek harmad zereben:
az kegetlennen ő zwue olyan mikeppen az tengyer mindenkoron
bwzo[k]g es soha nem nyvkhatik, annakokaert az nemes teremtet
allat tudniaminth az lelek soha nem nyukhatik az fertelmes lelky 20
ifmeretnek o agyan, annakokaert walakyk zerzetben mennek kel
őnekyek közönfeges gywnaft tennyek minden ő bönökrol az dauid
kyrallnak ő peldaya zerent es az ő agayat konhullataffokkal meg
mofogatni hogy nyugkhaffek rayta || az ő Edes teremteyeuel es 350
eekeppen teuen, mindenkoron alhatatos lezen az meg maradafra az 25
zent zerzetnek ő hazaban mert az meg maradafnak vtanna vehet-
yuk az mennei dychofegnek ő nog bodoglagath amen

Ma fodik yozag ky meg tartya az zerzetes embert
az zerzetnek ő hazaban: Mondatik az vezedelemnek ő felelme:
mert ez wilag kyre az vizzha fordwlt zerzetes ember yegezyk: meg 30
geryeftetőt az pokolnak ő thwzeuel es zwnetlen eegh tudniamint
haragoffagnak es haborufagnak es telhetetlenségnek es fertelmef-
legnek ő tőzeuel: annakokaert őrdognek ez wilagra valo kyfertetit
ygen el kel minekőnk tauasztatnonk az nogi vezedelmeknek okaert:
met am az zent bernald doktor mongya egy kőnueben: hogy miko- 35
ron ember kyfertetik az zerzetnek el hagyafauat tahat ymezt keel
őneky mondani || az kyfertő őrdognek, a haaz eeg, es az twz yclonua- 351
gion es megys kenzerites nem el tauasztatnon de inkab zemem-

nek lattara az orokke walo twzre es gyalazatoslagra mennöm :
 annakokaert lattatik wezedelemnek fianak a wagi leeanyanak lenni,
 valaky wagyon azyduesslegnek ő helen, es ő ygekozyk menni az
 wezedelemnek ő helere, Ezzekről irya zent yanos euangeliomyanak
 5 hettedik rezeben monduan : senky ő kezzölők el nem vezsee hanem
 chiak az vezzedelömnek ő fya az az a ky az zerzetből ki megyön :
 annakokaert lattatik hogy ezzek kyvanniak az ő wezedelmeket es [ne]
 nem mondatik chywdanak lenny ha ők el weznek, mert ezzekrol a
 bölch conuenek harmadrezeben wgy, yr, valaky kyvanya az veze-
 10 delmet wgyan vezedelmes lezen neky halala es, az ő kenya kegiglen
 őrokke valo yay azzert a zerzetnek hazabolualo ky menoknek mert
 az ő thwzok soha meg nem alozyk ||

352 harmadzor mondatek hogi meg tartya az zerze-
 tes embert az zent zerzetnek ő hazaban az ő twlaydon yduesslege-
 15 nek zeretety mert wgy mondnak zent doctorok : hogy az iftennek ő
 zeretety : es az zent nyayffagnak zeretety a kyben lakozyk, es az
 őnön twlaydon yduesslegenek ő zere[k]teti ygen nehezen feytetnek
 meg mikeppen az harom retw keetel, mert az zerzetes embernek kel
 őnonmagat az zerzetnek ő kereftelhöz zegeztetni hwronk criftofnak
 20 zegeyuel, mikeppen wronk crifus zegeztete őnönmagat a magof
 kereftfahoz az my hozzankwalo zeretetinek ő zegeyuel mert wronk
 crifus nagyal inkab tartatek meg az magos kereftfan az zeretetnek
 ő zegeyuel hogynem mint az valbol chenalt zegeknek miatta
 Thoabba mert meg tartya az zerzetes embert az zent tarlafag
 25 es az zerzetben, mert ame wgy mond az zent dauid profeta az fol-
 353 tar kőnben; ime mely ygen yo es mely ygen generufeges || az bekef-
 legőffőknek egettembe lakozniok, wgy mond toabba az attyafiak
 fegeituen egmaft az ifteniekben haffollatoffok leznek az eros varofhoz,
 kyt az erotelen őrdők meg uem vehhet, annakokaert lattatik hogy
 30 az őnönmaga kyuan meg győzet[ue]tetni a ky inkabban valaztya az
 okkőzot az letelt, a kyk artanak hognemmint azokkőzöt a kyk haznal-
 hatnanak tudniamint az zent zerzetben, mert am az zent bernald
 doctor mondy a zerze tes ember az zerzetben batorlagofban, yar,
 ritkabban, eeffik, hamarban feltamad, gyakortabban meg harmatoz-
 35 tatik yftennek malaztyauual, nagyob bizodalomal hal meg es[k]kőn-
 neben vezy iftennek orzagat ezeket mondy a zent bernald doctor

Touabba meg tart embert az zerzetnek hazaban
 az ő twlaydon yduesslegenek zereteti eeffele zeretetnek kegyglen kel

emberben ygen nognak leenni, [mert] mikoron meg az octalan teremtet
 allatokban es [n] meg yfmerettefek ez mert yme ezt yol latywk hogy az
 baray[a]n || ygen őromeft el tauasztatya az farkalt ennekokaert hogy 354
 bekeffeggel marathaffon es wgyan ezzenkeppen az zaruas es mikoron
 ő az vizben effendik tahat ygen vzh ennekokaert hogy ő az halalth 5
 el tauasztathaffa: t o u a b a a z m a d a r a halot a wagy a thört es az
 kőnek ő hagyttaffat, es ha törtinnendik őneky walamikoron az halo-
 ban efni tahat ygekezik mindenkoron erre mikeppen onnan kyzaba-
 dolhaffon es az halalt el tauasztathaffa erről mondy a zent bernald
 doctor, zegenfeg ez az okos teremtet allatnak hogy ő egy keues bin- 10
 nek generőfegenek okaert az orokke walo halalt el nem akkarya
 tauasztatni, mikoron az oktalan teremtet allat: megy az ydőzerent
 valo halalt es ygen őromeft el tauasztatya erről mondyauala az zent
 agaftan doctor es az orokke valo halaltalan eletert minden ez wilagy
 [mul] munkkak nagy zeretettel teendők Neged zer igekezik őrdög 15
 embert || ky vinny az zerzetnek ő hazabol hittetlenfegnek a wagy ket- 355
 fegben valo effenek miatta awagy az hozzayglan valo es zőnetlenvalo
 [k]kefertefnek myatta, a wagy a zerzetnek ő terhenek es nehez mun-
 kaynak elwifelhetetlenfegynek miatta, de a nehez munkaknak ellene
 ky az zerzetnek hazaban tetetik meg gondolandok az ywtalomnak es 20
 fyzeteffoknak ő bőfeges es nogyilag os volta mert am az zent agoston
 doktor mongya ha az zerzetnek ő terhe felelmesse tezen. tegedet,
 nyzzet es gondolyadyol megy az ywtalmat kyt az wriften tenēked
 ezzekert iūuendoben adando, toabba mert az wriften hozza fegyet
 az zerzetnek terhenek el wifefelere mint am az propheta mondy a: 25
 wriften az en eletemnek otalma: es kytől felők en, es toabba azzon
 profeta wgy mond az wriften kőnyul vette az ő neppeet mikeppen
 az otalmazo kőfal kymelle ymilyen pelda es oluafstatik hogy egy
 neminemu ifyv || zerzetbe myne es ő ooth az zerzetnek hazaban 356
 kezde wriftennek nogy bwzgo lelokkal zolgalny melyet az őrdög 30
 igen meg bozzwla es kezde őtet keferteni hogy ky menne az zerzet-
 nek hazabol, mikoron kegyglen el vigeftevolna hogy el hadna az
 zerzetet es el menne, ezzenkozbe neky yelenenek az ő attya es az ő
 annya kyket annakelöte regen el temetöt wala es mondanak ő neky,
 myoka ennek hogy te az zerzetből ky akarz menned ő kegyglen 35
 felele es monda mert semmikeppen en el nem vyffelhetem az zer-
 zetnek ő terhet, monda kegyglen ő neky az ő annya, zerető fyam,

tohat mikeppen vyfelhetőd el az pokolnak ő nagy kefferwfeges
kymyayt, es monda touaba, akarzee bizonfagot vennőd az pokolnak
ő nagy kynyayrol, monda kegiglen az yfyw, akkarok, es emee legot-
an kezde hallania oly nagy rettenetős cyattagaffokat es || *)

---

*) Itt több levél hiányzik.

---

*) Io hirth halnak es bodog az ki meg nem botranchozandich **357**
 en bennem ewk kedegh el menven, kezde iefus mondanya az fokaf-
 fagnak ianuf^urw^l. Mi latnotok mentek ky kyethlenbe, fel mya ingat
 nad es de mi latnotok mentetek kw, lagyakba eltezeth emberth e
 yme kyk lagyakba elteznek kyrallyoknak haziban vannak de mi ⁵
 lathnotok mentetek [kw] ty pphetath e. Ifreth(igy) mondom nektek es
 teebeth profetanal. merth ez az kyrol iruan vagon ime en bochatham
 en angelomath. te orczad elewth ky megh fzerzy te vtadath te eletedh.*
 az ideben kwldenek zydek ierufalembel papokath hul ianus kerez-
 teluala. (*Matth. XI. 5—10.) 10

Az ideben valanak ioseph, ees iefusnak anya maria chodal-
 kodwan azokon melyeketh wrola mondna^k vala, es sytheon wketh
 megh alda ez monda w anyanak marianak, yme ez kvfezre vetteteth
 es soknak fel kelefere ifraelben es z. . . ielenfegre ky ellen mondanak
 es tenen lelkedeth teer megh folya, hogh fook zywekbel gondolatok ¹⁵
 ky ielennyenek. es vala anna prophetissa Samuel || leanya asser ter- **358**
 yedesebel ez el mvlth vala fok napokban, es elth vala w feryevel
 heth eztendeth az w fzyzefeg^eetwl foguan es ez wzvegvala, nyolc-
 fzaz neged ewygh ky el nem tavyzykvala a templombol beyttekel
 es imadlagokal szolgalvan vrnak eyel es nappal es ez es az ²⁰
 ideben oda ywen valvala vrnak es zolyvala w rola mendenek
 kyk varyakvala ifraelnek valtsagath es hogh megh tekelenek min-
 denth moyfes teryeneyt megh therenek galileaba, w varafokba naza-
 rethbe a gerymek kedegh nevekedykvala es batorvala telyes bw-
 chefegel es iftenek malaztya vala w benne (Luc. II. 33—40.) 25

Az ideben mikoron lethvolna iefus tizenketted evy wnekyk
 ierufalembe fel mentekben innepnapnak szokafaerth kedeg megh
 vegezven mikoron megh thernenek meghmarada gyernek iefus Ieru-
 falemb^e es wneky zywley megh nem esmerek aleytvan kedegh wteth

*) Hatodik kéz.

az tarfagban lenni. Iwenek egy napi vtath *es* kerefykvala wteth rachony
 359 efme||rwykezuth *es* meg nem lelek megh terenek ierufalembé, megh
 kerefwen wteth *es* vgy len három nap vtan, meg lelek wteth az tem-
 plonban wluen. doktoroknak kezwttek halgathvan ees kerdezven
 5 wketh vettegednekvala kedegh mind kyk wteth halgatyakvala wneky
 bwlczefeged ees felelethith *es* lathwan czodalak monda neky w annya
 fyam mith twttel nekwnk igy. yme te atyad *es* en bankodvan kere-
 fvnk vala tegedeth *es* monda nekyk mi az hogy enghem kerezftek
 volth nem tudgyatok valae, merth ezekben melyek en athyame kete-
 10 len nekem oth lennem *es* wk [megh] nem ertek megh az bezedeth
 kyth wneky fzola *es* ala jwene w velek *es* jwe nazarethbe *es* vala ala-
 tok wnekyk *es* w annya tarthya vala mend ez bezedeketh w zweben
 nyayafcodvan iefus. neweckedik vala bwlczefegben *es* ydeben *es* ma-
 lazban iftenuel *es* emberekwel* az ideben len menyegzw galileay
 15 Canaban || (**Luc. II. 42—52.*)

360 Az ideben michoron ala iwtvolna iefus az hegyrwl kevetek
 wteth nagh foghlagok *es* yme poklos iwen ymagyawala wteth, mond-
 van, vram ha akarod engem megh tifteythadcz, *es* iefus kw teryeftven
 w kezeth, monda akarom, tiftwly megh *es* legottan megh tiftula w
 20 pokloffaga *es* monda neky iefus, lassad senkynek nee mondad dhe
 menyel mutafd magadad papoknak *es* ayanlyad te ayandekodath
 kyth moyses parancholth tanofagra wnekyk, Michoron kedegh bel
 menth volna iefus capharnaumba mene hozzya centurio kerwen
 wteth, *es* mondvan vram en gyermekem az hazban[fey]fekfen kwzve-
 25 nyes *es* gonozwl gywtretik ees monda neky iefus en el iwek *es* megh
 vigaftom wteth *es* felelven centurio monda vram nem vagok melto
 hogh bel iwy en haylakomba dhe mongyad czak igewel *es* megh
 vigazyk en gyermekem merth en *es* ember vagyok, hatalml alath fzer-
 zeth vitezeketh tartvan en alattam mondom eznek meny *es* megyen
 361 *es* mahnak iwy *es* iw *es* en folgamnak ted ezth tefy. iefus kedegh || hal-
 van eft czodalakodek *es* wtet keweteknek monda Bizon mondom nek-
 tek ifraelben enne hwyteth nem lelttem mondom kedegh nektek
 hogh fokan napkeletrol *es* napnywgatrwl ivnek *es* le wlnék abraham-
 mal *es* ifaakal *es* iacobbal myeneknek orlagaba, orfagnak kedegh
 35 fyay kw wztetnek belléw (*igy*) swtetbe, oth iefen firalm *es* fogaknak
 czykorgafa *es* monda iefus centurionak menyel *es* mikenth hitted legen
 nekéd *es* idwzulew az gyermek azon ydwben (*Matth. VIII. 1—13.*)
 Az ydeben bee menven iefus egh kys heoba kewetek wteth w

taneytvany *es* ime nagy indulas len a tengerben, vgy hogy az heoczka, habbakkal el bwrulna. vala kedeg nekyk az fzel ellenek ew kedegh el alwtvala *es* menenek w hozya ev taneytvany *es* fel ebrefték wtet mondvan, vram fabadohmegh minketh el vefewnk *es* monda nekyk iefus mith feltek kyfzdeh hitvek, tahat fel kelven ⁵ paranchola feleknek *es* tengernek *es* len nagh lassufag *es* tahat holoth eft mind lattak volna chodalkodanak || mondvan minemew ez ³⁶² merth felek *es* tenger engednek ewneky (*Matth. VIII. 23—27.*)

Az ideben monda iefus ev taneytvanyinak ez rula befedeth, hasonlik menyeknek orfaga egh emberhez ky hinte yo magoth ev ¹⁰ feldebe, michoron keded emberek alonnanak iwe egh ellenfegee *es* felywl hinte konkolyal az buza kezepit *es* elmene *es* mikoron kedegh az fw newekedvdvolna *es* gyemulczet hozoth volna tahat jelelenek az konkolyok *es* elw menven az folgas embernek folgay mondanak neeky vram nem de jo magoth hintel ee, te felledbe *es* tahath ¹⁵ hannyth az konkoly *es* monda nekyk ellenfegees ember tette ezt az folgay azerth mondanak akarod ee el megywnk s meg feggyek wketh *es* monda ne[tane] talantal, konkolt faggatvan w velekw wfw kw nywvitek az buzath *es* haggyatok monnyakath nevekedyk mind aratafik *es* aratafnak ydeyen mondom az aratoknak seggyetek meg elefer az ²⁰ konkolt *es* kvtezyetek wteth keuekbe meg egethny az bvzath kedegh gyvhetek en fufokomba || (*Matth. XIII. 24—30.*)

Az ydeben felelven Iefus monda vram menyek *es* fednek atya ³⁶³ vallom neked merth el reytudteth ezeketh efefektwl *es* [v] bulczektul *es* meg ielentettet gyermekeknek vgh atyam merth vg kelleth neked ²⁵ te eletted, minden allath nekem advan vagyon en atyamtl *es* senky atyamath nem esmerthe hanem csak fyw sem fyat valakymegh esmerthe, hanem csak atya, awagy ha kynek fyw akarya meg yelenty. Iwyyetek en hozyam, mind kyk munkalkotok *es* terheltték vadtok *es* en megh kwnywdeytelek titeketh, vegyetek ratok en iga- ³⁰ moth *es* tanolyatok en twlem mert fwemben kegyes *es* alazatos vagyok *es* ty lelketeknek nywgolmath lelték mert az en igam edes *es* en terhem kwnyd (*Matth. XI. 25—30.*)

Az ydeben monda iefus ev taneytvanyinak ez pelda[f] befedeth hasonlyk mennyeknek orfaga hazafemberhez ky elvb reggel kv ³⁵ mene mvvefekketh fogadnya ev fvleybe fegvdef megleven kedegh az mvvefekkel napi penfbwl, kwilde wketh w fwleybe *es* w menven harmad ydwhwz lata egyebeketh vafarth allokath wrefekketh *es* monda ³⁶⁴

azoknak menyetek ti es en fwlembe es mi igaz lefen megadom nektek wk es el menenek, esmeg kedeg kw mene hatod idwhuz es kylenezedhez es meg vgyan tyn tizeneged hora vtan es kymene es lele egyebeketh allokath es monda nekyk mith allotok ith mind ez napon wrefen, mondanak neky merth fenky minketh nem fogadoth es monda nekyk, menyetek . . . . . zelembe Michoron kedeg eft let volna monda a fewlenek vra w . . . . . mieltkyvenek hya az mivefeketh es fizeldmegh nekyk iutalmakath kezdven az vtolfoktvl mind az elebeliekik. Michoron azerth el iuttekvolna vevek kymind
 10 ew penfzet elw iwen kedeg az elebelyek entezek hogy tebbeth venenek venek kedeg ewkes ky mind ew penfeth es veven morognak vala az gazda ellen mondvan, ez vtolfok egy idewth mielttek es wketh hozyank egyeneyted kyk vifelnek napnak es hewfegnek terheth es tehat w felelven eggyknek monda baratom nem tefek neked boffo-
 15 fagoth || (*Matth. XX. 1—13.*)

365 Az ydeben fel veve iefus tizenketh taneytvaniath es monda nekyk yme fel megywnk ierufalembes es megh vegeztetnek mind kyk irvan vadrnak prophetak mya embernek fyarol, merth el adatik poganoknak es meg meuettetik es meg oftoroztatyk es meg pwgdef-
 20 tetik es mivtan meg oftorozyak meg [hal] wlyk wteth es harmadnapon fel kel es wk ezeknek semegyket nem ertek vala, kedeg, ez ige el rewytven len w twlek es nem ertik vala mik mondatnak vala len kedeg mikoron kewzeleytene iericohoz nemely vak wlvala wt mellet koldulvan es mikoron halla fokaffagoth elew mulnya kerdezivala mi
 25 ez volna mondanak [de] kedegh neky hog nazarethely iefus menne es ewlte mondvan dauid fya iefus irgalmaz nekem es kyk elew mulnak vala feddik vala wteth hogy vesteglene w kegyed nogyal ionkab wultvala dauidnak fya irgalmazy nekem iefus kedegh meg alvan paranczola wteth whozya hozny es holoth el kezeleytet volna meg
 366 kerde wteth mondvan mith akars tefem neked es thahat || ew monda vram hog lassak es iefus monda neky nezy, te hwtevd kedegh idwzeyteth es legottan lata es kvveti vala wteth, iftent nagyeytvan es minden nap hogy lata ada diczereteth iftennek (*Luc. XVIII. 31—43.*)

Gabriel angyal kvldetek iftentul galileanak varafaba kynek
 85 neve nazareth ferynek yedzet fyz kynek neve Ioseph dauidnak hazabol es az fiznek neve maria es az angyal hozya bel menven monda. Idwz legy malaftal telyes vr legen te velet aldoth legy te affonyealatok kezen, kyket hogy hallotvolna megh rettene vneky besede-

ben es gondolyavala minemv kevfwneth ez volna es monda wneký az angyal maria ne fely merth vrnal malaftot leltel yme meheldben fogacz es fyat fwls es ewteth hivod iefusnak az nagh lefen es felfeg fyanak hivatik *es* vr iften adgya ev adtyanak dauidnak fekyth es orfagl evrukke iacobnak hazaban es ev orfaganak vege nem lefen,⁵ Maria kedeg monda az angyalnak mikepen lefen ez merth en fer-yeth meg nem efmertem, es felelven az angyal monda neky Senth || 367 lelek fewlyevl ivt tebeled *es* fellegneke ereye arnekoz nekede ozert az mifſenthfeg te twled fvletyk iften fyanak hyvatik *es* ime te rakonod erfzebet w es az w venſegeben fyath fogadoth *es* ez aznak hatodhava¹⁰ ky meddunek hyvatik merth ſem egy ige nem lefen lehetetlen iften-nel Monda kedegh maria yme vrnak ſolgalo leanya legen nekem te mondafodenth (*Luc. I. 26—38.*)

Monda iefus ev Tanytváninak mikoron bevtlvekv ne akarya-tok ſomorwk lennetek mikent kep mutalok, merth meg hervaftyak w¹⁵ orczayokath hogy embereknek teſſenek bevtelkeknek. Bizon mondom nektek mert megý vettek ivtalmokat. Te kedeg mikoron bevytuls kend meg te feyedeth es moſd meg te orczadath ne lattaffal embe-reknek bevytlw, de te atyadnak ky reyttékben vagon *es* a te atyad kw revytekben latya es meg fizety nekede. Ne akaryatok magatoknak²⁰ kenczeketh fvldben kenczwznetek hvl rozda *es* moly meg ezy es hol orvok kw aſtyak es el wrozyak de kenczezyetek magatoknak kencze-keth mennyben hol ſem rozda ſem moly meg nem emeſty *es* hol orvok kw nem aſtyak||el ſem wrozyak merth hol a te kenczed vagyon³⁶⁸ oth vagyon a te ſwedes (*Matth. VI. 16—21.*)²⁵

Az ydeben monda iefus w tanytváninak hallottatok merth mondvan vagyon regyeknek Serefed te baratodath es gywleſegben vallod te ellenſegedet. en kedeg mondom nektek Serefetek ti ellen-ſegteketh, Tegyetek iol azoknak kyk titeketh gywlultek es imagyatok titeketh*) hogy legetek ty atiatyatoknak (*igy*) fyay ky menyekben va-³⁰ gon ky w napyath fél tamaſtya iokra es gonofokra es eſſeni igafakra es hamofokra, Mert ha ſeretitek azokat kyk titeket ſeretnek mi iutal-matok lefen nem de ieleſſet ezt teſik ee es ha idwezlenditek atyatok fyayt csak mit teſtek twlbet, nem de ethnicy poganok ezt teſyk ee azerth legyetek ti tokelletefek vegyetek eztekbe ti igaffagtokath ne³⁵ tegyetek embereknek elvttev hogy lataſſatok w tulekv egyeb kenth

*) Itt egy ſor helye űreſen van hagyva.

iutalmatok nem leven ty atyatoknal ky mennyekben vagyon azert mikoron alamiznath tees ne [kw] kvrtuly te elvtted [k] mikent tefnek
 369 a finago || gakban kepmutalok, es vezakban, hog emberektvl tisteful-
 yenek: bizon mondom nektek meg vettek ev iutalmokath. Te alamizna
 5 teteleduen kedeg ne tudgya te balod mit tegyen te iogod hogy te ala-
 miznad rvytukben legyen es te atyad ky latya revytukben meg fizeti
 neked, es michoron imadtok nem lestek mikenth kepmutalok kyk
 feretik finagogakban es vezakak fegeletin alvan ymadtokath hogy
 lataffanak emberektvl Bizon mondom nektek meg vettek iutalmo-
 10 kath. Te kedeg mikoron imadandas mennybel hazadnak fegeletebe
 es ayto bel tewen imagyat a te atyadath rewytekben es ate atyad ky
 revytekben latya meg fizeti neked (*Matth. V. 43—VI. 6.*)

Az ydeben mikoron, eft letvolna heyo vala tengernek kezepin
 es iefus wmaga fvlawn es latvan wketh wezezben munkalkodvan es
 15 ellenek valo felvala es eynek neged horayan iwe hozyayok a tengeren
 iarvan es el akara wkek (*igy*) mvlnya es thahat wk hogy latak wteth
 tengeren iarny aleytak fellyetnek lenni es fel wultenek mert mind
 latak wtet es meg yedenek es legottan fola wuelek es monda nekyk:
 370 Byzyatok merth en vagyok || ne felyetek es be mene w hozyayok a
 20 heyoba es a fel meg fonek es wnembennek ionkab retteknek vala
 mert wnekyk semek meg vakoltvala es holoth altal mentek volna.
 vtanak genezareth fvldebe es meg fallanak es holoth kv mentekvolna
heyabwl legottan meg esmerek wteth es meg folyvan mind az vide-
 keth. kezdet ozokath kyk gonozfwl valanak kvrvlvifelni hvl halyak
 25 vala wteth lenni es valahova bel megyen vala vezakba avagy falukba
 avagy varafokba betegeketth vezakban tefnekvala es efedeznekvala
 w neky hogy czak wltezetenek peremeth tapastalnyak es valakyk
 tapastalyak vala evteth idwzulnekvala (*Marc. VI. 47—56.*)

Az ydeben vitetek iefus lelektul puftaba hogy kefertetneyk
 30 ewrdwgtul es mikoron bevytwlt volna negven napokban es negven
 eyyel az vtan meg ehezek es kefertw hozya menven, monda neky ha
 istennek fya vagy mongyad hogy ez kwek kenyerekkel legyenek ky
 felelven monda irvan vagyon hogy Nem csak kenyerral el ember, de
 371 minden igeben || ky istennek sayabol farmazyk Tahat fel veve wteth
 35 wrdwg a zenth varafba es allata wteth templomnak oromyara es
 monda neky, ha istennek vagy fya boczaffad te magadath, mêt
 irvan vagyon, merth w angelinak paranczolt hte rolad es kekezbe viz-
 nek tegedeth ne talantan a kvbe megmeg fertted te labadath, monda

neky efmeg iefus irvan vagyon. Nem keferted te vradatah iftenedet. Efmeg fel veve wtet wrdwg ygen magas hegyre es mutata neky vilagnak minden orfagyk es ev diczwsegeketh es monda neky Ezeketh mind neked adom, ha le efven engem ymadandas Tahath monda neky iefus Menyel Sathanas. merth irvan vagyon te vradatah iftenedeth⁵ ymadad wneky maganak folgals Tahath wteth wrdwg meg hagyta es yme elew iwenek angyalok es folgálnakvala neky || (*Mat. IV. 1—11.*)

Az ideben monda iefus az w Thanytvaninak mikoron ivuend³⁷² embernek fya w fulseegeben es w angely mind w vele. Tahath wl w fulfegenek sekyn es gywtetnek ev eleybe minden nemzetek es el va-¹⁰ laftya wket egymastul mikent az wrizw kvlen valaftya w iuhath evruktul es allath es iohokath iogra es az wruketh kedeg balra, Tahat mond a kyraly azoknak kyk wneky iogyara lesnek ivyyetek en atyamnak aldotti, byryatok tinektek gyartoth orfagoth vilagnak ferzesetvl fogvan, merth [eze] ehezem es ennem adatok, somehozam es ene-¹⁵ kem innom adatok idegen valek es bel fogadatok engem es mezeytelen valek es bel fevdzetek engem es betek valek es meg latogatatok engem, Tvmleczen valek es en hozyam iwetek Tahath felelnék az igazak mondvan vram mikoron teged ehnek lattunk es eltettvnk teged somehnak es italt adank neked mikoron teged idegennek²⁰ latank es befogadank teged vagy meseytelen es befvdwzenk teged a vagy mikoron teged betegen latank vagy temleczen es hozyad iwenk es felelven a kyral monda nekyk Bizon mondom nektek vala mig tettetek egyyknek || ez kyssleb atyamfay kezzvl nekem tettetek³⁷³ Tahath mond azoknak es kyk wneky balyara lesnek tavozyatok el at-²⁵ koztak en tvlem evruktvzen ky gyartvan vagyon wrdugeknék es w angyalinak mert ehezem es nem adatok ennem somehozam es nem adatok nekem innom idegen valek es bel nem fogadatok engem, mezeytelen es engem nem fvdvzetek betegh es temlvczben valek es engem meg nem latatok Tahath felelnék neky wkes mondvan. vram³⁰ mikoron teged lattvnk ehnek vagy somehnak vagy idegennek vagy mezeyttelen vagh betegen vagy temlvczben es nem folgaltvnk neked Tahad felel wnekyk es mondvan Bizon mondom nektek vala myg nem tettetek egyyknek ezeknek kyssfebinek nekem sem tettetek es elmennek ezek wruk kenba az ygazak kedegh wruk eletbe || (*Matth. XXV. 31—46.*)

Az ydeben mikoron bel mentvolna iefus ierufalembé meg³⁷⁴ indula mind az varas mondvan ky ez, a nepek mondyak vala, ez iefus galileay nazarethbwl valo propheta es bel menne iefus iften-

nek templumaba es kw wzev minden arulókath es vevuketh az templombol es penczvaltoknak aſtalokath galambokath arwloknak ſeketh el dwyte es monda nekyk irvan vagyon en hazam ymadfagnak hazanak neveztetyk ty kedegh wtet tolvayoknak kwtyaya tvttetek es
 5 menek w hozyaya az templomban vakok ſantak es megh vigaſta wketh latvan kedegh papoknak feyedelmi es meſterek, czodakath kyketh ten es templombeli wulte gyermekeketh. Oſſanna dauid fyanak meg merthwnek es mondanak neky, hallod mith ezek mondanak neky Ieſus kedegh monda nekyk bizonyauaal avagy nem olvaſta-
 375 tok merth gyermekeknek es len || ſopoknak ſayakbol tevkelleſtel diczernek es wketh megh hagwan el kw menne a varaſbol betanyaba es oth lakozeſ es Taneytyavala wketh iſtennek orſagarwl (*Matth. XXI. 10—17.*)

Az ydeben menenek ieſuſhoz meſterek es phariſeſok mond-
 15 van meſter ielenſegeth akarwnk tuled latnwnk ky felelven monda nekyk Gonoz nemzeth es parazna ielenſegeth keres es ielenſegh neky nem adatik hanem csak ionas prophetae merth mikent wolt ionas cetnek haſaban harum nappal es harum eyyel ygen leſen embernek fya fuldnek ſveben harum nappal es harum eyyel. iteletben
 20 [nimiven] niniven ſerfyaſ fel kellnek ez nemzettel es karhoztatyak wtet merth gywtruk magokat ionas hirdeteſeben es yme twb hogy
 376 nem || Ionas ez Auſtri kyralne aſſony fel kel iteletben ez nemzettel es karhoztatya wtet mert fvldnek vegerwl iwth ſalomonnak bulezſeget hallannya es ime ez twb hogy nem ſalomon micoron [teged] kedegh
 25 fvrtzetes ſellet kw menend emberbul iar ſaraz heleken nyvgolmat kereſven es nem lel Tahath mond teryek bee hazamba honneyt kw iuttem ivuen leli wteth wrefen ſeepruvel tilteytvan es ekeſeytven tahat megyen es fogad egyeb het ſelletet nalanal alnokbakoth es bel menven oth lakoznak es leſnek az embernek vegy gonofbak
 30 elvbbyeknél egy leſen az gonoz nemzetnek. meg wneky fokaffagnak ſoltaba yme w annya es atyafyay kwuul allnak vala kereſven neky ſoltokath es monda kedeg wneky yme te annyad es te atyadyay kwn || *) (*Matth. XII. 38—47.*)

*) Itt megszakad és végződik a codex.

GUARY CODEX.

nec galazatta Ezókról zola regönte Jeremias propheta, monduan 1
Igön meg galaztassanac mind azoc, kik meg nem öfmerec az örökke-
valo galazatot, ki fohha el nem mofattatic Tizönegged kinna pocol-
nac ez, mert oth vagon igön rettenetös zörnűfeg Mert oth lezön ördö-
gökne zörnűfegös latafoc, hog kik eth ez velagba nem vtaltac ör- 5
dögnec tarlafogat, es v hoz'aiocualo hafonlatoffagot, othes legenece
velöc, latuan niluan az v zörnűfegös zinöket mind örökke Kiröl vg
mond Jeremias propheta Júnec, es mennek az carhozottaccra ördö-
gökne nág zörnűfege Ved iol ezödbe, hog igön nág zörnűfeg volna
embörnece latnia čak eg ördögnec zörnűfeget, de mit aleytaz, mene 10
zörnűfeg lezön az, holoth zönetlen, es mindöncoron lattac az
zamtalan ördögnec zörnűfeget, es az zamtalan binöföket kik ör-
döghöz mind hafohlatofoc, Kiröl vg mond zent Agofton doctor
Ebben bizonos leg, hog ez eleten zörnű beftenec zünenec latafa,
ez velagba mene kin vagon mind fölül mula Vg mond touabba 15
ezön doctor Jay iay ha eleten, es elen igön || nág kin legön az ondoc 2
fataannak čak az zünenec latafa, ki mind ez velagbeli kinnal nágob
Tehat valon mit aleytaz, mene nág iayuezic, es mene nág zörnűfe-
gös kin lezön az v illetefe, fogdofafa, körmeközöt zorongatafa, es
«az v» nág mergös fogauval valo mardofafa Valon mikeppen alhat az 20
v zörnűfegös zünenec elötte, es az v zaianac elvifelhetetlen do-
hoffaganac ellene, es az v kinküuel langazo zömeinece elötte Valon
ki az, ki mind ezöket meg monthaffa? Tizönkettöd kinna pocolnac
ez, mert oth vagon ol igön nág keferufegös, es zörnűfegös kin, ki-
nec örökke vege ninčen Kit meg bizonoyt zent Janos latafanac 25
köñuebe, monduan Göttrettetnece az tűzbe, es kinkübe, es az v
kinnocnac büze ki zarmazic, mind örökkül örökke Eth immar vette-
tic kerdes az kinnac örökkevalo voltarol ekkeppen, monduan Valon
mire vagon ez, hog embör abbint keues ideig tezi, es örökke valo
kint kel erőtte zenuednie, teccic en neköm hog ezt igaffag nem 30

3 adnaia Mert az iras v^g mond Mene mertekkel «te» meröd anne||ual
 meric neködes Zent tamas doctor «ez kerdefre» rea felel, ekkeppen
 monduan Igaffag ágga ezt, hog ne marággon az binnecektelenfege,
 igaffagnac eköfsege nekülön Azert iolleshet hog abbin legön keues
 5 ideiglen, de maga az kinna örökke meg marad «de čak» az ol binnece,
 kinec ez velagba veg nem vettetöt Ennec zent tamas doctor neg
 ocat veti, es zent gergör doctor el vegezi Elsö oca ez Mert abbin
 lezön annac ellene, kinec sohha vege ninčen «ez nem egeb ha... čak
 az vr iften, kinec fem kezd... fem vegezeti ninč...» Azert abbinnece
 10 kinnanakes v^g kellenni, hog sohha vege ne legön Masod oca, mert
 embör megöli vⁿmagaba azzent iozagot az binnece miattta, kiuel
 neki örökke kellöt volna elnie, Harmad oca, mert az carhozot, et
 ez velagba nem tartot penitenciat, kit oth az pocolba «mind örökke»
 fem tarthat, kiert iduözülne kellene Neged oca, mert abbin el valazt
 15 embört az öröc eletül, tudnia miert, az iftentül Azert meltan, es
 igazan efic az öröc halalnac marcaba, Ötöd ocat veti zent gergör
 doctor, ekkeppen monduan, Miert az kegötlenöc örömeft acartac
 4 volna ez velagba elniöc mind örökke, arra, hog az meg||zocot
 binnece génerüfegebe mind örökke elhettec volna Azert az iftennece
 20 igaffagos iteleti azt ágga, hog sohha kin nekülön ne legenece, kik-
 nec acarattoc mindöncoron ez velagba binbe génerködöt Azert
 mind ezögbelöl niluan meg teccic, hog ez keues ideig valo bin
 tetelert, örökkeualo kint zenueggenec

Eth immar vettetic mas kerdes arrol, hog ha
 25 az pocolkinna kerestetic nagob muhkual auag
 kedeg az meörzage? Kire ekkeppen felel iras magarazo
 mestör monduan Hog az gonozoc naggal nehezeb muhkual ke-
 refic magoknac az pocolnac örök kinnat, hog nem ayoc az örök
 meörzagot Kiröl ekkeppen zol Holgot nev mestör, monduan Binö-
 60 löknece muhkaioc naggal nehezeb az öröc kinnac kerefefebe, hog
 nem az zentöknece az öröc meörzagba menelökbe Mert az zolga
 meneuel töb vrnac zolgal, anneual töb muhkat kel tenni Miert kedeg
 abbinös zolgal ördögnece, ez velagnac, es v testenece incab hog nem
 5 iftennece, azert valaki ez harom vrnac zolgal, ellenfegenec || zolgal
 35 Azert első ellenfece embörnece ördög, Azert ez ördög vrnac, miert
 v igön gonoz, igön gonoz zolgalattal kel v neki zolgalnia, tudnia
 miert, fok iregfege, fok gülöfege, fok ragalmaffaggal, fok hazug-

faggal, fok hamisbittel Elezteb mondatec hog ez ördög vrnac kel
 zolgalnia fok iregfeggel, kinec haznalatta ez Mert az ireg embör
 mas embörnec iamborlagabol gonozodic, mas embörnec iozagbaualo
 haznalattabol fogatkozic, mas embörnec bodoglagabol bodogtalana
 es geñette lezön, mas embörnec zöldfegeböl meg az, mas embörnec
 lelki köuerfegeböl elfonñad, es meg öztöuerödic, mas embörnec
 egeffegeböl meg betegödic, mas embörnec zepfegeböl meg feketö-
 dic, es zörnñue lezön, mas embörnec velagoffagabol meg vakul, mas
 embörnec eleuenfegeböl meg hal Azert, mind ezöc az iregfegnec
 haznalatta, kiert az öroc pocolnac kinñat vezi Mas zolgalatta ör-
 dögnec, az atkozot gülöfleg Kinec haznalattat zent Janos ekkeppen
 irta meg, mon||uan Mindön valaki attafiat gülöli, ez eleten embör
 gilcos, es tuggatoc azt, hog femminemü gilcos öröc meñorzagot nem
 vezi, mire, mert meg ölte v lelket az gülöflegnek miatta, kiert
 meñorzagot el vezti, es maganac pocclot ñeri Harmad zolgalatta az
 ördög vrnac torcoffag, es rezögleg, Mel igön nağ nehez zolgalat
 legön ördögnec ez, meg ielönti iras mağarazo meftör ekkeppen,
 monduan Az rezögös torcofocat, ördög vğan biria, mint embör v
 barmat, vg hog valaminemü binre akaria vket haytania, zabadon
 megteheti, mire Mert az xpüs ezökön ördögnec zabadlagot hağot,
 mint meg vagon iruan az ewangeliomba az eg embörörl, kibe vala
 hat zaz, es hatuanhat ördög, kiket micoron vrone v belöle ki vze,
 mondanac Ha minket ennet ki vecz, kerönc tegöd azon, hog boças be
 minket, ez diznogba, kik eth velönc vadnak, es legottan zabadda hağa
 vket beleöc mennie Es ez diznocat, örzic vala az paztoroc az ten-
 gör mellet Es hog beleöc menenec az || ördögöc, legottan mind az
 tengörben zögdöfenec, es mind bele halanac Azert ez diznocon
 ertetnec mind az torcofoc, es rezögöfök, kikön az xpüs ördögökne
 hatalmat adot, hog ha az binbe vegig meg maradnac, mind az ten-
 görbe, azaz, pocolba v velöc zögdöffenec, es mind bele ölec vket
 Azert valaki ördögnec zolgal, testenec kedue kereseñuel, ez v neki
 folga, es fizetefe De halgaffad immar az zent doctorocat mit zolnac
 az torcoffagrol Zent Agofton doctor vg mond rola Az rezögleg hi-
 zölködö ördög, edös merög, génerködö bin, vetközötökne
 aña, gonaffagnac gökere, binökne kezdeti, főnec meg haboroytoia,
 el-
 menec elfor~~de~~tytoia, es lelökne vezedelme Kit ha valaki val, ez
 vnmagat nem vala, es ha valaki nem tezi, ez bint nem tezön.
 Seneca neñ meftör vg mond rola Valon mi vtalatofb rezög embör-

nel, kinec zaiabol dohoffag zarmazic, zolafaba bolondozic, titkot
 nem tart, kinec elmeie el idegönül, eze el vez, zűne elvaltozic If-
 8 tennek lezon gűlőfe||gős, angaloknac vtalatos, es embörökne-
 mőuete, iozagoktul meg foztatic, őrdögöctül meg galasztatic, es
 5 mindönőkűl meg nomottatic, Zent Ambros doctores igön zidal-
 maz'a ez atkozot bint, monduan, Rezögleg meg galaz'a az terme-
 zetöt, ki vezti embörből iftennec malaztat, es elvezti v diöőfeget,
 ala vetuen vtet az melfegős tűzes verömbe, mert embörből tezön
 beffet, az erőlből erőtelent, Jamborbol tezön nem iambort, tiztabol
 10 förtelmeft, es bölc embörből tezön bolondot Azert kiki mind iol
 vege ezebe, mert ez torcoffag mindön binne vtat zeröz az lelöcbe
 menefre, mert valaki ez binne meg gőzettetendic, femminemű
 binne ellene nem alhat Azert ez rezögleg femmi nem egeb hanem
 čak binökne coporfoia, ondokfagnac aztaga es göyteuene, förtel-
 15 meffegnek kezdeti, ocadafnac anña, tiztafagnac ellenfege, es tefti
 tűzne goytala Mind ezöket meg bizonoyta az zent iras, monduan
 9 bölcne miatta Bornac itala be megön hizölköduen, es kedue||fön,
 de az vtofo napon meg mar mikeppen az zomac, es mikeppen az
 regulos new mergös kigo, mergöt ont az lelögbe Azert ime mind
 20 ezögbelöl niluan meg teccic, mel igön nehez legön őrdögne, es az
 teftne zolgalnia Kiert őrdög fizet neki awal ammie vagon Neki
 kedeg egeb iozaga femmi ninč, hanemčak az pocolnac kiñña, Azert
 ezt meg halloc, es meg bizonoytatec hog őrdögne, es az pocolnac
 kiññaert naggal nehezeb zolgalnia hog nem iftennec Immar bizo-
 25 noytalfec azes meg, hog naggal kiñnebb iftennek zolgalnone hog
 nem őrdögne, es naggal kiñneb menorzagot vennönc, hog nem az
 pocolnac kiñniat Ezt meg bizonoyta ezön iras magarazo mestör
 monduan Az iften zeretö embörne lelke, es v zűue olan mint az
 zönetlen valo vendegleg, mikkeppen monga zent lelöc bölcne
 30 miatta Mert mikeppen zocöth embörne generködni az io vendeg-
 legbe, etelbe, italba, es vigafagba, ezönkeppen az iften zeretö lelöc,
 generködic, edöfködic, es vigadoz az ifteni zent zeretedbe, es az lelki
 10 iozagogba Ig ekkeppen, mert || ha fel tekint, lata az iftent lelki
 zömeiuel, kit sohha meg nem bantot, es ha vetközötte, rola peni-
 35 tenciat tartot, es io remenfege vagon hog az iften, kit v zeret, binet
 neki meg bočatta, es mind ezöc v neki tezne nag örömet, Es ha
 tekint az iften zeretö «ede» ala, es lata az pocclot, hog houa femmi-
 nemű iften zeretö, es bizon penitencia tarto nem megön, es ig abba

io remenfege vagon, hog' $\hat{v}$ oda *nem* vettetic, es ebbe neki vagon
 nag' $\hat{o}$ r $\hat{o}$ me Es ha tekint hattra, $\hat{o}$ smeri az el mult id $\hat{o}$ t, hog' isten-
 nec zolgalattaba k $\hat{o}$ lt $\hat{o}$ te el Es ha eleue tekint, vg' $\hat{o}$ smeri es vg'
 «hizi» hog' az iduend $\hat{o}$ id $\hat{o}$ t istennec zolgalattaba acaria, es kiuan $\hat{n}$ a
 el k $\hat{o}$ ltenie, mind addeg mig ez velagba el, kib $\hat{o}$ l mind nag' lelki 5
 vigasag adatic $\hat{v}$ neki Ha kedeg tekint iog fele, tehat azt latt $\hat{a}$, hog'
 az angal, ki neki adattatott zolgalattra, es $\hat{o}$ rizettre, $\hat{v}$ tet $\hat{o}$ rizi, es
 oltalmaz'a mind $\hat{v}$ halalaig, $\hat{o}$ rd $\hat{o}$ gnec hatalmatul, es $\hat{v}$ $\hat{c}$ alaradfaga-
 tul, es halalanac vtanna, vizi $\hat{v}$ lelket, az men $\hat{n}$ ei bodogfagba,
 holoth az xpuffal, es az bodog z $\hat{u}$ z mariaual, es mind az men $\hat{n}$ ei || 10
 zamtalan zent $\hat{o}$ kkal, es angalokkal orzagolnac mind $\hat{o}$ r $\hat{o}$ kkul $\hat{o}$ r $\hat{o}$ kke 11
 Azert ez isten zeret $\hat{o}$ c, alazatofoc, es engedelmef $\hat{o}$ c, mind $\hat{o}$ ncoron
 vadnac vigasagba, es idu $\hat{o}$ ffleg $\hat{o}$ kr $\hat{o}$ l nag' batorfagba, es io remen-
 segbe, vg' hog' ez e $\hat{f}$ eten *nem* fel halaltul, *nem* fel $\hat{o}$ rd $\hat{o}$ gt $\hat{u}$ l, es
 femminem $\hat{u}$ ellensegt $\hat{u}$ l, Kir $\hat{o}$ l vg' mond vers t $\hat{o}$ rleyt $\hat{o}$ mest $\hat{o}$ r Qui 15
 seruit deo, regnat vt leo, Valaki istennec zolgal, orzagl, vg' mint
 orozlan Azert mind ez $\hat{o}$ gb $\hat{o}$ l $\hat{n}$ iluan meg teccie, hog' istennek ki $\hat{n}$ neb
 zolgalni, hog' *nem* $\hat{o}$ rdognec, es az men $\hat{o}$ rzagba nag'gal ki $\hat{n}$ neb
 mennie, hog' *nem* pocolba,

Me $\hat{l}$ atkozot bin leg $\hat{o}$ n az gonoz ragalmassag 20
 eth kezdetic arrolvalo tanulfag Elezteb laffoc
 azt meg hog' hankeppen lez $\hat{o}$ n az ragalmassag Mon-
 datic hog', e $\hat{g}$ keppen lez $\hat{o}$ n ig', micoron masra valaki hamiffan gonoz
 hirt k $\hat{o}$ lt Maskeppen lez $\hat{o}$ n, micoron az hallot gonoffagot masnac
 monga, feleben annal, menere hallotta Harmadkeppen lez $\hat{o}$ n az 25
 halgato fel $\hat{o}$ l, mikoron az ragalmassagot valaki $\hat{o}$ r $\hat{o}$ mest halgatta ||
 Negedkeppen lez $\hat{o}$ n, attafianac titkon valo binet meg iel $\hat{o}$ nteni 12
 $\hat{O}$ t $\hat{o}$ dkeppen lez $\hat{o}$ n, micoron valaki attafianac titkon valo iouoltat
 meg tagagga Hatodkeppen lez $\hat{o}$ n, micoron az $\hat{n}$ iluan valo iambor-
 fagat meg kissebeyti Hetedkeppen lez $\hat{o}$ n, micoron attafiaba valo 30
 ioth gonozra iteli Azert ehettekppen lez $\hat{o}$ n, ez atkozot gonoz ragal-
 massag, kik mind $\hat{o}$ rd $\hat{o}$ gi bin $\hat{o}$ c Immar halgas iol hoz'aia, me $\hat{l}$ atko-
 zot bin leg $\hat{o}$ n, ez gonoz ragalmassag Mert doctoroc vg' leltec meg,
 hog' az ragalmazonac, z'aia, nelue, gonozb az pocolnal, oca ez, mert
 az pocol $\hat{c}$ ac az gonozocat nel $\hat{i}$ be, de az gonoz ragalmazonac z'aia, 35
 nelue, *nem* enged, sem az iocnac, sem az gonozocnac, de mind
 pocolba veti, es iteli $\hat{v}$ ket, Ezt ez $\hat{o}$ nkeppen bizonoyta az zent iras,
 monduan Haznalatosb az pocol, aharmad nelvnel, ki nelv, az ra-

galmazonac nélue Mert irasba, eharom néluet lelloc Elfő análi
 nélu, kiuel embör z'ol iftenröl, es iduössfegeröl, mas nélu vagon, em-
 13 bóri nélu, kiuel embör || zocot zolni ez velagiakrol Harmad nélu
 vagon, ördögi nélu, kiuel zocot zolni az ragalmazo gonoz embör,
 5 ördögi dolgot, es pocolba valo gonoffagot Mel atkozot bin legön,
 ez gonoz ragalmassag, halgas iol hoz'aia, mert doctoroc vg irtac
 meg, hog az ragalmazo, ördögnee zozoloia, procatora, es gongat
 vifelőie, mert v mindönkeppen arra igékőzie, es azocat zola, hog
 az lelőc, ki iftene volna, azt vg acaria, es azon törekődie, hog ez
 10 ördöge legön, es vele pocolba meññön Mert valon minec itelned,
 es mondanad ezt egebnec, micoron az ragalmazo ezt monga Imez
 embör parazna, rezögös, ireg, fondorlo, es egeb bint hoz'aia mon-
 dania, mit mond ebbe, ha nem čak azt, ez embör ördöge, es pocolba
 valo, Azert ez eleten gonoz ragalmazoc, nem čak ördögnee zozoloi,
 15 de meg ennec fölőtte, neki tömienőzöe, mert ördögnee kepebe ol
 mel tömienőzöt vifel, kiben az kedues illatert, emböröknee binenec
 14 ondogfagos büzet, egebeknee fiftőlie Mel at||kozot bin legön, ez
 gonoz ragalmassag, meg ielőnti iras magarazo mestör, monduan, hog
 gonozbac az ragalmazoc az oruoknal, es az toluaioknal, kik embö-
 20 röknee ez velagi iozagocat el vroz'ac, es elragadoz'ak, Kit megbizo-
 nıyıt zent Ambros doctor, monduan Incab el zenuethetfőc az ol
 oruocat, kik ez velagi iozagonecat el ragadoz'ac, hog nem mint azo-
 cat, kik nekőnc io hirőnket, neuőnket el zaggattac, es megzidalma-
 z'ac Ocat monga ennec az zent iras, holoth vg mond abbőlő Jobh
 25 (igy) embörnee az v io neue, hog nem az nag cazdagfaga, Azert
 valaki mafnac az v io hiret, neuet, elveztendi, incab, es nagobban
 art neki, hog nem ha az v nag cazdagfagat el vezteneie Es nem
 čak annac art, az gonoz ragalmazo embör, kinec io hiret neuet el
 vezti, de meg ennec fölőtte, az ragalmazonac, naggal nagobban art
 30 Mert ez atkozot binröl, čak aleg, auag sohha eleget nem tehet,
 kiröl törüenzerent, es igaffag zerent, tartozic eleget tennie Ez eleten
 15 eleg teterre vrone [vrone] vññn maga igön || erőffen kötelez, monduan,
 az zent ewangeliomba Non exies inde, donec reddas nouiffimum
 quadrantem Addeg ennet ki nem meg, mig nem mind az vtofo
 35 fillerig eleget tez Mit acara mondani, ha nem čak (igy) ezt Addeg
 abbinnee caladaiaabol ki nem meg, mig nem mennel kisseb el veth
 iozagrol eleget tez, Kit egez kereztenleg conciliomba ekkeppen ve-
 gezöt el, monduan Abbin addeg meg nem bočattatic, mig nem az el

veth iozag meg adattatic Azert ved iol ezödbe, mel vtalatos
 legön az ragalmazó embör, ezt niluan meg öfmeröd ebböl, mert
 ṽtet az zent iras hafoh̃a (*igy*) kilömb kilömb beffekhöz Hafonla-
 tic zent irasba az ragalmazó embör, elezteb az ebhöz Kit ekkeppen
 irt meg bölc, monduan, Mikeppen az ebnece faraba lüt nil, ezönkep- 5
 pen vagon bolond embörnec zaiaban abbezede, Az eb kinece faraba va-
 gon az nil, addeg semmikeppen meg nem zönic, mig nem onnat ki
 ragia Ezönkeppen arragalmazó embör, kit mond az iras bolondnac,
 addeg semmikeppen || nem húghatic, mig nem az gonoffagot, kit hal- 16
 löt attafiahöz, mig nem mafnac meg ielőnti, Ez eleten ebce nem čak 10
 embörnec hufat ezic, meg «de meg» az čontates meg ragiac Mert nem
 čak eleuen emböröket, de meg, az meg holtakates meg ragiac Ez e-
 len ragalmazoc, ielőffen, hasonlatosoc az mezaros ebeihöz, kiknece ve-
 rös az aiakece, es nem gondolnac, az eztroba vetöt zep huffal, mert azt
 nekik nem aggac, de čak az verön, es az čonton, es az ganeos belön 15
 nálacodnac Ezönkeppen az gonoz ragalmazó ebce, nem gondolnac
 embörnec semmit ṽ iamborfagaua, es az ṽ bennevalo lelki iozag-
 gal, de valami gonoffagot, es binnece ganeat bennöce lattac, ezt vezic
 ṽ zaiogba, es ezt ragiac, ezt zolac, es ezt itelic, es ez eleten ondok-
 faggal förtöztetic, es vereloytic meg ṽ aiaecocat, zaiocat, es neluöket, 20
 Igön hafonlatos az ragalmazó embör az ebhöz ebbees, mert mi-
 keppen az eb ṽgat, es meg mar Ezönkeppen az ragalmazó, ṽgat
 attafihara az ragalmassagnac miatta, || es meg maria, ṽ io hiret netiet 17
 meg zagatuan, es meg galazuan Es ez eleten ebnece mindöncoron
 dohos az zaiac, es igön artando Dohos azert, mert egebeknece bine- 25
 nec ganeat zaiaba vifeli, Kiröl ṽg mond az propheta foltar kőnbe Az ṽ
 zaiok, bidös dohos, mikeppen az meg nilt coporfo Ez eleten ragal-
 mazó ebnece zaiac, nem čak dohos, de meg igön artandoes, azert,
 mert az meg dihüt ebnece termezete zerent, az embörbe, kit megragal-
 maz, mergöt ont, Kiröl ig «mond» az propheta foltar kőnbe Kigonac 30
 merge vagon ṽ aiaecoknac alatta Hafonlatos ez ragalmazó embör az
 diznohozes, mert addizno nem kemeli az ṽ zaiac, es orrat az ondog
 ganeual meg förtöztetni incab, mint igaz allabat, Ezönkeppen az
 gonoz ragalmazó nem kemeli incab, az ṽ zaiac neluet, az atkozot
 ragalmassagnac bineuel meg förtöztetni, mint igaz azt, akkit ragal- 35
 maz Addizno micoron be menend akkerbe, es latanga oth azzep
 veragot, es az bidös ganet, || nem gondol semmit az zep veraggal, 18
 de az ganehoz ter, es azt örömeft vezi zaiaba, es abba géner-

ködic, es femmit *nem* az zep veragnac edöfseggös illattaba Ezön-
 keppen az gonoz ragalmazó, lat attafiaba valaminemű lelki ioza-
 got, es valaminemű binneć őrlofogat, *nem* gondol femmit atta-
 fianac lelki iozagaua, es ̂ iamborlagaua, de meg incab bańna,
 5 micoron hoz'a hańa, es benne latfa, de incab, mikeppen addizno-
 tereyti magat attafianac őrlofagara, es az ̂ binenec ganeat vezi
 zaiaba, es ezt ragia, z'ola, es ewel förtözteti ̂ zaiat ńeluet Miert
 kedeg, igön vtalatos bin legön ezatkozot ragalmazag, istennec,
 es az zentöknec elötte, ezt ńiluan meg őfmeröd ekkettöböl Eg-
 10 böl, meg őfmeröd ebböl, mert zarmazic ńiluan az atkozot ireg-
 fegböl, es az őrdögi gűlöfegböl Masbol, ńiluabban meg őfmeröd,
 mel igön nać bin legön ez atkozot ragalmazag, vronk xpűs
 ihufnac ̂nön mondafabol, mert meg tiltotta ez atkozot ragal-
 19 ma||zogtul mind az ̂ zent testet, mind az ̂ zent igeiet Holoth vć
 15 mond zent mathe ewangelioமானac heted rezebe Ne aććatoc az
 zentfegöt az ebecnec, es az gőngöt ne himćetöc el az diznok közöt,
 netalantal meg ńomoggac ̂tet, es az ebec reatoc ternec es meg zag-
 gatnac titöket Ime meltan zegőnköthetnec ez atkozot ragalmazoc
 ćac ebböles, hoć vronc ̂nön maga neuzte ̂ket ebeknec, es diznok-
 20 nac, kiknec gonoffagocat, es ̂ kińőocat, meg ielőntotte meg ezön
 velagba, ńiluan valo peldaccales kikiröl irattatnac rettenetös, es
 ćodalatos meg lőth dolgoć, Elfő, ki ̂ rolac irattatic ez Vć oluaf-
 tatic amand nevű zentnec eletebe, hoć micoron predicallana az
 nepnec nać buzgofaggal, eć ez eleten ragalmazó ebek közzűl hoz'a
 25 tere, es meg mőuete ̂tet, meg ragalmazuan az ̂ zent bezedet, Ime
 legottan, istennec igaffaga őrdőgnec hatalmat ada rayta, es ez őrdög
 tűzes vellamafnac kepebe rea hertelenkődec, es nać rettenetös
 20 kealtaffal monda neki Jer velem mi zerető aztal||noconk, miert az
 mi dolgoćat hívőn vifeled, raguan nekőnk embőr huft Azert,
 30 miert nekőnk kedűőnc zereńt zolgaltal, mies *nem* kedued zereńt,
 de igön igazan fizettőc meg muhcadat Azert iőuel, es meg ele-
 geytőnc matulfogua mind őrőkke az pocolbeli feböfseggös tűzzel be-
 ńeletuen, mert igön zereded iocat, es gonozocat meg ragalmaznia
 Ezöket meg monduan, ragada ̂tet, es be efec vele pocolba Ime
 35 minemű izű ez atkozot gonoz ragalmazag, Halgaffad, es ved iobban
 eződbe, mel igön nehezen gőttrötte istennec zent igaffaga, ez atko-
 40 zot ragalmazot, meg ezön velagba Iras tőrleytő mestőr, vince new
 doctor, ećeb fok irafa közöt, ekképpen irt, ez atkozot ragalmazag-

rol, es vg «mond» hog anglis orzagba, voth neminemű zerzethős
 azzoñ embör vote, ferfiu vote, *nem* monga Es ez igön meg zocta
 vala ez atkozot ragalmazast, es iuta halalara, es kezdet inten arra,
 hog meggoñnek, es felele nekik, monda Awal engöm ne bançatoc,
 mert az en tñlem *nem* lehet Mondanac neki Mi oça an||nac hog **21**
nem lehet Monda Arra, mert *nem* tehetöm Es inten kezdec arra,
 hog kőñörögne xpufnac, es az ṽ zent aññanac Ki legottan ki voña
 ṽ ñeluet zaiabol, es verni kezde vyauai, es monda Ez atkozot
 ñelv carhoztata engömet, Kit meg monduan Ime legottan ez atko-
 zot nelv, ol igen meg dagada, hog touabba fohha vtet zaiaba be ¹⁰
nem vohhata (*igy*) Aduan az vr iften ebben az vtanna valo gonoz
 ragalmazoknac peldat, hog akkic lañac, halac, meg őfmeriec, mel
 atkozot bin legön ez gonoz ragalmazag, iftenec, es ṽ zentinec
 elötte Ez fölül mondot irafocat törleytötte es zer-
 zötte vilhelmos new doctor es vañon meg iruan ¹⁵
 binról zerzöt kőñuebe kit eghaz be veth «es meg-
 bizonoytot» minterős bizonfagoth

Immaredeala zol miatanc zent bernardinus
 ez atkozot ragalmazagrol kit hafonlot *nem* çac
 az vgato ebhöz de meg hafonlotta az megdihűt ²⁰
 ebhöz es Kiröl ekkeppen zol monduan, hog az megdihűt ebne,
 ielőben, im e harom gonoz || tulaydonfaga vañon Elfő, mert az **22**
 ṽ zaiaba, es fogaiba merög vañon, es az ṽ ñeluenec alatta fergeček
 vadnac, kik az ṽ ñeluet fuldalac, es fuldaluan, az aña veleyet, ne-
 minemű goytocañnal meg geryeztic, es ṽ ewel meg dihözic, es mi- ²⁵
 coron az fergeket ñeluenec alola ki veyendic, legottan az eb meg
 vigazic Azert mind ezögben, igön hafonlatos ez gonoz ragalmazo
 embör az megdihűt ebhöz Mert mikeppen az dys ebne zaiaba, es
 fogaba merög vañon es kiket «meg» marand, azocat mind meg mer-
 göfeyti, es ha hertelen nekik oruoffagot *nem* teyendnec, mind meg ³⁰
 kel vele halnioc Ezönkeppen az ragalmazo embörne zaiaban, az at-
 kozot ragalmazag merög, kiuel egzörfmind harom embört mar meg,
 egget ṽñörmagat, mañt az halgatot, harmadicat azt akkit ragalmaz,
 es mind ezökne lelköket meg mergöföyti, ez atkozot ragalmazag-
 nac binenec mergeuel, es ha oruoffag nekik *nem* tetetendic, az zent ³⁰
 gonafnac, es az || eletetelne miatta, meg kel vele halnioc, miert **23**
 legön halalos bin Es mikeppen az dys (*igy*) ebne ñeluenec alatta
 fergec vadnac, kik az ṽ ñeluet fuldalac, es enne miatta vtet meg

dihőfőytic, Ezönkeppen ez gonoz ragalmazó embőrnece néluenece
 alatta, es az ű zűuebe igőn gonoz fergece vadnac, tudnamiert, az at-
 kozot iregleg, gűlőfleg, es haragofflag, es ezőc az atkozot fergece, kik-
 től tamad, es zűletic az atkozot ragalmazlag, es ennce miattta, az
 5 ragalmazó vnőn magat, es ű atťafiat meg marya, es meg mergő-
 feyti az őrdőgi merőggel, kiuel megdihűth Es micoron az dys eb-
 nec néluce alol az fergeket ki veiendic, legottan az eb meg vigazic
 Ezönkeppen az ragalmazó embőrneke ű zűueből, az atkozot ireg-
 legnec, gűlőfegnec, es haragoffagnac fergei, ha ki vezendnec, leg-
 10 ottan az embőre meg vigazic, de addeg fohha nem Mas tulaydon-
 sága az meg dihűth ebnece ez, mert ű fohha nem nughatic, de min-
 dőncoron edestoua budofic, es futos Ezönkeppen, valaki meg-
 24 zocangá ez atkozot ragallmazlagot, addeg ez eleten semmikeppen
 nem nughatic, de mind addeg budofic, es iar kel, hóg azt ammit
 15 hallot, auag gondolt ű atťafiarol, azt mafnac meg mongá, mert vğ
 teccic neki, hóg ha ki nem monthatnaia, az oldalannis ki facadna
 Azert ebbe hasonlatos az vipera neű mergős kigohoz, ki micoron
 az ű fiati ki kőlti, űket ol igőn zereti, hóg zerettebe űket mind el
 neli, es ű hafaba fel neuekődnec, es ekeppen ű belőle magocat ki
 20 ragiac, es ig ű anőocat meg őlic Ezönkeppen törtenic annac, ki
 meg zocta az atkozot ragalmazlagot, mert ezt ű ol igőn zereti,
 hóg valahol leli, es hafa ottan el neli, micoron űtet zűuebe fogia,
 es elmeiebe vezi, es oth meg neuekődic, mert addig gondolia, es
 addic forgattá ű elmeiebe, hóg semmikeppen nem tūrheti, de oztan
 25 ki kel mondani, es ekeppen magat ki ragia, es ig. nem čac az ű
 annat, de meg az ki halgattá, es az kit ragalmaz, azocates niha meg
 oli (igy) Mert vğ mond az zent iras Mind az teuő, mind az neki
 25 enlgedő, igenlő kinnal kinzatnac Azert immar kerdi zent bernard
 doctor ezt, hóg melic tezōn nagob bint ekkettő kōzzūl, arragal-
 30 mazoe, auag arralmazlagot halgatoe, Vğ mond hog, melic legōn
 vezedelmeűb, es carhozatoűb, ezt kiűnen el nem vegezhetőc, de čac
 azt mondom, hóg mind ekkettőnec őrdőge vagon, az ragalmaznac
 nélucebe, es ahalgatonac filebe Miert ez, ekeppen vagon, mene
 ragalmazlagot te halgacz, anne őrdőgőt filedbe vezh (igy) Int azert
 35 minket, es taneyt zent Agofton doctor, monduan, Ne aggátoc ti
 filetőket, az ragalmaznac bezedenec halgatafara, hóg halalt ne
 vegetőc ti lelktőgbe Mert az ragalmaznac, es az halgatonac,
 mind ekkettőnec lelkenec őrőc halat etke Ved iobban eződbē,

mel' igón ná' gonoz légón, ez atkozot harmad nél' nec gonoffaga,
 ki harmad nél'v, mondatic zent iral'ba őrdögi nél'v nec Kit az ara-
 nás bezedű zent Janos doctor hafonlot az farifeofoknac nél'üők-
 höz, kik nec || v atkozot gonoz nél'üőc, ayo iefot (*igy*), mind hoz'a **26**
 tartozoual őzuen, gonoznac itelec, es az v čoda tetelet, őrdögi ha- 5
 talmnac mondac, es az egeb lelki iozagot kit benne lattac mind
 gonozra itelec, es en nec fölötte, ez atkozot gülöfeg nec, es ireg'feg-
 nec miatta, ez velagbol ki verec Mind ezögbe hafonlatos arragal-
 mazo embör az farifeofokhoz Mert micoron őfmer nec, es latnac
 alazatos embört, ahoz azt mongac hog' kepmutalo (*igy*) Ha kihöz azt 10
 lattac, hog' tefti zűkfeget meg vezi etelbe es ital'ba, ahoz azt mon-
 gac hog' torcos Ha kibe lattac az ná' zentfegős ioth, tudna miert,
 az haborufagot bekeuel valo zenuedeft, ahoz azt mongac, igón
 felekön embör, nem mer fenkinec semmit zol'ni Ha kihöz igaffag
 tetelt latnac, ahoz azt mongac, igón beketelen, semmit el nem tūr, 15
 es el nem zenued, Ha kibe egigűfegöt latnac, ahoz azt mongac,
 hog' balgatag Ha kiben, ez'öt elmet, bölcefegöt latnac, ahoz azt
 mongac hog' || igón alnoc Ha kibe latnac ná' ert elköcöt, ahoz azt **27**
 mongac, igón gögös, es negedős Ha kibe latnac vidamfagot, ahoz
 azt mongac, hog' felföt elköcö Ha kihöz latnac io zerzetűfegöt, 20
 ahoz azt mongac, hog' kiualt eletű, es nem el v'gan mint egeb iambor
 Ha kizöz (*igy*) latnac ná' yaffagot, ahoz azt mongac. Igón ez, velagi
 Ha kihöz azt lattac, hog' atfafi'at bineröl fegelmezi, ahoz azt mon-
 gac Igón vacmerő bator «többet ert egebnel» Ha kihöz azt lattac,
 hog' v őrmest vigas, böytöl, es őrmest imatkozic, ahoz azt mon- 25
 gac, hog' zertelen tézön magau'al, mayd el vezti feiet, Ha kihöz azt
 lattac, hog' v őrmest halgat predicaciot, es vnmaganac, es ege-
 bec nec iduűfegeröl zorgalmazatos gondot vifel, ahoz azt mongac,
 hog' tiztűfeg kiuno Ha kinec vagon malazta embörökkel valo
 ná' yafcodafra, ahoz azt mongac, hog' hizölködö es dičeret nec 30
 kiunoia, ha kedeg magat fenkinec nem agga, es ez velagtul
 tauui iar Ahoz azt || mongac, hog' keuel, es igón mord embör, Mind **28**
 ezökröl, ohaytaft tezőn ez zent doctor, es v'g mond Oh vram men-
 denhato iften, valon ki az, ki meg ohatfa magat ez gonoz atkozot
 harmad nél'vtül, ki ez fölül mondottacal semmit nem gondol Mert 35
 ez az atkozot őrdögi nél'v Ki az zep igenős scittan čomot lel, es ayo
 illadba byzt lel, es az zeplötelemb'e förtelmefegöt lel, az keredged
 alladba zegletöt lel, az velagoffagba fetetfegöt lel, Ez eleten at-

kozot gonoz nemzet, kepmutaloknac (*igy*) dőge, fidoknac marasa, phariseofoknac kegőtlenfege, binnece őregeytoe, dičőfegnec kiffebeytőe. Azert mind ez oca, miert zent pal azt monga. Az ragalmazoc iftenec előtte gűlőfegbe vadnac. Mağaraz'a zent bernard doctor «ez» ige-
 5 ket, es vğ mond, Nem čoda hog iften gűlőli az ragalmazocat, mert čak ezoke (*igy*) az atkozot harmad nylv, kinel erőfben, es kememben, femmi allat nem vialcodic az zeretetnec «olan igön» ellene, ki
 29 zeretet «čac» iften vnönmaga, mint ez atkozot har||mad nylv. Mert valaki tezi az ragalmazagot, ez eleten elezteb azt ielőnti, hog v
 10 benne ninčen az ifteni zent zeretet, es ennec vtanna arra igekőzic, hog az, akkit ragalmaz meg vtaltasse, es meg gűlölteffec, Es ekkep-
 pen azt acarna, hog mindön embörögből az ifteni, es atafiufagnac zereteti ki zaggattatnec, es ki vezne, ez atkozot harmad nylvnec, ez v tulaydonfaga. Azert ved iobban eződbe, es nomyad iol be
 15 ziuedbe, mert az ocöffagnac igaz itelete mind azt agga, es mind azt mutatta ki iol meg gondolanga, hog mind ez velagnac bine, mindön eretnőkfege, mind «ön» hittul zacadas, es mindön kegőtlenfege, ol mel, mind ez atkozot őrdögi nylvtul veth maganac eredetöt. O azert atkozot nylv, az ragalmazonac harmad nelue. O pocolbeli ke-
 20 gőtlenfege, o iregfege, es gűlőfegnec kegőtlen čimotaia, o atkozot halalos pocloffag. Te vag ki haborufagot zeröz, te vag az ki iocat meg nomocz, čak te vag az atkozot őrdögi nylv, ki az igazak-
 30 nac || hiret neuet el veztd, čak te vag az, ki hamifhitők, soc hazufagot, kegőtlen vadolafocat nem zönöl meg locafeytani, te
 25 vag az gonoz nylv, ki az artatlanocat gőttröd, özuegők, z'idalmazh, z'üzeket hamifoytaz, es hazafokhoz gonoz bizt költez. Te vag az atkozot nylv, ki az kegös, es «az» zent zerzetők meg galazod, te vag, ki az egigü lelköt, es conscienciat meg haboreytod, te vag az gonoz nylv, ki haragtartafocat, haborufagocat, vetekődesöcet, hara-
 30 goffagocat, bozzoncodafocat, egmaftul elzacadafocat, partolafocat, es ozlafokat, eyel nappal nem zönöl feltamaztanod, es fel geryeztenöd. Te vag az atkozot nylv, ki arultatafocat, gilcoffagocat, es egebfok kegőtlenfegők, nem zegönlez zerzeni, čak te vag az, ki egmaftu-
 ualo io zönetfegöt, es io baratlafogat meg feytez, čak te vag az, ki
 35 egbeualo gonoz tanacodafba magadat foglalod. Te vag, ki ellenfegők, locafeytaz, varafocat elpuzteytaz, orzagocat eltörz, es clast-
 31 romba ualocat meg || haboreytaz. Te vag az atkozot őrdögi nylv, ki az zeretetnec buzgofagat meg oltod, es az igazacat meg nomorey-

tod, az kegőtlenőket fel magasztalod, az igaz hitőt el töröd, es az zent remenfegőt femmie teződ, es mind égeb lelki iozagocat nağ kegőtlenfeggel haborgacz Mit mongac többet te rolad, hanem èac azt, hog meg az anğalocates te ted őrdögge, es elfő zűleinket te mereyted lymbofnac mellegebe, es mind embōri nemzetőt te vetel 5 ki paradičomnac génerűfegeből, ez «velagnac» vezedelmere, es gárlolagara Te vağ az, ki meg az iftennec fiates az magas acasztofara fel feieyted (igy) Azert meltan, es igazan zidalmaz'ac ez atkozot harmad neluet, mind az zent iras, mind az zent doctoroc, es mind az zentőkneec zenti mi vronc xpūs ihus, ki űket neuze ebeknek, es 10 diznoknac, es ennec főlőtte ű túlőc az ű zent teftet, es az ű zent igeyet meg tilta, mint főlűl meg vağon monduan : ||

Vrnac neuube kezdetnec neminemű iegőc kigből 32 embōr velheti es nemikeppen meg őfmerheti hog ha «valaki legőn» iduőz űlendő, auag ha el vezendő, 15 es ha nağ fellegős zentfegre melto Azert ennec meg őfmeretire, vegőnc bizonsagot menere lehet zent irafnac gőkereből, holoth vğ irattatic moyfes elfő kőnuenec neguenőd rezebe, hog pharaho kernalnac tőmlőcebe harom foglac tartatnac vala Egğic vala az keñerfitőkneec meftōre, mafic vala az poharnoc meftōr, a harmadie 20 vala Jacob patriarchanac az kissebic fia Jofeph Mind ezőkneec meg ielōnte vr iften mire iutna ű igőc meg ezōn velagba, es az ielōntes ekkeppen len Mert az keñer fitō meftōr ezt lata almaba, hog teccic vala neki, hog ű feien vinne harom tekenő teztat, es iōuenec egi madarac, es az teztat feieről mind elzaggatac, es meg euec Az pa- 25 harnoc meftōr kedeg ezt lata almaba, hog ű elōtte harom veezduel eg zölő tū neuekōdec, es ez zölőt terōmte, es ezzölőt ez paharnoc meftōr || eg ekōs paharba fačara, es az kernalnac inna ada belőle 33 Jofeph kedeg lata ket almat meg atta hazanal, egğet azt lata, hog teccic vala neki, hog ez Jacob patriarchanac mind ez tizōnket fia am- 30 mezōn aratnanac, es ez Jofephnec mind az ű keuey fel allanac, es mind az ű attafiainac keuey mind kōrűl allac, es imaduan nağ tiztōffegőt tenec ez Jofephnec keueynec, Mas almat ezt lata, hog az nap, es ahod, es tizōneg čillag imadac ez Jofephőt, Es hog ez almat lattac volna mind eg eyel az keñer fitō, es az paharnoc, rayta 35 igōn gondolcodnac vala, es igōn velekōdnec vala Kit latuan Jofeph, meg kerde űket mid gondolcodnanac, es mi naualaioc törtent volna Es az paharnoc mestōr meg ielōnte neki az ű almat Jofeph kedeg

neki mind zereuel meg mağaraza v̄tet, monduan Az harom zōlō
vezzō kit lattal, peldaz harom napot, kiknec vtanna ez tōmlōczbōl
ki vetetōl, es hog az kernalnac az ekōs paharbol in̄na attal, ebbōl az
peldaztatic, es azt hīgged, hog az eleztebi tiztōffegōd meg adattatic
34 es «mind» azonkeppen len, || Az keñerfitō meštōr kedeg, hog halla
ezt, hog elen bōlčen meg mağarazta volna ez almat, v̄es meg ie-
lōnte neki az v̄ almat Jofeph kedeg ennekes meg mağaraza, mond-
uan Az harom tekenō teztan erčed az harom napot, ki napoknac
utanna ez tōmlōczbōl tes ki vetetōl, es acasztofan halz meg, es mi-
10 keppen az teztat egi madarac feiedrōl el zaggattac, es meg ettec,
ezōn azt erčed, hog az te tēstōdetes el zaggattac, es meg ezic, ezes
mind ezōnkeppen len Jofephnek es az v̄ alma azonkeppen be tele-
fōdec, mikeppen meg latta vala, ki edeala meg mağaraztatic Azert
immar ved iol ezōdbe, mīt ertnec irafmağarazo meštōrōc mind ez
15 latafogbol, es mit adnac mi nekōnc ebbōl ōfmernōnc, es ertenōnc
Azert ekkeppen mağaraz'ac, es ertic, hog mikeppen pharaho kernalnac
tōmlōcebe harom foglac tartatnac vala, ezōc kōzzūl eggic vetetec
ki az tōmlōczbōl acasztofara, mafik az eleztebi tiztōffegere, harma-
dic kedec igōn nağ felfegre, es nağ vrafagra, Ezōnkeppen az meñ-
35 nei kernalnac tōmlōce||be, azaz, ez velagba, ki tōmlōcebe vāgōnc be
vettetuē elō zūleinknec binōkert, Es ez tōmlōczbe tartatnac ha-
romalladbeli embōrōc fōguan, kiknec kēzzūle micoron ki vetetnec
ez tōmlōczbelōl, vitettetnec az pocolbeli acasztofara, kik peldaztatnac
az keñer fitōn Nemelec kedeg micoron ki vetetnec ez velagnac tōm-
25 lōcebelōl, vetetnec az eleztebi tiztōffegere, kik peldaztatnac az pōhar-
noc meštōrōn Nemelec kedeg kik meg zabadulnac ez velagnac tōm-
lōcebelōl, vetetnec nağ felsegōs tiztōffegre, kik peldaztatnac ez zent
Jofephōn, ki micoron meg zabadula az tōmlōczbelōl, zerōztetec mind
egez ēgiptomnac orzagan feiedelme Azert ezzent irafnac es «ez»
30 peldazatoknac gōkerebōl adatic ertenōnc neminemū ielōs iegōc, ki
iegōkbelōl embōr velheti, es nemikeppen meg ōfmerheti, kik le-
genec el vezendōc, es kik legēnec iduōzūlendōc, es kik legēnec
igōn nağ zentfegre meltoc Jollehet ezōket tōkeletōffeggel fenkinec
az v̄r iften meg nem atta ōfmerni Kit meg bizonoyt az zent iras
36 bōlčnec kōnuebe || monduan Sunt iusti, atque sapientes, et opera
eorum in manu dei, et tamen nescit homo vtrum amore vel odio
dignus sit Vadnac igazac, es bōlčec, es az v̄ miuelkōdetōc iftennec
kezebe vāgōn, demaga nem tugga embōr ha zeretetre, auag kedeg

gűlűsegre melto Immar ved iol ezűdbe az iegűket, mel iegűgbelűl
 velheti embűr carhozattat Azert vadnac harom allatbeli embűrűe,
 kik micoron ki vetetnec ez velagnac tűmlűcebelűl, legottan vitet-
 nec az pocolbeli acasztofara, kik peldaztatnac az keűerűitűnec harom
 tekenű teztaiian Azert ezűket embűr velheti, es nemikeppen meg- 5
 űsmerheti harom ielűs iegűbelűl Elfű ieűe vezedelmnec, es carho-
 zatnac ez, micoron embűr űnmagaba azt űsmeri, hog az lelki
 iozag «kűnec miatta iduűzűlni kellene» neki semmire nemkel, de
 meg ha maľba lattű aztes iredli, es bannű, ez eűeten meg ezűn ue-
 lagba űrdűgge leth, mert ĉak űrdűg az, ki az iduűffegreualo ioth 10
 nem zereűi, es ez eűetenec ketűeg nekűlűn űrdűggel kel el vezni,
 Kit meg bizonűoyt zent gergűr doctor eűkeppen monduan, || Kiknec 37
 lattatűc nehezűnec vrűac igaia, ezűc immar carhozűac, auagű meg
 carhozandűc, De mi legűn vrűac igaia, bizonűauual nem eűeb ha
 nem ĉak regulanac hiűfeggel ualo meg tartafa, iftenű zereűetű, en- 15
 gedelmessűeg, alazatűffag, haborusagűt bekeűel zenűedes efelen fel-
 keűes, vezűegűeg tartas, discűplina vetűl, es mind ezűkhűz hasonlo
 iozag, mind ezűket kik teűes zűuel nem zereűetű, es nem teűic, veze-
 delmnec, es carhozatnac igűn naű ieűe Mas ielűs ieűe carhozatnac
 ez, micoron embűr űsmerű magaba, hog ű iambor embűrűket, es 20
 eűeb malazűbeli embűrűket nem zereű, de űket gűlűli, vtűa, es vűan
 bintelen haborgattű, ez eűeten űrdűgűt az ű attűt kűuetű, ki űrdűg
 abbinben el aggűt, es meg vacult, sonha (igű) meg nem zűnűc ayűc-
 nac haborgatűfatul Ezűnkeppen az carhozandűc, műkeppen űrdűg,
 gűlűlic az igazacat, műkeppen bizonűfagűt vettűnűc belűle mind kez- 25
 detűl fogua, hogű iften ez velagűt terűmte Ame peldű nekűd bizon-
 faggal Adamnac ketű fia valű, cayű, es abel || cayű valű ireű, es car- 38
 hozandű Abel kedeg valű igaz, es iduűzűlűndű, cayű az atkozűt
 ireűűegnec miatta abelű attűfiat meg űle, Ifach patriarchanac ketű
 fia valű, efau, es iacob Efau iftentűl valű meg vetűt, iacob kedeg 30
 valazűtatűt, efau ki valű meg vetűt, iacobűt kitű iften zereű valű mind
 halalaig haborgatű, es gűlűle Saul keralű kitű iften meg vetű az enge-
 detlenűegert, Daudűt kitű ű heűebe valazű, eztű mind halalaig gűlűle,
 es haborgatű Jűyűnűc immar edeb alab, ame crűftűt (igű) űnűn magat,
 es mind vtűanna valű zent martűrocat, az carhozandűc gűlűlűtec, es 35
 haborgatűan naű kinnal meg űldűűtec, Harmadű ielűs ieűe carhozű-
 nac, az atcozűt engedetlenűeg, ki lezűn keűelfegbűl, mert mindűn
 engedetlenűegnec keűellűeg gűkere, ki zűuet embűrnec meg keme-

nőyti, es ű lelket meg vakeyta, vő hóg, ez eleten attafianac vetket
 őromeft meg nem bočafa, miért ű meg nem bočafa, azert iften sem
 39 bočafa meg neki binet fohha, kit vronc űnőn || maga meg bizonyt,
 monduan Ha meg nem bočatandotoc embőrőcnec, az ti meőnei
 5 atatokes nem bočafa meg ti nectőc bintőket, Azert valaki ez eleten
 kemenfegős őűőfegbe meg maradand, ennec ketfeg nekűlőn el kel
 vezni, mert az bizonyag mőga Azert ved iol eződbe, hóg mind ez
 őűlűl mondot harom allat beli embőrőc meltan mondatnac meg
 vetteteenec, es carhozandocnac, mert [incab] valasztottac magoknac
 10 az gonoffagot ayozagert, az őűőfegőt az zeretetert, az cart az nerefegert,
 az kint az diőőfegert, az poklot az [az] meőnzagert, az őrők
 halalt az őrők eletert, es őrdögőt az iftenert Ez eletenőc, kik az
 binben el vacultac, es abbint tezie mindőn felelm nekűlőn, ezőc
 naprol napra, hetről hetre, időről időre, abbinbe ű ziuők el keme-
 15 nűl mikeppen az erifal kű, ki volt elezteb ieg, es az iegnec vtanna
 miért focat allot, valtozie kűe, vő hóg immar meg nem oluathat,
 Ezőnkeppen az carhozandoc, es az el vezendőc, ol igőn meg keme-
 40 nűnec abbin||be, hóg femminemű predicaciora ű ziuők penitenciara
 meg nem lágulhat Pelda nekőd az gonoz Judafrol, ki az binben
 20 el vacula, es ű ziue meg kemenűle, annera, hóg ayo iefot meg őű-
 lőle, es ű predicacioiat meg vtala, feőőgetefeuel femmit nem gondola,
 es ketfegben efuen, magat fel acazta, acaztofarol alazacada, hafa
 kette hafada, bele ki omla, es ekkeppen őrőc pocolba mene Ezőn-
 keppen mindőn ki ioth nem zeret, iamborocat őűlűl, es mind egeb
 25 bint gonoz zocalbol, felem nekűlőn el tezőn, őfmerie magat az ke-
 nőrfitőuel pocolbeli acaztofara meltonac lennie Immar laffoc, es
 tanuloc azt meg, hóg minemű iegbelől őfmerheti meg embőr azt,
 ha iduőffegre melto, es miből őfmerheti meg embőr azt, hóg ű igőn
 kiőnen, es keues erdőmmeles iduőzűlheffőn, Ved iol eződbe, mert
 30 ennec egebec kőzőt harom ielős ieget lelőc, hóg embőr igőn kiőnen
 iduőzűlhet ha acaria, de maga keues erdőmmel Elfő ielős iege ez,
 41 micoron || embőr azt őfmeri magaba, hóg ű iocat, es ayoytatos
 embőrőket zeret, es tiztől, mert ha valaki iamborocat, es iduő-
 zűlendő embőrőket zeret, meg ha binnel teljes volnaes, az zent
 35 zeretet, kinel az iambor embőrőket zereti meges iduőffegnec vtara
 hoz'a űtet, es femmikeppen el nem haggá vezni űtet Hóg ez ek-
 keppen legőn az zent iras igőn nűluan, es igőn erőffen meg bizo-
 nőyfa ezt, holoth vő mond zent petőr apoftol Afamfiai mindőn

dolgotocnac előtte, egmaft zónetlen zereffetőc, mert az zeretet
 binőknecc focaffagat el földőzi Hoó ez ekkeppen legőn vronc vñőn
 maga meg bizonoyta, monduan magdalombeli mariarol, ki nagó bi-
 nős azzoníallat vala Meg boóattattak neki fok binei, mert igőn ze-
 rete engőmet, Hoó kedeg mindőn nagó binős embőrt meg oltal- 5
 mazon vr iften az őrócc carhozattul az igaz iamboroknac zeretetiert,
 Ez niluan meg bizonoytatic moyfesnec elfő kőnuebe, holoth vg
 mondatic, hoó ha vr iften lelt volna az őth kerali varafogba ||
 tiz igaz embőrt, ol igőn kedues vr iftennec előtte az igaz embőr- 42
 nec iamborofaga, hoó az zamtalan binős embőrőket kik vala- 10
 nac az őth kerali varafogba, es mind az v tartomañogba, meg
 tartotta volna, es el nem fileztőtte volna «vket» az tiz igaz em-
 bőrnec zeretetiert Azert ebből adatic őfmernőne niluan valo bizon-
 fag, hoó ha vr iften el nem veztőtte volna az zamtalan binős em-
 bőrőket, az atkozot ondog binert, ki mondatic menbe caialto bin- 15
 nec, tehat, nagógal incab az vr iften meg tartá az egh binős embőrt,
 kettőt, auag harmat, az iambor embőrőkert, kiket v zeretőt, es ze-
 ret «ez velagba.» Mert az ol embőrnec, ki ayocat zereti, bator ielős
 binős legőn, ennec ol mel angali ziue vagon, lömeg (igy) vg mondoc,
 hoó ifteni ziv vagon benne, Mert valaki attafiat zereti, niluan valo 20
 iegőt ad, hoó v az igazac kőzzül valo, Kit megbizonoyt zent Janos
 elfő leuelenec harmad rezebe, holoth vg mond Mi tuóóoc, hoó ez
 halalbol elettre «megőnc» mert zerettőc atancíait Azert elfő ie || lős 43
 iege ez, kiből «mindőn» meg őfmerheti ha iduőzülendő auag nem,
 micoron v teles ziueuel iamborocat, es igaz embőrőkeet zeret, mert 25
 az carhozando fohha iduőzülendőket nem zerethet, de čak azokat
 kik v hoz'a hafohloc, Mafod ielős iege kiből embőr meg őfmerheti
 hoó v kiñnen, es keues erdőmmel iduőzülőn, ez, micoron embőr
 azt őfmeri magaba, hoó v az neki tőt bozzufagot kiñnen meg bo-
 čata attafianac Mert femminemű lelki iozag iftent olan igőn hamar 30
 meg nem engeztelheti, es v binet az vr iften femmiert hamarab
 meg nem bočata, mint azert, micoron v attafianac vetket teles
 ziueből meg bočatta, Kit vronc vñőnmaga meg bizonoyt, ekkeppen
 monduan, Ha meg bočatandotoc ti atatoc fiainac teles ziuetőgből,
 ti atatoces meg bočatta nectőc «ti» bintőkert Ezt niluaban oluasod 35
 tenőn magad, holoth vg mondaz az imadlagba Es bočas nekőnc,
 mikeppen mies bočatonc mi nekőnc vetőtteknec Azert igőn nagó
 ielős ieg ez, kiuel embőr igőn kiñnen, es ke||ues erdőmmel iduőzül- 44

het, micoron kínnen meg bočat attafianac Harmad ielös iege, kiból
 embör meg öfmerheti ha iduözülendő, ez, micoron embör azt öfmeri
 magaba, hog napprol nappra, iobba kiuanhá letet, es gacorta in-
 dultatic, es kezereytetic belől zinebe hog ioth tegön «es ammenere
 5 lehet rayta ragadoz» Erről bizonfag vronc vñön maga, holoth vg
 mond Bodogoc, kik ehőzie, es zomehoz'ac az igaffagot, mert vñk
 meg elegödne Doctoroc ez igeket ezönkeppen magaraz'ac, monduan
 Ehőznie, es zomehoznia az igaffagot ez, mindöncoron kiuancoznia
 ifteni iozagba, es malazdba incab, es fefeb neuekőd «nie» es haznal-
 10 nia Azert ez harom ielös iegöt, ha valaki magaba öfmerendi, tudhá-
 miert, ha iamborocat, es iftenfelő emböröket zeret, es ha kínnen
 meg bočata az ellene valo vetköt, es ha zönetlen kiuanhá iobba letet,
 Ez eleten igön kínnen iduölül (*igy*), de maga keues erdömmel, mert
 igön kñni embörnec ez zent harom iozagot meg tartani, mert muh-
 45 cat benne femmit nem zenued, Ez || meg peldaztatec az keralnak
 fe poharnocan, ki harmad napnac vtanna az tömlőczből ki vetetec
 es az eleztebi tiztöflege meg adattatec, Ez harom napon peldazta-
 tic ez harom zent iozag, tudhámiert, az zent töredelmefleg, az zent
 gonas, es az keuestönne (*igy*) zent penitencia, kit az gonto (*igy*) pap-
 20 hág az binös embörnec Es ekkeppen ez zent harom iozagnac vtanna,
 meg adattatic neki az eleztebi tiztöflege, kit elvezetöt vala az bin-
 miatta «es ig ekkeppen iduözül az *ihus* xpűfnac kínnanac es halalanac
 erdömeert» Immar lassoc, es tanuloc azt meg, hog minemű iegög-
 belől öfmerhetöc azt meg, hog ha valaki legön melto az nag zent-
 25 fegre, es dičöfegre, kit erdömlöttec az nag felfegös zentöc Ennec
 ieget, es meg öfmeretit meg peldaza az vr iften zent Josephnec
 nauala zenuedefebe, es mind az v alomlatafiba, ki meg vagon
 iruan moysefnec kőnuebe Mert mikeppen ez zent Josephre, ki vala
 artatlan, es igaz iffyu, es tizta zűz, az kegelmes vr iften fokkeppen
 30 valo naualat reaia bočata Es azocat «ez artatlan» mind meg zen-
 ueduen, Ennec vtanna igön nag tiztöflegre vtet fel magaztala, es fel
 46 veue ekkeppen, || Mert micoron vr iftefnec zent zeretöc volna,
 acaraz vtet haborufagnac tūzeuel meg keferteni, es meg bizonoytani,
 vg hog vñön attafiait reaia tamazta, kik vtet meg gülölec, es meg
 35 vtalac, azert hog az v attoc Jacob patriarcha mindön fiainac fölötte
 zereti vala vtet Kiert v reaia iregkődni kezdenec, es tanačot rea
 tartuan, acarac vtet meg ölnie ammezöbe, holoth attoknac čor-
 daiat őrizic vala, es vetic be vtet eg o čatornaba hog oth meg halon

Es ime ezönközbe latic azt, hog az orzag vtan iu^{ne} nec aros embö-
 róc terhes teuekkel, es özuerökkal, es gondolac azt, hog az čatorna-
 bol ki vegec, es ágác el vtet penzön az aros emböröcnec, es adac
 vtet nekik harmicz penzön Es viuec be vtet egiptomba, Es vtet
 ottes el adac faraho keral oduarbiraianac futifarnac Es hog ez
 meg öfmere ez zent ifiunac nağ iamborlagat, es v nağ hiuseget, es
 bölčefeget hazanac mindön tiztöffeget reaia biza Es ime az ag
 ellenseg ki mindön iozagnac ellenködöe, azzonanac zertelen valo
 zeretetit rea tamazta es geriezte, es «egeb loc zo köžöt» monda ||
 neki, hal velem Ffelele ez zent ifiu es monda, El az vr iften, ki en-
 gömet mind ez napeg zeplötelen meg tartot, es meg örizöt, te tu-
 dod azt, hog ez en vram, es te vrad mind ez v hazanac tiztöffeget
 en ream biza, čak te raytad nem adot en neköm hatalmat, azert
 femmikeppen nem težöm azt mit te ebben acarnal Es hog el igön
 kezereytene vtet, es ezzent ifiu semmikeppen nem engedne, ragada
 palafat, es kezde megtartania, es v ki vete nacabol, es ekkeppen
 kezéböl ki zalada Es ez hituan parazna magat meg zegönle, es
 igön meg bozzula, es haragiaba vranac vtet be vadola ekkeppen,
 hog v rayta acart erőuel zömermöt tennie, es az v palafat nağob
 bizonfagra neki megmutata, Es ez vr mind ezöket el hiue, es vtet
 meg fogata, es az tömlöczbe vettete, holoth valanac tartatuan az
 kernalac poharnoc mestöre, es az keüerfitöknece mestöre, kiknec
 alomlatafocac igön igazan, es hiuön meg mağaraza Törtenece, es lén
 vg, hog ez kernalnakes vr iften ielőnte meg eg igön nağ iöuendö
 tit||kot Es az titoknac ertelme ez vala, Hog het eztendeg egiptomba,
 es mind közönfegös földön lenne igön nağ beufeg Elmeg ennec
 vtanna het eztendeg lenne igön nağ zükfeg, Es ez titkot senki nem
 lelettetec hog kernalnac meg mağaraz'a, es ertelmet meg monga, ha
 nem čak ez zent Jofeph Es tanačot tartuan mind az orzagbeli iob-
 bağoc, vrac, es bölček mit kellene tennioc (igy), es ez dolokhoz lat-
 nioc Es mind az egez tanalč ezt vegeze, hog az het beufegös ez-
 tendöbe göytenec egbe mindön elefegnec tizedet, hog az iöuendö
 zükfegnec het eztendöbebe legön miuel elniöc, mind embörnec,
 mind baromnac Es ehöz latot, es mind ezöknec meg «zerzefere» az
 keral mind az egez tanalčal zerze Jofefföt, es ada neki hatalmat
 mind az egez orzagon, hog valamit acar mindönt meg teheffön
 mint igaz akkeral vñön maga, es ekkeppen az loc haborufagnac
 vtanna igön nağ tiztöffegre fel vetetec vg hog az kernalnac vtanna

len mafod keral Azert mind ezögbelöl az vr isten ezt ielőnte, es
 49 ezt ada meg öfmer||nönc, hog valakiket az vr isten zeret, mint ez
 artatlan zent ifiut iosefföt, es kiket acar nag malaztra, es nag fel-
 legös zentlegre fel vennie, azokkra mindönikkre zocot boätνια
 5 nag haborufagot, es foc naualat, hog ennec vtanna vtet fel magaz-
 tala az mennei felleögös nag vrafagra Azert elfö iege az nag zent-
 legnec fel vetelere, az nag haborufagnac zenuedefe, kit niluan meg
 peldaza, es meg ielőnte vr iften ez zent Jofeffön, mikeppen meg
 mondatec Maskeppen megielönte vr isten kik legēnec meltoc az
 10 nag tökeletös zentlegre Jofefnec alomlatafinac miatta Mert mi-
 keppen fölü meg vagon monduan, micoron azt lata almaba hog
 az mezön aratnanac ez tizönket atafyu, es immar micoron egeég ke-
 uet arattac volna, ez zent iofefnec keueie fel allapec, es az tizön-
 egy atfafiainac keuei mind körül aluan, imadac Jofefnec keueiet
 15 Ez iofefnec-keueie peldaz'a mind az nag haborufagba vetöt embö-
 rökert Mert mikeppen az keuet igön fockeppen nomorgattac, mert
 50 elezteb az farroual le vagiac, || es egbe zoreyfac, es ennec vtanna
 megceplic, es meg hadariac, meg zoriac, es az kü közöt igön
 lağan meg töric, es ennec vtanna meg guriac, es az tüzēs ke-
 20 mincebe igön meg fitic, es mind enne foc nomorufagnac vtanna
 lezön [kellö] keuer belöle, es ig illic az felleögös kernalnac aztalara
 Ezönkeppen valakiket az vr iften valasztot az mennei vendegfegnec
 vigafagos, es nag cazdagfagos aztalara, ez velagba azocat igön fok-
 keppen valo naualaual meg nomorgatta, hog ez foc haborufagnac
 25 zenuedefenec vtanna, legēnec meltoc az nag tökeletös zentöenec
 diöfegere, es erdömere Hog kedeg ez haborufagnac zenuedefenec
 miatta iuffonc az nag felleögös zentökneec diöfegere, vegönc bizonfa-
 got erröl zent irafnac bizonfagabol, holoth vg mond dauid propheta
 az foltar köñbe Kic vetnec köñhullatafogba, vigafagba aratnac
 30 Jaruan el mēdögelnec vala, es firnac vala, vetuen, es himtuen
 magot, meg teruen kedeg, iunec vala nag vigafaggal, hozuan az v
 51 keueiökert Azt acarua || mondania, hog mig ez velagba elnec az
 iduözülendöc, az foc haborufagnac, es az foc naualanac zenuede-
 febe firnac, es keferögnec, es ennec miatta az iduöflegnec, es az
 35 nag erdömnec maguat himtic, es vetic, hog halaloknac ideien ezt
 nag vigafaggal meg araffac, es magocat vele meg terheluen, es meg
 eköfeytuen, es ig ekeppen nag diöfeggel, es nag-beufegös cazdag-
 faggal mennec be az örök hazaba Mikeppen mind ezökröl niluan

valo peldanc vagon mind az zamtalan zent martiromocrol, kik
 mind az fok haborufagnac zenuedefenec vtanna iutottac az meñnei
 nag vigafagra, es dicőfegre, Harmad keppen meg ielőnte vr iften,
 kik legēnec meltoc az nag tőkeletős zentfegre, es dicőfegre Josefneec
 az mafod alomlatafanac miatta, micoron azt lata, hog az nap, es 5
 a hod, es tizőneg čillag imadac vtet Azert az hodon adatic ertenőnc
 az tőkeletős zent alazatofflag Tőkeletős alazatofflag kedeg ez, mico-
 ron valaki mindon || embőrőknel magat aleyta vlatatofbnac, es go- 52
 nozbnac ziuēnec tőkeletős bizonfagaual, mert mikeppen az hold
 mindon čillagnac alatta vagon, ezönkeppen az tőkeletős alazatos, 10
 mindon embörnec labanac alatta fekcic, es mindon embört maga-
 nal iobnac itel, es iobnac aleyt, es vmmagat vtala, es «mindonnel»
 gonozbnac aleyta Ez eleten fenkiuel nem haborog, de mindon
 bozzufagot bekeuel zenue^d, de meg ki ennel nagob, az haborufa-
 got maganac nag herefegge tarta, Ez eleten fenkit nem vtal, fenkit 15
 nem itel, fenkit nem ragalmaz, fenkit nem gūlöl, de mindont
 zeret, es mindont maganal iobnac itel, es iobnac aleyt, ziuēnec
 teles tőkeletőslegeuel, Es mikeppen az hold, mindon čillagnal
 nagobnac lattatic Ezönkeppen az tőkeletős alazatos, mindon
 egeb zentőkneec közöttē nagob zent Ennec tőkeletős bizonfaga 20
 vronc vñon maga Kiről vg mond zent Lucač ewangeliomanac ki-
 lenced rezebe Valaki ti közöttetōc kiffeb, ez mindontőknel nagob,
 Masut meg vg mond, zent mathe irta meg kōnuēnec huzad rezebe
 Socan lez||nec az elfōc vtolfoc, es az vtolfoc elfōc Azt acaria mon- 53
 dani, hog valaki aleyta magat elfōnec, ez vtolfo lezōn az keuellegnec 25
 miatta, es valaki aleyta magat vtolfonac, ez eleten lezōn elfō az zent
 alazatoffagnac miatta, Pelda melle igōn űiluan valo, mert ezt iol
 latoc, hog az kerec, meneuel elōl ala iar, anneual iar fel vtol Ezön-
 keppen mindon hiv kerezten ez velagba, meneuel alab iar zent
 alazatoffagnac «miatta» az iōuendō velagba anneual megōn felieb 30
 egebeknel Ezt meg bizonoyta Ilidorus doctor monduan Acar mel
 igōn nag nōmōs felfeg leg, alazatoffagot «tarč» mert meneuel incab
 alazatofb leiendez, anneual incab kōuet tegōdet az felfegős nag
 dicőfeg Neğed keppen megielōnte vr iften kik legēnec meltoc az
 nag tőkeletős zentfegre, es dicőfegre Josephneec alomlatafanac 35
 miatta, micoron azt lata, hog az tizőneg čillag imadac vtet Ez
 čillagocon adatic ertenőnc az tőkeletős zentōc, mert mikeppen az
 čillagoc nappal mind eleēznec, es nem lattatnac, de eyel meg lat-

54 tatnac, es fenőfcőd nec || Ezönkeppen az tőkeletős zentőc, es mind
 az nag malaztos embőrőc, nappal, azaz, mig ez velagba el nec mind
 addeg el eneztic, es el titkolac az v bennőc valo zentfegőt, es az
 istennec zent malazfat, azert, hog az heu dičőfeg nec z'ele tülőc el
 5 ne fuya, es őrl nec, vigadnac az haborufagnac, es bozzufagnac zen-
 uedefebe Hog ez bizon legőn meg irta zent Lucač apostoli elet nec
 kőnuebe, holoth vg mondatie El mennec vala az apostoloc az egbe
 gūlt tanalēnac előle nag vigafaggal, es nag őrmmel, mert meltoc
 lenec xpořnac neuēiert bozzufagot, es haborufagot zenuedniőc Ezön-
 10 keppen oluaffoc egēb zentōkrōles, hog vigattac, es őrltec az nag
 kinnac zenuedefebe Zent agota azzonrol vg oluastatic az v rola zerzōt
 zolofmaba, Hog vigan, es dičekōduen megōn vala az tōmlőczbe, vg
 mint ha hittac volna v̄tet nag cazdagfagos, es generūfegős vendeg-
 segbe, es az v kinnat, es kefalcodafat imadřagaba vřnac ayanla vala
 15 Vg oluastatic zent vince martirroles az v zent zolofmaiaba, hog mi-
 55 co||ron az kegőtlen čazaroc attac volna v̄tet dacianos new feiedelm-
 nec kinzania, parancōla hog v̄tet fel vonģac az eztrora kin zoctac
 vala kinzania az kerezfenōket, es eth az v tētet mind el zaggařlac,
 es el gōtōrieč az kinnac miatta Es micoron fel huztac volna, es neg
 20 zegre vontac volna, monda neki dacianos Vince, minemū helōn
 latod mařt az te bodoctalan tētdet Ffelele neki vince, es monda,
 Igōn nag felfegős helōn muhcalodom en mařtan, es az te feiedel-
 midet kik biznac ez velagi hatalmařřagba, ezōket en mind meg
 vtaltam, es mind femmie tartom Monda neki dacianos, Semminemū
 25 kin nem lezōn kiuel az te, bodogtalan tētd nem gōttrettetic, de
 mindōn kint rayta be teřefeytōc Ffelele neki vince, es monda Ez az
 zentfegős dičőfeg, kit en mindōncoron kiuantam Senki en nekōm
 nagob zolgalatot nem teth, es nem tehet mint te, mert čac te vaģ az, ki
 az en acaratomiat teződ, es en hoz'am egģefūltel, az en kiuanřagom
 56 be teřefeytuen Es nem čak ezōc, kik őrltec || az haborufagnac, es az
 kinnac zenuedefebe, de zamtalanocat lelōnc, es oluafonc az zent
 martiromoknac zolofmaiaba, es az v eletōgbe Azert meltan peldaz-
 tatnac az čillagocon «az tőkeletős zentőc» kik nappal el enēznec, az
 az, mig ez velagba el nec, addeg vřn magogba el enēztuen vaģon az
 35 nag tőkeletős zentfeg, es az istennec nag malazřa mikeppen meg
 mondatec, De eyel, azaz, micoron el řugoznac, es el aloznac az
 halalnac miatta, tehat annac vtanna az tőkeletős zentfeg, es az
 istennec nag malazřa igōn fenlic, es meg teccic mind őrōkkūl őrōkke

¶ bennőc Őtd keppen meg ielőnte az vr iften kik legenecec meltoe az nađ tőkeletős zentlegre, es az nađ felleğős dičőlegre ebben, hođ Jofeph aztes lata almaba, hođ az fenőffegős nap imada űtet az holddal iğetőmbe Az holdon peldaztatec az tőkeletős zent alazatoffag, es az fenőffegős nap peldaz'a az nađ buzgofagos zent zeretetőt, ki- 5 nec miatta iutottac az iftent zeretőc az nađ tőkeletős zentlegre, es az nađ felleğős dičőlegre, ||

Azert ved iol eződbe, es vefed iol rea az elmedet, mert mi- 57 keppen fen az egbe mind az zamtalan čillagnac kőzotte, az hold, es az nap fenőfbec, ielőfbec, es nađobbac Ezőnkeppen az zent ala- 10 zatoffag, es az zent zeretet, mindőn egeb ifteni iozagnac kőzotte, felebialoc, zentlegőfbec, es mindőn iozagra, es mindőn meńnei kinčnec gđyterere, es iduőffegre haznalatofbac, mert valakibe ez zent alazatoffag, es az zent zeretet leyend, mindőn ifteni iozag, mi vagon fōldőn meńőn, mind vele vala, es nala tarta «Ez zent ige ket es 15 mind edeala meg irtacat mindőn iol vege ezebe es fohha elnefelegge ha iduőzūlni acar:» Kit meg bizońoyt az zent iras bōlőnec miatta az zent alazatoffagrol, monduan Mert ez zent alazatoffag mindőn iozagnac ańna, Riuiden zol, de iğőn nađot, es iğőn focat fog Mert mikeppen az ańatul fogattatic az embōr, 20 es ¶ tūle ziletic, es fel neueltetic, es tartatic Ezőnkeppen az zent alazatoffagtul zarmazic, es zūletic mindőn nemū zent iozag Kit megbizońoyt ezőn bōlő, monduan, Jōuenec ennekōm mindőn ioc ¶ vele iğetőmbe, es zamtalan tiztőffeg ¶ kezeinec miatta, || Azert 58 hiğgōnc meg az zent irafnac, kibe femmi hamiffag nem efhetic, 25 mert mindőn lelki iozag kiuel kel embōrnec iduőzūlni mind ez zent alazatoffagba lelōd meg, Mert ennec iğerte mindőn zent iras, es mind az zentőc az zamtalan tiztőffegőt, es az nađ tőkeletős zentlegős malaztot, Hallad hođ monda az zent iras az bōlőnec miatta Jōuenec ennekōm mindőn iok az alazatoffagnac 30 miatta, es zamtalan tiztőffeg ¶ kezeinec miatta, eth az kezőn erced az alazatos dolgot Zent Jobes ennec iğerte az nađ felleğős tiztőffegőt, holot vg mond, Valaki alazatos leyend, ez dičőfegbe lezőn Zent petōr apoštoles ennec iğerte: holot vg mond Alaz'atoc magatocat az hatalmas istennec kezence alaya, hođ titōket fel ma- 35 gatzalon az vifitacionac ideien Az vr iftenfeg tezőn vifitaciót, ielőfben harom időn Elezteb zocta meg latogatnia ez velagba az zent alazatofocat, aduan nekik bevfeğős malaztot Mas időbe latogatta

59 meg hala||loknac ideyen, vket fel viuen mennékne orzagaba erdő-
 mőkne nág bevfegeuel, Harmadzor vifitala meg az vr iften az
 zent alazatofocat az vtolfo iteletne napian, holoth annera magaz-
 taltatnac fel mind ez zelős velag előt, menere votac alazatofbac ege-
 5 beknel «ez velagba» Zent dauid prophetaes ez zent alazatoffagnac
 ígerte az nág fellegős tiztőffegőt, kit meg irt az soltar kőnbe mond-
 uan, Az vr iften ki magaffagba lacozie, alazatofocat nez, földön, es
 mennőn, hog vket helhöztesse az v nepenec feiedelmiuel, azaz, az
 fellegős ielős zentőkne közibe Ez zent alazatoffagnac iedzötte, es
 10 tulaýdonoytotta meg az bodog añaes az nág fellegős tiztőffegőt,
 micoron azt monda zent erfeböt azzonnac elötte, lelkenec nág
 edőffegős vigafagauul Mert tekinte az vr iften v zolgalo leañanac
 alazatoffagat, mert ime ebbelöl engömet bodognac mondnac min-
 dőn nemzetőc Ennec igere, es ada az nág fellegős tiztőffegőt meg
 15 az zentőkne zenties mi vronc xpus ihus «ekkeppen monduan» Va-
 60 laki tiközöttetőc kil||feb, ez nágob mennékne orzagaba Azert mind
 az zent irafoknac bizonfagabalol hígged erős hittel, hog ez zent
 alazatoffagnac attac az nág fellegőf tiztőffegőt mind földön mennőn
 Azert čak ez az fellegős zent iozag ki embörne leket tartá, es
 20 igazgattá az örök iduőffegre Mas fellegős lelki iozagot lelőne zent
 irafba ki ehöz hasonlo, es igenlő de maga «enel» zebh, vigafagofb,
 es felebualo, tudnamiert, az zent zeretet, ki ol igőn nág fellegős
 iozag, hog čak vñőnmaga tartá, es biria az iften neuet, Kiről vg
 mond az zent iras Deus caritas est, et qui manet in caritate in deo
 25 manet et deus in eo Az vr iften zeretet, es ki lacozie zeretēdben
 iftenbe lacozie, es iften v benne Ez zent zeretet ol igőn nág felle-
 gős iozag, hog ha valakibe leiend, mindőnnemű iozagot nala tart
 Es ha valakincl nem leiend, egéb iozag valami benne vagon mind
 heaba vagon, Kit ekkeppen bizonoyt zent Agofton doctor monduan,
 30 Legőn mindőn zentfeg egh embörbe, meg ewel gonozza lehet, de
 61 ha az zent zeretet benne leiend, sohha gonozza || nem lehet Mert
 az zent zeretet ol igőn nág tőkeletős zent iozag Annera, hog mi-
 keppen az egh iften vñőnmagaba egh igőn nág tőkeletőffegős io-
 kibe vagon, es kitül zarmazie mindőn io Ezönkeppen az zent zere-
 35 tedben vagon mindőn io, es v tüle zarmazie, es lezön mindőn io
 Kit meg bizonoyt zent pal apostol monduan hufhago vafar-
 napi mifenec epistolaiaba Az zent zeretet haborufagot bekeuel
 zenued, az zeretet nem ellenkődic, de mindőnnec kegős, az zere-

tet fenkiuel vizzat *nem* vonzon, az zeretet *nem* keuelködíe, es
 «ez velagi» tiztöflegöt *nem* kiuan, az zeretet *nem* keresi azt ammi
 atteste, az zeretet *nem* ingörlő, es fenki ellen, gonozt *nem*
 gondol, es *nem* örül az kegötlenfegnec, de öruendöz az bizon-
 fagnac, Az zeretet iftenert mindön nauafat el visel, mindön ioth 5
 hizön, mindön ellenfegöt meg gőz, mindönt el zenued, az zeretet
 sohha malazdbol ki *nem* elic, Mind ezöket zent pal apostol monda,
 ki mindön bizonfagnac doctora, es mind ezöket tanula az zent
 háromfagnac oscolaiba || Hallgassad az edös bezedü zent bernard 62
 doctortes mel igön fel magasztala, es diçeri ez zent zeretetöt, mond-10
 uan, O zentfegös zeretet, te meg nömöfleytöd az ziuet, es az testöt,
 te iftenhöz fel emelöd, es fel vizöd az elmet, o edöflegös zent zere-
 tet, te meg cazdageytöd allelköt, es vtet mindön iozagnac ruhaiaual
 meg göngözöd, es meg eköföytöd, o felfegös, es hatalmassagos zent
 zeretet, te meg kötözöd az nag hatalmas erőflegöt, es meg «gözöd» 15
 az iftent, kit fenki meg *nem* gőzhet, o zentfegös zeretet, te vag
 mindön iozagnac keralne azzóna, ki nekül fenkinec iduöfleg *nem*
 adatic, Azert meltan peldaztatec az zent alazatoffag az holdon, es
 az zent zeretet az fenös napon, mert mikeppen az meññön ez kettö,
 mindön çillagnal nagobbac, haznalatofbac, es fenölbec, Ezönkep-20
 pen az zent alazatoffag, es az zent zeretet, mindön lelki zent ioza-
 goknac közöttte nagobbac, haznalatofbac, es fenösbec Es valakibe
 leyend ez ket zentfegös iozag, ez eleten iftennec elötte igön nag,
 es çodakeppen fenlic || meñorzagba az seraphin angaloknac közöttte, 63
 kik nag buzgofaggal geriedözne, es egne, az iftennec zent zeretetibe 25
 Kit meg bizonoyt az zent iras ekkeppen monduan Vr isten, valaki
 tegödet zeret, fenlic mikeppen annap v fel tamadafaba, es ezöc lez-
 nec çodalatofoc meñnekne orzaga (*igy*) Es mikeppen ez hold, es az
 fenös nap fetetfegöt el tauoztatnac, ezönkeppen az zent alazatoffag,
 es az zent zeretet valakibe leiend, ez eleten embörtül mindön 30
 binne, fetetfegöt el tauoztattac, es vtet istennec nag malazfaual
 meg velagofoytac, es mindön zentfegös iozaggal meg eköföytic Es
 mikeppen ha ez hold, es az fenös nap, ez velagot *nem* velagosoyta-
 nac, ez velagba valo elete embörnec semmit *nem* haznalna, Ezön-
 keppen ha valamel embörbe ez zent alazatoffag, es az zent zeretet 35
nem leiend, semmit egeb iozag *nem* haznal neki öroc (*igy*) iduöffe-
 gere, mikeppen fölül meg vagon monduan, Mel igön nag zentfegös
 iozag legön az zent alazatoffag, es az zent zeretet, ezt tenön || magad 64

meg tanolhad niluan valo peldabalol, ha tekintez az nag binös zent
 azzoñi allattra magdalombeli mariara, ki micoron volna nemmel
 igön nõmmös, es termettel igön nag zepfegös, vg mint kerali nem-
 zet, ame annera meg alaza magat, hog micoron vrone xpüs vlne az
 5 aztal mellet, hata möge kerüle, es mind v nõmmöffegenec tisztöffe-
 get hatra haüan, az aztal ala buec, es az iduözöytö ihüfnac zent
 labait meg ölele, es az zent töredelmeflegnec kõnhullatasaua! meg
 ötöze, es meg mofa, es az v tisztölendö zep haiaua! meg törle, es
 meg zarrazta, es mind addeg ennet fel nem kele, mig nem azt
 10 erdömlle hallania Meg boçattattac v neki foc binei, mert engömet v
 igön zerete Ime mit erdömlle az zent alazatoffag, es az zent zeretet
 Es ennec fölötte azt erdömlle, ki hallatlan dolog, hog harmicz
 eztendeig az kietlen puztaba penitencia tartuan, nem emböri ele-
 feggel, de angali elettel elt, vg hog mindön napon hetzör vittec fel
 65 vtet || az angaloc az egbe, es oth az ifteni edöffeggel, es vigafaggal
 elegödöth, es génerködöt, kit nem olvasonc hog tette volna xpüs
 meg az v edös anñanakes Azert ezt erdömlle az aztal ala buafnac
 alazatoffaga, es az nag buzgosagos zent zeretet Ebböl vettec az
 ayoytatos zent zeretöföc, hog imma az aztal alat zoctac kerefni az
 20 iftennec beufegös zent malaztat, micoron nekik azt haügaç peni-
 tenciaba, hog az atafiaknac labokhoz bekelköggéc,

Vrnac neuebe kezdeffec, mondaffec, es ve-
 gezteffec mindön io dolog Eth kerdetic, hog ha vaçon
 valaminemü zent iozag, kiket ha valaki meg teyend, auag, ha
 25 valakibe lelettetendic halalanac ideyen, legottan mindön bantas
 nekülön fel röpülön menyozzagba? Ez kerdefre ekkeppen felelnec
 doctoroc, hog het szent iozag vaçon, tudniamiert, artatlanfag,
 eleg penitencia, teles buçu vallas, meg bizonoytot zerzedbe menes,
 bizon töredelmefleg; martirumfagot zenüedes, es gacortaualo gónas,
 66 Ez het zent iozag közzül, čak eggic leheffön tökeletöffegel || valamel
 embörbe, ez eleten mint ez velagbol ki mulic, legottan mindön
 bantas nekülön meñ orzagba fel röpül

Elfö zent iozag az artatlanfag, ki adatic embörnec az meg
 kerezttölefbe, kibe ha valaki meg haland, legottan mindön ketfeg
 85 nekülön fel röpül az mennei hazaba

Mafod zent iozag az igaz, es eleg penitencia, mert embör
 acarmel igön nag binös legön, anne penitenciat tarthat, hog nem

čak abin, de meg a binneć kińńaes mind meg bočattatic, es ekkep-
pen mint meg haland, legottan fel rōpŭl az menńei hazaba

Harmad zent iozag az teles buću vallas, kit mondone kintul
bintŭl valo oldozatnac, kit micoron embōr meg valland teleffeggel,
legottan halalanac ideien fel vitetic meńorzagba, Eth-immar ved ⁵
iol ezōdbe, mert az bućunac neġ ielōs ellenfege vaġon, kik nem
engedic hoġ embōr az bućut meg valhaffa Elfō, hitōtlenfeg, mas,
halalos bin, harmad, meg nem ġonas, neġed, az dolognac el hagafa
(*igy*) kiert az bućut engettec Azert elfō ellenfege az bućunac, hitōt-
lenfeg, mert az ki igaz hidbe ninćen, ez eġeten, fem || v binenec meg ⁶⁷
bočatafat, fem az binneć kińńanac meg bočatafat nem valhatta
Kit meg bizonoyt zent Agošton doctor monduan Kereztenōcnec ta-
neytafrol valo kōńuebe Xpŭs atta zent eġhaznac kučcat, hoġ valaki
hyendi bočanatot vaġon, es valaki nem hizi, ennec bine meg nem
bočattatic Mas ellenfege az buću vallašnac halalos bin, mert min- ¹⁵
dōn valaki ištennec malaztaba ninćen, ez eġeten bućut nem valhat
Ennec ez oca, mert mikeppen az eleuen fetŭl el zacadot tag meg
hot, es az etel ital neki femmit nem haznal Ezōnkeppen xpŭštul
ki mindōn hivōcnec feie, valaki halalos binbe vaġon, ez v tŭle el
zacadot tag, es eġhaznac kinće ez eġetennek femmit nem haznal, ²⁰
es v benne femmi reze ninćen De te mondanad Mičoda az eġhaz-
nac kinće, es honnet vaġon, es mibōl vaġon, Ffelelet Az eġhaznac
kinće nem eġeb, hanem čak az buću Az buću kedeg nem eġeb, ha-
nem čak az kinnac meg bočatafa, kit embōrnec kellene zenuednie
abbinert purgatoriumba, auag ezōn velagba De immar laššoc azt || ²⁵
meg, hoġ ez eġhaznac kinće, kit mondone bućunac, honnet vaġon, ⁶⁸
es mibōl iōth Ffelelet, Ez buću, auag, eġhaznac kinće vaġon, es
iōth xpŭšnac kińńanac, es halalanac erdōmēbōl, ki oġ iġōn draga-
latos, hoġ čak eġh cōppenet vere, eleg volt uona mind ez velag
adoffaganac meg fizetefere, es eleg tetelere Es oġ iġōn beufegōs len, ³⁰
hoġ nem čak eġh cōppenet veret ada, de incab eġh cōppenet veret
drecaba (*igy*) nem haġa, de mind ki onta, Es ennec naġ beufegōs
erdōme vaġon le teuen eġhazi cućnac alatta, eġ ez cuć nem eġeb
hanem čak papa hatalma, es ez az cuć kit vrone xpŭs ada zent
petōrnec, micoron azt monda Petōr, ime nekōd adom meńorzagnac ³⁵
cućat, valakit meg kōtōzh földōn, meg kōtōzuen lezōn meńorzagbaes,
es valakit földōn megoldozandaz meg oldozuan lezōn meńorzagbaes
Es immia mind ez velag vegeig ez eġhaznac beufegōs kinćebōl, az-

az, xpūnac kińńanac zent erdőmebelől oztogatťa papa az bučut, annera, menere igaz acarýa Azert micoron teljes bučut adand, es
 69 «embőr meg» vallangá, ez || eľeten mint ez velagbol ki mulic, legottan fel rőpűl meńorzagba mindőń bantas nekűl Azert ez eľeten
 5 nađ zentfegős ionac halalos bin eđh ielős, es fő ellenfege, ki meg banta az buču meg *nem* vallaft, Harmad ellenfege az bučunac, reualo meg *nem* gonas Mert vđ vađon, hođ vr isten az bint meg bočattá meg az gónafnac eľőtte, ha micoron embőr az tőth bint tőkeletőffeggel meg banna, es acaría meg gonnia, mikeppen ezečiel
 10 propheta monđa De az bučut senki *nem* valhattá, hanem ha az gonaft meg teiendi, mert mindőń bullaba be vettetic, hođ az buču adattatic tőredelmefőknec, es «erre» meg gónoknak Néged ellenfege az bučunak ez, micoron valaki azt meg *nem* tezi miert az bučut engettec, de ha ez főlűl mondottacat mind meg teyendi, tudnia-
 15 miert, ha az bučut igaz hittel hizi, az tőth bint meg banta, az igaz gonaft meg tőtte, es miert az bučut engettec aztes hiuń meg tartotta, ez eľeten mindőń ketfeg nekűlőń az bučut teleffeggel meg vala, es ha ez velagbol ki mulandic, legottan mindőń bantas nekűlőń meńorzagba fel rőpűl

70 Néged zent iozag vađon, kiert || embőr erdőmli halalanac ideien meńbe fel meneset, meg bizońoytot zerzedbe menes Hođ ez ekkeppen legőń, meg bizońoyta zent thamas doctor, es az tőruen kőńy, ezőńkeppen monduan, Hođ az zerzedbe menesnec miatta, meg bočattatic «embőrnec» mindőń bine Mert zerzedbe menes iften-
 25 nec iğőń nađ felleğős zent aldozat, mert mindőńőstűlfogua, ágđa magat mind v halalaig teftőstűl lelkőstűl iftennec zolgalattara, az zerzedbe menesnec miatta, ki zerzedbe be menes, es oth vegig meg maradas, főlűl mul mindőńnemű aldozatocat, mikeppen mondati az tőruenkőńbe, Mert «az» ol embőr, ki be meğőń zerzedbe, elezteb iftennec ágđa mindőń ez velagi iozagat, főmeg (*igy*) ennec főlőtte iften-
 30 ert mind ez velagot el hađđa, es az zegen crıstoft, zegenfegbe kőueti, hođ az xpūnac őrőc cazdagfagara iuthaffon Masodzor, ki be meğőń zerzedbe, iftennec ágđa *nem* čak ez velagi iozagat, de meğ vńőń tulaydon testetes, es ezt az zent tiztafag tartafnak miatta, es
 35 zenuedelőknec, bőytőleđőknec, es mind eyel nappal foc io ifteni
 71 zolgalatoknac mi || atta Harmadzor, zerzetős embőr iftennec ágđa *nem* čak testet, de meğ lelket, es vńőń tulaydon acarattates, micoron v feiedelmenec acarattanac alaia veti az zent engedelmesseneč (*igy*)

fogadafanac miatta Azert «nem» čoda, ha ayo zerzetős hala«la»nac ideyen, mindön bantas nekülön fel röpül legottan meňorzagba, mi- coron & ezönkeppen iftennec atta magat mind teftőtül lelkőtül, es mindön iozagauai ígetömbe,

Ötöd zent iozag vağon, kinec miatta embör halalanac ideien 5 mindön bantas nekülön fel megön meňorzagba, az zent, es bizon tőredelmefleg, Kiről vg mond zent irasbeli petör doctor, hog annera lehet az tőredelmefleg, hog meg bočattatic nem čak abbin, de meg mind abbinneč & kinnaes, mikeppen iluan meg teccic az toluayrol ki xpūs mellet fűgge, es magdalombeli mariarol, es egebekről 10 focakrol Es mind egebec kőzöt «az zent tőredelmefleg- ről» ezt oluaffoc, hog anglis orzagba neminemű ielős binős embör, iöue fenoniabeli erfőkhöz, es hoz'a meg gőnec, es egeb bine kőzöt ielős gőnafa ellen, hog vñön tulaydon leañauai vetkőzöt vola, es & || zűssefeget el veztőtte volna, es az erfőköt, ziuenec 12 nağ tőredelmeflegeuel, es nağ keferűfegős kőñhullataffal kerde azon, hog ha volna oľ penitencia kiert & iftentül erdömleneie elen nağ binneč megbočatafat, Kinec monda az erfőc nağ kegőf- leggel, Zerető fiam, abba ne legön ketfegőd hog az penitencia nem volna, ha acarod magadat penitencianac alaia vetnie Monda 20 ez binős embör nağ caiataffal, es nağ keferűfeggel Acarom en zerető ařam, ha meg ezor (igy) halalt kellene zenuednöm, es őrőmeft meg zenuedöm Az iambor piřpőc kedeg rayta kőñörűluen, &es vele ígetöm kőñueze, es hağa neki het eztendeg valo penitenciat, mikeppen tőruen ağğa Monda ez binős embör Vram mičoda ez, hog 25 čak ez keueftönne (igy) penitenciat en neköm hağod, mert neköm vg teccic, hogha mind ez velagot altal elnem, elen nağ binröl zam- talan foc kinnal nem volnec eleget rola tennöm Kit haluan ez iambor piřpők, monda neki Meň el fiam, böytöl čak harom napot vizzel keňerrel erőtte, Es ez zegeň binős kezde nağobban nağ kefe- 30 rűfegős firaffal kőñörge || nie, hog hağğon neki meltan valo peni- 73 tenciat, ki legön eleg elen nağ zörnű binneč meg bočatafara Ez iambor piřpőc kedeg čodalcodeč ez & nağ buzgofagos tőredelmeffe- gen, es & lelkebe meg őrűle, es nağ edoffeggel monda neki Meň el zerető fiam mong eg pater nořtert, es mindön ketfeg nekül hiğged 35 hog az io iftennec & nağ ergalmařaga meg bočatta mindön binő- det, Es ez zegen binős ezőket haluan nağ readařt ten, es az földre le efuen, legottan meğhala, Es ez iambor erfőc, ezt mind az varař-

nac meg predicalla nađ ōrōmmel, monduan, hog «latta» purgatoriumnac mindōn kińna nekūl fel rōpūlt volna meńorzagba Azert ez tōredelmefleg len az ōtōd zent iozag, kinec miatta halalanac ideien «embōr» felrōpūl az ōrōc hazaba

- 5 Hatod zent iozag kinec miattaes, mindōn bantas nekūlōn embōr fel mehet meńorzagba, martirumfagnac zenuedefe, micoron igaffagert, es bizonfagert, kint, auag, nađ bozzusagot zenued «valaki,»
- Kit meg bizonoyt vronc xpūs vńōn maga monduan, Bodogok kik
- 74 haborufagot zenuednec igaffagert, mert ōuec meńnek || nec orzaga
- 10 De ha mondanaia valaki azt, miert immar ez may idōbe martirumfagot nem zenuethetōnc mikeppen regōnte zenuettec, azert mit kelōn tennōnc hog mańtan valo idōbees martirra lehetnenc? Rea felelnec doctoroc, es vg mondnac, hog meg lehet De mikeppen lehefōn ved iol ezōdbe Mert mikeppen embōr testbōl, es lelōgbōl vaōn, ezōn-
- 15 keppen az martirumfag kettō, tudnia miert, testi, es lelki, kit mindōn embōr meg valhat valaki acarria Elfō martirumfag «lehet az testbōl» kit veth zent bernard doctor monduan Verontas nekūl harum martirumfag vaōn, tudniamiert, beufegbe mertecletōffeg, zegenfegbe beuōlkōdes, ifiufagba tiztafag tartas Elfō martirumfag ez, mi-
- 20 coron eleg volna mit enni fińna, es mertecletōffegōt tart, zenued, es bōytōl Valon mi lehet ennel nađob martirumfag, mint az vendegfegbe ehōznie, foc ruhanac kōzōtte faznia, es cazdagfagnac kōzōtte zegenfegōt tartania? Ezōnkeppen tezōn vala zent pal apoftal, ki vg mond vńmagarol, gōttrōm en testōmet, es iftennec zolga[la]ttara
- 75 haytom Zent dauid kerales ig monda az foltar kōńbe vńma || garol Alazom vala en lelkōmet bōytōleffel, es zenuedeffel, Zent cecilia azzones, ig ōmorgatta vala az v ģenge artatlan testet, hog az arańas barfonnac alatta ciliciomot vifel vala, es az testnec ekkeppen valo ōmorgatafaual kerefic vala az martirumfagnac coronaiat Mas
- 30 testi martirumfag vaōn zegenfegbe valo beuōlkōdes Ez efen martirumfagot valla amaz eg ōzueg azzōń, kinec ĉak ket fillere vala, aztes iftenne[ue]be ada, kit vronc xpūs latuan ekkeppen diĉere monduan. Bizon mondom hog ez azzōńiallat mindōnnel tōb alamifnat ten, Harmad testi martirumfag vaōn ifiufagnac ideien valo tiztafag tartas, Mert az zent tiztafag tartas, vr iftennec ol igōn kedues, es ol igōn kellemetōs, hog martirumfagnac coronaiat erdōmli, es ezt erdōmli az testnec erōs viadalaert, kit zenued az tiztafag tarto embōr, az testbe valo tūznec, es kiuanfagnac miatta Azert az

zent tiztafag tartafnac miatta emböröc, nem čak martirra lehet-
 nec, de meg angalokhozes hafonlatoffa leznec, es ki ennel na-
 gób, angaloknal nagób erdömöt valhatnac Ocat veti zent Ambros
 doctor || vg mond Az angaloc test nekülön elnec, de az zűzec **76**
 testbe viafcodnac, kit az angaloc nem tehetnec, mert nekik testök 5
 ninčen, azért nagób az zűzeknec viadaloc hog nem angaloknac,
 miért kedeg nagób viadaloc vagon ha testökön gözedelmet vehe-
 tendnec, nagób erdömökes, mert martirumfagnac erdömet vezic,
 kit az angaloc nem vehetnec Azert ehharum len az testbe valo
 martirumfag, tudnia miért, beufegbe mertecletöfleg, zegenfegbe 10
 beuölködes, ifiufagba tiztafag tartas Ezönkeppen az lelögbees ha-
 rumkeppen valo martirumfag lehet, elfö, micoron embör haborufa-
 got bekeuel zenued, mas, micoron valaki meg nomorultacon köñö-
 rül, harmad, micoron embör ellenfeget zereti, es imad erőtte Azert
 elfö martirumfag ki lehet, az lelögöböl ez, micoron embör haborufagot 15
 bekeuel zenued Ezt meg bizoñoyta ezön zent gergör doctor mond-
 uan, Ver ontas nekülön martirra lehetönc, ha bizonfaggal mi lel-
 köngbe haborufagnac ideien bekefegöt tartandonc Nem kifded mar-
 tirumfag az haborufagnac zenuedese, de bizoñauual igön nag Mert
 kinneb volna embörnec eg || zör az tör ala nácat vetnie, hog nem **77**
 ha coronked haborufagot zenuedne Azert ved iol ezödbe, mert az
 haborufagot bekefeggel zenuednie, zentlegnec, es malaztnac nagób
 iege, hog nem ha valaki corocat vigasztana, es halottacat tamogatna
 Mert vg mond zent gergör doctor, hog az természet azt nem agga,
 hog haborufagba embörnec bekefege legön, hanem čak iftennec 25
 zent malazta, es embörnec tökeletös iamborfaga agga ezt Azert ez
 eleten martirumfagot meg valhatta mindön embör ez may időbees,
 ha bekefegöt tart haborufagba Mas martirumfag az lelögbe ez, mi-
 coron valaki meg nomorultacon köñörül, Kiröl ekkeppen zol zent
 gergör doctor, monduan Egebkeppen az meg valtonac tagia nem 30
 lehetönc, hanemha v rayta, es mi atancfiain köñörülendönc Kit ez
 io ihüs vñönmagaes meg ten, micoron mi raytonc ol igön nagon
 köñörüle, hog magat nem kemele erőttönc az keferü kinnac, es az
 zörnü halalnac alaia vetnie Ez eleten martirumfagot valla, az bodog
 zűz aña, kit meg bizoñoyt az zent euangeliu ekkeppen monduan 35
 Az te lelködet, es az öuet, ki te tü || led zűletöt, keferüfegnec töre **78**
 által föla Es nem čak az bodog zűz maria vallotta ez efen martirum-
 fagot, de mindön meg vallotta, es meg vala kik az criftofon, es mind

az meg nomorult zegenőkön kőörültec, es kőörültec Ez zent kőör-
 rületőffegnec iozagarol ielős peldat egebec közöt ezt oluaffoc, Hog
 neminemű iambor azzoñ, ki nemmel nómós vala mind zertent,
 mind lelőc zertent, ez iambor «azzoñ» az coroccon, legioncab az pocce-
 5 lofocon igőn kőörül vala, az kegős criftofert, ki len meg vtaluan
 erőtőne mikeppen pocelos, Miert kedeg mindőn iozagnac ellen-
 fege vagon, ez iambor azzonnac ez eleten idűőffegős, es zent-
 legős malasztat az v vra igőn nem zereti vala, es ezért vtet igőn
 haborgatta vala, Es törtenece, hog nemicoron ez iambor azzoñ
 10 talala egh igőn zőrnű vtalatos poccloft, es acara neki alamif-
 nat adnia Az pocelos kedeg monda neki Addeg en sem ezom, sem
 izom, es semminemű segedelmet tūled nem vezőc, mig nem emgő-
 met te hazadba vizh, Kinece felele ez azzoñiallat, es monda, xpufnac
 79 io zegenē, ezt en nem merom tennie, hog en tegōdet || en hazamba
 15 vigelec, mert ez eleten corocat az en vram igőn nem zereti,
 es igőn gūlōli Haluan ezt az zegen cor, meg keferōdec, es az földre
 le efec, firnia kezde Es ez iambor azzont az zent kőörületőffeg
 meg gōze, es az földről az zegent fel foga, es v hazahoz viue Es ez
 zegen chor, firuan, kezde ez iambor azzonnac kőörōgnie azon,
 20 hog az vñon tulaydon agara fekōtneie vtet, Ez iambor azzont, ebbe
 es meg gōze az zent kőörületőffeg, iollehet tūgga vala hog az v
 vra hamar haza iūne, de maga mind ezatal az v kerefet be telefeyte,
 es v agara fekōte Es immar hog nūgodnec ez pocelos az hazaffagnac
 agan, ezōnkōzbe az azzonnac vra haza jōue, es mikeppen meg far-
 25 radot, acara meg nūgodni, es hog be menne agas hazaba, ez iambor
 azzoñ kelleli vala vtet az be menesről, mert felti vala mind az pocce-
 cloft, mind vmmagat halaltul Es ez nem vara semmit, de nag harag-
 gal az aytot be tazita, es be menuen lata v hazaffaganac agat, nag
 ekōffegős zepfeggel meg veragozuan, es mind ahazat erze nag čoda-
 80 latos edōffegős illattal be teluen Es ennec || kezde ocat kerdōzni, es
 tudacoznia, es vg lelec hog az pocclofnac kepebe, vrōnc xpūs vñon-
 maga fekūt az agon Azert ime mit erdōmlōt meg ezōn velagba az
 zegenőkön valo kőörületōsfeg Azert ez zent kőörületnec martirum-
 fagat mindōn embor meg valhatta, ha valaki zūue zertent kőörül az
 35 meg nomorultacon, Harmad martirumfag az lelōgben ez, micoron
 valaki teljes zūueuel ellenfeget zereti Kit meg bizōnoyt zent gergor
 doctor monduan Zenuednie bozzufagot, zeretnie ellenfegōt marti-
 rumfag ez, Vronkes arra parančolta ezt, hog ebbelōl nag erdōmōt,

es martirumfagot valonc Zent mathe irta meg euangéliomanac ötöt rezebe, holot v^g mond, Zereffetöc ellenfectöket, es imágot az titöket haborgatokert, es ellentöc patuarcodokert, Zent Agofton doctor meg fenöget, ha ig *nem* teiendönc, es v^g mond Ha valaki ellenfeget *nem* zeretendi, iftent vmmaganac, sohha meg *nem* engez- 5 telheti Mert iruan vagon Valaki attafiat gülöli, ez gileos Ezön zent Agofton doctor, ad minekönc iduöflegös tanaöot ez elen zent io || zagra, monduan En titöket afamfiai, intlec ellenfectöknek 81 zeretefere, mert binöcnec febeinec meg vigaztasara, semminemü oruoffagot ennél iobbat en *nem* öfmertem, Mert ez ellenfegnec zere- 10 tele, iftennec ol igön kedues, es ol igön kellemetös, hog en nec miatta az binös embör lezön iftennec barattá, es v neki zeretö fia Ezt meg bizonoyta vronc vñönmaga, es v^g mond zent luca^c euangéliomanac hatot rezebe Zereffetöc ti ellenfectöket, es ioth tegetöc azoknac kik titöket gülöltec, es ti erdömtöc lezön igön fok, es leztöc 15 az fellegös iftennec fiai Azert az ellenfegnec zer[e]tfe len az lelög- bööl harmad martirumfag, kit mindön embör meg valhat igön kiinnen ki acaria, mert *nem* köuet áac vagast Azert ez martirumfag len az hatod zent iozag, kinec miatta embör halalanac ideien mindön bantas nekülön fel röpül az öröc hazaba, 20

«Eth zol ez iras az zent gónafrol»

Heted zent iozag ki vagon kereztenlegbe, az zent gonas, kit ha valaki, hiuön, tiztan, es igazan gacorland mind v halalaig, en nec miatta embör ol igön meg tiztul, es ol artatlanna lezön, hog halalanac ideien mindön bantas nekülön, || fel röpül mehorzagba 82 Ocat vetie en nec zent doctoroc, es v^g mondnac, hog az ki gacorta gonic, ez eleten gacorta zegönködic az v bineiert, miert kedeg gacorta zegönködic, ez eleten zegönködes az binról elec tetelnec nagob reze, Ezt meg bizonoyta zent bernard doctor, es ig mond Vr iften azert acaria hog meg gónönc, hog az bin nec kiinnaert az 30 gónafba valo zegénködest valoc

«Kerdesöc»

Eth az zent gónafrol vettetic riuiden harom ielös kerdes, kiket nekönk ielöfben zükfeg meg tudnone, Elfö kerdes ez, hog mene haznalattalegön az zent gónafnac (*igy*), Mas kerdes ez, 35 mi tilt meg embört incab, es ielöfben az zent gónastul, Harmad kerdes ez, ha tartozic embör az egzör meg gönt bint többbe meg gönni, auag *nem*. Elfö kerdes len ez, hog mene haznalattá va-

gon az igaz zent gónafnac, Es vg mondnac, hog igön fok, mert
 az igaz gónafnac miatta embörnec elmeie meg velagofodic,
 iduöffegnec vtat meg öfmerettre, Iftennec ergalmaffagat neri, Ez
 zent gónafnac miatta az lelöc binne halalabol fel tamad, Ez zent
 83 gónafnac miatta az binös em||bör iftennel meg bekelic, ki annac
 elötte ellenfege volt az binne miatta, Ez zent gónafnac miatta
 ördög meg galasztatic, mert az igaz gónafba az v alnocfagos titkya
 meg ielőntetic, es ez keppen v közötte es az binös embör közöt valo
 baratlag meg feföl, es el vez Kit meg bizonoyt az zent iras bölñec
 10 miatta ekkeppen monduan Valaki v barattanac titkyat ki nitta, el
 vezti vtet, vg hog toabba nem lezön baratta Mert mikeppen az
 toluaynac, es az orv embörnec v gonoffagoc meg ielőntetnec ebböl
 vk igön meg galasztatnac, es meg zegönültetnec, es ennec fölötte
 nag zegön halallal meg (ö) ölettetnec, Ezönkeppen az ördöges, mi-
 15 coron embör az igaz gónafba v gonoz alnocfagat meg monga igön
 meg galasztatic, annera, hog toabba neki baratlagat nem tarta Te-
 kiné feleben, es ved iol ezödbe ez zent gónafnac v nag haznalattat,
 mert iollehet hog az vr iften mi lelkönknec sebeinec meg vigazta-
 fara fok io oruoffagot, es io miuelködetöket hagot ez velagba, de maga
 20 ennél haznalatofbat, es iobbat nem hagot, mint ez zent gónaft Kit
 84 aranzaiu zent Janos ekkeppen diçer monduan O bodog||fagos zent
 gónas, te vag az felleögös zent iozag, ki az iftennec ergalmaffagabol
 binöket meg boçataz, paradiçomot meg nitod, az el töröttet egezze
 teződ, az zomoru «ziuet» meg vigasztalod, es az te benned bizocat
 25 örc aiandoccal meg aiandocozod O zentlegös iozag, ki az binnel
 meg hoth lelköket meg eleueneytöd, es az örc halalt el töröd
 O zentlegöl gónas, te vag lelökne iduöffege, binöcnec ki zaggatoia,
 iozagoknac meg epeytöe, ördögnec meg gözöe, förtelmeflegnec tiz-
 toytoa Mit mongac többet? pocolnac torcat be rekezti, es meñor-
 30 zagnac captiat meg nitta, Mert az tizta gónas binökne boçatalat
 neri, az zivnec öfmeretit meg velagofoyta, es meg tiztoyta, az ör-
 dögt binös embörnec ziueböl ki vzi, es az lelköt kezéböl ki zaba-
 doyta, es iduöffegnec remenfeget agga, Kiröl ekkeppen zol zent
 Agofton doctor monduan, Meg zönice az ifteni bozzu allas, holoth
 35 leiend az tizta gónas, Kiröl çodalcodic Caffianos new doctor, mond-
 uan, Çodalatos fizetes, es el amelcodo köcönfeg, v vranac mondani
 tulaydon gonoffagat, es v tüle ezert vennie iduöffegnec remenfeget,
 85 ez elen vadola||ba nem lezön az xpüs biro, de az binöfnec lezön

zozoloia, ki vñõn magat karhoztattã vñõn tulaydon binenec vado-
 lasaba, Azert ime mikeppen bizonoyta, es dicere az zent iras az
 igaz gónafnac v nag haznalattat Immar meg bizonoytatic meg lõth
 cõdalatos dologboles, mel igõn nag haznalattã legõn az igaz zent
 gónafnac, Az cõdalatos meg lõth dolog ez, Kit meg irth cefariabeli 5
 pilpõc, es vg mond, Hõg vala neminemũ ielõs vitez, ki maganac
 ven felelegõt, es v tũle zũle eg zep ferfiu gẽrmõkõc, es ez azzõn meg
 hala, len vg ennec vtanna hõg mas felelegõt hoza, es ez mendũ (*igy*)
 len, es az atkozot iregleg vtet meg gõze, es az «v vranac» gẽrmõket
 merõggel meg õle, miert neki gẽrmõke *nem* len Es nemicoron mene 10
 az zent predicaciora, es az istennec zent igeie, es v zent malazta
 ziuet meg hata, binet meg õfmere, tõredelmesslegre remũle, es nag
 keferũfeggel firnia kezde, es az v binet neminemũ paphoz mind
 egezlen, es igõn hiuõn meg gõna, Es az pap hãga neki penitenciat,
 ez zerent, hõg eztendeig micoron az v «vra» ahaztul ki tauoznec || min- 86
 dõn zerdan vizzel keõerrel bõytõlne, es az napon ingõt ne vifelne,
 es az v mezeytelen testet vas lanczal altal õuedzeneie, es az napon
 mind esteg azt vifelne, es hõg mindon (*igy*) hetõn haromzor oftorozna
 magat vafas oftorral Ime hõg ez zent penitenciat hiuõn gacorlanaia,
 õrdõg zerze azt, hogy ez azzoniatnac attafiaual az pap egbe veze, 20
 es hõg igõn haborgatnaia ez pap az azzonnac attafiat, ez azzõn
 ezt *nem* zenuethete, es vranac meg panazola Ez vr kedeg, miert
 hatalmas vala, az papot meg tilta, es igõn meg fenõgete, monduan,
 hõg az iambornac beket haggon, es ne haborgaffa Ezt kedeg ez
 pap igõn meg bozzula, es igõn meg zegõnle, es acara bozzuiat meg 25
 allani ez azzoni allaton, Es alcolmas idõt veuen iarula ez v vrahoz,
 es az v fianac merõggel meg etetefet kit neki ez azzõn meg gont
 vala, mind teleffeggel meg monda Es hõg ezõket halla ez v ura *nem*
 hiue Es monda neki ez pap Vram, ezt en te nekõd meg bizonoytom
 niluan valo bizonfagual, vg hõg tetteffed el mentõdet hazattul eg 30
 hetig valo ideig, es zerda napon tery hazathoz, mel || napon az peni- 87
 tenciat kit en neki hattam az v gonoz bineiert, az napon tartã meg,
 mikeppen en hattam neki, Ez vr kedeg acara mind ezõkrõl bizon-
 fagot vennie, tettete magat hazatul el tauoznia fok napeg, Es az
 zerda napon, micoron kel vala v azzon felelegenec penitenciaiat tar- 35
 tani, be rekezkõdec v agas hazaba, es magat meg mezeyteleneyte,
 es v testet igõn oftoroza, vg hõg magat verebe keuere, es az vas
 lancal magat esmeg altal õuedze, es ruhaiat rea veue, es az vetetlen

aztalhoz le v̄le, hog az zarraz keueret vizzel meg enneie, mikeppen
 neki ha^ug^uan vala, Es ime ezönközbe az v̄ vra, micoron ing^en sem
 uarnaia, haza ioue, es v̄ a^ugas hazanac aytaiat meg zördeyte, es v̄
 azzon felelege meg yede, kefedelmet tenni kezde, es ewitez na^ug harag-
 5 gal az aytot rea zege, es be mene Es ime eth adatic ertenönc az
 igaz gónafnac, es azzent penitencianac na^ug haznalatta Mert hog
 be ment volna ewitez v̄ a^ugas hazaba, lata azzon felefeget igön
 zepön vetöt aztal fölöt v̄lnie na^ug tiztöfseggel, es elötte na^ug génerü-
 legös etket, es venereköth, Es monda neki, vetközel le Es ez iambor
 88 azzon fel||uen, es iftennec ergalmaffagaba bizuan vranac parančo-
 lattat be telefeite, es ime az v̄ teste lattatec igön zep feiernec, es
 igön zep tiztanac, kit az oftorozafnac miatta verbe keuert vala, Es
 az vas retez kiuel magat be öuedzötte vala, lattatec igön zep ara-
 nás barfon felömnec lennie Es monda ez azzon vranac Vram, mit
 15 acaral mind ebbe en velem tennöd? Es meg ielőnte neki az papnac
 vadolafat, kit az zent gónafnac erdöme mindönöftül meg hamifleyta,
 es semmie teue, iftennec, es embörnec elötte Azert elfö keres ez
 len, hog mene haznalatta legön az igaz gónafnac, es ime riniden
 meg mondatec Mas keres ez, hog mi tilt meg embört incab,
 20 es ielőfben az igaz gónaftul, Ig felelnec reaia iras magarazo melf-
 töröc, hog «femmi» incab meg nem tilt az igaz gónaftul mint az
 zegönfeg, kit vallot «embör» az bin tetelbe, mert az ördög ezör tu-
 dománu, es mindön keppen tugga az binös embört meg fognia, es
 az binnecc köteleuel meg kötözni, azert vg tezön «es ezönkeppen
 25 čeleködic» hog micoron embör az bint tezi, az zömermö^t v̄ tüle el
 vezi, es ad neki na^ug batorfagot hog abbint meg tege, es meg lezön
 89 De imar, || micoron kellene meg gónni, az zömermö^t kit v̄ tüle el
 vet vala az bin tetelnec ideien, azt esmeg mind orczaiara keni, hog
 meg ne merie gónnia, Ezönkeppen ten adamnac elfö atancnac,
 30 Kiröl vg mond az zent iras moyfefnec elfö kónuebe Adamot zöme-
 röm^feg meg göze, es elreyte magat, es v̄ binet zegönle meg
 gónnia, mert doctoroc vg tartac, hog ha adam magat binöfnec
 vala vala, iften neki meg boçatta volna az törüentörefnec binet, es
 imma nem volnac (igy) ez nauafaba Azert ved iol ezodbe (igy) az zent
 35 iraft, es tanulad meg v̄ bizonsfagat ha iduözülⁿi acarz, holoth vg
 mond az bölc eggic kónuenec neged rezebe Eft confusio addu-
 cens ignominiam, et eft confusio adducens gloriam, Vagon egh
 galazat, ki hoz embörnec öröc zegönt, es vagon mas galazat,

ki hoz embörnec öröc dičőfegőt Az elfő galazat ez, micoron embör az bin tetelnec miatta magat meg galaz'a, es az mafik galazat ez, micoron abbinős magat meg galaz'a az papnac előtte, zegőnkőduen az binne meg gónafaba Az elfő galazat igön gonoz, mert hoz embörnec öröc zegönt az binne tetelenec miatta De az mafic galazat || 5 igön io, mert hoz embörnec mindön ketfegnekül öröc tisztőfegőt, 90 es dičőfegőt Azert ez eľeten zegőnkődefre inti az binőfőket az zent lelőc bőlēnec miatta monduan Ffili non confundaris pro anima tua dicere verum Ecce. x. Ffiam ne zegőnľed az igaz mondaft te lelkődert, tudniamiert, az igaz zent gónafba «mert doctoroc vő tartac, 10 hog az vr iften incab bozzula azt, hog embör az tőt bint meg nem gónna, hog nem mint azt, hog abbint tőtte» Azert valaki acar meg zabadulni az öröc galazattul, tehát ez eľeten igön nez'ön ez edeala meg irt harom ocoffagnac tikőrebe Elfő tikör az természet zerent valo ocoffag Mert mindön ocoffag azt agőa, hog az bint kit nem ze- 15 gőnlőt iftennec előtte meg tennie, ki volt igön naő rutľag, es igön naő zegőnfeg, naőgal incab nem kel embörnec előtte zegőnľeni, meg monдания, ki lezön az binőfnec öröc tisztőfegere, es iduőffegere, Mas tikör kibe kel az binőfnec neznie ha iduőzűľni acar az ifteni latafnac oca, kinek femmi nemű dolog előtte el nem eőezhetic, de min- 20 dőnőc niluan vadnac v zőmeinec előtte Azert ha ezt meg gondolanga az binős embör, hog az v bineit iften niluan latta, es iol tuőőa, nem kezdi zegőnľeni az eőh papnac tudafara adnia, es «v neki» meg gőnnia, hog az vr iften örőkke el feleőőe, es az öröc zengőntűľ (*igy*) meg zaba||doyča, mert sonha az öröc zegőntűľ meg nem menekődie, ha 91 nem ha igazan meg gőnic Ez meg bizonytatic nem čak zent irafnac bizonyfagabol, de meg ielős čodalatos meg leth dologboles, Kiről vő oluafatic, hog ket iambor frater iar vala ez velagba predicationac, es eőeb lelki iozagnac ocaert Es micoron iuttac volna neminemű varhoz, kibe lacozik vala eőh ielős binős azzońiallat, 30 ki vetközőt vala neminemű roconfagauval, es ez eľen caczorľagnac binebe lacozec tizoneőh eztendeg, kit zegőnľetibe mind enne ideig meg nem mere gőnnia, Micoron ez ket frater be mentec volna ez varba, az mife mondo mifet monda, Gondola az mifenec alatta ez binős azzońiallat ezt, monduan vmmagaba Ez baratoc engőmet 35 nem őfmer nec, es hizőm hog tőbbe edesem iunec, azert azon meg gőnom ehőz en binőmet Azert az zent mifet el vegezuen ez iambor, hoz'a iarula ez binős azzońiallat, es gőnni kezde Es hog az binő-

ket mondogatnaia, ime nag' čodalatos dolog, ki len ez gónafba, hog' mindon binnece meg ielontefere egh ondoci buffo zokollie vala ki az azzonnac zaiabol, es ez čodalatos dolgot sem az gonto, (*igy*) sem az ||
 92 gono nem lattac vala, ha nem čak lattac vala az confessornac v tarla,
 5 Es ez azzon mindon binet hiuon meg gona, de meges az zomermof-
 legnec miatta ordog ol igon meg goze, hog' az testi binnece rutlagat
 meges zegonle meg mondanía Es immar hog' az confessor rea
 olualta volna az oldozatot, ezt lata esmeg az confessornac v tarla,
 hog' mind az zornu ondoci buffoci, kik ki zogdoftec vala az azzonnac
 10 zaiabol, mindonic mafod magauval, es nagobbacsal az azzonnac
 zaiaba be menenec Es ime hog' ez ket frater ennen el menteci volna,
 es az vton hog' mendogelnenec (*igy*) meg «ielonte» az čodalatos lataft
 az akki lattac vala az confessornac Es hog' halla, meg rettene, es monda,
 Bizonauval valamit ez azzon az gónafba v binebe el reytot, es meg
 15 nem mondotta, de kerlec zeretó atamfia hog' teryonc be, netalantal
 vr iften meg agga, hog' igazan meg gonie, Es meg teruen, tehat
 lelec hog' meg hoth, kin igon meg zomorodanac, es kezdenec rayta
 igon bancodni Es kezdec vr iftennec ergalmassagat kernie boytollef-
 fel, es aloytatos imadlaggal, hog' meltoltatnec nekici meg ielonteni
 20 hog' mit peldazna az nag' zornu latas Ime vr iften meg halgata
 93 vket, || es harmad napon nekici ielonec az azoniallat, vluen egh
 nag' zornu ondoci sarcanon, es ket feketu zornu kigo, az v nacat
 által tekerteci, es eggie, eggie emlöt, es az mafici, mafici emlöt
 zopyaci, es ket zornu buffo, az v ket zomein ilneci, es az v zaiabol
 25 kin kuuel valo tuz langaz ki, es ket feketu meg dihut ebeci,
 az v ket cariat, es ket kezeci ragiac, es az v ket filebe tuzesi
 nilacat louodozneci vala, es az v feien, ala cigneci, es figneci vala
 zamtalan zornu far gicoki, Kit hog' lattaci volna ez frateroci, igon
 meg retteneneci, es meg yedeneci, es feltokbe az foldre le eseneci,
 30 Tehat az azzoniallat monda nekici, Isten neci barati nefeletoci, mert
 en vagoci az atkozot azzoniallat, ki ti hoz'atoci, hazugfaggal
 meg gonam, merth egh ielos binomet en el eneztem, es az
 gónafba meg nem mondam, azert vagoci iteluen ez elen kinra kit
 lattoci, mind orokke, Es hog' ezt hallaci, monda az confessor neki
 35 Zoreytlaci, es kerdleci az oroc iftenre ihusi cristofra, es az v aniaara
 mariara, hog' teg mi nekone ielos bizonfagot ez kettorol, Egh ez,
 hog' miert vagon adatuan te nekoci ez kinoci (*igy*), melekeci im latone
 94 hog' zenueci Mas, kit acarone tuled meg tanulnia ez, || hog' minemu

binne*c* miatta incab zalnac emböröc pocolra Es ekkeppen kezerey-
 tetec ez carhozot azoniallat igaz felelettre, es az elő kerdefre
 ekkeppen felele, monduan, Nezh iol ream, mert kezereytetöm nettöc
 (igy) igazat mondanom Azert ez en feiemön valo zörnű foc befteket
 kiket lattoc, ezöc adattac mind örökke zenuednöm en haiamnac, es
 feiemnec öltözetinec keufflegeiert Ez ket zörnű varas becat, kit lat-
 toc en zömeimbe vlnöc, ezöc engömet kinoznac mind örökke en
 gonoz förtelmes latafomnac bineiert, Ez tűzes nilac kik en füleimet
 által lőuöldözie, ez kin adatot en neköm az foc gonoz heuolcodo
 zocnac, enöcleföknek, ragalmaffagoknac, es egeb foc förtelmes
 parazna bezedöknek halgatafaert Es ez tűz, ki en zambol bidös
 dohos kenküuel ki langaz, adatot en nekem embörökne*c* io hirenec,
 neuenec, el veztefeiert, es az atkozot gonoz ragalmaffagnac miatta
 meg galazafaert, Es ez ket mergös kigo, kie en nacamat atal teker-
 tec, es ez en ket emlömet zopiac, ez eften zörnű kin adatot en
 neköm azert, hog en magamat hattam en zeretöimnec zertelen fog-
 dosnia, es zorongatnia Ez ket fe||ketű ebeknec kedeg mardofala, kik
 en ket caromat, es kezeimet ragiac, adatot en neköm az foc zertelen
 valo ölelgetefert, es illelgefert, Miert kedeg az iftentül adot iozago-
 mat, en incab költem en zertelen valo zeretöimre, es testöimnec
 gonoz kiuanfagara, azert adatot en neköm ez ondöc zörnű farcañon
 valo vles, ki engömet monthatatlan nag kinnal götör mind örökke,
 Es hog ezöket meg mondotta volna ez bodogtalan binös, monda
 neki az confessor Kerdlec, es zoreytlac azon xpűnac ihufnac hatal-
 mara, hog mond meg immar az malicates, hog minemű binne*c*
 miatta zalnac incab emböröc pocolra Ffelele nekie, es monda Meg
 kel mondanom, mert egebet sem tehetöc benne Azert feryfiu em-
 böröc, kilömb kilömb foc gonoz binne*c* miatta efne*c* pocolnac ver-
 mebe, es az öröc kinba De azzoniallatoc, ielőffen incab neg gonoz
 binert carhoznac, tudnia miert, neluöknec bineiert, keufflegös
 öltözetert, orezaioknac kendöze*f*eiert, es az atkozot zömermőköde-
 fert, kiert binöket nem meric meg gönnia, kiert enes el vezic (igy),
 mikeppen ime ezt niluan tuggatoc, es lattatoc, Es kezde kerdeni
 az confessor || azon v*t*et, hog ha volna valaminemű ifteni iozag, hog
 kiuel neki haznalhatnanac valamit iduöffegere Es hog ez foc ördög
 ezt halla «kik v*t*et göttric vala» legottan elragadac v*t*et, es be efene*c*
 vele pocolba Azert mind ez eften ödalatos dologbol meg bizo-
 nyotatoc az zent iras, holothi azt monga Per que quis peccat, per

hec et torquetur Valamel tagianac miatta embör vetközic, azon tagiaba göttretic, miert kedeg ez binös mindön tagiaba vetközöt «volt» azert mindön tagiaba kinzatic mind örökke Azert ez len az mas keres, hog mi tilt meg embört incab az igaz gonaf-
 5 tul, rea feleltetec mind irafnac bizonlagabol, mind ielös meg löth dologbol, hog ielőfben az zömermöfködes, mikeppen meg mondatec, Azert valaki zegönli az gonafba v binet meg mondania, tehat tekinčön, es iol nezön ez harmadic tikörbe, tudnia miert, az iöuendö örök zegönfegre Kiröl vg mond az vr iften Naum prophetanac kónue-
 10 nec harmad rezebe Meg ielőntöm az te zegönfegödet, es meg mutatom nemzetöknecc te mezeytelenfegödet, es orzagoknak te zidalmassagodat, Jeremias prophetaes vg mond kónuēnec huzad rezebe, ||
 97 Igön meg galasztallanac, mert nem öfmerec meg az örök zegönt, ki fohha el nem mosattatic Azert valamel binös embör ez zent irafnac
 15 ertelmet, es bizonlagat meg ertendi, es teles hittel hiendi, nem kezdi zegönlenie az egh embör elöt binet meg mondania, es pirongania, azert, hog az öröc zegönhalaltul meg zabadofon Harmad keres ezvala, hog ha tartozic embör az egzör meg gönt bint többbe meg gonni, auag nem Ig felelnec rea, hog törüenzerent, es zükfeg zerent
 20 nem tartozic reaia, ha az egzör igazan, hiuön, es tiztan meg gönta, De ha lelkenec öfmereti fuldalia, es benne veleködic ha igazan gönta auag nem, auag ha az papnac volt hatalma az binből megoldoznia auag nem, tehat ez eleten ketölködeft kel embörnec bizon-
 25 gonafnac miatta, hog legön mindön ketfegnekül bizonos v iduöffe-geröl Azert közönfegös kerezten hit ezt vala, hog ha egzör mindön binet igazan meg gönta, eleg neki az binnecc meg boçatafara, es öröc iduöffegre De maga zent thamas doctor, es egeb doctoroc vg
 98 tartac bizonlag||gal, hog menezör embör v binet töbör gönta, an-
 30 neual incab v binenec kiñnat, es adoffagat meg kissebeyti az gonafba valo zegönködefeiert, es az papi oldozatnac hatalmanac iozagaert Azert annezor gonhatta meg embör v binet, hog mindön binenec kiñna, es adoffaga neki meg boçattatic, es ekkeppen meg zabaduluan mindön adoffagatul, zabadon fel röpül halalanac ideien
 35 mindön bantas nekülön az v öröc hazaiaba Ved ezedbe, hog ördög semmit olan igön nem gülöl mint az igaz zent gonaf, kiröl vg olvassoc, hog nemiçoron zent thamas doctor fekcic «vala» parifba corfagnac agaba, es eg ördög mene be az camaraba holoth fekcic

vala ez zent iambor, ki ű előtte el nem énezhete, es parančol neki
 hog meg alon, es ez őrdög nađ retteguen, es felnen az camaranac
 eđh zegeletebe zorula, es monda nađ caialtaffal Bočas el engömet
 bizonfagnac zöuetnöke, mert az te zentlegödet el nem zenuethe-
 töm, Es tehat parančola neki ez zent doctor azon, hog ű neki iga-
 zan, es iluan meg mondanaia azt, valamit egez kereztenfegbe
 incab gülölne, es nem zeretne, es ű neki incab, es többet artana
 Ffelele es monda Igazat mondoc, mert ben||ne egebet fem tehetöc, 99
 hog semmit en incab nem gülölöc mint az igaz gónaft, mert semmi
 nekönc nađobbat, es többet nem art, es nađob cart nem tezön mint 10
 az igaz gónas Mert az halalos binne miatta eyti magat embör
 istennec haragiaba, es meg foztatit mindön iozactul «kinec» miatta
 neki iduözülne kellene, es tartatic ol nađ erős kötelbe az bin-
 nec miatta, vg hog fohha belöle ki nem fesölhet, hanem čak az
 igaz gónafnac miatta Es ezöket ez őrdög monduan előle el énezec, 15
 es ez zent doctor ez čodalatos dolgot nekönc irua hađa, hog ez
 zent gónaft, igazan, hiuön, es teleffeggel tegöc, ha iduözülne aca-
 rone Amen.

Vrnac neuebe kezdetic az zent imadfagnac
 dicere«te» es ű neki nađ haznalattfa Bizon bizon mondom 20
 ti nectöc, valamit kertöc en aťamtul en neuembe, agđa ti nectöc,
 zent Janus irta ewangeliomanac tizonhatod (igy) rezebe Az kegös
 xpüs, mi vrone ihus nađ bizodalmat ad mi nekönc ebbe, holoth ime
 hitere fogatta, monduan, bizon bizon mondom, az az, en istenfe-
 gömre, es en embörfegömre fogadom ti nectöc, hog valamit kertöc 25
 en aťamtul en neuembe iduöffegre valot, mind||meg agđa ti nectöc 100
 Oh mel igön nađon örölne amáz carhozot cazdag, ki lazartul eđh
 čöppenet vizet ker vala, ha ű maťtan vronctul ez zent igeket halla-
 naia neki mondania, de örökke fohha nem erđömli hallania, fem
 ű, fem kedeg egeb carhozottac, de ez zentfegös igeket, ez edöffegös 30
 ihus mi nekönc mondotta, nem čak eggüt, de zent lucač ewangeli-
 omabaes vg mond, Kerietöc, es vezitöc, kereffetöc, es meg lelitöc,
 čergeffetöc, es be bočattatoc, az keres az zent imadfag, az kereses
 ayo miuelködet, az čergetes az tőkeletös io acarat, es az zent kiuana-
 lag, kiuel embör igön acarä iduöffeget, es igön kiuanna istennec 35
 zent malazfat, kiuel istent zerethesse, es hog mindömbe ű zent
 acarafat tehesse De minec előtte zolnanc az imadfagnac diceretiröl,
 es ű nađ haznalattfarol, annac előtte lassoc, es tanoloc azt meg hog

mi légön az imadſag Az imadſagot doctoroc kilömb kilömb keppen
 vegeztec el hog mi légön Elezteb neuezöm damascos beli Janos
 doctort ki vg mond, hog az imadſag ez Az elmenec iftenhöz fel
 101 emeleſe, auag alcolmaſoknac, es illendöknece kerefe, || Hugo new
 5 doctor kedeg ig mond, hog az imadſag ez, hog az elmenec nemi-
 nemü aiytatoffaga, ki zarmazie az tizta zivnec kiuanſagabol,
 Caſſidoros new doctor kedeg ig mond, hog az imadſag kegös, es
 alazatos elmenec iftenhöz valo iarulatta, bizon hitnec, io remen-
 ſegnec, es zent zeretetnec erőſſegeuel Zent bernard doctor kedeg
 10 mi légön az imadſag ez keppen vegezi el monduan Az imadſag ez
 Aiytatatos ziucl iftenhöz valo igeközes, es könörges, mindön gonof-
 ſagnac el tauoztatafaert, es mindön ionac nerefeciart Azert ig vegez-
 tec el azzent doctoroc az zent imadſagnac mivoltat, es immar
 zoſonc ezön imadſagnac diceretiröl, es az v nağ haznalattarol,
 15 Azert az zent imadſagnac hasznalatta ez, mert mindön valaki aiyta-
 toſſaggal tezi, ezt mindön vezedelemtül meg zabadeyta, teſtnec, es
 lelöknece corſagat meg vigazta, embörnec eletet meg hoz'eyta, hadba,
 es viaſcodafba diadalmat, es gözedelmet vezön, ördögöket el tauoz-
 tat, embörnec ziucl, es elmeiet meg velagofoyta, iftennec zeretetire
 20 fel geriezt, ellenſegnec ellene meg erőſeyt, iftennel valo edöſködeſt
 102 ad, iftennec haragiatul meg otalmaz, iftent meg'engezteli, az || men-
 neket atal hatſa, az mennei oduart génerkötteti, es az nağ hatalmas
 iftent v hatalmaba tarſa Azert elezteb mondatec, hog az zent imad-
 ſagnac elfö haznalatta ez, hog teſtnec, es lelöknece vezedelmeböl
 25 meg zabadeyt, Kit meg bizoſoyt az zent iras Jonas prophetanac
 könuenec maſod rezebe, ekkeppen monduan Jonaſt el nele az nağ
 ceth hal, imatkozec, es meg zabadula gömrabol Maſut meg vg mond
 az zent iras, hog fuſannat az tiztaſag zeretö zent azzont, hamiffan
 be vadolac, hog hazafſaga ellen vetközöt volna, es micoron halarra
 30 (igy) vitetneiéc, fel fohazcodec caialtuan vr iftenhöz, es monda, Ördö
 mendönható iften, ki vağ mindön titoknac tudoia, te tudod azt,
 hog hamiffan vağoc meg vadoluan, es ime meg haloc, micoron en
 mind ezögbe bintelen leğec, es ime vr iften meg halgata könörge-
 ſet, es meg zabadoyta vtet az iffiu germöknece, danielnec miatta
 35 Es nem čac halalnac vezedelmeböl zabadoyt meg az zent imadſag,
 de meg nağ bozzuſagbol, es nağ zegönböles meg zabadoyt embört,
 mikeppen amaz iambör züzet ſarat, raguelnec leaſat, kit attac vala
 103 het fernec, es mind az hetet || ördög mara meg mellette, mert nem

valanac rea meltoc Ez igön náǵ bozzufagot zenued vala, ezert, hog mindön feriet halua lelic vala mellette, Ez iambor leañ, nemicoron az zolgalo leant megfégelmeze bineiert, ez kedeg meg dagazkodec rayta, es monda neki náǵ haraggal Fföldön sohha ne lassonc te túled fiat zűlnie, ki vaǵ mindön feriednec meg őlőe, hizöm engömtes 5 meg acazz (*igy*) őlnőde? Es hog ezt halla ez zömermős zűz, igön meg zegőnle, es igön meg bufula Es el fel mene-az földő hazba, es harom napon, sem euec, sem iuec, de vñ magat vete az zent imadflagra, es náǵ kőnhullataffal kere az vr iftent azon, hog v̄tet meg zabadoyča, ez náǵ bozzufagbol, ekkeppen monduan, Kerlek vram ergal- 10 mazo iften, hog ez bozzufagnac köteleből feyč meg engömet, auaǵ kedeg zabadeyč meg ez velagtul, te tudot azt vram, hog en sohha feriat nem kiuantam, de mindőncoron en lelkömet, es testömet tiztan tartottam mindön testi kiuanfagtul, Es ime zent imadflagnac, es zenuedefnec náǵ erdőme, legottan meg halgattatec az vr iften- 15 túl, es bočata hoz'aia raphael archangalt az kis thobiaffal, es oth hazaffagra náǵ dicserettel neki zerze ez zent zűzet. || Masod hazna- 104 latta az zent imadflagnac ez, mert mind testi corfagbol, mind lelki corfagbol meg vigazt, Kit meg bizonyt az zent iras bölčnec miatta monduan, Ffiam te corfagodba ne vtaład meg magadat, de imaǵad 20 az vr iftent, es tegöd meg vigazt Es nem čac testi corfagbol vigazt meg, de ki ennel náǵob, es iob, lelki corfagboles meg vigazt, mert ez zent imadflagnac ereie, es iozaga ol igön náǵ, hog az bint, meg az binnecc kiűnates erdőmli iftentül ġacorta meg bočatnia, mint am erdőmle magdalombeli maria, az aioytatos imadflagert, es az kőn- 25 hullatafert hallania az xpűfnak az v̄ zent edőffegős igeiet, monduan Meg bočatuan vadnac te neköd bineid, meñ el bekefeggel Harmad haznalattá az zent imadflagnac ez, mert embörnec eletet hozzeyta, Kiről yfaias propheta v̄g mond Meg corula ezečias (*igy*), fidofagnac kerafa, es hoz'a mene yfaias propheta, es monda neki. Ezt monga vr 30 iften, Zerőzed meg te hazadat, mert meg halz Es fordeyta orczaia ez keraf az falhoz, es imatkozec vrhoz ekkeppen monda Kerlek vram, hog emleköz'el meg arrol, mikeppen iartam en te előttd, bizonsagba, es tőkeletős tizta ziuel, es ammi io || te zőmeidnec előtte 105 mind azocat tettem, es ten keferűfegős firaft Es zola vr iften yfaias 35 prophetanac, monduan Meñ el, es mongad az keralnac Ezöket monga vr Hallam az te imadflagodat, es latam te kőnhullatafodat, es ime adoc te napidra tizőnőth eztendöt, es ekkeppen tizőnőth eztendeg

halada & halala az zent imadfagnac miatta Néged haznalatfa az zent imadfagnac ez, mert őrdögöket embörtül el tauoztat, Kiröl bizonfag vronc vñõnmaga, mert micoron az zent apoſtoloc égh embörböl az őrdögöt ki nem izhettec volna, hozac v̄tet vronkhoz, 5 es legottan ki v̄ze belöle Es meg kerdec v̄tet hog mire v̄k ki nem izhettec volna belöle, monda nekic Ez elen fele őrdög, femmiuel embörtül el nem fut, es el nem tauozic, hanem čac imadflaggal, es böytel Es ol nağ ereie vagon az aioytatos imadfagnac, hog nem čac el tauoztatfa az őrdögöt, de meg gōttries v̄ket Ennec bizonfaga 10 az őrdög vñõn maga, ki micoron volna eg embörbe, caialtani kezde zent bertalamhoz, monduan Bertalam iſtennec apoſtola, igõn gōtörnec, es igõn egetnec engõmet az te imadlagid Otöd haznalatfa 106 az zent imadfagnac ez, mert ziueket meg || velagofoyt iſtenieknec ōſmeretire Kiröl v̄g mond caſſiodoros doctor Az imadlag ziuet meg 15 vigaztal, földiectül meg vönz'a, binõknec förtelmefſegeböl meg tiztoyt, meñheiekre fel emel, es lelki aiandocokra foghatoua, es mel-toua tezõn Zent Agoſton doctor kedeg v̄g mond, Hog az imadflag-nac miatta ketſegõs dolgoc, hamarab, es iobban meg feytetnec, hog nem irafoluafafnac miatta Hatod haznalatfa ez, mert iſtennec zere- 20 tetire fel geryezt, Ennec peldazaſara, eles prophetanac imadſagara meñböl tüz zalla ala, es meg egete az ōtuenõs vitezt, mind & hoz'a tartozoual õzue, mikeppen meg vagon iruan neged kerali kõnbe Es foc heſõn oluaſtatic, hog az aioytatos emböröc meg geriettec az zent imadſagba, es fel emeltettec az egbe, mint magdalombeli maria, atanc 25 zent ferencz, es zent lazlo keral, es egebec focac, Heted haznalatfa ez, mert ellenſegnec ellene meg erõſeyt, Ezt megbizoñoyta az zent iras Judit azzonba, ki vala õzueğ, genge, es termettel igõn zep Ez nõmmõs genge zep azzõn, hoz'u imadfagnac vtanna meg erõſödec, es oloferneſnec az nağ hadacozo viteznec nacat el vaga, kit valaztot 107 vala nabucodonozor || babilloniabeli keral hadnağga, es parancõla neki, hog mindõn orzagot, kie vadnac nap ñugat fele, ezõket mind & hatalmaſſaganac alaia hayča, Es erõſſen parancõla, hog ne keduez'õn femminemũ orzagnac, es mindõn erõs varaſocat le tõryõn, es engez-tele mind & hatalmanac alaia, Es ez oloferneſ, mind az nağ hatal- 35 mas orzagbalol zamlala, es valogata zaz, es huz' ezõr galogot, mind viadalra valocat, es tizõnket ezõr feğuerõs louagocat, es iuõſõket Es az kerali tarhazbol ven zamtalan kinčõt, es baromnac focaſſa-gual, es zamtalan terheſ teuekkel el indula, es mind az földet be

foga annep mikeppen az falca Es mikeppen keral parančolta vala, az orzagocat mind el gőze, es mind meg nomoreyta Es iuta fido orzagra, es meg zalla betuliat, holoth laciozie vala Judit azzoñ, es meg foga az varafnac elefeget, vizet, ki menetit, es be menetit, varia vala azt, hog viadal nekul meg aggac magocat Es hog igon meg 5 nomorottac volna az varafba, es mind az koz nep kezde caialtani az papi feiedelmekre, hog az varaft aggac meg, hog el ne vez'eneč ehfegnec, es törnec miatta Es zerzec azt, hog ha, otöd || napeg vket 108 iften meg nem segellendi, tehat az varaft meg aggac, Es hog ezt halla Judit azzoñ, hog az varaft otöd napnac utanna meg aggac, 10 ha vket iften addeg meg nem segellendi, igon megbufula, es ioue legottan az feiedelmekhöz, es igon meg dorgala vket, monduan, Ti iften kesertöc vattoc incab hog nem iftennec haragiat meg engeztelöc, miert az v nag ergalmassaganac hatart vettetöc, hog ha otöd napeg meg nem segellend, tehat ellenfegnec aggatoc ez varaft Azert 15 intlec titöket, es kerlec, hog magatocat megalaz'atoc, es imatkoz'atoc, kónöröguen az vr iftennec, hog vege el rolonc az v haragiat, es riuiden monduan vnön maga fel mene az v valasztot leañiual fölső hazaba, es öltözec ciliciomba, es gaz ruhaba, es harmad napeg zenuedesbe, böytölesbe, sirafba, es zent imadflagba magat foglala, 20 Es mind ennec vtanna meg mosdeg, es magat igon meg ekösföyte, az v zep haiat meg bočata, es feienec öltözetit igon nag zepfeggel fel zerze, es vrnac zent neuueu, es v zent segödelmeuel magat meg feguerköztete, es meg erösföyte, es az varafbol čac eg leañiual haynalba ki mene Es ki menuen, || eleibe kelenec az ör 109 alloc, es meg tartac vtet, es el amelcodanac az v nag zepfegen, es riuiden monduan viuec vtet vroknac eleibe, Es latuan holofernest az nag arañas öltözzettel fenlenie, le efec elötte az földre, es az vitezöc fel fogac vtet vroknac parančolattara Es monda neki holofernes Leg bator ziuedbe, es semmit ne fel, mert en azoknac fohha 30 semmit nem artottam, kik nabucodonozor kernalnac engettec, es ha az te neped neki enged vala, en kezeimet v ellenöc fel nem emelöm vala Azert imma mongad meg enneköm azt mi ocaert iüttel ki v közzülöc, Monda neki Judith Halgassad, es fogaggad te zolgalo leañodnac mondasat, mert ha köuetendöd az en bezedömet, vr iften 35 tezön te veled tökeletös dolgot, mert el nabucodonozor földnec kerafa, es el az v nag ereie ki vagon te benned mindön nemzetökneč fegelmere, mert meg vagon tuduan ez, mindön nemzetöc

közöt, mert csak te vag' io, es erös az $\hat{v}$ orzagaba, es az te fégelmed
 el hirhüt mind közönfegös tartomañogba Es miert tuggác azt az
 ifraeł fiaí, hoğ az vr iftent meg bantottac $\hat{v}$ binökneec miatta, nağ
 110 felelm eföt reacoc, || annera, hoğ immar magocat zamlaltac halottac
 5 közibe, kit en te zolgalo leañod meg öfmeruen, ki futec $\hat{v}$ közzülöc
 te hoz'ad, arra, hoğ en te neköd ezöket meg mongám iftennec zent
 acarattabol, Es en te zolgalo leañod még eth tenalades acarom az
 en iftenömet tiztölnöm, hoğ en neköm meg ielönče azt, micoron
 az $\hat{v}$ binöket feiökkre fordeyfa, es en te neköd az napot meg ielön-
 10 töm, es en tegöd vizlec Jerufalemnec piacyara, es lezön ifraeł
 nepe tied, vğ mikeppen appro čorda, kinec ninčen paztora, es nem
 vgat egh $\hat{v}$ közzülöc te ellenöd, mikeppen meg vagon monduan
 iftentül en neköm Es miert iften reaioc haragut, engömet bočatot
 te hoz'ad arra, hoğ en te neköd mind ezöket meg mongám Es igön
 15 kedues len mind ebbezec olofernefnec elötte, es čodalcodnac vala
 mind az $\hat{v}$ nağ bölčefegen es az $\hat{v}$ nağ zepfegen, Es eggic ma-
 liknac ezt monga vala Ninčen elen azzoñiallat földön, latafra,
 zepfegre, es bezednec bölčefegebe Es monda neki olofernes Jol
 tette iften hoğ tegöd en hoz'am bočatot, hoğ az nepet te miat-
 111 tad en kezembe agga Miert kedeg io az te fogada||fod, es az
 te acaratod, ha ezöket az te iftenöd en neköm meg teiendi,
 lezön $\hat{v}$ en nekömes iftenöm, es te lezh nabucodonozor kernalnac
 hazaba igön nağ, es az te neued mind közönfegös földön el
 hirhözic Es parančola holofernes hoğ az $\hat{v}$ kinčös hazaba vitel-
 25 fec, es oth lacozec, es hağa, hoğ az $\hat{v}$ aztalarol adaffec neki etel
 ital Es monda Judith, mañtan nem illic en neköm awal elnöm,
 mit adnal az te aztalodrol, arra, hoğ iftennec haragiaba ne ef-
 fem, de ammit en velem hoztam en awal mañtan meg eröm, Es
 monda olofernes, ha az el fogand, meggönc az vtan neköd? Es
 30 monda Judit Vram, el az te lelköd, hoğ addeg el nem fog te zolgalo
 leañodnac elefege, mig nem be telefeyti vr iften en kezemneec miatta
 azt ammit en meg gondoltam, es be viuec vtet az kinčtartö fatorba,
 holoth parančolta vala vtet lacoznia Es minec elötte be ment volna
 az fatorba, azon kere holoferneft, hoğ neki engedne zabadfagot
 85 fetet haynalba ki mennie imadfagra, hoğ vr iftennec kőñörögne
 azon, hoğ az $\hat{v}$ io acarattat be telefeytene, Es parančola az comor-
 112 nicoknac, hoğ || harmad napeg mindön acarattara-hağgac, Es ki
 megön vala mindön eyel betulianac völgere, es nağ kőñhullataffal

imadcozie vala az ifrael nepeiért, hog' vr iften zabadeyča meg ű ellenfegenec kezéből, Es el iuta az neged nap, zerőztete holofernes nag' vačorat zolgainac, es monda vagaonac az égégie ofmestőrneec, meń el inčed az sydo leant, hog' engeggőń acarattſa zerent en velem laczni vačoran Es be mene vagao Judith azzonhoz, es 5 monda neki Ne vtała io leań vramhoz be meneset, hog' tiztőltesset ű zűnenec előtte, es egec, es ígec ű vele Kinec felele Judith monda Ki vagoc en, hog' en vramnac ellene monágac? Mindőń valami ű neki kellemetős mind azt tezōm, Es legottan magat igōń nağon meg ekōfőyte, es be mene, előtte meg allapec, Es monda neki holo- 10 fernes, egeł immar, es ígal, es igōń vig leg', mert leltel malaztot en előttem Es monda Judith Izom vram mert ez napon fel vağon magasztaluan en lelkōm, mind en eletōmnec ideienec fōlőtte, es euec, iuec ű előtte azogbalol kit zerzōt vala neki az ű zolgalo leańa Es igōń őrōle rayta holofernes, es ű vigafagaba igōń sok || bort iuec, 113 kinel többet fohha *nem* ith vala mind ű eletenec ideiebe Hog' kedeg estue leth volna, fietenec mind az legeńőc zallaſocra tacarodnia, es be rekezte vagao az aytot, es el mene hog' űes el alogec, mert mind el bağgattac vala az nag' bor italnac miatta, Es marada Judith čac űńōnmaga az haylogba, holofernes kedeg feczic vala az ağon igōń el 20 bağğadua az nag' rezōgfectűl Es monda Judith az ű leańanac, al az ayto elōt, es vigaz' ket fele Es űmmaga Judith meg alla, az ağ elōth, imadcozuan kōńiulattaffal, aiacat ingatuan veztegfeggel, ekkepen monduan Ifraelnec vra iftene, erōfőyc meg engōmet, es tekinč ez horaba en kezemnec miuelkōdetire, hog' mikeppen fogattad ierufa- 25 lemneec te varafodnac, igazeyč fel űtet, es azt, ammit gondoltam hiuen lehetōnec meg lenni, tōkefem meg, es iarula az agaľhoz, es az ű čapoiat ki az «agafon» fűg vala, ki veue Es hog' ki vette volna, iftōkōń foga űtet, es monda Erōfōhed meg ez horaba vram iften en kezeimet Es ketzōr vaga ű nacat, es ű «feie» el zacada Es ki mene 30 adá holofernesnec feiet az zolgalo leannac, es parancōla, hog' az kōntős vyaba vesse Es ki menenec zocasoc zerent, mint ha az imad||fagra mennenec Es iutanac az varafnac capuiara, es caialata 114 Judith az kű falon alloknac, monda, Niffatoc meg az caput mert velōnc vağon vr iften, ki teth nag' hatalmat ifrael kōzōt Es hog' 35 hallac az embōrōc Juditnac zauat, legottan hiuac az varafnac feiedelmit, es igōń hamar mind hoz'aia gűlenec, nağtul fogua mind kifdedig, mert immar *nem* vala benne remenfeg hog' meg terne, Es

zöuetnôkôket goytanac, es kôrûl alla mind az kôffleg V kedeg fel alla
 magafbad (*igy*) «helre» es parançola vezteglegôt, Es hog' vezteglôttec
 volna, monda Judit, Diçerietôc az mi vronc iftent, ki el *nem* hagga
 az V benne bizocat, es en bennem V zolgalo leañaba be telefeytôtte
 5 V ergalmassagat, kit meg igert israël hazanac, es meg ôle en kezem-
 nec miatta ez eyel V nepenec ellenfeget Es ki veue holofernelnec
 feiet, es nekic megmutata monduan Ime lassatoc affiria orzagnac feiel-
 delmenec holofernes vitez nec feiet, Êl kedeg vr iften, hog' engômet
 meg ôrizôt V angala mind ennet kimenelômbe, mind az nag had
 10 kôzôt lacoztomba, es mind onnet meg terefômbe, es *nem* hagot
 115 engômet vr V zolgalo leañat || meg fôrtôztetnie, de mindôn binnee
 zeplôe nekûl meg hoza engômet vr iften ti nectôc, nag ôrômmel, es
 gôzedelmnec diadalmaual, Es mind az kôzônlegôs nep, imadac, es
 diçerec az vr iftent mondanac neki Tegôd meg aldôt az vr iften V
 15 hatalmas ereiebe, ki te miattad meg tôrte, es *semmie* tôtte az mi
 ellenfegônket Es mind el haguan nag loc voltaert, mikeppen len mind
 az tôb dolognac nag diçeretôs vegezeti, es nag hatalmassagos gôze-
 delme El iôue ierufalembôl (*igy*) Jouaçim neuû nag fe pap, mind az
 kôzônlegôs papoccal betuliaba, hog' meg lassac Judith azzont kinec
 20 miatta adot vala vr iften efen nag diadalmat israël nepenec, Es
 hog' be mentec volna betuliaba, meg halla Judith azzon, es eleigbe
 ki mene, es hog' latac ez zent azzont, legottan mind egh zoual kez-
 dec vtet diçerni, fel magasztalni, es meg aldani, ekkeppen monduan
 Te vaç ierufalemnec diçôfege, te vaç israelnec vigafaga, te vaç mi
 25 nepônknec tisztôfege, ki miuelkôttel erôs ferfiufaggal, es az te zûued
 meg volt erôfûluen, azert hog' tisztafagot zerettel, es hog' te tôruen
 vradnac vtanna egeb ferfiat *nem* ôsimertel, es azert vrnac keze tegôd
 116 meg erôfeytôt, || es annac ocaert aldôt lezh mind ôrôkke, es monda
 mind az kôzônlegôs nep nag fel zoual legôn, legôn, Es az nag
 30 nerelôgôt, es az zamtalan loc predat, mondatoc hog' israël fia i harmicz
 egez napeg nehezen tacarac zedeg be Es holofernelnec valamene
 kinçe volt, es mindôn ielôs iozaga valamene volt, mind aranba, mind
 ezifbe, gôngôgbe, nômôs kôuegbe, ôltôzô ruhagba, haz, es ag ôltô-
 zôgbe, mind egezlen Judith azzonnac adac Es mind annep ôrûl, es
 35 vigad vala, azzoniatlatoccal, es zûzekkel, ifiaccal, es venôkkel,
 organazoual, kintornauual, es mind egeb vigasztalo allatoccal, diçeruen
 az vr iftent, ki ad erôt, es hatalmassagot az vtet zeretôknec, es V
 benne bizoknac, Azert ime mikeppen erôfeyte meg az zent imadag

ellenfegnec ellene az géengefegős zent azzont N'oczad haznalattá az zent imadlagnac ez, mert ifteni edőffegős vigafagot ád, es iftennec haragiatul meg zabadoyt, Kit az zent iras ekkeppen bizonyt bölc-
nec kőnuebe monduan Ki az iftent imaágga, ez eleten edőffegős génerűfegbe vetetic, Kit meg erzőt vala zent bernard doctor, es rola 5
ekkeppen ira, monduan Valon mi dragalatosb az zent imadlag||nal, 117
ki zent imadlag az iftennec zent aldozat, angaloknac edőf hangos
orgona, az zentőknek io vendegfeg, az imatkozoknak zent fegődelm,
az tőredelmefőcnec lágeyto kenete, az binőfőcnec otalmazo verthe,
ellenfegnec ellene lőuöldőző nıl, es mindőn kefertőcnec erőffege Es 10
hog ez zent imadlag iftennec haragiatul oltalmazo legőn Caffiodoros
nevű doctor zepőn zol rola, ekkeppen monduan Az zent imadlag
vagon zerőzuen arra, hog ennec miatta iftennec haragia el veteffec,
bočanat adaffec, kyn el tauoztaffec, es erdömőknek beufege ıneret-
teffec, ez zent imadlag vr iftennel zol, az biroual bezelh, es ammit 15
nem lat, azt meg mutattá Az zent imadlagnac miatta, az binős az
itelő bironac eleibe bočattatic, es fenki ennet ki nem izettetic, hanem
čac az, ki v benne lancatnak lelettetic, Kilenced haznalattá az zent
imadlagnac ez, mert iftent meg engezteli Mağarazo meštör vg
mond az zent fara azzonnac imadlagan Hog fara harom napon, es 20
harom eyel, sem euec, sem iuec, de mind imadlagba marada Ez
zent zűznek imadlaga az vr iftent meg lágeyta, es v kőnhullatafa
kezereyte, az imadlag engeztele, es az fıras fuldala, || es valamit 118
iftentűl kiwana, azt mind meg ınere, mert raphael angalt, kis
thobiaffal hoz'a bočata, es v neki hazaffagra zerze nağ felfegős diče- 25
rettel, O meř igőn bodog, es iduőffegős viz az kőnhullatas, ki lezőn
az zent imadlagba Kiről vg mond zent Agofton doctor Hog az tefti
gondolatocat meg olfa, binőknek dőgletőffeget el tauoztattá, es vet-
kőzetnec merget ki ocaágga, Azert ved iol eződbe, meř igőn nağ
ereie vagon az zent kőnhullatafnac, ki lezőn az imadlagba Kit zent 30
bernard doctor igőn dičer, monduan Az kőnhullatas kőnőrületős
iozag, elmet, zıuet meg velagofeyt, erőtulent iozagba meg erőfeyt,
őrdögököt meg galaz, pocolnac toreat be rekezti, meňorzagnac
capuiat meg ııtta, es iftennec előtte alh nağ bizodalmal, Vg mond
touabba ezőn zent bernard doctor O alazatos kőnhullatas, tied az 35
meňorzag, tied az hatalmassag, te az itelő bironac eleibe nem zegőn-
lőd be mentődet, es micoron be menendez, valamit acarandaz, azt
meg ınerőd Az vadolo ellenfegnec veztegfegőt vezc, es az sentenciat

az bironac kezeből ki ragadod, es ki mind ezöknél nagob, meg gözöd
 119 az meg gözhetetlent, es meg kötö||zöd az mendönhatot Ime mel
 igön nág az zent imadfagnac ereie, es haznalatfa Tized haznalatfa az
 zent imadfagnac ez, mert az menneket által hatfa, kit meg bizonyt
 5 az zent iras bölcnece köñuebe monduan, Magat meg alazot embörnece
 imadfaga, ködöket által hat Ezönd (*igy*) bizonyt azent bernard doc
 tores monduan, Az imadfag ha leiend hiuön, alazatoffaggal, es buz
 gofaggal, mindön ketfelegnekül az menneket által hatfa, es ennet heuon
 meg *nem* terhet, de valamit kiuan az imatkozo, ezt neki mind igön
 10 hiuön meg hoz'a Azert lenki az v imadfagat kifdednece ne aleyca, mert
 mondom ti nectöc, hog az iften, kit imadone, kifdedön *nem* vezi,
 mert minece elötte mi zangbol ki zarmazic, meg annak elötte az v
 köñuebe fel iratfa, Es ez kettöböl ketfelegnekül egget high, mert
 auag azt agga ammit kerzh, auag kedeg annal iobbat ad, ki
 15 neköd nagob zücfeg, es haznalatofb Tizönegged haznalatfa az
 zent imadfagnac ez, mert az mennei oduart geñerködteti, Kiröl vg
 mond effren nev v zent iambor Az tökeletös iamboroknac imadfagoc,
 120 nag vigafaggal menörzagba fel mennece, az angaloc, || es archan
 galoc, nag vigafaggal eleibe iarulnac, es vezic, es nag örömmel
 20 vizic az vr iftennece zekinece eleibe Mert nag dičeködes, es igön nag
 vigafag az zent angaloknac, micoron födröl az zentöknece tisztalagos
 imadfagocát iftennece eleibe vizic, k e r d e s Ha te azt keredene, mi
 keppen kel az imadfagnac lenni, hog iftennece elötte kedues legön,
 es en erdömet meg valam, Rea felelnece zent doctoroc, es vg mond
 25 nac, hog az imadfagnac harom keppen kel lennie, tudnia miert,
 ayoytatoffagal, zent halaadaffal, es reaualo igeközzettel Mondatece
 elezteb, hog az imadfagnac kel lenni aloytatoffaggal, mire? mert
 vg mond zent gergör doctor, hog valaki aloytatoffag nekül imatko
 zit (*igy*), ez eleten maganac iteletöt ker incab hog nem bočanatot
 30 Ifidoros doctoros vg mond emmelle, Mit haznal embörnece az imad
 fagba aiacait egbe verni, holoth az ziv nema, mert miképpen az
 enoclonece (*igy*) zaua hangoffag nekülön, olan mint az diznocnac
 röhögefe, ezönkeppen az imadfag aloytatoffag nekül, olan mint az
 tehennce bömbölefe Maskeppen kel az imadfagnac lennie halaada
 121 foccal, || mert semmi embört ol igön meltoua *nem* tezön ifteni ma
 laztnac, es egeb zent aiandoknac vetelere, mint mindöncoron valo
 halaadas Azert valaki iftennece «nag» malaztat kiuan na, es az öröc
 hazaba nag erdömmel acar mennie, tehat fohha v zaiabol ki ne za

cággon az zent halaadas, mert ha íg nem leiend, tehat halgaffad zent
 gergör doctort «mit mond az halalatlan fagrol» Nem meltő
 (igy) az iftennec ígert aiandocara, ki nem ád halat az v veth aian-
 docarol Harmad keppen kel az imadflagnac lenni reaualo ígékő-
 zettel, De te kerdened azt, tartozike embör mindöncoron az imad- 5
 fagra ígékőzni auag nem? Rea felel zent thamas doctor, es vg
 mond Hog az imadflagba harom keppen valo ígékőzet vagon, Elfő
 ez, ki ígékőzettel embör az imadflagot, auag az zolofmat el kezdi,
 arra, hog ammiuel tartozic iftennec, azt meg fizesse, ez eleten
 imadfagra nem zűfeg coronked az reaualo ígékőzet, mert az első 10
 ígékőzetnec ereie, kiuel el kezdőtte az imadflagot, mindönőftül er-
 dömőffe tezi az imadfaoot, Pelda melle, Embör el indul romaba
 iduőffegeiert, nem gondola zőnetlen azt hog houa megön, auag
 miért megön; de az első ígékőzet || mind erdömőffe tezi v zarandoc- 122
 sag iarafat, ezönkeppen erced az imadflagrol es Mas ígékőzet az 15
 imadflagba ez, hog az imadflagot ígékőzic tenni, es el kezdeni azert,
 hog valamit acar kerni iftentül, es ammit kiuan, azt acarua, hog
 iftentül azt meg íerie, Ez eleten imadflagraes eleg az első ígékőzet,
 kire nez az vr iften főkeppen, es ielőffen Harmad ígékőzet az zent
 imadflagba ez, ki mindönnel iob, es nagob zűkfegőfb, tudnia miért 20
 az vr iftenfegre vñönmagara «ígékőzni» ki az zent kiuanfagnac meg
 elegeytőe, es az lelőknece nag edőffegős génerűsege, es v nag kiuan-
 faga, ez eleten ígékőzet igön nag zűkfeg az zent imadflagba, mert
 az aioytatos lelőc, éac az vr iftenbe lel maganac mindön ioth, kit
 kel kiuanni embörnec mind földön meññön Azert immar ved iol 25
 eződbe, hog ha az első, es az mas ígékőzet az imadflaghoz nem
 leiend, tudniamiert, az ifteni zolgalatnac meg fizetelenec ígékő-
 zeti, es az imadflagbaualo kerefnece ígékőzeti, tehat ez eleten imad-
 flag sem erdömős, sem kedeg íerefegeős, mer az ol imadflagot iften
 meg nem halgatta, mel imadfagra az imatcozo semmit nem ígékő- 30
 zic Mert vg mond zent basilius || Embör semminemű dolgat ből- 123
 čen nem tezi, ammel dolgat nem erti Tizönkettőd haznalata az
 zent imadflagnac ez, mert az erős iftent, kit fenki meg nem gőzhet,
 azt «az aioytatos imatcozo» v hatalmaba tartta Kiről vg mond az
 moysefnec kőnuebe Hag el engömet iften monda moysefnec, hog 35
 hertelenkőggēc en haragom annep ellen, es el veztöm vtet Iftennec
 ez igeit zent gergör doctor ekkeppen magari az, monduan Mičoda
 ez, hog az nag hatalmas vr iften ezt monga az zolganac, hağh el

engömet hog haragoggam an nepre, En nem egeb, ha nem *čac* az
 hog *ád* batorfagot az zolganac az kerefre, ol mel azt mondana,
 meried meg moyfes, es *š*meried meg, mene haznalata legön az te
 imadfadgodnac en elöttem, mert valamit kerz az nepnec imadfa-
 5 godba, azt mind meg *neröd*, Azert ime mel igön nag ereie vagon az
 aiyotatos zent imadfagnac, mert mi vronc ih'ufnak mondafa zarent
 valamit kerönc az aiyotatos imadfagba io igaz hittel, azt mind
 meg *neriöc* ketleg nekülön Zent mathe irta könuenec huzonegged
 rezebe Azert mene zamtalan haznalata legön az zent imadfagnac,
 10 ved iol ezödbe, es tanolad meg Mert mindön ioth valamit iftentül
 124 kiuanz, azt az zent imadfad mind || meg *neri*, es valaminemü gonozt
 el acarz tauoztatni, azt mind el tauoztata Kiröl ekkeppen zolnac
 zent doctoroc, monduan Ha azt acarod hog bekefeeggel zenueg
 haborufagot, tehat leg imadfadgos Ha azt acarod hog vigan teged
 15 az ifteni zolgalatot, tehat leg imadfadgos Ha azt acarod hog heufagos
 gondolatoknac leget el tauoztaffad, tehat leg imadfadgos Ha azt
 acarod hog te lelködet zent, es io gondolatokkal, lelki kiuanfaggal,
 es edöffegeš aiyotatoffaggal meg köuereyčed, tehat leg imadfadgos
 Ha acarz ifteni gondolatocra fel menni, tehat leg imadfadgos Ha
 20 acarz az te zeretö iegöšödneč öleletiuel génerködni, es *č* vele edöf-
 cödni, tehat leg imadfadgos Ha azt acarod hog ördögneč alnocfadgat
 meg *š*meried, es *č* čalardfadgat el tauoztaffad, tehat leg imadfadgos,
 (*iqy*). Ha kiuanod azt hog elmed meg velagofuſon ifteni bölcseggel,
 tehat leg imadfadgos Ha kiuanod azt hog iftennel zoł bezel, es *č* vele
 25 *ňayafcoğgal*, tehat leg imadfadgos Azert mind ezögbelöl ezödbe
vehed, mel igön nag ereie, es mel igön nag haznalata legön az zent
 125 imadfagnac De ved iobban || ezödbe, mel igön fel magasztafa, es
 mel igön dičeri zent Agoſton doctor az zent imadfagnac haznalat-
 tat, es *č* nag ereiet, ekkeppen monduan Az zent imadfad ördögöket
 30 el tauoztat, angalocat hiv, aiyotatoffagra geriezt, binneč bočatafat
neri, ziunec *š*meretit meg velogofoyta Az imadfad imatkozonač
 fegedelme, iftenneč aldozat, ördögneč oftor, aiyotatos lelökneč otal-
 mazoia, angaloknac vigafaga, ördögökneč göttrelme iftenneč kedues
 zolgalat, zerzetöšneč iduöffegeš penitenciaia, mindönöftül dičeret,
 35 tökeletöš dičöfeg, bizon remenfeg, egeffegneč meg tartoia, zenue-
 döknec vendegfege, kemen ziunec lağeytoia, neheffegneč künefege,
 es böytölešneč edöffege Ime mikeppen dičere ez zent Agoſton doc-
 tor az zent imadfadgot De ved iol ezödbe, mit mond zent gergör

doctores az zent imadflagrol, Az imadflag vgmond, iftenhöz ualo kö-
 uet, az imadflag iftent meg engezteli, az imadflag ellenfegnec ellene
 al, az imadflag kemenfegőt meglágyt, az imadflag an nem acarot
 kezereyti, az imadflag bint embőrből ki tör, az imadflag embőrnec
 erős feguer, az imadflag ellenfegőt meg gőz, az imadflag fok io|| 126
 gőmőcöt terőmt, az imadflag lelőknek egeffege, az imadflag elmet
 meg velagofoyt, az imadflag binnece halalabol fel tamazt, az imad-
 flag erdömöt erdöme gőyt, az imadflag vezedemtül (*igy*) megoltalmaz,
 az imadflag ifteni z'olafra bezedőt el tereyt, az imadflag binnece köte-
 let meg feyti, az imadflag pocolnac torcat az imatkozo elöt be rekezti, 10
 az imadflag menneknece capuat meg nitta, az imadflag meñnei «kin-
 cőt» locafeyt, az imadflag hamiffacat igazeyt, az imadflag tudatlan-
 nocat taneyt, es az heytogbol bölceket tezőn, az imadflag nag efet-
 tül meg tart, az imadflag az io imatkozot bekefegbe «tarta» es az
 öröc iduőffegre meg batoreyta Ki öröc iduőffegőt aggon mi ne- 15
 kőnc, ata, fiu, es zent lelőc mind örökke vallanac, amen

Vrnac neubebe kezdetic tanollag az zent beke-
 fegről kit zent Agofton doctor igön fel magaztal
 es igön nagon dičer iruan zerzetős embőrknece
 es ekkeppen monduan O dragalatos atamiai, ha tudnatoc 20
 azt, mene iozaga legön az zent bekefegnec, es mel igön nag zükfeg
 legön ti nectőc calaftoromba laczoknac, bizónaua zeretnetőc, es
 hoz'alltoc őlelnetőc Mert ol igön nag, az zent bekefegnec iozaga, 127
 hog az v nag felfegős meltofagaert, zent pal apoftol mindön epif-
 tolaia ewel ekefeytiuala meg, monduan Bekefeg ti nectőc, es 25
 malazt mi vronc xpūs iefustul, Ez zent bekefegőt xpūs testamen-
 tomba hağa az zent apoftoloknac, es mind ez zelős velagnac, vg
 mikeppen nag felfegős zent iozagot, ki nekülön fenkinece iduőffeg
 nem adatic Es nem čac ez velagnac hağa vr iften az zent bekefegőt,
 de meg az mennei oduarba es, vg zerze, es vg acara, hog minec 30
 vtanna, az haborufagot zerző angaloc onnet le vettetenec, annac
 vtanna, az zent angalocat vg zerze, hog semminemű haborufag
 örökke közöttőc ne lehelfőn Azert az vr iftenfeg vg acaria, hog mind
 földön menőn, čac az zent bekefeg marangon (*igy*) meg, Vala mel
 embőr bekefegőt nem tart atafiaual, ziube, zaiaba, es tetemenēbe, es 35
 embőr magat kereztennece ne merie mondanā, ocat veti ehhambor
 (*igy*) doctor, es vg mond Mert ha caymnac bekefeg volt vona ziube,
 semmikeppen atafiat meg nem őlte volna Ha abfolonnac dauid

keraI fianac zaiaba bekefeg volt vona, fohha attanac ellene nem
 128 tamadot «volna» es v zörnũ halallal meg nem || hal uala, Ha az gonoz
 iudafnac, ki vroncat el arula bekefeg volt vona miuelkõdetibe,
 tehát vmmagat fel nem acazta vala O zent bekefeg, te vag az tõke-
 5 letõs zent iozag, ki az lelkõt bintul meg oltalmazod, es az conscien-
 cianac ferget meg õlõd, O zent bekefeg, te vag puztaba lacozoknac
 aña, te vag mindõn zerzetõflegnec atta, baratoknac huga, patriar-
 chaknac kõtele, kiuel ifteni hoz'aioe kötõztec, apostoloknac otalma-
 zoia, martiromocnac erõflege, es vigafaga, confessoroknac fõrõdõie es
 10 tiztoytoia, zũzegnec [vigasaga] «nag õrõme», õzuegõknec tikõre, es
 io hazafoknac zent zereteti O zent bekefeg, te vag az vr iftennec
 zentfegõs tereme, kiben v zõnetlen zokta lakoztat, o zent bekefeg,
 tegõd nag meñ itefnec cattanafa el nem tõrhet, tegõd õrdõgõknec
 alnokfaga femmibe meg nem ferthet, O zentfegõs bekefeg, te min-
 15 dõn zegent cazdagga tezh, te mindõn cazdagot nõmõffe tezh, te min-
 dõnnec eleg vag, te mindõnnel cazdab (igy) vag, es ki mind ezõknel
 nagob es iobh, mert te embõrõket, kik te veled lacoznac, azokat
 mind iftennec fiaua tezdõ, O zentfegõs bekefeg, te nalad nekũlõn
 129 keraIoc || nem orzagolhatnac «es» te nalad nekũl mindõn orzag el
 20 puztul, O zentfegõs bekefeg, te nalad nekũlõn bõytõles, imadlag,
 alamifna, es egeb nemũ foc iozag tetel, minekõnc semmit nem haz-
 nal, O azert ki iduõzũlni kiuanz, tarẽ bekefegõt mindõn embõrõk-
 kel, mert ha te atafiahhoz haragot tartandaz, es vtet gũlõlendõd,
 tem magadra iftennec haragiat kerõd, micoron az zent imadlagba
 25 azt «mondod» boçaffad meg mi binõnket mikeppen mies meg boça-
 tone mi nekõnc vetõtteknec O zerzetõs, minemũ igaffaggal, es mi-
 nemũ boru orcaual kerz temmagadnac boçanatot, ha te haragot
 tartaz te atafianac ellene? O zerzetõs, ha te ioth, es vigafagot
 kiuanz, tehát kereffed az zent bekefegõt, es ha meg lelhetendõd,
 30 mindõn ioth, es mindõn vigafagot leltel mogadnac, mert pro-
 pheta vg mond, hog vr iftennec az zent bekefegbe vagon lacoldalma
 (igy), O zent bekefeg mit mongac te rolad, ha nem cãc azt, hog
 te vag az elmenec velagoffaga, allelõknec ñugodalma, ziunec egigũ-
 fege, es mind az embõrfegnec nag iamborfaga, atafufagos zeretet-
 35 nec kõtele, es ifteni zent zeretetnec erõs lancza, ki minket kötõz
 130 iftenhõz, es embõrõkhõz O zent be||kefeg, te vag az felfegõs bodog-
 fag, ki mindõn kepmutalast (igy) el tõrz, hadacat meg ehneytez,
 haragoffagot meg nõmoreytaz, keuelõket meg nõmocz, alazatofocat

zerecz, fondorlocat meg vtalz, ellenfegőfőket meg engeztelz, mindőnnec kedues vag, es mindőn ioknac zeretőie vag, de čac az gonozoc, kie el vezendőc, tegőd el tauoztatnac, es gűlőlnec, O zent bekefeg, bodog az ki tegődet tart, atkozot az mind, ki tegődet gűlől, es ki tegőd meg bant, Jay vezic mind azoknac, ki tegődet embőrőc 5 közzűl ki zaggat, es ki vezt, mert ez eleten nem zinte embőr, de antixpūs, es őrőc vezedelmnec fia, es leāña, O zent bekefeg, kinel te vag igōn tarčon, kinel te nem vag, te «gőd az kiuanñon», es ki tegőd el veztőt meg kereffōn, ha azt kiuanña hog iftennec fia, es meñorzagba őrőkös leheffōn, O zentfegős bekefeg, te ol igōn nağ felfegős 10 iozag vag, hog terōmtőt allatoc közöt, femmi tenaladnal čodalatofb, dičőfegőfb, es edőffegőfb io nem hallattatic embőrőc közöt mint te, es femmi génerűfegőfb, es vigalagofb nem kiuantatic embőrőktől mint te, es femmi haznalatofb iozag nem tartatic embőrőknel mint te, oca ez, mert mi||kkeppen allelőc, az teftőt nem eleueneysi, hanemha 131 az teftbe leyend, es hoz'a egğefűlt leyend, ezōnkeppen az zent lelőc, fohha minket őrők elettre meg nem eleueneysi, hanemha, az zent bekefeg velōnc leyend, mert az vr iften arra gőytőt minket zerzetőfőket egbe, hog az iftennec zent zolgalattaba, es az ű zent acarattaba mind egh lelkōnc, es egh acaratonc legōn, mert az iftennec hazaba lacozoek- 20 nac, mind egh ziuōcnec, es egh lelkōknec kellenni iftenbe Mert semmit nem haznal mi nekōnc egh hazba lacoznonc, ha az beketelenfeg, es az kilōnb kilōnb vizza voño gonoz acarat minket egmaftul el zaggat Azert igōn nağ zűkfeg az egűth lacozoc közöt az zent bekefeg, es az zent egğeffeg, mert ha egh egğet acar, az mas, mast acar, 25 es a harmad, harmat acar, es ebből lezōn az meg ozlas, kiből oztan tamad perpatuar, vetekōdes, harag, es gűlőfeg, Valaki kedeg ezōket tezi, vğ mond az zent apofst, hog iftennec ű zent orzagat nem valhatta, Vğ mond kedeg zent bernard doctores Afamfia, high en nekōm, mert az vr iftennec nem kel az mi bōytōnc, imadřagonc, 30 es mi alamifnanc, ha az zent bekefeg, es az zent egğeffeg kōzōttōnc nem || leiend Nemicoron kerde zent bernardot az ű 132 huga monduan neki Zerető afamfia, monğad meg en nekōm azt, hog őrdōg mitul fel mintul incab Ffelele neki, es monda Zerető hugom, tuggad, hog őrdōg semmit incab nem fel, mint az bekefe- 35 gőt, az egğeffegőt, es holoth vagon az zenth zeretet, mert ha mindőn iozagoncat oztogatnoc iftenert zegeñōknec, őrdōg ezt nem feli, mert ű neki femmi iozaga ninčen Ha bōytōlōnc, őrdōg azt nem feli,

mert $\hat{v}$ fohha nem ezic Ha vigazonc, ördög azt nem feli, mert $\hat{v}$
 fohha nem alozic Ha tiztafagot tartonc, ördög aztes nem feli, mert
 $\hat{v}$ mindön coron zûz, De valahol ime zent harom iozag leiend, tud-
 nia miert, az zent bekefeg, az zent zeretet, es az zent eggefeg,
 5 ördög ezöket igön feli Mire? Mert mi, földön azocat tartoc, mele-
 ket $\hat{v}$ k meörzagba nem acaranae tartani Azert valaki azt acaria,
 hog ördögöt meg göz'ön, es mind földön mennön zente leheffön,
 tehat legön bekefegös, istent zeretö, es attafaiual igenös Ha te azt
 acarod, hog ziuedbe bekefegöt tarthas, tehat fogaggad, nem čac ez
 10 fölül mondot doctoroknac inteföket, de edeala, hallgaffad gerfon
 133 ianos doctornakes mondasat, es taneytasat, || ki ekkeppen zol mond-
 uan az zent bekefegröl Hoz'a be xpūnac mondasat, holoth az zent
 ewangeliomba v $\hat{g}$ mond, Iftenneec orzaga, belöl, bennetöc vagon
 Eth az iftenneec orzaga embörbe, nem egeb, hanem čac az zent
 15 bekefeg, kibe iften zocot lacoznia, mikeppen $\hat{v}$ zent orzagaba Azert
 micoron magadat öfmeröd, es latod bekefegbe, tu $\hat{g}$ gad, es higged
 ketfeg nekülön, hog iften veled vagon, naggal incab accoron, mi-
 coron haborufagba leiend bekefegöd, es ha $\hat{g}$ gad el mind ez, velagi
 heufagos gondolatocat, es tery be tenön magadba, es gondolco $\hat{g}$ gal
 20 az ifteni na $\hat{g}$ fellegröl menere felöled lehet, Ha kedeg nem tuez
 gondolcodni igön nagon, es igön melen az iftenneec $\hat{v}$ na $\hat{g}$ fellege-
 röl, es az $\hat{v}$ na $\hat{g}$ monthatatlan edöfsegeröl, ki čac az na $\hat{g}$ malazt beli
 emböröke, tehat nügö $\hat{g}$ gal etten alat ez földön, az xpūnak zent
 kiñnaba, es lacz'al az $\hat{v}$ zent sebeibe, mert ha, az edös ihūnac
 25 dragalatos zent sebeibe aioytatoffaggal fo $\hat{t}$ amandol, hig en neköm,
 hog te habörufagodba, na $\hat{g}$ meg batoreytaft, es bekefegöt erzez, es
 ha, emböröctül meg vtaltatol, ewel čac keueset gondolz, es igön
 134 kiñnen, az ra||galmazoknac neluet el vifelöd, mert micoron magad-
 hoz terz, azt latod, hog az xpūses emböröctül meg vtaltatec, es igön
 30 na $\hat{g}$ züksegenec ideien mind az $\hat{v}$ öfmeraitül, es mind az $\hat{v}$ io bara-
 titul az na $\hat{g}$ bozzufagnac zenuedesebe el ha $\hat{g}$ attatec. Xpūs acara
 zenuedni, es meg vtaltatni, te kedeg, mindön kis bozzufagrol pana-
 zolz Xpūnac fok ellenfege, es ellene mondo vot, te kedeg v $\hat{g}$ aca-
 rod, hog mindön tegöd zereffön, es mindön io baratod legön Kerd-
 35 lec tegöd, honnet, es miböl coronaztatic meg az te bekefegöd, ha
 semmi ellenöd valot nem zenuecz? Ha semmi naualat nem acarz
 zenuedni, mikeppen lehecz xpūnac baratta, es-az főnec tagia?
 Zenue $\hat{g}$ az xpūssal, es az xpūfert, ha acarz ez xpūssal orzaglania

Mondom neköd, hog' ha, čac egzör, tőkeletőffeggel be mentel uolna xpūfnac belfőibe, «az az űtet meg őfmeretibe» es az zerető ihūfnac buzgofagos zeretetibe, čac eg' kičindedőt erzöttel uolna, tehát az tenőn tulaydon nauaľadrol, es tiztőffegődről femmit nem gondolnal, de incab, az bozzufagnac zenuedefebe őrűnel, mert az 5 ihūfnac buzgofagos zereteti azt tezi, hog' embőrrel űnmagat meg vtaltatt'a. az kinec||*

---

* Itt megszakad és végződik a codex.

NÁDOR CODEX.

Kiről íg zol cristus az Soltar kőnbe, monduan, Engömet¹
 megkőrnikőzenec loc ebek Monga ebeknec az zent iras mind
 az iregőketh Azert ha az ireg embör cristofnac zent tettet hoz'a
 vezi, olan nağ bint val benne ha v̇tet az ebnece vetneie, Azert
 meltan tilfa xps ez zentsegnec vetelet az ireggőctől, es a hara-⁵
 gofoctol monduan, Nem vennie fiaknac keheret, es vetnei az
 ebeknec, Harmad gonoffag kitől embörnek igön kel || magat²
 otalmaznia, ha meltan akar comonicalnia, a testi förtelmesszeg,
 kynec zocot lennie keuanlagaba, Acaratfaba, Illetefebe, es tete-
 meñebe, mert valaki ez eñeten förtelmesssegnec magat agga, ez¹⁰
 tezi magat hasonlatossa addiznohoz, Mert diznanac ez természetj,
 hog ő örömeñben lakozic affarnac förtelmesssegebe, honnem a
 kernalnac eköfseggös palotaiaba. Ez ñeten embör nem melto
cristofnac teste vetelere mikeppen addizno. Es ha hozai veñendi
 || monduan, Atyam boçassadmeg nekie, mert nem tuggae mit³
 teznece Maskeppen megbizonittatic, hog gonozbac az meltatlan
 comonicaloc ammegfezittöknel zent irafnac bizonlagaboles hölot
 vğmond zent Pal apastal Elmeg mazzor fezeitic meg az iftennec
 fiat vñömmagogba Ez igeket lirai Mielos doctor ig mağarazya
 mondvan Mert a meltatlan || comonicaloc menebe v̇ raytoc al,⁴
 elmeg az megfezeitefnec okat tezie Az az, a bint, Kinece okaert
 a cristus megholt Es nem čak criftoft ez eñeten gonoz kerez-
 tenöc megfezeittic, de meeg menebe v̇ raytoc al az iftent vğan
 megölic Kiről zent Bernard doctor ig zol, monduan, Valaki
 abbinbe lacozie, ez eñeten azt akarya hog az ő byneiart megne²⁵
 göttressfec Azert ebből ottan azth || nem meltatlan vennie Jol⁵
 tezie hog nem vezic, mert vğmond vronc Nem io a fiaknac
 keheret vennie es vetni az ebeknec, Demaga kel bancodnioc,
 es zegönködniöc, mert ebec, kieñec kellene lennie iften-
 nec fiaynac Miert kedeg ebec öröcke ordeitnak a pocolba v̇³⁰
 vroknac ellene. Kieről vğmond azzent Iras zent Ianofnac lata-
 farolvalo kőnbe. Es meg ragac v̇ ñeluöket a nağh kennac kefe-

6 rűfegeiert || es megkaromlac mennékne*c* iftenet az ő feböknec
 nag faydalmaert Mind eddig zol ez iras az meltatlan
 comonicalonac keferűfegős mergeről Immarkedeg
 ede ala zol az meltan comonicalonac edűffegős
 5 mezeről. es ű zentfegős nag haznalattarol Mert
 ez kegős criftus mindönt ketfeg nekil hiuot ez
 nag čodalatos vendegfegre, mondvan az zent
 7 ewangeliomba || VEnite ad me. omnes. Iűnetűc mind en
 hoz'am kik mynkalcottok. es meg vattoc terhelven. es en meg-
 10 elegeitlec vr iften monga Ez keűer kit en adoc en tefűm ez
 velagnac eletei*er* Vegetűc, es eűetűc ez az en tefűm, ki erűt-
 tetűc el adattatic Ezt teűetűc en emlekűzetűmre, Mert ki en
 tefűmet ezi es en verűmet izya, ez en bennem. es en ű benne
 laco*z*om Ez ige*ket* me*leket* en nectűk zoltam elet, es elevenfeg,
 8 Vram criftus miert || te zent igeid, Mert io kedvel. es nag hyw-
 feggel kel fogadnűc, es vennűc Te igeid mert te mondottad,
 eűemes mert en iduűffegűmert mondottad, Azert igűn űrűmest
 vezűm te zent zadbalol, hog erűsben be oltassanac en zivembe
 Engűmet fellerkentnec elen nag kegűffegnec igei, de meg rettent-
 20 nec engűmet en zamtalan bineim es megzegűneit engűmet en
 fűrtelmes conscienciam elen nag zentfegnec vetelere, Kezerit
 engűmet ez tű*) ||

9 nap'an mind octauaigh monduan O zentfegűs vendegfeg,
 kibe hiw kereztenűc az edűffegűs criftűt ezic es ű keűűa eth
 25 emlekűztetic, es allelűc malaztal tefűűűdic, es ez zent vendegfegbe
 minekűnc az iűuendű dičűffegnec zalaga adattatic, Azert mind
ezűgbelűl adattatic meg efmernűnc minemű haznalatoffag es
 mel igűn nag fűffegűűl iozag iűyűn minekűnc ez oltari zentfegnec
 meltanvalo vetelebűl, Mert igaz hit ezt mutata, hog ez oltari ||
 10 zentfegbe neű allat vagon Tudnamint, tefű, veer, lelűc, es iften-
 feg. Azert mind ezűketh az meltan comonicalo hoz'aia yezi igűn
 nag haznalattal, Mert mindűnietűl adatic neki kilűmb kilűmb
 nag zentfegűs ayandoc, es fűffegűs haznalatoffag, Azert elű
 haznalattű az meltan valo comonicalafnac ez Mert micoron ez
 35 zentfegűs tefűűt hoz'aia vezi embűr mene iűth tűűh a criftus ű
 11 halando tefűbe, mindűnbe az meltan comonicalonac || reze

*) Itt legalább egy, esetleg több levél hiányzik.

lezen, Mind ő böytölefebe, predicallafaba, faradfababa, Imadfababa, vigazafaba, es mind ő kenőanac, es halalanac erdőmebe Ezt megbizonítta zenth Thamas doctor, monduan Mindön hiw kerezten ki meltan comonical mindön mifen azon haznalatoffagot, es malasztot neri kit cristus nag pentőkön az kereztfan 5 embőri nemzetnec kerefe Es ennec fölőtte kereztenfegbe mene malasztbeli embőrőc vannak || es meőorzagba mene zentőc van- 12 nak mind ezőknek erdőmebe reze vagón Ezt megbizonítta az zenth kerezten hith, holoth azt mongőc a Credoba hizőm zentőknek egősseget. Mas haznalatta (ez) zentfegnec vetelenec ez, 10 mert ennec miatta, hog az ő zent veret hoz'anc vez'őc, bintől tiztultatone meg, Kiről vőmond az zent iras Cristofnac vere meg tiztítta mő lel- || kőnket ammeg holt mivelkődetőctől, Ammeg 13 holt mivelkődet ez, hog micoron embőr malasztba vagón, es iok [iot] iot tezőn Ez io mivelkődet mind addeg eleuen mig halalos bint 15 tezőn, es e binnecc miatta mind meg hal, de ha emeg tőredelmessfeggel megőgonic, es ayetatoffaggal comonical Ig ekkeppen tiztul meg allelőc ammeg hol (!) mivelkődetől, mert mind meg-elednec ezőc őrőc iduőffegre || De meeg nem čak ezőctől tiztul 14 meg, de ennec fölőtte ol ayetatoffaggal es zeretettel vehetj 20 embőr hozzaia hog mindön boőanando binē, es elfeledőt halalos bine megboőattatic, Kit megbizonit az zent iras monduan, Mert ha o tőrvenbe cofoknac, es bikaknac vere az fido nepet meg-tiztítta vala, Naggal incab cristofnac zent vere ki mi bynőnkert ki őttetec mi lelkőnket megtiztítta || Erőed boőanando bynőkről, 15 es elfeledőt halalos bynőkről, Kiről aran zaiav (!) zent Ianos doctor ekkeppen zol monduan Cristofnac tiztőlendő vere micoron io acarattal vetetic, lelőknek mindön corfagat megvigazta Corfagat monga es nem halalat, mert allelőc a boőanando binnel es az elfeledőt halalos binnel megcorul, de meg nem hal, Azert a 30 corfagbol ezzent oruoffaggal megvigazic || De ha (ez) zent oruof- 16 fagot halalos binbe hozzaia veiendi, incab halalt halarra hoz maganac, mikeppen felől meg vagón mondvan. Harmad haz-nalatia ezzentfegnec vetelenec ez, mert ebbe hog (ez) vronc cris- 35 tofnac lelket hozzanc vez'őc, adatic nekőnc az őrőc eletnec 35 zalaga, De čak vő, hog malazdba ez velagbol kimulandone Ezt Vronc vőnőnmaga megbizonítta, monduan Ki engőmet ezic ez en erőt- || tem el, Az az, Mikeppen en őrőkke előc ves őrőcke el 17

Mafut meg v'g mond En va'goc életne'c ke'ne're ki me'nből le-
 zallottam Valaki e ke'ne'rből eiendie ő'rc halalt nem la'at Azert
 valaki ő'rc életöt ezic, en'ne'c zik'feg ő'rc'cke elnie. Ne'ged haz-
 nalat'fa ez zent'fegne'c vetelenec ez, mert micoron embör mel'tan
 5 comonical, hoz'aia ve'zi a terem'tő iftent čodalatos na'g hazna-
 18 lattal, Mert az iften na'g hatalma'ffag, es ő'rc'k || ből'ce'feg, es
 igön na'g felfegős io, Azert az v' hatalma'ffagabol lezön az mel'tan
 comonicalo hatalma'fb io mivel'kődetre, es kerem'e'főkne'c meg-
 n'ere'fere, es az v' ből'ce'fegéből lezön ből'ceb idu'ő'ffegős iozagnac
 10 valazta'fara, es gonoffagnac eltavozta'fara, es az v' io volta'bol
 lezön ke'ge'fb mindön'őkhöz zeretet'ő'fb iftenhöz, es attya'fiahoz,
 19 es beke'fegős' baborufagnac zenvede'febe, es mindön || iambor'fagba
 ca'zdac'b, es iob Mert valaki mel'tan comonical, en'ne'c ő lel'ke
 betelic mala'ztat, es elegőd'ic ifteni ed'ő'ffegge'l, Mert micoron
 15 embör mel'tan comonical en'nek lel'ke iftembe valto'zic V'g mi-
 keppen az etel ital att'est'be Es m'ikeppen a test el borral ke'ne'-
 rel, ezön'keppen allel'őc el ez zent'fegne'c veteleuel, Kit megbi'zo-
 nít Vrone v'nömmaga, mondvan, Ki ez ke'ne'ret e'zi, ez ő'rc'cke
 eel. Ót'őd haznalat'fa ez zent'fegne'c vetelenec ez, Mert a mel'tan
 20 comonica- || lonac ziu'et lel'ket zeretetre geryez'ti, Mert m'ikeppen
 a tű'zne'c el'őtte a hide'cfeg el'tauoz'ic, ezön'keppen ez zent'fegne'c
 vetelenec miatta iftentől elhide'gült ziw megme'legül, Kit meg-
 bizonit zent' bernard doctor mondvan, Valaki zeretettel e'zi ez
 zent'fegős ke'ne'ret. zeretetne'c ő're'gü'letit er'zi Pelda nek'őd, Micoron
 25 a hew ke'ne'ret ez'őd, a hew'feget vele ez'őd, ezön'keppen ki v'rac
 zent testet ve'zi, Vezön hoziaia tű'zes zeretet'öt, de iai mert
 21 neme'lec kik ez zent- || seg'öt hoz'a'io'c vez'ic, olatanoc mint a
 hideg cor'fagot zenved'őc, Kik iollehet az napnac heu'fegen
 fekö'gene'c demaga a napnac heu'feget nem er'zic, Ezön'keppen
 30 halalos bin'beli embör, Iollehet ez zent'feg'öt hoz'aia ve'ge De-
 maga az zeretetne'c heu'fegeth nem er'zi amme'gh zokot gonoffag-
 nac okaert Kiről v'gmond az zent iras Ieremias irta, Mikeppen
 a čatorna a vizet meghide'geytj, ezön'keppen a <zokot> gonoffag
 22 elhide'geyt'i allelk'öt iftentől. || Hat'őd haznalat'fa az mel'tan como-
 35 nicala'fnac ez Mert embörne'c elme'iet megvalag'oso'ita, es az el
 e'nez'öt byn'őket meg iel'önti En'ne'c meg er'te'fere tanit minket
 ara'ñ zaiu zent Ianos mondvan Mikeppen az ver'őfenbe ki az
 ablacon be iő az rög por meg tet'zic, es meg lacc'ic kit embör

az verőfen nekil nem lathat, Ezónkeppen ez zentlegnec meltan
 valo veteuel (!) meg esmertetnec allelőknece fogatkozafai, Kit || meg- **23**
 bizonit derec irafnakes bizonfaga, Kiről ekkeppen zol Yfaías
 mondvan, Vaiat, es mezet ezic hog el vesse tőle aggonozt es
 valazya maganac ayot Ez vayon erőed vronknac zent testet, es
 ammezön v iftenfeget. Es mikeppen ad velagoffagot, es lataft
 embörnec a testi etel ital, ezónkeppen megvelasitta (!) allelőknece
 zömet ez zentlegnec vetele abbinőknece megismeretire, hog belőle
 magat ki tiztoyca, Kit megbizonit || Vronc vñömmaga, mondvan **24**
 En vagoc ez velagnac velagoffaga, valaki engömet könet, ez 10
 nem iar fetetfegbe Heted haznalatta ez zentlegnec vetelenec ez,
 mert ellenlegnec ellene igön erős féguer Tugógoc kedeg azt hog
 embőri nemzetnec három fő ellenlege vagon, Tudnamint, eg
 őrdög, Mas ez velag, Harmadie ez minnön testönc. Azert ha
 őrdög ez velagnac, es testönknec keuanlagat reanc tamazia, 15
 ezöket ez zentlegnec vetele || meg ehneitj, es mikeppen a viz **25**
 attüzet meg olta, es nehezen vetközettől megh oltalmaz Ezt
 megbizonittya zent Bernard doctor mondvan, Mi bennönc ket
 ielös ioth mivelködie ez oltari zentleg, Egget ezt tezi mert az
 értelmet megkörnéközi malaztnac erős köfalaval, hog erős ellenleg 20
 hoz'anc ne ferheffön, Maft azt tezi hog az nag halalos bynőkre valo
 engedetöt az akaratbol mindönöstől ki vezi, Ezt megbizonittya || **26**
 derec zent irafes, Kiről ig mond Daud profeta az soltar köñbe
 Vram en elöttem aztalt vettel. azocnac ellene kik engömet
 nomorgatnac, Mafuth meg vgmond, ha en ellenöm sereg tama- 25
 dant nem fel az en ziuem, Azert meg esmere lelögbe ez zent
 profeta meeg criftofnac zületelenec előtte mene zamtalan hazna-
 latta legön ez meltan valo comonicalafnac, es ig monda rola
 Igön io iftenhöz eggefölnönc || Az az, ez zent comonicalafnac **27**
 miatta, mert ebből embörnec igön soc iozag adatie, kiről ig zol 30
 zent irafeli mestör monduan Criftofnac teste coroknac oruoffag,
 zarandocoknac nugodalm, Erötelenöket erőseit, egeffegbelieket
 génerköttet, betegöket megvigazi Iamborokat malaztba tart, enec
 miatta lezön embör zeledbe, micoron megfegelmanezic bekefegös
 haborufagba, kezeb idüffegös dologra, buzgo- || fagösb zeretetre **28**
 bölcéb gonoffagtól magat otalmaznia, kezeb lezen halaadafra,
 Alazatosb engedelmeffegre, Alcolmasb malaztnec (!) vetelere, es
 erősb viafcodafra, öregeit ayetatoffagot iftenhez, es zeretetöt atfa-

fiahoz, es ynömmagahoz Ez zentfegnec meltan való veteleröl
 törüenben íg irattatic, Micoron ez zentfegnec vetelere alazatos-
 29 faggal iarulandaz, erced «zeretetit» cristufnac, öröc eletnec ||
 illattat, lelki iozagoknac öregületit, kőnhullatafocnac beuseget,
 5 zűnec töredelmefseget, es bynőknece megesmeretit, Mind ezöket
 iol meg esmerte vala zent Ieronimos doctor ki micoron hala-
 lanac ideyen comonicalna, elien zentfegős diçerettel diçere ṽtet,
 monduan, Örök eletnec zentfeges kenere, kibe tartatic mindön
 io allatnac ize, es mindön edöfsegnec illatia. Te benned vagon
 30 min- || dõn geherüfeg, es mindön oruoffag, mindön fegedfeg,
 mindön ingodalm es mindön io, Kit embörnec kevannia. Mert
 ez zent aztalon vagon mindön malaztnac telefsege, es öröc
 diçöfsegnec illatia Ith ielõntimeg az iduõzitõ ṽ kegelmeffeget Ith
 yannak le teven mindön iozagoc Ith zol az cristus iesus az õ
 31 zeretõ iegöfenec, az az, az ajetatos lelöknece It vagon || cristufnac
 kedves ielõn voltan. Ith vagon mindön egesszeg, es generüfeg Sõt
 meeg azt mondom hog mind ammeiñei zentöc, es angaloc
 nagob vigalagot, es diçöfseget nem valhatnac mint az aldott
 cristufnac comonicalafaba Az az, hoz'a eggesüfelsebe Es mind
 20 efföldõn való zentöc, es malaztos iamboroc eröznece testnec gött-
 32 relmebe nag || künüfegõt, es edöfseget micoron comonicalnac
 test zerent, Avag lelöc zerent ez mondhatatlan nag zentfeggel,
 Azerth valaki öröcke acar elni zükfeg ennec hog õ gonoz elethet
 iora változtaffa, mert ha ezt nem teiendi, az örök eletõth maga-
 25 nac nem öröc eletere, de incab öröc halalara vezi, es istent
buzzu allafra kezeriti. Kiröl Ilarius neuu doctor ekkeppen zol,
 33 monduan, || Istent a meltatlan comonicalo buzzu allafra indoita
 zentöknece ynömmagatol eltauoztaffa ellenfegget megvigasztala,
 maganac eletet megriuideitj, ki cristufnac testet ragvan meltat-
 30 lan zaggatia, Azert ez zent irafnac bizonfagabol mindön hiw
 kerezten megtanolhatta mikeppen kelõn iarulnia ez nag zent-
 fegős felfegős zentfegnec vetelere, kit nekõnc aggon megtanul-
 none afa fiu, es zentlelõc Amen Immar lezõn tanufag ||
 34 arrol mikeppen esmerhetimeg embõr azt ha mel-
 35 tan iarul ezzentfegnec vetelere auag nem Iol-
 lehet ezt lenki nilvan való bizonfaggal meg ne esmerheffe hog
 ha meltan iarul ezzentfegnec vetelere, auag nem, Demaga
 doctoroc vetnec neminemṽ iegöket, kibõl embõr velheti ha

magaba eyegöket lelendi, hog' bizvan iftennec nag' irgalmaffagaba
 io lelökkel hoz'a iarulhat Elfö iege ez, micoron va- || laki **35**
 magaba azt efmeri hog' az el mult binen bancodic, es az neki hagando
 penitenciat kez leyend meg tartania, es ha io akaratta vagon **5**
 iftennec zolgalnia. Mas ieg kiböl meg efmerhed ha melto vag'
 ezzentfegnec vetelere ez, micoron azt efmeröd magadba, ha kez
 vag' io mivelködettre, es ifteni zolgalattra, mert ha ezt magadba
 lelendöd, tahath || tuggad azt, hog' ifteni zeretet vagon te **36**
 benned. Kit megbizonit zent gergör monduan, Vallania iftennec **10**
 zeretetit, es iftennec efmeretit, ennec tanoia ayo mivelködöt, ha
 kedeg ez oth nem leyend, bizonylag neköd, hog' ez eleten embör
 iftent igen sem efmerete, vtet sem zerette, mert a restöc, es azoc
 kik fokat aloznac, nem lelic vmmagogba azt, hog' vk kezöc
 volnanac ayo mivelködettre, es az ifteni zolgalatra. Azert ha **15**
 magadba azt || efmeröd, es belöl arra kevankozol, hog' ennec **37**
 toua io mivelködettre akarod magadat foglalnia, es iftennec
 akarz zolgalnia, ez igön io ieg, mert iftennec malaztta mivel-
 ködic benned es ekkeppen meltan iarulz azzentfegnec vetelere:
 Harmadic ieg kiböl meg efmeröd ha melto vag' cristufnac teste **20**
 vetelere, auagh nem ez, micoron magadba azt efmeröd, hog' az
 iftennec igeiet örömeft, es gönerkódessal halgatod, Mert em- || bör **38**
 akkit zeret annac bezedet örömeft halgatta de ha azt efmeröd
 hog' kelletlen, es izetlen, tahat tuggad hog' allelöc halalos cor-
 fagba vagon, kiröl zent Bernard doctor ekkeppen zol monduan **25**
 Semmiböl embör hamarab megnem efmeri tetenec corfagat mint
 ebböl, micoron neki az etel ital kelletlen, Ezönkeppen semmiböl
 könnében lelködnecc corfagat meg || nem efmerhöd, mint ha **39**
 neköd az iftennec igeienec halgatafa izötlen, es kelletlen, kiuel
 allelöc zokot elni, Kiröl vgmonda Vrone a kesertö ördögnecc **30**
 Nem čak keñerrel el embör de mindön igeueles el, ki zarmazie
 iftennec zaiabol Negedic ieg kiböl megh efmeröd ha melto vag'
 ez zentfegnec vetelere ez micoron azt efmeröd magadba, hog' az
 ellenöd vetközönecc ellene ziuedbe || semminemü gülöfegöt, es **40**
 haragot nem tartaz, de ha meeg ennel nagobban vetközöt volna **35**
 ellenöd eztes kez volnal megboçatnod, Azert hog' a kegelmes
 iften attennön binödöt boçassa meg. Ötödic es nilvabban valo
 iege ez zentfegnec meltan hoz'anc valo vetelere ez, micoron

valaki magaba azt efmeri, hog a kegős criftufnac kenárol, es
41 halalarol örömeft emlekőzie, Kinec oka- || ert hatta nekőnc
ezzentfegnec vetelet, monduan Ezt valamenezör hoz'atoc vezitőc
en kenomnac es halalomnac emlekőzetire vegetőc Azert
5 Vrnac Neuebe ielőntetic immar edeala mene
haznalatoffagos gymölče legen ez zentfegős
kennac gondolattyanac. Azert elő haznalatta vronc
criftufnac kenánac halalanac gondolattanac ez, mert igön
42 kinén istenhöz teryt || Es binnel meg kemeült ziuet töredel-
10 mellegre, es gónafra zerzi, Ennec peldazattara ez zentfegős ken-
nac ideien közicelac repedőzenec, föld meg indula, es coporfoc
nilanac, Az közicelanac repedőzefen erced a kemei zinek töre-
delmelleget, A coporfonac nilafan erced a gónafra valo zana-
meg nilafat, es a földnec meg indulafan erced az criftufnac
43 teste vetelere valo indulaft, es meltan valo || hoz'a iarulaft.
Masod haznalatta ez zentfegős kennac gondolattyanac ez, mert
a binős embőrből tezön haznalatos iambort, es zent eletű
embört, Kit igön kel kevanni mindönnec, Mert vgmond meeg
a pogan bölcs, hog bodog elet az iamborifagos elet. Azert ha
20 keuel' vágee, es alazatoffagot keuanze, tahat gondoliad ez crif-
tufnac kenát, es ő mellegős alazatoffagat, es ebből valami iot
44 keuanz || nekőd mind meg adatic. Azert valaki azt akarya hog
a bintől megzabadulion, es lelki iozagba cazdag legön, tahat
kel ez illetenec az criftufnac kenát gacorta gondolnia, ki
25 nekőnc hozta az öröc eletnec bodogfagat. Harmad haznalatta,
es zentfegős gymölče ez zentfegős kennac gondolattanac ez,
mert az öröc bekefegőt, kit vronc criftus zerze ez v kenánac
45 halalanac miatta embőri nemzet || közöt, es amindönható afa
isten közöt, ezt embörbe megtarta, es haborufagot gülőfegőt, es
30 iregőfegőt embörnec zueből ki v. es ő lelket megzentöli, kit
megbizonit zent Bonauentura monduan Semmi ol igön embörbe
közönfegős megzentölest nem mivelkődic mint ez criftus kená-
nac gondolatta. Neged haznalatta ez zentfegős kennac gondo-
latanac ez, mert embörrel a haborufagot kinén elzenvetteti,
46 Mert embör va- || lamenezör megzomorodic es meg emlekőzie
criftufnac kenárol, annezor criftotol meg vigasztaltatic Kit meg-
bizonit vñommaga az foltar kőnbe, mond-van Vefe vágoc a habo-
rufagba, meg zabaditom vtet, es meg dicőytöm vtet. Azert igön

ielős hyedelm haborufagot zenvedő embörnec ez xpus kennanac
zent emleközetj, Kiről igmond zent Bernard doctor, Nem lehet
ol nag haborufagot (!) embörbe, hog ki edőffegre nem valtozie || 47
ha az iduőzitőnec keferűfeget ziuebe gőytendi, es rola iol meg
emleközendic, Azert ha ziuedbe zomoru vagee, lelkődbe el- 5
keferöttel, izetlen, es ayetatlan vagee, gondolad a nag felfegős
vrnac zomorufagat, es ő nag keferufeget kiről vñnőnmaga vg-
monda. Zomoru en lelköm, mind en halalomig. Es ol igön
nag len ez artatlan barannac ő zomorufaga, es keferűfege, hog
mind ez velagba mene embör vagon es mene volt, es mene 10
lezön || mind ezőknece zomorufagat es keferűfeget fölül mula 48
Annera hog vgan veritőzec beleie. Azert ha embör ezt
iol meg gondolanga, az ő zomorufaga mind semmi lezön ehöz
kepöst. Otöd haznalata, es gymölce ez zentfegős kennac gondo-
lattanac ez, merth ez zentfegős gondolatnac ol igön nag ereie 15
vagon, hog embörnec iftennec zent acarattat meg ielőntj, es
tehetfegőt aad, hog az iftennec meg esmert acarattat betelefit-
heffe, Kit embör ez || nekil nem tehetne, Kit Vrone vñnőnmaga 49
megbizonit monduan, En nalam (!) semmit nem tehetőce. Hatod
gymölce ez zentfegős kennac gondolatlanac ez Mert a kegős 20
cristus ez illetőn embörnec ő ziuet lelket ayetatoffaggal meg-
köueriti, es bölcefeeggel megekőseiti, Vghog vmmagat es mind v
attafaiat iduőffegős iozagra tanitania tugga Es ennec fölötte
ymadlagat örömesben, es hamarab meg halgatta, Azert meltan,
es igazan dicerie || minekőnc mindőn zent doctoroc ez zentfe- 50
gős kennac gondolatfat, mert mindőn io kit adot, es ad mi-
nekőnc az felfegős vr iften, mind ennec miatta atta, es agga.
Heted gymölce ez zentfegős kennac gondolatlanac ez, mert az
edes iefus ez ietenőknece kik az ő zent kennaba gondolcodnac, es
edőfkődnec az ő zent testenec harom rezebe irta fel, hog 30
öröcke rola el ne feletközyec, Meg irta ez il- || ietenőket az ő 51
ket kezen. Azert, hog vket mindőn náualyaiogba megfegele,
Megirta az ő ket labannes annac iegeie, hog ő tölce soha el
ne meheffőn, Meg irta az ő ziuebees, arra, hog vket soha el ne
feletheffe. Mind ezőketh megbizonitta vñnőnmaga Ifaias profe- 35
tanac miatta, monduan, Minemde elfelethethie az aña v kis
gémőkete, hog ne kőnőrnölne ő mehenec zülöttenne, es ha az
elfeledendi, en tegődet || el nem feledlec. Mert en kezeimbe 52

meg irtalac tegődet. Nolezad gymölče ez zentfegős kennac gondolattanac ez, Mert ez criftusnac keńńanac ayetatos gondolattanac miatta nagob malasztot, es erdömöt ńer ıftentől, hognem ha mind egez kereztenfeg imadna erőtte. Okat veti aranżaiu
 5 zent Ianos monduan Semminemű allat egeb ninčen hog mi
 53 embörökneć idueffegőt zertzöt || volna, hanem čak ez criftusnac keńńa halala. Kilenczed gymölče ez zentfegős kennac gondolattanac ez, Mert fölül mul ez zentfegős gondolat mindön egeb teft zerent valo io dolgocat, mert semmi ıftenneć ennel kellemetőfb,
 10 es embörneć ennel erdömőfb, mint ez criftusnac keńńanac gondolatta, Kit megbizonit nag Albert doctor, monduan, Criftusnac keńńarol čak eg ıgűfeggel valo meg emlekőzet, többet haznal
 54 embörneć hognem || eztendeg valo viz keńer bōit Auag ha mindön napon magat oftorozna mind ő vereneć ki ontafaiglan,
 15 Auag ha mindön napon eg egez foltarth oluafna. Tized gymölče ez zentfegős kennac gondolataınac ez, mert ez criftusnac keńńanac zōnetlen valo ayetatos gondolatta ıncab iduőffegőfb embörneć honnem ha a bodog ziz maria mind ammenēnei zentőkkel, es angalokkal efedőznenec erőtte, es ezt erced azzentfegős ken-
 55 hoz kepőft, kynec || haznalatta mind örökkevalo, Mert fōkeppen azzenttōkneć ymadlagaba nem al embörneć iduőffege, de az criftusnac keńńaba, Kiről vğmond aranżaiu zenth Janos Embörökneć mindön iduőffege a criftusnac halalaba vağon leteuen. Tizenegged haznalatta ez zentfegős kennac gondolattanac ez,
 25 mert ha valaki ez velagba mulatta volna ideiet ıgōn foc heufagba, es terne ez criftus keńńanac ġacortavalo ayetatos gondolatfara enneć miatta ol nań erdō- || mōt valhat, mint az ol embör, ki mind ő ġermőkfegetőlfogva ıftenneć zolğalt, es iduőffeget hıuōn kerēfte, Demaga ez zentfegős kennac gondolatfara
 30 ġacorta, es ayetatoffaggal nem ıġekőzōth De miert ez vtol iutot ezzentfegős kenra ıġekőzie, es ġacorta rola ayetatoffaggal emlekőzie, hafonlatos lezōn, auag felūlmuļa annac erdōmet ki mind ő ġermőkfegetőlfogva ıftenneć zolğalt, demaga ez zentfegős
 57 kennac gondolatiara ayetatos nem volt || Azert valaki ez velagba
 35 ideiet heaba mulatta el, ez eġeten embör az elhāgot lelki iozagot ıgōn hamar, es nag beuōn meġlelheti ez zentfegős kennac ayetatoffagos gondolatfaba. Kiről ıġmond zent Bernard doctor, Tudom hog az en erdōmōm nem eleg ennekōm, de ammi

fogatkozás ebbe vágon, ezt en magamnac ki vezöm en vramnac
 febeiből. Tizenkettöd gimölce ez zentfegős kennac gondolattnac
 ez, mert a kegős xpus ez eften embört || ki gákorta ayetatof- 58
 faggal az ő kenárol emléközic, ő halalanac ideien ezt meg-
 vigasztala az öröc vigafarol (!) vtet bizónoffa teuen, es ő halalanac 5
 vtanna az örök orzagot, es dičőfegőt neki advan. Azert ez
 mindön embörnec igön nağ zükfeg, hoğ az criftus embörnec v
 halalanac ideien oth leğen, mert accoron az halando embörth
 igön foc kefertet haborgatfa Kitől az kegős xpus igön hiuön
 megotalmaz'a ha ez velagba az ő kenánac gon- || dolattnac 59
 miatta vele megefmerkődöt, es vele baratfagot zerzöt. Azert
 mind ez fölül mondot irafbol adatec megefmernök, miből
 embör veheti ha melto lezön ez zentfegnec vetelere, auag nem,
 Kit vğan riuiden meges meg ielőntöc, hoğ embörnec elmeie
 kinneben foghaffa, Azert elfő iege ez len, hoğ ha embör az el- 15
 mult binen bancodic, es az iöuendötöl acaria magat otalmaznia.
 Mas iege ez, ha kez vağ io miuelkōdettre, es ifteni zolgalattra
 Harmad iege ez, ha az iften- || nec igeiet örömeft halgatod. 60
 Neged iege ez, ha az ellenöd vetközönec ellene gūlōfegőt, es
 haragot nem tartaz. Ötöd iege, es ielőfb ez ha az criftufnac 20
 kenárol örömeft emléközöl, Mert ez ol nağ felfegős iozag, hoğ
 čak ennec miatta embör a criftufnac zent tetet lelöc, zerent
 hoz'a vezi, Micoron ez zentfegős kenrol ayetatoffaggal meg emle-
 közic, Ki zentfegős emléközetnec elfő haznalatfa ez, mert embört
 iftenhöz te'rit, es bintöl || eltavoztat. Mafod haznalatia ez, mert 61
 a bynös embörből tēzön malaztos embört Harmad haznalatfa,
 mert az öröc bekefegőt kit zerzöt criftus az ő kenánac miatta
 embör közöt, es iften közöt, ezt embörbe megtarfa. Neged haz-
 nalatfa, mert embörrel a haborufagot kinnen elzenvettetj. Ötöd
 haznalatfa mert iftennec zent akaratiat meg ielőntj. Hatod haz- 30
 nalatfa, mert embörnec ziuet lelket zent malazttal megkōueriti,
 es bölcē- || feggel meg ekōfeiti. Heted haznalatfa, a xpūs ez 62
 eftenōket kik örömeft gondolcodnac az ő kenárol ő zent teste-
 nec harom rezebe fel irta. Nolezad haznalatia, mert embör
 ennec miatta mindön iozag tetelnel nağob malaztot, es erdemöt 35
 ner iftentöl. Kilenced haznalatfa ez, mert iftennec femmi ennel
 kellemetöfb. Tized haznalatfa, mert mindön iozag tetelt fölül
 mul Tizenegged haznalatfa, mert az elhağot iozagot kit binne ||

63 miatta el veztöt, ennec miatta hamar megleli. Tizónkettöd haz-
nalatta ez, mert ennec miatta embör azt erdömli, hog a xpüs
halalanac ideien oth ielönnen lezön, vtet megvigasztalvan, es
ellenfegtöl meg otalmazvan, es vtet be viuen az öröc hazaba,
5 Kit nekönc kereföt ez v zentfegös keñnáual, es halalaua, Kiröl
aggonc nağ halat v fellegenec mind öröcköl örökke Amen.
Dičerteffec vr Isten, es ö zent ańńa ||

64 Binneć Solga

Vrnac Neuebe kezdetic zolas az pocolnac zörnű,
10 es keferű keñnarol, hog a bynös hala es a bint
meg hagga Malaztba valo embör halya, es ö töle
magat incab megotalmaz'a, Azert, ig mond rola
Dauid profeta a foltar kőńbe

Conuertantur peccatores in Infernum omnes gentes que
65 obliuiscuntur deum Teryenec a binöföc po- || kolba, es mindön
nemzetöc kie istent elfelettec Ved iol ezödbe, hog a pocol mon-
datic lennie bidös, es igön förtelmes helnec kiert neuzetetic igön
ondogfagos verömnec, es a földnec alfo rezenec, houa fol, es
takarodic mind ez velagnac ondogfagos genetfege. Vg mint ez
20 velagnac arńekzekibe, Es ol igön nağ melfegös veröm, hog
valaki bele efendic, öröcke soha belöle ki nem kelhet mikeppen
66 a nehez kő a || tengörnec fenekeröl, ki megmutattathec anğal-
nac miatta, Kit megirt zent Janos latafanac kőńvebe ekkeppen
monduan Eg erös anğal fei vön eg malom kőveth, es be vete
25 a tengörbe monduan Elen hertelen vettetic babillon a pokolba
holot vağon gonoffagnac es kegötlenfegnec telyeffege, Ez babil-
lonnac mağarfaga galazat, es ez galazat nem egeb, hanem čak
67 a binneć rutfagos ondog- || faga, Azert ez ki vettetic a pocolba,
Kit megbizonit profeta az foltar kőńbe, monduan, Elmerittetenec
30 mikeppen a nehez on nağ melfegös vizbe. Kiröl čodalcodic iras
törleyte meštör, es ig mond O örökkevalo nağ iayvezic, es
naualaffagos göttrelm, holoth soha megnem hal kit a pocolnac
tűze be nelend, oth vannac ol kenzooc kik kegocnal zörnűbec,
68 es farkannal mergöfbec, ondokoc, feketűc || es göttreni ferenöc
35 Soha megnem farradnac, de mindöncoron erre megvyiulnac,
Mindencoron zomoruć, es mindencoron megmarni kezök. Es ez
ilien keferűfegos ken soha mind öröcke nem iuth halalnac
hatarara, es soha nem tud vegezest, de mindencoron lattatic

elkezdetni Ezön el amelcodie zent Ieronimos doctor, es v̄gmond
 Zörnüködöm az eleuen halalon, el amuloc a mardofo fergekõn,
 igõn felõc efnõm || az eleuen halalnac kezeben, Kirõl igmond **69**
 arañ zaiu zent Ianofes O örõkkevalo halal, mondhatatlan
 zörnũ keen, mit mongac te rolad nem tudom Mert bezeddel **5**
 meg nem ielõnthetõl, megnem foghat en elmeem, ziuem meg-
 sem gondolhat, Azert ved iool ezõdben, hog a pokolban poga-
 noknac kenõoc igõn nag, es vegezhetetlen, demaga a kereztenõk-
 nec kenõoknal naggal kisseb Miert v̄k iduõffegnec vtat || v̄gan **70**
 nem elmertec, es nem hallottac mikeppen a kerezten embõrõc, **10**
 Azert mindõn kerezten igazan erce, es iol ezebe vege, Mert
 iollehet a pocolnac kenõna zamtalan, es megmondhatatlan legõn,
 Demaga mind ez loc kozzul riiden es ielõfben tizenket kenõna-
rol lezõn maft ide ala a bezed. Azert Elfõ kenna a pocolnac
 ez, mert abbenne valoc iftentõl annera eltauoznac, hog örõcke **15**
 v̄tet foha nem lattac || Mafoð kenõna ez, mert oth vaõon örõc **71**
 tũz, ki foha megnem alozic. Harmad kenõna ez, mert oth vaõon
 elvifelhetetlen hidegfeg. Neged kenõna, es gõtrelme ez, mert oth
 vaõon ñaualgo ehfeg, es kenzo zomyufag. õtõð kenõna ez, mert
 oth vaõon hyedelm nekil valo halal Hatõð kenna ez, merth **20**
 oth vaõon ondoflagos dohoffag. Heted kenna ez Mert oth
 vaõon nagh keferũfegõs ferelm, es lay- || dalm N'olczad kenõna **72**
 ez, Mert oth vaõon zõntelen valo ifteni karomlas. Kilenced
kenõna ez, mert oth vaõon tapaztalhato fetetfeg. Tized kenna ez,
 mert oth vaõon, auag vannac halaltalan fergec. Tizen egged **25**
kenõna ez, mert oth vaõon rettenetõs zörnũfeg. Tizenkettõð kenõna
 a pocolnac ez Mert õ benne ol ken vaõon kynec foha vege
 ninçen. Azert elfõ kenõna pocolnac ez, mert valaki oda vettetic
 örõkke iftennec zynet foha || nem lattac, Ki mindõn kennal **73**
 nagob, mert eleg nag ken az, hog õrdõgnec hatalmanac alatta **30**
 vannac, De ennel nagob hog mindennemũ kent õ velõc zen-
 vednie (!), De naggal nagob az hog õ velõc mind örõkkõl örõkke
 kenzodnac. De meeg mind ezõknel foccal nagob ken az, hog
 iftennec zynet nem lattyac. Mert ha azt latnac, Kent semmit
 nem zenvednenec. Azert ez oka, hog nagob ken ninçen pocolba **35**
 mint iftennec zynet || nem latnia. Kirõl v̄gmond arañas bezedũ **74**
 zent Ianos Ha ennekõm elõmbe ezõrkeppen valo kent vetendez,
 es azokat olan nagnac nem aleytom sem itelõm mint ezt, hog

a gonoz binóľőc kirekeztetnec a dičőľegős. es vigafagos tarľafag
közűľ, es a terőmtő iftennec őřőc ġűľeľegebe lennie, Mert ki
rekeztetnie az őřők iotol, es ideġőnnec lennie azoetol meľeket az
75 vr iften az řtet zeretőkneć zerzet, [Mert] annera nehe- || zitic a
5 ķent, hoġ ha eġbķent ľemmit nem zenvednenec, čak ezőnes iġőn
ľoc volna. Es ķińńeb volna ezőřzer valo tűzbe eġnie honnem a
ķeġős criftulnac megharagut zynet latnia es ő tőľe őřőcke el-
tauoźnia Es incab akarnac a ľetet pocolnac tőľľőcebe, es az
naġ zőřńűľegős ķenban ľőttőket, honnem az iteletre ki iőtőket,
10 es mind ez eġez velagnac az ő rutľagos ondoġľagokcal meg
76 ielőntefőket, holot mindőn binők- || nec zidalmassagos zeġenľege
ńľvan meġlattatic, es mindőnőctől meġ eľmertetie, Kірőľ čodal-
coduan, es elamelcőduan, zent bernard doctor, es iġmond. Mit
aletaz minemű, es mene ľezőn tahat ackoron a ķeľerűľeg, es az
15 ľiras, az ohaytas es az zomoruľag, micoron elvalasztatnac a
ķeġőtlenőc az igazaknac tarľafagatol es az iftennec lataľatol, es
adattatnac erďőġőkneć hatalmassaganac alaia, es mennec ő velőc
77 az őřőc tűz- || be. Mas ķeńńa a pocolnac ez, mert ő benne
vaġon eġ meġ ġőytot ľeďőľľegős tűz ky őřőcke ľoha meġnem
20 alozie Es valakie ith ez velagba ġeryedőztec gonoz ķevanľagnac
tűzeuel veg vethes neķil, Kірőľ uġmond profeta a ľoltar ķőńbe,
Vetőď vram iften řket te zőmőďnec eľőtte vġ mķeppen az eġő
ķemenecebe. Vr iften ő haragyaba meġhaborgattā řket, es tűz
ńeli be řket, es mķeppen ez velagi tűz addeġ ľoha meġnem
78 alozie, mig oľ allatoth ľeľ ķit ő zokot || meġ egetnie, Ezőń-
ķeppen az őřőc tűz mķert neki halaltalan ľaya vaġon, ľoha
őřőcke meġnem alozie, De mindőńcoron eeg, es mind őřőcke
eleuen, es abbeľe vetőtteket ľoha meġnem emeztj Kķit meġbizonit
azzent iras monduan, Sirattā a ķeġőtlen mind azokat meľeket
30 tőth, es meġnem emeztetie Zent Bernard doctor ezőnt bizonittā,
monduan, Mert oth a pocolba a tűz řġ emezt meġ, hoġ
79 mindőńcoron meġtart, es a ķen vġ neueķőďie || hoġ minden-
ķoron meġvyul Tudacoznac nemeľec azon hoġ ha a pocolbeli
tűz ľeġen vġan ľeľtős es velagos mķeppen ez velagi tűz, Auag
35 nem, Erre zent Gergőř doctor rea ľeľel, es vġmond, A pocolnac
tűze ľeľtős, es ilľethhető es a ľeľe vetőtteket ľeľt zerent egetj,
es embőři zolgalattal nem ġoytatie ľem ķeďeg ľaval nem eltetic,
De eġzőř meġvaġon terőmtvėn, es őřőcke meġnem alozik, es

nem zikleg eleztetre, mert mindencoron eeg, es vagon neminemű keues velagoffaga ő benne || valo karhoztaknac nagob kenokra, 80 es az ő langa olan mint a kenkőnec langa, firű fokoru kőkörű, es igön bidős es bizon velagoffaga ninčen. Kit ezön zent gergör megbizonit, monduan, A binökön bozzu allo tűznece egetefe 5 vagon, de velagoffaga ninčen, Mert a kiket a pokolnac tűze be nel, azokat a bizon velagoffagtól megvakeytta, hog vket kiüül az egetefnec ferelme gőtörve, es belől a kennac vakfaga fete-tiçe, hog kik ő terömtöiöknec ellene testöc- || kel es lelköckel 81 vetköztenec Ezönkeppen egetömbe testögbe, es lelköcbe kenzat-10 tassanac Es az illeten ken legincab azocnac adattatic, Kie ez velagi telhetetlenfegnec kevanlagauul karhoztanac. Harmad ielös kenña a pocolnac ez, merth oth vagon elvifelhetetlen hidefeg(!), hog kik ith ez velagba az ifteni zeretettöl elhidegültce, es az ő zolgalattaba ellankattanac, es el restültce oth a pocolba rezkef-15 senec, es sazyanac nag kenzo hideglegbe, Kikről vgmönd az || zent iras Mennece honac hidegfegeröl igön nag hewfegre It 82 vettetic eg kerdes Mikeppen mehetnec eggünnen masua, mert nam vgmöndnac, hog a pocolba ol nag zoroffag lezen, mint az saytoba igön megzoretöth zölö törköf. Abba ninčen 20 ketleg, hog ug nem lezön de az iteletnec vtanna, De kel ezt kegöfen ertenönc, hog ez ilen valtozas, es egh kenrol masra menes lezön čak addig mig az vtöllo iteleth meg lezön. Azert ez mikeppen || legön hidegfegeröl heufegre menes Beda neuű 83 doctor vgmönd rola, Hog az anglifoknac cornicaiogba vg olvafta, 25 hog kisseb constantinos czarnac ideyen neminemű vitez meghala, es ennec vtanna azon testbe feltamada elettre. Ki ol igön meg iyedöt vala a pocolnac kenñatol, melet ő meglatot vala, hog legottan e velag közzül kifuta a kietlen puztaba, es oth maganac čenala eg folyo viz mellet cellat es ő benne eg 30 kemenceet, es teli idön a kemenceeth || iol megfütiala, es 84 ennec vtanna mind ruhaftol magat a vizbe martyavala, es ki al vala a nagh hidegre, es a vizes ruhat magahoz hağga vala fagnia es hog megfagvala(!) be megön vala a nag heufegben es ez ilen dolgot micoron ő zönetlen tenne, megtudac nemelec az 35 zent atac közzül, es kezdeg vtet fegelmanie, es rola tiltania. Ő kedeg monda nekie, Vayha ti lattatoc volna, es hallottatoc volna azt ammit en lattam, es hallottam, ne || talantan ennec 85

nagobbat es többet tennetőc tū mint en tezőc, es nag' zorgalmatoffaggal megkerdec v̄tet mit latoth volna. V̄ kedeg monda En micoron e tef̄től kimenec, eg' fenőffegős embör vin engömet napkeletfele, es eg' igön nag' zelős mellefegős vőlgbe, Kynec eggic
 5 oldala telyes vala tűzzel, es ammafic nag' hidegfegős hauas faggal, es mind e ketfele telyes vala karhozot lelőckel, es micoron egfelől meg vn̄na vala valamelic zenvednie a tűznec ege-
 86 tefeet mennec vala mas fele a || nag' hidegfegbe, es micoron meg vn̄nac vala a nag' hidegfegnec zenvedefet, mennek vala
 10 esmeg a nag' febőffegős tűzbe, es mind ezönkeppen valtoztattak vala az ő keñnokat, Es ezeket megmonduan, Monda touabba, es ezöket megh latvan, Vin engömet ennec vtanna ezön fenőffegős embör eg' igön nag' fūrū fetetfegős helre, es oth előlem elenezec, es en latec oth eg' nag' zörnűfegős, es mellefegős ver-
 87 möth || Kiből fellőuöldöznek vala zamtalan tűzes ol mel' golobifoc, es tűzzel betölt embörőc, mikeppen febőffegős tűznec zikraia felfutatnak vala esmeg be hōrpentetnec vala, es nag' ondoglagos dohoffagot bočatnac vala, Es oth en halleec zamtalan firocat, es ordetaffal valo ohaytafokat, es ol mel' mind ertöm
 20 vala ekkeppen monduan Jayvezic minekōnc hog' binnek attok volt magonkat, Kiert ith őrőcke ezönkeppen gōttretōnc, es lathec
 88 igön zörnű || őrdögöket, es akaruan engömet el ragadnia, es bevetni az egō kemencebe <verōmbe>, es ielőnec oth fenőffegnec angala megtiltvan az őrdögöket, hogh engömet ne illesfenec,
 25 monduan, Mert az nag' biro parančolth neki hog' teryōn be teftebe, es tarčon penitenciat ha elakarya tauoztatnia ez ilieten zörnű kenocat, es ezöketh megmonduan azoknac zaiokat euuel bekōte kic v̄tet fegélmezic vala a kemenfegős penitencia tartaf-
 89 rol. Neged ielős keñna || a pocolnac, őrőc ehfeg, es zomehfag,
 30 hog' kic ith ez velagba toreoffagba eltenec, es neki veget nem vettenec oth a pokolba őrőc ehfegőt es zomehfagot zenveggēnec Mikeppen nilvan megtetzic az ewangeliombeli cazdagrol, Kiről Vronc iefus v̄gmond, Meg hala a kazdag, es pokolba temettethec, ki az zegen lazarnac nem ada a keñer morfalekot ő fem erdōmle
 35 ő tőle eg' čōppenet vizet Ez ilieten torkofokrol v̄gmond az zent
 90 iras Az elefegőt mit ez iletenőc || meg őttenec valtozic ő gomrogba mergős kegonac epeieue, es az ő boroc kiuel megrezōgiltenec, lezen ő nekie farkannac mergeue Azert kik ez velagba

torkoffaggal rezögöfködne, halgaffak az ő lecceiöket, es erčet(!) egezen az zent iraft Kikről vgmönd Ifaias profeta iftennece kepebe Az en zolgaim ezne, tû kedeg ehöztöc, Az en zolgaim iznac, tû kedeg zomeheztoc, Az en zolgaim örülne, tû kedeg zidalmaztatoc, es zegönköttöc || Az en zolgaim vigadoznac ti **91** kedeg ordeytotoc, es kefergötöc Soltar kónbe es vg irattatic Ehfergöt zenvednece mikeppen az ebec, Ez ifeten keen leg incab adattatic a torkofoknac, es az rezögösöknece. Ötöd kenña a pokolnac ez, mert oth vagon halal, halal nekil, ki mondatice elő halalnac, Mert az oth valoc vg halnac meg hog coronked **10** elnece, es vg elnece, hog coronked meghalnac. Ved iol azert ezödbe hog ez velagba nagob ken || ninçen a halalnal, mert **92** mindön embör tauoztatta es igön feel töle, De las nag ödöc, hog a pocolba ol igön rettenetös, es ol igön felelmes az öröcke valo keferü ken hog a karhoztac oth a pocolba incab keuannac **15** a halalt honnem eletöket, Oka ez, hog az örökkevalo keferü zörnü kentol megzabadulhatnanac Hog ez mind ekkeppen legön Zent Janos megbizonitta latafaryl valo kónueben monduan, A kennac ideien kerefnece emböröc halalt, es megnem lelic, Keuan- || nanac meghalnia, es el futh ő tölöc a halal, Arra **93** monga neminemü iambor doctor. O halal mef igön edös volnal maft azoknac kiknece neha igön keferü voltal, čak tegödet kevan-nac, Kie tegödet igön nem zeretnece vala, es te töled igön felnece vala. Erröl ig zool zent Gergör mondván, Kiknece ith ez velagba adatot öröc eletöth kerefniöc es nem kereftece, a pocolba keref- **25** nec halalt, es nem lelic Ezön zent gergör monga Zörnü keppen lezön a pocolba || valoknac a halal, halal nekil Vegezet veg **94** nekil, es a fogatkozas soha nem tud megfogatkoznia, mert a halal oth mindencoron eel es a vegezet mindencoron kezdetice, A halal megh ol de megnem holt a kennac keferüfege göter, **30** de soha a felelmöt el nem tauoztatia, A tüz eget, De soha a fetetfegöt el nem üzi, es soha velagoffagot nem ad. Hatod kenña pocolnac ez Mert oth vagon igön nag vndögfagos dohof-fag, Mert || valakie ith ez velagba a binben megbizhüttec, **95** azoknac vg illic hog oth az ondögfagos kenba örökke bizhög- **35** genece, Kikről vgmönd az zent iras Ifaiasnac kónvebe, A pocol-nac halattai kivetteffenec, es az ő döögöbelöl mindencoron dohof-fag zarmazzec, es az ő veröc változec zurocca, es az ő neduef-

- legőc kenkőue O mel' igön nag' bűz oth lezön, holot enne zam-
 96 talan bynőfőknec dőghi eggut(!) zorultanac, Azert nem čoda, || ha
 ez illetenőknec fenvedeke bidős dohos az iftennec harağanac
 vermebe, houa enne foc zörnű vndogfag egbe gűlt. Azert ez
 5 illetenőcnec fűtj meltan, es igazan bidős bolot enne zamtalan
 eretnekőc, paraznac rezőgőfec, torkofoc, es egeb zamtalan bynő-
 főc egettetnec, Mert meneuel a pocolba többen vannac, anneual
 nagob oth az ondogfag, es az zörnűfeg, es a dohoffag. Heted
 97 keńna a pokol- || nac ez, Mert oth vağon elvifelhetetnec(!) kennac
 10 ferelme mind őrőcke, Holot azon teftben kibe ez velagra zűlet-
 tec, es e velagban eltec zenvedic a keferűfegős kent, Vghog,
 mindön teftbe tagba lezön mindőnnemű corfagnac faydalma, es
 keferűfegnec neme. Kit ppheta az foltar kőnbe ekkeppen bizo-
 nit, monduan, Megkernikezenec engőmet a halalnac keferűfegős
 98 ferelmi es a kegőtlenfegnec foc keń- || nai meghaboretanac
 engőmet. Es lezön a karhozot embőrnec ő teste ol' igön génge
 a kennac zenvedefere hog' eg' kičinded zalmazalnac illetefe inkab
 fertene v̄tet, honnem az egez embőrt elős tőrrel valo vagas
 Pelda melle Illetnie a koor embőrnec sebeit eg' kis calah zallal,
 20 incab ferzie honnem az egez embőrt nag' bottal ütne. Zent
 Anfelmos v̄gmond, hog' a karhozot embőr lezön mindön vndog-
 99 fagnal, es dőgnec(!) v̄latatofb || Es ol' igön nag' neheffeggel homo-
 rittatie meg, es mindön cormos allatnal zörnűfegőfb, hog' ő fem
 kezet labat fem egeb teftenec valaminemű rezet eg' mak zömne
 25 megnem indithhatta. Ez kedeg nem čoda, mert v̄g parančol a
 hatalmas biro, hog' kezet labat megkötözuen vetteffec ig' be az
 őrőc fetetfegbe, es othi valamit nem akarna, arra mindönre
 kezeritteffec, es valamit akarna, attol mindöntől megtilttaffec ||
 100 Es mind ezőknec főlőtte mene nag' kent zenveggön. Peldat veth
 30 melle ezön zent doctor monduan, Ha valakynec maft ez velag-
 ban ő zőmeit, es mindön tagyat be verne zikrazo tizes vaffal,
 ez ilten embőr igön nag' kent zenvedne, De a pokolbeli kar-
 hoztac zamtalan ezőrzör nagobbat zenvednec ennel oth, a hova
 küldi v̄ket a haragos biro, monduan Meńnetőc el atkoztac az
 35 őrőc tűzbe, Ki meg vağon zerezven őrdőgnec, es ő anğalinac.
 101 Es || mind ezőknec főlőtte lezön kőzöttőc nag' haborufagh, es
 őrőc gűlőfeg, hog' kic ith e velagba ezt zerettlhec es zerzöttec,
 oth mind őrőcke zenveggēc. Vghog', a teft allelkőth gűlőlni

kezdi, azert hog' iooth nem akart, es allelőc a testöt gülőli, azert hog' a gonoz acaratoth, es a gonoz keuanfagot mivelkődettel betelefittőtte. N'olezad keńńa a pocolnac ez, Mert oth vagon zontelen valo ifteni karomlas, ki meg vagon iruan zent Janofnac latafarol valo kőńveben || holot vőg mondatic, Meg karom-102 lac ammenőneknee ifteneet a naőg zőrnő keferőfegős kenert, Mert oth oľ igőn rettenetős, es faydalmas a keen, hog' annac miatta a teremő iftent, es mind a zentőket, atfokat, annokat a napot, az horat a keńeret, es abbort, es mind azokat mivel es kicel ez velagba eltenec meg atkőzzac. Es oth lezőn zontelen valo 10 firas, es kőńhullathas, lezőn oľ mint a tiznec temerdőc zikraia, Mert oth ninčen iľen kőńhullatas mint ith ez velagba. Mert || vőmond zent Agofton doctor hog' ha a karhoztaknac kőńhulla-103 tafoć olyan volna mint volt ez velagba, čak eg' karhozot embőrnec kőńuezeze tőb lenne honnem mind a naőg tengőrnec zamta-15 lan vize, az őrdőfegnec vegezhetetlen voltaert, Mert oth mikeppen monga zent Bernald doctor Semmi eőeb nem hallattatic hanem čak firas, es kőńhullathas, ohaytas, keferges fiuas reuas, es fogaknac őicorgatafa. Es oth eőeb femmj nem lattatic, hanem čak zőrnőfeg, es mindőn ektelenfeg. || Kilenced keńńa a pocol-104 nac ez, Mert oth vagon tapasztalhato fetetfeg, hog' kik ith ez velagba lakoztanac binnee fetetfegős vakfagaba, ottes legeneć a pokolnac őrdőc fetetfegebe. Es ezt zenvedic igőn meltan, miert ez velagba incab zeretteć abbinnee fetetfeget, honnem a iamborfagnac velagoffagat, Kicrőľ panazol vrone iefus vńőmmaga 25 azzent ewangeliomba, monduan. Velagoffag iőue ez velagra, es embőrdőc incab zeretheć a fetetfeget, honnem a velagof- || fagot 105 O meľ atkozot bolondfag ez embőrdőknee hog' acarattyoc zerent eltauoztattac az eletőth, es a halalt valaztiac. Ayot megvtaľac, es a gonozt tezie Iftent hattra vetic, es az őrdőgnec engednec, 30 Kirőľ vőmond zenth Agofton doctor. Naőg bolondfag őrdőgnec zolgalnia es a terőmtő iftent elhadnia, Mert az őrdőgnec lenki femminemő zolgalattal keduet nem leli, es valaki neki tőbbet zolgal a binnee miatta, addig na- || gőb, es tőb kennal fizet 106 neki. Vőan ezen doctor kőńőrőľven a bynős embőron vőmond 35 Zerető atamfia. Mire hog' tennőn tőrdődel vagod el nacadath. Mire acarod magadat vas becoual megkőtőznőd. Mire teződ őrdőgnec gonoz akarattat. Mire acarz vele elveznőd, es atte őrdőc

tiztőffegődet elhadnod Vgmond touabba. Čodaloc azon hog
 embőr mindőn terőmtőt allatoknal okoffagofb volna, es oľ meľ
 107 femmibe nem kőuetj az okoffagnac iteletit || Meg ytalvan az
 iduőffegős iozagot, kevanuan az vezedelmeffegőket es artandocat
 5 kerefven, es akaruan az halalos gonozokat O meľ igőn bodog-
 talan valtfag valasztani az őrőc kent, es elhadni az őrők dičőfegőt.
 Venni maganac az őrőc fetetfegőt es el adni magatol az őrőc
 nağ velagoffagot. Tized keńńa a pocolnac ez, Mert oth vannac
 gőtő fergek, kiről ekkeppen vagon meg irvan Ifayas profetanac
 108 miatta Te alaad terittetic moľ, es || atte lepled leznec fergec
 Ezőket firatta vala zent Agofton doctor, monduan. Jay vezic
 azoknac kiknec zerezven vagon fergeknec mardofafa, tűznec
 egetefe ehfeg, zomefag, etel ital nekil zőnetlen valo firas es fog
 čičorgatas (!), zőmőkneec zikrazo kőnhullatafa, holot halal kevan-
 15 tatic, es nem adattatic. Zent Bernard doctor el amelcodic ez
 illeten zőrnűfegős kenrol, es vgmond O tűzzel telyes pocolnac
 109 ektelen tartomańa, holot || azoc kie gőtőrneec soha megnem farrad-
 nac, es azoc kiket gőtőrneec soha megnem halhatnac O azert
 meľ igőn nem kellene ez ilen zőrnűfegős fietnőnc, es abbinneec
 20 miatta hozza közelgetnőnc, De incab ő tőle igőn kellene futnone
 es eltauoztatnone, Holot vagon koronked egő tűz dedergő, es
 rezkető hidegfeg, halaltalan ferőg, elvifelhetetlen dohoffag, Agon
 verő vas verőc, tapaztalható fetetfeg, es binők*)nec galazatta.
 110 Ezők- || ről zola regőnte Ieremias profeta monduan, Igőn meg
 25 galaztallanac mind azoc, kik megnem emmerek az őrőcke valo
 galazatoth ki soha elnem mofattatic Tizenegged keńńa a
 pocolnac ez, Mert oth vagon igőn rettenetős zőrnűfeg Mert oth
 lezōn őrdőgőkneec zőrnűfegős latafoc, hog kie ith ez velagba
 nem vtaltac őrdőgneec tarlafagat, es ő hozzaiokvalo hafonlatof-
 111 fagot, otthes legēnec velőc latvan nılvan az ő zőrnű- || fegős
 zinőkēt mind őrőcke Kiről vgmond Ieremias profeta Iőnec, es
 menneec a karhozottakra őrdőgőkneec nağ zőrnűfege. Ved iol
 ezōdbe, hog igőn nağ zőrnűfeg volna embőrneec latnia čak eg
 őrdőgneec zőrnűfegethes. De mit aleytaz mene zőrnűfeg lezōn az
 35 holot zőnetlen, es mindőncoron lattac az zamtalan őrdőgneec

*) Itt kezdődik a Guary-codexnek a Nádor-codexszel párhuzamos része.

zörnűfeget, es az zamtalan bynűfűkneec kik őrdűghűz mind hafonlatofoc. Kirűl vűmond zent Agoston doctor || Ebben bizoűos 112
 legű, hogű ez iűeten zörnű beűtyenec zynenec latafa ez velagban mene ken vagon mind felűl mulya. Vűmond touabba ezűn doctor Iay iay ha eűeten, es eűen naű ken legűn az vndog 5
 fathannac čak a zynenec latafa, ki mind ez velagbeli kennal naűob, tahat valon mit aleytaz mene naű iai vezic, es mene naű zörnűűfeűűs ken lezűn az ő illetefe fogdofafa, kűrme kűűűt zorongatafa, es az ő naű mergűűs || fogauval valo mardofafa. 113
 Valon mikeppen alhat az ő zörnűűfeűűs zynenec elűtte, es az ő 10
 zaianac el vifelhetetlen dohoffaganac ellene, es az ő kenkűuel langazo zűmeynec elűtte. Valion ki az ki mind ezűket megmondhaffa. Tizenkettűd keűűa a pocolnac ez, mert oth vagon oű igűn naű keferűűfeűűs, es zörnűűfeűűs ken, kynec őrűcke vage (!)
 foha ninűen, Kit megbizonith zent Ianos latafaryl valo keűvebe, 15
 monduan, Gűűttrettetnec az tűűben, es kenkűbe

|| Itt Immar vettetic egű kerdes a kennac 114
 őrűcke valo voltaryl ekeppen monduan. Valon mire vagon ez, hogű embűr abbint keűes ideig tezi, es őrűcke valo kent kel erűtte zenvedni, tecczic ennekűm hogű ezt igűffag nem 20
 adnaia, mert az iras vűmond Mene merteckel te merűű anneval meric nekűűees Zent Thamas doctor e kerdefre rea felel ekeppen, monduan, Igűffag aűűa ezt, hogű ne maraűűgon abbin-
 nec ektelenűfege igűffag- || nac ekűűfege nekil. Azert iollehet, hogű 115
 abbin legűn keűes ideiglen, Demaga a keűűa őrűcke megmarad 25
 De čak az oű binneec, kynec ez velagban veg nem vettetűt Ennec zent Thamas doctor neű okat veti, es zent Gergűr doctor elvegezi Elsű oka ez. Mert abbin lezűn annac ellene, kynec foha vege ninűen. Azert abbinneec kennanackes vű kel lenni, hogű
 foha vege ne legűn, ez nem eűeb hanem čak az vr iften kynec 30
 fem kezdetű, fem vegezetű ninűen. Maűod oka, mert embűr meg őli vűmagaba || az zent iozagot abbinneec miatta, kiuel neki 116
 őrűcke kellűt volna elnie. Harmad oka, mert a karhozot embűr ith ez velagba nem tartot penitenciat, Kit oth a pocolba mind
 őrűcke fem tarthat kiert iduűűűlni kellene. Neűed oka, mert 35
 abbin elvalaszt embűrt az őrűc elettűl Tudűamint az iftentűl, Azert meltan, es igazan efic az őrűc halalnac marcaba, Őtűd okat
 vetű zent gergűr doctor ekeppen monduan Miert a keűűt- || lenűc 117

örömeft akartac volna ez velagba elniöc mind öröcke, arra hog ammeg zocot binnece génerüfegebe mind öröcke elhettec volna. Azert az iftennece igaffagos iteletj azt ágga, hog soha ken nekil ne legenece, kiennece acarattöc mindöncoron ez velagba binben 5 gőnörködöt, Azert mind ezögbelöl nilvan megteczic, hog e keues ideig valo bin tetelert öröcke valo kent zenveggenece

- It immar vettetic mas kerdes arrol hog ha a
 118 pocolnac keüña kerestetic na göb mvncaual || Auag
 kedeg a menorzage Kire ekeppen felel magarazo mestör, mond-
 10 uan, hog a gonozoc naggal nehezeb mvnkaual kerefik magoc-
 nac a pocolnac öröc kennat honnem ayoc az öröc menorzagot,
 Kiröl ekeppen zol holgot neuñ mestör, mondvan Bynöföknece
 mvnkaioce naggal nehezeb az öröc kennace keresebe, honnem
 az zentöknece az öröc menorzagba menefökbe. Mert az zolga
 119 meneuel töb vrnac zolgal, anneual töb mvnkat || kell tenni, Miert
 kedeg abbinos zolgal ördögnece, ez velagnac, es ö testenece incab
 honnem iftennece, Azert valaki e harom vrnac zolgal ellenfegenece
 zolgal, Azert elfö ellenfece embörnece erdög, Azert az ördög vrnac
 miert ö igön gonoz, igön gonoz zolgalattal kel ö neki zolgalnia.
 20 Tudnamint foc irigfeggel, foc gülöfeggel, foc ragalmaffaggal, es
 foc hamis hittel. Elezteb mondateg, hog ez ördög vrnac kel zol-
 gálnia foc irigfeggel, kynece haznalattá ez, Mert az irig embör ||
 120 mas embörnece iamborlagabol gonozkodice. Mas embörnece iozagba
 valo haznalattabol fogatkozice, mas embörnece bodoglagabol bodog-
 25 talan, es genette lezön. Mas embörnece zöldfegeböl meg az. Mas
 embörnece lelki köuerfegeböl elfoñnad, es meg öztöuerödic. Mas
 embörnece zepfegeböl megfeketödic, es zörnüe lezön Mas embör-
 nece velagoffagabol megvakul. Mas embörnece eleuenfegeböl meg-
 121 hal || Azert mind ezöc az irigfegnece haznalattá kiert az öröc
 30 pocolnac kennat vezi. Mas zolgalattá ördögnece az atkozot
 gülöfeg. Kynece haznalattát zent Ianos ekeppen irta meg mond-
 uan, Mindön ki attyafiat gülöli, ez eleten embör gilcos, es az
 öröc menorzagot nem vezi, Mire, mert meg ölte ö lelket az
 gülöfegnece miatta, kiert menorzagot elvezti, es maganace pocclot
 122 éri, Harmad zolgalattá az öröc(!) vrnac, tör- || coffag, es rezögfeg.
 Mel igön nag nehez zolgalat legön ördögnece ez, Megielönti iras
 magarazo mestör ekeppen monduan, A rezögös torkofokat ördög
 vgan biria mint embör ö barmat Vghog, valaminemü binre

akarya űket haytania, zabadon megteheti, Mire Mert a crifus
 ezōkōn űrdōgnec zabadfagot hagot, Mint megvagon irvan az
 ewangeliomba az embōrrōl, Kibe vala hath zaz, es hatvan hat
 űrdōg kiket micoron vrone ű belōle || ki űze, Mondanac, ha **123**
 minket inset ki vetez, keerōne tegōd azon hog bočas be minket ⁵
 ez diznoeba, Kik ith velōne vannac, es legottan zabadda haga
 űket beleōk mennie. Es e diznokat űrizik vala a pastoroc a
 tengōr mellet. Es hog beleōc menenec az űrdōgōc legottan mind
 a tengōrbe zōgdōfenec, es mind bele halanac. Azert a diznokōn
 ertetnec mind a torcofoc, es a rezōgōfōc, Kikōn a Crifus űrdō- ¹⁰
 gōknec hatalmat adot || Hog ha a binbe vegig megmaradnac, **124**
 mind a tengōrbe, Az az, pocolba ű velōc zōgdōffenec, es mind
 bele űfec űket. Azert valaki űrdōgnec zolgal tetenec keduenec
 kerefefeuel, ez ű neki zolgal, es fizetefe, De halgassad immar
 az zent doctorocat mit zolnac a torcoffagrol Mert zent Agofton ¹⁵
 doctor vōmond rola. Az rezōgfig hizōlkōdō űrdōg, edōs merōg
 gēnerkōdō bin. Vetkezetōknec aōna, gonoffagnac || gōkere, **125**
 bynōknec kezdeti fōnec meghaboritoya Elmenec elforditoya, es
 lelōcnec vezedelme, kit valaki val, ez űmmagat nem valia, es
 valaki nem tezi, ez bint nem tezōn. Seneca new mestōr vōmond ²⁰
 rola valon mi vlatatōfb rezōg embōrnel, Kynece zaiabol dohoffag
 zarmazic, zolafaba bolondozic, titkoth nem tart, Kynece elmeye
 elidegōnūlt, eze el veez Zyne elvaltozic Istenec || lezōn gūle- **126**
 segōs, Angaloenac vlatatos, es embōrōcnec mōuete Iozagoctol
 megfoztatic, es mindōnōctōl megnomottatic. Zent Ambrus doctor ²⁵
 es igōn zidalmaz'a ez atkozot bint, monduan Rezōgfig meg-
 galaz'a a természetōth, Ki vezti embōrbōl istenec malazttat,
 es elvezti ű dicōfeget Ala vetuen űtet a melfegōs tūzes verōm-
 ben Mert embōrbōl tezōn beftiet, Az erōfbōl erōtelent Iamborbol
 tezōn nem iam- || bort Tiztabol fōrtelmest, es bōlē embōrbōl **127**
 tezōn bolondot, Azert kiki mind iol vege ezebe, mert a torcof-
 fag mindōn binnece vtat zerez allelōkbe menefre, mert valaki e bin-
 nel meggōzetetendic femminemū binnece ellene nem alhat. Azert
 ez rezōgfig femmi nem egeb, hanem [bi] čak bynōknec copor-
 foya vndogfagnac aztaga, es gōyteuēne, fertelmefegnec kezdeti. ³⁵
 Ocadafnac aōna Tiztafagnac ellenfege, es teti || tūznec gōytala. **128**
 Mind ezōket megbizonittā azzent iras monduan bōlēnec miatta.
 Bornac itala be megōn hizōlkōduen, es keduefōn de az vtolfo

- napon megmar mikeppen azzomac, es mikeppen a regulos neuű
 mergős kego mergőt őnt allelőcbe. Azert mind ezőgbelől meg
 teczie mel igőn nehez legőn őrdőgnec, es a testnec zolgalnia,
 kiert őrdög fizet neki auual ammie vagon Neki kedeg egeb
 129 iozaga ninč || hanem čak a pokolnac keńna. Azert ezt meghallooc,
 es megbizonittathek, hoğh őrdőgnec. es a pocolnac keńnaert
 nağgal nehezeb zolgalnia honnem istennec Immar bizonitaffec
 azes meg hoğ nağgal kynneb istennec zolgalnone honnem őrdög-
 nec. es nağgal kinneb meńorzagot vennőnc honnem a pocolnac
 10 keńnat. Ezt megbizonittfa ezőn iras mağarazo meftőr, monduan,
 130 Az iften zerető embörnec lelke, es ő || ziue oľan mint az zőn-
 telen valo vendegfeg. Mikeppen monga zent lelőc bőlőnek
 miatta, Mert mikeppen zokot embörnec(!) gőnerkődni ayo vendeg-
 fegbe etelbe italba, es vigafagba ezőnkeppen az iften zerető
 15 lelőc gēnerkődic edőfkődic, es vigadoz az ifteni zent zeretedbe,
 es a lelki iozagocba Ig ekkeppen, Mert ha feltekent, Latfa az
 131 iftent lelki zőmeymel (!), kit soha || megnem bantoth, es ha vetkő-
 zőtthee rola penitenciat tartot, es io remenfege vagon hoğ az
 iften kit ő zeret, bynet neki megbočatta, es mind ezőc ő neki
 20 teznec nağ őrőmet Es ha tekent az iften zerető alaa, es latfa
 a pocclot hoğ houa semminemű iften zerető, es bizon penitencia
 tarto nem meğőn es abba io remenfege vagon, Hoğ ő oda nem
 132 vettetic || es ebbe neki vagon nağ őrőme. Es ha tekent hattra
 őfmeri az elmult időt, hoğ istennec zolgalattaba kőltőtte el Es
 25 ha előue tekent, vğ őfmeri, es vğ hizi, hoğ az iőendő időt
 istennec zolgalattaba akarya, es kevanńa elkőltenie mind addig
 mig ez velagba el, Kiből mind nağ lelki vigafag adatic ő neki,
 Ha kedeg tekent iob fele, tahat azt latfa hoğ az anğal ki neki
 adattatoth zolgalattra, es őrizettre, vtet őrizi, es otalmazya
 133 mind || ő halalaig őrdőgnec hatalmatol, es ő čalardsagatol Es
 halalanac ytanna vizi ő lelket ammenńei bodogfagba, holot a
 criftoffal, es a bodog ziz mariaual, es mind ammenńei zamtalan
 zentőckel, es anğalockal orzagolnac mind őrőckől őrőcke. Azert
 az iften zeretőc alazatofoe, es engedelmesőc mindőncoron vannac
 35 vigafagba, es iduőffegőkrol nağ batorfagba, es io remenfegebe.
 134 Vğ hoğ, Ez iletlen nem fel halaltol || Nem fel őrdőgtől, es
 semminemű ellenfegtől. Kiről vğmond vers tőrleytő mefter Qui
 seruit deo, regnat vt leo. Valaki istennec zolgal orzagl vğ mint

orozlan, Azert mind ezögből nilvan megteczie, hog' iftennec
kyn'heb zolgalni honnem mint ördögnek, es a me'orzagba nag-
gal kin'heb mennie honnem pocolba.*) Io Iefus otalmaz-
meg minket a pocolnac ken'hatol**)

|| Paffio domini nolftri ihū xpī

143

MI Vronknac iefus criftufnac ő halala auag' ken'ha kettőtől 5
tamadot Előzer Sido nepnec iregfegetől. Maftol ő el aruloianak
felfvenfegetől. Ki meg peldazva vag'on Sent moyfesnec elw kón-
veben Gonoz vad meg marta en fiamath Jofephet, hog' e bezedőc
legénec a firo atyanac ő fiarol. Azert a gonoz vad Sido nepnec
irigfege. Mert a foc čodat, Kit || tezen vala, es ielennen lazar- 144
nac feltamaztafaert Tahat a nep megen vala vtanná, Kiert
reműlenec iregfege Sent Ianos mondafa zerent A fido feyedel-
mek, es a zerzetős fidoc gylekőzenec tanačba, es ezt mongac
vala. Mith tezőne, mert ez embör foc čodat tezön, ha v'tet
ekeppen elhağgoc, mind ő benne hiznec. Es el iőnek a romayac, 15
es el vezic ammi helőnket, es ne- || pönket. Demaga ő kőzzűlőc 145
kayfas neuű ki vala az eztendőbeli feyedelm Iőuendőth monda
mondvan Illic nectők hog' eg' embör halon meg ioob, Honnem
mind a foc nep elvezzön. Demaga azt ő tőle nem monga vala
de miert az eztendőbeli pišpec vala Iőuendő mondot vala, 20
es ezt mondotta vala, mert a nepert meg halando vala, es nem
čac a nepert, De embörnec || fia, kik el ozlottac vala egbe 146
gűttene Senth Mathe ewangelifta mondafa zerent, hetfen be mene
ierufalemben, es az vton lele eg' fige faath leveleuel őzue gymőlč
nekil meg ehözven, megatkoza, Ki legottan meg aza. Mert iegő- 25
zuala fido nepeth čak bezeddel leueleſtől thetemeű nekil, es id-
veffegnek gymőlče nekil. Azert atkoza meg Es iőve a templomba,
es «mind» napot estig predicalla, es foc ve- || tekődefe vala a 147
fido papi feyedelmekkel, es az zerzetős fidokkal, es be mene
bethaniaba, Kedden reggel ifmeg ierufalemben mene, es iővala 30
oliuetim hegen Es monda a tanitvañoknac Tuggatoc hog' e
keth nap vtan hufveth lezen es embörnec fia el arultatic, hog'

*) Itt végződik a Guary-codexnek a Nádor-codexszel párhuzamos része.

**) Itt négy tiszta levél (135—142. l.) következik.

megfezittefec. Maga ákorta predicalotta vala meg nekik, De
 ma el vegezven Néged napon, Az az Seredan nem mene ieru-
 148 salembé, hog' ő nekie adna- || ia halalra, es elarulafanac helet
 megmutata. Mert ha be iötvolna, tahat ő vele nag' veteködefek,
 5 es ellenködefek voltac volna, es hog' üreflegöth nem hagot
 volna ő nekie tanalcz gütteni, Demaga micoron v̄tet megnem
 lelie vala, tahat az ő tanačoknac ideie vala. Tahat özve gülenec
 a papi feyedelmec, es az fidoknac veeni az fido feyedelmeknec
 149 pitvaraba, Ki mondatic vala kayfafnac, es ta- || načoth tartanac,
 10 hog' iesoft čalardfaggal megh tartanac, es meg ölneiek Es azt
 mongac vala, Ne ez innep napon, Az az hufveth nap'an, mert
 ne talantan zendüles lenne a nep közöth, feltic vala a nepet,
 mert igön zeretic vala iesoft, Es Iudaft fefvensege ketelenetiala
 hog' iesoft el arulnaia az nepnec. Tahat fathanas Az az Pocol-
 15 belí ördög hizelködeek iudafnac Auag' yhle Tudvan kedeg, hogh
 150 || egben güleköztenek a fido papi feyedelmec, es meggondolni
 iesufnac halalat Es el mene Iudas a tanačba es monda nekie
 Mith acartok neköm adni, en v̄tet neetök adom, Kik halvan
 igön meg örülenec, es fogadanac neki harmicz penzt A vala
 20 feredan, kit megbizonit zent eghaz, hog' az napon olvassa yfaias
 profeciaiat Im ő iutalma elötte vala Mikeppen azt gondola
 Iudas Vgmönd rola zent Ianos ewangelista, hog' verag valarnap
 151 elöt valo || Zombaton iöue Iesus betaniaba Holot lazart fel-
 tamaztotta vala, mert megholtvala, Kit iesus feltamazta, es oth
 25 tönec vačorat, es martha zolgal vala, es lazar eggicvala az
 evökneec, Maria vön egh fonth nardofban alkototh nömös kene-
 tötth es meg kene iesufnac labait vele, es az ő haiaval meg-
 törle labait Es a haz be telec a nömös kenethnec illattaval,
 Monda eg' az ő tanittvani közzül Judas ki v̄tet elarulo vala,
 152 Mire a keneth nem || adatot el harom zaz penzön, es zegenök-
 nec adatot volna, de azt nem monga vala a zegenökröl, Demaga
 vr̄w «lopo» vala, es erzehe vala, es nekie mit adnac vala abban
 vifeli vala. Azert Iesus monda, Haddel v̄tet, A nömös kenetöt
 tartta en temetelőmnec nap'ara. Mert zegenök mindöncoron
 35 vannac veletöc, de en nem vağoc mindöncoron tüveletök Zent
 153 Mark mondasa ze- || rent. Bizon mondom tinektök Valahol ez
 ewangeliomoth predicalangac mind velagot mia mondatic Hog'
 ez ezt tötte hirdeti ő emleközetire, Zent Lucacz ewangelista

végmond, Hogy ez bynert ment volna Iudafba fathanas, Azaz Pocolbeli őrdög, es ezönkeppen égeb nemű be iöu-endöböl tizedöth el vroz vala Es a nömös kenetöth kezötöttevala három zaz penzön iutonac, mert iftennec ő zömelevel végön || igazat a 154 harmicz penzel maganac. Azert zent lucacz mondafa zerent zola a fő fidoknac, es az iras tudocnac, hog mikeppen v̇tet nekie adnaia, es meg zegödek velök, kerven azth ammin a kenetöth el adhattac volna tizedeet ki tezőnuala harmicz penzt. Es keres vala üreffegöt mikeppen adnaia nekie v̇tet fokaffag nekil, ez vala zeredan. Végmond neminemű e felöl bodog azzon- 10 nak ő kepeben ith Iudas || Mire nem adaad auag arulad el 155 annat fiaval özve, hog kiknec el valhatatlan, es felfölhetetlen örömök vala, az ferelm igenlő lenne monno kennanac O alnac, es hitetlen Judas ki nem zegönled annanac eggetlen eg fiat il kemeñ kenra el arulni. Azert nem tilovek (!) meg a vezedelmnec 15 fia ő gonoz, es alnoc zandocarol Söth fia elhagvan, es egeb apostolocat az fido feiedelmekhöz mene, es az el- || arulast, kit 156 zerzöt vala megtelefitteni. Zent Agofton bodog azzon kepeben végmond O Iudas alnoc mestör, es töfeer O Iudas fölven gonoz kerhettel volna ő annatol harmicz penzt, Es ha ő aytonkent iart 20 volna ees, neköd meglelte volna mi elöth ő zent fiat il zerñen el arultadvolna. Četerteken iöue betaniabol oliuetim hegere, es elbočata petört, es Ianost, mondvan Meñnetök el alkoffatoc nekönc ennönk, Hog || egönc. Azok ottan felelenec Hol akarod 157 hog alkoffonc Monda iefus ő nekie, Im be meneth a varosban, 25 Leltök eg embört ki eg corfo vizeth vizön köueffetöc v̇tet a haziglan a meñben megen, es mongatoc a haz vranac, Azt monga neköd mestör, Hol vagon a vačoralo haaz, es oth en tanitvañimval meg ezöm a hufveti barant. Es a megmutatfa tynektöc a nag vačoralo helth || es oth alkoffatokmeg enneköm 158 a hufveti barant Es elmenven, azonkeppen leleek, mikeppen iefus mondotta vala nekie, es meghalkothak a vačorat. Večerñe megleueen micoron ideie volna leüle es a tizenket apaftaloc vele ozveen Iesus veue a keñeret, meg zege, es meg alda, es ada ő tanitvañimac, es monda Vegetec, es meg egetek ez en 35 testöm. Es veuen a kelhöth, Halat ada, es || nekie ada, mond- 159 uan, Igiatok ebböl mind, mert ez en veerem ki tũ ertetöc es fokakert ki öthletic mindön bynökñec bočanatfara. Demaga

mondom tynectőc, hog matolfogva nem izom a vezzőnec gymől-
 čeben a napiglan mignem azth izom veletőc őzue en atyamnac
 orzagaban, es monda nekie, Kevanva kevanam veletők megenni
 a vačorat mi előth megkenzatom. Azoc vačoralvan bancodec
 160 a || Iudafon, keferülteben monda, Bizoń mondom nektőc, hog
 eggitők engőmet el arul Es az egebi bankodvan, igen kezdenec
 mondani, Nemde en vagoke vram. Iesus felele es monda, Ki
 en velem a talba marťa a kyneset az ki engőm elarul. Embőr-
 nec fia el megen mikeppen irvan vagőn ő rola, De iai nağ Oh
 161 annak ki miath el adatic. De bizońauaal iob voltvolna || annak
 hog e velagra ne ziletőth volna az embőr Felele Iudas ki el-
 arulta vala vřtet Mestőr Nemde en vagoce ee. Felele Iesus, es
 monda neki, Te mondad Ith neminemw alazatos doctor vg-
 mond bodog azzonnac kepebe, O vezedelmnec fia Mire a bynőd-
 15 nec nehesseget nem neződ, es nem latod kenodath, binben vol-
 todat semmikeppen nem zegenlőd. Mire nem felőd ilen nağ
 162 binnecc kennat || Mert tenekőd iob volt volna hog e velagra fe
 ziletel volna. Mire acarod e penzt el vennőd kit bynnekil nem
 valhaez. Mire hog binben teleffeggel lattatol, ki tegődet meg-
 20 valtani iōth binben fogattal. O gonoz lelők, mel keues nekőd
 iduőffegőd, hog azt ki mindennec iduőzitőye il igőn keues, es
 163 nauaľas iutalmert el attal Es vřk kezdec kerdezni || ő kőzöttőc,
 ki ezt akarnaia tenni, Es a tanitvanoc kőzzul eg vala, ki iefo-
 nac őleben letőtte vala feyet, kit zeret vala iesus. Zolala neki
 25 petőr, es azt monda neki ky az kiről monda, Azkeppen hog le-
 fekūt volna zent Ianos iefufnac terdere Monda iefufnac Vram
 ki az ki tegődet el arul. Felele Iesus, A kinec maartoht kyne-
 164 ret adoc, vřk vačoralvan || Veue Iesus a kyneset, es meg martvam (!),
 ada Iudas scariotnac, Es tuğgad hog zent Ianos monda semmit
 30 petőrnec az el arulafrol Mert halvan, es lathvan micoron criftus
 veue a kyneset, es megmaartha, es Iudas scariothnac ada. Mert
 legottan ő nağh banattaban vřnac hağafa miat elaluek vřonc
 criftofnac ő melen Mert ha ő megmondotta volna zent petőr-
 165 nec, es az egeb tanitvaninac || ők ottan vřtet meg őltecvolna,
 35 es tagonkent el zagattac volna, es a falath kiner vřtan be
 mene iudasba fathanas, nem eleb, De hog tekellētőfben gőt-
 rene, es birnaia vřtet, es a gondolth alnokfagot hamarban meg-
 tőkelleneie. Es monda neki iesus, Ted hamar ammit tez. Vg-

mond zent Anfelmós Vram ez mind te engedelmeffegöd vala, hog ez kegötlent te tanitvánid közöt ielőnteni, es alaztatni nem akartad, De görfon fietni hattad ammit töre- || ködic vala, De- 166
maga ezt a leültec nem tuğgacvala mire[rt] mondana[c] Vag nem ertievala. Nekic aleytac hog erzene volna iudafnac miért mon- 5
dotta volna neki iefus, Ved azt ammi kel az innep napra, Auag zegenöknec valamit adni Minth elveue a falatoth, Legottan kikumene. Ez helen be telefedie a zent iras, Mert en bekefegöm-
nec emböre ki en kyneremet eziuala, Hog ki menth volna Monda||iefus Immar meg dicöilt embörnec (!), es iften megfenöfil 167
ömbenne. Es tön nekic ol edös bezedöth, es zola nekic zere-
tettröl valo barathlagert, es atafufagrol, kit soha annac elötte nem tötvala minezör tanitvaninac mondvan, Nemicoron fiainac, Nemicoron baratinac eenek nag kesö ideiglen. Meg ielőntven mind kith hallot vala ö zent attatol Es a bezed megvegezven 15
ki bezed edös, es hozzuvala Es iftennec halat adanac Auag diceretöth, es menenec || oliuetim hegere. Tahat monda nekic 168
iefus Ez eyel tü mind meg vetköztök en bennem, Azert irvan vagon, Megh veröm a pastort, Auag az örizöth, es el ozolnac az ördanac iuhai. De minec vtanna feltamadandoc elől vezlec 20
galyeaban Monda iefus petörnec Symon Im titöket fathanas pocolbeli ördög megkeert hog meg rostalon, mikeppen a buzat gabonat, De en ymattam, es keertem te erted hog megne fogatkoz'ec atta hitöd, es micoron megfordulandaz erőlihedmeg atte ||
atyad fiait. Felele petör, es monda Es ha mind tevölgendnec te 169
benned en soha nem tevölgök. Monda neki iefus Bizon mondok neköd hog ma ez eyel miglen tyk ketzer zolna háromzor tagacz meg engöméth. Monda neki petör Es ha enneköm meg kellene veled halnom megnem tagadlac Vgmond zent gergör, Hog ifteni zerzefnec miatta tuğga vala iften hog ö eghazanac iöuendö 30
pastora lenne es kemeñ lenne engedemre mikeppen nemicoron mon- || dothvala vronc cristofnac Ha vetend enneköm atamfia 170
bocaffacke ö neki hetzör Es felelven neki iefus monda Nem mondom neköd hetzör de hetven hetzer Azert haga vtet efni hog ö byneben tanolna mikeppen egebeknec megbocatna Es 35
iöue ö cedron vize altal gethfemani neuñ faluba, holot vala kerth, kibe be mene ö, es tanitvani vele özue, demaga tuğga vala Iudas ki vtet el arulta vala a helt, mert gäkorta gylekőzie-

- 171 vala ô tanitvañival oda E helen zenth || Iras betelic, mondvan,
 kik en lelkômet ôrizicvala tanačoth tartanac egetômbe Tahat
 Iefus Ifakcal hog hamarab meg lelneiec kimene a kôz helre, es
 monda nekie, ûlyetôc le ith, es vigaziatoc miglen oda megôc es
 5 ymadkoz'atoc, viuen vele petôrt, es Zebedeofnac keth fiait
 iacabot, es Ianofth, es kezde bancodnia, es zomoru lenni. Es
 monda nekie, Zomoru az en lelkôm mind halalig, legetôc ith,
 es vigaziatoc en velem, ômmaga kedeg eltavozek eg hagittafne
- 172 földôn ô tôlôc, es orçaiara || efek ymadkozvan, es mondvan,
 10 Atyam ha lehethfegôs mennônél en rolam e ken Demaga nem
 v'g mikeppen en akarom, de mikeppen te. Micoron iefus criftus
 volna keferûfegnec vonacodafan, a keñves vernek vereie, es
 ziuenec banatiaba ô attyanac monda Zent aſam Artatlan vağoe
 es te parančolatodnac vtaat el nem multam. Legôn ottan dičô-
 15 legôs nağfagodnac acarattya. Es bočata angalt, ki vtet meg ||
- 173 erôfittene, es monda az angál O vronc iftennec fia te atyadnac
 felôl erôfûl meg mert ig kel lenni, hog a kenth meg zenveggéd,
 embôri nemzetnec iduôffegeiert. Micoron vronc iefus felkeltvolna
 ymadfagarol v tanitvañit mind aluvan lele banatnac miatta Es
 20 monda petôrnec Ekeppen nem vigazhatale eg horaiglan en ve-
 lem. Ith eg Neminemw doctor igmond O petôr hol vağon atte
- 174 batorfagod, vağ engedelmed, ki ennec elôtte keueffe || meſtôrô-
 det elôl vôttedvala Immar eleſetted fogadaſodath. Vigaz petôr
 egeb keppen felyeb, hog raytad keſerteth ne hatalmazzec, Vigaz-
 25 zatoc, es ymadkoz zatoc, hog keſertetbe ne eſſetôk, Mert a lelôk
 keez volna, de a teſt koor. Maſodzor ifmeg elmene, Imadkozec
 azon bezedôth, monduan En atyam ha lehet hog e kennac el
 nem kel en tôlem menni hanem azt meg zenveggem legôn te
- 175 akaratod Ifmeg maſodzor el iôue az an- || gal, es monda O
 30 Mindôn nepnec iduôzitôye, tegôdet mind warnac hog megh-
 zabadulhatnanac ô halalocbol. Adam, es ewa firnac, es kealtyac
 te el iôuetôdet hog meg zabadohad vket pocolnac keñnatol
 Symeon ki tegôdet regtôl fogva kevant, Abraham David es mind
 kiſdedôk, Ideſt Parui es nağoe, ferfiak, es Azzoñiallatoc, Zent
 35 Ianos baptiſta ki tegôdet megkereztôlt, es mindôn nect meg
- 176 yelôntôtte te el iôuetôdet, Minem ha- || god vket ſetetſegben de
 aſad bočatot tegôdet embôri nemzetnec valçagara, es fogatta
 mindôn profetaknac. Ni nem hazug lezôn, es mindôn profetac

minem hazugoc leznec ha emböri nemzet te miattad elhagot lezen. Es foha meg nem zabadul Mind remenködne te benned Emböri nemzetne idvözitöye, es ha te meg [nem] fogatkozol, mind öröc kealtasban leznec. Te kezdöd a haborut, es meg gőzöd fathanast, Az az pokolbeli ördögöt Minem halalt felz, mindön ⁵
 || zömöc neznec te fegedfegödre, es ha te megfogatkozol es **177**
 mind ez velag nez tegödeth. Ha megfogatkozol, es mind fogfagban leznec, es firamban. Azert tisztös keral, es vralcodooknac vra irgalmaz mindönnec ala vetöttekne Irgalmaz te nepednec Es meg iöve, az apasztalokhoz, es lele vket aluvan, mert az ö ¹⁰
 zömöc meg nehezültec vala, es nem tuégac vala mit felelnenec Es vket elhagvan el mene es jmadcozeec harmadzor azon bezedöt. Jelönc neki menbelöl angal meg- || erősitven vtet. Es lön **178**
 elbaggadvan, es hozyab ymadkozie vala. Es lön ö verey mikeppen földé fofo cöppeneth veer Ez helen criftus jmadvala, es ö ¹⁵
 el aruloya elközelitvala Criftus felkele Iudas vigadvala Criftus tanitvani alom mia megh nehezültek vala Sido nepec gonoffag mia megvacultanac vala Criftus fir vala Iudas azokval möuet alnokfagauval Criftus verittözic, es attat ymadga Iudas el arulataft tezön Cri- || stufnac tanitvani aluznac Iudas köteleth **179**
 zerez, hog criftoft meg kötözzeec Eben vala ö halalanac nag felese, auag rezketefe, Hog magat igaz embörnec mutatnaia. Es micoron ymadlagba a keent rola elvetni keriuvala ymadfaga, hog engedelmeffegeth ayanlana Veres verö kiboçatafa hog iöuendö mivelködeteet mutatnaia meg ielönt angalnac vra bizo- ²⁵
 nitanaia. Es e helen be telec a zent Iras mondvan Nappal, es eyel kealteec elötted mennön || te elödbe en Imadçagom Mert **180**
 fegetfeg nekil vagoc Ithes betelic a iegözes Auag a peldazas. Mert criftus imada zent heliaffal, mikeppen meg vagon irua kerali kenben, Helyafnac ymadçagara mennékböl esök adatanac. ³⁰
 Criftus ymadçagara tette ada veernec lefolasat. Elyas hegen ymada, Criftus földön el aoytozvan Zent Lucas mondafa zerent le terdepölven Elias Elyas tanitvanat fel hyva Criftus tanitvanit ymad- || kozni mongavala Elyas ymadçaganac vtanna verittözic **181**
 vala, Criftus jmadçaga vtan kötözteticvala. Harmadzor esmeg ³⁵
 kere a fyv mindön terömtönc kere attat. Atyam zabadohmeg minket, es teeg vegeth ammü puztasagonknac, es keferüfegöknec boçaffad el a zabaditooth kit mi atyanknac fogattal. Es az

angaloc mondnae vala, zent iftenfeg íeried, es boçaffad te
 182 zekednec hyedelmet mindõnnec iduõffegyert, es || mind kealt-
 nac vala irgalmat mennec, es földnec annanat (!) banattyarol Es
 az diçerendõ, es tiztõlendõ atya iften akarvan magat leven,
 5 atyafag zerent õ faual es mondvan. En edes fiam iefus megkel
 hadnod Azert veğed te banatos halalodnac keñnat, es igadmeg
 Es az angalocat hiuan, es mondvan nekie. Te veğed a kerezt-
 183 fath Mafiknac monda, Te veğed a vas ze- || geket. Es ezõn-
 keppen monda az egebinec, Az egeb hozia valo zerekrõl. Es
 10 agğatok en tõlem az en fiamnac iefusnac, Hoğ en parançola-
 timba meg iga e kent, es mind terd haytvan mondanac, Legen
 zent iftenfegõdnec zent akaratta Es el iõvenek mind egetõmbe
 egmas vtan ez keffeggel iefushoz Es monda az elfõ, Veğed e
 184 kereztfath, kin megfezültetõl te mindõnhato atyadtul || A mas
 15 angal monda, Veğed e zegeket te kezeid, es labaid altal zegezni.
 Es a harmad monda, Veğed e tiuifk coronat, ki miath te
 feyedeth altal veric Es a negedic monda Veğed ez epeth, es ez
 ecetõth. Ezõnkeppen minden zerzaammat, es keffeget neki adaac
 iefusnac, leterdepõlven iefus õ zõmeit, es kezeit meñbe fel
 20 emelven Tahat lõn mikeppen elbagğadvan latvan e keferũ
 185 halalt || Iefus monda, legõn atya iftennec zent akarattya Tahat
 kõzelben lata iudaft es a ierufalem nepeeth felkefũlven, es
 gõrfon fegverõckel. Iõue tanitvaniihoz, es lele õket el aluvan,
 es monda nekie O petõr, Mire hağatok el engõmet. O Ianos,
 25 ezõnkeppen az egebynekees monda Harmadzor ifmeg tanitvani-
 hoz iõue, esmeg lele vket el aluvan. Es monda nekie Aluğatoc
 186 immar, es ñvgodğatoc, mert elkõzelgeth || az idõ, es embõrnec
 el arultatic bynõfõknec kezeibe keletõc fel mennõnc eleibe
 Ekeppen iefus tudvan mindõn iõuendõket õ reaia valokat, el
 30 erede, es monda nekie, Kith kereftõk, Õk mondanac A nazareth-
 beli iefoft. Monda nekie, En vağoc. Azert hoğ ezt monda õ
 nekik en vağoc, ottan hattra esenec, es mind a földre hullanac.
 Es meg kerde vket kith kereftõk, Legottan azoc mondanac,
 187 A nazarethbeli iefoft. Felele iefus, Mondam || nektõc mert en
 35 vağoc. Azert ha engõmet kereftõc boçaffatoc el tanitvanimath
 bekeffeggel, hoğ a bezed kit mondot vala betelnek Kiket en-
 nekõm adal atiam, egğet fem veztõttem el kõzzũlõc Iudas meg-
 kõzelitte hoğ vtet megapolna, Monda neki Iefus Baratom mire

iöttel. Iudas legottan iefofhoz mene, es monda neki Iduözleg
 meftör Es meg apola v̄tet Iefus monda neki O Iudas bekelkő-
 deffel, Auág || Apalaffal arulod el embörnec fiat. Tahat el iö-188
 veen ragadac, es meghtartac v̄tet. Azt latvan zent Petör kiueue
 törtet Monda haath törrel vyione, es nem vara criftofnac fele- 5
 letith, hanem legottan a pispec zolgaianac el vaga iob filet,
 kinec neue vala malcus Monda neki iefus Teged be törödet
 hiuelebe, Mert mind azoc kik tört veiendnec tör mia veznec,
 Auág || aleytod hog nem kerhetnem en atyamat, es adna en-189
 neköm többet tizenketh fereg angálnal. Olha azth mondana, 10
 Lehetöc az tizenket apoftoknac (!) fegedsege nekil, Ha igaz meg
 otalmazhatnanac, Kinec a meñnei angali fereg lehet Eg legio,
 auág fereg reghi töruenbe hat ezör embört tezön, Azert a tizen-
 keth fereg angal Hetven ezör angalt tezön, ki zamra emböri
 nélw velagot mia. Auág velag zerte || ozloth. Arañ zaiu zent190
 Ianos vgmond, ha eg angal Hetven öth ezör fegvezeföket (!) meg
 verth. Tizentket (!) fereg angal tahat minith gözne meg. Olha azt
 mondanaia Zent petörnec, nem kel hog engömet fegeñ, fegeled
 magadat, mikeppen telnebe az irafoc. Mert ekeppen kel lenni.
 E kent kit adot enneköm az en atyam nem akarodee hog meg 20
 igam azt, Legottan hog filet illete azon időben megvigazta v̄tet.
 Monda iefus az focaffag- || nak, Iöttetök mikeppen tolvayra,191
 töröckel, es rudackal megfogni engömeth Nam mindön näpon
 veletöc voltam a templomba tanetvan, es engömet nem tartot-
 tatok meg, De ez attü időtök es fetetfegnec hatalma. lth nemi- 25
 nemü doctor vgmond bodog azzon kepeben O kegötlen Iudas
 hog en kegös fiamnac, Ki teneköd meftörödvala orcaiat zegönlöd-
 vala, lelködben teven fetetfegnec mivelködeth nem velagoffa-
 gat, De fetet- || fegnec megtartottal. Tahat ö tanitvani v̄tet el-192
 hagvan mind elfutanac. Zent Bernald bodog azzon kepebe vg- 30
 mond O kegös iefus O kegelmös iefus O irgalmas iefus O vigazto
 iefus, Hol vannac atte irgalmassagid lenki ninčen ki teneköd
 irgalmazyon, Hol vannac az emböröc, es az azzoñiallatoc, kiket
 az öth arpa kiñvervel meg elegitöttelvala. Ninčen ki tegödeth ||193
 meg efmeryen. Hol vannac az tiztöffegöc, kiket apaftaloknac 35
 attal. Ime bizonával immar tegödeth mind elhattanac, es incab
 te firo añaddal tarfolkodni kellöt volna zent iacab mondafa
 zerent En efmeröm mikeppen idegönek elmenenec en tölem

- Iesufnac megfogasa coron megenvala čac eg gólč ymegben nemi-
nemw ifyv vtanna Es a fidoc fogac vtet. Az kedeg nekik haġvan
194 a gólč ingóth, meztelen elfuta ő || tőlőc. Nemeġ doctoroc
mongac, hog az embőr lőt legen kisseb zent Iacab apaŧtal
5 Nekie vġmondnac hog Zent Ianos ewangelista Es vtet előzer
viuek Annas piŧpőkhoz. Mert az annas piŧpec vala Cayŧafnac
ipa, ki tanačoth adot vala a fidoknac Hog eg embörnec iob
meghalni a ŧoc nepert O zent atya te zent fiad kőtözue vitetic
O angaloc attŧ keraltoc huztatic O meġ, es egek, O čillagoc
195 O embőrőc || O lelköŧőc O zent atyac. Oztan fordohad a beze-
dőtġ iefufra e baranra, ki a farcaŧoc kőtöz vala Es gondolyad
meg. Meġ naġ feböŧfeggel vizic volt vteth kőtellel naġon kőtven,
es ütievale vtet kardŧoccal valközbe, es ezönkeppen ő ŧoc keġ-
narol gondol Es kőues vton meztelen labbal vala, es a kőuec
15 ő neki eltörıkvala körmeith es ő labait cedron vize altala her-
196 telenfeggel vonvan vtet, arcel le eŧeek, es ő orča- || iara min-
dönőŧtől megverőŧüle. Es a piŧpek iefuŧt kettőről kerde, Elő-
zer az ő tanitvanitvanirol (!), es az ő tudomaġarol. Tanithvanirol
ŧemmit nem felele. Mert ielönvala hog mind elhattac vala vtet.
20 Es az ő tanofagarol monda Es nilvan nectőc. Mire engőmet
kerdez kerdęd azokat kik hallottac, mert azoc tuġġac mith en
mondottam, Hog ezt mondottavolna, egġic az zolganac arčel
197 čapa iefuŧt, es monda neki || Ekeppen felelzee a piŧpőkneġ, Es
mind ezők ellen ŧemmi gonozt nem monda, hanem alazatos, es
25 edős bezedőket felelven monda, Ha en gonozt zoltam tanu
bizonŧagot teg a gonozrol Ha kedeg iooth zoltam, mire veerz
arcel engőmeth Olha azt mondanġia ha en bezedőmbe vetköz-
tem, mongad, auaġġ mutaffad meġben, Ha kedeg valamelben
megnem ieggez mire veerz engőmet. Mert vġmond zent Agoŧton
198 doctor, Ki atta || iefufnac az arcel čapaŧt nem, akarnadee hog
vtet meġhei tŧz meg emeztene Auag föld el nelmie, vaġ őrdőg-
gel be neletnec, Auag egeb nemŧ kenokcal kenzatnec Es kŧlde
vtet annas Cayŧas piŧpőkhez, holot az zerzetős fidoc, es a venők
meg ġŧleköztenek vala. Megön vala iefuŧtal, es kőuetivala iefuŧt
35 zent petőr, es mas tanitvanais kivala eŧmerőie a piŧpőkneġ, es
199 be mene vele a piŧpőc pit- || varaba. Zent petőr al vala kiuil
az ayton. Ki mene a mas tanitvan, es monda az ayto tartonac,
es be bočattata zenth petőrt, Es monda zenth petőrneġ, az ayto

tarto leán, Nemde thees ez embörnec tanitvañi közzül valo vágee. Monda zent petőr Nem vágoc Onnaton hog ki mene legottan tik zola Alnak vala a zolgac, es a zolgaloc a tűznel mert hidek vala es magokat || melegittik vala, es vala zent **200** petőr ő köztöc, es magat melegittiuala. Mondanac neki Nemde thees ő tanitvañi közzül valo váge Esmeg megtagada, es monda Nem vágoc. Vgmond zent Amburus, Azert tagada meg zent petőr, mert octalan foga halalra, hog nem tagadga meg nem zenth eghazba, nem ő hazaba hanem a fidoknoc pitvaraban oth tagada, Hol iefus kötözve vala, Holot || igassag ninčen Es **201** keues vartatva monda eg az zolgac közzül, annac rokona kynec zent petőr filet el vagta vala, Nemde latalake en tegödet ő vele a kertben, es ő közzülöcvalo vag, nelvedes azt mutatya hog ő közzülöc valo leg. Es kezde megtagadni, es esködni hog nem esmerte volna az embört a kith mondana. Esmeg ottan tik **15** zola. Ittes be telec az iras, ki vgmond, Mezze vetted esmeröymet en hozzam || Vetenek engömet mikeppen vtalatoft magoknac. **202** Ith megtelic a reghi iegzes, Mert tahat zent petőr salamonnal tagadameg iftent, Mert vg vagon az ő könveben megirvan Salamon kerañ azzonoknac zauara, Zent Petőr leañoknac zauara **20** Salamon balvannac tiztöflegere, Zent Petőr a leannac felelmere, Demaga mindöniknec iooth töth vala, Mert salamont kerala tette vala || ez velagnac orzagaban Zent Petört pilpöcke lelök- **203** nec orzagaban. Iefus megfordula, es tekente zent petörre testi zömevel, es meg emleközec vronc iefus mondasarol, melet mon- **25** dotvala neki hog miglen tik zolna addig háromzor vtet megtagadnaia. Es zent petőr elmene igön keserven fira. Es az ő catrinčaiat vifeliuala kentefe vyaban, Kiuel köñuet megkeni vala, es orčaiat zarraztyavala. A papi feyedelm || es mind egebec **204** hamiftanofagot kerefnecevala ő ellene, hog vtet meg ölnec es **30** nem lelenec Soc hamis tanok előue iöuenec Elözer keth hamis tano elő alla, es mondanac, Ez ezt monda hog megtörheti istennec templomat, es harmad napon az vtan esmeg fel allathatta Es azoknac nem vala illendw tanofagoc Es felkele a fido papi feyedelm monda neki Semmit nem felelze erre mith || **35** ezök te ellend tanulnac. Iefus kedeg vezteg halgatvala. Es a **205** fido papi feyedelm monda neki En kerdlek az elő istenre hog megmongad nekönc ha te vag a cristus aldöt istennec fia,

- Monda neki ihs Te mondad. Bizonával mondom nektőc hog matolfogva lattatoc embőrnec fiat űlni aűa iftennec ioűafelől, Es iőni meőńneknc kődibe. Es megzaggata ruhaiat, mondvan ||
- 206 Megkaromla iftent. Mith teeztőc meges a tanockal Im iol halla-
 5 toc a caromlast, mi lattatic tű nectők legottan ők halalra itelec űtet es hagyapanac neki orčaiara, es be fedek ő neki orčaiat, Zent Mathe minth monga, mert nem verheticvala űtet, Latvan neki orčaiat iű kevanfagofnac, Azert űtet be fedec, es
- 207 mind etaltal, es etczaka a ńauaűas || fidoc űtet verek ńakon
 10 nekie palmakat orčaiához veruen, es mondnac vala, Criftus mong nekőnc iőuendőőt, Ki az a ki te tegődet űte, Hog betel- nec Daud profetalafa. En hatamon faraganac a bynőőőc, meg- hozzittac ő alnalfagokat, es befedec orčaiat. Ith betelic az iras, Ki vűmond En ellenőm gonoffagot zolanac ayoert, es űűlőfeg-
- 208 nec bezedeuel megkőrnűkőze- || nek engőmet. Ittes megtelic danielnec peldazafa, mert tahat criftus daniellem vadoltatik vala, Daniel irigčegmiat, Criftus azonkeppen, Daniel hamis feyedelm miat, Criftus hamis tanoc miat, Daniel darius előth xpűs a fido piűpőc előth Mert vűmond zent Bernald doctor Io iefus
- 20 atte kevanatos orčadat. Kire az angaloc kevannac [ze] nezni ńallal
- 209 megfertőztetee, Kezőckel verec, es || ruhaval be fedeek Sőth a keferű sebeknec sem engedenec. Reggel az vton tanačot tanačot tartanac mind a fido papi feyedelmek(!), es a fido nepek- nec veeni, Ideűt seniores iefofra, hog űtet halalra adnac, Kőtőz-
- 25 ven elhozaak űtet, es adac poncio pilatofnac a feyedelmek. Tahat latvan Iudas ki iefőűt el arulta vala hog karhozot volna,
- 210 meg ada a harmicz ezift penzt a fido papi feyedelmeknec || es a venőknc, mondván Bintah vallottam, merth az igaz vert el arultam Ith vűmond zent Amburus doctor, Latvan Iudas mert
- 30 karhozot volna, tahat megfmeruen gonoffagat legottan mon- danac a fidoc Mith gondolonč vele te lassad, ol ha azt monda- nac Mi raytonc mi aal benne Ha igaz te mivelkődesőd megh ielőntetic. Nemeű doctoroc vűmondnac, Hog vafarnapon halvan
- 211 a feltamadaűt, kőtellem ma- || gat az napon akasztameg Tahat
- 35 latvan Iudas, mert <ki> űtet el arulta hogh karhozoth volna, Penitenciara reműlven meg ada a fido papi feyedelmeknec a harmicz penzt, es a ven fidoknac monda, Vetkőztem mert az igaz veerth el arultam; a templomba elhaű«it»van a penzt, es el-

mene kötellel magath meg akazta, Kire vg kealt zent Gergör
papa monduan O Iudas mindönnel bynöfb, es bodog- || talamb **212**
te voltal, Kit ielőn volta nem vonth vr iftenhöz, De a ketfeg
vonth kötelbe, Mert vgmond eg doctor az igaz bölčefegről, Elő
iduőfeg meg banni a bint Masod Nem ketőlködni bočanatoth, 5
mert magath öröcke meg őli ki igaz bironal penitenciara nem
fordul, Auag nem theer O gonoz töseer Iudas, hamis bynökbén
leleteel. Vrfagot töttel, mert te mestörödet arulas ze- || rent el **213**
attad Nepeknece alamifnaiat meg vrozuan, az főlvenfeg ki
tegödet keferitöth vala vrfagra, es elarulafra, mert te mestörö- 10
det arulas zerent el attad, eretnekegöt teuen, mert a kerezyten
hitöth elhagvan, es alnakfagban magad tökelletöft vid Es embör
halalban leletel, mert az artatlan vert meg ölven, es megbant-
van, Mert a ver ötlefnece oka te voltal, legottan mint magat
meg akazta, kette zacada || es ő beli mind ki omla. Mert nem **214**
illic vala hog ilen binnel förtözöt lelöcenece zaiarol ki iöne, hog
en aldöt fiamat vötte vala aldozatra, es hog dragalatos zaiat
megbekeltevala, es megh čokolta vala. Ith be telic az iras ki
vgmond, Allapanac a földi keraloc, es feyedelmec egbe gülekö-
zenec criftus ellen. Ith betelic a peldazat. Mert tahat criftus 20
famsonnal ellenfegnece adatic, Ki megvagon ludi[t]cum kőnveben
irvan Samson || iazoknac kezeben Criftus fido nepeknece, es **215**
poganocnac kezeben Samfont meggözven Criftoft megkötözven
Samson dalida(!) neuü parazna miat Criftus fidoc güleközefenec
alnaclaga miat Samfont meg karomlac, Criftoft meg möveticvala 25
Samfont acarattá nekil, Criftoft včankeent zerte viuek. A fido
papi feyedelmec a penzt veuen mondanac Nem illic nekönc hog
ezt az zelencebe, auag pöffölben tegöc, mert vernece iutal- || ma. **216**
Azert tanačoth tartvan a penzen vönce zarandokoknac valo
temetö földeth kynece vala neue açeldemac görögül, Magarul 30
mondatic vernece zanto földenece mind ez napiglan. Reggel vala,
es ök nem menenece be a pitvarban, hog megneförtöznenec
hanem tiztan enneiek meg a hufvethi barant. Ith vgmond zent
Agoston doctor, Q fidoknac kegötlen vaklaga, hog a pitvarban
be nem menenece hog megneförtöznenec || felnece vala, De **217**
attyok fianac artatlan veret ki ontani nem felicvala. Mas em-
börtöl felnece vala megförtözni, De önnön tulaydon bynöctöl
nem felnece vala Iesus megh alla a feyedelm előth. Es hog ő

vadoltatneiet(!) a fido papi feyedelmeknec, es a ven fidoknac,
 femmit nem felele Monda neki pylatos, Nem hallodee mit
 ellenöd mondnae tanofagokath Es femmit neki nem felele, Hó
 218 igön čodalkodneiec rayta a feyedelm. Ki mene || azert pylatos
 5 a fidokhoz, es monda, Mit mondotoc ez embör ellen Es ök
 felelenec es mondanac neki, Ha gonoz teuð nem volna Auág
 nem volt volna, řtet neköd nem attoc volna. Es kezdec iefoft
 vadolni, mondvan Ezt törueðöknec elfordothoyanac leltöc es
 čazarnac adoot adni tiltoyanac, es magat monga criftofnac, es
 10 kernalnac. Ez haromban vadolac vala iefoft A kettöröl pylatos
 nem kerde iefoft, a nep elforditafarol, mert ő elfordito volt- ||
 219 volna, mikeppen egebeketh meg göttrene, A mafikrol fem kerde
 a čazar adoya meg tiltafarol, mert hallotta vala mikeppen a
 fidoknac felelt vala, De a harmadikrol kerde iefoft, Hó mi-
 15 keppen mongavolt magat kernalnac Azert monda neki pylatos
 Veęetoc tynmagatoc řtet, es tũ töruentöc zerent iteletöc meg.
 Mondanac neki a fido nepek. Nekönc nem illic valakit meg-
 ölnönc ez hufvetban, es ez hufuetnec innepen Pylatos esmeg
 220 be mene a pitvarba, es hy- || va iefoft, monda neki, Te vąęee
 20 a fidoknac kerała. Felele neki iefus Ten tőled mondode ezt,
 auág egebec mondottac neköd ezt en felölem Felele pylatos,
 es monda Ni nem fido vąęoc en Te nemzetid, es atte pišpekid
 attanac tegödet en neköm, Mith tőtlet Felele iefus En orzagom
 ninčen ez velagbol, mert ha ez velagbol volna bizonauaal en
 221 zolgaym megotalmaznanac hóg nem || adatnam a fidoknac,.De
 az en orzagom ninčen e velagbol. Monda pylatus Azert kerał
 vąęe te. Felele iefus Te mondod, merth kerał vąęoc en Ebben
 zűlettem, es erre iőttem ez velagra hóg bizonfagot teęec az
 igaffagrol. Azert valaki igaffagtol valo, en zomath.halgattya.
 30 Monda neki pilatos. Mičoda az igaffag kynec ertelmet nem
 erdömlle, mert töruent igazan.gakorta nem tőth vala, De igaf-
 222 fagba nem || vala. Azert hóg ezt mondotta volna, legottan ky-
 mene a fidokhoz, es monda nekic En femmi okot nem lelec
 hozya, Legottan azok mondanac Meg haboritotta mind fido or-
 35 zagba a nepet galileatol fogvan mind eddiglen. Pylatus halvan
 galileat, meg kerde ha galileai embör volna, Meęefmere hóg
 herodes hatalma ala valo embör volna Legottan elkűlde řtet
 223 herodeshöz, mert ackoron ő es || ierufalembe vala a napocba,

Latvan Herodes iefoft igön meg örüle, Ideft gauifus eft valde, Arra, mert foc čodakat hallotvala ő felőle Es war vala čoda tetelőketh ő tőle, es foc bezeddel kerdőze řtet, Iefus kedeg semmit nem felelvala. Alnac vala a fido papi feyedelmec, es a valaztoth fidoc zőnetlen vadolván iefoft, Herodes megvtala řtet ⁵ mind ő focaffagauál, es feregeuel, es || meg mőuete řtet, es **224** feyer ruhaba őltőztetven, es külde řtet esmeg pilatoshoz Es a naptolfogva herodes, es pylatos baratosoc lőnec őzue. Mert annak előtte ellefegőfőc(!) valanac egben Annac kettő oka merth ő ellenfegek[e] voltac őzue Elő, mert pilatos akarya volt tyberius ¹⁰ čazartol herodes orzaganac eg[z] rezet foc penzön megvenni. Azert mind a napiglan ellenfegőfőc voltanac őzue. Maas oka az, hog teuen magat || iftennec fianac, es fok poganokat elhitetőt volna, **225** iőuen fido orzagban. Azonkeppen acarvan meg čalni fido nepek. Pylatus řtet meg itele focackal, mert ő hatalma alath valo ¹⁵ embőr vala Pylatus ellen megharagveek herodes es mind a napiglan ellenfegőfőc lőnec őzue. Azert herodes, es pylatos lőnec baratosok egbe, Latvan herodes hog pylatus <iefoft> küldőtte volna hozzaia, mert ackoron pogannac mondaticvala, Es ő hatalma alat vala, Auág || ő hatalma alath volna, es ő orzaga- **226** bol, Pylatos egben gűtte a fido papi feyedelmeketh, es a ven fidokat, es a valaztottakat, es mind a fokaffagot. Ki mēne, es monda nekie, Ennekőm vg hozatoc ez embőrt mikeppen a neep elforditoot, es en mind tū előttetőc megkerdőzven semminemű okot ez embőrt(!) nem lelőc, kicben řtet vadolyatoc Sőth ²⁵ sem herodes nem lelt, mert küldőtte řtet esmeg reanc. Azert || nem illic neki halál. Azert megveruen řtet elbočatom Mert **227** nektőc fokastoc az hog ez hufuetba kit akartoc egget elbočaffak. Akariatokee azert hog az fidoc keral'at elbočaffam Azert monga vala, mert tugga vala hog řtet iregfeget arultac el. A fido ³⁰ papi feiedelmek hizelkedenec, es mondanac a nepnec, es a venők nec hog barrabast kerneiec meg, Iefoft kedeg el vezteniec. Felele a feyedelm, es monda nekie, || Mel'et akartoc e kettő **228** közzül elbočatni Barrabafthe auág iefoft, Ki mondatic criftofnac. Mondanac mind a kőzönfegős fokaffag ivőlte, es monda vegeđ ³⁵ el ezt es bočaffad nekőnc barrabast el. A barrabas vala tolvai, Kit neminemű oktalanfag theteyert a varosban, es embőrt őlefeert vetőttenec vala a tőmlőczbe. Monda nekie pilatos Mith

- 229 tegec a iefofrol ki mondatic criftofnac || Mondanak mind nayan
Megfeziteffec. Ith Neminemw̄ alazatos doctor vgm̄ond bodog
azzonnac kepebe Ő alnak pylatos mel lehetetlen a zoo kiuel
elezteb en fiamnak hizelkődeel, mondvan Aldoeth legőn ki iōth
5 vrnak neuebe. Zent Anfelm̄os kealtvan vgm̄ond O hamis valtfag
O alnak tōrueñ, holot az vr meg vtaltatic, es a zolga meg
- 230 kerettetic Az igaz kenzatic, es a binős elzabadultatic, A ba- ||
rañ meg ōletic farkas kellemetős lezōn. Eleth elhagatic, halal
megtartatic. Esmeg Pylatos zola nekie akaruan iefoft elbočatni.
10 Monda nekie Mi gonozt tōth, Azoc Inkab ivōltneç vala, mond-
van Megfezehed megfezehed v̄tet Harmadczor esmeg monda
nekic Semmi halalra valo okot nem lelők ō benne Azert meg-
veretōm v̄tet, es elbočatom v̄tet a verefeg vtan, Auag az ofto-
- 231 rozas vtan Ith vgm̄ond aran' zaiu zent || Ianos, O pylatos iol
15 mondad hoḡ femminemū halalra valo okot nem lelz ō benne.
Mert mikeppen men̄hec fel magasztattac fōltōl, Azonkeppen fel-
magasztatic criftofnac elōtte mi eletōnk, Kettō annac oca hoḡ
pylatos mondaa meg oftoroztatni iefoft. Elō oka ez, mert valaki
megfezittetic vala, elōzer az megoftoroztatic vala romay tōrven̄
20 zerent. Mert pylatos romay tōrueñ zerent iar vala. Mas oka
- 232 Akaruan v̄tet megzabaditani, es akarvan || az faytalan gonoz
nep acarattyoknac eleget tenni meg hağa oftorozni iefoft Hoḡ
az oftorozas vtan hannaia v̄tet ammeg elegōdōt nepnec. Mert
vgm̄ond zent Bernald Meg verōm v̄tet, es elbočatom, olha azt
25 mondana Kemeñ oftorokkal miglen mongatoc addig veretōm
miglen artatlan vert sem veret ki őttetni Es azoknac zaua hatal-
mazic vala, es naḡ fel zoual ker̄ic vala hoḡ megfezitteneie.
- 233 Ragada pilatus || Iefoft, es meg oftorozthata Ith vgm̄ond zent
Gergōr hoḡ negen voltac a kith (!) iefoft oftorozyak volt. Nagh
30 vas retezzel, mert kettei megfarrad volt, es a kettei megnūguan
esmeg verni kezdiçvolt Es a vitezōc viuec v̄tet a piṭvarban, es
hossa gōyteek mind a kōzōnlegős focallagot, es ki vonac ruha-
iabol es zederyes zynō palaftal megkōrnīkōzeek, es haytogatanac
coronat tiuifkbōl es feyebeben teuek, es eḡ naad zalat ō iob ke-
- 234 zebe, es terd hayt- || van v̄tet meg mōuetikvala monduan.
Iduōzleḡ fidocnac kerala, es v̄tet megh hagyapvan veueek a nad
zalat, es vericvala az ō feyet vele, Es adnac vala neki al iteft,
es feyet tiuifknec gakorlagaua furdaltatic vala Embōri allat

felőtválo zep orčaia fidoknac nálaual beförtőztetik vala Ith vgm-
mond zent bernald Pylatos kymene, es monda nekie Im ki
hozom nectők vtet hog meg esmerietők, mert semminemű || 235
okot en ő benne nem lelőc kymene iefus hozvan a coronat, es
a barfon ruhat Monda a fidoknac pylatos, Ime az embőr Ith 5
vgmond zent Agofton, Auag zent Bernald ziz marianac Mongad-
meg enneköm en aham ha ierufalemben valaal, micoron te
fiad megfogatek, Auag megfogatoth vala, es kötőzve pylatoshoz
vitethek Felele ziz maria, es monda, Ierufalemben valeek mico-
ron ezt hallam mikeppen meheteeek hazamhoz ő alath űtek latni 10
|| ököllet verni, Itelőket neki adni, Arcel (!) haáapni, tiuifkel co- 236
ronazni, es embőröknek ellenkődöket lenni. Meg haborola en
ionhom, es megfogátkozec az en lelköm, es en bennem semmi-
nemű erzeckenleg nem vala. Velem valanac en hugaim, es
eégebec fokák velem firook es engömet tamogatook. Mi-ahna 15
lata vtet ki iöni tiuifkel <hog> meg coronaztac, oftoroztaak,
Legottan földre eseek mint latha vtet, Az pifpök, es a feyedelm
ivöltven || mondnacvala, Fezidmegh fezidmedh vtet. Monda 237
pilatos, Vegetők tenmagatoc fezihetők meg vtet, mert en semmi-
nemű okot ő benne nem lelőc. Felelenec a fidoc, es mondanac, 20
Nekőnc törvenőnc vagon, es mi törvenőnc zerent meg kel halni.
Mert iften fia tőtte magat. Hog hallotta volna pylatus e beze-
dők, incab megfelelmek, bemene a pitvarba esmeg, es monda
iefusnac Te vagee a fidoc kerala Iefus semmit nem || felele 238
neki. Azert monda neki pylatos Enneköm nem zolaz, nem 25
tudodee hog hatalmam vagon elbočatnom tegödet, es hatalmam
vagon megfezitni tegödet. Felele Iefus es monda Nem volna
femminemű hatalmad en raytam ha nekő (!) felül nem adatot
volna. Azert ki engömet neköd adoth nagob bine vagon. Azert
ilyen adoth hatalmal gonozul ne eel töruen ellen valamit teven, 30
mert bint vallaz Ith Vgmond Abakuk propheta || Iftentől vőth 239
vala hatalmat embőr el enezőth iftent itelne ielőn valo embőr,
mert oth eneftetőtvolt az erőffeg Es Innetön keresiuala pilatos
elbočatni vtet. Es a fidok ivöltnek vala, es vg mondnacvala,
Ha vtet elbočatod nem lez čazarnac baratia, mert mindön ki 35
ömmagat kerala tezi, az ellene mond čazarnac, Hog hallotta-
volna pylatos e bezedöketh, ki viue iefust, es le űle itelő zikibe
itelni. Ith vgmmond Arañ zaiu zent Ianos, Hog || küneben el- 240

- hayol az igaffagtol ki ígekben incab feel embört honnem iftent. Nag penteken hatod idő koron a likoftratos neuű helen üle itelni zekiben, es monda a fidoknac Ime attű keraltok. Azok ivöltnekvala Vedfel vedfel fezihedmeg v̄teth. Monda nekie pylatos
- 5 Attű keraltokat feziheme megh Felelenec a fido feyedelmec, es mondanac, Nekönc ninčen keralonc hanem cazaronc vagon čak.
- 241 Es ül- || ven zekiben, Külde hozza felesege, monduan Semmi íged te neköd ne legön az igaz embörhöz, mert en ez eyel lathas miat lokat zenvettem ő erte. Ith v̄gmond Rabanus, Hög
- 10 az ördög latvan criftofnac engedelmeffegeet, azzoñallat miaa acara meg criftus kenñanac zeret, mikeppen azzoñnallat mia zerze emböri nemzetnec karhozattat. Azonkeppen akaryavala a
- 242 megvaltaftes Elmeg ki mene || hozzaioe, es monda nekie En femminemw okot nem lelöc ez embörben halarra valoot. Azok
- 15 ivöltven mondanac, Fog'ad fog'ad fezihedmeg v̄tet, es meg erőfittek zauokat, mert focaffag zaua iften zaua, es iften zaua focaffag zaua. Pylatos latvan hóg semmit nem haznalna De incab nagob zendüles lenne a nep közöt, Vizet veueen megmosa kezeeth a nep előth, monduan, Artatlan vagoc en ez igaznac
- 243 veretöl, tű lassatoc. Ffelele || a focaffag, es monda, Az ő veere mi raytonc es mi fionkon legön. Ith v̄gmond neminemű alazatos doctor ziz marianac, O balgatacfagra adattac tű byntöket, es tű gonoffagtokat vtannatoc valokra küidetök, eleg vala nectök attű bintök De ith fiatokat akaryatoc rezefitteni az artatlan
- 25 iesus criftofnac gézedelmet kemenben keresni akaryatoc tű fiatokon lenni. Azert v̄gan lezen mikeppen lenni acariatoc, auag
- 244 keertetök Meg || halgattatoth attű Imadlagtoc, es kereftoc binne Pilatos akara a nepnec elegeth tenni, nekie elboçata barrabaft, Ki embör halalert haborofagert vettetötvala a tömlöczbe. Kit
- 30 kernecvala. Iesoft kedeg meg oftorozvan ada ő acarattoknac hóg megfezitteneieek. Veuec v̄tet, es ki viuek Ith elmeg a fidoknac hizelkődefere elmeg levonvan neki ruhaiat, es zederyes palastot rea advan, tiuiskbe coronat haytvan feyere theveen, es ||
- 245 nad zalat ő iob kezeben terd haytvan v̄tet meg mōueticvala, mik-
- 35 keppen orzaglani akart, es nem lehetöth, mondvan, Iduezleg fidoknac kerala, es rea haçapvan a nadat feyhöz vericvala Es mind meg mōuetic, Auag meg karomlac v̄tet, Le vonac rola a zederyes palastoth, es öltöztetek önnön ruhaiaba, es elviuec

hog' meg fezttenec v̄tet Es veven ō vallara a kereztfat, es
 viueek a helre, Ki mondatic copaz helnec Sidoul || golgata. 246
 Harmad idō vtan ekeppen zerezteek sentenciara, es karhozattra.
 Elezteb pylatos ūle itelni, az vtan el viue a kegōtlen cazar kōte-
 len nakan von von, es magat latatlannac tezi az itelō zek elōth, 5
 Harmadzor közel iōue [az] hozza a kereztfat Negezdzōr iōuenek a
 tolvaioc, harangoc harangoztatnac, kŭrtōk kŭrtōltetenec remŭle-
 fōk mindōn felŭl lōnec, es az ō ańna vala haatmegŭl mindōn-
 nec vtanna. Latvan ezt megh- || haborult vala ō ionha, es 247
 pylatos kezenec elteryeztefemiath vetuen veztegfegōt mindōnnec, 10
 es fordula iefushoz, mondvan En iefost karhoztatom halarra
 marianac fiath, ekeppen hog' elefetōl meg valiec, es viteffec az
 heg're, ki mondatic calvaria helnec, auag' copaz helnec a varos
 capuianac kiuil, es ottogon megfezitteffec, es legōn mind ō
 ruhaytol megfoztatoth, es nag' vas zegek ō labayban altal 15
 veretteffec, es monno || keze vas zeggel altal vereffec, es tiuisk 248'
 coronaval meg coronaztaffec, es ōmmagaua a kereztfa kiviteffec,
 es lenki ō rayta ne kōnōrŭlen, es hozza lenki ne hyvattaffec,
 es lenki neki ne zolyon Ezkeppen v̄tet itelōm, es karhoztatom
 hog' mindōnōftōlfogva megvalēk ettōl. Ezt mondvan tekente 20
 iefust, es oġ igōn kezde kegōft erōffen firna, es a nepnec gŭle-
 kōzeke kezde lenni az indulafra, es a zendŭlefre, Mondvan,
 Meghal- || ion Es tahat monda ō ańna zent Ianofnac, es zent 249
 maria magdalenanac Oh mel' igōn megfogatkozec az en lelkōm,
 es ō kezeuel vnokayanac vallara tamazcodeek. Es tahat a vitezōc 25
 vallara teuek a kereztfath iefusnac, es forditac v̄teth a copazto
 heg' fele, es ō elōtte louagos vitezōk, es galogoc fegverōckel, es
 kŭrtōckel ekeppen zerezuen iōnek vala a hamiffagnac helere.
 Zent Janos ezth latvan, monda ziz marianac O banatos ańa,
 te fiad megen immar || halalra. Kinek felele az ziz ańa, Ffiam 250
 tarē engōmeth mert megfogatkozom, es vig oda hog' lassam
 minec elōtte meghaloc, mert mindōnōftōlfogvan erzōm magamat
 meghalni Es el viue v̄tet egeb vton, es ō el elōue futhamek,
 es az ziz ańa maria fogvan fiath, es nakon ōlele foroffan hog'
 azok femmikeppen fel nem emelhetievala, mel' sorittaffal meg 35
 betegŭltvala iefus, es nem vihetiuala touabba a kereztfath, De
 a tōr- || feyeuel itik vala v̄tet. Iefus ielt tōn hog' touabba nem 251
 mehetne hanem ha v̄tet vinneiek. Es v̄k ragadanac eg' Symon

neuű embört zent Alexander, es zent Rufus attat, es azt kete-
 lenitec iefufnac, vtol vinni kereztfaiat. Ith vğmond neminemű
 alazatos doctor ziz maria nòmõs azzoñonc kepeben En kevanom
 vala kereztfaiat el vinnòm hog ẽ neki megkiffibitenem keűnat.
 252 De ol kȳzel nem meheteek hozya, hog neki || zolhaffac, Az foc
 nepnec megkȳrnűkȳzefȳktȳl. Annac fȳlȳtte vitetic vala foc nepnec
 vtalatoffagaval mint gonozul teuȳth, es binbin(!) leletȳth kevanvan
 ẽ hozzaia zolnom eg ȳaloc vton elȳl venni, Mint a helre vȳtet
 a kin el menȳ vala. Az ẽ zent anńa tekentven ẽ zent fianac
 10 kepere tahat el valtozot, es femmikeppen neki nem zolhateek
 en banatomtol, hanem a fȳldre le efeem mikeppen holt eleuen,
 253 ȳ kedeg latvan || engȳmet ekkeppen megbufulvan, fiuy zerelmel
 legottan meg kezde fȳgatkozni, touabba nem akarvan magat
 fegethhetni Nimikoron esmeg az en hugomtol mint tehetlegȳm
 15 vala kezdek velȳc ȳzue fiam vtan fyetnȳm, Ki immar banat
 mia, es ńauafa mia nem mehet vala el, Mint ẽ hozza kȳzeliteek,
 es az azzonallatoknac firafath, es kealtafath hallottavolna, Azoc-
 254 hoz fordula, es ekeppen monda, Keferiuvalla vȳtet || ferfyvnac,
 es azzońiállatoknac ferege, es ẽ anńa, es ẽ anńanac hugay gali-
 20 leatol fogvan zolgalvan firatfacvala vȳtet, Hozyaioc fordulvan
 iefus monda nekie Ierusalemnec leańi ne firiatoc en raytam, De
 ten magatokon firyatoc, es ty fiatocon, mert im iȳnec ol napoc
 hog kikben monȳatoc Bodogoc az ol mehȳc kik nem ziltenece,
 es bodogoc az emlȳc kik nem emlettenec. Es tahat kezdnec
 255 mondani a hegeknece Elletȳc mi- || reane, es a vȳlgeknec fȳggȳ-
 tȳkbe, mert ha a ńers zȳld fan ezt tezie ki mindȳn. malaztal
 telyes vaȳc il kemeű iteletȳth teznece Mit teznece tahat az aziu
 faan, Az az Tű raytatoc, Kic malaztnekil vattoc, es mindȳn
 gonoffaggal teles vattoc, Bizon nem egyeb hanem kemeű ken-
 30 zaftoc Vitetnek vala a keth bynȳs embȳrȳc es ẽ vele, Hog meg-
 ȳllettenenece, Mint iutanak a helre, Ki mondatic copaz helnece, oth
 256 megfezitec || iefuű ezȳnkeppen mikeppen ith meg ieȳgezven
 latiatoc mint iutottak volna a copaz heȳre, A porozloc kȳrtȳle-
 nec, es a vitezȳc vdvart űtenec, A fȳgverȳfȳc es mind az focaffa-
 35 goc egben ȳulenec, Es iefus kȳzȳttȳk leeuen, Megfoztac mezite-
 len mindȳnȳftȳl verrel megverheztet, mert ẽ neki ackoron meg-
 10 viytac ferelmet Mert az oftorozafert ẽ neki ruhȳ telstehȳz, es a
 257 febȳkhȳz faȳgot- || vala, es ragadot vala Es el ńoytac vȳtet a

kereztfan, es a földön fekvén veuen éggic kezét, es a nágh temerdőc vas zeggel zeghezek a kereztfához. Es veuen málíc kezec (!) vonzyac mint vonhattac vala, es azonkeppen nágh temerdőc kemeń vas zeggel zegezec a kereztfához. Mas felől annac vtanna vonac az ő labait erőffen minth vonhattac vala, es azonkeppen 5 huzac égbe a ma- || fikra teueen termerdőc (!), es hozzu vas zeg- 258 gel által zegezec. Mind ezőkben mikeppen engedelmes barañ nem panazola, hanem nágh kegős bezedőt bočatvan, es monduan, Atyam bočas nekic mert nem tuggac mith teznec. Zent Bernald vgmond hog a zegek nem voltac előlec hanem temerdőkőc vala- 10 nac neg zegű volt semmi elősfeghe nem volt, es nem čak a hult hatta vala meg De meeg a hufth a faba be || vizic vala 259 nagob faydalmert. Ith vgmond zent Gergőr doctor hog A fidoc előzer a kereztfat vetek a földre Es mi vronc iefus criftus meztelen kezei ki nıtván rea fekűteek, es teftenec merteke zerent 15 három furafth tőnec a kereztfan, es a kereztfa igőn kemeń vala, es a vas zegeknec semmi ely nem vala hog az artatlan teftet kemenben zaggathhatnec. Előzőr ő kezenec felzegezefeiert mind ő zenth teftet megzorítani, hog az || bal kezét akarnaiat 260 zegezni, nem erıvala a furatoth, tahat huzyacvala zoretvan ke- 20 telvel genge teftet, es a nágh huzas miath kezdenec ő teftet egmaftol el ozlani, es elzakadozni, hog <meg> lattatnac vala mind ő tetemi. Azonkeppen labait huzvan a furattra kőtellet, ezőnkeppen nágh kemenfeggel által zegezec. Nemelec labbal nomodvan, Nekic kezzel vıtet veruen, mert || a kereztfa zeltelen vala. Azert 261 éggic labat málíc ala teuek, es kemeńőn őzue zegezec, es a zegek ol temerdők valanac, hog a sebőkét mind betelicvala, es veer semmi ki nem iőhet vala. Es az ő buus anńa halvan a verőkneć čergefet, mert a focaffag kőzöt vala, es a focaffagtól nem lathhatia vala iefuft, Micoron elezteb a verőnec čergefe be 30 mene a ziznec ziueben tahat meg zorolanac a ziznec teftet, es monda, O ennekőm || zerető fiam meghaloc. Es micoron halla 262 a vas verőnec mafod čerdűlefet esmeg azonkeppen monda, en labaim, es kezeim, es [lab] az zokat kibočatvan a földre efeek mikeppen holt eleuen čak ziue aleg leheth vala. Es a vas vellackal 35 fel emelec a kereztfat Miglen a kereztfa a földbe menth volna, addiglan a teftnec neheflegeyert meg nılanac a sebők, es az ő vere tahat ki iőue. Azert gondoliatok criftusnak zerelmet || es 263

faydalmat, es ańńanac Micoron lata az ń zent fiat ruhaiabol
 megfoztani mezeitelen a kereztfara felfezitteni, kezeit verń miat
 zegekkel altal zegezni Es a toluaiokat ęgęiket iob felńl, Maficat
 bal felńl fezitven, kńzebben iefuft. Ith betelic az iras Gonozokhoz
 5 hafonlatoth, es be telic az iras, Ki vęmond, Megfurac en kezey-
 met, es en labaymat, es megzamlalac mind en tetemeymet
 Iefus zola, es monda, Aťam boćas nekie mert nem tuęęac mit
 264 teznec. Azert || kereztęen embńr tanńl legriftostol (!) criftostol beke-
 fęęńt Auag zenvedefńket, mert palmakcal megveretńth, oťorok-
 10 cal megh oťoroztatoth Tiuisķ coronaual coronaztatoth Vas
 zegekkel zegeztetńth, Nalakcal megfńrtńztetńth, es meg karom-
 latoth, es halalra karhoztatot De maga mind ezńketh el feled-
 ven, Monda, Aťam boćas nekie, mert nem tuęęac mith teznec.
 Azert ne monga valaki kereztęen embńrneć magat ha criftotť
 265 ellenfegeneć ze «rel» meben nem kńuetendi. Es pylatos a kereztfara
 neuet ekeppen ira. Nazarethbeli iefuf fidoknac kerala. Es vala
 ez neń fidoul, geregńl, es deacul megirvan, mert a varoťhoz
 kńzel vala a hel holot megfezittńttec vala. Mondanac a feyedel-
 mec pylatofnac, Ne ird fidoc keralanac Felele nekie pylatos,
 20 Ammit meg irtam meg irtam, Hoę ez ielen valo iras betelneieć
 266 E mith irtam meghiuatatlan irtam. A vitezńc hoę meg || fezit-
 tńttec volna ńtet, veueķ ń ruhaiat, es teueķ neę felee, es a neę
 vitezneć iuta ęę ęę rez benne Azert mezeitelen a kereztfan fńęh
 vala, es mind verrel megverńfılth es megfeketńlt. Azert Iefuf
 25 harom zinń vala. Azert o alazatos lelńķ nezyed atte zeretńdet
 iefuft verefegnec keńńaval, es lassad ńtet zarandocfagoddal harom
 zinń zazťtoual, Auag a zazťtooth, Mert ziz teťtenec feyerfegń, es
 267 oťoraknac feketń hele, es || a veres vńrneć ki ńtlefe ńtet mńta-
 tyac harom zinńneć. Es a kńntńs vala varratlan fńlńl kńtńth
 30 Azert mondanac ęmaťnac Ne metelńńemeg ńtet, Hanem vessńńe
 ńilat rayta kye legńń, Hoę az iras betelneyek monduan, Meg
 oťtaak en ruhaymat, es rayta veteneć ńilat. Alvala a nep varuan
 el mulvan ńtet megh karomľacvala, feńķket ingantvan (!) es mond-
 268 nac vala, Wau ki megtńrńd iften- || nec templomat, es harmad
 35 napon esmeg fel allatod ha iftenneć fia vaę zabadohadmeg ten-
 magadat, es zalle maťtan a kereztfaroľ es hyfńńe nekńd. Azon-
 keppen a papi fido feyedelmek meg mńuetic vala ńtet A bńlń es
 ven fidockal, mondvan, Eęebeket megzabaditoth ńmmagat nem

zabadithhatia meg, Ha fidoknac kerala zalyon a kerezfarol, es
 hyzön ő neki Iftembe hyt. Zabadohameg v̄tet maftan ha akarya.
 Monda Iefus Mert || iftennec fia vagoc. A tolvay eḡgie bal felől **269**
 ki vala kinec geftas vala neue, meg karomla iefust, mondvan
 Ha te vaḡ criftus zabadohadmeg magadat, es minket Felele a ⁵
 mafic ki iob felől felől vala, kinec difmas vala neue, es feddi-
 vala v̄tet monduan Te iftent nem felőd ki azon karhozatba vaḡ,
 mert mü igazan tetemenönkert valoc ez kent, De ő femmi
 gonozt nem tőth Es monda iefusnac, Vram emleközyl- || meg **270**
 en rolam micoron iutandaz atte orzagodba Vḡmond zent ¹⁰
 Agofton, Ki taneytta volt v̄tet, čak az ki mellette fūgh volt
 Monda neki iefus, Bizon̄ mondom teneköd hoḡ ma velem lez
 paradičomba A firamrol Vḡmond zent Bernald bodog azzon
 kepeben. Latvan az ziz maria ő zent fiat hoḡ immar mindönfi-
 től fogva megfogatkozievala, es femmit nem mondvala neki ¹⁵
 nehezelve hoḡ || a toluaynak zolna, igön megkezde nehezulni (!), **271**
 es mondani En edős fiam hallatic atte zood en filemben, mire
 nem kőnörulz (!) en raytam ionhodnac keferűfegeuel hyedemnekil
 engömet meg azni, es meghacz fogatkozni Es ala főlvala a veer
 neḡ felől az zaiarol, kezeyről, es labairol ki megzegezdetöt vala, ²⁰
 es ő orčaiabol mindön zepfeg ki fogotvala. Mert mindön || em- **272**
 bōri allatnal dičofb [nec] lattaticvala diztelembnec. Es latom vala
 en magamat el valni tőle, kith ziltem vala Mert egeb fem̄ vala
 hanem neköm čak eḡgetlen egh̄ vala, Azert fogotvala engömet
 banath, es nem vala honnan valami keues vigafagot venne ²⁵
 en zeretō fiam, te el menefőd által iara en lelkömet, te zavid
 megkeferitnec engömet, De mondom en fiam ki aḡga enneköm,
 hoḡ en meghalac erted en zeretō || edős fiam. O en náualas **273**
 mit tegec, mert meghal az en zeretō fiam. Mire nem hal vele
 özue megh ith ő banatos aűna en fiam O eḡ eḡötlen eḡ edős ³⁰
 fiam, ne akar' engömeth el hadni. Vonḡ, auaḡ huz ytannad te
 hozyad, hoḡ haliac veled özue meg O halal ne akar' enneköm
 engedni, ten magad enneköm mindönnecc főlötte kellez zaggasd-
 meg erömeth, Auaḡ aḡ kennac, Auaḡ fiamval özue elec zeretō
 || eḡgetlen eḡ fiam, eḡgetlen eḡ örömem, en lelkömnecc elötte **274**
 mindön vigafagom teged hoḡ en halyak megh maftan ith, Nam
 tegödet halakra zültelec volt O en zeretō fiam, efmeryedmeg te
 náualas aűadat, halgafdmeg en ymadfagomat. Illic hoḡ a fyy

- meghalgaffa el hagót aínat. Kerlec halgasmeg engömet, es fogad' atte kereztfadra, hog' kik egteftből elnece, es eg' zerelmel
- 275 egmaft zerettec, eg' halallal halanac. Monda a fidoc- || rak
O kegötlen fidook, O náualyas fidooc, Ne akariatoc enneköm
engedni Mert eggetlen eg' fiamat meg fezittöttetök Anáthes
megfezihetök, Auag akar minemv halallal megölyetöc O enne-
köm, mert eleth meghal es az iduöfleg meg öletic, es földből
ki vetetic aínanac mindön kenče, mire az ő aínna vtanna ba-
natban eel. Vegetök aínat fiaual özue O dragalatos fiam O ke-
276 gelmes zülöttem, irgalmaz, es fogagágd aínadnac || veled özue
a kereztfan, hog' elen veled halalanac vtanna mindöncoron
Semmi edöfb enneköm, hog' tegödet a kereztfan ölelven meg-
haliac Semmi neköm keferüb, mint halalod vtan valo eletöm.
O enneköm zeretö iefus Im meghaloc hyedem nekil, es fymeon-
15 nac töre en ziuemet által veri. Oh enneköm mel banatos atte
elmenesöd en tölem O en zeretö fiam megfeketüle neköm annap,
277 es || e velag megfogá O iay enneköm, mert te neköm atyam,
iegöfem fiam vram es mindönöm. Immar előc atyam nekil,
iegöföm nekil özuegöl, magzatomtol megpuztuloc, Vrtol el valaz-
20 tatom, mindönt elvezetöc. O en edös fiam mindön tehetö. De
nem akarod hog' en veled özue meghalyac Neköm hag' valamel
kegös tanaöoth, Kynec felele iefus zent Ianofrol mondvan
278 Azzoñembör. Im te fiad. Es vala zent ianos zo- || moru oröauaal
mindöncoron firvan Olha azth mondana O en edes aínam ki
25 lag vag' firaфра, te tudod hog' arra iöttem, es arra zülettem, te
töled emböri teftöt arra fogattam hog' a kereztfan valtanam en
meg emböri nemzetöt Mikeppen telnece az irafoc, A kent kit
adot neköm en atyam, nem akarodee hog' meg zenveggem azt
279 Harmad napon neköd diööülven ielőnöm, halat- || taibol fel-
30 tamadoc. Azert ne akar' firna Monda neki Im te fiad zent
Ianos, Es zent ianosnac monda Im te aínad O Ianos en atiam
fia, vtet neköd hagom bannal vele, es soha el ne hagágd, neki
zolgal. Azert öleledmeg vtet, es vigaztaladmeg vtet. Mert latom
vtet bankodni, Nag' banat, es nag' neheffeg zalla en keferü
35 ziuembe Im halalomhoz közöl vagoc, es megfogatkoztam többet
280 sem elhetöc, zent || Ianos meg ölele vtet mondvan O banatos
aína irgalmaz enneköm, es veg' valami keues erőflegöth Cristus
latvan, es gondolvan egmaft megh ölelven a kereztfá alath

Sirvala az ő zent ánná ziz maria a földén, es zent Ianos vele
 őzue ol mel valtfag neköd maria a Ianos neköd adatic iefufert,
 Zolga az vrert, tanetvan a meftörert, Zebedeus fia az iftennec
 fiaert Tizta embör az iftenert. Mikeppen te ke- || vanatos, es **281**
 ayetatos lelködet altal nem menthe ez hallas mi ziuönket mint ⁵
 köuet vag valath megh engeztel ez hallas. Ezt zent bernald
 monga ziz marianac. Az időtől fogvan az taneytvan veue űtet
 ánnaua Mert vgmond zent Agofton doctor, hog bodog azzonnac
 megheruatvolt banat mia orčaia es zaia megverűfult volna crif-
 tofnac veretől, Auag zerelmmetől, mert megh zop'avala ő fenős ¹⁰
 verenec || čöpegefet. Tahat criftus ánnanac mondhatta volna **282**
 Minem adatic ioert gonoz, mert vermöt asanac en lelkömmec
 Ime en dragalatos anám mit valloc te nemzetidtól. En adek te
 nepednec kerali coronat. űk kedeg neköm adanac feyemben
 tiuifk coronat. En adek ő kezökbe kerali vezzöt, űk neköm ¹⁵
 adanac meg avolt nad zalath. En ruhazam te nepedeth negven
 eztendeig, űk engömet megfoztanac || es en ruhamon nilath **283**
 vetenec Es a kyetlemben mennaval (!) eltetem űketh, űk neköm
 az etökert epet es ecetöth adanac En a köziklabol vizet adeek
 nekic űk engömet ecettel itatanac En ki zabaditam űket egiptom ²⁰
 nepenec kezeiből, űk engömet, helhöztetenec keth tolvay közibe,
 en ki zabaditam farahonac hatalmabol, űk kedeg engömeth
 poncio pylatofnac adanac. Ime en zent anám meleket enneköm
 io tetö- || meert adanak, Mert megh likaztaak en kezeymert **284**
 labaymat, es ruhamon nilat vetenec. Vgmond zent Agofton ²⁵
 doctor, Hog Criftus a kereztfan fűgven testamentomoth tőth
 volna mindönnec, Kegöfegnec mivelködefet oztvan, Az apostolok-
 nac haborufagot, Az fidoknac testeet, Attyanac lelkeeth, Ánnat
 zent Ianofnac, A tolvaynac paradičomot, Bynöföknec pokloth,
 Penitencia tarto ke- || reztenöknec a kereztfaaath hag'a. Hatod **285**
 időtőlfogva kilenced ideiglen megfetetűle a nap mind velagot
 mia. Es kilenced idön kealta iefus nag zoual es monda, Heli
 heli lamazabatani Ennec ez ertelme En iftenöm en iftenöm,
 mire hattal el engömet. Vgmond nemel doctor, Mert monga
 űnmaga iefus Mire atam engömet elhattal en ferelmemben, ³⁵
 Auag en nauaľamban mint zamkiuetöttet hyedem- || nekil, **286**
 mezitelen földözet nekil iľ focaffaghoz zerköztet tanalč nekil
 vadoltat iľ kemeľ itelettel karhoztath en magamat fetetfegnekil (!),

- il iregfeeggel binõfilitet Nekie az oth allokban halvan iefus kealtafat vgmondnacvala Ilyefth hyia ez. Nekie mondnacvala, Vezteg laffoc ha iles el iõ megzabaditani ṽtet Annac vtanna tudvan iefus hog̃ mindõnõc megtõkellettek volna hog̃ az iras megtõkel-
- 287** letneieec, Monda || Zõmihozom. Vgmond zent bernald. Bizonnal ha zomiozol nem vizet, sem egebnemũ venerekõth, hanem bynõfõknec iduõffeget. Kienec iduõffegekert magadat il kemeñõn kenzataad. Az edenben vala eceth, es ifopval eg[e]be elegitec, es adac zaiahoz, es adnac vala neki inña bort merõggel, es epeeth
- ¹⁰ elegitven, hog̃ betelneieec a profeta mondafa. En itelõmre adanac
- 288** epeeth, es en zomyofagomra ecetõth. Es hog̃ zayaba || võtte volna, nem akara meg inña. A vitezõc megmõueticvala eleiben menven, es az ecetõth neki advan mondnac vala neki Ha te vag̃ a cristus fidocnac valaztoth kerala, zabadič meg magadat.
- ¹⁵ Es az egebi mondnac vala, Vezteg laffoc ha el iõ iles, es megzabaditta ṽtet Azonkeppen a papi feyedelmec a ven fidokeal megmõuetic vala ṽtet monduan, Vau ki megtõrõd istennec
- 289** templo- || mat, es harmad napig esmeg fel allatod, Ha istennec fia vag̃ zalle mañtan a kereztfarol, es hizõnc nekõd. Hog̃ Iefus
- ²⁰ võttevolna az ecetõth nem akara meg inña Monda, Betõlt a profetaknac mondafi. Tuğga vala iefus hog̃ az õ kenñarol mindõn irafoc, mindõn peldazafoc mindõn mondafoc istennec mindõn mondafa, es parañcolatta megtõkellettec volna õ testen mindõn neheffegõk mindõnnemũ «teftõc» mindõn ṽtalatoffagoc, es
- 290** mindõn || zarandokfagoc, mindõn lankatfagoc, ehlegõc es zõmefagoc. Es hog̃ mindõn teftetiel kenzac, es neheffegõt vallotvolna, nelve sem marada artatlan, mert ṽtalatos venerekkel itathak Ezõnkeppen meg emeztethek õ teſte Esmeg kealta iefus nağ fel zoual, es monda, Atyam te kezeidbe ayanlom en lelkõmet. Vg-
- ³⁰ monda beda doctor, hog̃ cristus az õrdõgõt a kereztfanac iob
- 291** agan lattavolna. Azert monda, Añam || te kezeidbe ayanlom en lelkõmet. Mert vgmond zent Bernard, Magaſra haga, es erõffen kealta hog̃ mezzeb hallanec, es ſenki magath megne menthetneie, de a kealtafhoz kõnhullatañt ada hog̃ embõr vele õzve
- ³⁵ tũrne es a neheffegnek zaua kiert mindõn ez velaghi allatoth megfelelni lattatic. Fõldec remũlenec, Coporfoc megnĩlanac, A templomnac ſoporlaya (!) kette zacada, es meñ egek õ vela-
- 292** goffagocban megfetetũlenec, čak || embõr nem kũñũrũl, kiert a

criftus meg öletic Es azt mondvan, es feye haytvan elbočata ő
 zent lelket. Im templomnac foporlaha le zacada felil mind
 földic, es föld meg indula, es a kő ziklac mind le zacadozanac.
 es coporfoc megh nilanac es foc halattaknac testők kik meg
 holtacvala feltamadanac, es az coporfobol ki iőuen ő feltama-⁵
 doknac vtanna iőuenek az zent || varosba, es meg ielőnenec **293**
 fokaknac Es Centurio, ki oth al vala, es kik ő vele oth valanac
 őrizic vala iefoft latvan a földnec indulafath, es egeb čodakat,
 Kik leznec vala, Es hog ilyen kealtaffal megholtvolna, Igőn
 megfelemenec, es dičerec iftent, mondvan, Bizoń iften fia vala ¹⁰
 ez, es igaz embőr. Es mind a fokaffagh kik valanac oth, es
 varyacvala <lattacvala> a čodakat, kik leznecvala, Melők, Ideft
 pectora verik vala, es a varosban || be ternek vala. Es ő efme- **294**
 rői alnacvala mezze tőle, es az azzon nepek, kik őtet kefeertek
 vala galileától fogvan zolgalvan neki őzue egenbe menenec ¹⁵
 mariaual ierufalemben, mert az fidoknac nag innepőc vala hog
 ne maradna az ő testők zombattra, mert nag innep vala az
 zombath, Kerek pylatofst hog megtörneiek zarokat, es eltemet- **295**
 neiek hog az innepre ne maradnanak. Es el iőuenek || az vite-
 zők, es a tolvaioknac meg tőrec zarokat, es hog mentek volna ²⁰
 iefofhoz, es latvan hog megholtvolna nem tőrekmeg neki zarait,
 hanem égők a vitezőknek Kynec Longinos vala neue oldalat
 meg őklele čučaval, es zőnetlen iővala ki a febből veer, es viz,
 es a vitezec vala vak zőme Hog meg őklele iefoft. Az čučarol
 čoppene eg čöp veer zőmere, Legottan meg nilec zőme. Es neki ²⁵
 vg tetczic- || vala, hog olan zőme lezen mint germők voltaban, **296**
 es olan iol latna, es azert benne hyn. Annac vtanna martirom-
 fagot vallot capadociaban Cefarea neu varosba. Ez nag čoda
 hog a holt testből veer, es viz iőyőn ki. Ezt ki latta bizonfagot
 mondot rola, es igaz ő neki tanobizonfaga, Es ő tuğga mert ³⁰
 bizon ammit mond hog tyes higgetők. Ezők arra lőttec hog az
 iras || betelneieek Tetemeth <os> megne törzetők. Es Mas iras **297**
 vgmond, Meg lattac kit meg gyacdoftac, hog estve lőtvolna, mert
 nag pentőcvala. El iőue neminemű kazdag embőr aromathiabeli,
 Kynec Ioseff vala neue ki vala io iambor embőr es igaz. Vala ³⁵
 Iesofnac titkon valo tanetvana a fidoknac felelmeyert, es iften-
 nec orzagat varando vala Nem engedveen o tanačoknac, es
 mivelkődefőknek || Es bemene pylatofhoz, es bizvan meg kere **298**

5 vtet, Es kere iefufnac testeet. Pylatos legottan neki ada. mert
 tugga vala, hog' meg holt Ioseff von' golcoth, es el iove le venni
 iefufnac zent testet, es iove Nicodemos ki iefolhoz elozer eyel
 iothvala, Hozvan nemos kenetoth, olmint zaz fontvolna ki voth
 5 vala iefus testenec, es betakarac tizta golcba, es bekotoztec nomos
 299 kenetokkel, mikeppen fidoknac fokafoc vagon temetefre, || Es a
 helon holot iefuft megfezittec kert vala, es a kertben vy coporfo,
 Kiben senkit nem tottenecvala. Azert oth a fidoc innepeert el-
 temetek iefoft Es Ioseff teve iefofnac testet on vy coporfoyaba,
 10 Kith ki faractatothvala eros kobol. Es a temeto helnec aytoiara
 nag' koueth tamaztvan, es elmene. Valanac oth tauol nezven
 kik kozot vala maria kisseb zent iacab anna, es Ioseff anna, es
 salomee ilven a coporfo ellenebe, es nezic vala holot ten- ||
 300 neiek. A pentok el mulvan zombattra verradvan elmenenec, es
 15 alkotanac kenetoket hog' minth a zombat elmulnec ionenec
 megkenni iefoft, es zombaton vezteglenec a parancolat zerent.
 Masod napon a papi feyedelmec, es az iras esmero fidoc gilene
 pylatoshoz, es mondanac neki. Vram megemlekotone, mert a
 301 hiteto vgmondvala elven es eleuen voltaba harmad || napon
 20 feltamadoc. Azert oriztesed a coporfot harmad napiglan, mert
 netalantan el ionec o tanitvani, es el vrozac vtet, es a nepnec
 azt mongac hog' feltamadot halottaibol. Es az vtolfo tevoldes
 gonozb lezon az elo binnel. Monda nekie pylatos Vagon ori-
 zotek, es minth iobban tuggatoc vg orizzetoc Azok elmenenec
 25 meg orizni a coporfot, es pecettel meg pecetlec a ko coporfot.
 302 Lat- || van a ziz maria hog' elakarnaiac temetni az o zent fiat
 iefuft. Monda nekie micoron a kereztfarol le akaryacvala venni
 lassan tegetoc iftennec nevebe hog' maszor ki ne otlek en fiam-
 nac vere. Mint levottecvolna, Legottan veue vtet olebe a foldon
 30 ilven hol vele bekelicvala, Hol neki zol vala, Hol feyet, hol
 oraiat, hol kezeit, Hol labait, es o derekat megkemeneytven
 303 cokolyavala || Es ezt monga vala O en zeret o fiam mire nem
 felez ennekom. Nemde ezee atte aldor zaad, Ki a fidoknac
 codakat edesen predical vala, kezeth egbe colcolvan, es mon-
 35 duan O en edos fiam Nemde ezokee atte kezeid kik a fidoknac
 codakat teznecvala, es labait bekelve vgmond vala Nemde
 ezokee a labac, kiket a fidoc gyakorta ymadnacvala Nemde ezee
 az oldal, es derekad, kit il gon zeretnecvala. Es il kemen ke- ||

nokat teveen egeb nemű testőddön, Es mindön taghira kilömb 304
kilömb firalmakat tezőn vala, Es anni vala ő kőivenec hulla-
tala, hog mind ő testet megmossa vala, ki verrel megverűft-
vala Immar hog v̄tet el akarnaiac temetni Nicodemos, es Ioseff
Semmikeppen az ő kegős ańna nem hagga vala, hanem vg- 5
mondvala, Meeg eg keueffe haggatoc enneköm hog firaffam,
auag firathhaffam v̄tet Auag ő orcaiat || golcal be foggem O en 305
baratim, Ne akaryatoc v̄tet eltemetni, Haggatoc v̄tet ő naualas
ańnanac hog immar tarthhaffam v̄tet meghalvan Es ha v̄tet el
akaryatoc temetni, temessetoc ańnathes el fiaval. Es mind a 10
körnül allook firnakvala incab ańnanac banatyan, es keferűfegön
honnem az ő zent fianac ferelmen lollehet aleg zolnacvala a
banatert, es a firafert akik oth alnacvala, Demaga v̄gmondnac
O azzon e halotnac ańna, Kerönc tegödet || hog haggad el te- 306
metni v̄tet, Es el temetek completanac ideyen. Eltemetven immar 15
ańna keze elteritven vg mondvala, Aldot leg en zeretö fiam, es
aldot legön az kit neköd attam, es aldot az gymölč, es a mvnka
kit te beled, es erted [zer] zenvettem en zeretö fiam Tahat zent
lanos keferű firaffal fel emele ańnat, es haza viue, es fok azzon
nepec kőuetic vala v̄tet firvan Azert gondolyatoc mindmeg ezt 20
mikeppen az ziz maria puztulvan maradotvala || Hizöm hog 307
micoron zent lanos ańnanac hiya vala Tahat azzonone ziz
maria nag keferű firafokat tezőnvala, monduan Nem en fiam
zava ez, Nem en eggetlen eggem zava ez. Azert es ańnat hog
bynöföknec ayanlom, Ki vagon aldoth öröcköl öröcke Amen. 25

Vrnac Neuebe kezdetic ez velagnac alhatat-
lanfagarol valo iras es a gonozoknac vezödelmök-
ról eg cödalatos latas.

Ime ez velagi embör meg hal bynökbe eltemettetic || 308
pocolba vettetic, Mert az okoffag nem birtatic. Allatoknac zeri 30
el fordul Criftus zolgalatfa megzönic. Az igaffag el alozie, A böle
meg bolondul Ez velag vezedelömbe teert ez maftani időben,
Mert a kynec fockeppen penze vagon, es marhaua beuös, ez
tiztöltetic mikent iften feregöckel meg körniköztetven, Zent irafi
iozagoc nem gondoltattatnac, Hyth, remenfeg zent zeretet meg- 35
foytatnac cälarfag, es fölvenfeg incab || tiztöltet<ne>ic, Ha nem- 309
zetfeggel nömös vag vidam orcaiu ha kegelmes alcolmas, es
erkölcel teles, ezök neköd semmit nem haznalnac, [es] ha zegen

- leyendez, Mert čak a penz ad zepfegőt, es nemzetfegőt, Miert
 hog légek maſtan io ruhakcal fenlő, es ekős, es fok családval
 leéec meg kőrnűkőztetőth, erős vaóc, es bölő, es io erkűlőű,
 foc baratim vannac ezt a penz teven De ha a zerenőe elfor-
- 310** duland čak «aleg» eges marad O čodalatos hiwſag O keferű ||
 merőg ſiralmas zerelm cazdagſagoknac bő'fege Mire dőglečz
 meg enne embőřőket teven kedueſſe kik hamarab el mulnac
 honnem mint a čűpűnec langa, Ha a kazdagoknac a foc penzőc
 ez harmat adhatnac zepőn veragozo yfyvſagot, es a halalt el-
 10 tauoztathatnac, zep es ſokaig elő magzatoth tahat meltan gű-
 tenenec kenčőth a kazdagoc O űauaſas embőř gondoladmeg,
 hog a halal mindőnőket le eytőth Valon ki volt mind kezdet- ||
- 311** tőlfogva, Ki a halalnac nem engedőt volna, A ki a halalrol gon-
 dolcodit(!), čoda hog vigadhat, mert embőřnec ketfege vaon rola
 15 hova a halalnac vtanna megőn. Azert egbőľ vñőmmagarol
 vğmond Micoron a halalrol gondolcodom ottan megzomorodom.
 Azth tudom hog meghaloc, de ideiet nem tudom, es kiknec tar-
 ſaſagaba helhőztetőm Micoron az en hazam teteye az orromat
 kezdi erni ez velaghi őřőmek mint gane vğ kezdneec kelleni,
- 312** Merth oth || čak az igaffag zol. Az čalardſag vezteghalgat Oth
 az alnakſag nem alittatic bőľčefegnec Mikeppen monga
 zent Ieronimos Regőnte eg puztaba lacozo remőte vala,
 kynec ſilbertus vala neue francia orzagbol valo vala, Kynec ilien
 elete vala mig ez velagba ele, es magat ekeppen viſele, micoron
 25 zol vala bőľčen eytiuala, es keral ſiu vala, mind ő eletebe
- 313** magat gonoztol meg otal- || maza mig ez velagba lőn, es mico-
 ron ereiebe volna Imiſen lataſt lata, minth őmmaga monga
 Kezdetic immar ith a latas zűnec vezteglegeben
 teli időn Oymint lelki alom ere latec eg holt teſtőt, kiről en-
 30 nekőm ilen lătas ielőnec el zűnadvan keueſſe az ertelmem vi[gad]-
 gaz vala, es ime neminemű lelőc el iőue, ki ez megmondot teſtből
- 314** bynőkkel rakva ki ment vala nağ ohaytaſſal, es zőpő- || geſſel
 a teſtnec bineit ekkeppen ſirattavala, A lelőc alla a teſt melle,
 es imiſen bezeddel kezde vřtet kemenőn feğelmezni, es dorgalni
 85 Ith zol a lelőc a teſtnec, es vğmond O N'auaſaſſagos
 teſt, ki eyte ekkeppen le tegődet kit ez velag tegetlen megkaz-
 dagittotvala nağ hertelen, Nemde mind ez egez tartomañ fel
 vala te tőled, Nemde tegetlen te alad vettetőtvala, hova lőth

maftan a nag család, ki || tegöd köuetvala. Olha atte farcad **315**
 immar mindönöftölfogva el zakath Nam nem vag maft a neg
 zegü kö toromba, sem a nag zelös palotaba, De feköz maft a
 keferü coporfoba es a ferbe vitetöl a zoros verömbe. Mith haz-
 nálnac a nag palotac, mit a nag hazac, micoron atte seröd čak **5**
 aleg foglal heth lab nomdekot, Innen toua hamissan itelven
 valakit megnem bantaz. Te miat-||tad náualas test pocolba vagon **316**
 zeköd En ki nagh nómöffen terömtöttemvala [vala], es istenne
 hasonlatoflagara zerzettetem vala te miattad o náualas test ime
 mint feketültem megh Bizonaua meltan mondhatom Iai en- **10**
 neköm hog zülettem volt, iob anámnac meheböl a ferbe vitettem
 volna legottan, es ekkeppen megzabadultam volna ez zörü ken-
 tol, Kit immar zenvedöc mig elel mindöncoron binre || vonal. **317**
 Azert mindöncoron lezönc nag keferü kenban Mind ez velagh
 nelve sem ielőnthhetne meg čak mintül kisseb keñnathes kit kel **15**
 zenvednöm, De mind ennel incab götör, hog soha hyedelmeth
 nem varoc. No hol vannac a nag telköc, kiket göytöttem, A zeles
 palotac, es a magas tornoc kiket rakatal, A göngöc, A firifök
 A köföntöc, A naffac, A güruc kiket vyodba vifetel A foc penz
 incab zeretted honnem mint istent, A yo || izü fiues etkeket, es **318**
 kenetöketh, Ayo zynü feyer ezift edeneket, A zin valtoztato
 kilömb kilömb io ruhacat houa löttec a nag ekös agh leplöc
 lepödec. Ninčen immar vad, es madar hufod, sem ielös vaöorad
 sem io fiues boraid, De ten magad vag fergeknec etke, ezt agga
 istennec törvené, hog a bynöfec iuffanac ilen vezödelömbe Atte **25**
 hazad mikeppen kel maftan te neköd kynece ö kedves teteye az
 orrodat eri || zömeid meg vaculthac, orrod meg dohofult, vala- **319**
 mit fok ideig güttöttem, eg horaba töle mind meg valtál. Nem
 körnüköztettel immar baratidnac sereghivel, mert atte zepfegöd-
 nec veraga lehulluth (!) a halallal. Matolfogva atte züleidbe ne **30**
 bizzal čak eg keues ideig firatiac atte halalod atte magzatid,
 mert ö nekic maradot affok kencz a haaz, es az örökfeleg kiuel
 banattokat el mu- || lattac, nem hizöm hogh atte baratid, es **320**
 mind te fiaid adnanac vth zanto földet, auag retet, hog minket
 kik v közzülök el vitettönc, hog meg valtananac a kenocbol, **35**
 kiket kel zenvednönc O te navalassagos test, Vag im maftan
 bizodalmas dragalatos ruhakban nem vag öltöztetven, Atte
 palaftod čak aleg erne ket garaft, kičin lepödöbe feküz tacar-

- 321 tatvan, A zegenék || maſtan neköd adot nem fizetnec, mert a zegenöknec attá nem voltal, De incab foztoya. Azert tegöd rag-nac a ſerbe fergek, es rothhadatoffag. Ith immar touabba nem alhatoc de immar el megöc. Immar a teſt zol allelök
5 ellen Minec vtanna allelök ilieket mondotvolna, A teſt feyet fel emele olmint megeleuenült volna, es minec vtanna ſoc zepöge-föketi töth volna, es hog ki ö vele zolt volna, es ki ö ellene
- 322 iſ || kemeñön panazlotvolna ezt meg kérte volna Monda a teſt allelökknec No en lelköm váge te ki iſ kemeñön zolz
10 vala, nem mind igazak a kiketh mondal. Im ezt nilvan valo bizonſagokkal bizonetom, hog felig igazac, es felig nem, ezt vallom hog fokzor tevölgettettelec tegöd, es io mivelkódetöctöl meg vontalac, de ha valamicoron a teſt allelökkel bint thete-
- 323 töth, ez nem || čoda. Halgaſza im megh mondom mire az
15 ördög, es a velag kiki mind ö zocaſa zerent vonza a teſtöt mind ö tehetſege zereneth. De mikent immar megmondaad, iſten tegöd zepön terömtöth volt, es iol, es nemes ertelmvel meg aiandekozot volt, es ö kepere zerzöt, hog zolgalo leañod lennec, engöm neköd adoth. Azert ha te en azzoñom voltal, es
- 324 ocoffagod volt, engöm ez velagba || Mire nem birtal, es enneköm mire kedueztel alcolmatlan dolgogba, ellenöm mire nem allottal, nem a teſt, de a lelök bynös. Mert a teſtnec a lelökknec miatta
25 kel meg enheytetni ha akar vralkodni. A teſt allelök nekil ſemmit nem tezőn. Azert ha allelökknec miatta a teſt nem bir-tatic ez velagnac hizölködeſenec miatta, legottan megbolonđul-tatic, Micoron a teſtnec meg ielőnic mit || kevan allelök. Abbin
- 325 illeti allelköt, kit gondol a teſtnec miatta, A garlo teſt eleuen, valamit tezőn allelökknec miatta tezi. Azert mondom neköd, hig
30 enneköm, hog nagokba (!) vetköztel, köuetven a garlo es dohös teſtnec akarattat ragac en oldalamat fergek e ſerbe. Immar nem zoloc touabba lelök meñnel innen Allelök felel a teſtnec ellene. Kinec monda allelök, Megis ith akaroc maradni, es mig
- 326 idöm || vagon veled veteködni Mire zolz enneköm te teſt iſ kemeñön, akarvan en ream abbint mindönöſtölfogva vetni O
35 naualas teſt, kitöl tanultađ ez kemeñ igeket, kiket maſtan mon-daz, es mondal. Iollehet fokakba igazan felelel, ezt igaznac tu-dom lenni, hogh akaratodnac ellene kellöth volna allanom, De atte garloſagod, ki hiwſagra kyz, es ez velagra alaya vettetőt

nem akara ezt || zenvedni e velagi hizőlkódesnec miatta, mindön-³²⁷
 coron engöm vtannad vonal, es ez velagnac kutaba merittel,
 tudom hoǵ bynös vaǵoc, mert ebben teuǵlgőttem, hoǵ micoron
 azzońod volnec, megnem enhetelec, de miert engöm meg čalal
 edős bezeddel, hizöm hoǵ ennalam naǵobban vetköztel, micoron⁵
 teneköd tegetlen mofologvala ez velagi čalardlag, es hozzu ele-
 tőth erőffen fogadvala, nem aleytöd vala || hoǵ meg hálnal,³²⁸
 De a halal tegöd le eyte micoron a palotabol a ferbe bočata ez
 velagnac hazug emböröcvel eg erkölče vaǵon, kiket incab hozaia
 őlel, kiknec tiztőffegőt ad, azokat hamarab meg čalya a halal-¹⁰
 nac ereiuel. Es a génerűfegőknek vtanna fergeket aad es dohof-
 lagot, Kik neköd mig el el baratid valanac Immar a coporfoba
 fekuen latni nem akarnac. A test ezeket meg ertven, Legottan
firňa kezde, es zomoru || igeuel ekkeppen felelni Ith felel a³²⁹
 test allelőknek ellene, monduan. Micoron elven fokak-¹⁵
 nac parančolhattam, Arańat, gőngőt, teleköt, es kenčőth gűytöt-
 tem, varakat rakattam Nepet itelhettem, Valon aleytode hoǵ
 hittem hoǵh a ferbe iőneek, De immar im latom, mert enneköm
 nilvan vaǵon, hoǵ sem erő, sem hatalm, sem nömös [nem] a halal-
 nac keferues őztőnit elnem tavoztathhatta, Azt mondom hoǵ mind²⁰
 ketten binhőt- || tethietőne iftentől te neköd naǵob bin tulay-³³⁰
 donittatic Ez fok okokkal bizonittatic ezt mindön bőlč iol tuǵga
 hoǵ iobban megh esmeried iras bizonitta, hoǵh valakinec ioza-
 goknac naǵob malaztta adatic, okoffag azt agga, hoǵ naǵobban,
 es többel tartozic, eletőt emlekőzetőt, es ertelmeth, adoth²⁵
 iften teneköd, es ezt te mind erdömnekil el mulattad, es valami
 ioth tuttal, ezt te mind el hattad Miert kediglen hoǵ enne ||³³¹
 fok iozagokkal megh ekőfilitetven, es az en hizőlkódesőmnec soha
 ellenth nem tartottal, N'ilvan vaǵon mindőnnec, hoǵ naǵobban
 vetköztel. Monda es meg a test Naǵ keferű zoual allelőknek³⁰
 Mondmeg enneköm ha nilvan megtuttad a lelők ki menven mi
 lezön a testnec. Ingattae őmmagat hamar ennec vtanna. Auag
 čak nemicoron tudode ha lattad, auag ha zol valamicoron allelők
 eltet A test keufet haznal, ha allelők || iftenet tőkelletőlön³³²
 zeretne A test allelőknek ereit soha megnem gőzne mig eltel³⁵
 iftent ha zeretted volna, es zegenőknek íget igazan itelted volna,
 Ha gonoz embörőknek vtat nem kővettedvolna, ez velagi hiwlag
 engöm, sem tegöd megnem čaltvolna. Azert a kiket maftan lacz,

- ezôc mi byneink, rothhadatoffag, es e fergec, es ez zoros haaz, kikvel zônetlen gôtretôm, Azert adattanac, tudom hog az vtolfo
- 333 napon || feltamadando vagoc, es veled egetômbe kenzodom mind ôrôcke. O kemenfegôs halal O vegezhetetlen zerû halal, mire
 5 fogacz be engômet. Ith allelôc zol a testnec ellene Meges kealt allelôk nağh rekedôt zoual, monduan, O iai ennekôm iob ingen se zûlettem volna. Mire hatta vr iften hog en terômteffem micoron ô meg elmerte volt Hog en el vezendô volnec a ioknac gûleközeticbôl, es iftennec gongátol, mert iften
- 334 a karhoztaccal nem gondol || O octalan allatoknac, es barmoknac bodog termezeti, mert azon ô testôkvel el veez az ô lelkôc. Akar čak ilyen volna a gonozoknac vegezeti, es ekeppen megmenekôdnene a nağ gôttremtôl A test zol meges allelôk nec mondvan, Lelôk ha pokolnal voltal, kerlec tegôd mond-
 15 meg ennekôm, mith oth lattal Ha vagon remenfegôknec (!) a náualafoknac cristofnac irgalmaffagarol, mondmeg, ha kedueznec
- 335 valamit a nômös zômélôknec, Kik mig elnec || vala zekôkben ûlnec vala ha vagon valami keduezes es ha meg valtozhatnac kenêel, Auag ez velagi aiandekokkal. Allelôc monda a test-
 20 nec Tefth ez okoffag nekil valo kerdes, mert pocolba valamel zômefec mennec, touabba ninçen ô nekic valtfagnac remenfege, sem alamifnanac, sem ymadçagoknac miatta, Ha mind kereztyenfeg erte bôytôlne, es ha mind ez velag ô kenêet erôtte adna,
- 336 egh pocolbeli lelkôt megnem zabadithhatnanac. || Mert ezôk
 25 iftennec ergalmaffaga nekil vannac. Arra hog megzabadulnatnac, nem adna a fene, es kegetlen ôrdôg eg lelkôt ki az ô fogfagabol mind ez velagon egetômben ô kenêe erthes, sem kedeglen hadna hog valamikoron ken nekil lenne. Arra kedeglen a kit kerdez, hogh ha valamit kedueznec a nômöfôknec, Annac imez
 30 tôrueñe, hog valaki menevel nağobban ez velagban felmagaztata-
- 337 tik, anneual || nağobban efic ha vetközendic. Minec vtanna allelôc ilyen dolgotat mondotvolna. Ime keth ôrdôg coromnal fetetibbek (!), Kiknec ektelenfegôket mind ez velagnac iro deaki megnem irhatnac, sem kep iroi megnem iegôzhetnec, Vas kofart
 35 kezôkbe vifelven, kenkôues langat zayokon kiboçatvan, kapahoz hafonlatos fogok vala, es orrokbol kegok ki zarmaznac vala,
- 338 zômôc vafa mikent az zicrazo tôr, es a filôkôn genetfeg || fol vala ki, homlokocon zarvok vala, es a zaruoc vegen merôg for

vala ki, ezök a val gorfaual a lelköt elragadac, Kit legottan
 nag hertelenfeggel pokolba vonanac, Kiknec ördögi seregec
 eleibe iöuenec, es ez ilyen tarfrol naöon örülenec, es vas lan-
 öokval ötet megkötoözec Nemelec vas vezööuel veric vala, Neme-
 lec homlocat foghval ragöac vala. Minec vtanna kedeglen az 5
 ördögöc || megfarrattanac volna Imilen bezeddel illetec ötet 339
 monduan, Akkie minekönc zolgálnac ekkeppen tiztöltetnec örüöke
 ekkeppen göttrettetnec. Ezöketh halvan allelöc, igön naöon meg-
 keferödec, es siralmas zoual ekkeppen felkealta, Daid kernalnac
 fia tekenöc atte terömtöthc allatodra kit a kereztfan meg halvan 10
 veröddel megmosal, fel reazkodanac ez ellen az ördögök, es ||
 mondanac neki, Igön kelen hiuod atte iftenödnec neuet Ne 340
 mongad innectoua valamicoron azt hög igralmaz enneköm, mert
 nem illic ide az, mert ninöen soha bööanatnac remenlege Inne-
 coua nap fent soha nem lacz. Atte orczad[at]nac ököffege elvalto- 15
 zic, es ammi kepönkhöz hafonlattatic. Ime mikeppen vigasztaltatnac
 a bynölöc pocolba, Kitöl minket zabadiömeg vram iesus cristus
 elö iftennec || zent fia. Ez zent iambor immar ömagarol zool 341
 es vömond hög alonnec micoron ilyeket latnec, Igön meg ret-
 tenec, es naöon el ööadalcodam, es hög fellerkenec, Legottan 20
 kezeymet iftenhöz emelem ö zent felleget ymadvan hög engöm
 megmenöen es ilyen nag kentol, ez velagot mind ö veragaval,
 es ököffegeuel megvtalam. Arañat, ezöftöt heufagnac itelem, el-
 mulando marhanac ellenec mondec, es en magamat || min- 342
 dönöftöl fogva cristofnac markaba aianlam Amen

23

Vrnac Neuebe kezdetic a bodog ziz anya
 marianac siralmarolvalo emleközet ekeppen

Kiröl emleköznönc gondolcodnone, es zolnone hoz ziuönk-
 be, es lelkönöbe nag ödöffegös ayetatoffagot, es ifteni malaztnac
 velagoffagat. Mert ha az octalan allatoc megfirattac ö vroknac 30
 halalat, Mith mongönc a keferues añarol, es mind vtanna || 343
 valo zent azzoönokrol, mikeppen firattac legön meg ez velagnac
 vranac kenñat es halalat. Kiröl zent bernardinus atyanc, es zent
 Anselmos doctor vömondnac, Keöeffeggel hiziöc, hög micoron
 halla e keferues aña a vas verönee öngefet Kiuel a vas zegeket 35
 verec ö zent fianac kezeibe, es labaiba, az ö öengefegös ziuet
 fymeonnac megh igert elös töre altal hata, es nem zenvethhete.

- 344 De v^g mikeppen holt eleuen || a földre magat lebočata De min-
nec vtanna a fezitőc a kereztfanac alola eltavoztacvolna, e
keferues aⁿa felemeltetec a földről az ő hugaytol, es fel emele
ő zőmeit es lata harom kereztfaat fel igazitvan, es közébbe lata
5 az ő zent fiat figven, es a fidoctol mindönőftől meg v^talvan,
es immar halalra valtozuan, es hog^g lata a verrel ki folo neg^g
lebők^get, Iarula, es feiere kulčola az ő zent kezeit, monda, Iay
345 enneköm || ilen nemi latafrol. Mire ziltem volt en il fiat, Kit
ekkeppen latoc megzagatvan lennie Es terite magat az azzoⁿi-
10 allatokhoz monda O mind tū fiu zilt azzoⁿiallatoc Ima^gg^gatoc a
terömtő iftent, hog^g attū fiatokert illeten keferűlegőt ne zenveg-
g^gőc Es fogdoffavala palaftyaval az ala hullo zentfegős veert,
nem akaruan hog^g a földet illetneie, es annera hog^g nem keuef^gbe
346 vala meg veresilven, mint a kereztfan az ő zent fia || Azert fir
15 vala az aⁿa ő zent fiaual e^getömbe, mert az ő fia nem segel-
hetiu^gala A fiu mert az ő attya v^tet elhatta vala. Oth firnac
vala a bekefeg^gnec aⁿgali, Minth yfa^gias profeta monga, De ter-
mezetnec ellene. Kiről zent Bernard doctor igmond Ki volna
vaⁿon a bekefeg^gnec aⁿgala ki természet ellen nem sirna, Holot
20 az iftennec fia természet ellen kenth zenved. Oth fira a nap
letetfeg^ggel, A hold verrel, es firvala mind föld meⁿ Sirvala
347 magdalombeli maria || mind ő baratiual, de mind ezők^gnec
főlöt^gte fir vala az keferues ziz aⁿa maria, Kinec keferűleget
meg ielőnti Yfa^gias profeta mondvan, Keferűleg fogothmeg engő-
25 met mikeppen zűle azzoⁿiallatnac keferűlege Mert mikeppen
nem tug^gga a. zűlő azzoⁿiallat mit te^gen a na^g keferűlegert kez^get
edestoua haⁿn^ga veti, kerefven maganac hyedelmet, ezönkeppen
tezen vala a bodog ziz aⁿa maria Mert niha vetiu^gala magat az
348 atya iftenhöz || Niha az ő zent fiahoz, Niha a kereztfahoz, Niha
30 a halalhoz, Neha kedeg az azzoⁿiallatokhoz. Mert ol igōn na^g
vala az ő keferűlege, Kiről v^gmond vbertinos doctor, Hog^g čak
annera gondolhatta embörnec elmeie mene e^g kis hanganac
noma ez földnec mind ő zelőffegen, Latvan kedeg a keferues
ziz aⁿa maria hog^g az ő zent fia immar mindönőftől fogva el-
349 fogatkozotvolna, Kezde leaⁿi kőnőrgest || a mindönható aⁿa
iftenhez tenni, monduan En meⁿnei zent aⁿam, es vram te
valaztal engōmet ielő^gs zolgalo leaⁿodda, en hoz^gam aⁿgalt
küldven. Azert mire haczel engōmet imma en zikfegōmbe, es en

zikfegőmnec ideien. Aire fegedelmet ennekőm nem tez, Te
 hozzád kealtoc vram teles elmemmel, es teles ziuemmel, te
 hozzád fohazcodom, Kerlec veddel az ańat a fiuval, ne zenveg-
 ged vram meghalni a fiat ańńa nekil, Hőgh kiknec eg volt
 mindenco- || ron ez velagba eletőc Ezőnkeppen legőn halalokes **350**
 monno felnec egh. Es latvan hóg amindenhato atyitol megnem
 halgattatnec, teritte magat az ő zent fiahoz, monduan, O en-
 nekőm zerető fiam, Hol vagon a vigafag, Kit nekőm hirdete
 gabriel, monduan Idvezleg malasztal teles, ez vigafag telyeffeggel
 eltavozoth en tőlem, Merth nem malasztal, De keferűfeggel telyes ¹⁰
 az en lelkőm. Neziuala az ő tiuiskelt zentfegős feyet, es sir vala || **351**
 es ezt monga vala O őrók iften, mikeppen ez, hogh a mindőn
 zentőknek zentfegős feye, Ki menbe dragalatos gőngel coronaz-
 tatic es földőn tiuifkel [...] altal veruen coronaztatic O tū kemen-
 fegős tiuifkec, nem arra valatoc terőmtven hóg attū vratoknac ¹⁵
 feiet altal vernetőc. Mire hóg attū kemenfegtők el nem hatta-
 toc ti teremtetőknek felelmeiert. Nem lattatoke hóg a nap, es
 a föld attj kegőtlen kenzaftocat elnem zenvethetic, es a kő- ||
 ziklac kik nalatoknal termezet zerent kemembec, De az ő keferű **352**
 kenńan keńerűlven meg hafadoznac Es neziuala az ő zent ²⁰
 orćaiat ő ziuenec keferűfegeuel, es ezt mongavala O en zerető
 fiam En tegődeth adalac mindőn embőr fiainac fölőtte zepfegőf-
 ben, Maft kedeg latom te zent orczaat ki vala zep pīros
 zynnel megekefilven halalos fargafaggal megheruatnac || lennie, **353**
 es kivala mindőnőknel zeb, Imma latom mindőnőknel ektelem- ²⁵
 nec lenni, Es az zentfegős zaad ki ennekőm adot foc apolgata-
 locat, es bekelkődefők, imma latom hóg engőmet vigasztalnia
 es nekőm zolnia megtagad Es ime a zentfegős kezek kik földet
 menńet*biryac latom hóg a vas zegekkel altal veruen tartatnac, es
 ime az zentfegős ziu <cor>, kiben az iftennec mindőn || bőlćefege- **354**
 nec, es tudomańanac kenće el vagon reyrtven Immar egebet nem
 tud hanem čak halalnac keferűfeget. Es ime a zentfegős labac
 kiknec a tenger rayta iarvan hataat vete Immar latom hóg ező-
 kethes a kemeń vas zegek biryac Valyon mikeppen zenvethhet
 ańai ziű eyne febők el ő fian latnia hóg ő zűue megnem hafad ³⁵
 Es ennec vtanna teritte magat a kereztfahoz, es ő ziuenec kefe-
 rűfegeuel || ekkeppen zol vala, mondvan, O kemenfegős kereztf- **355**
 ki lőttel ez napon en fiamnac ańńa, mire vőtted el en tőiem

vala az edőffegős fiad, ki immar čak aleg vezön vala lelögze-³⁶¹
 tőthes, Micoron kedeg e kegős criftus hallotta volna ő annat
 sirvan, es neki kőnőrógven, es Ianoft mellette alvan Iollehet
 telyeffeggel nem lathhat vala, De maga ő zemeit kik a verrel, es
 a firaffal meg homalofottakvala megnita es vyonnan ő edes
 ańnaval fira, Annera hog megötőze ő zent orczaia, es melet a
 kőnőrületős kőnhullataffal, es kőrnül tekentven monda, Azzońial- ||
 lath Ime nekőd fiu Ianos Ime nekőd ańa Ezt akara mondani,³⁶²
 Mint Ianos doctor magaraz'a En edes ańam e Ianoft kit en nekőd
 aianlec Peldazya mind e velagbeli embőröket, mert ezők kikert¹⁰
 en imma meghaloc ezők mind te fiad, es micoron az en meńnei
 ańam ő igaffaga zerent a bynőfőc ellen hertelenkődendic akarvan
 űket el vezteni, te vg mekeppen keges ańuoc ańai őlelettel hoz-
 zad zorehad, es atyamnak harag'anac ellene fiaydert maga- ||
 dath vessed, hog ez en halalomnac erdőme ő bennőc heaba³⁶³
 ne effec, Micoron kedeg hallotta volna e keferues <ziz> ańa maria
 ő fiat zolnia es Ianoft neki ayanlania monda ziuenec nag kefe-
 rűfegeuel Iay ennekőm zerető fiam, minemű valtfagot től ez
 napon, mert ime adatec nekőm zolga az vrert, taneytven a
 mestőrert, Zebedeus fia az iftennec fiaert, embőr az iftenert Iay²⁰
 ennekőm, zerető fiam Mert soha nem akartalac en tegődet egeb
 fion el val- || tanom, es egeb ańat en nalamnal nekőd adnom Iay³⁶⁴
 ennekőm, mert imma aruaia lezec en ańamtol, őzvegge lezek en
 iegősőmtől, Megpuztuloc en magzatomtol, es mindőnőftől meg-
 foztatom O en zerető fiam, mit tegec, es houa meńnec, kihőz²⁵
 fogam feyemet edőffegős fiam, ki tezen ennekőm ennectoua
 fegedelmet, es ki ad tanačoth, es tanofagot Es mind ezők nec
 vtanna teritte magat az azzońiallatochoz, es monda neki O ti
 tizlendő (!) || azzońoc vegetőc ezőtőkbe es lassatoc ha ez az en fiam³⁶⁵
 ki fűgh mikeppen a tolvai az akasztofan. Az en fiam dičőffegnek³⁰
 kerala, mire hog imma embőrők nec taknanal, es ńalaua valagon
 megfőrtődzuen, es a tiuiskel coronazvan. Az en fiam ańgaloknac
 zepfege, őrők velagoflagnac fenőffege, es zeplőtelen tikőr, mire
 hog imma meg ektelenűlt mikeppen a poklos. Az en fiam min-
 dőn tiztafagnak tőkeltetőffege, es soha ő zaiaban artandofag³⁵
 nem lelettetőt. || Mire valagon ez, hog imma vg mint igőn geńet³⁶⁶
 lator fel akasztatoth Es mind ez ińieten kerdefőkre az azzońi-
 allatoc semmit nem felelhetnekvala, mert keferűfeggel telefőc

valanac. Azert iol ezöngbe végöc, mene nag keferüfeggel vala
 telyes az angaloknac azzoña, es a diöfegnec kerala, ki fűghvala
 a magas kereztfan Mert nem čak vtet nehezituala a kennac gött-
 relme, De meeg az ö zileieneckes keferüflege öregeytivala az ö
 367 keñnat. Azert || a fiunac keñña, vala az ananac keferüflege, es
 az ananac keferüflege, vala a fiunac keñña mind addeg miglen
 ö zent lelket ki boçata. Es e keferues anaba marada meg
 mind az fiunac mind önmaganac keferüflege mind addeg mig-
 nem nag diöfeggel feltamadvan zömevel lata vtet. Ith kez-
 10 detic a temetesnec ideienvalo epeflege. Mert
 minec vtanna Ioseph, es Nicodemos ez zent testöt a
 kereztfarol ala veneec, es a ter helen le tevek, Es e ke-
 368 ferues anä || legottan rea hertelenködec, es ö zent fianac
 testere le efec es vtet meg ölelven nag keferü firaffal monda
 15 O en zeretö ziuem lelköm, mel diöfeggel, es mel keferuen
 megöleteel O en zeretö fiam, en tegödet adalac e velagnac nag
 vigafaggal, es neköm ada meg ez velag nag keferü zomorusag-
 gal O edöflegös zilöttem, en tegödeth adalac ez velagnac nagh
 egeffegben, es neköm ada meg ez velag testödben mindönöftöl
 369 megfeböfilven O en || lelköm nec, es mind ez velagnac iduöflege,
 en tegödet adalac embörök nec elevenfegbe, es vk adanac tegöd
 meg enneköm megölven O diöfegnec felfegös kerala, te zilete-
 földnec ideien az ey nec fetetflege nap velagra valtozeec, es ma
 the halalodnac ideien annap velag fetetfegre fordula O en
 25 feyem nec ekeffegös coronaia, es angaloknac kerala, Kik te zile-
 tetöldnek ideien mennei vigafagot eneklenec, es földre emböröc-
 370 || nek nag öremet hirdetenec, meeg ezökes te halalodat keferü-
 feggel megfirataac Es mind ezönközbe apolgattavala ö zent
 fianac testen valo zent feböket Niha a tiuifkel altal vert zent
 30 feyet, kiböl zedeghetiala a bele tüth tiuifkeket, es ezönkeppen
 apolgattavala az ö keth kezein, es oldalan valo zent feböket ö
 ziuenec nag keferüsegevel Annera hog mind a körnül allooc
 latvan e keferues ananac ö nag keferüfegyet, teznecvala ol nag
 371 || keferüfegös firast hogh sem a zent azzoñok sem Ianos ewan-
 35 gelista, sem kedeg a ket ven iambor Ioseff, es Nicodemos eg-
 masnac nem zolhatnac vala Demaga miert Ianos vala a kefer-
 ues ananac gond vifelőye, zömet, zaiat meg törle azzoñonknac
 eleibe alla, es monda, Azzoñom tagohadmeg a firast, es haggad

eltemetnõnc vroncnak zent testeet, mert annap estvelere közel-
get, Legottan e zora mint tisztõlleg esmerõ ziz nekie bočata õ
zenth fianac zent testet, kit be ta-||kagatanac (!) tiztafagos gólčba **372**
ziuõknec nağ kõnõrületõs firaľauaľ. Es keezde (!) veuen viuec a
coporfohoz, es oth le teveen, A keferues aña magat rea bočata, es 5
orczaia orczaiaara teue, es monda O en zeretõ fiam mikeppen hağad
el magadat embõri nemzetert, Kit ilyen zeretettel acaral meg
valtanod O en edõs fiam, Ime egmaľtol elvalonc, tegõd eltemet-
nec, es en keferues aña ez vtan houa mennec O ha megh hal-
hatnec, en te veleg (!) egetõmbe magamat eltemetteth-||nem, hoğ **373**
hol te volnal, enes teveled lennec. Es ezõket monduan, anne
kõnhullataľt tõõn, hoğ incab megmofa õ zent fianac orczaiaľ
vele, mint neha magdalombeli maria moľtavaľa meg õ zent labait
Ennec [vtavaľ] vtanna meg tõrle [es megtõrle] es meg apolgata mind
õ zõmeit, ziaľ, es eg kezõnõvel õ zent feyet betacargata, es hozza 15
bekelkõdven a coporfoba helheztevec nağ keferõ firaľal Es mikep-
pen ez lõth leğen hağgoc gondolnia az ayeta-||tos lelõknec Es **374**
micoron a nağ kõuet a coporfo zaiara, es aytoiara emelneiec,
ez keferues aña a földre magat le erezte mikeppen holt eleven
Es hoğ eltemettec volna, Monda zent ianos az zent azzoõknac, 20
Vegetõc fel a keferues aňat, es teryõncbe a varosba, mert az
eynek fetetfege elkõzelget, es felemelven a földrõl az õ kõnves
zõmeit fel vethe menbe es monda O Gabriel Annac vağon har-
micz harom || eztendeie hoğ ennekõm ezth mondad Iduõzleg **375**
malazttal telyes vr vağon teveled Ime ez idõben nem malaztal, 25
De mindõn nağ keferõfeggel en ziuem lelõm telyes, es en
vramtol a halal engõmet megfõzta es õ tõle a kõ coporfo ki
rekezte Es az zent azzoõnc e keferues aňat keth felõľ fogvan
be indulanac a varosba Ioseff, es Nicodemos elõľ menven, zent
ianos vtannoc az azzoõknac elõtte, Es ezõnkeppen e gaźba 30
õltõzõt processio laľľu lepeľ- || fel mendegelnećvaľa a varos fele. **376**
Ez keferues aña nem felethhetiaľa el az õ zent fiat, De hatra
fordula, es monda O en zeretõ fiam hol hağalac tegõdet, es
nem mondadmeg ennekõm hol vağon az õrõkfeg hol az iozag
kit te aňadnac hattal, Kibõľ en eletõmnec zikfege meğzolgaltaľ- 35
fec, hol a haaz, es a hel en zeretõ fiam, kiben en feyemet le-
hayčam, Hova mennec edõľfegõs fiam nalad nekil, Kihõz fogam
en arua fe- || iemet, es kihõz hayčam magamat, ime nem tudom. **377**

- Ezöket halvan a kiçinded fereg, teznec vala nağ keferü firaft Onneth efmeğ el indulanac, es hoğ iutanac a kereztfanac elle-nebe. Ottes e keferuel aña meg alla, es kezde nezni a kereztfara, Kit latvan hoğ az ő zent fianac vereuel mepverőfilt, leg-
 5 ottan ő terdeet a földre lehayta es, monda, Iduőzleg te draga-
 latos zent kereztfa, ki mind eddiglen embörökneç vtalatos ||
 378 voltal, es immar ammegvalto tetenec, es verenek illetefevel fel-
 yeben ekőfiltelmeg, mint ha nômôs. gongel aranñal, es eziftel
 ekőfültettel volna meg Es mikeppen az ő zent fiat e velagra
 10 zilven mindönnec elötte ymada, ezönkeppen az zent kereztfat
 mindönnec elötte tiztöle, es ymada Es onnet felkelven menenec
 a varosfele, es e keferves ziz aña maria ġacorta hattra fordul
 379 vala, es kőnves zömmel a kereztfath || neziuala. Es hoğ iutanac
 a varosnac capuyara, e keğős aña maria otthes meg alla, es ő
 15 zömeit a földre figgezte, es kezde gondolcodnia, Kit Ioseph
 lathvan, es rola meg értéközven, monda, Tiztölendw azzoñom
 ne gondol femmit mennöncbe, az en hazam te hazad, es fem-
 mibe teneköd mig ez velagba elők megnem fogatcozic, es en
 mind en hozzam tartozoval őzue zolgallac mint azzoñomat.
 380 Monda Nicodemos Atyam fya Ioseff az || nem illic hoğ atte
 hazadnal megmaragğon, miert e maftani idő felelmes, es atte
 hazad vendeg fogado haaz, es oda foc işuő iaro vağon, De miert
 en törvenbe doctor vağoc, es a nepnec biraia, Azerth engömet
 tiztölneç, es tölem felelmők vağon. Azert vg illic hoğ en ha-
 25 zamhoz iöiñon Holot nağob tiztöşşeggel, es batorfagğal marathath
 meg. Azert azzoñom ter' be, mert az en hazam te hazad es
 381 neköd femmibe megnem fogatkozic. Ezö- || keth hoğ halla mag-
 dalombeli maria, monda, En tiztölendö vrain neetöc az vr iften
 meghalalya ez tū io acarattokat, De enneköm vg teczie, hoğ
 30 incab illic az ő zokot zallafara ternie az en hazamhoz, es mi-
 keppen e coraig en neki zolgalo leaña voltam, es mindömbe en
 neki zeretettel, es tiztöşşeggel zolgaltam, ezönkeppen matolfogva
 incab eröködöm en magamath mig elöc neki zolgalattra adnom.
 382 Azert en zeretö azzoñom ne vtalyadmegh || te zolgalo leañodat,
 35 ter' be hazadhoz, mert az en hazam te hazad, es en tyed vağok,
 es valahova kikelendez mindönüt vtannad, es veled lezöc min-
 dön tiztöşşeggel, es zolgalattal. Es mind ezökre a keferues aña
 femmit nem felele, fem kedeg Iosephnec, es Nicodemofnac

kerefökre, De cak kónves zömmel nez vala zent Ianofra, Varvan
 ő akarattat e dologba, Janos kedeg monda, Istennec valasztottai,
 Kel enneköm mind attü io acarattoc, es mondaftoc, De enneköm
 vg || teezic, es alkolmafnac vg lattatic, hog mennönk azon **383**
 helre, Holot vronc tegnap eftve velönc a vaçorat teve, és vgan 5
 oth varyoc vroncnac zent akarattat, mith tovabba akar velönc
 tennie E keferues aña mind addeg semmit nem felele, De Ianos-
 nac ez akarattara monda, Kel enneköm zeretö fiam te io aka-
 ratod, Es e mondvan el indula, es hog a capura iutanac, Az ő
 keferüfeggel betölt ziue vyonnan meghkeferedeek, es monda **10**
 O Iesus en edöffegös fiam, Ki vagh || fetetfegben iaroknac vela- **384**
 goffaga, ez mindönökneec bizon vta, es mindön teuölgökneec bizon
 vezere, mico<ro>n en e capvn te vtannad ki mentem, es be iöttem,
 iarvan minden teuölges nekil batorfaggal, es ziuemneec mindön
 nag vigafagaua. Miert kedeg immar nem latlac, es velem nem **15**
 vag, Azert imma budofom, es teuölgök, minth a mezöben a pas-
 tor nekil valo baran, li feel a fene farcafnac zaiatol. Azert
 zeretö fiam hova mennec nalad nekil, es kyhez fogyam || en **385**
 arua feyemet Ime nem tudom. Mind ezöket, es ezökhez hasonlo
 igekeket ol nag kónörületöfeggel, es ol nag keferüfegös firaffal **20**
 mongya vala, hog az vcanac kethfelen kik halyak vala, Neme-
 lyec a palotanac ablakara Nemelek a capura ki alnacvala, es
 kiuül kik lattacvala nem cak a kónörületös ziuü azzoñiallatoc,
 de meeg a kemeñ ziuü ferfiakes hoz'a kepöft teznecevala nag
 keferüfegös firaft. Es az ayetatos azzoñiallatoc ragagga<k>vala **25**
 pa-|| laftyokat, es hozya eggefülnecevala, es ekkeppen nagh fereggel, **386**
 es keferü firaffal köuetec vtet mind a vaçoralo haziglan, es be
 menven a haazba, Kethfele tekente, es monda Ianos zeretö fiam,
 melyc az zeek kin üle mestöröd az aztal mellet ez eftve, Kit
 neki megmutatvan, nem üle reaia de altal efec rayta, es lön **30**
 minth holt eleuen, Kith zent Ianos latvan, eleibe alla, es monda
 En tiztölendö azzoñiom Ime neköd vagoc advan fiu vizeth Ki ||
 nem vagoc melto hiuattatnom zolgaðnóc. Kerlec tagohadmeg **387**
 a keferüfegöt, es zerezyönc valamith ennöd valoot, hog mindö-
 nöstöl a keferüfegbe el ne fogatkozyal. Ezökeppen mind az **35**
 ayetatos azzoñiallatok vigaztalyacvala vtet. De mind ezökbe e
 keferues ziz aña maria semmit ezebe nem vezön vala, mert a
 keferüfegös firaiba elbaggadotvala, Hog betelefögec az zent iras,

Kit Ieremias profeta íg irt, mondvan, Sirvan fira mind etezaka
 388 || es az ő kőnve orézaian ala folya, es nem lőn ki meghvigaz-
 talhaffa v̄tet mind ő rokonfagi kőzzűl, es firtaba ígmondvala
 O Iesus iesus kit föld, meń, eg, es a tengő̄r nem foghatvala, azt
 5 ez napon a kő coporfo magaba rekezte O Iesus iesus, Kith a
 mindő̄nhato atya vr iften ada ennekő̄m, es en adam e velagnac,
 ez velag ada a kennac, A ken ada a halalnac, es az ő halala
 ada minekő̄nc embő̄rő̄knec ő̄rők elető̄th Amen Dičerteffec
 vr iften ő̄rő̄cke. ||*

397 Vrnak Neuebe kezdetic ziz zent Eufrofina
 azzonnak eleti Amen.

Vala alexandriaba Pafuncius neuű embő̄r, tiztő̄letős min-
 deneknec, es iftennek tő̄rueńenek ő̄riző̄ie. Ez vő̄n maganac fele-
 legő̄t ő̄ nemzetihez alkolmaft, es az azzon tiztő̄llegős erkelčeckel
 15 vala telies, De meddű vala, es ő̄ neki magzatt̄a nem lezenvala.
 Az ő̄ vra kedeg igen banatos vala, hog ő̄ neki fia nem volna.
 398 Kýnek mi- || dő̄n kazdaglagit hadna hog ő̄ halalanac vtanna
 iol, es alkolmafon az kazdaglagot birna, Az ő̄ felelege kedeg
 nem zenik vala az zegenő̄knec zolgalni eyel, es nappal iftennec
 20 eghazahoz eggefilyen ayetatos imadlagokval, kő̄nő̄rő̄gvn, hog
 iften neki fiat adna, Azert ielő̄fűl, mert lat̄ta vala az ő̄ vrat
 igő̄n bankodni Nag fok penzeket is zegenő̄knec, es iften yma-
 399 doknac oztogatvan kerı̄ vala be telefednj || az ő̄ kevanlagat <es
 ező̄nkeppen az ő̄ vra, kő̄nő̄rő̄kven kerel vala ol yften felő̄ em-
 25 bō̄rt ky ő̄ imadlagaval nerhetne az ő̄ kevanlaganac be teleffe-
 ded> Ező̄nkeppen mene neminemű monostorba, Holot a feyedelm
 iften előt nag zent vala. Es oda be menven fok penzt ada nekic.
 Oth kedeg a feyedemtől(!), es a kő̄z barátoktol meg bizlaltateek.
 Sok idő̄ elmulvan megmonda az apatnac ő̄ kevanlaganac okat
 30 Az apat kedeg ő̄ rayta keńerűlven, Kere iftentől hog neki adna
 magzatoth Es mindeniknec meghalgatvan iften ymadlagat ||
 400 es eg lean germőkő̄t ada ő̄ neki, Latvan kedeg Pafuncius az
 apatnac io eleteet, soha a monostorbol el nem megen vala.
 Azert be viue az ő̄ felefeget ys hog az apattol, es az atyafiactol
 85 meg aldatnec. El valasztvan kedeg a germőkő̄t a čečtől, Auag

* A 389—396 lapok üresek.

az emlőtől, es het eztendő corba meg kereztelkődec, es ewfrofinanac neuzezteteek, es űrűlnék vala ő rayta az ő zilei, mert kellemetősvala iftennek. Es vala || orezaiaba zepfegős. Micoron 401 kedeg volna tiz<zenket> eztendős koraban ő anná kimulec ez velagbol Marada kedeg ő attya, tanithvan űtet irafokra, es olva- 5 safokra, es ez velaghi bölčefegőkire. Az leán kedeg ol nag bölčefegőt vezőn vala, hog čodalkodicvala ő rayta az ő atta. Ő neki kedeg hire neue, es bölčefege, es tudomaňa elteritte mind a varoft, mert igőn zep vala, es orezaiaban igőn ekős Sokan ke- || rik vala, de fenki a dolognac veget nem erhetivala Az vtan 402 monda az ő attya, Legen vrnac akarattya Eg kedeg felűl mulvan mindeneket tiztőssleggel, es marhauual, <gazdaghsaggal> Iarula ő attahoz, es a leant fianac kere hazas tarful, es ő attia erre hayolvan zokas zerent meg iegőze űtet. Nem lok idő elmulvan fel veue űtet Pafuncius micoron volna tizen nolcz eztendei embőr, es elmene 15 ő vele a monoftorba a hova zokta vala menteth || Oth es meg 403 fok penzt ada a baratoknak zikfegőkire es monda a feyedemnek (!) Atte ymadfagodnac gymölčēt hoztam tenekőd, hogh ymag erőtte, mert immar űtet hazasfagra akarom adni. Az apath kedeg Parancōla űtet be vinni az vendeg fogado hazba, es zola vele, es 20 meg aldván űtet inte tiztasfagra, es ifteni felemnec bekefegere Harmad napeg kedeg oth maradvan, mindőn napon az ifteni dičeretőkēt halgatia vala. Es latvan minde- || niknec űayalkō- 404 dasat, es lelki io zandokat, čodalia vala ő eletőkēt, mondvan, Bodogoc ez embőrčē kie e velagon es hafonlatofoc angalokhoz, 25 es ez vtan ők őrčēk elettre mennec, es kezde az ő zyve buzgani az ifteni felemnec zeretetire, Harmad nap vtan kedeg monda Pafuncius az apatnac, Atyam iőttem hog kőzenhőn nekőd atte leánod, es imag erőtte, mert el a varofba acaroc mennie Es micoron || el iőtvolna az apat, terdre efec elette a leán, es 405 monda kerlec tegőd io atyam ymag en ertem hog nerye megh iften az en lelkōmet, es ky űoyta kezet, es meg alda űtet, mondvan, Vram iften ki esmered az embōrt minek elōtte zilet nec Te ez leannac gongat viselied, Hog erdōmlyen rezth, es tarsafagot mehorzagban, es a vennec magokat ayanvan be menenec a va- 35 rofba. A leannac kedeg ő attya micoron va- || lamef baratot 406 lel vala be viziuala hazaba, Kerven hog ymadna a leánert. Eztendőnec kedegh forgafaba a nap el iőuen micoron az apatot

feyedelme töttecvala, A baratoc közzül égget elkülde pafunci-
 ofert, hog' vtet hina az ő tisztősegere, ki elmenven ő hazahoz
 megkerefe vtet Az ő zolgai kedeg megmondac hog' hazol elment-
 volna Meghalvan kedeg Euffrofina, es behiuan e baratot, kezde
 407 tőle kerdez- || kődni, Mongadmeg nekőm atyam zent zeretetert
 hañan lakoztoc a monoftorban Es monda a barat, Haromzazan,
 es vthven ketten. Monda neki a leañ, A ki akar menni attū zent
 eletőkre, be vezye vtet attū feyedelmetőc Ffelele neki, es monda,
 Őrőmet, es nag' vigan, ielelől vrnac bezedeiert, meļ bezedben
 10 azt monga, Ki en hozyam iő, azt nem vetőmki. Monda neki
 408 euffrofina, Mind eg' zenth eghazban eneketőke, es || mikeppen
 böytöltőc Monda neki a barat, Mind egenbe enecclōnc, Demaga
 mindōn vg' böytől mint ő akaria, es menet tehet, hog' ne legēn
 az akaratnac dagalos nayalcodafa, De tulaydon acarattānac za-
 15 badfagabol. Azert a baratoknac minden eletőkrel megtudakozvan
 Monda a frater nec, Enes akarōcvala elmenem, es iutnom az
 tisztōletős elet nec regulaiara, De felőc en atyamtol engedetlen nec
 409 lennōm, Mert ez velaghi || heufagos, es elmulando marhaert
 engem kervan (!) feernec adni. Monda neki a barat, Leañom ne
 20 haǵǵad hog' ember megronča atte testōdet, es hog' te haǵ' ilen
 zepfeg nec zemermet vallani, De igeryed cristo fnac magadat, ki
 nekōd athhath mind ez elmulandokerth őrōcke valokat, es angali
 tarfafagot. Titkon kedeg meñnel a monoftorban, ez velaghi ru-
 hadat elvaltoztatvan, es őltőzyel capaba hog' megne efmeryenec.
 410 Ki || mikoron hallotta volna, Kelle ő neki, es monda Ki ĩri
 el a hayamat, Mert nem akaryavala hog' paraszt ĩrne el ő
 hayat, mert nem tart titkot Monda neki a barat Im atte atad
 el iő en velem a monoftorba, es oth marad harmad Auag' neǵed
 napig. Te kedeg a baratoc közzil hiuas égget te hozzad, es
 30 mikeppen akarod nag' őrōmmel hozzad iő. Micoron ezōket be-
 zellene a barat euffrofinanac, Hozza iőue pafuncius, es latvan
 411 a baratot || Monda neki, Vram <mire> munkalottal en hozyam
 Es monda neki a barat, Az apatnac, es a monoftornac tisztōf-
 sege napia vagon, es elkülde engōm te hozzad az apat hog' oda
 35 iőy, es aldomaft veeg. Megōrūle kedeg pafuncius az euffrofina-
 nac atfa, es be ilven eg' hayoba, elmenenec a monoftorba Mi-
 koron kedeg oth volna, elbočata eg' hiw zolgaiat euffrofina,
 mondvan, Meñnel teodofiofnac monoftoraba, es be menven az

zent éghazba, ammel baratoth oth lelz, hozzad el te veled. ||
 Iften nec kedeg irlalmaffagabol ime nemel barat iõ vala a mo- 412
 noftorbol elacarvan adni a marhath kit a varofra, Auag a
 vafarra zerzõt vala, es latvan ṽtet a zolga, Kere hog iõne euf-
 frofinához, Ki micoron el iõtvolna, Lata ṽtet a lean kõzõne 5
 neki, es monda Atyam ymag en ertem, es ymadkozvan meg
 alda ṽtet es le üle. Monda kedeg neki eufrofina, Vram ennekõm
 kereztem (!) atyam vagon, es iften zolgaia, es igõn || cazdag, es 413
 vala neki felelege, Kitõl engõm züle, ki elmulec ez velagbol.
 Akar kedeg az en atyam mind az õ marhaiaert ez alnac velag- 10
 nac adni, es en nem akaroc megfõrtõtztetnõm õ benne, Azert
 nem tudom mit tegec, mert mind ez euõt, Auag eyelt alom
 nekil multam [k] el Kerven iftent hog megmutatna en zegen lel-
 kõm nec õ irlalmaffagat Es holval leuen kelle nekõm hog el-
 küldenec az éghazban, es az atyafiac kõzzul egget || hozzam 414
 hiuatnec, auag hivattatnec, hog õ tõle halgatnam iften nec
 igeyeeth, es mit kelen tenuõm. Kerlec kedeg atyam lelkõd nec
 iduõffegeiet, hog taniç meg engõmet azokra kik iftene, mert
 tegõdet iften hozot ide. Monda neki a ven, Vr iften monga
 Valaki el nem hagga atfat, es anhat, es atyafiat meeg ennec 20
 fõlõtte õ akarattyathes, nem lehet en tanityanõm, es nem tudom
 tõbbet mint mongac || Demaga ha elhaghatod ez velagot, es ez 415
 velagiakat es el vifelhetõd testnec kefertetit haddel mind, es
 fuffel mert atte atyadnac cazdagfaghi fok vrat lel nec Ime van-
 nac zegen monoftoroc, õzvegec, aruac, kooroc fogloc, es ha akarya 25
 atte atyad, es neki kellend, hagia ezõk nec. Te kedeg ne vezeffed
 el atte lelkõdeth. Monda neki a lean Bizom iftemben, es te
 ymadfagodban, hog mvnkalodhatom en lelkõmert iften segedel-
 mevel, Monda neki || a ven, Ez ilen kevanlagoc az erõffegtõl 416
 el ne hayolanac Mert tud az idõ penitenciat tartani Monda neki 30
 e<v>ffrofina, Azert hittalac ide hog be tõlced en kevanlagomat Es
 ymadfag teuen megalg engõmet, el niryed en hayamat. Es fel-
 kelven a barat ymadcozec, es elnire az õ hayat, es fel õltõztete
 ṽtet monoftori ruhaba, es ymadvan õ erte, monda, Iften ki mind
 az zentõket meg zabadittottad, õ tegõdet õriz'en mindõn gonoztol, 35
 es a ven ezõket megmondvan, el me- || ne õ tõle nag õrõmmel, 417
 es ifteni diçerettel, Eufrofina kedeg õn bennette Ideft intra se,
 monda, Ha en menendõc az apaczhoz (!), az en atam megleel

engömet, es erőnel engöm onnat ki vezen az en iegefömert. Azert el megek a ferfyaknac kalaftromaba holot fenki nem veel engömet lenni leannac. Es ezöket megmonduan el hagitta leáni ruhaiat, es ferfiu ruhat vön rea, es eftve kymene ö hazabol, 5 Veuen ö vele öth zaz penzt, es el reyte önmagat nemel helen 418 mind az || eyel, Holval kedeg leven iuta ö attya a varosba es ifteni zerzeiböl ottan az eghazhoz mene. Azert eufrofina iuta a monoftorba, Holot ö atta esmeretös vala, es az ayto tartotol meg izene az apatnac monduan löth neminemü hof mester eg 10 fellefnec palotaiabol, es al az ayto előth kevanuan zolni te veled ki menven kedeg az apat, Le efec ö előtte az ifyv*) ymadlagot teven, le ülenec. Monda neki a ven, Mith iarz fiam, 419 Monda neki euffro- || fina En valec nag nembeli, es igön kevanom vala a baratoknac eletöket, es ammi varofonkba ninčen ez 15 fele elet Meg ielőntetec kedeg neköm attü io eletöc, Azert enes kevanoc veletöc lacoznom ha kel tynectöc Vagon kedeg enneköm lok öröklegöm Es ha iften neköm nygodalmat adand azokates ide ictatom, Monda neki a ven Iften meg algon fyam Ime a monoftor ha neköd kel lakozyal mi velönc Monda neki az 420 apat touab- || ba, Ki neued, Monda az apatnac Smaragdus neven, Monda neki a ven Ifyv vag nem lakhatol ten magad, Azert zikleg hog mestöröd legen ki tanohon tegöd a barati regulara, es naiascodafra, Monda az apatnac, Mikent paranöcolod atyam es vram igen tezec, es neki ada az öth zaz penzt, mond- 25 uan, Atyam veddel ezöket mastan, ha kedeg latom hog en ith 421 megh || alhatoc a többitis ide hozom Hiua kedeg az apat eg barath agapitus neuöt zent embört, es könöretöst, es ada ö kezebe a Smaragdoft, es monda neki Ima (!) ma ez legen te fiad, es the tanityanöd Henne teged vtet hog meg halaga mesteret, 30 es terdre efven, es ymadlag teven hozza veue vtet, es mind a barathoc felelven mondanac, Amen, Es be viue vtet agapitus ö cellaiaba Miert kedeg Smaragdofnac oröcia igön zep Vala, mi- 422 coron || az eghazba iövala, hog ö ymadcoznec iftenhöz, a barathoc közzül fokacath ördög feltamaztvala ö zinenec zepföge ellen 35 gonoz gondolatoc mia, vghogh mind nebezelenec az apatra, Kiilyen

*) Későbbi kézzel a lapszálon: konyoroghuen az Apátumnak hogy fogadná bé cötet az kalastromban.

zép ifyat hozot volna a monoftorba Ezöket halvan az apath
 zolayta Smaragdoft, es monda neki, Ffiam igön zep atte orczad,
 azert en felöc hog' ne legén a garlo baratoknac romlaloakra,
 Azert kel nekönc hog' ten- || magad il' a cellaba, es oth egel, 423
 es ymadkozzal, es soha innen ki ne men. Es parančola agapi- 5
 tofnac, hog' alcoffon önmaganac valo cellat hog' kiben čak önmaga
 lacnec Smaragdus, megteve kedeg agapitus mind ezöket,
 Kiket neki az apat parančolt vala, es be viue smaragdoft a
 maganaacvalo cellaba, es oth ymadcozvan böytölvala, es vigaz
 vala eyel, es nappal, es zolgalvala vrnak ayetatoffaggal Vghog' 10
 čodalcodicvala || a barat ki ö vele banicvala, es mindön barat- 424
 nac megmonda az ö alhatatoffagat, es mind dičericvala iftent,
 Ki ilen coroban ezöket zerziuala Az ö att'a kedeg Pafuncius
 micoron megtert volna a monoftorbol, es ö hazahoz fietven be
 mene a terömbe hol a leañ zokotvala lakni, Es megnem lelven, 15
 megzomorodec, ez meg rettene, es kezde kerdözni zol- || gait, es 425
 zolgalo leañit houa lötvorna az ö leaña eufrofina, Es mondanac
 az zolgac, eyel latoc ötet*) mert azt alitooc hog' az ö ipa ieth
 volna, es ö vitte volna el vtet. Bočata azert az ö naznagat ha-
 zahoz, es nem lelekmeg vtet, Halvan kedeg ö iegöfe, es ö ipa, 20
 igen megzomorodanac, es iöuen pafunciofhoz, lelec vtet igön
 meggöttretven a földön fekönni, es mondanac neki, Ne talantal
 valaki meg- || čalta vtet, es elfutot ö vele Es legottan louagokat 426
 elbočatvan mind az egez alexandria, es egyptom zerte. Valanac
 kedeg oth hayoc, es be menven azocba, keresic vala vtakon es 25
 apaččaknac monoftoriba, puztacban, barlangocban baratinac, es
 zomzedinac haziban, es sohol megnem lelec Sirattacvala vtet
 mikent megholtat az ö meñet mikent völegén iegöfet, es az ö
 att'a firatt'a vala leañat, mond- || van, Iay <iai> en edes leañom, 427
 O enneköm en zömöm nec velaga, es en eletöm nec vigalaga, ki 30
 puztitotta el az en kazdagfagomat, ki thekozlotta el az en örök-
 segömet Ki azalta meg en eröimeth Ki oltottameg az en vela-
 gomat, ki čaltameg en remensegömet, ki zepplöfitötte meg en
 leañomnac zepfegeth O minemű farkas martameg az en bara-
 ñomat Minemű hel reyti el ilen zep zint, Minemű mellef fogvan 35

*) Későbbi, de még XVI. századi írással a lap alján: holval kedeg
 nem lattoc ötöt.

- 428 vízi a kerali nômös || oréat ô uala nemzetlegnec zerzöye, ô
 vala zomorultaknac vigasztaloya ô vala mvnkalcodoenak nvgo-
 dalma, es fohazkodocnac partya. Ezöket, es ezökhöz hasonlato-
 lokat micoron mondana pafuncius, mind kik ielőn valanac, Fel
 5 emelec zauokat, es firnac vala, Vghög, mind a varos firatfa
 vala vtet Nem zenveduen kedeg Pafuncius, sem lelven vigafagot,
 429 es elmene a || fölül megmondot venhöz es le efek ô labai előth
 monduan, Kerlec ne zönuel meg az ymadfagtol Hog meg lelet-
 tefec te ymadfagodnac mvnkaia, mert nem tudom mi törtenee
 10 atte leañodnac euffrofinanac. Halvan kedeg e tiztötletös ven,
 igön meg zomorodec, es parancola hog a' baratoc mind begül-
 nenec, es monda nekie Atyamfiaí mutaffatokmeg az zeretetöt, es
 430 ker- || ietök vr iftentöl, hog meltoltaffec megmutatni, mi löth
 legen ammi baratoncnac panfunciusnak leañarol. Es mind a
 15 baratoc böytölven, es ymadközvan mind az egez hetön semmi
 nem ielőnec nekie eufrofinarol mint zokotvala lenni micoron
 valahonnan vtet kerie, hog esedezenenec vrhoz, mert eufrofinanac
 431 ymadfaga zönet- || len megen vala vr iftenhöz eyel, es nappal,
 hog vtet megne ielőnce ô elteben Micoron kedeg sem a vennec
 20 sem valamel baratnac megnem ielőnt volna Kezde az apat vtet
 vigasztalni, monduan, Fiam ne akar' megzönni vrnac zolgalattat-
 tol, mert iften akkit zeret, azt meg feeg, es ezt tuggad hog
 432 ifteni akarát nekil čak eg ve- || reb sem efic a földre, menevel
 incab ô akarattanekil atte leañodnac semmi nem törtent. Azt
 25 tudom hog io rezt valasztot maganac, Azert nem ielőnec meg
 nekönc valami ô rola, mert ki tauol legen, ha valami gonoffagba
 ô eföt volna, soha iften a baratoknac il nagh mvnkaiocat meg-
 nem vtalta volna En meghis bizom vr iftemben hog eltödben
 433 megmutattya vtet teneköd. Halvan ezt || Pafuncius megvigaz-
 30 taltatec, es meg cokolvan a vent, es az atyafiakat, el hazahoz
 mene, halat advan iftennee, es ymadközvan mindön nap io
 mivelkötetekhöz, es alamifnalkodafokhoz igéközcivala Keues
 napnac kedeg vtanna be mene ismeg a monostorba
 ayanlvan ömmagat a baratoknac ymadfagaban Eg napon kedeg
 35 iöuen az apathoz, es le efec a labai előt, monduan, Atam ||
 434 Imağ ertem, mert el nem vífelhetöm az en leañomrol valo nag
 banatoth, De naprol napra nö, es neveködic, es bufkodic az en
 lelköm, Latvan kedeg a ven vtet hog igön meg göttretöt Monda

neki Akarze zolnod ég lelki fraterrel, Ki iõth theodofiofnac palotaiabol nem tudvan, hog az volna az õ leaña eufrofina Monda Pafuncius, Akaroc, es hiua agapitoft a ven, es monda neki, Meñnel pa- || funciuuffal, es vigeð ṽtet Smaragdofnac cel- 435 laiaba, es beviue ṽtet a cellaba, femmit ebbe elõzer megnem ielõntven. Micoron kedeg hertelen latta volna õ atta<t> es meg- esmerven ṽtet, nağ kõn hullataffal, Pafuncius kedeg aleytta vala binerõl kefergeni, Nem esmere kedeg ṽtet pafuncius, mert õ orcaianac zyne megheruatvala a nağ bõytõleltõl. Eufrofina ke- deg be fede õ orcaiat a kukclaua, hog vala- || mikeppen ṽtet 436 megne esmerneye. Es imadlag teven le õlenec. Kezde kedeg neki zolni a meñorzagnac iõuendõ bodogfagarol, es az õrõc diçõfegrõl mikeppen alamifnanac miatta, es tizta eletnec miatta, es io ñayascodafnac, es alazatoffagnac, es zeretetnec miatta iuthhat kiki mind ezõcre, Es ez velagnac megvtalafarol, es hog 15 iftennec fõlõtte fionkat nem kel zeretnõnc atancat sem õ neki fõlõtte. Es kezde hafogatni || neki azzent Palnac mondafat, mi- 437 keppen a haborufag bekefegõt zerez A bekefeg kedeg megbizo- nitaft. Latvan kedeg az õ attat nağ keferõfegben meñomorodni, Kõnõrõl vala rayta, De felven, hog megne esmertetnec, es õ 20 atta megne bantana ṽtet, Akarvan kedeg ṽtet meg vigaztalni, monda Hig ennekõm, mert nem ṽtal tegõdet meg iften, es ha vezedelembe volna atte |leanõd meg ielõntene hog õ õrdõgtõl tartatvan nekõd || õrõk firaft ne hozna. De hig iftembe, mert 438 io tanaçot valasztot, mint mondam az zent ewangelium zerent, 25 hol vg mondatie Valaki zereti õ attat, auag añnat en fõlõttem, nem melto en ream. Es ha ki el nem hağand mindõnõket, kiket byr, nem lehet en tanitvañom, Megmutathatta ṽtet iften meeg ezõn velagon, zõnnyelmeg azert zennel meg || mire veztd 439 el ten magadat banat mia. Ag halat iftennec, Semmit nem ke- 30 tõlkõdven, Mert az en meftõrõmis agapitos fokzor nağ banattal mondotta ennekõm, mert ide iõth neminemũ embõr Pafuncius neuũ, es io gors, ki firatta õ leanat mikent halottat, nem tud- van mi tõrtent õ neki, es nağ firas mia gõttretic, Ielõfben azert, mert az egnel tõb nem volt, es nağ || firaffal le esec az apatnac 440 labaynal, hog õ ymadçaganac, es a baratoknac erdõmõkneç miatta megllehetne leañat, es õ rayta kõnõrõlven, Hog enees mikent a tõb baratoc iftent ymadnac erõtte, es en mikent mel-

tatlan, es byneymnec tudoya áacorta keröm vala vr iftent, Hoé
meltoltatnec neköd bekefeg adni, es alhatatoffagot, es ammi
441 teneköd, es te leañodnac alcolmas || azt engedne. Annac okaert
gyacorta acartalac tegöd latnom, es veled zolnom hoé ne talam
⁵ valami vigasztalaft en miattam lelhetnel, Hoé kedeg a fok be-
zedből vtet megne efmerne, Monda pafunciusnac, Vram mennel
immar, es micoron el akarna menni, a leannac lelke kőődrül
vala rayta, Ő orčaia kedeg megheruad vala, es zőmei kőővel
betelnec vala Euffrofina kedeg a fok bekelefert, es minden- ||
442 napi ehezefert vert pőcvala. Pafuncius kedeg az ő intefeből
igőnmegh erősilven el mene ő tőle, es iőuen az apathoz, monda,
Meg epőle en lelkőm a barat mia, es ol vig vāgoc iftennec
malazttaba es ő vigasztalafaban, mint ha meg leltem voltam en
leañomat, es ayanlvān őm magat az apatnac, es az atyafiaknac
¹⁵ imadčagaban, megtere ő hazahoz iftent dičeruen Smaragdus
443 kedeg az cellaban || harmicz űolcz eztendő be telven corfagban
efec, Kiben megis hala Nemel napon kedeg pafuncius az ő
zocafa zerent iőue a monoftort meglatogatni, es ymadfagnac
vtanna, es a baratoknac kőzenefeknec vtanna monda az apatnac,
²⁰ Atyam ha akarod laffammeg fmaragdost mert igőn keuanāa vtet
az en lelkőm Az apath kedeg hiua agapitost Es parančola hoé
444 hozza vinne pafunciuft. Be- || menven kedeg Pafuncius az cel-
laba, Hol a coor fekcicvala, es kezde vteth čokolgatni naé firaf-
fal, monduan, Iai ennekőm hol vannac atte igeretid hol atte
²⁵ edes bezedid, kicel en zemeimnec latafara igerődvala az en
leañomat. Ime čak azt fem latom. De ime theis elhacz engőmet
ki miat meg vigasztaltatom vala O ennekőm, Ki vigasztala meg
445 az en venfegőmet hova teryec, es kihőz for- || dulac. Immar
ki lezen nekőm fegedelmem. Ketkeppen valo űaualan firoc en
³⁰ ma. Harmicz űolcz eztendeie vāgon hoé elvezttőttem leañomat,
es femmi rola nekőm nem ielőnec. Maga eyel, es nappal imad-
cozom vala erőtte, es a hoz hafonlatos naé banat tart engőmet.
Miben bizom touabba, Hol lelőc magamnac vigafagot. Immar le
446 zalloc naé firaffal pocolra. Lat- || van kedeg Smaragdus ő attat
³⁵ igőn naēon firni, es femmi vigasztalaffal megnem zőnni Monda
neki, Mith haborogz. es mire őlőd meg magadat. Nemde erőt-
lene iftennec keze, Auag neheze iftennec valamit tenni. Ves
veget immar atte zomorusagodnac, es emlekőz'el meg mikeppen

iften iacob patriarchanac megíelőnte az ő fiat Ioseffeth kit mi-
 kent holtat íratia vala, De kerlec tegőđ || hog' harmad napig 447
 engőm el ne hag', Veleködven kedeg pafuncius őnnőm magaban,
 monda, Netalam iften ielőntőth neki valamit en rolam Harmad
 napon monda Smaragdofnac, En vram es atamfia megvram (!) 5
 az harmad napot kire kerel engőmet, es attol fogvan soha nem
 mentem. Megesmeruen kedeg Smaragdus ki vala bizonnal eufro-
 fina hog' ielen volna az ő halalanac napya, hiva pafunciust, es
 monda || neki, Miert ammindenható iften iol bira az en garlo- 448
 fagomat, es beteliefítte ez kevanfagomat, es engőmet mind 10
 vegiglen erőffen viafkodvan vifele nem en erőmmel de ő seged-
 segevel, Ki engőmet őrizőt ellenfegnec čalardsfagatol Immar en
 eletőmnec folasa betelven ielőn vagon nekőm az igaffagnac
 coronaia Azert nem akarlac tegőđ zorgalmaznod te leañodert
 euffrofinaert, en vágoc || a garlo leañ, es te vág az en atyam 449
 Pafuncius Ime immar latal engőmet, es ez eleg tenekőđ, De
 senki ezt ne tūgga, es ne hagggad masnac az en teltőmet meg-
 foztani, es meg mofni, De tennőnmagad teged ezt, mondottam
 vala kedeg az apatnac, Hog' foc marham vagon nekőm, es ide
 hoznam azokat kik ha elhetecvala, beteliefeyttce vala. Kerlec 20
 azert zerető atyam, hog' tölč be az igeretőmet, es tūggad || hog' 450
 zent hel ez, es ymag' erőttem, es ezőket megh monduan Iftennec
 meg ada az ő lelket Micoron hallottavolna Pafuncius ez igeket,
 es latta volna hog' meg hala, megremőle az ő ziuue, es le efec
 a földre, es len mikent megholtvolna Smaragdus, es Pafuncius 25
 a földön fekzie holt eleuenil, meghimte vizzel ő orčaiat, es fel
 emele vtet monduan mi lele vram, Pafuncius kedeg monda
 neki, Hagggel engőmeth || hog' halac meg ith, mert nag' čodakat 451
 latec ma Ffelkelven kedeg, es efec a leannac orčaiara nag' fok-
 lagu kőnveket hullatvan, es felkialta, monduan. Iai en edes 30
 leañom mire ezt nekem ennek előtte megnem ielőntőtted, hog'
 enes veled őzue acaratom zerent meg halnec Iai ennekőm mi-
 keppen eneztel el, es mikeppen mentel [el] altal ellenfegőkne-
 c tőrit, es ez velagnac lelki alnokfagit, es be menel az őrc életbe ||
 Ezőket halvan agapitus es meg esmerven ő firaľanac nag' čoda- 452
 latos okat, el amelcodec, es el folamvan, megmonda mind ező-
 ket az apatnac El iőuen kedeg az apat efec ő reaia, es ohaytvan
 mondvala, Eufrofina criftusnac iegőse, es zentőkne- c leañ ne

- feledközyl el te zolgaidrol, es ez monoftorrol, De ymag mi
ertőnc iefus criftoft, hog erőffen viafcodvan iuthaffonc az id- ||
453 vefegnec partyara, es ággon rezt ő vele, es mind azzentőkkel
Es parančola az apat, hog mind a baratoc be gilnenec, es
5 alcolmas tiztőffeggel az zent testöt eltemetnec. Micoron kedeg
oth ielen volnanac, es lattacvolna ez čodalatos dolgot, dičericvala
az vr iftent az garlo azzoniallyaton, hog il nag čodat tőtvolna.
454 Nemel baratnac kedeg čak eg zőme vala, es meg apola || nag
firaffal ő orczaiait, es ottan hog illete, megadatec ő zőme. Ideft
10 Oculus fuus. Es ezt latvan a baratoc, Dičerec iftent Halat advan
neki kie minden ioc kie vannac, es ebből vagon (!) meg epülven
eltemetec vtet nag ayetatoffaggal az atyaknac coporfoiaba. Az ő
atia kedeg mindőn iozagit éghazacba, es monoftorocba ada, es
őmmaga be őltőzek azon monoftorba*)
455 || azzonnac atyahoz, nag igeretőklet igere, Edős bezedöt lokat
fogada Uag fenegetefeketes izene ha az v kőueti hoz'aia io valaz
nekil megternenec, Az moroč keraľ ezen igőn megzomorodot
vala, mert v kereztien vala Criftufnac hitebe valo leaňat baluaň
ymadonac adnaia meltatlan lennie. Alaytya vala hog az v leaňa
456 ez nec nem**) || engedne, de maga mind ezőc fölőt a pogan keraľ
haraęatol igőn fel vala Demaga vrfola iftentől ezen megtanitta-
tec, hogh e keralnac akarattyath megtelefetene, Ilen zerzes alat,
hog a keraľfia v attaual neki tiz zűz leaňokat küldene, es v
maganac es, es ez zizek nec is ezör zizeket zerzene, es v neki
25 hayot venne, es az v zizefegők nec vigalagara harmad euig ||
457 valo zabadsagot adna Es a keraľ fia addig megkerezeltkődnec,
es a kereztien hitben megtanoytanac Bőlc tanalč zerent mivel-
kődek ez dičőfegős ziz, Vghog, Auag ez nehez zerzeft az keraľfi
meg nem telefitteneie, auag ewel az ő lelket zerelmetől el
30 zakaztana, Auag az zizeket criftufnac magauual őzue adna De az
yfyv ez zerzeft őromelőn halla, es hog mind ezőc meg zerez-
458 tetnenec || Attat rea kere meeg őmmaga attaual megkerezetől-

*) Itt megszakad a szöveg és utána későbbi kéz helytelenül ezt jegyezte meg: «It végeződik Szt Eufrosinának élete.» A 455. lapon Sz. Orsolya élete következik, de ennek meg a kezdete hiányzik.

**) A lap alján későbbi, de még alighanem XVI. századi kéztől: mert azt es tudga vala.

kód[n]ec, es az ziz mikent parančoltvala mind meg zerzek, Vrfo-
lanac atia mindönt, mivel ű leaña, es ű tarfasagabeli vitezőc
zizekis zikkóľđk valanac meg zerze, folamanac ferfiac mindőn
földnec zegeletiből, es azzonoc, zizec, es leānoc ez ilen hallatlan
čodara, Mert foc piľpőkőc ő hozzaioe iőnecvala. Azert hog ő 5
velőc elmenye akarnac vala, Zent garafina siciliai keralne ||
azzon, mel az ő vrat kemenlegős embört ol mel mint az far- 459
kasbol barant tőtvala, Matrifius piľpőcnec huga, es daria azzon
zent vrfőlazzonnac ańńa levelben e dolgot meghizente volna, es
moroč keraľ legottan ez zent garafina azzon ifteni ihlefne 10
miatta neg leānaual kiknec neuőc vala babilla, Iuliana, victoria,
es aurea es eg kifded fiačkaiaual kynec adoryan vala neue Mel
germőcke ű neńney zerelmeiert ańńat. es neńet || kőuete, es 460
vmmagat az zarandoklagra zabadon ada, Az orzagot a kissebic
fianac kezeben hađa, es hayon ez zent azzon britaniaba iőue, 15
Mel zenth azzonnoc tanalčara foc orzag<oc>bol zizec iőnecvala
Melyeknec zent garafina feyedelmők vala, Melyekvel az vtan
martiromfagot is valla, Az parančolath azert minth vrfola
hatta vala a keraľ a hayokat az zizeknec mindőn epőleľőckel,
es eledelőckel meg alkottat- || ta vala, Az zent garafina azzon 461
a vitezőkne, Kic vele valanac titkon akarattyat megmonda, es
űket mind vyonnan vy vitezlegre e<ľ>kőte. Tahat akkoron min-
dőn hadi ekőľfegnec ielőnfegit mutatyak vala, mert maľt futamaľt
ielőntnecvala, maľtan viadalhoz kezőľnec vala, Neha ol mel
mint veretőt had futaľt zerezne vala, es mindőn vigfagot ze- 25
rezne vala, es valami ű || elmeyőkben iő vala, femmit illet- 462
tetlen megnem hadnac vala Nemel koron delben, neha kedig
estve koron ternecvala hazokhoz, Iűnek vala nađ vrac, es
iobbagok ez čodalatos dologra, es űk mind čodalkoznak vala
es nađ vigafaggal be teliefődnecvala. Azert micoron zent 30
vrfolazzon az zizeket mind kerezten hittre fordittottavolna Eg
napon micoron zep lassu zel lengedőzne francia || orzag 463
<revere> Mel mondatie tilleanac Innen iőuenec colonńara, Mel
helen zent vrfolazzonnac vrna<k> angala ielőnec. es űket mind
menen valanac zamoc zerent mind meg ternenec, es vģan ottan 35
martiromfagnac coronaiaval coronasztatnanac. Innen azert az
angálnac intefere romaban indulanac Mel vton basilea varosban
iőuenec, es oth haioikat el hađac, es ro- || maban galog me- 464

nenec kiknec iðuetõkre ciriacus papa igõn meghûrûle, mert ṽ is britaniabol valo vala, es az zizek kõzõt fok roconfagi valanac, Azert ṽket nağ tiztõffeggel fogada Eyel papanac anğal ielõnec, es hoğ velõc el menne, es martiromfagot egetõmbe az zizekkel
 5 vallana. Ezt az zent papa ṽnõn magaban tuğga vala, De meeg
 465 az zizek kõzzûl || nemelec kereztenõk nem valanac, Azokatis megkerezõtõlte vala, De micoron az idõ be tõl vala, a papafagnac ellene monda zent petõr apaftal ṽtan tizenkilenced papa vala, es romai zent eghazat eg eztendeg, es tizen eg hetiglen birta
 10 vala, Az cardinaloc kõzõt mindõn akarattyat megmonda, es õ a papafagot tartania nem akarna, De micoron ez dolognac mind
 466 ellene mondana- || nac, Mindõnnec fõlõtte az cardinalok melek ṽtet bolondnac mongiak vala, Azert hoğ az papai meltofagot elhadna es nemyheth azzonallatok ṽtan indulna akarna, De ez
 15 papa ṽ zauoknac femmi modon nem engede, Hanem eg zenth embõrt, mel a meltofagnac neuzeitit(!) vala papaia, es heleben zetõle De miert hoğ ez papa az eghazi embõrõknec akarattyok
 467 nekil a pa- || pafagot elhağa. Az õ neuet a tõb papak kõzzûl ki vakarac, es attolfogvan vala mehei malasztot romai eghaznal
 20 ez zent zizecnec ferege vallotvala nem valhata. Azon idõben ket alnok feyedelmec, Lõn azert micoron romaban volnanac ket alnoc feyedelmec. Maximus, es Affricanus romai vitezõknec hadnagi, Latak a zizeknac fokaffagit, es hoğ nağ fokac ṽ hoz-
 468 zaioc folamna- || nac megfélemlenec, Hoğ ez zizektõl kerezten
 25 tõruen el ne fokafulna, ṽket megkemlec, es mel ṽton mennenec meg tudac, kõuetõt boçatanac eg attok fiahoz kinec neue vala Iulianus A mağaroknac feyedelmenec Izenenec neki, hoğ hadat zerezne õ ellenõk Es micoron colonyaban mennenec, ṽket ottan levagatnac Micoron demaga Ciriacus papa a varosbol, Az az,
 469 romabol a zizekkel el mene, vele vince || pap cardinalis, es Iacab Mel heth eztendeig tartotta vala anthioçiabeli erfõkfeğõt, es az idõben papahoz iõtvala, Halla az zizeknec iðuetit, velõc elmene, es õ velõc keent zenvede, Maiurfiu, es lanicanai erzek(!) ki es britaniabol valo vala keth zizeknec attafia babilianac, es
 35 Iuliananac, melekkel egût is temetkõzek Formarius, es lucenfi
 470 pipõk(!), Ki az idõben romaba iõtvala ifteni ielõ- || netõt latotvala, az zizekkel elmene. es colonnyaba es velõc egenben martiromfagot zenvede. Iutõrius. es bodog zent ṽrfolazzoniac

iegőfe, lakozic vala britaniaban. es angali ielőnetőt lata hog
 annat inteneie, hog meg keresztölködne, mert attya a mel
 eztendöben keresztenne löth vala, azon eztendöben megholtvala,
 es v vtanna fia kynec eutherius vala neve || vtanna az orzag-471
 ban kera vala, es ez is zent vrfulanac intefere keresztenne löt 5
 vala. Az zizek micoron romabol megtertenec volna. Megtuda
 köuet által es meg izenec neki hog ő földéből ki menne, es
 zent vrfulazzonnac eleiben menne, es vele egenben martirom-
 fagnac palmaiát venne. Ki legottan az ifteni akaratnac engede,
 annat megkereszteltethe, es v annaua, es hugaua melne flo-10
 rencia || vala neue, mellet megkereszteltetötvala, a zizekne eleibe 472
 mene, es velöc martiromfagot zenvede De az maculus is eg
 görög pifpök v hugaua dorotheus kera leaával, mel a pif-
 pekne huga vala, mel constantinapolban lakik vala firmidime
 kera azzonnac fianac töruei zerent adot vala, Demaga a 15
 meneközö teleffülesene elötte megholtvala, ez || ziz iftenne 473
 örök tisztasagot fogadotvala. Es e felül megmondot pifpöckel az
 zizekne eleibe iöue ifteni ielőnetből velöc tarfolkodec, es mar-
 tiromfagot zenvede egenbe mind ezök özue tarfolkodvan terenec
 colonna fele az varosokat a magaroctol körnöl vetetöth vala. 20
 Legottan a papanac(!) az zizeketh meg kemletec, es hertelenfeggel
 reaioe rohananac nag kealtaffal, es ivölteffel, mint a farkafoc
 az || iohokra fogoc cikorgatvan efene mind az zamtalan. foc 474
 zizeketh meg öfec. De micoron bodog zent vrfolazzonra vtolzor
 iuttanac volna ödálnac vala neki mondhatatlan zepfegen, ke-25
 menfegöket, es kezöket töle megtartyakvala. es az feyedelm mel
 vala a binne kezdöie, az zizekne zerelmeben meggeryedötvala,
 Aleyta hog az zizet edöfgethnie, || es az zizekne halalarol ba-475
 toretanaia fogada, es hog vtet hozya venneie De micoron kedeg
 bodog zent vrfolazzon ez dolgot nem akarnaia, es vtet nilva 30
 megvtalnaia, az feyedelm ön vtalafat el nem vifelneie. Akara
 eg nillal ziuat által löni, es ekkeppen vteth martiromma zentöle
 Vala demaga köztötk eg ziz, melne cordula vala neue, mel
 az töb || zizek <micoron> ölettetnecevala, feltebe magat el eneztette 476
 vala a hayonac eg reytokeben, es az eyet oth lappagotvala, Des
 reggel önnönmagat zabadon meg yelönte, es a martiromfagra
 ada, mel annac vtanna fok idö elmulvan eg zent azzoniatnac
 megieöne, miert hog az egh eyel megmaradoth vala neki az

töb zizeckel innepe nem illetik vala, Parancsola, Hóg mint az
 477 első || napon azzizeknec napyok illetnec, vgan azon zerrel
 Holtakelve nekys tisztöfseggel innep lenne, kenzatanac ezzent zizek
 antheros papanac ideicbe, es maximianos cazar ideyeben Vrnak
 5 ziletelenec vtanna keth zaz, es harmicz eztendöben. Neminemü
 apatur köuetiuala az apačak feyedelmeth, melek ez ziznec thete-
 mit<offa>tartyak vala colonnaban hóg égget az zizeknec tetemi
 478 közzül nekye adna. || Fogada hóg ezth az ő eghazaban helhetneie.
 es ezift edenben zerzeneie. De ezth micoron ég eztendeig tartotta
 10 volna az oltaron ég fabol alkototh zekrenben Egzer hóg az apatur,
 es mind a baratoc veterinen volnanac, es a veterinet enöklenec,
 mindönöknec latafara az oltarrol le zalla, es nekik feyet hayta
 es az eghazbol elkimene Meg remüle az apatur az oltarhoz futa,
 479 es az || zekrent hiuon lele. El az apača feyedelmhöz mene,
 15 es ez dolgot minth löth vala neki megmonda, es az zizeknec
 tetemit mel coporfbol kiutettek vala, vgan azonban meglelek,
 es ifmeg azont megkere, hóg a fogadaft betelefetteneie, fogada
 hóg annal dragalatosbat alkotna, foka kere, Demaga semmi ok
 alat megnem nerhete Eg neminemü zerzetös ez zizeket nag
 480 ayetatofon tisztöli vala, es || nag edöfseggel zeretiuala Eg napon
 latha ég mondhatatlan nag zep zizet mert az idöben betegvala
 ielönnen, Es ha vtet esmerne kerdiala e frater cödalyauala ez
 ziznec ő nag dicöfseget, es azth mongavala hóg vtet nem es-
 merne, Monda. En vagok ég az zizek közzül, melieket te ifen
 25 igön nagh zeretettel tisztelz, Es hóg te neköd nag erdöm adaffec,
 481 neköd ielönm, es ha mi tisztöfsegonkert napon- || keent tizen
 ég ezörzör valo Iduezleg mariat, es Mi atyankat olvasandaz, te
 halalodnac ideyen minket vigasztalodnac, es legödelmednec öf-
 merz. Tahat az frater mivel hamarab ez ymadfagot betelefete,
 30 ez izene az apatur vtan, hóg az közlegöth özue götene Ime
 micoron az apatur vtet mend az conventhvel özue zent kenettel
 kenethnee A coor frater kealtanya foga, mondvan Ffuffatoc el
 482 innetön, es az || zizeknec aggatok helt. Ten zoth az apatur
 kerdiala mith zolna, Az frater megieölönte neki az dolognac
 35 zeret. Es micoron ő neki az zizeknec igeretit megmonda, mind
 elkitakarodanac, es ég keues elmulvan be iöuenec, vtet vrbán
 el nyogotnac lelec. Ez irafnac ez vege Dicerteffec vr
 iften es az ziz ana maria

|| Zent Apalin azzonrol oluaftatic ez pelda **483**
 BVrgondiaba vala ég kazdag nômôs embôr, Kinec ô felelegeuel,
 es hazabelieckel égetômbe naǵh ayetatoffaga vala a zent apalin
 azzonhoz, Vg hog mindôn eztendôben naǵ vendegfegôt tenne
 az ô napyan Ez nômôs embôr felelegenec micoron eliôtvolna **5**
 az ô zilese Naǵ kent zenved vala, Vg hog ket fogat neki ki
 kel vala vontatni. Immar neǵed || vttal, No micoron immar **484**
 zûln[e]j kellene, el iôue az zent apalin azzoñ napia, meñ napot
 esmeg naǵ ayetatoffaggal ígékôzikvala zolgalni, Hivogatvan ze-
 genôket iduôzitenc iefus cristoñnac, es az ô kegôfflegôs zileienec, **10**
 es zent apalin azzonnac zerelmeiert Micoron el iutotvolna a
 vendegfegnec napyá Az azzoñ allat vñôn maga zolgal vala a
 zegenôknec. Vala ô neki eǵh || ûfte a tûz fôlôt felfüggeztven **485**
 teljes buffal. Törteneç hog az ag' ellenfeg ôrdôg eǵ zarandoc
 kepebe eliôue, es be keredzec, Micoron be boçattacvolna a tûz- **15**
 hôz üle, oñ meñ magat melegittene, Demaga az azzoñiallat miert
 igôn zolgalmatos vala a zegenôknec etelt zerezni, Feleytte ez-
 tendôs germôkceiet a tûznel ôrizetnekil, hog az ôrdôg azt latta
 volna ragada a germôket, es az || ûftben vethe, holot legottan **486**
 apronked zakadoza, es elozla. Añña kedeglen a foc dolog kôzôt **20**
 elfeletkôzec a germôkrôl, Annera hog micoron a huft fel adna
 az ûftbôl, meglele a germôkçenek ô tagait, Hol vyat, hol kezet,
 hol labat, Ezt latvan meg rettene, es ezebe iutvan a germôk,
 el valtozeek mint felholt Annac vtanna ifmeg erôt vôn, Ki ze-
 degete a germôknec tagait eǵ tizta ruhaba, es a mise micoron **487**
 megh- || vegeztetôthvolna, felmene titoc hazaban naǵ firva kealt-
 van vr iftenhôz, es zent apalin azzonhoz, monduan, O ôrök
 iften Immar latom, Hog mind ammit tôttem atte zerelmedert
 vtalatos tenekôd Maga áakorta hallottam predicacioba, Valamit
 az eneim kôzzûl leg kiffebnec tôtтетôc nekôm tôtтетôc Azert mire **30**
 nem latod az ôñ mivelkôdetômet, Kiket en tôttem atte tiztôffe-
 gödre es zent apalin azzoñera O zent Appalin azzoñ, Im || [mar **488**
 latom] en fok eztendôtôlfogva atte innepôdet illôttem, zegenôket
 hittam, es nekik zolgaltam Nemde ezee az en iutalmam Mico-
 ron ezt mondana az azzoñiallat el alwek, es lata latas zerent. **35**
 zent Apalin azzont iôuen[.]angaloccal naǵ zepfeggel megh ekô-
 fûlven, monduan ôneki Ne akar' ketfegbe efnôd Mert semmi-
 nemû io nem marad megfizetlen Tuggad hog valamit tôtlet

- 489 iftennek bodog azzonnac, es || ennekõm zegenõknec zolgalvan nekõm igen kellemetõs, Azert valamit kevanz adua vagõn, es a germõc meg lezen nekõd egeffeggel. Az fog fereft kit zenvettel filefedcoron fogat kivontatvan, touabba nem zenvedõd, sem te, sem
- 5 egeb, <sem> [es] azoc kik iftennec zeretetiert, Anõnanc tisztõfegeret (!) es en halalomnac emlekõzetiert en vigiliamat bõytõli, es en napomat vdlj Iftent bodog azzont, es engõmet foga, Auag
- 490 feye || fayafaba hamarfaggal valo segedfegnec esmeryen Ez meg leven fel ferkene, es õ germekeket egeffegbe lele es vñõmmagat
- 10 mindõn faydalm nekil Mel dolgot mindõnnec hirdetenec, es v vraual hazabeliekkal egetõmbe õ innepet mig ele megvde, Es kik acartac illeni meg ielõnte Azert zolgalyonc zent apalin azzonnac, hog õ erdemenec miatta fog fereftõl, fõ fereftõl, es
- 491 min- || dõn haborufagtol testitõl, es lelkitõl megzabadulonc es
- 15 az õrõk õrõmbe felmagasztallonc. Mel bodogfagba minket vigen atya fvy, es zentlelõc Amen Ith kezdetic zent Apalin azzonnac õ eleti Sent Apalin azzon vala cazarì nemzetbõl, kynec atya mondaticvala Eufebiofnac, görõgõknec cazarà Es birya vala cazarì zekit Alexandria new varosba ki veue ierusa-
- 492 lembeli keral leahtat hozzoya, ky- || nec vala neue leonia. Kitõl zule zent apalin azzont, ki micoron zuletõtvolna Adatek eg kerezten nõmõs azzonnac, ki õ vele daycalkodnec, es õ vele bannec, ki vtet nem cåk test zerent de meeg io erkõlcben, es kerezten hitben vtet neueliuala. No micoron immar neuekõdnec
- 25 e zent azzon, Zepfeggel felulmuliavala mind az orzagbeli zizeket. Latvan atya az õ zepfeget, hog mindõn zõmõknec kelle-
- 493 metõs, es || generufegõs az õ leaõnanc tekentetj, es zepfege, Vegeze arra az õ gondolattat, hog vtet tartana eg magas toromban. No micoron ez meglõtvolna, Ada õ neki ki vtet õrizne eg
- 30 vñõ embõrt Collidrian neuõt, ki iamborfaggal, es bõlcefeggel egebeket felul mulvala, es kezde tanittani zent apalin azzont filofofiara Azaz, bõlcefegre, es level zerzefre, Mel tanofagba ha-
- 494 mar idõn annera haznala, Hog görõg orzagba || nem vala hozzaia hafonlatos, Demaga õ igekõzik vala incab a hitre kit võt-
- 35 vala a daycatol, ki nekil lehetetlen iftennec kellemetõs leni, Annac okaert, el hãga a felul mondot tudomaõokat, Mert e velagj tudomanban cåk hitlag leletic, Mikeppen Ieremias profeta tanit, monduan Ne akaryatoc a poganoknac vtait megtanulni

Mert az ő törüenők hitlagoc Annac okaert ez velagj || tudoma-⁴⁹⁵
 nokat meghaga Es kezde olvalni a kereztiénöknec kőnuöket,
 kikbelöl a hitöt mindön megtanulhatta, Mert tuggavala, hog
 iftennec orzaga volna az igaz hitben, nem ez velagi tudoma-
 n<oc>ba, sem vetekődefőkben leletnec. Mikeppen a törüen kőn ⁵
 tartia. No azert micoron ő lelkeben felmagaztatot volna kerez-
 ten hitben, es iozagos mivelkődetnec miatta, Kiuül teft zerent,
 es íelveuel kőnörge ő meftő- || renec, hog hadna řtet a kerez-⁴⁹⁶
 tyen hitben elni Meg engedven Ez bodoglagos ziz legottan ő
 arañas aztalat, ki vala dragalatos kőueckel meg ekőfitven, Ara-¹⁰
 nás ruhait Dragalatos göngöckel fűzven Feyenec dragalatos co-
 ronaiat, ő nag dragalatos őuit, es egeb dragalatos őltőzetit el
 tőre, es zegenőknec ozta, Vnőmmaga kedeglen őltőzec ala valo
 ruhaba, Mert olvaftauala vronknac mondafat || Ki vgmond, Ne⁴⁹⁷
 akaryatoc kenčezni magatoknac kenčeth földön, Holot az vruoc ¹⁵
 ki affaac, es el vrozzaac, De kenčezyetőc magatoknac kenčőt
 meńorzagba Soc idő el mulvan meg hallac ő attyafiai hog el-
 hanta volna ruhait, es megmondac ő ańnoknak Ennec vtanna
 akara ańna meglatnj řtet, es vg lele ammith (!) hallottavala alazatos
 ruhaba, Micoron erről ańna igőn feddene, monda ő ańnanac ²⁰
 Ammiről te en- || gőmet feddez io helre tőttem Azert hog elyec⁴⁹⁸
 velőc micoron ideie lezőn, Annac vtanna monda ő ańnanac
 Ańa, Ha az vr iefus criftofban hyendez|kynek nem enimet de
 őuet attam az zegenőknec, Kiben enes hizőc, |meg heruattatlan
 coronaval coronasztatol az őrők eletben, Hog ezt hallotta volna ²⁵
 az ő ańna, kimene ő tőle Annac vtanna az ő zolgai tiz nőmő
 ziz, Kiket zerzőtvala neki ő atfa labaihoz efenec, fir- || van, es⁴⁹⁹
 keruen řtet hog ez igekeť efmeg megmondana ő előttec. Mico-
 ron megmondotta volna ő előtőc, Legottan mind criftofba
 hűnec Es ez megleven hog kiment volna ő ańna, meg hozza³⁰
 iőue hiuolkodo leańockal, es kilőmb kilőmb vi<c>fag teuőckel,
 Aleytván hog ezőckel meg engeztelne az ő leańat De azocat
 mind megvtala zent Apalin azzon, es le terdepőlven, es meńbe
 kezeit fel emelven ymadfagot tezőn vala, monduan Vram || Iefus⁵⁰⁰
 criftus zabadič meg engőmet ez időben, kiben dičerőm atte zent³⁵
 neuedeth en ziuemnec bodogfagauat, es zamnal (!) orgonala<sa>val,
 hog ezt latta volna az ő ańna, efmeg igőn kezde řtet feddeni
 Es az ellen ezt monda ő neki Ańa heaba mynkalkodol, mert

atte bezedód nem haznalatosb az zelnel, es feńeytekód az elő-
 501 nel, De az en elmem meg vágon erőfűlven || az erős kó ziklan,
 Ki a cristus iefus, es en iftenóm Latvan ańńa az ő leańanac
 kemenfeget, Atianac meg ielőnte, ki ellenfegiucl, Az az Erme-
 5 nõkkel tiz eztendeig hadakozotvala, es accoron iőt vala haza,
 hozza mene, es hog latta volna ő orćaiat meghervadván, es
 hitvan ruhaba őlőzuen, monda ő neki O en ziuemnec eggetlen
 502 eg vigařaga, Auag nem || tudod, hog a iefost kit te iftennec
 ymacz, a fidoc ő gonoffagaert megfezittótteek Ez ellen monda
 10 zent Apalin azzoń, Ha iftennec malaztyat esmerned, semmi-
 keppen ileth nem mernel mondanod, mert tudnad hog a iefus
 iftennec igaz fia, Ki nem az ő byneiart, De ammũ bynõnkert
 zenvede a kereztfan a kent, hog ezt hallottavolna az ő attya
 503 Haragra indultateek, es || leańat megtõmlőcz<őz>tete Hog ṽtet a
 15 rettenetõffeggel incab megterithhetne, De zent Apalin azzoń
 cristofnac iegõfe a rettenetõffegtõl megnem felelmecl, sem hizõl-
 kódo bezed miath megnem calateek, Holvalra iutvan kezõn
 ragada ṽtet, es a hitvan ruhat ő rola le zaggata, es ṽtet arańas
 ruhaba őlőztethe, es feyere draga nõmõs coronat tõn, es ekkep-
 504 pen || fel őlőztetven Iouifnac templom<a>ba viue, Hol micoron
 a templom középtõ volna, Iftennec angala meg ielőnec ő neki
 eg yfyvnac zõmeleben, Kinec iob kezeben vala zent kereztnecl
 iege, es a bal kezeben eg zõld palma aag ki monda ő neki,
 Bator leg es erős, mert tuğgad hog e kereztnecl iege alat eke-
 25 fűltetõlmeg a martiromfagnac palmaiaval. De az angalt fenki
 505 nem lata hanem cak ṽnõmmaga || Annak vtanna monda attya
 õneki, En ziuemnek eg vigařaga aldoz'al az iftenõknec. Ez
 ellen felele, es monda, Elõ aldozattal attam magamat iftennek
 en vram iefus cristofnac kevanvan hog thees megh zõnnel atte
 30 balgatagfagódbol, es meg esmerned az igaz iftent, es az igaz
 hitre ternel. No micoron ezt mondotta volna, A földre le eseek,
 es ekkeppenvalo ymadfagot tõn, monduan, O en vram iften, te
 506 benned || hiuõknec iduõffege, es remenfege, ted semmie e bal-
 vant, hog esmeryekmeg kik azt ymadgac, hog tennõnmagad
 35 vag a bizon iften, es nalađ nekil egeb ninčen, Meř Imadřag
 elvegezuen, meńbelõl[1] vellamas zalla, es a balvant eltõre, Auag
 semmie teve es a kik kiűűl alnak vala hamua-lõnec. Micoron
 ezt latta volna az ő atťa, haragyaban hađa, hog ez zizet a

varos közepöt ozlophoz kötözne, es vezzőkkel, es ostorokkal
 verne. Tagyat || vas gerebennel zaggatnac Demaga micoron e **507**
 kenokat zenvedne, Vrone iefus meg ielőne, ő neki nađ lokfagu
 angalokkal es zizekkel, mondvan, Esmeryedmeg ziz atte teröm-
 tődet, Kiert viafkodol, Alhatatos leg mert meeg többet kel en 5
 nevembe zenvednőd A hoherok ez zo halvan hog senkit nem
 latnanac, mind elfutanac. Az vtan iftenne angalj iőuenek ő
 hozza, es meg vigasztac vtet, es meg oldozuan, zabadon elboča-
 tac iarni. No hog || ezt atfa hallottavolna, hozza hiuata a dol- **508**
 gofokat es parančola nekie, hog nelvet ki messce hog criftoft 10
 touabba femmikeppen ne valhaffa, fűleth forro onnal be tölček
 zőmeit agabol ki vayaak fogait verőuel ki veryek No micoron
 e kenokat zenvedne Ifteni zozat iőueki ez ziznek zaiabol Mond-
 van vram iefus criftnac ez ayandekockal ayandecozom te felle-
 gődet. Zőmeimmel, fogaimmal, es || fűleyimmel, kit mind zertző **509**
 en bennem atte zent iogod, Es kerlek hog ha valaki en ken-
 vallaomrol meg emlekőzne, őrvengenec en tagomban egeffegnec
 miatta Es zozat iőue ő hoz'a, mondvan, Tuggad en zeretöm
 hog valamit kertel, megvaon advan, Ez zo beteliefődven.
 Iőuenec angaloc, es megvigasztac vtet Ez megleven az ő atya 20
 elmeg a fetet tőmlőczbe vettete vtet Inčelkődven || minemw **510**
 kegőtlenfegőckel megterithetne leańat No mańnapon monda neki,
 Auag az en iftenőmnec ag tőmyent Auag ol nađ kent zenvēg,
 Kith ingen sem velhetnel Ez ellen monda batorfaggal, es felem
 nekil Az en vram iefus criftnac attam ennőm magamat regőn, 25
 Hog ezt hallottavolna az ő atya, mikeppen meg dűhűt, Kezde
 hayat zaggatni, es a || varos közepöt thetete nađ tűzet, es az ő **511**
 leańat megkötözuen mind ruhaftol a tűzbe vettethee Es a tűz
 legottan meg alveek, honnan ferelm nekil kiiőue, Latvan ezt
 az ő atfa vyonnan megkötőztethe vtet es a varos zerte tanit- 30
 tatlan lovackal hordoztatia vala, Parancolvan azoknac kik a
 lovon valanac hog nomottatnac vtet, Demaga nem kefek az
 ifteni bozzu allas Eg- || gik a louac kőzzűl kik zent Apalin **512**
 azzont hordozyac vala vğ ruga az ő a<t>tat hog ottan meghala
 Demaga, az ő ańna fiaual egetőmben e zent zizne eleibe mene, 35
 es firua kerikvala, hog attanac feltamadasaert criftnac ymad-
 lagot tenne. Es zent apalin azzon afföldre le esek, Le terdep-
 pöl[...]ven ymada vr iftent, es az ő ymadlagaua az ő attat

- feltamazta, Ki legottan hirdetni kezdé cristofnac ő hitit. Es ez
513 halvan || kik oth valanac, Legottan mind iftenhöz terenec, Es
 naág foc ezör emböröc zent leoninos paptol kereztfegőt vönec.
 Az lo kedeglen, ki zent Apalin azzonnac attat meg ölte vala
 5 emböri keppen zolvala monduan Bodog vag Apalin, es bodogoc
 mind azoc, Kik te miattad cristofba hittec. No micoron Decius
 čazar meghallotta volna, hog eusebius čazar kereztyenne letvol-
514 || na Iőue romabol alexandriaba, Kit micoron meg volna. euse-
 biofon naág kenokat thetete es annac vtanna feiet vethethe.
 10 Annac vtanna zent Apalin azzont keth kerek kőzze elős zegek-
 kel rakva, kiket viz haytvala naág feböfleggel vettethe, es igön
 göttrete, Demaga e bodog ziz ferelm nekil marada. Ezt latvan
515 mind azoc kie oth valanac cristofba hűnec || Decius(!) kedeglen
 az foc zentök megölefeiert ammenögörgő meg űte, es meghala
 15 Az vtan a görögöknecl előttec iaro lőn talior, ki kerefivala zent
 Apalin azzont. No micoron a varofnac hostattfa előth alexan-
 driaba elől talalta volna, Legottan megvacula mind feregeuel
 őzue. Ez leven kealtani kezdenec az zizhez, kikert le terdepölven
516 ymadfagot tőn vr iftenhez, es legottan zömőc || velaga meg
 20 adateek. De ezőc elfeleyteek ayo tetelt halalatlanfagoknac miatta,
 es az ő talpat elős vas zegekkel be verek, es az ű nákara eg
 naág faag főventh kőtenec, es a varos zerte ekkeppen haram
 oraiglan tazigalac, es iartatac. No micoron immar neged horara
 fordultvolna, A varos közepőth(!) meg nilec a föld, es talior čazar(!)
517 el űele mind az ő || fereghiuel. Annac vtanna iftennec angala
 iőue eg ifyű zemeľbe, megzabadita űtet a főuennec ő neheffegetöl,
 es a vas zeget ki zede ő talpaibol, es meg vigazta ő sebeit Ezt
 latvan a feregők mind cristofba hűnec. Touabba micoron talior
 elfilyetvolna, vtanna az čazarfag zallá Numerariofra, Ki akara
518 buzzut allani taliornac halala- || rol, ki vala ű neki attafia auág
 roknfaga, [erc'belől] harom tűzes őkrőt čenaltata, es zent Apalin
 azzont bele vettete, De legottan mindőn hewfege el alveek, es
 a harmad őkör kube vala ez zent ziz, čodakeppen ingani kezde,
 es kette repedven ű neki capvth ada ki iőni Ez čoda latvan
 35 tiz ezör embör hűn cristofba Annac vtanna Numerarios čazar
519 feye befaggat- || van(!) zörnű halallal hala Az vtan emeltetheek
 az čazarfagba Torquinos ki cristofnac ő iegőfet-vas lanczokkal
 megkötőztethee es eg magas fara labbal felfüggeztethe, es fővel

ala hog' tüz nec miatta v̄tet el vegezne, De iften nec angála
ezökből v̄tet meghzabadita. Ezt latvan torquinos, mind nepevel
fel veue az igaz hitöt Micoron ezt hallottavolna Obfo- || nor 520
Perfay kerał, Oda iöue nag' erővel, es Alexandriat meg zalla, es
megveue mind nepeuel egetömbe, es megkötözven torquinof, es
a tömlöczbe vettete, Parancsolvan hog' v̄tet erőssen tartanac Zent
Apalin azzont kedeglen micoron tűzzel vizzel vaffal c'ohoccal
köveckel, onnal, fešö zvrokcal, fa enöuel, Kenköuel, Olayal, es
vas || gerebennel igön göttrettevolna Iften nec angála ezöcből 521
mind ki mente v̄tet Vghog', semminemű ken vallafnac miatta 10
megnem gözteteeek, Annac ocaert parancöla hog' el vagiac nákat,
Annac vtanna micoron iutotvolna ö ken vallafanac helere, Kö-
uete eg' keues idöt, auag' haladekot, Es ekkeppen valo ymad-
fagot tön O zizek nec eköffege, es kegöffege || Vram iefus cristus, 522
ki engömet meltataal, Iollehet meltatlant atte zent neued nec 15
efmeretire hinod, hog' engömet tennel tizta aldozatta, Ma neköd
ayanlom en lelkömet könörögven alazatoffaggal, hog' valakic az
en kenomrol megh emleköznec Azokat mindönnemű tefti es
lelki vezedemtöl (!) megh örizzed. Bynöket kegelmefseggel meg-
boçaffad, buyafagnac indulafaath ö ben- || nöd (!) meg olcad, 523
Vtolfo zegenfegöt, es hertelen halalt nekiöc latni ne ag' Azzoñi-
allatokat, kik germök zilefben göttrödnene a magzat advan
v̄ket megvigasztalyad, es halaloknac ideyen kegöffeeggel nekie
meg ielöñneel, es velöc leeg, Es halaloknac vtanna teg' irgalmat
ö velöc, Hog' te veled vigadozzanak öröcke. Ez ymadfag meg- 25
vegezen, zozat iöue menböl ö hozzaia || Monduan löyel en 524
zeretöm vege a coronat ki teneköd öröcke megvagon zerezuen,
Tudvan bizonfaggal hog' te mindön kerelödben meghalgattattaal,
Ez megleven a földre le hayla, es a nák vago fel veue az ö
töret, es eg' vagaffal el vaga nákath, Annac vtanna az ö teste 30
ol nömös illatu lön hog' mindöncoron betegöc vakoc, es liketöc,
fantac, es nemac mindön náua- || Iaiocbol megzabadulnacvala. 525
Ez zent azzoñ zenvede martiromfagoth öth zaz harom eztendöbe
Amen. It kezdetic zent Aduiga azzon elete HAduiga,
Vala Slefianac Craconac, es mind lengel orzagnac hercegne az- 35
zoña Es ol keges es irgalmat azzoñ vala hog' valahol iar vala
acar varosba, akar faluba mindenüth betegöt, es koört kerdöz
vala, Leg || ottan mint halya vala zeretetöft meglatogattavala 526

- es űtet meg vigasztalyavala, mikent ańa fiat, auag leńat. Ennec
főłotte mindenűt tőmlőczbe fekű foglocat nağh zeretettel lato-
gatvala Minth ayo azzonrol iras olvaťtatıc ıg, hoğ telős koń-
haiavala elefegőt ruhazatot, ġortyacat a tőmlőczbeliekhez zolgaltat
527 vala, Hoğ hidegfeg- || től űket eltauoztatna Ennec vtanna, es
főłotte halakra valokat kiket erőz vala micoron vra herczeg
miferől, auag večernéről ki iővala, terdre efven ruhaiat meg-
fogyauala, es ő efedőzefenec miatta űket kizabadıtta vala, Vamok,
es adoc kik űtet illetıcvala, nağ hağomaťt tezőn vala, Kit egğıc
528 Caplana latvan nağ fel zoval ő neki azt || monda, Te azzońom
addeg, es engecz e/ poroknac hoğ mi kie te zolgaıd vağonc
femmi nem kezd lenni, Es ayo azzoń nağ keğőfen neki felele
es ıg monda Oh vram meľet te mondaz İften ő iauival minket
meglatando lezen, Alamıfnachoz ol ıgőn ıgeğőzik vala Hoğ
15 micoron egğzer ielős oltara előth ki Camoraiaba vala rakvan,
529 Imad- || kozni kezdőtvolna, es az ymadfagoknac ayetatoffagatol
nağ ideıg el nem tauozneec, Az alamıfnara zoctatot zegenı kik
valanac, nağ zoval kealthnak vala, mondvan ezt, Ammű azzo-
ńonc el eneğőt mi előttnonc, nağ idő vağon, megfem adot ala-
20 mıfnat, Ezt halvan eğh Apaczya azzoń hoz'a bemene, Es mico-
ron az zegenőcnec zauokat neki megmondotta volna, Legottan
530 || monda, ved fel a pohart ki neki zokot vala mindencoron
penzel telyes allanı Viged ki, es ozyad a zegenőknc mikent
ıften malaztyat atta, Ezt teziuala micoron ayetatoffagban fog-
25 laltatıcvala, es őm maga ki nem mehetvala Micoron kedeglen
őmmaga ki meğőn vala, őnnőn kezeuel nağ bewfegős alamıfnac (!)
531 tezőn vala Es ol nağ keğős azzoń vala hoğ ha čak eg kenere
Auag eg tik mońa volthes || ottan a zegenőkkel kőzlivala, es a
meľ zegenőket nala tart vala, tulaydon ő kezeyuel le terdepőlven
30 eledeld (!) nekik zolgaltathvala, es az ő labokath mind megmossa
vala, es oztan megbekelgetiuala Ennec főłotte pocelosoknac
locaffagat eztendőnceenth eledellel legitiuala Ehfegnec ideyen
nağ alamıfnat tezőn vala. Eg faluyaba neki nağ loc zantafa
532 vala, es mind az fokfagu gabnat ze- || geńőknc oztta vala. Vğ
35 es mondatic hoğ varofokon megkealttatta vala hoğ valakynec
zikfege volna, oda menne, es maganac zikfege zerent elefth
venne, Micoron a gabona megfogatkozotvolnā huľth laytoth,
es hayt oztvala Őzueğőknc es aruaknac anńoc vala es herczeg

előt ígeket vífelíuala. Soc zizeket góna(!) ala vezón vala, es nemeleket apač'afagra, nemelyeket || hazaffagra advala, Hufth es 533 halat génerűfeggel főzeth vala, es zegenőknec kűldíuala Es a zegenőc annokkeppen tarttyakvala es v̄tet kőuetie vala, Mert valaki tőle mit keer vala, Hiun senkit nem bočatvala, Mind mene iőuedelme 5 neki vala clastrombelieknec, es zegenőcnec oztta vala, čak ruha-zattra, es eledelre valoot nala benne megtartvala, Es il' nag' aye-tatos az- || zoñ vala, hog' hovaltolfogva deliglen az zent eghaztol 534 el nem tauozicvala A zent ayeatoffaghoz ol' igön zerközöt vala, es v̄rat annera engezteltevala, Hog' harmicz eztendeiglen a 10 hazaffagnac ágatol valaztván voltanac, Es erefb' eletőth vífel vala mindőñ clautrombelieknel, Előzer ebben, hog' mindőñ napon bōytól vala, ielős innepőctől megvalvan, Kikre || Confes- 535 fori, es v̄ra herceg inticvala kethzer ennie löllehet hufth, es halath génerűfeggel čenatakat aztalara zolgaltathnacvala, Demaga 15 azokat megnem eziuala hanem zegenőknec kűldíuala es maganac kőz halath, es kapoztath főzettetvala, Itala fōth viz vala ef feer, Bort čak ielős innepeken izicvala, Vigiliakat nem čak apoštolo-keet, de mindőñ || zentőkneč kiknec földén nap'oc illő vízzel, es 536 kinerrel bōytőlíuala. Ezt teziuala mindőñ cantorokon, Mindőñ 20 aduentbe, es mindőñ bōytben, Annac vtannac egeb' soc napokon es, Vghogh' Mindőñők čadalcodnacvala rayta, Eleg' keñeret ezik vala, es a feyeret zegenőknec kűldíuala Nem čak bōytőkkel, De egeb' gōttrelmekelees testet őzthoueritíuala. Lo zōrből || čenalt ciliciomot ol' fokaig el vífel vala, hog' ő rayta lōth 537 febōc v̄gán meg evesfōdnec vala, es evel folnacvala, Zolgalo lea-ñaua magat annera oftoroztatiavala, hog' a lean magat igön firattavala Iesus Adviga azzoñ kerdíuala miért ő fírna, es a lean feelt vala, monduan, hog'ne fíryac, Ha ennekōm annera kel embōrt vernēm, hog' a veer testeth kōrñul folya, Miert az || 30 hog' rayta tōbbet nem latoc čonthnal, es bōrnel, Veterne coron 538 capolnaiában megen vala, es ol' erōffen magat oftorozya vala, hog' az ő vere a földre čorogvala, es a földén megtettetic vala, zōnetlen, es mezitelen labbal mind telben, mind narba, es min-dőñ erős időkben ekkeppen iar vala, Labi őltőzetōth čak accoron 35 vezōnvala fel, micoron pispőkōknec, papoknac, es ba- || ratok- 539 nac eleychen megenvala, es a laba noma tōref' mia verrel tet-teticvala Soha futat, es egebnemű bōrrel čenalt ruhath nem

vifelt akar mel' ná'g hidegvolt, es čak ég zoknába, es égh kőz
 palasztba iar vala, Es mind enne mvnkara testenec semmi géne-
 rűfegőt nem tezőn vala, Iolleheth ő ága nómőffen meg čenaltatic-
 540 vala, Demaga meztelen dezkan űguzicva- || la, Soha semmi
 5 korlagaba pipparnara nem fekcicvala, Mindőn mifet vegig hal
 vala, es azokat igőn zeretiuala, kik mifet halgatnac vala, Soha
 az zent éghazba le nem űlvala, Hanem mindencoron terdőn,
 es labon ymadkozicvala, Sonha sem hoba sem esőben, sem
 saarba megnem tarthhattac vala, hog mezt lab zentéghazhoz
 541 eyel nappal nem fołamot volna, OI || ná'g ayetatos vala, Hog
 micoron zent mifet halgatvala, magat nem thűrhetiuala ná'g
 firaftol, es a firaftba valo zepegeft, es fohazkodafokat tezen vala,
 Oltari zenthfeghez annera sebhetic vala, Hog micoron iftennec
 testeuel éggēfil vala, ná'g firaffal megh őtletikvala Soha ymad-
 15 fagtol firamnekil el nem megen vala Oh ki ná'g bodog azzoń-
 542 vala ez, Hog egebeknekcs || idueffegőkrol ielős gondot vifelvala,
 Neki ielős zerzōth zolgaloya vala, hog ki embőrōket gonafta
 intvala. Eg neminemű azzońallatoth ki ymadfagot nem tud
 vala, tiz hetben ná'g zeretettel ifteni ymadfagra taneytha Embōri
 20 allatnak erei fōlōt vīgazvala, Mindőn eyel űgomnekil ymad-
 cozicvala Ammel azzońoc nala valanac valamicoron felkelnec-
 543 vala mindencōron ymadkozuan || lattacvala, Veterne vtan foha
 nem alozicvala, Hanem mind naddeligh ymadkozic vala, Vghog,
 Nag terdeplefenec miatta vōlgec leznec vala, es delnec vtanna
 25 eledelt vezenvala, Ez az zent azzoń, hog kynece zentfeget es
 aytatoffagat iftenfeg halalanac ideyen meg ielōnte, Mert micoron
 az zent zizek ő testenec mellette foltarth olvasnanac, OI ná'g
 544 génerűfegős illath őthletec oth || a helen, Kit soha nem erzōt-
 vult embōri allat annac elōtte Es ekkeppen cristofba ez nōmős
 30 azzoń el űgoueek, Ki masth vralzkodie őrōkkōl őrōkke mehor-
 zagnac bodogfagaban Amen. Vrnac Nevebe kezdetic
 zent adorian mārtnac martiromfaga. ADōryan vr
 iftennec zeretō zenti martiromfagot zenvede maximianos čazar
 545 miat || Ezkeppen, micoron e fōlil megmondot maximianos,
 35 Nicomedia neuű varofba balvańoknac aldeznec ő parancōlattabol
 mindōnūt kereftetnec vala a kereztenōc Nikik űket kereftic vala
 kentol valo feltōgbe Nikie penznec valo őrűltōgben, Vghog,
 zomzed ő zomzeggāt Gazda hazabelieket a kenra vonz'a vala,

kik között || ezek miat harmicz harman megfogattanac es a 546
keral eleibe vitetenec, Kiknec a keral monda, Nem hallottatokee
minemű ken a kereztienők ellen zerzettetőt Kynec űk mondanac
Hallottoc, De atte balgataglagos parančolatod megmőuettőc
Ezön a keral igőn megharagveek, es parančola hog űket űers 5
inakkal vernec, es zaiokat || kőuekkel, es meghalgatvan mindő- 547
niknec mondatat, űket megvafasztatha, es a tőmlőczbe rekez-
tethee, Kiknec adoryan alhatatoffagokat ezebe veue ki vala a
vitezőc között nağob, Monda nekie kezeritlec titőket attū iften-
tőkre, hog megmongatoc ennekőm mi legőn az erdőm melet tū 10
az kenokert vartoc. Erre megfelelenec a zentőc Hog zőm nem
latta, sem || fűl nem hallotta, sem embőrnec ziueben nem zallot 548
mit vr iften megzerzőt az ő zeretőinec. Ezt halvan Adoryan
kőziebe mene, es monda az vtanna valoknac, zamlalatoc engő-
methes ezőkhez, mert enes kerezten vāgoc, Hog ezt hallotta 15
volna a čazar, es latna hog nem akarna aldozni a balvanoknac
Meg vafaltata űtet, es a tőmlőczbe vettete Ennec vtanna az ő
felefege Na- || talia meg halla, Hog vra megtőmlőcztetőtvolna 549
Meg zakazta ruhaiat firvan, es nağ ohaytvan De micoron meg-
tutta volna hog hiteiert tőmlőceztetőtvolna meg, Nağh őrőmmel 20
a tőmlőczbe futa es az ő vranac vafait, es a tőb zentőknek
čokolgatta vala, mert űes kerezten vāla, De a haborufagnac
okaert magat megnem ielőntiuala Annac vtanna monda || az ő 550
vranac Bodog vāg te en vram adoryan, Mert meglelted a kaz-
daglagokat kiket atte zūleid elhattac kinekil vayonni kezd nec 25
azok kik maft lokat birnac Micoron nem lezen a kerekődefnec
ideie, sem a külčen vetelnec, Micoron fenki a kenalol maft
megnem zabadithhat Sem atya fiat, sem aña leānat sem zolga
vrat, sem barat ő barattyat Sem a kazdaglag ő vrat Ennec
vtan- || na micoron űtet intettevolna arra, Hog mindennemű e 551
velagi dičőfegőt meg vtalna, baratit, es zūleit megvtalna, es
mindőnha ő ziueben menben igekőznec, Monda őneki zent
Adoryan Ereggel hugom, mert ammi kenvallafonknac ideyen
elhylac tegődet, hog lassad ammū halalonkat Ez megmondvan
Natalia az ő vrat āyanla az zentőknek hog űtet erőfittenec 35
Auag || biztatnac Es e megmondvan el hazahoz mene Annac 552
vtanna micoron zent Adoryan hallotta volna az ő ken valla-
foknac nap'at, el iőue, es ayandekot ada az őrizőknek, es az

zentöket kik ő vele valanac kezeffegőn hága es v̇nom maga el-
 mene hazahoz nataliat el hynia Mikeppen ő neki hit zeren-
 553 fogatta vala hog ő kenvallasoknac ideyen oth lenne, No || mi-
 coron immar haza menne, Lata v̇tet eg zemel Ki legottan el-
 5 futa, es natalianac meg izene monduan, Adoryan elzabadult,
 es im hol iő, Hog ezt Natalia hallotta volna Nem hiue mondu-
 uan, De ki zabaditotta volna v̇tet ki a foglagbol, Ne agga iften
 enneköm azt, Hogh ő a foglagbol kizabadulion, es a zentöktől
 554 elzakagion, Micoron ezt mondana, Iőue eg germök azon || haz-
 10 tol valo, Ki monda neki, Bizon im hol iő vram elboçattac,
 Natalia azth aleytta, hog a martiromfagtol valo felteben futot-
 volna el, Igön keferuen fira, Es micoron latta volna v̇tet felkele
 hamar, es ő elötte az aytot be zarla, es monda Eltauzzec en
 tölem akki iftentől el eföth, es ne törtennec neköm zolni ő
 15 zaiuual, Kiuel ő vrat megtagatta, Ennec vtanna tekente ő vrara,
 555 monduan O te iftentelen náualyas || Ki kezerit[te]h tegödet meg-
 fogni ammit el nem tekelhecz, Ki valazta el tegödet az zen-
 töctől, Auag ki hitete el tegödet, hog ki ternel a bekefegnec
 güleközetiből Mondmeg enneköm mire futtal el minec elötte a
 20 viadal lenne, es minec elötte a kenth lathnad, Mikeppen sebe-
 feytettelmeg, Hog meeg a nil el sem zalaztatot Im en čodal-
 codom vala ha iftentelen nemből, es e gonoz nemzetbelől valaki
 556 iftennec adatneec O enneköm bodog- || talannac, es náualafnac
 Mit tegec, Ki zerköztem e gonoz nembelihöz, Nem lön enged-
 25 ven neköm hog <en> eg horaiglan valo ideben hiuattatnam martir
 felefege nec; De incab mondatom hite zegöt felefege nec Eg
 keueffe lön neköm vigafagom, De Ime immar holtig valo kefe-
 rüfegöm es zegenfegöm vagon Ezt halgatvan zent Adoryan igön
 örül vala, Čodalcodvan ez nömös zepfegös ifyu azzoñiallatnac ő
 557 beze- || den, Kit vötvala ha[r]zaffagra annac elötte čak tizen neg
 houal, honnan tudna e keppen zolni Örömeft halgatta vala ő
 bezedet, mert ebbelől geriesetös lezön vala a martiromfagra,
 De micoron latna v̇tet hog igön kefergene, monda ő neki Nifd-
 meg neköm azzoñom natalia az aytot, Mert nem a martiromfag
 35 elől futtam el, ammint te aleytod, De hog tegödet ammi keppen
 558 fogadam elhyalac || Natalia megfem hizenvala ő neki, monduan,
 Laffatoc mikeppen čalogath engömet e hite zegöt Mikeppen
 hazudoz ammas ludas. Ffussel te náualyas en tölem, mert en

magamat mayd meg ölöm, hog meg elégöggel (!) immar, No micoron kefneek natalia neki meghnitni az aytoot, Monda Syes nifd meg, mert el megöc, es touabba engömet nem lacz, es annac vtanna firz, hog engömet || en vegezetömnec elötte nem **559** lattal, Mert a zentöket hattam kezefül en ertem, Azert ha a 5 zolgac kerefven engömet megnem lelendnec, az ö kennökat, es az enemeth egetömbe kezdic zenvedni Ezt halvan Natalia Megnita, es egmas elöth le esenec a földre Annac vtanna a tömlöczben egetömbe menenec Holot Natalia heth napeg a zentöknek ö seböket nömös gölölval kenegetiuala Annac vtanna a zertzöt || 10 napra a cazar vtet eleibe hozata, Kic micoron a kennac miatta **560** nem iarhatnanac vitetnec vala mint a barmoc, Kic zent Adoryan kezeit hata mege kötven köueti vala, Ennec vtanna zent Adoryan ezterün vitetec a cazar eleibe. No micoron vitetnec Natalia e keppen zolvala ö neki, lassad en zeretö vram Hog megne retten 15 micoron a kent latod, mert keues ammit mast zenvez, De a lezön nag vigafag teneköd || hog legottan az zent angalokkal **561** kezdez örvidenöd No micoron zent Adorian nem akarna aldozni Nag nehez verelegöt zenvede, Ezt latvan Natalia nag örömmel elfuta az zentökhez kik a tömlöczben valanac, mond- 20 uan Im az en vram elkezdötte a martiromfagot, Kit micoron a cazar intene, hog az ö iftenit ne karömlana, es ö monda, Ha en göttretöm mert azokat kie nem iftenöc karömlom, mikey- || pen te göttretöl iöuendöre ki az igaz iftent megkarömlod. **562** Monda neki a cazar Ez igekre tegödet a calardoc tanittottanac, 25 Zent Adoryan ez ellen monda Mire mondod vket calardoknac ha az öröc eletnec vtara tanitnac. Ez halvan megenth elfuta natalia, es az v vranac feleletit az zentöknek nag örömmel megmonda Ennec vtanna a cazar nag erös embörökkel vtet esmeg igön verethe Touabba natalia mind || a kenokat a ker- **563** desöket es vranac feleletit a zent martiromoknac kie a tömlöczbe valanac legottan meg ielőntiuala. No annera verec vtet, hog a beli ki iö vala immar Annac vtanna meg valazac vtet, es a töb zentöckel a tömlöczbe vettetec Vala zent Adoryan genge ifyv, es igön zep abrazu huzon nölcz eztendös, Natalia tekent- 35 ven ö vrat hatra fekven a nag kennac, es taglafnac miatta || feye ala teve ö kezeth, es monda, Bodog vag te en zerelmes **564** vram, ki melto lööl a zentöc közibe zamlaltatnod, Bodog vag

te en zómóm velaga, hog te zenvedel, Azert ki te erted zenvede, ereggel, en eddóm ereggel, Laffad annac diófeget kynec zerelmeiert e kent zenvetted. Meg halla a čazar Hog fok azzoníallatoc zolgalnanac az zentóknec a tómlóczebe, Parancola Hog touabba be
565 ne bočat- || nak vket, Meghalla ezth natalia, Hog azzoñ nepet oda nem bočatnanac, el vethete hayat, es ferfyv ruhaban óltózec, Vg [hog] zolgal vala a zentóknec a tómlóczebe, egeb azzoníallatockales ezt thetetiuala io pelda adafanac miatta Ennec vtanna kere az ó vrat, hog micoron az óróc diófegbe lenne, ymadna ó erótte,
10 Hog vr iften vtet e velagon meg órizne zeplótelenfegben, es
566 hamar || vtet ez velagbol ki venne Ezt halan a čazar, hog az azzoníallatoc ekeppen tóttet volna, Hozata óló vafath, kin mindóniknec labait eltóretne, es ekeppen vk meghalnanac. Ffel vala zent natalia hog az ó vra egebeknec keñña latvan megrettenne,
15 De kere a dolgofocat kik ezt zerzik vala, Hog az ó vran kezdenec el. No micoron immar ó neki labait elmetútttek volna, es
567 zarait || el tórtetek volna, Kere vtet natalia, hog az ó kezethes elhanna methni, Miucl az v zent tarfaſagihoz kik többet zenvettek vala egenló lenne Ez megleven zent Adoryan elbočata ó
20 lelket vr iftenhöz, es a tób zentóc vn kyeken az ólóre tartak vala labocat, es ekeppen mind vr iftenhöz menenec. Annac vtanna Parancola a čazar, hog teftóket mindmeg egetnec Natalia
568 addig ó vranac || kezec kebelebe elreyte. No micoron immar az zentóknec teftóc a tüzbe vettetnenec, akara nataliaes vñóm-
25 magat a tüzbe vettetni, De hertelenfeggel nağ harmath eſeek, Ki a tüzec el olta, es az zent teftóket bantaf nekil meghağa A kereztténóc erról tañacoth tartanac, es az zent teftóket conſtantinapolba viueek miglen aña zent eghaznac bekeſeg lenne, hog az vtan eſmeg tiztóſſeggel megh hoznac. Ez zentóc
569 zen- || vedenec martiromſagot vronc ieſufnac zileteſe vtan huz hean harom zaz eztendóbe No azert Natalia marada hazaban, es zent Adoryannac fel kezeet maganac megtarta, Mel kezeth ó eletinec vigaztalafara mindóncoron tiztóſſeggel feyehez tezen vala Ennec vtanna lata eg fő tizt tarto, auag ado zedó hog
35 Natalia igón zep igón kazdag, es igón nómós volna, A čazarnac
570 akarattabol tiztóf- || ſegbeli azzoníallatokat külde ó hozza, Hog ha hazafſagra acaratos volna, kiknec natalia felele, Ki herhetne nekóm azt, Hog en ifen embórhez birnam, Demaga keróc harom

napi időth hog' magamat hozza zerezheffem. Ezt mongá vala
azert hog' el zalathatna. Annac vtanna ymada v r iftent hog' vtet
tiztan megtartanaia. Ez megleven legottan el alvek. Ime hog'
el aluth volna, eg' a martiromoc közzül neki meg ielőnc || es 571
vtet nag' edőffeggel megvigasztala, Parancsolvan ő neki, hog' a 5
helre menne holot a martiromoknac, es az vranac testőc volna.
No micoron felferkenth volna, Veue čak zent Adoryannac kē-
zeth, es nag' foc kereztenőckel hayora zalla, Hog' ezt meghal-
lotta volna a fő tizttarto foc vitezőkkel hayon vket üzni kezde,
Demaga ellenőcvalo zel tamada; ki ő bennőc fokacath elfileztven 10
kezerite vket megterni No micoron immar effel || volna, Pokol- 572
beli őrdög nekic meg ielőnc egh hayon iaro embörnec kepeben,
tettetven hog' a hayoban volna, es azokat kikkel natalia vala,
Monda ő nekic, honnan iőtek es hova mentőc, Mondanac Nico-
mediabol iőuőnc es constantinapolba megőnc Monda nekic 15
Elteuettetőc de balfele tarcatoc ha io helre akartoc menni Ezt
mongá vala azert, hog' a tengörre mennene, es vket elveztene,
es hog' meg- || halnanac Ez halvan micoron ő vitorlaiocat meg- 573
fordittanac, Legottan megieelőnc zent Adoryan őnekic eg' kis
hayoba űlven, es monda nekic hog' azonkeppen mennene minth 20
előzer Meg ielőntven hog' akki előzőr zoltvolna őrdög volt volna
Ez megmondvan a hayo előt megen vala, es vtath [mutat] mutath
vala ő nekic Natalia lathvan hog' zent Adoryan előttőc menne || igēn 574
nag' őrómmel betelec Es e keppen minec előtte megvillamodnec
constantinapolba iutanac. No micoron oth natalia a hazba 25
mentvolna, holot zent Adoryannac teste, es a több martiromok-
nac, Es zent Adoryannac kezec ő testehöz tőtte volna, ő imad-
saga vtan el alvek, es megieelőnc ő neki zenth adorian, neki
közönven parancola hog' ő vele az őrőc bekefegbe menne Annac
vtanna micoron || almabol felfekentvolna (!), es aalmath megh 575
ielöntőtte volna azoknac kic oth valanac, Bölőut (!) von ő tőlőc,
es lelket legottan elbočatha, Kit az zent angaloc nag' vigafaggal
meňorzagban vinec. Legottan veveek a kereztenőc ő testet, es
tevek az zent martiromoknac testőchez Amen Vrnac Neue be
kezetie zent Elek Confessornac eleti SEnt elek, Ki 35
ez velagot vyonnan valo mestőrfegeuel megh čala || es embőri 576
nemzetnec ellenfeget meg gőze, Vala nōmōs nembelől romasagba
euffemianofnac fia ki vala čazar vduaraba elfő, Ki vtan iarvala

három ezör zolga, kic <mind> arañas őuel ővedőznecvala, es ől-
 tőznecvala camvcaba Ennec főlőtte euffemianos vala igön irgal-
 mas, Vghog, Naponked zegenőket, aruakat, őzvegőket, es zaran-
 577 dokoknac három aztalt advala || Kiknec tiztőffeggel zolgalvala,
 5 Es ennec vtanna ő kilenc horan ételt vezen vala zerzetős ne-
 pekkal ifteni felelmel, kynec felesége Aglaes azzon es ez zerrel
 iamborfaggal el vala, Micoron ő nekie magzattoc nem volna,
 Imadčagockal íerenec vr iftentől ég fyat, es attolfogwa elenec
 nag tiztafaggal No micoron immar a germőc ezős volna, adac
 578 ętet tanufağra, Annac vtanna micoron a tanufağban || tudoma-
 nıanac miatta veragoznec, es embőrfegőt ertvolna, Valasztanac
 neki čazar vduarabol ég zizet, es neki adac feleségül Annac
 vtanna micoron a ıugodalomnac ideye el iőtvolna, Bemene az
 zent ifiw az ő mathkaiaval agias hazaba, holot kezde ętet ta-
 15 nıthani ifteni felemre, es zizefegnec tartafara. Mel tanufagnac
 vtanna aran gürıyet es vitezi őuenec čattyat, kiuel őuedőzievala
 579 neki ada tartani, mond- || van, Ved hozzad ezőket, es tarč
 nalad ammıg vr iftennec kellemetős, es kőzöttőnc vr iften le-
 gőn, Annac vtanna veuen ő iozagaba es a tengőrrı mene, es
 20 titkon be zalla ég hayoban Mel hayon ętet vetec laodiciaba.
 es onnan elmene ediffa neuı varőfba fıria orzagban, hol vala
 mő Vrone iefus crıstufnac kepe, ki nem embőri kez miath vala
 alkotvan gőlčba zerezven. No micoron oda iutoth volna, mind
 580 valamit || vele hozoth vala zegenőknec ozta, es hitvan ruhaban
 25 őltőzven a tőb zegenőckel eęetőmbe azzońonc marıanac eghaza
 előt kezdı űlnı, Holot alamıfnaival el vala, es abban tőbbeth
 megnem tartvala, hanem čak kiuel ő zegendőn megerne, es a
 tőbbit a tőb zegenőknec oztyarala, Demaga az ő attya micoron
 meghelmerte volna hog az ő fıa elment, ő rayta nag fıraft tőn,
 581 es zolgakat mindőn fele bočata, hog az ő fıat || meęterefnec
 nag zorgalmatoffaggal, es zeretettel kik kőzzıl nekie iőuenec
 ediffaba, Hog latta volna zent elek az zolgacath ęket meę
 elmere, De ętet az zolgac femmikeppen megnem elmereec, es
 oth a tőb zegenőckel eęetőmben zolgai neki alamıfnat adanac,
 35 Mel alamıfnat vőn iftennec valo hala adaffal, monduan Halat
 adoc tenekőd en vram iften, mert zolgaymtol alamıfnat vetethel
 582 || en velem, Annac vtanna meęterenec az zolgac, es meęmondac
 ő attıanac hog fohol megnem leltecvolna ętet. Touabba az ő

aína fianac elmenefenec vtanna ő ágas haza[ba]nac pagimentomara
 fakot teritte, Holot nağ ohaytással, es firaffal valo iaygatafokat
 tezenvala, monduan, Ith firatom az en fiamat mind addiglan
 mig vtet meglelőm, es meglatom, Az ő || iegófe kediglen vg- 583
 mondvala ő napanac En addiglan migh az en edeffegős vram
 felől hirt nem halloc mikeppen a gerlice égedül veletőc meg-
 maradoc, es veletők lakozom, No micoron zent elek a fölül
 megmondot helen, Az az, Azzoñonc ziz marianac éghaza előth
 tizenheth eztendeiglen lacoztvolna vr iftennec zolgalatiaba,
 Azzoñonc marianac || kepe ki oth vala az égha(!) Monda az 584
 éghaz őrizőnec, Hozd az éghazba iftennec embőret, mert melto
 meñorzagra, es iftennec zent lelke ñugozic ő rayta Ime az ő
 ymadfaga fel megen vr iftennec eleibe mikeppen a tőmyennec
 ő fűltj, Micoron az éghaz őriző nem tudna, Kiről mondana,
 Monda esmeg ő neki, Akki az éghazhoz lato vala ottan ki mene 15
 es vtet az éghazba be hozza nağ tisztőffeggel. No || Hog e dolgot 585
 mindőn ember megtuttavolna, es mind tisztőlnec vtet, nem akara
 hog e velagon tisztőltetnek annac okaert esmeg elmene laodi-
 ciaba, Holot be zalla eg hayoba, es micoron acarna menni
 tarfiaba, Vr iftennec akaratta zerenth a hayo zel miat vette- 20
 tecki romanal, Hog ezt latta volna zent elec, monda vñnőm-
 benne Az en atyam hazanal esmeretlen laco- || zom es nem 586
 tezőc egebecnec nehefiegőt Ez leven el indula, es azonközben
 törtenek, Hog az ő atya čazar vduarabol ki iőven nağ loc zol-
 gackal meghkőrnikőzven, es vtet követven elől talala, es ő vtan 25
 kezde kealtani, mondvan, Iftennec zolgaia kerlec tegődet, hog
 fogağ engőmet zegen zarandocot hazadba, es elteffel engőmet
 aztalodrol valo hulladekokcal, es maradekokcal, hog az vr iften
 || legén melto atte zarandekoddales irgalmaffagoth tenni, Hog 587
 ezt hallottavolna az ő atfa, ő fianac zerelmeiert be haga fogadni, 30
 es ő neki külön hazat zerezetthe az ő aytoia előth Hog vtet
 gacortab latna es neki zolgalatot zerze, es vñnőn aztalarol valo
 etket ad vala ő neki, De zenth elec incab gondol vala az lelki
 etelre honnem a testire, Annac okaert ymadfagba foglalatosa vala
 ko- || ronked testet bōytel vigazással megh őztőueriti vala, 588
 Annac fölőtte a hazbeliek miat nağ loc ñomorufagot, es bozzu-
 fagot zenved vala, Nekiktől mōuetfegőt, Nekiktől tal mofadeccal
 valo őtőzeft ő feyere gakorlatost, Demaga zent elek ezőketh

mind bekefeggel zenvedivala az ő erdemenece őregbűlefevert, No
micoron immar tizenhet*) eztendeiglen lakozot volna attanac
589 hazanal esmeretlen || Megesmere iftennec malazttyabol hog el-
közeltetne az ő eletinec vegezetj, Kere papiroft, es tenthaat, es
5 az ő eletith mindön zerent megira, Minec vtanna egvasarnapon
mife megleven a sanctuariomba menbelöl zozat iöue, monduan,
lőyetöc en hozzam mind kik mynkalcottatoc, es megfarrattatoc,
es en meg nygotlac titöket, hog ezt hallottac volna, iyettökbe
590 arcel mind a földre le esenec, No megmafodzor zozat || iöue,
10 monduan, Kereffetök meg iftennec emböret hog ymaggon roma-
fagert Kerefni kezdec vtet legottan, de nem lelhetec femmi-
keppen Elmeg monda az zozat, Euffemianos hazaba kereffetök.
Euffemianofth erröl kerdözni kezdek, es ő azt monda, hog e
dologba femmit nem tudna. No legottan a czaroc Archadius,
591 es Onorius Innocencius papaualetömben || el indulanac
euffemianofnac hazahoz, es zent eleknece zolgaloya iöuala vra
eleibe, monduan lafdmeg vram talam ammü zarandokonc, mert
nag zenth eletü, es bekefegös embervala Euffemianos ezt halvan,
elöl el fyethe, es vteth halva lele, kynec orçayat latha hog
20 fenlenec minth iftennec angala. Es akara a leveleth ki venni ő
592 kezeböl, de nem vehete, No || micoron immar ki iötvolna ő
töle a czaroknac, es a papanac meg ielöntöttevölna, vkes be-
menenec, es ezt mondac lollehet hog bynölöc vagonc Demaga
ez orzagnac terhet vifölöc, es e papa közönlegnec patorfagat
25 Azert aggad nekönc a leueleth, hog tuggoc mi vagon benne
megh irva Es a papa hozya mene es a levelet kezeböl ki veue,
593 Kit legottan neki || boçata, es el olvaftata mind az foklagu nep
elöth. No hog ezt hallottavölna euffemianos zent eleknece atta,
ő nag keferöllegeben ereie elzacadoza, es a földre le eseece, mint
30 holt eleven. Annac vtanna micoron keveffe meg vçodotvolna,
zaggatni kezde ruhajat, es nüni kezde az ő ven feyen valo ha-
yat huzni, kezde zakalat, es vñömmagat göttreni, es az ő fianac
594 teftere efedözni, kealtvan, O enneköm || en zeretö fiam, Mire
hog engömet ez zerent megzomorittotal, es enne eztendeiglen
35 valo banatoth es firaft enneköm zerzel Iay enneköm nauaľafnac
mert tegödet latlac en venfegömnec iftap'at, es az agan halva

*) A h betü alatt eredetileg k volt.

fekven, es ennekõm nem zolván Iay ennekõm minemű vigafa-
 gom lezen immar Touabba az õ añnaes hog ezt meghallotta
 volna, Mikeppen a fyas orozlan a halot zaggattya micoron ||
 megh akad, Azonkeppen nag firaffal ruhaiath zaggatta nûi hayat, 595
 es zõmeit menben felemeli Es micoron a nag focsagtol a tefthõz
 nem mehetne, Kealtvan vgmondvala, Aggatoc nekõm vtath, Hog
 lathhaffam az en fiamath az en lelkõmnec vigafagat. Kit emlettem
 az en emleymvel, No micoron iutotvolna a tefthõz reaia efec
 kealtvan Iay ennekõm en zeretõ fyam en zõmeymnec velaga,
 Mire minekõnc ekeppen || es ig kegõtlen tõttel, Latodvala atya- 596
 dat, es engõmet nag keferû firalomba, es tennõmmagadat meg-
 nem ielõntõtted, es atte zolgaid te raytad bozzufagot tõttec, es
 el zenvetted. Ezõnkeppen ottan ottan efedõzievala a teftre Niha
 kezei elteryeztven Niha kezeuel õ angali orçaiat illetven, es
 çokolgatvan ivõltvala Siriatoc en velem mind kie ith vattoc, 15
 mert tizenhet eztendeiglen volt en ha- || zamban, es nem ef- 597
 mertem hog en eggetlen eg fiam legen, Ki õ zolgaitol nag foc
 nomorufagot, es arcel vereft tûrt Iay ennekõm, ki ad az en
 zõmeymnec firalmas kutfeieth, Hog firaffam eyel es nappal en
 lelkõmnec keferûfeget. Az õ felesegees gaz ruhaban õltõzven oda 20
 futa, es firatfa vala vtet monduan Iay ennekõm Mert ez may
 napon nag gazba, es õzvegfegeben ma- || rattam, es immar ninç 598
 ennekõm kire neznõm, sem zõmeymet kire vetnõm Immar el
 romlot en tõlem, en tûkõrõm es el vezõth nekõm remenfegõm
 Ez mai napon elkezdetic nekõm zomorufagom, kinec veghe 25
 foha nem lezõn Halvan annep ezt, nagh firaft teznec vala.
 Annac vtanna a papa, es a çazaroc teuek vtet tiztõs halot vife-
 lõre, es viuec a varofnac kõzepire, es annepnec megh izenec,
 Hog meg- || leltecvoina az iftennec embõret, Kith mind az egez 599
 varos keres vala, es mind eleibe iõuenec az zentnec Touabba 30
 vr iften çoda tetellel megh ielõnte õ zolgaianac zentfeget, mert
 valakie õ teftet illeticvala legottan mindõn betegfegõcbõl, velag-
 talanfagocbol, es gonoz zellettõl megzabadulnac vala. No e nag
 çoda latvan a çazaroc papauai vñõmmagoc Kezdec az zent tef-
 tõt vifelni, Hog vkes megzentõltet- || nenec tõle, Annac vtanna 600
 a çazaroc hagac, hogh bewfeggel arahat, es ezõftõth himtenenec
 el a piaçon hog az zent tefthõth vihetnec a zent eghazhoz De
 annep nem gondola a penzel, hanem inkab nagobban nagobban

fietnec vala az zent testnec illetesere, Vghog, Nag dologgal
 viheteek zent bonifacius martirnac templomaba, Es oth isteni
 diceretel tartac heted napig miglen o neki zerzenec coporfot ||
 601 aranbol, gengekbol, es draga kőuecbol, kiben az o testeet nag
 5 tiztőffeggel helhőteec Es a coporfobol Auag a serbol io vala ki
 ol edőffegős illat, Hog ha rakvavolna nōmōs tōmyennel. Ez ve-
 lagbol mulecki zent elek cristofnac ziletese vtan harom zaz har-
 micz noleczad eztendoben, Ki mast yigadoz őrōckōn őrōcke vr
 istennec elōtte a dicőffeges zentōckel, Amen Dicerteffec az
 10 vr iften ||*)

607 Vrnac Neuebe ith kezdetie zent Sofia azzon
 elethi NAuffredo zent Sofia atta. Vala perfarom beli keral.
 Anna neuztetie vala Srandalianac Az Nauffredus keral laczik
 vala medorom few varosba, Kibol maganac von het orzagot,
 15 Medorom, Affricat, zerečen orzagot Caldeofokat, Arabiat, Alexan-
 driat es egyptom földet mind meg bira. Az idoben pogan nep
 608 kōzōt lenki nem vala o hozza foghato, Mert || valahoua fog
 vala mindeneket o meg gōzvala. Minth romayaknac tartia kor-
 nicaya, Az idoben Anacletus neuu papa zentfegbe veragozec,
 20 Zent filuefter papa vtan huzon hatod eztendoben rom<a>ba Decius
 čazar ideiebe, Az idobe gōrōg orzag vala mindōnfelől nag io
 bekefegben, mert Decius čazar kereztyenōket igōn haborgat vala
 Ez Anacletus papa ki futa romabol, es elmene gōrōg orzagba
 609 Micoron ezt Dōmōtōr čazar latta, || es hallotta volna, nagh őrōm-
 25 mel, es nag tiztőffeggel fogada az Anacletus papat, es o orzaga-
 beli vrakat, Ielōnnen ierusalembe Ianos patriarchat kikvel
 tanačot erre vegeze hog o fianac Dōmōtōrnec miert a čazar
 őnōmmaga igōn venhōt vala Sophia azzont igōn dragalatos zep
 zizet Nauffredus kernalnac leaāt megkerne, De miert hog eggic
 30 vala kerezten Mafic pogan Anacletus papa engede, Hog Nauffre-
 dus keral dōmōtōr čazarral meg eggēfūlyen, es hog deciufnac ||
 610 ellene leheffen, es megh gōzhaffe decioft, Mert a Decius iftennec
 zent eghazat igōn nağon haborgatia vala, Ez meg leven meg
 foc idō el mulvan, meg hala ez ven dōmōtōr čazar, es az o
 35 orzaga marada fiara dōmōtōrre Sofia azzontol lōn harom leaāa

*) A 602—606. lapok üresek.

hith, remenleg, es Ifteni zereteth naǵ zepfeggel, Kiket tanittata
zent irafnac bölčefegere Sofia azzon vala iftembe igon ayetatos,
es o zolgalatia iftennel igon foganatos- || vala, gakorta valo **611**
kiztethnec miatta o vra domotör czar Anacletus papaua! özue
romaba mene, A hith mellet vitezlegot teni, nem torrel, sem
fegverrel, Hanem cak hittel, es kenzenvedeffel iftennec orzagat
venni, es az o leanit, hitoth, remenlegoth es ifteni zereteth
az o anhocak felelegeuel haka orzagaban naǵ kencel, es naǵ
kazdagfaggal, Annac vtanna domotör czar Anacletus papaua!
özue Adrianus romai czar mia kit Decius || czar halala vtan **612**
emelenec veuen martiromfagnac coronaiat, Azon idoben micoron
zent domotörnec lelket angaloc vinnec menorzagba, Zent Sofia
azzon halla az angali enekoth kinel az o vrat iftennec eleibe
vizicvala, mert imadfagnac helen vala, felkolte az o leanit, es
o veloc özue ymadkozec ammindonhato iftenhoz, Hog meltolna ¹⁵
o neki meg ielonteni mi legon az angali enek, es mit ie<d>zene,
mert nem tuggava- || la, hanem cak az enekot halya vala. **613**
Tahat mind az harom leana lata harom angalt, es ez harom
angal mindenie feye folot tartvala eg eg zepfegos coronat kezebe,
Zent sofia azzon feye folot heth angal tartvala heth coronat. ²⁰
Az angaloc mondanac ez zizeknec, hallatoke emmu enekonket,
attü atyatoc lelket kit Adrianus czar meg olete, ez enek zoval
viuoc iften eleibe, es iften vtet martiromfagnac coronaiaual
orocke megco- || ronaza. Tynectokes alkothvan vagon az oroc **614**
corona riuid napocba vr iften meg laath, Kynec erdomet ve- ²⁵
zitoc, De attü anatot titoketh zent Petör es zenth Pal eghazahoz
vizon bee romaba, Holot Adrianos czar miat mind anatoccal
özue dicofegos coronanal (!) tiztoffeget neritok, De attü anatot
hetczer halmeg, es mind hetcer iften feltamaztta, es heth
coronaua! megcoronazya Azert cristofnac melto lea- || na Sofia **615**
zerezdmeg zivednec hazat, kith hog hallotvolna zent sofia azzon
vig, es tizta orcaual fogada ez naǵ iambort ierufalembeli Ianos
patriarchat, Kit vtet kereztenlegre fordita, es meg kereztöle
mind o leanival özue hozza hiuata mizerrel orzagat haggi o
töle tanaocot kerde. Es ez Ianos patriarcha tanaocza hog zent ³⁵
eghazat rakatna, Azert zent sofia azzon eg igon naǵ, es zep
eghazat rakata || bodog azzon neuen, Kinel zebbet nagobbat, **616**
loth meg olant semminemu embör zome nem latoth. Es zent

- éghazi zerrel mindön neművel nağ beufeggel zerze aranál
 ezűftel kilomb kilomb nômôs kôueckel mondhatlan nağ zent
 éghazi zerrel, es a fôlûl mondot Ianos patriarchat teve pîfpôkke
 Mert az iambor tanačaval bodog azzon neuen rakatni kezdethe,
 617 Holot germôctôl megvalvan ez || iambor megkereztele keth neg-
 uen ezôr embôrt. Zent sofiazzon terquiliofnac ô vranac attafia-
 nac hağa es valla az orzagot, es iftennec ô igeiet akara kôuetni,
 Holot ezt monga Hanemha valaki mind azokat kiket byr ellene
 nem mondand, nem lehet en tanitvanom Es felveue az ô harom
 10 leañat annac vtanna hog ô vra meg holt volna nôlezad eztendô
 vtan, es mene romaba focfagu arañat ezűftôth vûn ô vele, kiuel
 618 roma- || fagbeli zegen kerezttênôk<n>ek el oztvan meg vigasztala
 huzon neg éghazat romaba rakata, Holot meeg ez napighes
 iften az ô zentiuel dičertetic, Az idôben zent sofiazzon zent
 15 zerzetnec zômele alat lacozievala romaba, Nağ vraknac, es nô-
 mômôknec felesegit cristufnac hitire fordittyavala, es sokfagu
 nômôs azzonokat kerezttên hittre tanittavala, Kik ô feryôctôl
 mindômbe el kilen leznecevala ô feriôc ağanac, fem engednec-
 619 || vala, Holot a varosfnac fô nepe kôzzûl eg fô embôr Anthiocus
 20 meg haragvec Adrianus čazarnac monda, Eg neminemű azzon
 allat harom leañival iôth e varosba, felesegônket tôlônc el
 valasztotta, kit mondnac az eg iftennec iefus cristufnac a törue-
 nêre, es hitire tanitta, feleb valo tanitafa ez, Hog mi hazaffa-
 gonknac zerelmetôl mindônôftôlfogvan magokat megzenvettefsec,
 620 es ez zerent ô kiztethenec engedven van- || nac mû tôlônc el-
 kilômlôttec, Annera hog az aztalhoz fem iônc velônc egbe enni
 Tahat a čazar az uduarbironac parančola az azzont eleibe ô
 palotaiaba vinnie. Ez megleven, es zent sofia azzon ô leañival
 ôzue Adrianus eleibe vitetnenec, ô meľôket, es homlokocat zent
 30 iegeuel megerôfittikvala, ez leañoc, Mert igôn zepôc valanac,
 Vghog ezôn elcôdalecoduan adrianos meg iyedôtvla, es iyettebe
 621 foc ideig eg zoth || fem zolhatotvala Eg keues ideiglen fel-
 vëoduan(!) zolitta zent sofiazzont, es megkerdven minemű melto-
 fagbeli embôr germôke volna, ees honnen valo, auag honneg
 35 iôtvorna kerduen romai vraknac felesegit ô vrocval mire habor-
 gattatna egmaftol el valasztvan, es ô iftenôket kik ez velagot
 terômtôttec valamiokert ez azzonokkal megtagattatna, De elôzer
 hog volna neue, Ezt halvan zent sofiazzon, Felele, es monda

En neuem kerezten. Monda || Adrianos, Neuedet kerdöm nem **622**
hitödet kit tartaz Felele zent sofiazzoñ, Mi legön tiztöfb, es
nemöfb minth a kerezten, Masod neuem sofia perfarom beli ke-
ralnac zilötte, es görögorzag beli čazarne azzoñ, Azert iöttem
be romaba leañimmal elő iftennec aldozatoth adnom Tahat a 5
čazar ez azzont leañival özue ada örizni peladius fő tanač ha-
zaba, De micoron volna örizeth alath zenth sofia azzoñ tanittá
valá az ő leañit e velagot || megvtalni, es kenokat zenvednie, **623**
monduan, Leañim vattoc zent irafba tanulvan, es iol tuğgatoc
hog meg vağon iruan Hog ez velaghi haborufagnac ideien 10
vigáz'atoc, germökflegtöctöl fogva ki remenfegöt tanultatoc ha a
mellet iefus criftusnac hitith vallangatoc kenokath zenveduen,
Vr iften tū nectöc a koronakat meg aggá, es en velem özue
meg coronazvan meñorzagba helhözteth Kynec ez leañoc felel-
ven || mondanac, Tiztölendö azzononc, es zeretö añanc bočas **624**
minket čazarnac keñnaba, es ez földi feñitekneec haborufaghiba,
meg efmeröd mi viadalonknac erös vallafaath, Mi iduözitene
iefus criftus minket meg öriz, es meg otalmaz Anña zola esmeg
azt monda, Vr iften tūnectöc tegön segödelmet abba mit fogat-
toc, Meg maradni enes vigan titöket köuetlec harmad nap be 20
iöuen A čazar vitethe ez zizeket eleibe zent sofia azzoñ az ő
an- || nöc vtannoc menven Tahat Adrianos čazar latvan e zize- **625**
ket, monda O ifyv leañoc keñerülietöc attū ifyvfagtokon es attū
añatoknac venfegen, Halgaffatoc engömeth Aldozyatoc romafagon
vralkodo iftenöknec, En zamlallac titöket lelki leañim köziben, 25
es vduarombeli fő tanač kellemes vitezim hazocban zerezlec,
A hith azzoñ zent sofia azzonnac öregb leaña felele, es monda,
hitnec ieğeth keresöm, kit lemmikeppen nem lelhetöc, Hanem
čak awal, Hog en cristofert || meghaloc, Adrianos criftus hiui- **626**
nec haborgatoya nağ hamarlaggal vas roftelt febös tűzbe meg 30
tűzefittete, es ez genge zizet reaia thetethe, De az zent hith
azzon egetlen ő rayta ñvgoueek minth viznec hababa iaro kis
hayo Nağ zoual kealta monduan, Vram iefus criftus tekenč en
ream te zolgalo leañodra. Criftus legottan nağ mondhatathlan nağ
velagofflaggal neki ielőnec, es vtet megh erőfitven, es monduan 35
|| Leg alhatatos hith, mert en te hitödbe ielőnöm nağ velagof- **627**
laggal Ezt halvan Adrianos hitnec nákat vagata, De minec
előtte az nákvago helere vitetneieec az ő anña, es az ő hugai

elöth ymadfagot tön monduan vram iefus xps ki vag hitnec
 kezdetj, es epittöye, tekenč te zolgalo leañodra, es ymadfagara
 Es kerlec hog mindön aki en kenomnac nap'arol meg emlekö-
 628 zendic, es te neuedert tiztöffegöt tezön || ez velagbol ki multanac
 5 elötte igaz hitbe meltoltaffec te miattad meg erőfölni, Kyne-
 vr isten felele, En valasztottam iöy en hozzam a fetetfegökböl
 az en nag codalatos velagoffagomban, es ammit en tölem kertel
 az advan vagon te neköd, feyet le haytvan a törnec illetefe
 feyet tetetöl el valazta. Tahat az ö testeböl nag illat ötlec ki
 10 mint nömös balfamommal be rekeztöth korfot megtörtcevolna.
 629 Es e nag edös illath mindönöketh || meghata, hog čodalcodvan
 mongacvala, Hog minemü dolog lön ez nag illat, Legottan
 neminemü ördöngös megzolala kealtvan, Ne acaryatoc čodalni
 ezön, Mert zent hith azzön vitetic criftusnac eleibe, es meñnei
 15 rofaknac veraghi közzöt helhöztetic, Ennec vtanna veuec a
 remenfegöt, es be vetec [eg egö tyzes hordoba ieltelenne meg
 egnie, De ez hordonac langa ki ötleec pogan nepnec focfagaral
 630 ho- || loth a lang oth ezör embört egete meg, Zent remenfeg
 monda, En zülem mith ymaggac, Auag mit keriec, Ha im latom
 20 en iegöfömet tartvan irast en zömöm elöth, ker' mit acarz mert
 valamit keerzs(!) mind megvagon neköd advan Kynece añña felele,
 Leañom keryed azt, Hog valaminemw einbör te iegöfödnec neve
 diceretiert te kenodrod(!) meg emlöközendic, igaz remenfegbe
 631 örocke megmaradgon, es micoron lel- || ke tetetöl elfog tavozni,
 25 Tahat ackoron minemü binbe vetközöt embör legön, semmikep-
 pen karhozattra ne vetteffec. Ez zerrel tön ymadfagot az zent
 remenfeg, Kynece felele criftus, En zeretö hugom meghalvan
 vagon atte ymadfagod. es ez zerrel ñakat vagac, es helheztetec
 ö nenne melle. Annac vtanna Ziz zent zeretet igön nagon osto-
 30 roztatec, Kynece keferüflege ziuet altal iara, es el amula ö añña
 632 erőfit- || ven bizlala vala, monduan En io leañom batorfagost
 mivelköggel, mert isten ilenöknece otalma kik ö benne hiznec.
 Ez vtan az ö keth kezec töbe el metec Tahat zent zeretet
 monda, En apaftalom zent Pal Engöm tanitöth monduan Az
 35 isteni zerelm mindön naualat, es vezedelmeth bekefeggel elvifel
 es el tür Es hog ez zenth zeretet nag vig(!) keduel allana Adria-
 633 nos parančo- || la ñakat vagni Imadcozec zent zeretet, es monda,
 Vram iefus criftus ki vag ez zent zeretetnec feye, es tüze, en-

gedged hog valaminemû embôr te neved tiztôffegeiert en ke-
 nomrol meg emlekôzôndic, ayandocozvan legôn ô halalanac
 elôtte zent zeretnec mivelkôdetiuel, Kynec vr iften meg halla
 ymadfagat, es fel vitetec mehorzagban angaloc miat Es ô ziz
 veraghi testet || temetec az ô keeth nenne mellet, Mindenic 634
 leana etzôr f mind zent sofiazzonnac ielônenec, monduan
 O zeretô ananc mennecbe mel nag dicôfeg tegôdet war, De zent
 sofia azzonnac ez lathas miat nap zinbe változec ô orezaia,
 Vghog Adrianos, es mind az ô vele valo nepec vg alittyakvala
 hog azzon iften volna, zolván Adrianos kerdi vala edôffeget hog 10
 mi volna ez latas, ki felele, monduan, Ez lathas meñnei || Mert 635
 latam az en harom leañomnak erdômit, Kiket te meg kenzatal,
 Es innectova coronakcal varnac engômet, Es a keraloknac keralat
 onzolván, Ki naggal erôfb, es nômöfb te tôled, es mind romai
 vrafagnal hatalmafb az keral Atte focagu kenzafoznac vtanna 15
 engôm meg coronaz Tegôdet kediglen ôrôc karhozattra veeth,
 Adrianos ezt hog hallotta volna Igôn meg haragvec, Parancola
 az ô ruhaiabol mezitelen || foztania, es tizenket maroc vezzôuel 636
 vtet verni miglen mind elzakadoznanac, es az ô teste meg ha-
 fadozyon. Annac vtanna elôs vafocbol alcotot zert cénaltata, es 20
 rayta iartata mind addig mignem az ô labaynac yna, es ere
 elzakadoza, Annac fôlôtte vas verôuel ô feyet verethee hog az
 ô aga velôie orrarol ki iarvala, De zenth Sofia azzon enne nag
 kennac keferûfegeben indulatlan vezteg alla, Monda || Adria- 637
 nosnac O te zegen, ez kenoc engômet en iftenômnec igôn kelle- 25
 metôffe teznec, Mert profeta mongia, Vram iften akaratommal
 aldozom tenekôd, es vallom te zent neuvedeth Mert io vag en
 vram iften iefus Ez monduan a tômlôczben rekeztetheec, holot
 mi vronkat iefust cristust lata nag fenôfflegben meg erôfitven
 vtet, es meg monda neki vronc iefus hog meeg nag foc kenokat, 30
 es keferûfegôket || ô neueiert kel zenvedni Az vtan micoron a 638
 tômlôcz tartoc a tômlôczbe lattanak volna, tabat az ô testet
 halva megteleec, es hog Adrianos ezt hallottavolna be vettethe
 az ariek zekben, Masod napon hog Adrianos zekiben iltvolna,
 Zent Sofiazzoñ angaloknac miatta feltamada es legottan elmene, 35
 es allapec Adrianos cazarzac eleibe, es hog latta volna vtet
 megh iyede, es monda Minemû ôrdôngôs azzon vag || thee, hog 639
 meg holtal vala, Im esmeg meg eleuenûlthel Zent sofiazzoñ

monda Az en feltamaztom idueffeg es eleth iefus criftus kiben
 en hizec, Tahat vettete řtet eg feńń viuzzal forro egń kemen-
 cebe, es tőzet nağń beufeggel vettete alaya, De vrnac anğala
 le zalla, es a kemenće kőzepit meghivesitte, mint az zel a
 5 harmatoth <le> a földre fuya, Adrianos hoğń halla řtet a kemen-
 640 ceben vigadni, es Hoğń a tőz neki nem artana || Onnag ki
 vetethe, es nege vagatha, es az ebeknec vettethe, De harom ziz
 leań az őń tefet egben gőyte, es őzue zerze, es anğaloc iővenec,
 es zent sofiazzonnac tefet feltamaztac, Legottan vr iftennec
 10 halath ada hoğń mivel őń neki mafodeczor eletőth <adot> volna Az
 időben Adrianos iarvala, es mulatvala az olazkapu vćaiaba zent
 641 Ianos es zent pal martiromoc zent eghaza mellet Holot || elől
 lele Adrianofť zenth eghaza mellet zent sofia azzon, Kit hoğń
 lata, Vgń iyede, hoğń egez hath oraignan egń zot fem zolhatotvala
 15 Olha holt eleuen voltvolna De hoğń elmeie hoz'a iőtvolna Ad-
 rianos řtet meg kerestete, De minec előtte esmeg megfoctac
 volna ez criftus hitire fordult azzońokat a hitnec alhatatos vol-
 ta[e]rol meg erőfitte, es nağń fokacat meg bezelle minemű dolgokat
 642 az anğal meg ielőnte řteth || megfogvan viuec adrianofťnac
 20 eleiben, Holot a kenzoc mereggel mint halakra itatac, Zent sofia
 azzoń veue a mergőth mint nőmőś venerekőt, es meg iva min-
 dőń ferelm nekil, es femmit neki nem arta Myg holvalra kel-
 <n>enec tőmlőczbe vetek Holot iduőzitenc az eyel nağń velagoffaggal
 neki ielőnec nağń ifteni edőś bezedőckel řtet meg vigasztala, es
 643 megmonda neki, Hoğń fokacat őń erte || lezőń zenvedő, Holvalra
 kelven vitetec adrianos eleiben, Kynec monda adrianos O bo-
 dogtalan azzoń allat emmit te thez őrdőngőffeggel teződ, mert
 ez ninčen embőri allatnac advan, De ifteni hatalm Nem tudde
 hoğń atte elmednec vakfaga megfozt őrőc eletődből, O romai
 30 vitezőc ez velagnac kellemetőfi, es iob reze, mel nağń zemerőm
 644 tynectőc Hoğń egń őrdőngőś görőg azzonńiallat tytőketh || mind
 meg gőz, es megzegeńit, Halvan ezt palladius neuű fő embőr
 adrianofťnac fő tanaćozoya, ki zent sofia azzont őń foglagaba
 hazanal tartotta vala, monda O ćazar te, es atte tanachid vat-
 35 toc mind elmetőc nekil, Ki tehetne mind ezőket kiket ez azzoń
 predical Immar lokan a romayac iol megefmertec, Te kediglen
 645 nem akarod hinnőd, tuğgad azt hoğń valamit sofia || mond az
 mind bizonń, es tekelletőś, legottan a ćazar fordulvan reaya nağń

haraggal, es ő neki nákat vagata, es zent sofiazzont a tyberis vizebe vettethe, es a holt test fel labadván Ky vza a papanac, es egebeknec lokaknac lattara, De vrnac angála le zalla, es zent sofiazzonnac a iob kezét foga, es fel emelven monda. Sofia zent haromfagnac neuben keľ fel, Ki legottan zőmeit || fel 646 nita, es zentharomfagnac neuben mint előzer predical vala cristufnac ő hitit, Latvan ezt a čazar vtan romaľfagnac feyedelmē febellius neuű hóg zent sofiazzon esmeg eleven predical vala el čodalkodvan monda O minemű isten ez zent sofianac istene, meľ igőn v̄tet zereti, hóg mivronc v̄teth semmikeppen megnem 10 őlheti, őzue gőyte ő nemzetit, Keruen v̄tet hóg megkereztelne, Legottan pa. || paual megkerezeltethe, es zamavala heth zaz 647 embőr germők nekil, es azzonnallat nekil, Hóg adrianos ezt hallotta volna, Kezde meľet verni, es nağ fel zoual monda, Iai iai minemű zegen, es náualas embőr en vağoc, hóg en eg gőrög 15 azzonnallattol meg gőzetöm, Kűldven hamar erte hozata eleibe eg istbe, ki heu onnal telies forvala megkőtőzven be vettethe. Es micoron ez istbe fekőnnec, Monda || zent Sofia azzon Meñnei 648 keraľ erőfič meg engőmet Kynec monda Adrianos Vağone egeb keraľ en tőlem. Ffelele zent sofiazzon Vağon, De nem olyan 20 mint the, Ammeñnei keraľ orzaganac ninčen vegezetj, De te tőled tizőn őtőd napig el veti<e>tie te kerallagod. Ffelele Adrianos, En meg latom, es megfogata febellinoť mind hoz'a tartozoual nákat vagatha Zent sofia azzon micoron volna enne nağ kenba || kealta febellinofnac, es hoz'a tartozoknac batorfagot mivel- 649 kődegetőc(!) megerősilven ty ziuetőkét, mert im el iőnec ty elő- tőcben angaloc attű lelkőtőc venni Kynec felele a čazar, te náualas binben fekőz megľem zőnől meg egebeket megčalnod, Es onnet ki vetethe, es labaynal fogva őztőrőre fel akasztatha, es az ő hufat čontyarol le faractatha, hóg az ynat megh olvaľ- 30 hattac volna, Holot harmad napig fűgge, es || meghala, A čazar 650 parančola ő testet az ebeknec vetni, Neminemű azzonnepec, Kiket ő cristofnac hitire tanitotvala, eyel felveueec, es eg iambor hazahoz viuec, ki ő neki vtoliara tarfa lőn ő keñnaba De neged nap loc iambor azzonoknac előtte, es holot zent Piľpőkőc vala- 35 nac vr isten v̄tet feltamazta Iuta esmeg Adrianos čazar eleibe. Es monda Adrianos Soc bozzukat zenvettem el en istenőmert ez || gonoz erdőngős azzon ember miat, Azert vegetőc ki fogait, es 651

ki teryeftec kezeit <elvagiatoc>, es el metec emleit, es az ő öntith
 mind eltöryetöc Talam íges meghal. De hog mind ezt meg
 töttecvolna, meghala, De vrnac angala esmeg feltamazta Ezt
 romayac hog lattac volna, hog menezet feltamadot volna, meg-
 5 kerdec vtet kiöda vtet annizor feltamaztotta volna, Felele nekie,
 Az iften ki feltamadatnac, es ördöc eletnec vra ylenöket, es ege-
 652 beket foca- || kat hog meg mondotvolna, töb honnem harmicz
 keth ezör embör criftofhoz fordula. Annac vtanna Adrianos igön
 meg haragvec, es legottan törrel altal üttethe, annac vtanna
 10 nákat vagatha, Ezt a kereztenöc hog latac, Legottan Adrianofnac
 tamadanac, De Adrianos előttec elfutamec, es ő futtaba ördög
 nákat zakazta, es meghala. Ffordulanac e kereztenöc zent sofia
 653 azzonnac testehöz, theven || nag firalmat. Tahat iöve het angál,
 es vtet a földről fel emelec, monduan Immar te kenodnac vege
 15 vagon, Azert elevenül meg, es yr iftennec aldomaft, es azoknac
 kik tegödöt zeretnec Tahat azon angaloc kezebe meg eleuenüle,
 Legottan ezt monda, Romai iamboroc algatoc az vr iftent, es
 veleim özue öneki vallaft tegetöc, mert mü velönc ő thön irgal-
 maffagot, hiyac hamar Mathyas papath ki a kerezten hitnec
 654 atta Ezt a papa halvan hamar el || ivta, es monda zent sofia
 azzon Atam aggad neköm ördöc eletnec zentfeget, Legottan papa
 nag tiztöfleggel zent eghazi zernec zentfeget neki zolgaltata. Es
 hog vrnac aldöt zent testet hozza vöttevolna, Vr iftenhöz tön
 jmadfagot, es monda Vram iefus criftus ki en harom leänimat,
 25 Hitöt, remenlegöt es zerelmet bodog vegezetre, es engömet io
 vegezetre hozal, tegödöt lerlec(!) en vram terömtem menneknece,
 655 es földieknece, es ten- || görieknece vra, es keraloknak kerala,
 hog valaminemü embör en halalomrol, es kenomrol, es leänim-
 nac halalokrol meg emlöközendie, Auag valami zolgalattal tiz-
 30 töflegöt theiend es mü hozzanc ayetatoffaggal leyend, es könör-
 gend te zent iftenlegödnece ő nag irgalmassaga miat meltoltaffec
 meg hallani Akar zegenfegben, akar fogfagba akar minemü
 nauafaba es haborufagban, es vezedembe(!) legön, Te vram iften
 656 leg || segedsegös zabaditoya, Tahat vr iften felele, Meg vagon
 35 halvan te ymadfagot, Azoc kik neköd tiztöflegöt the(i)endnece
 megleznece halgatvan löyel en valaztottam en hozzam Immar
 eleg legön atte kenod, többet nem zenvecz Tahat nag focfagu
 angaloc elkezdec a vigafagos eneköt kit zent gergör papa zer-

zõth, es meg vegezuen papa õ telfhet nag tiztõffeggel mind
 harom leañival õzue meg kanonizala Az vtan iõuenec constan-
 tinapoliac, fel veuen az õ zenth || telfõket, es viuek be con- 657
 stantinapolban bodog azzon nevõn rakot zent eghazban hel-
 heztetenec, Holot mind addig mig nem a tõrõkõk constantinapolt
 meg veuec viadallal, es nag kilõmb <kilõmb> õodackal vr iften
 meg tiztõffithe, De gõrõgõknec, es egeb nemũ gonoz kereztenõ-
 kert, es fel kereztenõknec õ bynõkert e zent telfõket es egeb
 zamtalan zentõknec telfith a tõrõkõc faarba louoc laboccal
 megnomodaac, Irtac ez kõñvet iften- || nec ziletele vtan, ezõr 658
 kilencz zaz nõlcz eztendõbe Amen Diçerteffec az vr iften
 es õ zent ańńa maria mindõnben. es õrõkkõn
 õrõcke Amen 15° 8. Maria egypciaca elete.

Vala neminemũ zent eletbeli zent apatur, Kynec vala
 neve zent Zozimas Eg idõben kelletec neki menni az erdõben, 15
 lata neminemũ mezitelen embõrt futhni ki a napnac hewfegetõl
 igõn meg feketõdõthvala, Kit a zent futvan || kõuetvala, Akara 659
 megtudni hog ki volna, Ki felele neki, es azt monda, Kegelmes
 zent atyam Zozimas mire fucz en vtannam En vagoc eg mezi-
 telen azzonallat, ki te hozzað nem merõc mennõm De aggað 20
 nekõm eggic ruhadat kiuel fedgem be magamat, es õrõmetõft
 veled bezellõc zent atyam Zozyzas el õodalcodec rayta honnat
 az õ neueth tudna, Az halvan neki vethe eggic ruhaiat, es ||
 az zent Zozimas terdre efeek õ labanac elõtte, Kerven ṽtet hog 660
 õ rea aldomaft vethne, Zola az azzon, es ezt monda zent atyam 25
 az aldomas vetes te zent atyafagodhoz illic, Azert alg meg
 engõmet, mert te pap vag. Azt halvan zent Zozyzas, hog õ
 tudna az õ papfaga felõl, nagon õodalcodec rayta, Es kere ṽtet
 iftennec zeretetiert, hogmeg aldana ṽtet, Az zent azzon fel
 emelven kezet, zent zõmevel meñneben tekente, es fohazkodvan 30
 monda, Kegel- || m̃s iften algameg telfõnket lelkõnket, Hog 661
 õ zent zolgalattara gorfoc leheffõnc Nezven zent Zozyzas az
 azzoníallatoth, tahat a földrõl keth fengel felyeb al. Azth latvan
 zent Zozyzas, gondola õ benne, hog õ volna kesertet. Maria
 egypciaca zent lelõc altal meg efmere az õ gondolattat, monda 35
 neki, zent atyam Iften nekõd meboçaffa, hog engõmet keser-
 tetnec alittaz Nem vagoc zent atyam kesertet De vagoc eg
 rementelen bi- || nõs azzoníallat, Halvan azt zent zozimas nag 662

ayetatoffaggal felele neki. es kőnőrgé neki iftenert, hog meg
 mondana neki ki volna. Zola az zent azzon neki, es azt monda,
 Zent atyam, en vāgoc egyiptombeli Micoron vronc criftofnac
 halala vtan volnec tizenket eztendei leanzo Iőuec alexandriaba.
 5 es oth valec eg parazna, Auag eg bynős azzoníallat. Ez kar-
 663 hoztaknac vta<a>n lakozam a bynbe tizōn ōth ezten- || deig, Eg
 időnec coraban micoron loc kerezten menne galakon ierufa-
 lembe. enes el menec velőc, Micoron akarnec be mennōm a
 templomba a tōb kereztenőckel Es alla eg test mellem kith en
 10 nem latoc vala, es kitola az ayton, es nem akara engōm be-
 boćatni, Azt haromzor teve ennekōm En azt latvan es meg-
 gondolvan hog az en bynōmnec focsagaert nem lōth melto be
 mennōm az zent templomba Nag keferűfeggel kezdec firnom, oth
 664 || latec eg marianac kepeth ki az ō zent, ki ō zent. ōleben fiat iefoft
 15 tartyavala le theue ō zent ōleből, es terdre efec ō zent fianac előtte,
 es ezt mongavala, Kegelmessfegős fiam iefus, nam kőzōnsfegős aña
 zent eghaz mond engōmet irgalm nērō bodog aňanac hog az legec
 Irgalmaz a binős azzoníallatnac, Latode mel zīue zerent keer, es fir
 Iefus azt halvan, zent aňnat nākon ōlele. es meg apola. es monda
 20 neki, en edős aňam, Legōn vğ mikeppen te irgalmassagod
 665 akarya || Es oth hallec eg neminemű zooth, ki meeg azt monda
 Azzoníallat, meň iordan vize altal. es oth iduezűlz. es tarcz
 penitenciat bynōdről Es en ki iőuec a templomnac haylakabol,
 es hog megőcvala a pyacson, talala eg embōr, Kit en nem
 25 efmerőcvala, es ada nekōm harom penzth, es a harom penzōn
 vők harom kyneret, Onneth elmenec yordan vize altal, es iőuec
 ez kyetlenben ith tartvan penitenciat negven heth eztendeig
 666 čak || a harom kenerrel e koraig eltem, es az vlta zent aňam
 embōrt nem lattamvolt hanem čak tegōdet maft latlac, De ker-
 30 lec tegōdet zent aňam, hog ymag iftent en ertem bynős azzoníallatert
 es kerlec tegōdet zent aňam hog eztendw ez hufvet napian hozzad
 nekōm ez helre criftufnac zent testet, Accoron te zent kezeidtől
 hozzam vennem, El valanac egmaftol, Be telven az eztendō
 hufveth nap'a el viue neki criftufnac Zent testet a helre ||
 667 Latvan thahat az zent atiat, Lezalla, es terdre efec nag firaf-
 fal. es ayetatoffaggal veue hozzaia criftofnac zent testet. Elmeg
 kere vtet hog hozza iőne eztendō meg az napon Es fogada
 zenth Zozimas hog el iőne, Be telven eztendō az nap, es el

iőue, es lata az zent azzonnac kezeit egbe fogvan, es zőmeit be hvńvan a földtől fel alvan harom fengel, legottan le bočatkozec Latvan tahat megholt, es nağon kezde azon firńa az zent iambor, es nem meri vala az zent azzonnac || [a harom ke- 668 nerrel e koraig eltem. es az vlta ze] tefet illetni, De firvan 5 a földön terdőn alvala. Tekente a földre tahat meg irtac a földön Zozima, te temeffed el ez maria egyeciaccanac ő zent tefeteth. Es kezde firńa, mert nem vala sem kefi, Auag valami allat kiuel neki coporfoth auag feert čenaltvolna, es nağ hamarfaggal el iőue eg igőn haragos orozlan, Ki az ő kőrmőuel 10 hamar eg feert afa legottan elmene nağ hamarfaggal onnatén zent zozimas nağ firaffal, es ifteni őrdőmmel || terdőn alvan el- 669 temethe az zent azzonnac aldot zent tefeteth. Amen

Forseus pispőc micoron iozagban, es keğőffegben fenlenec, Vtolfo napyanac ideyere iutvan lelket elbočatha, Es latha keth 15 angalt hog kik hozza kőzelgetnec vala Harmadicat lata hog előtte fenős tőrel, es feyer vertel megėnvala, Annac vtanna halla az őrdőgőknec reuasit es yvőltetfőket, Elől vegőc es habo- rufagot, auag hadat kezdenec vele. Micoron immar elhalattac- volna, megfordulanac, es tizes nillal || vtet, lővőldőzni keztec- 670 volna, De az angal előtte megėnvala a vertel, es a tizes nilakat megfogavala, es legottan meg oltyavala Tahat az őrdőgőc az an- gal[oc]<nac> ellene mondanac, Hywfagos bezedőket gakorta mondot es azert kenzas nekil, es serelm nekil nem kel a bodogoknac előtte elni Monda az angal nekic, Ha thű bynőket ellene veten- 25 dőtőc kičín bynőkert el nem veez Tahat az őrdőg monda || Ha 671 iften igaz ez embőr nem iduőzűl, Mert irvan vağon, Ha meg- nem fordulandotoc, es oľanoc nem leztec mikent kičinkeek nem mentőc meńorzagba kynec az angal meg mőuetvėn felele Bo- chanat gőnhatovl vala, De embőrőknec zokafat meg tarta, kynec 30 az őrdőg felele Mikeppen vőth gonoffagot zokafabol Azonkeppen vegőn gőződelmet a felfegős birotol A zent angal monda Ite- tefőne iften előth, Hog az angal || haborkodnec, ellenfegi meg- 672 tőretenec, Tahat az őrdőg monda A m[iy]el zolga tugia vranac akarattyat, es nem tezi főc sebőckel very Kynec az angal monda 35 Mith nem tefefitőth be ő vra akarattanac, Kynec az angal monda Aleytom hog mindőnőkről penitenciat tartot volna, Az őrdőg monda Eleb kellőtvolna keresni a penitenciat lakodalmat,

- Es annac vtanna gymöllet venni, Az angal felele, Itelteffönc ||
 673 iften előth, De az őrdög esmeg felkele a vyadalra es monda Eg
 iftent alittocvala igaznac, hog mindön nemi bynert ki földön el
 nem mosatic örökke hatta azt kenzani Ez embör kedeg nemi-
 5 nemű ruhat eg vfuraftol vön, es arrol ingen sem kenzatoth,
 Hol vagon azert istennec igaffaga, Kynec az angal monda Vez-
 teg'etöc, mert istennec titkon valo törueñit nem tuggatoc, mert
 valamig a penitencia remenköttetic istennec irgalmassaga köuet
 674 || embört, Az őrdög felele De ith penetencenec semmi hele nin-
 10 cén, Kynec az angal monda Isteni törueñöcnek melleget nem
 tuggatoc micoron lezen Tahat az őrdög a forseus pispöc lelket
 oth ol igön vére (!) hog micoron eleiben vitetöt volna minden-
 coron a verefegnec iele meg tetöt, es a verefegöth istennec en-
 gedeti miath a ruhanac valtfagaert veue, Mas őrdög monda
 675 Meg vagon nomorufaga Vid oda holot ööt meg || gözhefföc,
 Zereffed rokonidath mikeppen ten magadat, Felele az angal
 Ez embör ö rokoni közöt ioth mivelködöt Az ellenfeg felele
 Nem eleg az hanem mikeppen ön magat zeretendi kynec az
 angal felele, Az zerelemnec gymölce nem egeb, hanem iol mi-
 20 velködni, Mert iften ad mindönnec ö mivelködeti zerent Monda
 az őrdög Miert istennec bezedet örömeft be nem telyeffittötte,
 676 azert karhozando hog ez alnocfagos fereg vyna, az zent || an-
 galoc gözödelmeföc lönc Monda esmeg az őrdög, Ha iften nem
 alnoc, es ö bezedenec be nem telyeffittöfe vtalatos ez embör
 25 ken nekil nem lezen, Fogada hog ez velagnac ellene mond,
 Ö kedeg zerete e velagot az ellen meeg monduan vagon[e] Ne
 akaryatoc zeretni ez velagot. sem azocat kik e velagban vannak
 Az zent angal felele, Nem zerette maganac azokat kik ez ve-
 677 lage, De zerette || elfafarlani emböröknc Az őrdög felele Akar
 30 mikeppen zeretteffec <ha> istennec paranöolatfa ellen vagon Az
 zent angal az ellenfegöket meg gözven Masodzor az őrdög
 alnocfagos vadolafocra fordula, mondvan Meg irvan vagon, ha
 nem hyrdetenditöc [alno] azoknac ö[l] alnokfagat, ö veret te kezedböl
 keresöm ki, ez nem hirdetöth a bynöföknec igaz penitenciat,
 35 Zent angal felele Micoron a halgatoc vtalyac a bezedöt, a ta-
 678 nittonac nelve || ees meg bantatic micoron latta hog a predi-
 cacio meg vtaltatic, Mert a bölönc e zokafa, micoron ninö
 ideye veztegleni tud őrdögöknc mindön nemű ellene monda-

focban igön fölötte nağ had, es veteködes lön mind addiglan
 mig vr iftennec akarattyá miat az anğaloc gőzödelmesőc lőnec,
 es meg gőzven ellenfegőket, nağ mondhatatlan fenőffeggel ez
 zent embőr meg kőrnűlkőztetec, Egğic az anğaloc kőzzűl mi-
 kent || beda monga, Monda neki Tekenczedce ez velagot, Te- 679
 kente, es lata eg setetfegős vőlget, es neg tűzet az egbe kik
 neminemű falca földön valanac tőle, Monda neki az anğal Ez
 nağ neg tűz kik ez velagot meg gyotiac, Egğic hazuğfagnac tűze
 micoron embőrőc fogattac a kerezt viz fölöt, Hoğ őrdőgnec, es
 mindön nemű kevellengenec ellene mondnac Azt be nem tele- 10
 fittic, Maas tűz kevanatoffagnac tűze Micoron ez velagi kazdag-
 fagot incab zeretic honnem || a meñneyeket, Harmad tűz, en- 680
 gedetlenfegnec tűze Micoron rokoninac lelket hiwřagos marhakban
 fertenyie meg felnec, Negyed tűz, Kegőtlenfegnec tűze Micoron
 alatta valo zegenőket foztania, es ő nekie çalardfagot tenni 15
 femmie alitnac, es velnec Annac vtanna a tűzek egben. közel-
 getven egge lőnec, es hozza közelgetnecvala felven az anğalnac
 monda, Vram a tűz hozzam közelget Monda || az anğal, kit 681
 nem geryeztőtten nem eg te benned mert a tűz mindönt ő
 mivelkődeti zerent kefert Annac vtanna allelőc testebe boçat- 20
 tatec, Rokoni kedeg a testöt firatiacvala, kit holtnac alitnacvala,
 A forseus piřpőc kedeg neminemű ideig ele, es io mivelkődetben
 ő eleteth diçeretőt meg vegeze Amen

Iften teste fel emelese coron

IDuezleg ez velagnac velagoffaga Atyanac igeye, bizon 25
 hořtya, elő tefth, telyes iftenfeg Bizon embőr, Aue maria: || 682
 Sent maria, iftennec zep aña, mindőnhato atyanac valaztoth
 zerető zep leaña Iesufnac ő fianac zepfegős zileie, zentlelőkneç
 zep iegőse, zentharomfagnac zep zőuetneke Anğaloknac zep
 azzoña, zentőkneç zep vigafaga, zizekneç zep gőnge Meñorzag- 30
 nac zep fenőffege Meñnei vduarnac zep ekőffege, Vigafagnac
 zep keralne azzoña, Bynőfőkneç zep fenőffege, es halattaknac
 zep hyedelme Segel minket mindön iora, es otalmazmeg min-
 dőn gonoztol Amen ||

Vrnac Neuebe kezdetic az iras. es hyuat- 683
 tatizizekneç coronaianac. es mağaraztatizic bo-
 dogfagosfon ymağ erőttonc ziz maria

Aythatofflag, es zyzeknec gōngeneg hyvattatic ez iras, Annac
 okaert maġaraztatic bodogfagofon Annac okaert halgaffatoc
 mind tū vr iftennec zolgalo zizei, es leaŋi ha akaryatoc meg
 tanulnia, es megtunnya mikeppen. es mizerrel elth legōn az
 5 edōs iefufnac ō edōs zileye az ziz maria a templomba. Es
 684 touabba mindōn w || eletebe minth ō čelekōdōt legōn. Es ime
 en titōketh meg tanitlac reaya, auag kedeglen azokra, Annac
 ocaert micoron az vr mindōnhato iften atya volna. Ez velagra
 ez edōffegōs ziz mariath, es daykalkottanac volna ō vele, az ō
 10 zūlei harom eztendeiglen, Ennec vtanna egetōmbe fel veuec
 vtet az ō zylei, Tudna mint zenth iohačim, es zent annazon
 685 hoġ vtet aldoznaiac, es zentōlneyek a templomba az || zizeknec
 kōziben vr iftennec zolgalattara, Annac okaert micoron vrnac
 templomanac eleibe iuttanac volna ō vele Tudnamint, A dičō-
 15 fegōs ziz mariaval, Ime iftennec zolgalo zizei, es leaŋi čodalatos
 dolog meglen čak harom eztendōs leanzo, A ziz maria es Ime
 mindōn emberi segedfeg nekil a templomnac ō tizen ōth gara-
 dyčchan meġ garadičokon meglen az ōreg embōrōkes naġ dolog
 686 vala ŋugodas nekil fel mennye || Meġ dolgokat latvan A tem-
 20 plomnac ō feyedelmi, Tudnamint, az ziz maria felōl čodalkoznac-
 vala ō rayta, Es touabba vala mindōnčtōl čodalatos vala kik
 ez dičōfegōs ziz mariat latiac vala, Es annac vtanna Tudnamint
 az aldozat meg leven, auag elvegezuen meġeket zoktanak vala
 tennie az o tōruenben. es Ime mind ezōk meg leven Adac, es
 25 zentōltetec vtet az zizeknec kōziben. es oth maradvan ez dičō-
 687 fegōs. es ġengefegōs ziz maria. Tudna- || mint a templomba az
 zizeknec kōzōtte eyel. es nappal meġmaradvala az ifteni diče-
 retōkben, Es touabba e dyčōfegōs ziz maria ky čak harom
 eztendōz(!) leanzo meglen ollygōn heyertuul(!) iarvala, es
 30 eerth erkūlčūl vmmagat tartya vala, es ol tekelletōffeggel zol-
 vala, es iftennec dičeretibe meġmarad vala, hoġ vġmond nem
 alittatneyec hoġ ez dičōfegōs ziz maria volna kifded
 leanzu, de naġ, es ol minth harmicz eztendōs az ō nagh
 688 tekelletōs zentfegōs eletynek || okaert, es touabba ezōnkeppen
 35 maradvala meġhys az zent ymadfagba. O annac okaert dičō-
 fegōs azzōnom ziz Maria meġ iġōn naġ atte erdōmōd az vr
 mindenható iftennec elōtte O annac okaert mint tū vr iftennec
 hiw zolgalo zizey, es leaŋi iġekōzietōk kōuetni az ziz mariat ha

akartoc meg zentöltetnie es akartoc ő vele őrócke vigadnia az
 őrók orzagban Melet zertzöt vr iften az űtet zeretőknc, Azert
 mongia zent Pal apaftal ég leuele- || be, hog embör nem latta, 689
 es fil nem hallotta, es čak embörnec ziuibe fem zallot minemű
 bodoglagot zertzöt vr iften az űtet zeretőknc. 5

Zynec byne tizen nőlcz Elfő

Gonoz gondolat	
Bynbe valo génerkődes	
Gonoz kevanfag	
Vizza valo akarat	10
Hitetlenfeegh	
Ayetatlanfaag	
Ketőkődees	
Zegenőknc megvtalafa	
Nemzethöz valo kevanfag	15
Ektelen valo vigafag	690
Beketelenfeg	
Iozagnac meg vtalafa	
Alhatatlanfag	
Keep mutatas	20
Iozagnac zegenlefe	
Maganac valo erthes	
Vrafagnac kevanfaga	
Hyw dycőfeeg	

Zolafnac, auag nőnek ő byne huzon neeg 25

Karomlas	
Zwgodas	
Magamenthes	
Hamis hith	
Haragoffag	30
Ragalmaffag	691
Hazugfag, Ruth bezed	
Hizelkődes Igrecfeegh	
Atkozodas	

Zömbe feñôgethes
 Vetekôdes
 Iozagnac meg mōuetefe
 Gonoz tanačh
 5 Haborufag zerzes
 Zo vifeles
 Hyr zolas
 Magas hanyas
 Tytok meg ielônthes
 10 Zertelen valo veztegfegh
 Zertelen valo igereth
 Zertelen valo feñôgethes
 Hevolkodo bezed
 Sok zolas ||

692 Elhagafnac ô byne huzon heet xxvij

Iftenröl nem gondolkodny
 Iftent nem feelny es nem <zeretny>
 Iftennek halat nem adni
 Io mivelkôdetôth iftennec nem tulaydonitany
 20 El mult bynröl nem bancodni
 Malazthra valo nem zerzes
 Malazttal nem elni, es ṽtet megnem tartani
 Ifteni hyhlefre magat megnem tartani, Auag megnem te-
 ritenj

25 Tulaydon akarattat ifteni akarathhoz nem eggefittenj
 Zolofmara, Auag ymadfagra nem igeközni

693 || Az ymadfagokat kikkel tartozic; Auag felfogatta, Auag
 ifteni parančolatbol kôteles reaia azokat elhanni es elmu<latnj>
 Iftennec testenec vethelet, es az zent gonaft eg eztendôbe
 30 elhanny Magat megnem elmerni, es bintöl megnem fegelmani,
 lelöknecl ifmeretivel[g] nem gondolni

Eghazakhoz, es predicaciora nem lyethny

Kesertetnec ellene nem allani

Hagyot penitenciat el halogatni

85 Minth hamarab kellene megtartani, es touab halasztani
 Baratodnac iauan nem örülni, es gonozarol nem bancodni

|| Bozzufagot megnem bočatni Hitõth baratodnac megnem 614
tartani, Vethkõzõket megnem feddeni, Haborufagokath megnem
laffittany

Tudatlanokat nem tanittani

Zomorukat nem vigasztalni

Es io Intefõknec nem engedni

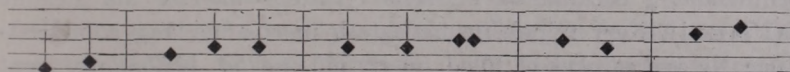
5

Õth erzekõnfegh Ez vtan kellene bûtû zerent
tyz parančolath Az vtan heth halalos byn

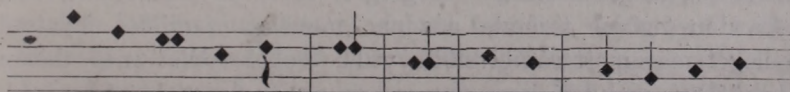
Az vtan kilencz ydegen byn Sent lelõknec
ellene valo hath byn lftenre neeg(!) kealto bynek 10
eyel, es nappal Tefty hath irgal- || maffagok, Lelki 95
hath irgalmaffagoc N'olez bodogfagoc. Zent le-
lõknec heth ayandoka Eghazi heth zentfeghek
Hithnec tizeketh(!) agazathi

Aue salutis hostia fily dei castaque(!) matris Nam te fide 15
apprehenso, sinceriter pleneque credo Iduõzleg iduõffegõs hostia
istenec tiztha aňanak fya, Mert tegõdet hythben lathlak, tiztan
es telyeffeggel hizlek Nam tu es meus saluator, tociusque re-
demptor, qui es natus nimpha dei, qui in cruce expassum est
Mert te vag en iduõzitõm mind ez velagnac megvaltoya, bizõn 20
|| istenec zent fia, ki a kereztfan fezültethek Dum sacerdos 696
verba finit, Nil de pane remanebit, sed est verum corpus xp̃i,
quod in cruce ymolatum est Mikor a pap az iget el vegezi nem
alhat kynernek alhattya hanem lezõn crifus teste, ky a kerezt-
fan aldoztathek. Deum meum te collaudo animo te magnifico, 25
trinitatj recommenfo, verbo ifto quo affero En istenõm tegõd
dičerlec, lelkömmel en fel magasztallak Zentharomsag dičerteffec,
es || ez ige mia aldoztaffec.

697

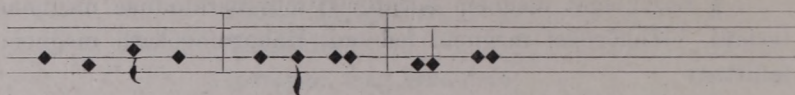

A - ve fa - lu - tis ho - sti - a fi - ly de - i

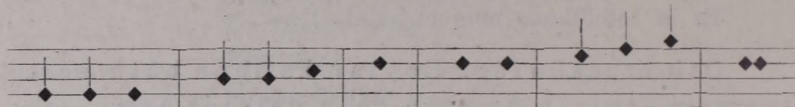

ca - ste que matris nam te fi - de app - re - hen - fo

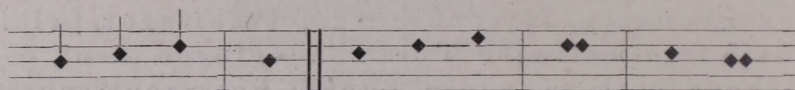

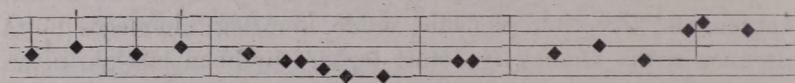
fin - ce ri - ter pleneque cre - do.

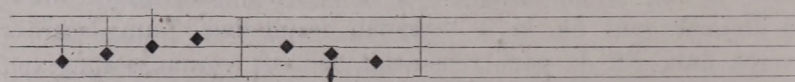
Idvöz leg iften - nek zent ań - ńa meńńei zent

698 a - yandok, es eg - get - len eg ma - lazt,

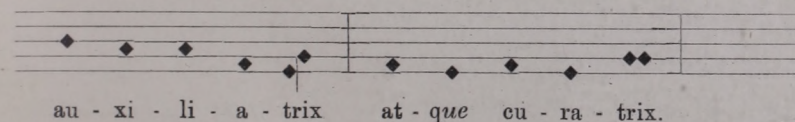
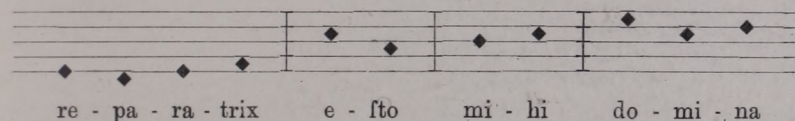
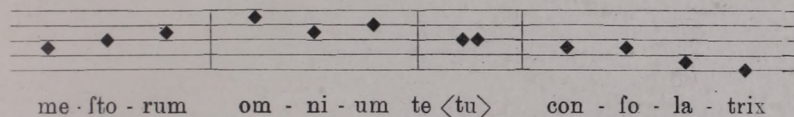
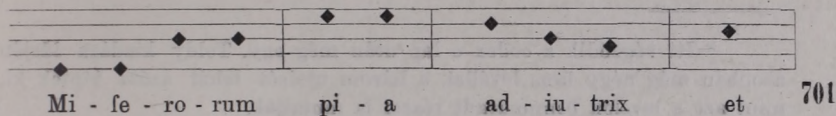
tekenć minket kegő - sen, hog za - ba - dul haffone

az te - wól - gő vt - - tol.

Bodog ziz maria, iftennec zent ańńa, taničh minket tartania iftennec parančolatith, es halalatoft minket neki zolgalni Meńńei malaztoth a felfegős orzagbol te ziz <ańa> maria ńer' minekőnc || boćanatoth, es zent fyleideth hayćad ala nekőnc
 5 O maria Nery minekőnc malaztoth mert ańńa vağ a malaztnac Ne ves minket el tőled, mert mŭ nekőd kőńörgőnk, zent iftennekne(!) valasztot zent ańńa Vr terőmte adamoth, ki ol nağon vethkőzek a parančolatoth megzegee, mert az almat meg ewe Az vtan tegődet terőmte ańadnac meheben zentlőlee Myattad
 10 vilagot meg mert zamkivetőth wala, Pokol aythat meg thőree byńdőfőket onnat ki hoza, annac vtanna meńorzagba fel viuee.
 70 || Aldoth the vağ maria az zentharomfagtol, kerőnc azert tegő-

det tiztičmeg minketh ammi bynőncből, Mert the vag ırgalm
 ıerő keğős ziz maria Azzońoknac kőzötte az zenthőkneec fıłötte
 te vag ıristofnac zent anna, mert vifeled ıftenneec fiat, mert atte
 mehődből teftöt fogada vr ıften Segedsegöd miath atya fiw zent
 lelőc agğon nekőnc malaztoth, hog ıteletneec napyan minketh 5
 megne atkozyon, de minket ıduőzihőn Amen Io dolog ez ıı.

ıı Arcus meus male vexatur, morbo lupi venenofi sic 702
 fauciatur cruciatur non est per quem medete<v>r seu leuetur, atque
 curetur Rogito te rosa virginum, que diceris graciosa mater
 omnium flebilium Interpella pro languore tuo filio vt curar 10
 morbo Ipse reum esse nosco, et hanc penam condignam mihi
 vendico sed supplico commenda me filio tuo vnico regi celico
 A reatu purget animam corporisque conferat piam medelam
 det gratiam, per ıı quam ex hoc adipiscar indulgenciam vitam 703
 eternam

Mağafaga(!) ez 15

BInőfőkneec kegős legedleg, es mindőn nomorultaknac vi-
 gasztaloia meg vytoya, Leg ennekőm azzonom io legedlegőm, es
 io vruosom Mert en teftőm nagon kenzatik fene farkalnac fe-
 beuel, fephefűltetic, es gőttreric, ninčen kitől gogittaffek sem
 5 fegeltettek, es vigasztaffec Kerlek tegőd zizekneec rolaya ki mon-
 datol mindőnőkneec malasztos ańnanak firalmafoknac, efedőzyel
 704 corfagomert || iefus fiadnal gogyhon meg engőm*

---

* Itt végződik a codex e lap után még egy, Toldy kiadása idején
 azonban még négy üres levéllel, a három utolsót tehát azóta tépték ki,
 mint azt a levelek bennmaradt részei is mutatják.

LÁZÁR ZELMA CODEX.

Bodogazzonnak ti(z)tesfehere valo Ima(r)chagh Valami- 1
 nemõ ember Bodogazzonnak kristofnak zenth zwl(ey)enek ez
 Megh irt kõ(zõn)etet Mynden napon (myg) el [...] meg mongya
 (. . .) Myelõtt az õ lelke (tef)tebõl el valnek va(gy) (meg)halna
 annak elõ(tte) (har)minch Nappal (meghye)lenik zyz Maria (em- 5
 bõri) testben Azt mongy(a neki) || (o) en zenth fyamnak vereuel 2
 megh valtót fyam. kezõl hozza halalodhoz mert ez garlofagus
vilagbol ky kel Mulnod. es semmit ny (!) fely Merth en the ve-
 ledh vagyok es teghedh segellek. (Idwezleg zenth Har(o)mfag-
 nak Leyanya. (Idwe)zleg zenth leleknek (yeg)effhe. Idwezleg my 10
 (u)runknak iesufnak (kris)tofnak zenth Anya (Idwez)leg Ange-
loknak || Hvga. Idwezleg pat(ri)arkaknak fogadafa. Idwezleg 3
 profetaknak ygerethy: Idwezleg ewangelistaknak Mesthere. Id-
 wezleg Apostoloknak tanytoya. Idwezleg(h) Martiroknak Bator(y-
 toya) Idwezleg confessorok(nak) viraga es zepseghe. (Idwez)leg 15
 zyzeknek tyzteffe(gh)e Idwezleg elevenek(nek) vigafaloya: Id-
 wezle(gh) Halottaknak megh(jel) || entõye. Velem Legh Mynden 4
 my (!) nyomorofagomba. es nagh banatomba Maria Iesus Cris-
 tofnak zenth Anya En Ayettatof Azzonyom Irgalmaz nekem The
 zenth Markodban (ay)anlom Az en lelkemeth (Idwezleg en Azzo- 20
 nyom (ir)galmassagnak Anya. Dychõsegnak anya. Zenth eghaznak
 Anya. Kegelsegnak Anya: es Bwchannatnak anya. Idwez || Id- 5
 wezleg en Azzonyom iftennek reytet Ha<y>loka: Menyorfagnak
 kapuya. zentleleknek zenfeghes Haylaka. Idwezleg en Azzo-
 nyom: Aranyas. aldõt. edes. zentharomfagnak Lakohelye. Ere 25
 kegelmesegnek Lakohelye: Idwezleg en Azzonyom zyzeknek
 tyzteffeghe: Nepeknek zeretetes Azzonya. Angeloknak Azzonya
 || Idwezleg en Azzonyom nyomoroltaknak Anya. Germekeknek 6
 emleye. Nomoroltaknak vigafaga. Idwezleg en Azzonyom vir-
galomkertnek (!) kwth feye: Byneknek Bochyanyatya, Lelkeknek 30
 Hyedelmee Idwezleg zyz zenth zyle Idwezleg zyzeknek Artat-
 lanfaga Ielennen alvan iftennek zenth zynenek elõtthe: Emle-

7 kezzel az en garlofagomrol: Idwezleg || Bodogfagus: Idwezleg
 edeffeges. Idvezleg Irgalmassagus: es kegelmeffeges zyz Maria:
 Agy nekem eroffeget (!) en ellenfegemnek ellene Nylwan es tyt-
 konvaloknak ellene kõnyörgők Neked: O Bodogfagus: O edeffe-
 5 ges: O kegelmeffeghes: O irgalmassagus zyz Anya maria Az
 8 szentleges zyleteteden kyben Myndennek terem- || teyet germek
 kepeben zvledh Hogh leg Bwnöfökön kegyelmes yt es mydenöth:
 Es az zenth keresztanak neuedicheretyerth kyn Az My vronk
 iesus cristus teged el ayanla Az hõ zerethõ tanoytwanyanat
 10 zet(!) Ianofnak Mondwan. Yme nedek Anya. Kerlek teghed en
 9 zenfeges Azzonyom. es edes zeph zyz: Az the zenth || fyardnak
 Neueyert my vronknak Iesufnak Kriftofnak Hogy esedezyel my
 erettönk Bynefekerth yelennen en ertem Myndennemö zyke-
 gemnek es navolamnak Ideyen: es tesshy wagh lelki nyomoros-
 15 sagomnak zwkfegeben Amen

Bodogazzontol es zent Ianostol Ayetatus
 10 Imarchag*) || O zeplötelen zyz maria es erekke Meg aldott Vr-
 iftennek felleges zyleye es iftennek kelemetes Temploma zent-
 leleknek Tytokhaza. Menyorzagnak kapwya: kinek Myatta. vr-
 20 iftennek vtana mynd ez vilag Megyen. Haychad le the kegelmeff-
 11 fyleydet en meltatlanfagus || kõnörgesemre es Legh ennekem
 mindennemö dolgomban kegelmeff segetfegem: O Bodogfagus zent
 Ianus Criftofnak kelemetes Baratya. Idwezleg ki azon Idwezetenk
 kriftos Iesuftol zyzzhee valasztatal es egebek kõzöt Inkab zeret-
 12 tetel es Menyey [tykt] tytkokval Myndeneknek felethee || Ayan-
 dekoztatal: es vristennek dichöfeges Apostoloia es ewangelistaia
 valasztatal: Thegedet kerlek idwezeyteknek zenth Anyaval ege-
 tembe. Hog Melto leg(h) ennekem segetfeget Adnod vele özwen.
 O Menyorzagnak dragalatos nemes kõwey Maria es zent Ianus
 13 O ket fenlõ zowetnek || Vr iftennek Elötten Alvan ty fenyeffeg-
 teknek myatta Tawoztaffatok en Byneymnek Homaloffagat Tw
 vattok Az keth nemef zysek. Kykben mi menyey Atyank õ
 zenth fyanak Mi vronk kriftos iesufnak Myatta zerze Maganak
 hazat. Kikben Atyaiftennek eggetlen egfya. Tw Nagh zenthfeg-
 14 teknek es zyzeffegteknek erdemeyerth || Ő nagh zerelmenek

*) Nagyobb, de szintén csak fekete betűkkel.

meltosagat meg eroffeythe Az kereftfan fywgwen vg Monda eggi-
 teknek. Azzonyalat Ime the fyadh Annakvtana Maftoknak Ime
 the Anyad. Azert Az nag zentleges zeretnek Myatta kivel Az-
 koron Az ifteni zeretet Anyaia es fywia zerze. ezzervel egbe
 zerkeztete Tvnektek en navolyas Bwnôs || ez Napon Ayanlom 15
 en Lelkemeth es teftemeth, hog mynden oraban es Minden
 zempillantaſban Mind kiwol es Belolvalo eletemben erôs ôryzok
 es kegyes esedezők ertem: vriftennek előthe meltoltaffatok len-
 nie. Mert eroffen hyzem es ketfegnelkwl vallom Hogy Az thw
 Akarattok iftennek Akaratya. es Az thw nem Akarattok || Isten- 16
 nek Nem Akaratya Azert valamit tölle kerendetek ketfegnelkwl
 megh nyeritek. Azert tw nagh meltosagos Hatalmaſſagtoknak
 ereyével nyeryetek ennekem mynd teftemnek lelkemnek Idwel-
 feget es thw dwchôleges nagſagtoknak myatta Az vigastalo zent
 lelket Latogaffa meg en zywemet. es Meltoltafsek la- || Lakozni*) 17
 ..... engemet ..... en fertözete .....
 ..... tyzteychon ..... gval meg e .....
 ..... ni es Atyafyvy zeretben Thokelleteffegvel (!) Alhatatoffa
 tegyen. Es ez vilagbol ki Mvlasomnak vtanna Az ô valoztottinak
 [k] oromebe (!) vighen Az kegelmes v(igaz)tal o || 18
 ..... aztozto ..... tyaval ..... es or-
 zagol ..... kkol orokke (!) ..... amen

**) Ez ymachyagoth kel Akoron mondanya mikorth az ol-
 tary zenthlegôth fel mutathyak || Uram ie 19
 menyorf ..... abol al ..... nek kebe
 ..... be ees ah ..... gaffaghan .....
 ..... vallal ees a ..... fzenth veredet .....
 ky ontadh tegôdeth ..... tofon kerw(nk) hogy az .....
 nek ô napyan allas ..... jobudh felôl es legywn(k) meltok ah 20
 fzot ..... jõuethôk el ..... aldotty ky .....
 ..... || ..... megh va- 20
 vylagnak ..... ôrôke Amen ..... maria

*) Az itt következô öt levél (17—26. l.) annyira meg van rongá-
 lódva, hogy a szövegnek több mint a fele, sőt néhol a háromnegyedénél
 is több hiányzik az egyes lapokról. A rajtok lévô szöveg egy része kü-
 lömben az előzővel együtt alább, a 210—228. lapokon úgy is ismétlődik.
 A veszteség tehát nem nagy.

**) Második kéz.

- ..... valo auí ..... yagh Gaude .....
 iftennek annya ..... telen zyz maria ..... ky .. angyaltoí
 ..... teth fogadal ..... ol ky fzwleth az örök .....
 fenyeffegeth ..... örwlý iften- ..... ya
 21 || the magad ..... kwl fz .....
 .. Dycyer ..... tóth .....
 nak fz ..... my er ..... erth
 ..... my vr ..... criftofn ..
 .....
 10   ¹⁾ Kõuethkõ ..... ah bodog .....
 ..... otalma ..... ayan .....
 22   ²⁾ O Afz ..... ah the || .....
 n valo ..... h the yr .....
 kebe ..... on na ..... ak [nap]
 15 ..... n the ..... ees .....
 ..... agyom ..... õn re .....
 ..... es vgya ..... endõn .....
 ees ..... elethõ ..... ek .....
 23 ..... ek ..... g the ..... õffe- || fõthnek
 20 ee ..... nek myat ..... chyelekõ-
 def ..... teffenek ee ..... ah the ees .....
 ..... akarathya ..... en fzwkfeğõm .....
 Amen³⁾ ||
 24   ⁴⁾ ..... zicaz vrif- ..... ek es vere-..
 25 ..... nek hozza ..... eferõl va- ..... atfagh
 ..... fagos es örök min- ..... riften: yme iar-..
 ..... getlen fiadnac ..... iftofnak zent ..... nek zent-
 fegere ..... en kor eletnec ..... elmes irgal- .....
 25 ..... eyehõz || vak örök feneffeğh ..... goffagahoz: ze-
 30 geny ..... es földnec vrahoz ..... dichõfegnec kiralia
 ..... nak okaert kerem ..... meffegedet hog' me .....
 meg giogyttanod az ..... fagomat: meg mo ..... nod do-
 hoffagim ..... velagoffitanod az ..... gamot: meg kaz-
 dagit ..... az en zegenfege ..... fedezne .. az en ..

¹⁾ Cursiv írással.

²⁾ Ismét az előbbi írással.

³⁾ Itt végződik a lapnak körülbelül a közepén a második kéz írása.

⁴⁾ Harmadik kéz.

. . . . . gemet hog . . . . . || . . . . . tegedet kiraliocnac **26**
 . . . . . : es vralkodocnak . . . . . oly nag bechyulettel . . .
 . . . . . fegel: oly felemmel . . . . . tettel: oly hittel es tiz . . .
 . . . . . es aitatoffaggal . . . . . ekezettel es alazatoffa . . . . .
 demlek tegedet hozzam . . . . . : mikeppen illethi . . . . . felfe- **5**
 ges es naglagos . . . . . nedet . . . . . alkolmas es yd . . . . . ek gie-
 riezd fel vram . . . . . az zeretetet: az . . . . . eg: es
 iozagot . . . . . alaztokat || őregbithed: lelkemnek es teste- **27**
 met (!) ydueffeget aggyad myd (!) meg vram az the orzagidat
 es zaly le: hog te hozzád egietemben eggieffuluen(!)the veled **10**
 egietemben ég lelek legiek: O tizteletes zentfelegh kerlec hog te
 miattad mynd ellenfegym el tauoztaffanac bynek meg bochataf-
 fanak es minden gonozok te ielen voltodnak miatta ky rekeztel-
 fenek io igieközetőt a . . . az erkölcheket meg fe . . . . . en
 minden en chele(kedete) || met az the bekeffegedben zerezzed **28**
 meg. Az en ertelmem vy velagoffaggal meg velagoffitaffek: ke-
 uanlagom fel langagion remenfegem meg erőffiteffek es en
 elethem meg iobbitaffek es ennek vtanna en halalom io kepen
 leheffen

Maſodie imatflagh En vram iefus criftus irgalmaſ- **20**
 fagos attya: kerlek telies zyvel: hog minden en by(nő)met meg
 bochaffad: ez (ielen)valo eletben ag kent || azokert: es az pur- **29**
 gatoriumra mas kenth ne tarch: o meg mondhatatlan kegefſſegw
 iften: kinek erőffege veghetetlen: mert the naladnelkül bynek-
 nek ellene nem alhatok oly igen meg erőfych engemet: hog **25**
 touabba halalos bynt ſoha ne tegiek: es őrdőgnec minden ke-
 fyrtetit: matol fogua meg győzem eletemet gondolatimat beze-
 dimet es chelekődefimet mindenefulfogua meg igazgaffam || es **30**
 engemet eletemnek vegen meg őryz' hog az őrdög nekem teuel-
 geſth ne aggion: es ezenkeppen ketlegben ualo eſelben ne vi- **30**
 teſsem: O kuttő zarmaztatuan zeretetőt: tegied az en elmemet
 zabadoffa mynden teremőt allattol mely en elmemeth ő hozza
 vohatnaya: es az the zeretetettel (!) meg banthanaya: hog az the
 zeretetedben haznalyak maſtan kegiek || es halalomnak ideien **31**
 meltan tegedet hozzam vegielek es ezenkeppen az en lelkemet **35**
 teſtnek ſakyabol ky foztattath vigied az mendenhato atyanak
 őrkbe valo palotayaban az zent haromſagnak zynenek nylyan
 valo lataſara Amen

- O irgalmaffagnac kuthfeye ky foha nem zónel fel forrany
 yuel es (!) may napon es adyat az en kor lelkemnek az the
 32 testedet ayta- || toffagal hoziaya venny: es az the dragalatos
 veredeth meg ynnya nem hóg igaz vagioc de maga bynes: mert
 5 nem zykfeg az vruos az egeffegbelieknek: de gonozvl theuók-
 nec: O byzon zereteth kyben vagion örök bodoglagh O en lel-
 kemnek remenfege vegied el tólem: en alnaclagimat: hóg tizta
 lelekel erdemtekbe mennem az senteknec zenthehöz Tegedet var
 az en zyvem teliefych be az en keuanfagomath mellet en ||
 33 belem bochattal mikeppen the magad akartad tyed vagiok en
 criftus ne hág engemeth ydegennek: az the iogiod engemeth
 myndenkoron elől vegien es mynden[ko] gonoztul meg oltal-
 mazon: O en vram iefos criftus ywy el kinek ellene en nya-
 ualias vetkeztem feled az en byneymet kykert ky ontottad az
 15 the dragalatos zenth veredet: ywy el edeffeges iften aggiad ne-
 34 kem örök vduóffegnek etketh yóy el || zeplóttelen oſtya zabadych
 meg engemeth az öröke ualo halaltol: yóy el koroknak vruofa:
 yóy el böytelőknek etke: yóy el vram latogafd meg ez hazath
 the neued zenteltetteth: yme en yóuek hozsad kyt telyes zy-
 20 vemmél keuanoc kybez telies elmemnek igieközetyuel fohazko-
 dom kyt telies mynd bellóymmel meg ólelek kynek zent testet
 es veret keuanom hozsam vennem ennek okaert hóg menden-
 kor en bennem lakozial és örögbe engemeth el ne hagy: Amen ||
 35 Az komunikalas vtan valo hala adafokh Ha-
 25 lakat adok en neked zent atyam örök mendenhato iften ky en-
 gemet byneft meltatlant the malasztodnak myatta: es nem er-
 demymnek teteliert meltoltattal meg elegitened az my vronk
 iefufnak dragalatos testeuel es vereuel: kerlek tegedet hóg ez
 zentfeg ne legien nekem [hitnek] karhozatomra de yduieffegömre:
 36 legien ne- || kem hitnek feguere: es yo akaratnak kotorgartya (!):
 legien byneymnek meg hyulafa: kyuanfagnak es torkoffagnak
 ky rekeztese: touaba legien zeretetnek tiztafagnak zegenfegnek:
 bekefegnek: alazatoffagnak: engedelmefegnek es mynden ioza-
 goknak es telies zentfegnek neukódefe: latando es lathatatlan
 35 ellenfegymnek chalardfagymnac (!) ellene erős otalom: en yndu-
 37 latymnak testieknek es lelkieknék tekelleteffeggel va- || lo nyu-
 godalma: es chak the magodba erős ragazkodas es en vegemnek
 bodog el vegezese: es kerlek tegedet hog az meg mondhatatlan

lakodalomra engemeth meltathlan byneft meltoltaffal vynned:
holot tennen magath vag az the zentydel byzony velagoffag
telyes meg elegytes: tekelltes vigafag: örök bodogfag es öröke
valo öröm AMEN ||

Ez imatfagot akor kelmondany mikor ember³⁸
fel kel agiabol regel Halakat adok neked vram iefos crif-
tus ky engemeth meltoltattal ez eyel mégörizned: kerem az the
kegies kegielmefegedeth vram hog engedied nekem ez yőuendő
napot ezkepen el költenőm az the zent zolgalatodban mynden
alazatoffagal es ertelmefegel hog kellemetes zolgalatot tehessék¹⁰
theneked Amen ||

Ez imatfag mondando mikor ember megien³⁹
agyaban Halakat adok neked vram ky meltoltattal engemet
ez may napon meg öriznőd kerem az the kegielmefegedet ke-
gieffeges vram hog engedied nekem ez eyeth: igh tizta lelekuel¹⁵
es testuel hog reguel fel keluen tehessék neked kellemettes zol-
galatoth AMEN || O kegieffeges vram iefus cristus tekench ream⁴⁰
meltatlan zolgalo leanyadra az the irgalmas zemeyduel kikel
tekented petert az tornaczban: maria magdalenat az lakodalom-
ban az toluayt az kereztfan es engedied ennekem: hog peterrel²⁰
az en byneymet meltan meg fyrathaffam: es maria magdalena-
ual tekellteffegvel tegedet zereffelek es a toluayal az mennyey
|| paradychomban tegedeth öröke hathaffalak (!) Amen 41

Ez es az komunkykalas vtan ualo.: Halakat adok
neked vram iefus cristus menden the yauaydrol kikel engemet²⁵
byneft zerettel: fokakal nagyokal es meg mondhatatlanokal:
O en edeffeges vram iefos örömeft halakat adnek neked ha
tudnek es ha melto volnek es ha eleg vol- || nek eleg melto⁴²
reaya: ilien meg mondhatatlan yauaidert: de nem tudok melto
sem vagiok eleg sem vagiok erre: mert ha zazzor es ezerzör az³⁰
en testemeth halarra adnam ilien chodalamatos iozagokert: vgy
mynd semmit nem tennek: Annak okaert kerlek tegedet vram
iefus az the keservfeges ken zenueddefednek myatta es az the
kemenfeges koronazafoderth es az the kegietlen halalodert es az
the nag irgalma- || fagodert: hog irgalmaz az en lelkenek az⁴³
ky meneseben: es agiad nekem the kegies malaztodat: hog
tegedet meg esmerheffelek es zereheffelek: telies en zyvemmel:
telies en lelke^{mmel} es telies mynd belföymmel fele baratomat

mikepen magamat: vram ihs xps agy nekem: egienes hiteth
 erős remenfeget: es tekelletes zeretetőth: alazatoffagat: bekefeget:
 44 tiztafagot: es engedel- || meffegeth: es egyeb iozagokat: kikuel
 kellemetes leheffek az the felfegődnek előtte es az the kezeid-
 5 ben aianlom az en lelket: ez zenfegnec (!) miatta: yobythaf-
 sam életömet yőuendőbe magamat bynectől oltalmazhaffam: el-
 mulandokrul bankodhaffam es annak vtanna agiad az the zent
 orzagodat Amen ||

45 *) oluastatik ez iras az dy[chō]chőssegős ziz
 10 zent margit azzonnak életiről es ken zenvedes-
 seről mikepen vewe az martiromsagnak korona-
 iat es valaki ő neki zolgal es tiztőly őteth aita-
 tossaggal mindenkeet flegne cwlflegit fleg hlezőn
 őneky halalanak orayat (!) es miden (!) ő telyes
 46 eletyben kőwetkőzik || Dichősseghes zyz zent marghit
 azzony: neueztetik neminemy dragalatos körül mely kő hywat-
 tatik: margaritanak: mely feyer zynel ekes iollehet kised es
 igen nagy iozagos: ekkeppen bodogh zent margit azzonyees vala
 feyer tudniamint az zizesseghnek miatta: kysded az alazatosság-
 20 nak miatta ez kőnek iozaga penegh: mondattatik lenni: vernek
 47 || ky ontassanak ellene: az zywnek zenuedeffenek fanyarusaga-
 nak ellene: es az leleknek meg erőssitessere ekepen az bodog
 zyz zenth margit azzonyes valla: az iozagot: az ő verenek ki
 ontassanak ellene: az alhatatossagnak miatta: mert az ő mar-
 25 tiromsagaban ken zenuedesseben lőn alhatatos: az ő zyweben
 48 valo zenuedefnek ellené: tudniamint: az őrdögnek keferet | tith ||
 tit az gyezodelőmnnek (!) miatta: mert az zent margit azzony:
 meg győze az őrdögöt: es az leleknek meg erőssiteffere batori-
 tassara: az tudomannak miatta: mert az ő tudomanyanak miatta
 30 sokaknak lelket meg**borította** es erőssitte: es az criftnak hitire
 teritte: kinek életit az teotinos newő embőr meg ertwen meg
 49 ira: ezőn kepen: olwaftatik vala az ziz zent margit || azzonyrol
 mert vala az dichősseges zyz zent margit azony antiochia va-
 rasabol valo teodosiosnak leanya ki vala az sidő (!) nemzetben
 35 patriarcanak leanya: es ez ziz zent margit azzony adattateek

*) Negyedik kéz.

az daykanak es mikoron fel kezdet volna neuekõdni: iutwan
 ertelmessegre meg kereztołkõdeek: annakokaierť egy napon: mikor
 imar volna tizzen õth eztendõs: es mikoron: az tõi zizekkel
 az iuhoknak chordaiat õrizneie: ez olibrius || feiedelõm kezdet 50
 volna azon el menni: es ily zepseges leantzot meg zemlelwen: 5
 leghottan az õ zeretetire fel geryede es az õ zolgait hamarlagal
 õ hozza bochatta mondwan menyetõkel es fogiatok meg õtet:
 es ha zabad embõr leyend: tudnia mint ha valakinek nem ie-
 gyesse: õteth en hozzam vezem felelegõl es ha leany en ma-
 gamnak bwyakepen vallom: annakokaierť mikoron zemelye ze- 10
 rent elõ hozattatot volna || kezde kerdezni ez olibrius feyedelõm 51
 õtet az õ nemzetfejerõl: es az õ neuerõl: es az õ alapatyarol
 rendirõl: az zent margit azzon penegh felele: monda õnõn:
 magat nemes nembõl valona (!) lenni es neuet monda margit-
 nak es kereztyen nembõl az az kereztyenek monda magat [le] 15
 lenni: kinek olibrius monda bizonyawal ez keet elsõk: igazan
 illetnek tegõdet: de mert nemesnek elmertetõl: es zepfe- || egõs (!) 52
 kõrõl margaritarol neuztetõl margitnak: de az harmadik nem
 illik te hozzad: hogy ily zeepsegõs leanzo az megfezwltet valya
 iftenõl: kinek zent margit azzony monda honnat tudod az crif- 20
 tuft meg fezwltnek lenni: ef monda: az olibrius az kereztyenõk-
 nek kõnywõkbõl tudom ezt: kynek zent margit azzony monda:
 annakokaierť mikor oluafatik az criftunak kenny a es dichõffege:
 mely ty || zegyensegtõkre vagy on es gyalazatotokra: vgy hogy 53
 egyet higyetõk es az maft meg tagagyatok: mikoron ez zent 25
 margit bizonitana ef erõffiteneie: az criftuft megfezwltnek lenni
 az valchagõnkert (!): de maga mostan õrõkee elnee ezt erõffi-
 teneye meg haragwan az olibrius paranchola hogy õtet az tõi-
 lõtzb en (!) vetteniek: kõuetkõzendõ napon peneg: õ hozza || hiat- 54
 tata es monda õ neki te nyaualyas leanzo kõnyõrly az te 30
 zepsegõdõn: es imagyad az mi ifteninket: hogy tenekõd iol
 legyen: kinek monda az zent margit azzony: az imadyat (!) me-
 lyet az föld es az tengõr rettõki es minden terõmtõth alatõk (!)
 felyk: kinek olibrius monda ha nem ha engedz ennekõm: de
 az te tettedet el zaggattatom: kinek zent mar- || git azzony 55
 monda: az cristus õnõn magat halalra atta en erõttem: es
 annakokaierť az criftusert keuanok meg halni: az kegyetlen
 olibrius paranchola õtet hayanal fogwa az õztõryre fel kõt ni: es

oly kegyetlenől kezdé előzőr veretni vezzőwel: ennekvtana val
 gherebennel meg foztani az ő testet vgy hogy az ő tetemeről
 56 «tetemeről» az ő teste lee || fozlot vala mint mondyak zent írás
 beli doctorok hogy az ő oldala közzot (!) meg lattak az ő belső
 5 rezet: az az tideie es maiat mind az ő belit es az ő vere az ő
 testből akkepen folt ky mikeppen az ky folyo kwthfee: sirnak
 vala penegh azok kyk oth ualanak es ezt mondyak vala: o zep-
 segős margit azzony bizonyawal igen bankódónk (!) es fironk te
 57 raytad hogy || az te testedet ily kegyetlenől meg gyötörwen lat-
 10 ywk o mikepen: el vezted az te zepsegődöt: az te hitetlense-
 gednek miatta: de maga ahvagy chak mostan hygy hogy towaba
 ely: kiknek zent margit monda: o ty gonoz tanach adok ta-
 uoziatok el en tőlem: mert ez testnek gyöttresse kenzassa az
 leleknek idwefegere vagyón: es monda az olibrius kegyetlen ||
 58 feiedelőmnnek o te orcatalan eb es telhetetlen orozlan: te az
 testen hatalmat vallaz: de az lelket az criftus meg tartya ennek
 vtanna őtet le vetete: es vettete az tőmlőczben: mert az ő or-
 cayat bee fedezy vala sem nezheti lathatya vala ez ily nagy ver
 ontast zemewel: es mikoron imar az tőmlőczben (!) vettetőt volna:
 20 chodalatos fenefleg oth fenlek hol oth mikoron (!) volna zent ||
 59 margit imatkozok vrhoz hogy az ellenségöt ki ő vele viaskodit (!)
 lathatando képpen meg mutatnaia: es ime ugyan oth jelőnek
 egy kegyetlen rwth farkan ki mikoron őtet meg akarnaia marni:
 zent kereztnék jegyet vette es legottan el enyezek: az őrdőgh
 25 efnegleen hogy őtet meg chalhatnaia embőri zemelyben jelőnek
 60 el változtatta őnmagat melyet lattvan jmatfagra a- | ada || ada
 őnőn magat es mikoron fel költ volna az imatfagrol: az őrdőg
 iarula ő hozza es kezét meg fogwan monda elegek legyenek
 imar tenekőd melyeket tőttel imar zynyel meg en rolam: zyz
 30 zent margit azzony kegyeglen meg ragada az ő feyet es vette
 az földre: es az ő job valla felől az ő nyakara vette az ő labat
 es monda neki vesd le magat te őrdőgh az azzony allatnak
 61 laba: ala || ala: az őrdőg kegyeglen kyalt vala mondwan: o
 bodogh margit: meg győzzettetem te miatad: ha valaminemy
 35 ifyw meg győzöt volna ah val nem gondolnek de ime ez gyen-
 gességős leanzo miat meg győzzettetem ezt inkab banom: mert
 az te atyad el az te anyad en baratim valanak-[az] mert azok
 62 poganak valanak: es az dichőffegős zyz kenzeryte || őtet hogy

meg mondanaia miert jöth volna: es kichoda mondotta volna neki hogy oda jöiön: hogy öneki tanachot adna: hogy az feiedelmnek jnteffere ő engedne: kenzerite touaba hogy meg mondanaia miert hogy az kereztyenőket: ily fokzor keferteneie: ki felele mondwan öneky természetzerent valo gylőffegőt lemi (!) 5 vallani az jo kereztyenőknek ellene es hogy ő tőlök gyakorta || el őzettetik mert keuanom el hitetni en·peneeg megh [f] nyő-63 morodwan az alhatatlanfagnak miata: miért mert irely az embörnek [bo] bodogsagat melyet ő elveztet ef foha meg nem nyerheti: es az bodogfagot egyebekrőles inchőlködik el vezteni: 10 ef ezt monda az őrdög hogy az salamon az ő halalanak vtanna veghetetlen fok őrdögöket rekeztöt volna egy neminemi hordoban || es mikoron az edenből az őrdögök tyzet bochatanak es 64 az embörök vgyan: oth alitananak nagy fok kinchet lenny az hordot el törrek es az őrdögök ki menven az eget mind bee töl-15 tek: ezöket az őrdög meg mondwan az bodogffagos zyz az ő labat fel emele es monda neky fus el te nyawalyas es az őrdög legottan el enyezek annakokaiert batorffagos lez[ön]<lön>n: mert vala mely az feiede- [lmet]||lmet megh gyözte vala: minden keet-65 fegnekwl hizi vala hogy az zolgates: meg gyözneie: köuetközendő 20 napon kegyeglen egyben gyluen az nepeknek biray elekyben vittetteteek az [y] bodogffagos zyz zent margit: es hogy aldozneiek ő kegyeglen az iftenőknek aldozni meg vtalawan (!): [ott] es az ő tettét egő jzögekkal eghettetik vala: vgy hogy || min-66 denek chodalkoznanak: hogy mikepen: ily gyengessegős leany 25 ily nagy kenokat el zenuedhetne ennek vtana egy nagy kadath telyes vizzel: ah zyz zent margit azzont meg kötöztetwen vetete az vizben: hogy az keet ellenkődő kennak miatta az ő kenya keetzer inkab nagyoban neuekődneiek: de az föld alatt meg haffadwan || el flyede es mindenőknek lattara az bodogh 67 zyz [z] ferelömnnekwl meg marada es ky mene ez latwan akkoron őth ezör fyrfiak hinek az cristusban: es az cristusnak neueiert fee vagalnak iteletit veuek es martiromfagnak coronai[at]iat nyerreek az olibrius: feiedelem feluen ezön hogy mind az fok nepek el ne terittetneienek ternenek || hamarsaggal paranchola 68 hogy az bodog zent margit azzonnak feiet venneiek: ez dychőffegős zyz kegyeglen kerwen az hohert hogy adna valami keues időt hogy imatkozneiek ön magaiert es az őtet haborgatokert:

meeg azokertes kyk az ő cheleködetiesel meg emleköznek es
 őneky kywalkepen valo fegetfelegh halaloknak oraian: ennek ||
 69 vtanna lön zozat őneky az menyorzagból (!) hogy meg halgattatoth
 volna az ő könyorgesse (!) mindenekert kik az ő kenzenvedefle-
 5 ről meg emleköznek es ő neki aitatossaagal zolgalnak ef minden
 magzat zylő azzonialat ky őneki zolgal ferelömnnekwl zyly az
 70 magzatot ennek vtanna fel kelwen bodogflagos zyz az || imat-
 sagrol monda a hohernek atyamfy ved fel az te fegyverödét es
 veddel az en feiemet: ky vagwan az ő feiet legottan egy vagaf-
 10 fal el vaga es el effeek az bodogflagos zyznek az ő feye es
 ekepen vöwe az martiromsagnak koronayat: zenvede kegyeglen
 ez zent zyz kent zent iakab hawanak ötödik napon: ekepen
 71 vewe az || martiromsagnak koronaiat es az örök bodogflagot kith
 agyon minekwnkel atya fyw zent lelek mind örökkwl örökee
 15 amen

oluaftatik ith egy pelda az ziz marianak ky
 ielönthetetlen nagyirgalmaffagarol: vala egy nagy
 nemes embör ky minden koron az ő hazas tarffawal vallanak
 72 igen zorgalmatoffok || az zyz marianak tyzteletös zolgalatyara es
 20 vala nekyk ilyen zokalfok hogy minden innep napon az zyz
 marianak tizteffegere fok zegenyöket taplalnak vala mert min-
 den innepnapon vgyan kohnyany (!) főzetnek vala az zegenyök-
 nek: es mikoron közelgetnenek egy ielös bodogh azzony nap-
 73 iahoz: ime az || ördögh ven emberi zemelt abrazatot fel es
 25 mene az embörnek ky vala nagy nemes es nagy vr mene ő
 hozza az ördögh es monda ezt őneky hogy ő igen io zakach
 volna: meg zegödeeg ő vele az nemes embör hogy [v] főzne az nap
 az zegenyöknek nagy fokkat neky igerre es mikoron iutottanak
 74 volna az ielös napra: holwal fel || keluen az ördögh ky változ-
 30 tatta valla önönmagat embörny zemelben es nagy tyzzet rakka
 az kohnyan: fel kelle kegyeglen reggel az nemes emböres az ő
 hazzal tarfawal es menenek az zent egyhazhoz hogy az zyz
 marianak tyzteffegere aitatoffaggal misfet hallananak: vala ke-
 gyeglen az nemes embörnek egyetlen egy fya ky meeg az agy-
 75 ban alunneyek mikoron || az ördög meg irrellötte volna az jöt
 kyt teznek valla az aitatof nemes embör az ő hazzal tarfawal ez
 okaiert változtatta valla emböri kepben magat: ef vgy ment vala
 az embörhöz mert az ördögh minden ionak [ire] irellöie: mikoron

az nemel embör az ő hazaf tarlawal volna az millen es az kyf-
 ded gyermek fel serkent volna kezde || nagyon fyrnia el az dayka **76**
 veuen ötet fel öltöztete el futa az gyermek az kohnyara es ra-
 gada ötet az zakach az ördög meg foyta ötet el vona egy nyafra
 (!) el meg fyte es az ő ruhayat vette az tyzben ekkepen el **5**
 enyezte önönmagat es ot hagy (!) meg fylwen az nyaffon az
 gyermeköt: kezde az nemel azzony hazza lyetni es hogy meg
 latnaya || ha mindenek kezek volnanak az zegenyöknek etelökre: **77**
 mikor hazza itot (!) volna fiette az kohnyara: latta az ő egyet-
 len egy fyat az tyznel az nyaffon: legottan el kefferödeck es **10**
 foga az ő fyat nagy siruan el zerze egy almariomban mikoron
 mindeneket meg zerzet volna az zegenyoknek (!) hazza jöue az
 ő vraef de maga fenkynek ezt nem || ielőnty vala mit zyueben **78**
 kefergene es semmi zomoruffagot nem mutat valla de az zyz
 mariaert nagy örömei zolgal vala az zegenyoknek (!) el mikoron **15**
 meg elegötenek volna el ozlanak el annak vtanna jöue három
 zegeny azzony allat: kernek vale az zyz marianak tyzteffegere
 ennik vallot: örömeit fogada ezöketel az keferuel azzony || de **79**
 maga az zyz marianak tyzteffegeyert semmi keferlyffegöt nem
 mutat vala sem zyueben sem orcayaban el örömeit kezde azok- **20**
 nakel zolgalni el az egyk nem kezde semikepen enni de kerri
 vala az nemel azzont hogy öneky fylt hwft adna enni az peneg
 menti vala magat hogy nem volna mert mert (!) meg öttek
 volna az elöt vallok de kenalya || vala ötet azt monduan ker- **80**
 lek edes hwgom egyel az kegyeglen nem ezyk vala de kerri vala **25**
 hogy talam volna valahol almariomaban el töth fylt hwf: az
 kegyeglen igen menti vala magat hogy nem volna mert ahmit
 (!) oda töth vala az ő egyetlen egy fyat semmikeppen nem
 akarya vala ky jelöntení de chak akar vala az ő kefer- || uel **81**
 zyueuel az zyz marianak könyörgeni: el mikoron ily fokzor **30**
 kerte volna az zyz marianak tyzteffegere nen (!) lön mit tenni
 el mene az ő fyaiert kyt az ördök meg litöt vala hogy be hoz-
 naya kezde nagyon firni el meg zolala az gyermek az alma-
 riombol el monda mit akarz edef anyam meg nitwan az ő
 zyleie az almariomot el meg latta tahat az || ő fya ekeffen fel **82**
 öltöztetöt volna el elne ezt meg latuan az ő edef annya bee
 fyette hogy mondaia (!) ez nagy chodat: el nem tallala oth az
 három zegen azzoniatot kynek egyk val (!) az zeplötelen zyz

maria ky meg ada eleuenõn az gyermekõt az õ anyyanak ez
 azzonyef el chodalkozzek ezzon (!): hogy *nem* talala õket az
 83 aztalnal ef leghottan || hiue ezt hogy az zyz maria volt volna
 az ky ah keppen ker vala ennie: ef ezt ekkepen meg bezzelle az
 5 õ vranak kyt meglen az *nem* tud vala ef ezt niluan oluaffwk
 zent iraffnak zeryben: mikepen irattatik az zyz mariarol irt
 choda tetelnek kõnyweben ef ennek vtanna keetzer nagyob
 84 hiwffeggel zolgalanak az zyz marianak ef lön õnekik || igen nagy
 fegetfegõk ekepen bizzonfagal hihetywk hogy igen irgalmaf az
 10 zeplõtelen zyz maria: annak okaiert mief kõnyõrogyõnk (!) az
 zyz marianak hogy effedezzek az õ zent fyanak elõtte es nyere
 minekunkel (!) az õrök bodoghflagot mind õrökkwl õrökke amen ||

85 oluafstatik egy pelda az dichõfflegõs zyz zent
 kalara azzonyrol az õ eletiben Mikoron ez bodogh zyz
 15 zenth kalara azzony közelgetne az õ lelkenek megh adaffara
 tudniaminth halalanak oraiara ah vagy ideiere vgy minth eynek
 86 efelen zep ekes feier ruhaban || õltõztetõt zyzeknek nagy zep fe-
 reghe bee menuen es arany coronat az õ feiõkben viffeluen:
 mely zizeknek kõzõtte egy ekefb es zepfegõfb tudniaminth az
 20 bodogh zyz maria: vala oly fenef vgy hogy az eynek fetetfeghet
 86 terytte ah vagy tõwe mikeppen az fenes nap: ef mely || bodogh
 zyz maria iarulvan az zyz zent kalara azzonnak agyahoz: es
 zeretetõffõn õnnõn magat le haytwan: es edeffegõs apolaffal
 megh apolwan es megh õlelwen: es ime az bodogh zizek cho-
 35 dalatos zepfegõs paplannal az bodogh zent kalaranak testet bee
 87 fedezek es az õ agyaf [hal] || hazat megh ekeffeytek es ezõn-
 kepen az õ lelkee nagy õrõmmel es bodoghwl mene az cristus-
 nak eleiben: oo annakokaiert kereztyen lelek vedd ezõdben
 mert ezõnkepen tõrtenhetyk te nekõdes az te lelkõdnek ky mu-
 30 laffanak ideien: lathatatlankeppen es annakokaiert kõnyõrõgyõnk (!)
 88 az mi edef vronk iefus cristusnak || hogy meltoltaffek el bo-
 chatni az bodogh zyz mariat az zent zyzekkel a halalonknak
 oraian es õ velõk egyetõmben vehewk az õrök bodoghffagoth
 õrökkwl õrõkee amen oluafstatik egy pelda az cristus-
 35 nal valo kellemetõs zolgalatrol: vala egy neminemy
 89 aitato embõr ky || gyakorta kery vala ezzon (!)-az iftenth hogy
 õ nekký meg jelõnteneie hogy minemy zolgalat volna õ nekký

kellemetőfb el embörnek haznalatofb annakokaiert jelőnek ő neki vronk iesus viffeluen egy igen nagy kerect (!) fath az ő hatan es felele ő neki f ezt monda az en kereztőmet viffelued es az monda ő neky: mikeppen || viffelhetöm vram en az te 90 kereztődöt: felele es monda ő neki vronk iesus ziuedben az te 5 zywedben viffelued zinetlen valo meg emlekőzetnek könyörületnek (!) miatta: zayadban kegyeglen viffelued az aitato hala adasnak es imatfagnak miatta: fyledben penegh viffelued iftennek igeienek es ő ken zenuedesseről valo hallafnak miatta tudnia mint predikaciot hallany || alazatossaggal es ifteny zeretettel: 91 es testődben viffelued tudnia mint testnek lanyargataffa miat es binnek el tauoztatassa miat ha ez felywl megh mondottakat tekelletőffon (!) embör megh tartya melyeket ime vronk önön magha ielőnte: tahat minden keetfegnekwl lehet nekwnk remenlegőn (!) az iftenben kerywk azert mi edes vronk iefuſt agya 15 az ő malaztyat hogy viffelheffwk az ő zent kereztit az ő iftenlegenek tiztőffegere es minekwnk lelkw- || nknek idueffegere 92 mind őrekwl őrőke amen *pater noster aue maria*

oluaſtatik egy pelda az dichőffegőf zent albert piſpekről ky feleteigen erőſſen el nagy ifteni 20 keuanſaggal akarya vala tudni minemy zolgalat volna kellemetőfb el kedwelb az felfegős mindenható vristennel || es az ő idweffegere hazna- 93 latofb egy neminemy napon ifteny hylefből (!) es iftennek nagy kegyelmes voltabol: mikoron egy neminemy napon miſſet 25 zolgalna ah vagy mondana es mikoron ezt fokzor kerte volna hogy jſten meg jelőnteneye ő neky minemy zolgalat volna ő nala kellemetőfb es őneky idweffeg- || gőfb az miſſeben az of- 94 tyat megh zentőluen tartuan az ő kezeben az jſtennek zent teſtet: monda ez igekeſt o en edes vram iesus criſtus en tegő- 30 det le nem tezelek az en kezeymből feleſ nem emellek hogy tegődöt imadyanak embörök: hanemha előzőr megh mondandod: minemy zolgalat kellemetőfb te nagy felfeged- nek || nek es az 95 en idueffegőmre haznalatofb: ky haluan zozatot monduan őneky tudniamint az dichőffegős zent albert piſpeknak hogy tyz jelőf 35 (!) dolgok vannak albert: melyek ennekőm kellemetőffők el te- nekőd idweffegődre haznalatoffok: elſő ez hogyha ez te eletőd-

- 96 ben adandaz chak egy penzt az en zeretetöm- || ert enneköm
kellemetöfb neked haznalatöfb honnem mint vallanal egy igen
nagy arany hegyet zeleft es temerdeköt miken az föld oly
magassat hogy az eghet erneve es azt zeghenyöknek oztogattat-
5 nad az en zeretetömert az te halalodnak vtanna masodik az te
raytad loth (!) bozzwffagot az en zeretömert bekeffeggel el zen-
- 97 wednöd en nalam kedwefb el teneköd || idweflegödr<e> haznala-
tofb honnem mint minden ez földön, valo erdöknek vezzőyt te
teftödön mind el zagatnad harmad ez hogy vygyazny az imat-
10 lagban el en bennem örulni (!) vigadny es valami keueffe[d]t
az al<o>mban el zakasztani almot el tauoztatni az en zeretetömert
neköm kellemetöfb es teneköd haznalatöfb: honnem mint bo-
- 98 chattanal tizenket || vitezöket az zerechönöknek hitotlenöknek (!)
ellene hogy hadakoznanak mind ő velök mind ő életöknek tel-
15 yes ideyben az az mind öröke el venneyek az martiromlag<nak>-
nak coronayat: Negyedyk dologh ez latogatni korokat el ő velök
banni irgalmaffagot velök tenny el zaradokokat (!) vton iarokat
- 99 hazadban haylekodban be fogadny az en zeretetömert || enneköm
kellemetöfb es teneköd haznalatöfb honnem mint böytölnel vy-
20 zel kenyerrrel negywen eztendeigh: ötödyk ky vonny hozni felee
baratodat az tewelgesből ez enneköm kellemetöfb te neköd haz-
nalatöfb honnem mint «ha» ez vilagnak nagy rezeth el jarnad
- 100 mezzit labbal || mind az te verődnek ky ontaffaygla: hatod
dolog ez hogy tawoztas el minden idegön ah vagy mának ite-
25 letit es idegön iften hittelt es valamit hallaz ah vagy latz nem
jonak lenni forditchad teryched jobra neköm kellemetöfb: es
te neköd haznalatöfb honnem mint az elmelködefnek miatta
- 101 fell mennel mind || hetedik eghiglen: heted jozagh tennen-
magadert könyörgenöd hogy teneköd meg bochaffam[d] az te
30 byneydet es teneköd az en malasztomat ky ontfam el adyam:
ez en nalam kellemetöfb el teneköd haznalatöfb: honnem
mint ha az en [a] anyam el mind az angyalok el mind az en
- 102 zentym könyörgenenek te || erötöd Nyolcad jozagh ez hogy
minden koron valy remensegöt es bizodalmat chak az egy if-
35 tenben ez enneköm kellemetöfb es te neköd haznalatöfb:
honnem mint ha egy ozlopot feell alatnak az földről vgy hogy
az eghet illetneve: minden felöl eles fegyverökkel es beretuak-
kal be körnikoztettet (!) es ő rayta az te teftedet mezyt- jelen ||

telen mindeneftől fogwa el zaggatnad es az te veredet ky on-¹⁰³
 tanad Kylecedik (!) jozag ez hogy minden ez földy zorgalma-
 toffagot el tauoztat ef chak en bennem mindenkoron örulny (!)
 es en rolam zorgalmatoffnak lenni ez enneköm [h] kellemetöfb
 ef te neköd haznalatofb: honnem mint ez földön te tulayd-⁵
 || on kezeyddel annit munkalkodnal hogy abbol mind ez vila-¹⁰⁴
 gon valo zeghenyöket meg elegyhetnel Tyzed es vtolfo jozag
 ez hogy ah vagy chak egy könyw hwllataft firaft tegy az en
 kenzenuedeffomnek (!) meg emleközetyert ef az te byneydert
 ky ontanal ez enneköm kellemetöfb || keduesb: es te neköd¹⁰⁵
 haznalatofb honnem mint ha annet firnal es annye könyuet
 hwllatnal ez időzerent valokert mikepen az tenghörnek vizze
 ah vagy «ha» az te halalodnak vtanna valakik firnanak vgy
annera hogy az ő könyw hwllataffokbol chenaf- || nanak egy¹⁰⁶
 igen nagy kaad főördöt es ekkepen firnanak te eretted ezöknél¹⁵
 haznalatosb tenen magadnak chak egy könyw hullataffod fira-
 fod az en kenzenuedeffömert es az te tulaydon byneydert ezö-
 ket monda edes vronk iefus zent albert pispeknek az zent mil-
 sen || monduan ekkepen tegy es örökke elz amen ¹⁰⁷

Köuetközzzyk ez iras az dichöfffegös zeplöte-²⁰
 len zyz marianak kywaltkeppen valo keferwffe-
 gyról jelöfben az öth kefferwffegyről melyek
 keferuefbek lönek az többby közzöt Vala egy nemi-
 nemy zent jambor ky lelekben halla az mi edef vronk iefust ||¹⁰⁸
 zoluan az ő edes zyleyeuel es kerdezuen ötet arról hogy melyek²⁵
 voltanak volna ez vilagban öneky nagyob kefferyffeghy: es felele
 ez bodoghlagos zyz maria monduan öth jelöfb kykben en na-
 gyob keferyffegyet zenuettem ez vilagban: nagyobbak mind az
 több kefferyffegöknél kyk önneköm (!) voltanak kefer- || uefbek¹⁰⁹
 annakokaiert mondya vala ezt az edes zyz maria az ő edes fia-³⁰
 nak cristus iefusnak: monduan en edes fyam iefus első keffe-
 ryffegöm neköm ez lön eh vilagon mert mikor fimeon proffeta
 az templomban proffetala es monda ezt hogy tegödet nagy ke-
 gyetlen ef zyrny halallal ölnék || megh az te valasztot nepeyd¹¹⁰
 tudnia mint az fidök (!) ef vgyan oth irta megh eztel mikor
 monda hogy az en zyuemöt által folya az banatnak kefferyf-
 legnek faydalomnak törre fegywere Masodik kefferyffegom (!) lön

mikor tegődet el ueztelek es harmad napegh nagy kefferyffeggel
 111 keref- | selek || [ha] Harmadik kefferwffegőm lőn mikort tegődet
 hallalak meg fogotnak es kötőztetőtnek lenny az kegyetlen fi-
 doktól (!): Negyedik kefferyffegőm lőn mikoron latalak en edes
 5 syam az kerezt fara fel fezzytwen mezittelenől: Ötödik keffe-
 112 ryffegőm || lőn mikoron tegődet az koporsoban latalak hogy
 helyhőztetnek vala: ennek vtanna monda edes vronk iesus az
 ő edes zyleyenek az zyz marianak mondwan: valaky tegődet az
 113 első kefferyffegődert idwezlend egy miatyankal es egy || idwez-
 legy mariaual adom en őneky minden ő byneyről valo tőredel-
 10 meffegőth es meg efmeretőth tudnia mint penitenciara valo te-
 reft az ő byneyert touaba ha az mafodik kefferyffegődert vgyan
 114 ezzőnkepen tegődet ezőn imatfaggal || idwezlend adom en
 őneky minden byneynek bochanatyat: az harmadik kefferyffe-
 gödert ha ezenkepen (!) idwezlend egy pater nofterrel es egy
 15 aue mariawal: adom en őneky az iozagokat dichőffegőt koronat
 115 melyet az bynnek miatta el veztőth | volt || touaba ha az negyedik
 kefferyffegődéről ezőn keppen idwezlend tahat adom en őneky az
 malaztnak ayandekat es eltetőm ah vagy etetőm őtet az ő halalanak
 előtte az en testőmel melyet ha valaky meltan hozzaya vezen
 116 az az || tiztan mind lelekben es mind testben vezen őrk ele-
 tőt maganak mint az zent pales ezt mondyá az korintombeliek-
 nek irt első leuelenek mafodik rezeben mondwan vegyetők es
 egyetők mert ez az en testőm vizont ez ellen vgyan azon zent
 117 pal ezt mondyá || monduan ky kegyeglen ezzy es izya meltátlan
 25 iteletőth őnőn maganak ezyk es izzyk: touaba ha az ötődik
 kefferyffegődert ezőnkepen az egy miatyankal es egy idwezlegy
 mariawal idwezlend tegődet en edes zylem tahat megh jellőnőm
 118 en őneky az ő || halalanak ideyen es fogadom őtet en hozzam
 30 ef vezőm őteth az őrk eletre hogy orzagolyon en velem es te
 veled egyetőmben mind őrkklw őrkke amen ime mely igen
 kedues az mi edel vronk iesus cristufnal valaky tiztőly az ő
 119 zyleyet az zyz | mariat || oluastatik ith ez iraf az ha-
 lalnak meg gondolaffarol Igőn hamar lezőn te veled ez
 35 dologh annakokaiert lassad mikenen tenen magadon vallod:
 mert ime ma embőr vagy es holnap jgenfem jelőnől mikoron
 120 kegyeglen ez el vettetendig (!) az te zemeyd- || nek előle igen
 hamar el mulik elmedbőles annakokaiert [ő] o te kemeny es

nehez emböry zyw ky chak ez [il] iellönualekrol gondolkodik
 es azt ah mi jöuendo (!) azt jnkab előzőr meg nem latya ah
 vagy gondolya: ekkepen kellene tennen magadat tartan[a]nod
 minden dolgaydban || cheleködetidben es gondolatidban mike- 121
 pen ha mindiaraf ezönnel meg hálnal: annak okaiert ha jo es
 tizta lelky esmeretöd volna nem igen felned az halalt: bizzo-
 nyauual job volna el tauoztatni az bynöket honnem mint el
 futni az halalt: annakokaiert ha ma nem vagy kez az halal[z]-
 hoz mikepen lez holnapon keez melyet nem tudz ah vagy
 tudod ha ered ah vagy nem mert az || holnapy nap igen biz- 122
 zontalan azert mikepen tudod azt hogy ha valhatod az holnapy
 napot vagy nem mit haznal fok ideygh elni mikoron igeen ke-
 ueffet jobbulok megh az az eletönket meg nem jobitywk: az
 hozzw elet nem: mindenkor jobbit meg de jnkab gyakorta bynt
 zerez vayha chak egy napon volnank jól ah vagy io nyayafko- 15
 dalban ez vilagon annakoka- | iert || iert fokak az meg terefre 123
 meeg jobbittafra eztendöket zamlalnak: de maga gyakorta igen
 kechin az meg iobbitaftnak iöuendö volta azert ha igen nehez-
 nek lattatik meg halni netalam meeg annal vezödelmefb fok
 ideyglén elni: bodogh embör az ky midenkoron viffelne az ha- 20
 lalnak ö oraiat az ö zemeinek előtte es az halalhoz önnön ma-
 gat minden napon zerzy: annakokaiert ha lattal || valamikorón 124
 meg halando embört: tahat gondolyad ezt mert tees vgyan azon
 vton vagy menedö: es mikoron latod ezt holwal lenny alychad
 tenen magadat eftwet nem ernöd: es eftwe leuen ne merez- 25
 ködyel tenen magadnak az holwalt valasztani de maga igyeköz-
 zel mindenkörön [kej] keznek lenny: ef ekkepen ely hogy foha
 tegödet az halal ne talalyon vgy mint keez nem volnal de min-
 denkorón || legy kez az halaihoz: fokak igen hamar es hertelen 125
 meg hálnak: mert az orat melyet nem alitanal ah vagy nem 30
 alitatik embörnek fya el jöuendö az az crifus vronk es mikoron
 az vtolso ora el iöuend fokat maskepen ertez mind te telyes
 el mult elötödröl es igen bankodol hogy ily tunya reft voltal
 az idönek joban valo el költefröl (!) jelösbén melyet heyaba es
 gonozwl el költöttel: oo annakokaiert || mely igen bodogh es 126
 bölech az olyan embör ky igyeközyk olyannak lenni mostan az
 ö eletibe hogy mineminek kevan talaltatni halalanak oraian: ad
 kegyeglen ez ilyen igyeközet nagy bizodalmat es bodogwl megh

- halni es ez vilagnak tekeletös megh vtalaffat es buzgo keuan-
 lagot az jozagban valo haznalast fegyelmnek zeretetit peniten-
 127 cianak munkayat egez es gyors- || es io erdemes engödelmessegöt:
 maganak tulaydon megh tagadaft: es kynek kynek minden el-
 5 lene valo el viffeleft es haborussagnak el zenuedeffet az edes
 vronk iesus cristusnak zeretetiert byzzonyauul lok iokat tehetz
 miglen vagy eghesfegben de maga ha megh korulz *nem* tudom
 mit tehetz: azert keueffek jobbitatnak meg az korffagbol vgyan
 128 ezonkepen (!) kyk || fok zarandokfagot iarna«k» igen ritkan lez-
 10 nek zenthe ne akard bizni jöuendöben az te idwessfegödet az te
 bara<ti>dra es feele baratidra mert igen hamar el feletköznek te-
 rolad embörok (!) honnem mint alittanad: job mostan ide<ie>n
 magadrol gondolnod el valami jot előted bochattanod honnem
 mint egyebeknek fegethfegökben remenfegödet vetnöd azert ha te
 129 nem vagy || mostan tennen magadert zorgalmatos kychoda lezön
 te [re] eretted jouendoben (!) zorgalmatos mert az mostani idő
 igen dragalatos: de jay ky vezedelmes haznalat<lan>[kepen] az
 időt el költeny melben erdemlheted volna hogy örökke elnel:
 jóuel [es] tudnia mint az halakra es mikoron egy napot ah
 20 vagy egy orat életödnék meg jobbitafra (!) kewanz ezt nem tu-
 130 dom ha meg. || nyerhetöd: annakokaiert mine nagy vezödelöm-
 ből tennen magadat meg zabadithatod es mely nagy felelömből
 meg zabadittathatol ha mostan mindenkoron leyendez felelmes
 es az halalrol ketfegös az az halalodnak [vtanna] ideyen es
 25 előtte akarz kez lenni es teetfegben (!) *nem* elny annakokaiert
 131 tanuly mostan ekkepen elny hogy halalod- | nak orayan || inkab
 vallhas örömet vigaffagot ah vagy vigadny honnem mint felni:
 azert [tany] tanuly mostan meg halny ez vilagnak hogy akkoron
 kezgy[zdv] elni az cristuffal: tanuld meg mostan mindeneket
 30 meg vtalni hogy zabadon folyamial az cristushoz fanyargald meg
 az te testedet mostan az penitencianak miatta hogy valhaf bi-
 132 zonfaggal valo byzodalmat az cristuffal oh te || [balgad] balga-
 tag eztelen kaba embör mitt gondolod tennen magadrol ezt
 hogy fok ideygh elny mikoron egy napotes *nem* valhatz batorfi-
 35 sagoffon: mely igen fokkan megh chalattatanak el az ő testök-
 röl rementelenfegwl ky vonattatanak el el veztenek *minezer*
 hallottad ezt az mondok hirdetöktől mondwan: mert imez
 133 fegyw[ez]ernek miatta el efföt: imez el || meryttetöt viznek miatta

ef jmez magaf helről ala efföt es az ő nyaka ki zegöt ef imez etel-
 nek miatta meg fuladot imez iategnak miatta eletyt el vegezte es
 nemely tyznek miatta nemely [f] valfnak miatta nemely dogh (!)
 halalnak miatta nemely toluaioknak miatta el vezzöt ef mindeneknek
 ekkepen lóth [al] halal az ő vegök es emböroknek (!) életök mikepen 5
 || az arnyek hamarfaggal el mulik ky emleközyk megh te rolad 134
 halalodnak vtanna es kychoda imad te erőted halalodnak vtanna:
 annakokaiert tarf (!) tarch megh dragalatos atyam fya azt ahmit
 mostan meg tartando vagy es ah mi penitenciat mostan meg
 tardhatz: mert nem tudod mikoron meg [halhatz] halz es nem 10
 tudod mi könetközyk történik teneköd halalodnak | vtanna ||
 annakokaiert miglen időd vagyon gyönch (!) kazdagfagokat me- 135
 lyek meg nem hálnak az az gyönch (!) tennen magadnak meg
 halhatatlan kazdagfagokat mikepen mondya edes vronk az euan-
 geliomban monduan gynchetök (!) kynchet magatoknak az meny- 15
 orzagban holot [fa] sem az rofdameg nem ezy ef az orwok ky
 nem affak es el nem vrozyak || es az te idwefegodról (!) el val- 136
 uan femmit ne gondoly ha nem chak azt ah mi az vriftenne
 ezökről chak gondolkodyal ef zerezy baratokat tennen magad-
 nak az iftennek tiztöletös zenty közzwl ef az ő cheleködötöket 20
 köuetven hogy mikoron meg fogyatkozandol ez jelön valo elet-
 ben tahat azok tegödet fogadyanak vegyenek az || örök haylek- 137
 ban tarchad tennen magadat ez földöön mikepen zarandokot es
 joueuent (!) melyre femmit nem var ah vagy zykfegh ez vilagy
 gondrol es tarchad zabadon az te zyuedet az iftenhöz es őhozza 25
 feel egyengettwen [mert] mert ninchen it megh maradando va-
 rafod oda könyörögy ef oda fohazkodyal naponged (!) || lirafnak 138
 miatta egyengeffed tennen magadat az iftenhöz: hogy az te
 lelköd erdemletteffek halalodnak vtanna az felfegös mindenható
 vr iftenhöz megh bodogulvan ef zent kepen ő iftenfeghe eleyben 30
 batorfaggal iarulni kyt agyon nekönkes megh nyerhetnök az örök
 bodogfagot atya fyw zent lelek telyes zent haromfag mind örökwl
 örökke (!) amen ||*)

*) A következő, eredetileg üres 139. lapon lévő későbbi befirkálá-
 sokról l. az Előszó XXXIII. és XXXV. lapját. Utána az ötödik kéz írása
 kezdődik.

- 140 It oluaftatik igen zep aitatos imatczagh mikoron volna az aluerna hegyen es zent mihalnak negywen napiath böytölneye egy regel mikoron oth imatkozneek czodalalos jlteni edeffeget erze nagyoban hogymint annak elötte⁵ es lata az menyorzagnak magaffagabol le zallani ő hozza meg
- 141 tyzeffylt fera- || ffin angyalt tudnia illik fenel zarnyat valuan el az hegy lattatik vala geryedötnek lenni el azt lata el közelgetni az seraffin angyalnak zarnya alat latha angyaloknak lokfagof fereget el azok között latha az meg fezylt cristuf iefuft el ezön¹⁰ igen el chodalkozzek el könyörletöffegnek kefferyffege meg jndita
- 142 ötet el az ő elme- || iet az ken zenuedöt cristofon touaba ily örömet valla az ő malasztol lataffarol el mikoron titok bezedeth jelöntötte volna őneky vegezetre monda őneky zerezd meg magadat ferench mert czodalatos miuelködötöt zerzek en te benned el zent¹⁵ ferench monda őneky te tudod vram mert keez vagyok minden
- 143 the paranczolatidra tahat az || mi edes vronk cristuf efuf(!) ky teryezte az ő job kezeth el teue az ő job kezere zent ferenc atyanknak kynek meg illeteffere leghottan zent ferenc atyanknak keze meg meg febheteek el az ő kezeben nagy faydalmat zen²⁰ueduen nagy zozattal fel kyalta monduan o en vram iefuf cristuf ezt meg monduan le effeek az földre el ekepen meg febhett
- 144 | -uen el el czo- || czodalkozuan nezy vala cristof vronkat kinek monda vronk iefuf kely fel ferenc teryezd ky az maſ kezedetef el ezön kepen tön az bal kezenef meghent le effeek az földre²⁵ el fel kyaltuan kynek monda esmeeg vronk iefuf: kely fel ferenc zerezd meg magadat ő esmeg monda en edef vram iefuf keez vagyok el vronk iefuf tőue az ő labat zent ferencnek ||
- 145 labaira el meg febhettuen hirtelenfeggel fel kyalta el legottan le effeek az földre vegezetre esmeg monda vronk iefuf őneky ferenc kely fel hogy vegezyem el the benned az czodalatosfagot³⁰ melyet zerzettem: el bodog zent ferenc monda vram iefuf ky zenuedhet el ily nagy faydalmat kynek monda vronk iefuf mith
- 146 töttel volna akoron hogy ha || verességöket el twyf coronazaffokat arceel veressüket pökdöffeföket el egyeb nagy kenokat me³⁵lyeket en embörökert zenuettem el mind fel vöttem valyon el zenuedhetted volna te ezöket annakokaiert fel kelle bodog atyank monda: mit paranczolz vram iefuf jm-kez vagyok cristof vronk [gy] gegyeglen (!) meg ölele ötet el az ő oldalat

helyhőztete ef teue bodog || zent ferencnek oldalához ef leghot- 147
 tan reya nyoma es reya peczetle az sebet az ő oldalara tahat
 zent ferench fel kialta ef monda o en edes kegyelmes iefofom ef
 leeffeek ottan a földre miken holt eleue (!) ef cristuf vronk
 el enyezeek onnetőn ef fel men az menyorzagban bodogh zent 5
 ferenc atyank az földön fekywek mind kilenced orayglan tahat
 az || frater leo oda jőuen latuan ötet le effőtnek lenni fel emele 148
 ötet alituan hogy az nagy [zend] zenuedetőffegtől fogyatkozot
 volna olyan igen el ef az oratol fogua zent ferenc az zent se-
 bekot viffele az ő teften jollehet titkon minere tehete el viffel- 10
 uen titkolya vala o azert bodogfagot zent atyank o dyczeffegőf
 cristufnak zolgaya viffeluen az the sebeyd- | nek miatta || tegődet 149
 kerőnk annakokaierit tegődet dyczőffegős zent ferenc atyank hogy
 effedőzyel mī erőttnők vriefof cristufnak előtte hogy az te erde-
 mednek miatta adyon minekőnk malasztot ef reuid időben az 15
 örök bodogfagot mind örőkwl örőkee amen

*) It kőuetkőzyk az zent Brigida azzonnak tizen őth imat-
 faga kiket vr || -onk cristufnak fezylety előt zokot vala mon- 150
 dani aitatossaggal mely tartatik az zent pal egyházaban: monda
 az zent Brigida azzonnak valaky eztendeig ez imatfagokat aita- 20
 tossagal meg mondangya az ő nemzetiből tizen őth lelkők za-
 badwlnak ky ef tizen őth bynős ter [ky] purgatoriombol meg
 || penitenciara: es tizen őth igazak alnak meg az igaz alapatban 151
 ennek felete ő maga jut az tekeletőffegnek garadiczara ef binei-
 nek byzony meg efmeretire ef töredelmeffegre eztef mondyak 25
 ez imatfagot meg mondangya halalanak előtte tizen ötöd napon
 adom neky az en zentfegős testemet hogy nehez'ek (!) örőke ef
 itatom az en zentfegőf verőmel hogy ne || zomihozyek oroke (!) 152
 ef az en győződelmes [verőmnek] kerezőtmnek (!): tezem ő
 eleyben minden ellenfegynek ellene ef halalanak ideyen az en 30
 zent atyamal jőuők ő hozza ef vezem az ő lelket kegyeffőn ef
 vizőm az örök örömbe ef oth kywalt keppen valo italt adok ő
 neky az en iftenfegőmmnek borabol kit egyebekkel nem tezek ha
 nem csak azokal kik ez imatfagot meg mondyak touaba meg

*) Innen egész az első imádság kezdetéig, a 144. l. végén, vörös betűs írás.

153 otalmaztatik gonoz kefertetöl az öth erze- || kõnfegeben ef her-
telen halalal meg nem hal ef minden byney meg boczattatnak
ef valamit iftentöl kerend ef az zyz mariatol meg nyery ef az
felfő karban helyhöztetik ef valakiket reya meg tanitand erdö-
15 möt öröke nyer ef neuekődik: oracio

O iefuf [örök] tegöd*) zeretőknek örök edeffeg:
iefuf vigaffag ky minden ez vilagy örömet felywl mulod bynőf-
154 fők- || nek edeffegők ef zeretety mert teneköd gyönyörwffeg
emböröknek fyawal lenned ez vilagnak vegefele emböry allatnak
10 idweffegeiert kõnetkőzik az elfő imatfagh

O vram iefuf ky embörre löl emlekőzzel meg en edef
vram iefuf criftuf az te zent predikaciadrol ef faradsagidrol ef
155 epeffe- || gydröl kyt te zent testeben mi erőttnök vallal jelőf-
ben az te diczeffegőf kenodnak ideyen ky vala jfteni elmedben
15 öröke meg zerezwen emlekőzzel vram iefuf az te zenagy (!)
kefferyffegőf zomorusagodrol melyet az te dragalatof ef diczőf-
156 segőf te zen (!) mezzelő edef- || **) zent mezelő edes zadal valal
mikort azt mondad zomorw en lelköm mid (!) halaliglan holot
te zent lelködet valad keznek embör idueffegenek (?) valchagara
20 es a te zent testödet es veredet az vtofo vachioran te tanitwa-
nidnak orztogataf (!) es ő labokat megmosaf es ede[de]fen őket
megvigasztalad te dichőffeges kenodnak keez voltat nekik meg
hirdeted emlekőzel meg vram iefus te nag (!) rezketefidról es
banatidrol kiket zenuedel a te göniörwffeges testödben a te zent
25 kereztdőnek kinianak előtte mikor a három rendel valo imatfa-
157 godnak vtana vereo | veritekőket || hwltal a te tanituanidtol el
arultatal te valasztotfad sydo nepeittöl meg fogatatal hamis ta-
noknak miatta vadoltatal három biroknak miatta hamiffan ytel-
tetel a tenen «magadnak» valasztot varasban sydoknak nag ieles
30 inepen nag pentőkön te ifusagodnak nemes viragaban Artatlan
itiltetel vala Meg fogatatal Zörnén ees rettenetősfelegel huzatta-
tol vala tazigaltatol vala ökleldeztetöl vala Archol hagiapaltatol
158 vala tenen ruhatol megfoztta- | tal vala || Vala es idegön ru-

*) Barna ténával az előbbi kitörült szó fölé írva.

**) Itt a hatodik kéz veszi át az írást.

had (!) öltöztetel vala niakon veretöl vala te zent zemedet es orchadat be fedőzik vala holot keges ihūs archul verettétel niakon verettétel ifteni mezelő zadat ökölel verik vala Te angeldizw zent zinedet ondokfagos es bidős nialakal pökdőfik vala te ifteni dichőffegős zakaladat zagatiak vala te zeplötelen Gen-⁵ gefegős teltődet kőozlophoz kötőzwen kegetlenwl verik vala Tywis koronaval koronazak vala te zent feiedet Nad eestapał verik vala es kiwlomb kylomb zemerme kenokal zagatta | tol vala || Azert kerlek en edefegős vram Iesus ki ez napon a te **159** zentlegős fezwletődnek előtte földre le eštem efedőz[őm]ven hog ¹⁰ ez dichőfeges felliwł meg mondot kenodnak emlekőzetert agiad nekem edes vram lhūs en halalomnak [ydeien] előtte bineimnek [bochanatiat] telleffegős keferwfegeł valo meg banafat Tizta gwnaft telles elegtetelt es minden bineimnek meg bochianatiat. *) Amen Idwezleg edes vram iefuf xftus Irgalmaz ennekőm binef-¹⁵ nek, Pater noster aue maria ||

Mašodik imatfag

160

O Ihūs Angeloknak zabadsaga es genőrwfegnek paradichoma emlekőzel meg edes vram ihus A rettenetosfegről (!) es zomorusagrul kyket zenuech vala mikor a te ellefegid (!) mikepen kegettlen oroz-²⁰ lanok tegőd kőrniöl foganak ragadanak rantogatanak hagigаланak kőrmőkel zagatanak es egeb nemő halalatlan kenokal tegődet zomoritanak en edeffegős vram lhūs mid (!) a bozzufagos bezedőkert kemen verefegő- | kerth || kemenfegős götrelőmert kikel **161** mind a te ellenfegid tegőd gitrenek (!) kerlek teged hogy faba-²⁵ dich meg engőmet minden lathato ees lathatatlan ellenfegimtől es agiad nekem te zarniadnak Arnika alat őreők lidwefegőmnek otalmat Meglelnőm * Amen. Idwezlegh edeffeges vram iehūs Crif- tus irgalmaz enekőm binesnek pater noster Auemaria.

Harmadik Imatfag

30

O Ihūs ez vilagnak teremőie ky kerezt fanak ky | niatol || meg zeőrniő nem eiel (!) emlekezel meg edes vram Ihus ate **162** keferufeges kinodrol es zerelmedröl kit zenwech vala mikor a

*) Innen a lap végéig apróbb folyóírással. Ép így a következő imádságokban is a *-gal jelölt helytől kezdődő záradékok.

te dichofegős (!) kezeidet tompa vafzegekel előzer a kerezt fahoz
zegezek es ate diwchofegős (!) labodnak zegezfare (!) mikor nem
volnal Alkolmas ő akaratiokra te zent kenodra nagiab kint ad-
nak es te zent febeidre nagioib febeket tőnek mikor nagh ke-
⁵ getlenfegel es kemefegel (!) te zent tagaidat a kerezt fanak
163 altaliara | ees || hozwfagara annera el hwzak es [h] fezitek hog
te zent tagaidnak minden ize megzakadoznak keges es edes
vram Ihūs xptūs ebeli nagh keferwfegős kinodnak emlekőzetieret
kerlek tegőd agiad en ziwembe te zent felelmōdet es zer[elmō-
¹⁰ dōt]etētōdet hogh tegōdet zeplōtelen zolgalhafa[nak]lak őrōke
amen * Idwōzleg edesfegős vram iefus xptus irgalmaz enekōm bi-
nōsnek pater noster Aue maria negedik imatfag O Ihus
menei vruo[?]s emlōkezel (!) meg a te nagh zerelmes kinodrol
164 kit zenuedel mikor kereztfanak magofagara | földrōl || fel emeltetel
¹⁵ mit (!) te tagaiban (!) megh zakadozal es te zent tagaidnak
helien egik fem marathata megh vgh hogy te zent kenodhoz
fem egh kin nem haffonlothatnek mert talpatul fogua te zent
teftōdben edes Ihūs eph lemi nem vala demaga en vram Ihus
ez il nogh (!) kenodrol meg nem emlekōzel mert te melh nagh
²⁰ irgalmafagodat mutatād holot te zent atiadat ellenfegōdert ima-
dad monduan en zentfeges atiam bochafd meg nekik mert nem
165 tugiak mith tezne es te nagh irgalmaffagodert | ees || kenodnak
emlekōzetiert agiad nekōm keges Ihs hogh ez te keferwfegős
kenodnak emlekōzeti legōn nekōm minden bineimnek bochia-
²⁵ natia Amen * Idwezlegh [z] edesfegős vram Iefus xptūs Irgalmaz
enekōm binesnek Ōtōdik imatfag[k] kōwetkōzik

O Ihus őrōk feneflegnek tikōre emlekōzel meg a te nag
keferwfegōdrwl kit latal te telfegős iftenfegōd[ne]nek tiukōreben
hogh te nagh dichōfegős kinod es halalod gonozoknak es kar-
166 hozandoknak | nagiok (!) || vezedelmōkre volna hala adatlanfagok-
nak miatta nagh binben kemenfeges lakozafokert O mel nagh
a te irgalmafagod en vram ihūs ki mi raitunk vezedelmes bi-
nefekōn kōniōrwlel kerlek teged en edes vram iefus anagh ielef
irgalmafagodert kit a kerezt fan figuen temagad vallad a tol-
³⁵ uainak monduan neki eznep velem lez paradchomban (!) hog
tegōd keges Ihūs en halalomnak ideien [en halalomnak] e velem
irgalmaffagot kine (!) miatta en te dichōfegős zent zinōd lat-
167 haffam meg vigaffagal | a menyey || paradichomban amen * Id-

wez leg edeffegős vram iefus criftoſ Irgalmaz ennekem binesnek
 pater noster Aue maria hatodik imatlag O Ihus zerelmes
 kiraly es keuanatos barat emleközel en edes vram Ihus ate nag
 keferwfegeſről (!) kit zenvedel mikoron meztelen a kereztfan
 figel mid (!) te baratid es efmerőid te ellenőd tamadanak ſen- 5
 ki[k]jt eő közzulők (!) vigasztalok (!) edesfegős ihūs nem lelz vala
 hanem chak a te zerelmes ziwledet ziwz-mariat | te nag || kefe- 168
 rwfegős epefegődön hiufegost (!) te zent kereztfad alat aluan kit
 te tanitwanidnak aianlad monduan azzonialat ime fiw te neked
 a tanituanak kedek ime ania neked kerlek teged vram Ihūs ate 10
 nag epefegödert ki te zent zwlednek ziuſet Teörkepen nag kefe-
 rwfegel meg folia hogh kőnerwl en raitam bineőfen es kerlek
 tegőd edes Ihūs hog minden zomorwſagos niaualamban mit
 teſt zerint es | lelők zerint || valoban legh enekőm vigafagos 169
 hyedelmem őreke Amen * Idwezleg edeffegős vram Iefus xptūs 15
 Irgalmaz ennekőm binőſnek pater noster Aue Maria Amen He-
 tedik Imatlag O Ihūs meg fokhatatlan es mertekletetlen (!)
 kegelmeſeg ky mind[en] te ziwednek kewanatos zerelmeuel a
 kerezt fan figuen mondad a zoth zomehozwan azaz embőri
 alatnak idwőſſegeth kewanom kerlek tegőd en zerető vram Ihus 20
 my | zywnknek || keuanfagat tekellied minden io miuelkődet[ő]re 170
 teſti keuanfagnak geried[ő]etős zomiufagat ez wylagnak zerelmet
 te zent malasztodnak hiwfege (!) megolciad Amen * Idwöz legh
 edeffegős vram Iefus xptus Irgalmaz en nekőm binesnek pater
 noster Aue maria Niolchad *oratio* O Ihūs ki vagh ir- 25
 galmafagnak melleſges kuth feie kerlek tegőd ate diuchőfegős
 ſebeidnek melleſgeert kinek melleſge oly igen nag vala hogh te
 zent ziuſe | det || Chiontotad velődet mind megh hatta vala en 171
 nagh bineimnek melleſgeből zabadich meg keges Ihūs es te diw-
 chőfegős ſebeidnek melleſgeben el reiech miglen te zent orchad- 30
 nak haragoffaga el mulik hogy en vigaffagos őromel (!) te zent
 orchadnak zepfeget lathaffam. Amen * Idwözlegh edeffeges
 vram Iefus xptūs irgalmaz nekőm binőſnek kilenchődik
 imatlag

O Ihus ki vagh ziuőknek edeffege es elmeknek nag | gő- 35
 nőrű || rwſege echetnek et epenek eő nagh keferwſeges kinaert 172
 kit mieretűnk halalodnak Ideien zenuedel el nielveen kerlek te-
 gőd keges Ihūs ebeli kenodert hogy en halalomnak Ideien agiad

neköm te diuchofeges (!) zent testödnék meltan valo hoziam
vetelet hogh ki legön en lelkömnek vigafagara es iduöflegömnek
haznalatiara Amen. * Idwöz legh edes vram iefus xpüs irgalmaz
173 enneköm b[.]inösnek pater | noster Aue maria ||

5

Tizedik Imatlag ez

O Ihus meniei kiral ki vag elmeknek vigafaga es iozaga
emlöközel megh a nag keferwfegös zomorusagodrwl kit zenuedel
te zent halalodnak Ideien mikoron sido nepek tegedet kerezt
fan figötted (!) bozwfagos karomlo bezedökel illetnek vala de te
10 en edes vram lhüs nag keferw[fe]kön hwlatafokat tyzvala hogh
174 te zent atiad | kiuel || egh valal iftenfegödben tegödet el hagi
vala mondwan ezzokat en iftenöm mire hagat el engömet mert
iolhet (!) vram lhüs hog soha a te meniey zent atiad tegöd
el nem hagi demaga a te nag kinodnak lattatiaert ez vilagi
15 nepöknek vg esmertetik vala kerlek te[digöd] keges lhüs ebeli
nag keferwfegös kenodert hog en halalomnak ideien engö[g]meth
el ne hag en vram es en iftenöm amen * Idwözleg edes vram
iefus xpüs irgalmaz neköm Binesnek pater noster Aue Maria |

175

Tizenegedik imatlag

20 O Ihus kezdet es vegezet minden igben iozagos kenet
emleközel meg vram lhüs xpüs mikent te zent emböfeget (!)
talpattul foguan te kediglen (!) nagh kemfeges (!) kinra bochatad
zinetlen kediegh (!) vram lhüs a te sokfagos febeidnek felöfe-
gert hog en bizonfagos zeretetömel te nagh zeles poronchola-
25 todát örizheffem tellies ziuemel es minden erömel es id | wöfe-
176 gömet (!) || vallafara amen * Idwöz leg edeffegös vram lhüs xps
Irgalmaz eneköm binösnek pater noster Aue Maria

Tizenkettödik imatlag

O Ihus idwöfegös egefegnek iege <e>s zeretetnek kötele.
30 emlöközel vram lhüs ate zantalan (!) nag kinodrul ki oly igen
fok vala hogh te testödben kegetlen fidok semi nemw epet nem
hattanak vala tetedtöl fogua mind talpiglan zagatanak vgh hogh
177 te dragalatos zent veredbe mind bee | verefiwlel || eh te dich-
feges (!) zamtalan kenodert kit mind te zeplötelen testödbe[.]n
35 miertunk (!) zenuedel es a nagh montthatatlan (!) zeretetert

keges Iesus mit kelet volna mieroetwnk tennöd es nem tötted volna Byzon mindenben te nagh böfeges retetöd (!) mwttatad nekwnk azert kerlek keges lhūs hog mind te dichōfegōs kenodat ate zep es dragalatos verōdnek | Tintaiaual || en ziuemben 178
meghírad te zent kenodat zeretetōdet en mikepen kōneeben en 5
kōneeben (!) oluaffam es ziwnetlen halalomnak Ideiglen mind
ōrōke nekōd halat adhaffak Amen * Idwōz legh edeffegōs vram
iesus xpūs irgalmaz enekōm Binesnek pater noster aue Maria

Tizen harmadik imatlag

O Ihūs erōs orozlan halhatatlan es gιοzhetetlen (!) 10
kiraly emlekōzel meg vram lhūs a nag keferwfegōdrōl kit te
halalodnak id | eien vallal || mikor tezent kenodnak foklagw nag ke- 179
ferwfegē tegōdeth megh tekelle holot mind testōdnek lelkōdnek
ereie te nag kenos korlagodert megh fogiatkozok azert te keges
feiedet halalos keferwfegōdben le figezted mikor az zot mondat (!) 15
meg tekellōtenek azaz embōrialtnak (!) idwōfegē ebeli keferw-
fegōs zerelmōdert kerlek tegōd zerelmes lhūs hog en halalom-
nak ideien es vegezetōm mikoron leiend es mikort en lelkōm
halalnak giorfa | fagos || zomorwfago<ab>[b]an leend irgalmaffa- 180
godat velem teged hog ellefegōnek (!) zōrn<i>wfegēt ne lafam 20
Remenfegōmet tebenneđ veheffem hogh ōrōke te veled es te
zentidel lakhaffam amen * Idwez legh edeffegōs vram Ihs xpūs
irgalmaz enekōm binefnek pater noster Aue Maria

Tizennegedik oratio

O Ihūs felfegōs atianak abraza es eōneki miuoltanak fel- 25
fege emlōkōzel nemes vram Ihūs az aianlaf[a]rol mert te zent
lel- | kōdet[nek] || atiadnak aianlad mondwan atiam en lelkōmet 181
te kezedbe aianlom es el zakadoza a te zent testōd nilwan valo
te nagh meel febeidnek keferwfegel mi valchagwnert (!) te ir-
galmaffagod nag kialtaffal te zent lelkōdet ki bochatad hog mel 30
kialtas vram Ihūs te zent ifteni hatalmadnak vala iege ez te
dichoffeges (!) es dragalatos halalodert kerlek | zentōknek || ke- 182
ges kiralia hog batorich meg engemet erōs angeloknak miatta
hog en ellenfegōmnek ōrdōgnek ez vilagnak es testnek ellene
[h]alhaffak ez vilagi biwnnek meg halyak tenekōd eliek en 35
halalomnak ideien en lelkōmnek ez zamkiwett<e>ōt es zaran-

dokhelrol (!) fogadiad en edes vram lhūs te zent lakodalmad-
 nak bizonlagos es vigafagos őromben (!) holoth munkanak terhe
 183 vegezik es te dichofegednek (!) zepfege faradat- | lan || kewan-
 lagban tekeletik őrekőn őreke Amen * Idwōz leg edeffegos (!)
 5 vram iefus xpūs irgalmaz ennekőm binősnek pater noster Aue
 Maria [Tizedikőtődik] tizenőtődik <oratio> Tizenőtő-
 dik imatfag*)

O Ihefus bizon es gimmőlchős zolő (!) wezző emlőkőzel
 vram lhūs te zent werődnek hwlafarol kit nag bőffegel mi ere-
 10 twnk ki eőttel mikoron kereztfanak faitoiaban tenen magad id-
 uőffegnek bora[t]t te draglatos (!) zent werődet ky | facharad ||
 184 es az sido vitezőknek ő lanchaia te zent oldaladon nag melfegwő
 febet nita honnan ez wilagnak biwnet hyedelőmre forditad es
 nagh bőffegel mind te zent ziwed es derekadnali diwchőffegos (!)
 15 zent werőd wizel elég mi idwelfegwnknek iegere nekwnk adad
 vgh hog te zent verődben egh chep fem marada te derekadban
 185 kít mi idwőffegwnkert ne- | kwnk || ky nem őttőtél volna az
 időben vram lhūs te dichőffegős genge tēsted meg hirwada es
 derekadnak zep vere minden erekben el apada te zent chon-
 20 todnak veleie meghzaradan<a>k minden te zent embőrffegőd a
 magas kereztfan figwen zomorwfagos giazba őltőzek hogh keges
 iehus hog keges lhūs olynak ielennel mit (!) mirafanak nialaba
 186 azert nag kefer- | fegős (!) || kenodert dragalatos zent verődnek
 hwlafaert kerlek edes lhūs fepheffedmeg en ziwemnek te zent
 25 zerelmődnek lanchaiaval hog te zent kenodon es halalodon valo
 firalom eiel es na<p>pal leheffőn es legőn nekwnk elő kinerwnk
 es terich minkēt mindeneőftől fogwa te hozzad hog en ziwem (!)
 mindenőftől fogwa te hozad hog en ziwem tenekőd legőn kelle-
 187 metos (!) lakoda- | lom || niaffagom legen iozagnak tekeleti eben
 30 elete<m>nek vegezeti legőn oly io oly diwchoffeges (!) hog őrőke
 teged dichőffegben lathaffalak es minden te fok tetelidről mind-
 aha firalmas halat adhaffak te hozad fohazkodw<i>am es nag
 feretetnek ieget őrőke ziwemben tarthaffam hog en halalomnak
 vegezetikoron te keges irgálmaffagodal nekőm fegetfēeg | meg ||

*) E két szó a lap külső szélére, fölülről lefelé haladó sorban
 van írva.

fogatkozik kit te zent atiadal eelz es orzaglaz örökwł öröke 188
amen *) Idwöz leg edeffegős vram iefus xpūs Irgalmaz en neköm
Pater noster aue maria ez az imatfagnak elaianlafa

Vram Ihūs xpūs elő iftenek zent fia te rettenetős
kenodnak dichőffegnek es dragalatos zent halalodnak tisztelendő 5
dichőfegere aianlom keges Ihūs ez tizeneōth pater nosterť esmeg
anne Aue mariatwal (!) ez fellwl | megh || mondot imatfagal 189
eőzző <kyert> kyrlek mindenható atia iftennek zent fia en edes
vram iefus hog engemet te meltatlan biwnes zolgaloleianodat
katerinat meltoly meg odoznod es zabaditanod en biwnőmnek 10
kőteleből kikel en germekfegőmtől fogwa ez oraigh wetköztem
volna te zent poroncholotodnak ellene ez may napon tach (!)
es wöriz (!) engőmet en vram Ihūs te zent zolgalatodban hogh
en tegődet vegig felelmes zeretétel zolgalialak es tek- | eletőfeg-
ben*) || Maradiak vegfő napomnak ioban vegezed es e zam- 192
kiwetőt garlofagos es niawalias vilagbol ha kymulom en edes
remenfegeőm Ihūs engőmet niaualias biwnőft ne teg rezetlenne
awag idegőn fiw<i>a a t(!) meg monthatatlan dichőffegődben es
a te bodogh zent zinednek latoi kőz<z>zwł ne rekez ky es a te
zent orzagodnak kapuiat ne ted be előttem en edes vram Ihūs 20
ne vefel engőmet [v]niaualiaft te zent | zinődnék || előtte de te 193
nagh irgalmaffagodal irgalmaz en neköm mert tudom azt hog
a te nag irgalmaffagod minden en miwelkődetimnek es bineim-
nek felette vagion Amen.

Ha e kőuetkőző kiufdet imatfagot a fellwl 25
megirt tizeneōt pater nosterť ez imatfagh vtan
igen dichiretős mert igen erdőmes es igen illik
hossaia ozton az aianlafat az vtan mondanak meg
de nem lehet mért nich (!) megirua || **) Oluafatik ith 194
az iraff es az jmatczag az aytatoffagnak malaztyanak megnye-
refferől:

O Vram iefus criftus en iftenőm minden en jowaim te

*) Itt egy eredetileg üresen hagyott levél következik, melyre későbbi írással az előzők tartalomjegyzéke van rávezetve.

**) Innen végig ismét az ötödik kéz írása.

vagy ef kiczoda vagyok en hogy merezködyem teneköd zolnom
 en vagyok te zegenke zolgaczkad ef megh vettetöd fergheezke
 195 fokkal || jnkab zegheny ef vlatatofb honnem mint tudnam ef
 merezködnem mondanom de maga emléközyel megh vram mert
 5 femmj vagyok ef femmit nem vallok: ef femminek jo nem va-
 gyok csak the vagy vriten az jo ighaz ef zent: the mindeneket
 tehete: mindeneket adz: mindeneket be telyeffittez: csak az
 196 by- || nőft öreffön ef heyaba el hagywan: emléközyel meg vram
 az the nagy irlalmaffagodrol ef tölczed bee az en zyuemet az
 10 the malasztoddal ky nem akarod heyaba ef ireffön lenny az the
 miedet ef te czeleködötödöt: fmikepen viffelhetöm el ennen-
 197 magamat ez nyawalyaffagof eletben hanem- || ha csak az the
 irlalmaffagod ef az the malasztod engömet meg erőffitend o en
 vram iefuf ne akaryad el teritteny az the orcadat en tölem ef
 15 ne akaryad mezze halogatni az the meg latogataffodat ef ne
 akaryad elvonny az the vigaztalaffodat: hogy ne legyen az en
 198 lelköm tenalad mikepen az föld || viznekwl o en vram tanciz
 meg engömet tennöm az the zent akaratodat tanciz meg engö-
 met te zynednek előtte meltan ef alazatoffon nyayaskodnom
 20 mert the vagy az en bölczeffegöm ky byzonlagban engömet meg
 efmerz ef meg esmertel minek előtte ez vilagh lenne: ef minek
 199 előtte en ez vilagra zylettetnem amen || oluafstatik az zep-
 lötelen zyz marianak menyey örömeröl ez iras
 köuetközyk zent tamas erseknek azzonyonk zyz
 25 mariahoz valo nagy aytatossaga kynaponged az
 zyz marianak ez földön valo örömeröl valo koron-
 nat meg mondia vala meg jelönek azzonyonk
 200 zyz || maria önekymondvan ezt zeretö fyame ezök
 enneköm igen kellemetöffök melyel engömet na-
 30 ponged tyztelz de ha az en menyey örömeymröl
 meg emléköz <e>n <d>elnekömez kedwelb ef neköd
 idweffegöfb monda zent tamaf erfök azzonyom
 zyz maria az ten megh nem tudhatom ha nem ha
 201 en- || gömet meg tanittaz reyaya es ekepen azzo-
 35 nyonk zyz maria meg tanitta reyaya köuetközyk
 öryly en nemes azzonyom edes zep zyz maria az zyzeffegnek
 viragawal ky ielöss tizteffegel folyöl mulod angyaloknak fenye-
 fogges feyedelőmfegy es meltoffagoddal az zentöknek ekeffegös

z amit aue maria || mafeodik imatsaagh öryly en nemes **202**
 azzonyom maria vristennek dragalatos iegyeffe mert mikeppen
 fenyeffeegh adatik ez vilagra az naptol vgyan ezönkepen teel
 azzonyom zyz maria megh vilagoffitod az bizzony bekeffegnek
 orzagat ah te fenyeffegödnek telyel voltaual ef feneflegeuel amen ⁵
 aue maria || harmadik imatfagh öryly en nemes azzonyom **203**
 maria jozagoknak fenyeffeghös edénye kinek akaratya kezön va-
 gyon: minden menyey vdwar mert tegödet bodogffagost ef ke-
 gyeffegöft vr iefus criftusnak meltoffagos zyleyet az diczöffegben
 tyztelnek ef diczernek aue maria negyedik jmatfagh || **204**
 öryly en nemes azzonyom maria vristennek dragalof zyz anya
 mert csak te erdemlel anya lenny az nagy felfegöfnek ef mel-
 toffagosnak hogy az kegyes zent haromfagnak zeky melle
 mindennel közalb helyözteffel amen aue maria ötödik jmat-
 fagh öryly en nemes azzonyom maria || akaratnak es zeretetnek **205**
 egyeffegeuel hogy legyen az te akaratod valamit kerendez az
 edeffeges iefustol amen aue maria

hatodik jmatfagh

öryly ennemef azzonyom maria zegeny nyavalyaffoknak
 anya mert ez vilagnak atya adot tegödet tisztölőknek ez vilagban ²⁰
 alkalmas iutalmat || ef az menyeknek orzagaban az bodogfagnak **206**
 zekyt amen aue maria

hetedik imatfagh

öryly edef zep zyz maria batorfagos legy ef bizonfagos:
 mert az te örömeyd meg nem zynnek ef meg fem keueffödnek ²⁵
 de öröke[e] meg maradnak ef viragoznak mind örkwil öröke
 amen aue maria || **207**

ez zentczegös imatezagoknak el ayanlasa

En lelkömnek remenseghe vristennek vtanna oh en edes
 azzonyom zyz maria azon ayanlasban ef azon hitben melyel ³⁰
 tegödet az te zeretö edef fyad az mi edef vronk iefus criftus az
 önnön valasztot tanitwanyanak zent janosnak ayanla: en ef te-
 neköd || ayanlom ma ef minden napon az en lelkömet ef az en **208**
 testemet ef ez testből en lelkömnek ö ky mulaffat: ef ky mula-
 fanak orayat ef ö fel tamadaffat: en edef azzonyom zep zyz ³⁵

maria kerlek effedőzyel en erőttem bineffert az te zent fyadnak
előte ef nyeryed byneymnek boczanatyat ef az vigasztalo zent
leleknek malaztyat | amen ||

209 aytatos imatsag az zentfegős anna azzony-
5rol Iduezlegy maria malasztal telyes vr vagyon te veled
az te malasztod legyen en velem aldott vagy te azzony allatoknak
közötte ef aldott legyen az te anyad zent anna azzony kytől
210 eredetbynnek zeplőyenekyl ky zarmasztal o bodogffagos || zyz
maria mert te töled zyletetőt iefus cristus elő jftennek fya ky
10 mindeneknek vre ef terömtőye amen aue maria pater noster

az zeplőtelen zyz marianak idwezletiről kyt
kell mondani az zyz marianak örömere mikor id-
wezle őtet zent gabriel ef ez imatfag mondando
eftwe ef holwal czenditetkoron haromzor ||

211 első

O diczeffegős irgalmaffagnak kiralne azzonya idwezlek ef
közöntlek tegődet az idwezlettel kywel idwezle tegődet zent
gabriel arkhangyal ef idwezlöm az te tyzteleetős ef zentfegős
mehednek temploma (!) kyben nywgwek az en vram ef iftenöm:
20 ef fogadyad az iget edef zyz maria mely tenekőd zent gabriel
212 ark- || hangyalnak miatta vrifentől kyldettetőt ef boczattatot aue
maria

masodik idwezlet

O diczessegős irgalmaffagnak kiralne azzonya közönöm az
te zyzeffegős zywedet mely vala tyzta kebel minden bynnek zep-
25 löyenekyl: fogadyad az iget edef zyz maria mely tenekőd bo-
213 czattatot vrtol zent gabri- || el arkhangyalnak miatta kywel
tegődet idwezle ef közöne mondwan idwezlegy malasztal telyes
vr vagyon te veled aue maria

harmadik idwelet (!)

30 O diczessegős irgalmaffagnak kiralne azzonya közönöm az
te nemef lelketet meg ekessittetet minden jozagoknak dragalatos
214 ayandekiwal ef malasztokkal fogadyad edef zyz maria || az ighet
mely tenekőd kyldettetőt zent ghabriel arkhangyalnak miata
vrifentől amen aue maria o diczőffegős zyz maria [e] o edef-

fegős zyz maria iftennek zentfegőf zyleye effedezyel az te zent
fyadnak előtte ef nyeryed byneymnek boczanatyat ef az őrk
bodogflagot amen

aitatos jmatsagh kitzerzet zent ghergöly es
engette minden penitencia tartanak ef igazan 5
meg gyontnak ef ez meg mondando terden || ter-215
den alua őth pater nosterrel es őth aue maria-
ual az kegyes criftusnak kepenek előte es ennek
vagyontizen negyezőreztendey bwczwya melyet
ha valaky aytatossagal meg mondangya kőuet-10
közik

O en edes vram iesus criftus imadlak tegődet az kereztfan
fygwen ef tyf koronat az te fayedben visseluen kerlek tegődet en
vram iefuf criftuf hogy az te kerezted zabadiczon || meg en-216
gőmet az gonoz angyaltol tudniamint az őrdőgtől pater nofter 15
aue[.] maria

ma fodik imatsag

O en vram iesus criftus imadlak tegődet az kerezten meg
febhetwen ecettel ef epeuel itattat kerlek tegődet hogy az te
febeyd legyenek az en lelkőmnek meg zabaditoy mind őrkwl 20
őroke amen pater nofter aue maria harmadik imatlag
O en vram iefuf criftuf kerlek tegedet az te nagy kefferuel || 217
kenodert melyet en erőttem nyaualyasert zenuedel az kerezte
fan nagyoban hogy mikoron az te draghalatos nemes lelked ky
mene az te zentsegős teftődből kerlek irgalmaz az en lelkőmel 25
az ő ky menessenek ideyen amen pater noster aue maria

negyedik imatsagh

O en vram iesus criftus imadlak tegődet az koporsóban
helyőztetuen: es dra- || gha kenettel megh kenettetuen: kerlek 218
tegődet en vram iesus cristus hogy az te zentsegős halalod le-30
gyen ennekőm őrk eletőmre amen pater nofter aue maria

ötödik imatsag

O en vram iesus cristus imadlak tegődet: le zaluan az
pokolra ef ky zabadituan az fogflagbelieket linbofbol kerlek te-
gődet edef vram iefuf ne boczafl engő | met || oda bee menny 219

pater nofter aue maria hatodik imatlag O en vram iesus
 criftus jmadlak tegödét halottaybol fel tamadwan: ef az meny-
 orzagban fel menuen: ef öluen atya iftennek jogyan: kerlek
 tegödét en vram iefuf irgalmazy en velem bynöffel pater nofter:
 5 aue maria

hetedik jmatlag

220 O en vram iefuf criftuf jo paztor az igazakat tarcz- || ad
 meg: ef az bynöfföket igazyczad meg ef minden hyw halottak-
 nak legy irgalmas: ef legy irgalmaí enneköm bynőfnek amen
 10 pater nofter aue maria

*) Bodogh azzonnak tiztessegere valo ay-
 <t>atos imatlag valamely embör bodogh azzony
 tizteffegere ez meg irt imatlagot ef közőnetöt
 minden napon meg mőngya mig el mihelt az ő
 221 lelke tetetöl elv | alik || ah vagy megh hal annak
 elötte harminc nappal az zyz maria ő neky meg
 jelönik emböry abrazatban ef azt mondya ő neky
 o en zent fyamnak vereuel meg valtót fyam ke-
 zwly hozza [mert] halalodhoz mert ez gyarlo vi-
 20 lagbol ky kell mulnod es semmit ne fely merten
 te veled vagyok mindenkoron ef tegödét meg
 feghellek: köwetközyk

222 Idwez legy zent harom fagnak leyanya: jdwez legy
 zent leleknek iegyeffe jdwez legy: mi vronk iefuf criftufnak
 25 zentfegöl anya jdwez legy: angyaloknak hwgha: jdwez legy
 patriarkhának fogadalla jdwez legy profetának jgherety: jd-
 wez legy ewangelistának meftöre jdwez legy apostoloknak ta-
 223 nitoya: jdwez legy martiromoknak batoritt- | oya || iduez legy
 confessoroknak viragha es zepseghe: jdwez legy: zyzeknek tiz-
 30 tefseghe iduez legy eleuenöknek viaztaloya (!) jdwez legy ha-
 lotaknak meg jelöntöye velem legy minden nyomoruffagomban
 zyz maria iefus criftufnak zent anya: en aytatos azzonyom
 nyery irgalmat en neköm binőfnek az te zent fyadtól mert az
 224 te zent markodban ayalom az en || lelkömet: iduez legy en
 35 azzonyom iftennek el reytöt hayleka: iduez legy en azzonyom

*) Az 1—9. lapón lévő imádsággal párhuzamos szöveg.

irgalmaffagnak anya diczöffegnek anya zent egyhaznak anya
 kegyeffegnek anya ef boczanatnak anya: idwez legy: iduez
 legy menyorzagnak kapuya zent leleknek zentfegőf haylaka:
 jdwez legy en azzonyom aranyaf aldot edes zent haromfagnak
 lakhelye (!) ef örök kegyelmeffegnek || lako helye: jduez legy ²²⁵
 en azzonyom zyzeknek tizteffeghe nepeknek zeretetés azzonya:
 jdwez legy en azzonyom nymorultaknak (!) anya gyermeköknek
 emleye: kefferuefföknek vigaffaga iduez legy en azzonyom re-
 menfegnek kwtfeye: bynőknek boczanatya lelköknek hiedelme:
 jduez legy zyz zent [1] zylle jduez legy zyzeknek artatlanfa-||ga ²²⁶
 jellönnen aluan jftennek zent zynenek előtte emleközzel meg
 az en gyarloffagomrol: jduez legy bodogfagof iduez legy; edef-
 fegőf: iduez legy irgalmaffagof ef kegyelmeffegőf zyz maria:
 agy enneköm erőffegőt en ellenfegömnek ellene nyluan ef tit-
 kőn (!) valoknak ellene könyörgők te nekőd o bodogfagof o ¹⁵
 edeffegőf o kegyelmeffegős o irgalmaffa | gos || zyz maria az te ²²⁷
 zentczegős zyleteteden kiben mindeneknek terömtöyet gyermek
 kepben zyled hogy legy binössökön kegyelmes ith ef minden-
 kőron (!) ef mindenyt ef az zent kereztfanak neuenek diczere-
 tiert kyn az mi vronk iesus criftus teghődet el ayanla az ő ²⁰
 zerető tanitwanyanak zent ianofnak monduan jme nekőd anya
 kerlek || teged en zentczegős azzonyom edef zep zyz maria az ²²⁸
 te zent fyadnak neuert az mi vronk iesus criftusnak hogy
 effedezzel mi erőttönk binöffőkert: jelőfben en erőttem minden
 nemy zykegőmben ef nyomoruffagamban ef tefty ah vagy lelky ²⁵
 nyomoruffagomnak jdeyen mind örökwł öröke amen

*) ez i[.] imatflagakkoron mondando mikoron
 || az iftennek zent teltet fel mutatya az pap O en ²²⁹
 vram iesus cristus ky az menyorzagbol ala zallal atya iftennek
 kebeleből az zyznek meheben: ef az kereztfanak magaffagan ³⁰
 mely sebeket vallal: es az te draghalatos zent veredet mi erőt-
 tönk ky ontad tegődet alazatoffon kerönk hogy az jteletnek ő
 napyan allaf az te jogodrol ef legyönk meltők (!) az zoth ||

*) A 18. lapon jelzett s a két következőn írt, de nagyobbbrészt el-
 pusztult imádsággal, tehát a második kéz írásának egy részével párhuza-
 mos szöveg.

230 hallania: jöuetők el en atyámnak aldotty az örök országban ky
nektők meg vagyon zereztetuen vilagnak kezdetytől fogwa mind
öröкке amen: pater noster aue maria

*). diczöfflegős zyz mariarol ef dyczöfflegős
5 zent janof apaftalefe euangeliftarol valo aytatof
231 jmatflagh || O zeplötelen zyz maria es öröke meg aldott vr-
iftennek fellelegős zyleye: ef vriftennek fellelegős ef kellemetős
temploma zent leleknek titokhaza menyorzagnak kapuya kinek
miatta vriftennek vtanna mind ez vilagh megyen: kerünk hay-
10 czad le az te kegyelmes fyleydet en meltatlan könyörgeffőmre
232 ef legy || ennekőm mindennemy dolgaimban kegyelmes fehet-
legőm: O bodogfagof zent janof criftusnak kellemetős barátja:
jdwez legy ky azon criftus iefustol zyze valasztattal ef egyebek
közöt jukab zeretettel: ef menyey titkokwal mindeneknek felete
15 meg ayandekoztatal ef vriftennek diczeffegőf apoftolaya ef euan-
233 geliftava: valasztattal tegődet || kerlek iduezitőknek (!) zent
anyawal egyetőmben hogy melto legy ennekőm fegetlegőt ad-
nod vele őzue: O menyorzagnak dragalatos nemes könywey zyz
maria ef zent janos O keet fenlő zőuetnek vriftennek előtte
20 aluan tauoztassatők el <en> byneymnek homalyoffagat: ty vattok
az ket nemel zyzek kykben my menyey atyánnak ő zent fya-
234 ual ef my || vronk iesus criftusnak myatta zerzee magának hazat
kykben atyáiftennek egyetlen egy fya jőue: ty nagy zentlegők-
nek ef zyzeffegtőknek erdemeiert ő nagy zerelmenek meltoffagat
25 meg erőffytte az kerezt fan fygwen vgy monda jme te fyad
azzoniallat: annak vtanna az mástoknak ezt monda jme te
235 anyad azért az nagy zentlegőf zeretet- | nek || miatta kyuel
akoron az ifteny zeretet anyawa ef fywa zerze ezönkeppen egybe
zerkőztete tinektők ketten en nyaualyal binől ez may napon
30 ayanlom az en lelkőmet ef testőmet: hogy minden oraban mind
kywől belől valo eletőmben erőf őryzők ef kegyes effedőzők
236 erőttém legyetők vriftennek előtte mert erő- || ften hizőm ef
ketezegnekwl vallom hogy az ty akaratotok jftennek akaratya ef
az ty <nem> akaratotok jftennek nem akaratya azért valamit

*). A 9—16. lapon lévő s a nagyon megrongált következő levél túlsó
(e kiadás 18.) lapján végződő imádsággal párhuzamos szöveg.

töle kerendőtök ketezegnekwl meg nyeritök azért ty nagy mel-
toffagof hatalmaffagtoknak ereieuel nyeryetök enneköm teltöm-
nek ef lelkömnek idweffeget ef az ty diczöfögöf nagy- || ffa- 237
gotoknak miatta az vigasztalo zent leleknek meg latogataffat az
en zyuemnek ef meltoltassek lakozny en bennem ky engömet⁵
bynnek minden fertelmeffegeheböl meg tizticzon zentlegös jozag-
wal meg ekefficzön jfteny ef atyafywy zereteben tekelletössegh-
wel alhatatoffa tegyön ef ez vilagbol ky mulassomnak vtanna az
ő valasztotinak örömökben vigyen || ef az kegyelmef vigasztalo 238
beufeggel malaszt ozto zent lelek ky atyauul el fywal orzagol¹⁰
mind örökwl öröke amen

oluastatik ith az iraf az halálnak gyakorta
meg gondolaffarol ef zynetlen embörnek kell az
halálnak orayat zyueben viffelnny*) ||

Igen hamar lezen te veled ez dologh ah vagy ez czelekő- 239
det annakokaiert lassad mikepen annakokaiert valyad es tarczad
tennen magadat: mert ma ember vagyon ef holnap ingyen sem
jelönyk: mikoron kegyeglen el vetetedendyk (!) az zemeknek
előle bizonyauul igen hamar el mulyk az elmebőles o embory (!)
zyw- || nek kemenfegös tompaffaga: hogy csak ez ielőnvalokat 240
gondolya: ef rola gyakorlatoffaggal elmelködök: az jóuendökre
kegyeglen jnkab nem i[g]gyeködök ef előzör azt meg latny ef
őreya igyeködök: ekkeppen kellene tennen magadat minden
gondolatidban ef czeleködetidben tartanod mint hogy ha ezennel
volnal || meg halando bizonyauul ha jo lelky efmeretöd volna 241
nem igen felned ah halalt: bizonyauul job volna az binöket el
tauoztatnod: honnem mint az halalt el futnod azért ha ma
nem vagy keez az halalhoz mikepen leez holnap kez mert az
holnapy nap bizontalan ef mikepen tudod ha az holnapy napot
ered || ef valhatod fmit haznal fok ideyglen elny mikor ily 242
keueffet jobbityw meg minen magokkat (!) ef eletönket az
hocz w élet nem mindenkoron jobbit meg de jnkab gyakorta
binth zerez ef nemz: o bizonyawal csak egy napon iol meg
terhettönk volna ez vilagban: fok eztendök zamlaltatnak az meg
terefre de gyakorta igen || keues az meg jobbitafnak gymölcze: 243

*) A 119—138. lapokon lévővel párhuzamos szöveg.

- azert izonyo es rettenetős meg halny netala (!) vezedelmef fok
ideiglen elny bodog embör az ky mindenkoron az <ö> halal<a>-
nak orayat mindenkoron valya az ő zemeinek előtte ef az ha-
lalhoz önñön magat naponked zerzy: azert ha lattal valami-
244 koron embört meg halny gondolyad mert || teef vgyan azon
vton vagy el menendő: ef azon kell nekődef el mennöd ez ha
leyend holual latandod holual: alyczad tennen magadat eftuet
nem ernöd ef ha latandod eftue lenny: tahat ne merezködyed
tennen magadnak az holualt tulaydonitani mert nem tudod ha
245 holualt eröd vannem annakokaiert mindenko- | ron legy || ron
legy keez: es ekkepen ely hogy foha tegöd az halal keeztelen
ne talalyon: igen fokak hamar ef hertelen halallal meg hálnak:
mert mely oraban nem alityatok embörnek fya el jõuendő:
temondanod (!) fmikor tudniaillyk az vtolso oran mikor el jõuend
246 az halálnak miatta: fokat maskepen kezdez erteny mind || te
telyes életödnek el mulaffirol ef igen banod ef kefferyled hogy
ily tunyan ef reften el költötted heyaba hazontalanwl az időth
mely időben csak egy napon oly peuitenciat tarthattal volna
hogy jduezytel volna o mely bodogh az olyan embör ky mof-
247 tan ez életben igyeközyk olyannak lenny mineminek || keuan
talaltatny halalanak orayan: bizonyaua! ad kegyeglen nagy
bizodalmat bödogwl meg halny ez vilagnak tekellētöskepen valo
meg vtalaffat jozagban- valō haznalafnak buzgoffagos keuanfagat:
fegyelōmnek zeretety penitencia tartasnak munkaya enghōdel-
248 meffegnek keez ef gyors volta önñon- || maganak tulaydon aka-
ratyanak meg tagadassa es kinek kinek mind haborussaganak
el viffelesse az criftofnak zeretetyert bizonyawal igen fok jokat
tehete miglen egheffegben vagy de ha korfagban effendöl nem
tudom minemi joth tehete jgen keueffen jobulnak meg az kor-
249 fagbol vgyan ezönkepen ky<k> fok || zarandoksagot iarnak igen
ritkan leznek zenthe towaba. ne akary byzni az the jo baratid-
ban es az th (!) fele baratidban fe vuffed az jõuendőkben az
the idueffegödēt mert igen hamar el feletköznek te rolad embö-
250 rök honnem mint alittanad ah vagy gon- || dolnad job mostan
35 idejen tennen magadhoz latnod ef valami joth te előtted elől
el bo<c>zattanod honnem mint valakiknek seghetsegőkben re-
menfegödēt vetnöd annakokaiert ha nem vagy tennen magadert
251 mostan zorgalmatos tahat kiczoda lezen jõue- || ndőben te

erőttes zorgalmatos mostan az idő igen dragalatos de iay ki
igen vezedelmes hogy ez időt ily haznalatlan költöd es heyába
el mulatod melyben erdemlhetne (!) hogy öröke ely el jó hogy
egy napot ah vagy egy orat az || meg jobbittaffert kerz el nem **252**
tudom ha meg nyerhetöd annakokaierit (draghalatos atyamfya 5
mely igen fok el nagy vezedelömből meg zabadithatod tennen-
magadat el mely nagy felelőmből zabadithatod meg magadat
ha mostan || mindenkoron leez felelmes el az halalrol kéczegős **253**
tanuly annakokaierit mostan oly modon elny hogy az halalnak
orayan inkab merezködyel örylnöd honnem mint felnöd: tanuly **10**
mostan meg halny ez vilagnak hogy akkoron || kezgy elny az **254**
criftuffal: tanuly mostan mindeneket meg vtalny hogy akoron
nagyob zabadon meheff az criftolhoz fanyargaffad meg mostan
az the testedet az penitencianak miatta hog<y> y akoron valha (!)
bizonfaggal valo bizodalmat || oh the balgatagh kaba embör **255**
mith gondolod tennen magadat fok ideygh előnek lenny miko-
ron csak egy napotes batorffagoffon ne valhaf oh mely igen
fokak meg czalattattanak el rementelenfegben az ő testekből ||
ky vonattattanak fminezőr hallottad az mondoktol mert amaz **256**
fegywernek miatta el efföt el vezzöt: amaz kegyeglen vizben el **20**
merylt el nemely magaff helyről ala efföt az ő nyakat ky zeghte
el amaz etelben meg fuladot el amaz || iacodwan el vegezte **257**
eletyt nemely tyzneki miatta nemely valnak miatta nemely dögh
halalnak miatta nemely tolvayoknak miatta el vezöt el ezön-
keppen mindeneknek veghe halal el emböröknek életök mike- || **25**
pen az arnyek igen hamar el mulyk skyczoda emléközyk megh **258**
te rolad halalodnak vtanna el kieczoda jmad the erőtted tarcz
tarcz ah vagy tegy tegy mostan draghalatos atyamfya ah mit
tehete mert nem tudod || mikor meg halz el nem tudod hogy **259**
my köuetközyek teneköd halalodnak vtanna miglen időd vagyon **30**
gyötez tennen magadnak meg halhatatlan kazdagfagokat az the
idwessfegödről el valwan semit ne gondoly hanem csak || ah me- **260**
lyek az iftene azokat gondolyad zerez mostan temagadnak tiz-
teletöl baratokat az iftennek zenty közzwl el az ő czeleködetöket
köwetuen hogy mikoron meg fogyatkozandol ez életben tegödet **35**
foga<d>gyanak el vegyenek az örök haylek- | ban || ban tarczad **261**
tennenmagadat mikepen zarandokot el jöue<ue>nt ez földön
melyekre semmit (!) nem var ez vilaghy dolgokrol tarcz zabad

zywet ef az iftenhöz fel egyengetet mert ninczen ith meg ma-
 262 radando varaffod oda könyörögy oda || fohazkodyal naponked
 ef firaffal fel egyengheteffel hogy az te lelköd erdemletteffek az
 te halalodnak vtanna az vriftenhöz bodoghwl menny kit adyon
 5 minekönkef atya fyw zent lelek telyef zent haromfagh mind
 örökwl öröke amen ||

263 oluatatik (!) it az iras az iteletről es az [pi]
 binnek kenyarol

Minden the dolghaidnak tekenczed meg az veghet ef mi-
 10 kepen allaz az zorof itelő bironak előtte kynel femmy eltitkol-
 uan ninczen ky ayandekokal meg nem enghezeltetyk sem magha-
 264 || menthesseket bee nem vezön de ah mi ighaz azt ithely o nya-
 walyaffagos es eztelen kaba binős mit felel az iftennek minden
 the gonozfaghidnak tudoianak ki ezön közben rettegöd mostan
 15 az megh haraghwat embörnek zynet hogy mit előzőr meg nem
 265 latz tennen- || maghadnak az iteletnek napyan mikoron fenky
 mának miatta megh nem mentethetyk ah vagy gyalasztathatyk
 de kykymind meg elegöduen lezen önnön maganak az ő terhe-
 uel mostan az the munkad gymölezőf az the firaffod foganatof :
 266 ef fohazkodaffod meg halgatan- || do te banatod ef töredelmef-
 segöd eleg h tetell ef meg tiztulo az bekeffegőf embör ky fogadya
 az bozzuffagokat ez vall nagyot ef batorfagof meg tiztulaft jn-
 kab bankodyk egyebeknek gonozfagyn honnem mint az ő rayta
 löth bozzwffagon ky az ő ellene valokert örömeft jmatkozyk ef
 267 az ő zywe- || böl az bineket meg boczatya ky nem keffy egye-
 bektől boczanatot kerny ky igen kynyen meg enghezeltetyk
 honnem mint meg haragzyk ky önnönmaganak gyakorta erő-
 zakot tezen ef az ő testet vetty mindenestőlfogwa az ő lelke-
 268 nek igaya ala ef erre igyekőzyk naponged : azert job || mostan
 30 az byneket ky tiztittany ef az vetkeket le vaghny honnem mint
 az jöuendő tyztulafra tartany : bizonyaua minnenmagonkat meg
 czalywk <az> zertelen valo zerelőmnek miatta melyet az telfhöz
 vallonk : mit eghet egyebet az tyz hanem csak ez te byneydet :
 269 mineuel jnkab mosta<n> magadnak || nagyobbban keduez ef az
 35 testet köuetöd : annal nehezben firz ef gyötretől ef nagyob
 allatzeren valo egheteft zenuedz : valaminemy tagyaban az em-
 bör vetkőzöt azon tagyaban nehezben gyötretyk : oth az restök

tunyak eghő eztennőkkel jngattatnak ef az torkoffak ehleggel
 ef zomywffaggal győttrett- || etnek: oth az tefty buyaffagban 270
 elők ef az tefty keuanfagnak zeretőy eghő zurkkal ef bydef
 kynkōwel meg őttettetnek ef mikeppen az dyhőf ebek az nāgy
 faydalomnak ef kennak miatta az iregyők orditnak: oth semmy 5
 bin nem lezōn mely az ő tulaydon kenyat nem valya: oth az
 keuelyők mi- || nden gyalazattal be telyefődnék ef az fősuenyők 271
 nyaualyaffagof zeghenfeggel zykelkődnék: oth lezen egy ora ne-
 hezeb az kenban honnem mint ith zaaz eztendők az kefferyffe-
 gős penitenciaban oth semmit (!) nywgolom ninczen ef semmi 10
 vigasztalaffok ninczen az karhoztaknak: de ith nemiko- || ron 272
 meg zynyk az munka<k>tol ef az ő baratihoz folyamik ef valami
 vigasztalaft (!) vezen mert oth egy bynef nynczen hogy ky kennekwl
 volna: annakokaier legy mostan zorgalmatof ef bankodwan az
 the bineydről hogy az iteletnek napyan legy batorfagof az bo- 15
 dogokkal mert akkoron az igazak || alnak nagy batorfaggal az 273
 ő ellenfegőknek ellene: kyk őket kefferghettek ef haborgattak
 ith ez földön: akkoron az iteletre al ky ith mostan őnnōnma-
 gat alazatoffon vettötte embőrőknek itelety alaa: akkoron nagy
 bizodalmat vall az zegheny ef az alazatof es rettegh minden- 20
 felől az kewely: akkoron lattatyk || bőleznek lőtt lenny ez vi- 274
 lagban ky az criftuffert tanult [ez] balgatagnak ef vlatatofnak
 lenny: akkoron meg kelletyk minden haboruffagnak bekeffeggel
 valo zenuedesse ef minden alnakfagh [meghd] bee fogya az ő
 zayat: akkoron őryl minden aytatof ef erdemlettetyk minden 25
 zerzetőf akkoron || inkab őril az megh győtröt test: honnem 275
 mint ha mindenkoron gyönyörűffegőkben taplaltatoth volna:
 akoron fenlyk az alavalo őltözet: ef meg fetetyl homalyoffodik
 az lagy ruha ef lagy őltözet <ak>koron jnkab diczertetik az ze-
 genke haylek honnem mint az aranyas || palota: akoron jnkab 276
 seghel az alhatatos bekeffeeagh honnem mint mind ez vilaghy
 hatalmaffaag: akoron nagyobbban vigad az egy igy engődel-
 messeeg honnem mint mind ez vilaghy pompaffagh: akoron
 jnkab őryl az tizta ef jo lelky esmeret: honnem mint az nagy
 bőlezseff- || eghőf tudományok: akoron nagyob mertekőth nyom 277
 az kazdagfagoknak meg vtalaffa: honnem mint mind ez földy
 lok kyncz: akoron jnkab őrylz az aytatof jmatezagon honnem
 mint az gyönyörűffegős meg elegődeffen: akoron jnkab nagyoban

- 278 őrylz az vezteggfeguek meg tarta-||ssan honnem mint az hozyw
bezzelleffőkön: akoron jnkab jobbak leznek az zent mivelkődetők
honnem mint a lok zep ighek akoron nagyobbban kellemetől
lezőn az zoroff elet el az kemeny penitencia honnem mint mind
5 ez földy gyönyörffeghők tanuly mostan keweffben zenuedny
279 hogy oztan ak- || oron az nehezektől megzabaditathaffal: elő-
zör ith bizonytezad megh hogy mit zenuedhetc annakvtanna
ha mostan ily keueffet el nem zenuedhetc smikeppen zenued-
hetőd el tahat az örök kent: ha mostan ily keczyn ken habo-
10 ruffagh ily beketellenne tezőn mit tezőn tahat az örök | ken ||
280 jme bizonyauaal nem valhate keet örömeket gyönyörffegben
lenny it ez vilagon el annak vtanna orzagolny az menyorzag-
ban az cristoffal ha mind ez may napiglan mindenkoron tiztef-
fegőkben el kewanlagokban elte<e>l volnayf mind azok smit
281 haznaltanak volna tenekőd ha jmmar || alhatatlanlagban tör-
tenneek tenekőd meg halnod annakokaiert mindenek hiwffagof-
lok az iftennek zeretetinekyl: es csak őneky zolgalny: mert
valaky az iftent telyes zyweuel zerety ez ilyen embör sem a
halalt: sem ah kenth: sem az iteletőt: sem az poklot nem fely
282 mert az tekellētös zere- || tet batorlagof jarulaft tezen az iften-
höz: kyt kegyeglen megel bynth tenny gyonyorkōdtet (!) nem
czoda ha a halalt el az iteletōth felye: de maga jo hogy ha
meeg mikor az zeretet tegōdet vizza vonzon az gonoztol de ah
vagy csak az örök kennak felelme meg rettenczőn ky kegyeglen
283 iftennek || felelmet hatra vetty lok ideyglen az joba meg nem
alhat el maradhat de az őrdōgnek tōryben hamarlaggal effyk
kytől az felfegōf iften mindōnt meg otalmazyon sminketel amen

- Olwastaty<k> ith az ira (!) embörnek őnnōn maganak ala-
zatoffon meg ertefről el hogy maft nem kell jtelnny sem ragal-
284 mazny | bezeddel || Minden embör természetzerent kewan tudny
el bölcznek lattatny de az tudomany iftennek felelmenekyl mit
hoz embörnek el mit haznal vgy mint azt mondan<a>ya sem-
mit nem: bizonyauaal job az alazatof paraszt egy igy embör ky
285 iftennek zolgal honnem mint az kewely bölcz || doctor ky őnnōnmagat
35 el hagywan el tunnyaluan nezy ah vagy gondolya csak az egnek
forgaffat vgyan ezōnkepen valaky magaban fel fualkodot el kewely
erőkōdyk ma<a>ft haborgatny keffergetny czelekōdetywel el be-

zedywel vlatatof iftenek előtte mert iften azt mondyá minden va-
 la<ky> fel magaz- || talandya önnön magat: meg alaztatyk mert 286
 pokolra vettetyk ala az keuelfeghert annakokaiert mondyá ith
 az iraf valaky jól önnönmagat megh esmery önönmaganak vta-
 latof lezön ef nem igyeközyk ma<a>ft megh bantany sem be- 5
 zedeuel sem tetemenyewel mert önnön magat alytya mindenel
 || alab valonak ef vlatatoffnak lenny sem gyönyörköttety<k> 287
 [ed] ef diczeködik emböröknek diczeretyben miért mert ha tud-
 nam mind azokat melyek ez vilagban vannak ef zeretetlenben
 nem volnek mikepen feghellenének mind azok engömet <meg> 10
 iftennek előtte vgy mint azt mondanaya semit<kepen> nem mert
 ah ky engömet meg ite- || lendő minden en czeleködetimről 288
 mert minden en zolaffim ef czeleködetym ő előtte iellön vannak
 kynel: semmi el nem titkoltathatik: zynyel meg annakokaiert:
 az felette valo tudomannak kewanfagatol: mert oth talaltatyk 15
 nagy fellötczegh ef czalarczagh: az bölczek ef tudoffok öröme-
 töffen kewannak lattatny: ef bölczeknek || mondatny vgyan 289
 ezönkepen az keuel<y>őkef akarnak mindenektől tiszteltetny es
 egyebekön hatalmat venny ef vralkodny ef egyebeket hamiffan
 nyomorgatny ef őket haborgatny ef ő reyayok iregyködni: ef az 20
 ő elő menteket irily<k> kyert az olyanok vezyk az jftennek
 sentenciayat mikoron ez mondatyk || ő nekyk menyetökel en 290
 atyamnak atkozty az örök tyzre, ky zerezettöt ördöghnek. ef az
 ő angyalynak. mert am azt mondyá a az vristen az euangelio-
 ban valaminemy mertekkel meröd atyadfyanak ef fele baratod- 25
 nak vgyan olyan mertekkel merettetyk teneködel annakokaiert
 lokak || vannak melyeket tudny: azert igen keweffet ah vagy 291
 jngyen semmit nem haználnak az leleknek idwessfegere: ef igen
 bolond kaba balgadagh(!) az ky egyebekre igyeközyk honnem mint
 azokra melyek az ő idwessfegenek zolgálnak az lok ighek lok 30
 zolaffok nem elegittik meg az lelköt de || az tizta lelky esmeret 292
 nagy bizodalmat ad az iftenhöz: ef az jó elet hywösfitty meg
 az elmeth mineuel jnkab jobban tudz ef többet tudz. annewel
 jnkab nehezebben iteltetöl belöle hannemha zentyl elendez vele
 azert nem az mának haborgataffa az zentyl valo elet de az 35
 alazatoffaggal || valo ef zerettettel valo elet tezen embört kelle- 293
 metöffe: annakokaiert ne akary fel [v] magasztaltatny valamy-
 nemy mestörfegeből ahvagy tudoma<n>ybol: jó varro vage ne

keuelkődyel vele: mert ne talam az tőth az vyo<d>ban őtőd ef
 towaba nem varhatsz ah vagy jo deyak vagye ef jo <iraff>oluaffo
 294 vagye || ne keuelkődyel vele mert ne talam az kewelfegert iften
 el vezy zemed vilagat: ef minden egyeb tudomanyddal ne ke-
 5 welkődyel mert embőrt czodakepen meg ver iften: de inkab
 fely az tenekőd adot efmeretőkről ef tudomanyokrol: ef hogy
 az tenekőd adot ayandekőt (!) ef malasztot el ne vezeffed:
 295 ef ha || lattatyk tenekőd hogy fokakat tudz ef ighen jol ertez
 mindeneket: eztel tudyd mert bizonyauul fokkal többek vannak
 10 melyeket the nem tudz ef nem ertez: annakokaiert ne akary
 magaffan ef nagyon erteny: de jnkab az the tudatlanlagodat
 valyad: mi<er>t kewanz te valakynék eleyben vettetnőd mi- ||
 296 koron naladnal tudofbak talaltaffanak ef jnkab bőlczek az tör-
 uenben: annakokaiert ha akarz valamit haznalatof keppen tudny:
 15 ef tanulny: zereff nem tudny ef femminek alyttatny mert az
 kewelfegből akar embőr bőlcznek lattatny: azért zereff nem
 tudny mert ez az felfegőf ef haznalatof lecke őnnőnmaganak
 297 byzony || meg efmerety ef meg vtallaffa: embőrnek őnnőn ma-
 garol femmit nem tartany ef alittany: ef hogy egyebekről min-
 20 denkoron jol ef magaffan erteny: byzonyawal ez nagy bőlcze-
 fegh ef nagy tekelletőffeegh: annakokaiert ha latandaz valakyt
 298 nyluan vetkőzny ah vagy valaminemy nagy bynt ef || nehezset
 tenny: demaga azért ne akaryad tennenmagadat annal jobnak
 alittany mert nem tudod miglen alhate az joban mind nyayan
 25 gyarlók vagyonk: de the fenkit naladnal gyarlóbnak ne alycz:
 annakokaiert mert minden valaky magaban byzyk hamar el
 299 effyk azért mondya az derek iraff || egyt (!) monduan: ha ze-
 gyent akarz vallany: hyddel magadat fualkodyal fel vond ky
 azzonyallaty törődet nyelued el boczatwan: ma<a>ft meg gya-
 30 lazwan bezzeddedel nyeluedel ef ottan keez zegyőn vallot embőr
 vagy kynek bizonfaga az zent iraff

300 Oluaftatyk ith az iraf az zeplőtelen zyz marian- || ak
 bwczw veteleről az ő zent fyatol mikor az ő zent fya mene fel
 jerusalembe hogy az hwfwety barant meg enneye ef az vtan
 35 zenwedne mert jmar el jött vala az ő zenuedeffenek oraya

Nagy czőtörtőkön holwal leuen be mene az bodogh zyz
 301 maria az ő zerető fyahoz az iefushoz ef le effek || az ő zent

fyanak elette ef monda ōneky nagy firaffal: o en draghalatof
 fyam ef en zerelmef zywmnek vigasztaloya valami mondaffom
 vagyon ennekōm the nekōd: o en dragalatof fyam ef en jftenōm
 ky engōmet terōmtōttel kerlek tegōdet maragy meg en velem ah
 <vagy csak> ma az en vigasztalaffomert ef az en zywmnek || 5
 vigasztalaffaiert hogy egyetōmben legyōnk egyt az hwffwetty ba- 302
 rannak meg eteleben: felele az edeffegōf fyw ef monda: jol-
 lehet en draghalatof anyam kellene ennekōm engednōm tenekōd
 kyre [...] en tartoznamef mert te tōled vallom az embōry tef-
 tōt: de maga jnkab kell az atya iftenek engednōm kitōl en 10
 vallom ef vōttem az iftenegōt || ky ekkeppen zerzette ef el 303
 rendelte hogy oth zerezyem meg az hwfuetot hogy oth egyem
 meg az hwffuety barant mert el jōt az meg valtafnak ideye
 mert jmmar kōzzeel vagy on az ora melyben en te tōled el va-
 lom O en dragalatof anyam te jol tudod kyczoda vagyok [m.] 15
 mert jftennek fya vagyok ef te ennekōm minden || azzony ala- 304
 toknal nagyoban valasztattal anyawl the ennekōm mindenkoron
 nagy [halatof voltal] halalatof voltal. O en zeretō anyam hol-
 napi napon oly halalt zenuedōk hogy mind az angyalok el czo-
 dalkoznak rayta o zeretetōf anyam o draghalatof zylem laffad 20
 ez tefet kyt ez vilagra zytl el naponked [na] taplaltal az hol-
 napy napon telyeffeggel || mind el zaggattatik az en orcam 305
 dohof nyalakal el pōkdōftetyk ef zaggattatik ef mind egyeb
 jzonyo kent zenuedōk ef n<y>akon veretōm: ef arceel veretōm
 . . mely igheket ith halla . . zyz maria ef bezedeket . . onta 25
 az zyz maria ef nagy kōnyw hwllataffokat ef firaffokat: ky onta
 ef akepen bwczwt vōn ō tōle o embōr ez kegyef anyan- || ak 306
 banatyt ef kefferyffegy az may napon az vton kyt zenuede kell
 viffelnōd tenekōd ef az te zywedben hogy kōnyōrylyōn te ray-
 tades az zyz maria te ef kōnyōryly zywedben ō rayta ez may 30
 kefferyffegen az vton az te zywedben amen

BIRK CODEX.

El kezdetik zent agiftan pifpek regulaia 1
igerőlig ere: nemel zerzetes azzonallatn(ak) egg
leueleben;

Ezek vannak kikek (!) paranczolo[n]k hog meg tar-
chatok: ti kik monofitorban [lakozkok] lakozuan vattok <lakoz- 5
tok>. Elő(fz ?) kiert egbe gylekezuen vattok <gylekeztetek>: hog
[hazban] hazatokban eggeflegel lakozz'atok: es [eg] eg lelketek
legen f eg ziuetek iftenbe: Se mond'atok valamit tulaidon tie-
teknek: de menden kőz legen tinektek; Es oztallék feiedelm
azzontol <azaz prioriffatoi> (mende)nteknek elet es ruha nem 10
egenent mendennek: mert nem me(nd) egenlő<(egen)ent> [ha-
zonra vattok] egeflegbe <erőbe> vattok: de mendennek, mint
vkfege [leiend] <fuert> lezen;¹⁾ Mert vg oluaffatok az apos-
tolok tetemenébe, hog menden kőz vala ő nekik es oztatik vala
mendeniknek, mint zvkfege adga vala; kiknek valamiek volt 15
vilagiban, midőn bel iőttek az monofitorba: [c]zabadon akariak
azt kőzze lenni; kiknek kedig nem volt [az monofitorba azt] ne
kereffek azt a monfitorban: kit meg kiuől fem lelhettenek; de
maga ő [erőtelenf] korfagoknak <garlofagoknak> az mi zvkős
adgak: meg ha ő zegenfegek micort kiuől volta<n>k, xak az 20
z u]vkfegekre valot fem lelhetette volna; demaga azert ne alahak
magokat bodo[k]goknak²⁾ miert «oly» eletőt, es őltőzetőt lelte-
nek, meliet kiuől nem lelhettenek «volna»,³⁾ fe emeliek fel [ad]
agokak (!) miert tarfalkodnak azokual, kikhez kiuel vepni nem
mertek volna: de fel igekezz'enek zvuőkkel. es ez földi hivfagot 25
ne kereffek, «hog» ne kezgenek monfitorok kazdagoknak inkab
haznoffa lenni hognem zegeneknek: ha kazdagok ott meg alaz-
tatnak. zegenek kedig ott fel fualkodnak; de efmeg azok kik

1) Előbb áthúzza, aztán alapontozza.

2) A g betű a k-ba bele van javítva.

3) A lap szélén.

valaminek lattatnak vala vilagiba ne utaliak meg ő sororit kik az zent tarlafagban zegenfegből iőttenek, lőt inkab zorgalmaznak <tanolianak> nem kazdag nemzete<k>nek melto voltarul: de zegen fororoknak tarlafagarak (!) dichekedni; fel se emelkő-
 5 gének ha kőz elettre valamit ő iozagogbol attanak, «fe» Ő kazdaglagokrol incab [fe] keuelkeggének miért őket monoftornak [rezeltett(ek)] rezeltettek: mint ha ő velek vilagiban elnenek; Alia quippe *quecunque* iniquitas. Egeb demik akar mel' kegetlenfeg, gonoz mielkedetekben vaflalodik hog az gonoz
 10 mielkedetek «meg» legének, de «az» keuellfeg meg io[tetemen vtan] tetemeneket «es» lefel: hog [elvezz'enek] az io tetemenek el vefzenek. Et quid prodest dispergendo. S mit haznal zegeneknek oztani es zegen'n'e lenni, ha naualas lelek keuelb lezen kazdaklagot meg vtaluan: hog nem mint volt őtet biruan:
 15 Omnes ergo. Azert mend eg lelkent eg zvent elietek, es tiztelietek ti [bennetek] kezdetők iftent egmalban: kinek templomi lettetek; Orationibus instate. Imadlagot tegetek meg zerzett idekőn es orakon; In oratorio, Imado helien <az eghazba> fenki egebet ne mielkeggék hanem azt az merre al-
 20 kottak, honnan nevet es vőtt, hog ha valakik, meg zerzett hora kiuől, [le] midőn vreffegek leiend imadkozni akarnak: ne lege-
 2 nek [«nekik»] bolgataol . . . . nekik bantool*) || Psalmis et Impnis etc. Zoltarral es [ene] egieb eneceffel micort ifte(nt) imad'atok: az forogion ti ziuetekben mit mondotok zatokkal.
 25 Et nolite cantare. Se akariatok eneceleni: [azt] ha nem mit oluafatok hog enecelő legén; (Amm)i kedigen nen (!) vg vagon(!)iruan hog enekeliek: ne enekeli<te>ek; Ca(rnem) vef-
 tram Testeteket zeledehetek [etelnek es italnak] bóitel, es etelnek italnak zenuedetteffegeuel: menere (eg)effegtek engedi:
 30 Miden kedig valameli kőzzőletek[ek] nem bóitől(het) . . . . ebednek horaia (kiuől) vala mi elefeget ne vege; hanem mid(őnbeteg)leiend; Cum acced(itis ad mensam Micort aztalhoz mentek mignem (on)nan fel keltők: az mit (ti) nektek zokas zerent oluafnak (b)őgefnekvl es vetőkedes**) nekul (h)al-

*) Itt a lap alsó széle ferdén úgy el van vágva, hogy az utolsó sornak csak e két végső szava olvasható.

**) A k helyett eredetileg g volt írva.

gaffatok, hog ne xak zatok (veg)en etket: de meg filetek es [be
 vege] <halgaffa> iftennek igeiet. Que infirme (sunt) e
 pristina consuetudine. Kik erőtelenek eleztebi zokafbol
 ha kvlõmben tartatnak elettel. nem kell egebeknek neheznek
 lenni: fem hamifnak tetni, azoknak kiket egeb zakas tõtt 5
 erőfbe; Nec illas etc. Se alahak az «erõfbe(k)»*) bodobgak-
 nak (!) azokat, [mert] miért veznek eletekrë [mi] nemit, kit nem
 veznek õk: de incab magoknak örõlienek mert tehetik, [az]
 «am» mit amazok nem tehetnek; Et si eis que venerunt
 Es ha azoknak kik gengeb eletbõl iettenek az monoftorba va- 10
 lami elefeg, ruha, ág, lepel, adatik. ki erõfbeknek es azert bo-
 dogbaknak nem adatik, gondolni kell azoknak kiknek olian
 elefeg ruha ág lepel nem adatik, menere az gengebek es erõte-
 lenek õ vilagi eletekrõl ez kemenb eletre le zallottanak: iol
 lehet meges [õ] az erõfbeknek mertecleteffegere nem iuthatta 15
 nak; Nec ille debent conturbarj. Se haborog'anak
 <zomorolianak> [meg] õ ziuekbe, hog latt'ak õket [etelbe] «va-
 lamit» eletre tõbbet venni, nem arra hog tiztetnenek de
 «hog» tvredelmel zenuettetnek, [hog] ne tõrtenniek zidalmas
 vizzafag: hog [m] az monoftorban holott menere [lehet] tehetik 20
 leznek muncas kazdagok, [hog] ott legenek genge zegenek;
 Sane quemadmodum. Bizonnál mikeppen betegek zvkõfek
 hog keuefebe elefeget vegeken hog meg ne nehezvlienek, vgan
 az betegfeg utan vg tartaffanak hog hamarab meg iogolianak:
 meg ha ez [vigal] vilagi mennel alabualo zegenfegbõl iõttének 25
 leiend es, Igaz vgan mint [ha [regi] elebbeli genke zokas atta
 volna az [g] kazdagoknak azt, [az] «am» mit adott ez vi kor-
 lag ez zegeneknek, de midõn az eleztebi ereieket meg eppeit-
 he[ten]dik terienek az bodogb zokafokra <azaz mertecleteffegre>,
 ki iften zolgalo leanit <leanokat> attol incab ekefeit[i] mint 30
 keuefebbel zvkõfõk, hog ne tarxa õket [immar eteknek gõndrõ-
 fege immar meg [giogio] iogoluan, kiket «zvkefeg» (?) fel emele
 betegõluen; Azak(!)alahak magokat kazdagbaknak: ki (!) az ke-
 uefeb elefnek tvrefebe leien(dne)k**) erõfbek; Mert iobb keuefibe

*) A lap szélén; az utolsó betű csak sejtethető, de a hiány csak egy
 k betű lehet.

**) A (dne) ki van vakarva.

zvkvlni, honnem többet lenni. Non fit notabilis. Ne légen tettetes <ieles> öltezettők: se kiuanátok ruhauul kelleni, hanem erkölchel; Ne légen ti nektek ol vekon fedelötök hog alol az czepeznek halozasa<tta> meg teflek; . . . ¹⁾ ||

- 3 *Quod* fi aliqua, Ho^g valamel foror neki adott marhat el éneztend: vrozafnak iteleteuel karhoztassek; *Indumenta vestra*. Öltözzetek apaczafeiedelm akarata zerent meg mostafanak, akar ti töletek akar ruha mosoktol: hog(!)tizta ruhanak [nag] felötte valo kianfaga «belöl» meg ne zennéfohe az lelket:
- 10 *lauacrum eciam corporum* Tefteknek mosafa es [ferdönek] feredesnek gakor volta ne légen: de az idő közben, kibe zokas ferdö adassék; kit kedigen corfagnak zv<k>sege ketheleneit [me hozza ne] rea hog meg fereggiek: hozza <meze> ne halazzak; *Fiat sine murmure* légen morgas nakvl, [vr] oruof
- 15 tanalchauul, az mi egeffegert ualo, vg hog meg ha nem akarna «es» az foror. feiedelm azzon *parancholattiauul* meg tege: ammit tenni kell egeffegert; ha kedig az foror akarna de talam nem alkozik: Ő kiuanattianak ne engeggenek; Mert nemicort meg ha artana es: hizi hog haznalion ammi edeskettet; *Denique si latens est*. ha kedig az ferelm tefben(!)titkon vagon, iften zolgalo leañanak ha mondanga [hog] mie feri ferzik ketfegnekvl higgenek, de maga [ha] ammi edeskettet ha haznal az ferelm[nek²⁾ meg vigasztani] vigasztafara, auag nem, «ha nem bizonosok benne»³⁾ oruoftol kerdezsek *Neque eant ad bal-*
- 25 *neas* Se ferdöbe ne mennenek sem egeb herre, háromnak keuefben *Nec illa*. Az ez kinek naualaia volna vala houa menni, ne azokual mennén kikuel ő akarna de kikuel feiedelm azzon [p] mondanga, tartozzek mennj *Egrotantium cura* [koroknak gondia] korokual «valo» banas, akar corfagnak vtanna
- 30 eltetendöknek,⁴⁾ akar meg hidegleles nekvl, vala mi erőtelen-

¹⁾ A lap külső szélén lent alulról fölfelé más kézzel írva: *iobb keueffe alatta lenni, hon nem felette*. A következő levél hiányzik.

²⁾ Előbb *ferelmet* volt írva s az utolsó három betű fölé van javítva a *nek*.

³⁾ E négy szó a lap belső szélére van írva s kereszt utal rá a szövegben.

⁴⁾ Az utolsóelőtti betű fölé egy *l* van írva, de a szóvégi *k* nincs törölve.

febbe naualgoknak¹⁾ vala kinek ha^gaffek ho^g ő kerie az pin-
 czeből, kinek mire zv^kfeget latand'a Siue autem que cel-
 lario Akar kedig kik pinczen, akar ruhacon akar keⁿueken,
 tiztől «felvettetek»²⁾ zerzetteknek zugodafnekik (!) zolgalianak
 atio^kfiainak az fororoknak Codices certa hora keⁿue^ket³⁾ 5
 menden napon eg^g bizon oraba kerienek, vdő kiuel kik kerendik
 [nekik] ne [ada^gffek] veheffek, Vestimenta vero. Zuhakat (!)
 kegig (!) es farukat midőn [ken] zv^kkeseknek kelletendnek, Ne
 halazz'ak adni, kiknek ezők őrizeti alatt vannak, lites autem
 pertek auag sem eg^g ne légen «köz^gtetok»(!)auag mint hamarabb 10
 meg vegezzetek, ho^g az harag gúlőfegre ne nōien(!)es gerendat
 tegien zalkabol es lelket [gólga] gélkoffa te^gen, Neque enim
 ad solos, Mert nem chak ferfiakat illet az iras, «ki» v^gmond,
 ki gvlőli attafiat, gólkos, de ferfiuban, kit isten elő^zer teremtet,
 azzonallat es parancholatot vett Quecunque conuicio va- 15
 lamel foror őzző zitkozodaffal, va^g atokkal, auag meg bvnnek
 [zemb<r>e v]zemre veteseuel mast meg fertend, emlekezi^ek eleg-
 tetellel mint hamarab meg vigasztani am mit tōtt, es az ki meg
 feru<v>lt poroit^{as} nekvl meg bochatnj, Si autem inuicem
 ha kedigen eg^gma^gt meg fertendik, eg^gma^gnak vetket tartozzanak 20
 meg engednj, ti imad^gftokert, kiket bizon^gnal mint [g^gakortab
 te^ztek] incab g^gakorlotok attol incab zente tarchatok, Melior est
 autem Iobb kedig az foror ki iollehet g^gakorta haragra ke^zer-
 tetik de maga fiet meg kernj ho^g meg bochaffa neki az kinek
 őfmerj ho^g vetett, ho^g nem mint az, ki ke^zőben haragozik, es 25
 bochanat kerefre nehezeben haiol; ki nem akar megbochatnj
 fororának ne remen^{le}, ho^g imad^gfaganak haznat vege Que
 autem nunquam Az me^l foror kedig fouha nem akar kermi
 bochanatot, auag nem lelkeient kerⁱ ho^gctalan (!) . . .³⁾ ||

Azert o^giatok magatokal(!)kemen bezedōktől, kiket ha 4
 zatokbol ki zalaztandotok, ne [z]rō^zftelietek azon zabol oruoffagot
 mondani kiből sebők lottenek (!) Quum autem nece^zffitas
 discipline Micort kedigen meg tano^zitafnak zv^kkege erkōl-
 cheknek fegiefebe, titeket ketheleneit kemen zokat mondani, ha

1) Itt is úgy, mint az előbbi jegyzetben.

2) A lap belső szélére írva, de a szövegben utalási jegy nélkül.

3) A kézirat alsó széle le van vágva s így egy sor hiányzik.

őfmeritek hog' azokba [menket] menteket el multatok, Nem
 vattok ketelenek, hog' alattatok valoktol bochanatot kerietok(!),
 [hog' arra, hog' «ne» az alatt[ak] valo<c>nal midőn <micort> nağ
 <felette> alazatoffak (!) tartatik, [azzal] birodalmnak [meg] ha-
 5 talma meg [zegetik] <ne>*) zегеffek Sed *tamen* De maga
 bochanatot kell kerni iftentől ki őfmeri azokat es kiket igaznak
 felette meg fegtek mene io akaratural zeretitek *Non autem*
carnalis, kedig *nem testi de* lelki zeretetnek kell közöttetek
 lennj Mert ammit *zemer*mtelen teznek, azoñallatok azzonallato-
 kon rutol pachkoluan es iaczoduan [de], nem chak özvegeknek
 es criftofnak illetlen zolgaloleañinak, kik zent zandegban van-
 nak, de főt meg hazas azzoñallatoknak es hazafolando zvzeknek
 [es] sem kell tenni. *Prepofite tamquam* feiedelm azzonnak
 mint anatoknak engegetők tiftesseget tartuan hog' ő benne iften-
 15 nek ne vessetők, [z] fokkal incab eghaz biro papnak ki menden-
 teknek gongat viseli *Vt ergo cuncta* Azert hog' ezeket meg
 tarchatok, es ha mit benne meg *nem* tartandotok, hog' heiaban
 el ne muliatok, de hog' meg *io*golion es meg fegieffek, feiedelm
 azzont [igen]**) illeti igen <felieb> vg hog' az eghaz biro papnak
 20 mond'a ki veletek gondol, ammi ő modiat es ereiet felől mulia
Ipsa vero, que vobis preest, Az azzon kedig ki nectek
 feiedelmetek ne *alaha* magat hatalmal vralkoduan, de zeretettel
 zolgaluan bodognak, Tiftessegeuel emberek előtt feidelmetek
 legen nectek, *felelmel* istennek előtte, labatok alatt legen «le»
 25 teriezkődue[n], *Circa omnes*. [Mendennek on(!) magat io te-
 temennek adga peldaiol], Mendenhez on(!) magat [io] peldaiol
 adga io tetemenbe, Meg feggen nugalmatlañokat (!), megbatoro-
 han [felő] felekőñöket, hozzaia vegeñ corokat, tvrő legen men-
 denhez *Disciplinam libens*, *Disciplinat* fegelmet őrmest
 30 <zabadon> vegeñ on(!)maga, masnak, *felelmele*[n] adga, de <es>
 jol lehet *monnaik* zvkes legen, de maga inkab kiuañña «azt»
 hog' zereffetek hog' nem felietek, gondoluan mendencor hog'
 ocot adando lezen ti ertetek istennek, Azert inkab engeduen
 nem chak ti raitatok, de főt ő raita es kőñöröltők ki kezöttetek
 35 mig magafb helőñ [ul] vl, addeg nağobb *vezedelm*ben forgodik,

*) Utóbb áthúzza.

**) A sor fölé írva s utóbb áthúzza.

Donet dominus Adga vr iften hog meg tarchatok mend
 ezeket zerelmel, mint lelki zeplegnek zeretdi, es xcnak io illa-
 taual <zagaua>, io náiaffagbol illatozok, nem ug mint [zolgalok]
 vnók [törüen] kemeñ törüen alatt de mint [ze] zabad fiak lea-
 nók malaszt alatt eluen. Vt autem vos hog kedig ez kónuex-
 keben mikeppen egg tukörbe magatokat meg lathaffatok hog
 feledekenfeg mia, valamit el ne muliatok, egczer hetbe nectet (!)
 meg oluastaffek Et vbi Es hol magatakat lelenditek, am mi
 iruan vagon, hog meg töttetek,¹⁾ adgatok halat vr iftennek, ki
 menden ionak adoia oztoia, holott kedig valakitek latandia hog 10
 nala [valami] ezekbe nem <vetek> leiend, bankoggek az el-
 mul<t>rol,²⁾ ogga magat iouendötöl, iftent . . . .³⁾ 5

Ad Canonicas horas Midön az fororok Orara es az
 graciafra eghazba mennek, es ki iönek, az eghaz aitaia előtt(!)
 fekegek, Senki magat hozzaia tarfohtani ne merie vag valamit 15
 paranzolni; Ez il valamig lezen ez penitenciaba vrat ne vegeñ
 Bekelefre se iöien, Se iriak vag iegezsek otet(!)vala mi zolga-
 latra zent eghazba: se hagganak neki vala mi obedienciat
 Prioriffa vero, De hog rementelenfegbe ne effek, prioriffa
 ilien bvnben valohoz veneket «kvlgen» kik inxek ötet hog bv- 20
 net meg zanná izgaffak ötet tvredelmefegre, könöhek foueant
 ötet raita könöroleffel(!), onzoliak eleg tetelre, legeliek eff ese-
 dezeffel, kiknek segedöl legen az egez conuent, ha ő benne
 ielenendik melto alazatoffag, smeg ne tagadga az ki fő vele
 irgalmaffag tetet, [de] «es»⁴⁾ ha tetit (!) neki meg vionnan ve- 25
 reffek az fölöl mondott keppen Eodem modo penitere
 debeat Ezen keppen tarxon penitenciat ha ki kit iften ne
 aggon vag kitöl iften veggen testi bvnben esendik, kit nehezeb
 götrelmre itelönk, es menden[nel] egebnel inkab [vtalo] vndok-
 lonk Ez iliennek el vehetik velomat,⁵⁾ mig ez penitenciaba 30
 leiend, ha kedig ez ilien bvn titok leiend, titok tudakozaffal idő
 zerent es zemeñ zerent, melto penitenciat tarxon, ha kedig

¹⁾ A kéziratban levő jelzés szerint ez utóbbi három szó az előtte álló négygyel felcserélendő.

²⁾ Az r alatt eredetileg z volt.

³⁾ A következő sor a lap alján le van vágva.

⁴⁾ A lap belső szélén.

⁵⁾ Az o fölötti, m-et pótló vonalka törülve.

valakik egg gonoz zandekual, vag' egbe hitezettel, vag'(!) gonoz
 eggessegual, prioriffa ellen vag'(!) feiedelmi ellen «niluan» fel ta-
 madandnak, felöl mondotkent tarxanak penitenciat, Es toabba
 5 zauok ne legén hanem xak önön magok vadolafaba, Se ő
 nekit(!) valami obedienciat ne haggának de maga ha nekik«nek»
 nem gonoz zandekual de bizonyál prioriffa ellen vala mi pa-
 nazza leiend, kit nem illik sem kell el zenuedni tvrni,
 előzor(!)ötet önön(!) köztök menden alazatoffagual es ifteni zerelmel
 10 inxek hog' magat meg fegge: ki ha gá korta valo inteffel magat
 megfedni el mulatand'a, vag'(!)vtaland'a, prouincialisnak vag' vi-
 cariosanak meg ielenxek De grauiffima culpa, Igen ne-
 hez bunról XXI capitulum (G) rauiffima culpa
 Igen nehez bvn, annak [fegelmetlenfege] «feghetetlenfege»,*)
 15 ki [nem fel] sem bvnt nem fel tenni, sem penaiat nem akaria
 [ve] fel veni, Azert ha ki ilien leletendik, Az sororok ruhaiat le
 vesse es ő tarfalagoktól meg valiek, es kvlön valo herre be re-
 kezteffek es elien az etekkel kik az nehezeb bvnert fölöl mond-
 uan vannak Ad correctionem autem talium, Ilieneknek
 20 «kedig» meg fegefere legének [memi]<nemi> alcolmas kez-
 heliek, kikben nem xak az mondott fegelmetlenők <feghetetlen-
 nők> de főt az meg dögl[e]tők, es kikhöz bizonyál gánofag
 vagion, hog' el futnak, auag artandok zemelbe vag' marhaba,
 Be rekezteffenek, Bizon «hog'» ettől kiffeb bvnekert, ha ghattak
 25 nemicor nekiknek hog' azon «mondot» helen lacozzanak ideiglen
 [meg] el valuan [luan] az többtől, mint tetit (!) io<b>nak lenni
 De Apostatis et fugitiuis, Zerzete ha gottakroles
 budofokrol XXII capitulum ||
 6 (S)j aliqua apostatauerit ha vala mel soror zer-
 30 zetet el ha gángá azonnal atkozott legén, ki sentenciat ki mon-
 donk, ez [zerzeffel]**) zerzebe, ki atokból meg ne oldozhaffek
 hanem xak zerzet mesteretől vag' [o] ön prouincialisatol, ha ki
 zerzete meg ha gáfaba vag' elfutamafban meg fogatik, es akaratta
 nekl meg hozatik, az penat tvrið, kit az fegelmetlenökrö <feg-
 35 hetlenökről> [ha] el vegeztök ha ki kedig elfuto akarattaua

*) A lap külső szélén.

**) Törlés jeléül aláhúзва.

meg terend, irgalmassagot keruen semmikeppen be ne veteffek mind örökké, lelennen ha testi bvrnek teteleről bizonynál gano-
 fagos leiend, hanem Mestert vag̃ prouincialisit ezen megkerduen,
 es az <ez> esetöt meg ielentuen, vala mi okert nemicor egebet
 itelendnek *Cum autem fuerit* Micort kedig be veiendö le-
 zen, õuig mezitelen vezzekuel ieien az capitulomba es földre le-
 efuen venat tegen kerien, Es mend az felöl mondott penauul
 kit mondottonk, az nehezebb bvről, es az testi bunról es az
 gonoz zandekozafrol, gótreflek, de maga az ott meg entezött
 irgalmassagban «vegen» többet uag̃ keusebet hamarban vag̃
 későben, az elebbi veteknek köuetele zerent, es az bvröl(!)valo
 banatnak iege (!) zerent, *De Creacione priorisse, prio-*
rissa tetelről XXIII Capitulum. (M) Agifter vel prior
pro(uincialis). Mester vag̃ prouincialis [hozza laffon] aggon
 priorissat holott eddeg ilien zokas volt, hanem tahat tudakozas
 zerent, vag̃ (!) köz igeret zerent, vag̃ köz ihlet vag̃ akaratzent
 valasztaffek priorissa, törüen «keñv»nek «Törüenkönvnek»*) men-
 den elmesfeget vag̃ vilongafat el hağuan, Es mester vag̃ prouin-
 cialis vag̃ vicarius erre ielennen zerzett, ha neki tetit (!) ötet
 meg *confirmalia*, Conuent ledig ki kerit az valasztott priorissanak
confirmacioiat, az valasztoknak neuet es zamat meg iria, ha ke-
 dig eg̃ honapig nem valasztandnak, hat mester vag̃ prouincialis
 zerezzen conuentnek priorissat, Az fororok kedig professioiok vtan
 fnem elöttö ereztessenek priorissa valasztalara *De institutione*
suppriorisse, Suppriorissa teteleről XXIII capitulum (P) Riorissa Ezes fororoknak es prouincialisnak vag̃(!)õ
 vicariosanak tanalxauul, zerezzen suppriorissat, [ki] kinek tizte
 lezen hog̃ zeretetest laffon es gondolion az conuentel, Es [eb]
 egebekbe (!) menere priorissa meg ieg̃zendi neki vag̃ ereztendi
 hağanga, Menden napi capitulomba meg ne kealtaffek hanem
 nemicor nagob vetkert, mint priorissanak tetit (!), priorissa ke-
 dig meg halua vag̃ leteue, Azon Suppriorissa, õ kepet tarxa
 õvizette telieffeguel, mig nem priorissa valasztvan lezen es confir-
 malua es hon <az> hazba lezen, [auag̃]**) <hanem> ha mester
 vag̃ prouincialis vag̃ vicarius kilömben zerzendi [*De Curatri-*

*) A lap külső szélén.

**) Törlés jeléül aláhúzva.

cibus fororokual gondolokrol vag lanokrol XXV capitulum] De circatricibus XXV capitulum (P) Rioriffa tanalxal iegezzen, ket ezes forort kik zerzet zeretök kik legenek igeközők es zorgalmatosfok, foro(ro)knak [tetemeñehez tel] tetelehez es maga vifelefehez, Es az completa vtan f nappal es ||

7 valami . . . . .¹⁾
 liknek valami okert történi be menni, az kellendökröl reuiden es keues bezeddel. Item si oporteat Esmeg ha kellettik
 10 fororoknak foglalafa belöl valami zvkfezes mivnek lenni, be mehetnek, az miuesek prouincialisnak vag vicariusnak aldomafaua
 Es hat prioriffa es supprioriffa, es, procurator foror, vag egeb harom²⁾ az idesbek közzöl erre zerzetek, zolhatnak az miefeknek, de vg hog [k]³⁾ [az eggik ketteitöl meg hallaffek, Egebek
 15 kedig semmi moddal ne zolianak nekik, hozzaioi se mennenek, Esmeg ha valakinek vg történi meg korolni hog vr vetelnek zokott helyere nem [mehet] iöhet, ha vrat kellettik neki adni, az pap Camfaba ftolaua özzö «öltözuen» cristus testet tizteffeguel [viuen] be vige, elötte mennén ket foror zöuetnekkal: harmad
 20 foror zentelt vizzel, neged harangal, Es keferiek (ötet)⁴⁾ az megeltek cözzöl nekik az infirmariaba, fott az beteg(ekne)k vrat aggon mint az ordinariumba vagon meg iruan, ha k(edig) vala mel foror annera meg betegölt hog ötet kellettik (meg) kenetni, hat az pap fel öltözuen mint az communiora [vagon] m(ondot-
 25 to)nk, zent kenetnek olaiat vige ket zolgaloval kinek eggik egg kis kereztet vigen az mafik zöuetneket, es az infirmariaba mennén es az egezz conuent elöttö procellioual mennén, Bel menuen kedig az pap infirmariaba mond'a, Pax huic domuj, azaz bekefeg ez haznak, Es az többi legen mint vagon az ordinariumba
 30 meg iegezuen, de maga vg hog az xöpuel valo meg törles prioriffatol legen, vag [attol] az forortol kinek ö haöangá. Cauendum est De maga meg ögak hog kennén be menefek meg

¹⁾ E lap felsö ~~szöve~~ egyenetlen vonalban el van szakitva, a mi által a kezdö sor tönkrement.

²⁾ A latin -rum szótag szokásos rövidítőjével.

³⁾ A k betű nincs egészen befejezve.

⁴⁾ A ( ) közöttiek vízfolt alatt halványan, de még olvashatólag tet-szenek föl.

ne fokafolianak [immar holott]¹⁾ vr vetelert hol kenetel(ert) nag
 ok nekyl de monnaik őrző légen, Micor l(edig) *communica*lni
 es meg kenetni [őzző kelletik] «mend»²⁾ kelletendik valaki(t),
 hat légen mint monduan vagon az bemenefről, Mas zolgalo es
 lehet melleie ki az zent kenetet víge vag vífele, Es előzőr légen 5
 az *communio* faz vtan az meg kenes Es ez efetben [mend] az
conuent mendencor az infirmariaba «meg» maraggon mignem
 el vegezük az keneft De *capitulo tenendo*, *Capitulom*
tartafrol XXX capitulum. (F)Ini tis Matutinis, Veterne
 meg leuen tartaffek *Capitulum*, vag prima utan vag *tercia* utan 10
 f mife vtan, ha mife [*tercia* vtan] prima vtan [d] mondatik,
 Nemicor kedig el es [hağha] hadhattak ha *prioriffan*ak teccik,
 Conuent *Capitulomba* hog be megen, az *lecce* oluaso mond'a
 meg az [holdot] holdnak [napal] nap'at es mit az kalen[daru-
 bol] dariumbol kel mondani, f az hetes mond'a vtanna az 15
preciofat etc. annak vtanna fororok le vluen az oluaso mond'a
 el az leccet vag az zerzefből, vag az idei ewangeliumbol, Előzőr
 Iube *dominet* monduan es aldomaft veuen ahheteftől, vgmond,
Regularibus difciplinis, vag *Di(uinum)*³⁾ *auxilium*, midőn ewan-
 geliumbol oluas Es aldozat leuen halattak(ert) || 20

(monda az ki)⁴⁾ *Capitulomot* tart'a: *Benedicite*, es meg 8
 feleluen, *Dominus*, mend le haiolianak, *Deinde recitatis*
 Az vtan alamifnat vag egeb io tetelt eleue monduan es imād-
 sagba aiahlvan aianlokat mond'a az *prioriffa* az *Retribueret*,
 oztan az *conuent* mond'a *Ad te* leuau, [de *profundis* kirieleifon] 25
gloria, de *profundis*, *requiem*, kirieleifon xpēeleison, *kirieleison*
pater noster, Ez *harom* verfel, *Oremus pro domino papa*, *Saluos*
fac feruos tuos et ancillas tuas, *Requiescant in pace*, kiket az
 hetes mond'on ez *harom* collectaua *Omnipotens sempiterne deus*
qui facis mirabilia, Pretende, *fidelium deus omnium etc.* Ez 30
 vtan vlienek le az [ap] fororok Tahat az ki fő [mo] meg mond-
 hatta *riuiden* ha mit az fororoknak tizteffegere vag meg fege-
 fere latandia hog alkozik, Annak vtanna mond'a az ki fő,
 Tegenek veniat akkik bynesnek alaitak magokat, legottan kik

1) Törlés jeléül aláhúзва.

2) A lap külső szélén.

3) A levél alsó szöglete le van szakítva.

4) E szavaknak csak némi nyomai látszanak.

magokat bynőfnek őfmerendik le teriezkőduen veíat [tegenek]
kerienek Az vtan, az Nouiciakat meg halgatuan ha az capitu-
lomba leiendnek meghalgatandok, es Ők ki menuen, Egebek
fel [kelienek] keluen alazatoffagual byneket meg vadoliak, es
5 meliknek byne ol leiend hog melto meg fegni kezehe, magat
meg veresfre kit tegen (!) capitulom tarto vag «az» kinek ő ha-
ganga Az Capitulomba kedig fororok ne zolianak hanem xak
ket okert, mint Őnőn bynet vag egebet monduan egg igőöl, es
[fe feiedelmnek] feiedelmenek xak kerdesere feleluen Egg kedig
10 aluan es zoluan, mas ne zolion, Senki meg kealtast ne tegen
xak ganofagert ganofagbol, Elmeg fenki ne vadolion hallamaf-
bol hanem meg mond'a az zemeit kitől hallotta, Azon keppen
oga mendenik hog gonozt kit mas felől hallott masnak meg ne
mond'a hanem meg mond'a kitől hallotta, Bynőket meg haluan
15 mond'ak ez psalmust laudate dominum omnes, ez verfel: Ostende
nobis domine, Domine exaudi, es Collectaual Acciones nostras,
Capitulomnak vegen mond'a prioriffa Adiutorium nostrum in
nomine domini, s ig meg ozol az Capitulum, Micor bynekről
nem tartatik capitulum, hat mond'ak el am mit kell mondani
20 az kalendariumbol, es az pcciofat akar az karba akar az capi-
tulomba, [e] ez felől mondott móddal, Az io tetelnek eleue
mondafatol meg valua, es az hozza ragasztott imadlagoktol meg
valua, De concessione domorum, hazaknak engede-
tiről XXXI Capitulum (I) Nhibemus sub pena
25 excommunicationis Meg tiltiuk atok alatt hog senki
[azon] foror azon ne tőrekeggek titkon vag niluan tuduan hog
valamel haz fororoknak rakattassék, vag rakatua predicator«ok»
zerzet[ben]«enek» [frateknek] hağassék*) (h)anem előzőr «azon»
generale capitulomnak engedeti[uel] legyen, Azon fenehtek alatt
30 zerezvk hog fonha (!) semmi nemő efetbe valamel haz zerzet-
nek (g)onga ala ne veteffek, hanem ez vilagi iozagbol eleg
iőuedelmel az fororoknak zvklegere Senkinek se adassék ez kőn-
uexke meg irnia**) vag meg latni, mefternek vag prouincialisnak
aldomasa nekv, Amen Meg[vegezik] vegeznek zent
35 damuncus [ap] fororinak zerzefi. 1474.

*) Eredetileg *adassék* volt írva s ebből lett a *h* hozzáadásával és a *d*-nek *g*-re változtatásával *hağassék*.

**) Csak *irna*, az *n* második lába fölötti ponttal.

PIRY HÁRTYA.

es monda. no artatlanlag ha föl üetted az en zent fiam-1
nak prokatorfagat. hog' iol reiaia igeközel (!). hog' el ne uezeffed
igedet. elöue hiua annak ocaert az angalokat monduan. No mit
mondotok az en zent fiamhoz. meg kelle halni auag' nem. kik
mind haian azt bizonítak mert altaliaban meg kellene halni. 5
mert ha meg:, nem halna. hat soha meg nem epülhetne az
meníei uduar:, Ennek utanna esmeg eleue hiuata az emböri
nemzetöt limbolbol. előzör alla elöue adam atank monduan.
O ata:, mendenhato aldót wr iften tudom mert semmi tanač ||
nem kellene te föllegödnek. mert te nallad uagon mindön tanač. 2
es bolčefeg. annak okaert meg bočaffa enneköm az en edes
uram criftoz (!) iefus de maga bizon meg keel altaliaba halni
ö föllegenek es akertben keel meg fogattatni mert enes akertben
töttem:, uala az tholuailagot es az wrfagot. annak ocaert faan
keel meg halan mert eluegezte az wr iftennek elualtoztathatalan(!) 15
akaratabol hog' engömet:, meg valčon mind az en magzatimal.
kik hittök es uartok az wr criftofnak embörre letet es amikepen
en ky nyouitottam (!) uala kezemet az almara ugan ||

bizonitom mondaffomat [fe]lele erre az artatlanlag mond-3
uan en es uallom hog' igaa az en edes uram iefus criftoznak (!) 20
mondaffa. demaga meeg sem elegödöm meg ezeel. mert ug'
uagon meg irua ezechiel profeta könuenek tizön nolčad rezeben.
hog' nem zenuedi affyw ö atanak alnoklagat sem az atya a
fywnak gonoffaganak kenat. de:, ualamel lelök uetközük azon.
haal meg annak okaert. En azt mondom az artatlan wr iefus-25
nak kepeben hog' soha semmikepen nem köteles az halalra.
mert ö soha nem vetközöt. hanem adam. azert adam köteles az
halalra mind w magzatiual. es az || edes xpüs meg maragon 4
Ennek ellene monda az zeretet. En kedeeg azt mondom. mind
egeez emböri nemzetnek kepeben hog' altaliaba meg keel halni. 30
s meg bizonitom mondaffomat okoffagaua. mert az edes iefus-

ban uágon tőkelletős zeret^t. es atőkelletes zer<e>tet az kőueti
 hog embőr felebarataiart halalra vesse lőket. mikeppen ezt
 őnnőn magais meg monda Es meg uágon irua zent ianos euan-
 geliomanak tizenötöd rezeben. azert foha femmikeppen egeb nem
 5 lehet benne. hanem meg keel halni. O en edes vram aldot
 iefus. O edes zyz marianak zilőtte. lam mindőnök čak atte hal-*)

---

*) Itt megszakad a szöveg.

Javitandók:

Az 5. l. a lapszálen 29 h. 20. A 6. l. 1. sorában ynelkvł
 h. Yynelkvł. A 18. sorban ydegen h. ydegeń. A 9. l. 25. sorá-
 ban eros h. erős. A 16. l. a lapszálen 6 h. 69. A 24. l. 21. sorá-
 ban nyvythody h. Nyvythody, a 22. s. azonnak h. Azzonnak, a 23.
 s. nyvythody h. Nyvythody és andras h. Andras. A 223. l. élő-
 czímében ÁLHATATLANSÁGÁRÓL h. ÁLL... A 269. és 271. l. élő-
 czíme h. SZ. ELEK ÉLETE olvasandó.

